

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU

Inc. 98 Q°

INKUNABULY

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU

Inc. 99 Q°

INKUNABULY

Handwritten text on the top label, likely a library or collection number, though it is mostly illegible due to fading and wear.

11

58

Illegible handwritten text on a large, irregular paper label on the spine.

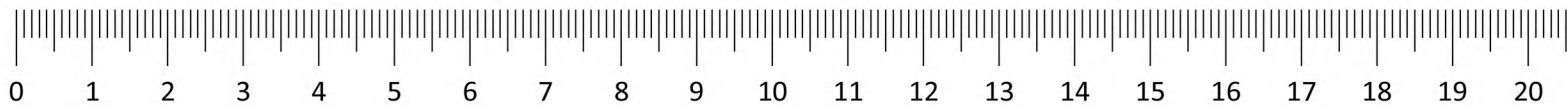
117

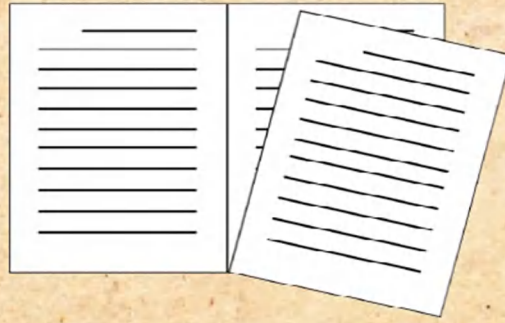
58

Augustinus de Trinitate

Inc. 99

GKW 2929

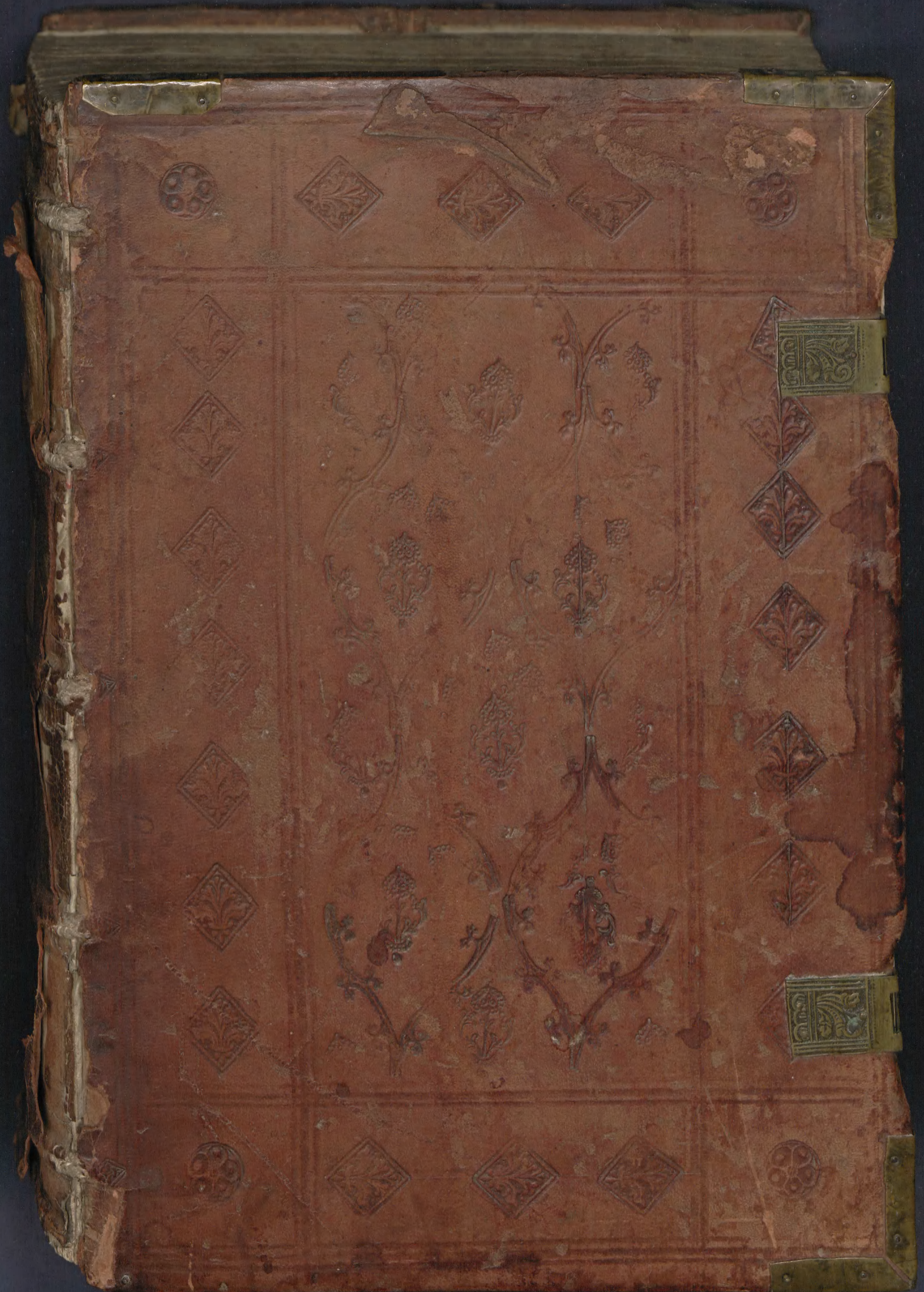

W woluminie kolejno współoprawne sygnatury:

Inc. 98

Inc. 99

GESCHENK der Kirchembibl. von St.
Peter + Paul, Liegnitz 1898-99.

E.D. 621. 1898

Chinus fori potencie genu
ma huc pulchra tanta tubera

XIII u. XIV. Sec. f. 100

Augustinus de Trinitate

Inc. 99

GKW 2929

Biuletyn Biblioteczny

1387548

Libri Primus

Aurelij Augustini hipponensis epi in libros de trinitate: Argumentu opus totius ex libro retractationum.

Libros de trinitate: que de est qdecim scripsi p aliquot annos. Sed cu eoz duodecimū nōdū perfecissem: et eos diuti⁹ tenerē q possent sustinere qui vehementer habere cupiebant: sub-

tracti sunt mihi minus emendati q̄ deberent ac possent q̄ eos edere voluissem. Qd̄ postea q̄ compi: quia ⁊ alia eorum apud nos exemplaria remanserūt: statuerā eos iam ipse non edere: sed sic habere vt in alio aliquo opusculo meo qd̄ mihi de his euenerit dicerē: v̄gentib⁹ tñ fratribus q̄ resistere nō valui: emēdaui eos quātū emēdandos putauī: ⁊ cōpleui ⁊ edidi: adiūgēs eis a capite epistolā quā scripsi ad venerabilem Aureliū ep̄m̄ carthaginensis ecclesie: quōd̄ tanq̄ prologo exposui: ⁊ qd̄ accidisset: ⁊ qd̄ facere mea cogitatioe voluissem: ⁊ quid fratru charitate cōpellente fecissem. In quorum libro vndecimo cū de corpore visibili agerem: dixi: quocirca id amare alienari est: quod fm̄ eius more dicit̄ est quo aliquid sic amat vt eo fruendo existimet beatū se esse q̄ hoc amat. Nam nō est alienari in laudē creatoris amare specie corporalē: vt ipso creatore fruens q̄sq̄ vere beatus sit. Itēq̄ in eodem vbi dixi: Nec auē q̄ drupedē memini q̄ nō vidi: s̄ phantasiā talem facillime intueor: dū alicui forme volatili qualē vidi: adiungo alios duos pedes quales itidē vidi. Hec dicēs nō potui recollere volatilia quadrupedia que lex cōmemorat. Me q̄ em̄ cōputat in pedibus duo posteriora crura quibus locuste saliant: q̄s dicit mundas: et ideo discernit ab imūdis talibus volatilibus q̄ non saliant illis cruribus sicut sunt scarabei. Omnia quippe hmoi volatilia q̄ drupedia vocatur in lege. In duodecimo velut expositor verborū apli vbi ait: Omne pctm̄ quodcūq̄ fecerit hō extra corpus ē: nō mihi satisfacit: nec sic puto intelligendū qd̄ dictū est: Qui aut fornicatur in corpus ppriū peccat: tanq̄ ille hoc faciat q̄ ppter adipiscenda ea que p corp⁹ sequūtur: vt in his finem boni sui ponat: aliquid agit hoc em̄ longe plura peccata cōplectit: q̄ illa fornicatio que cōcubitu ppetrat illicito: de q̄ locutum cū hoc diceret apostolum apparet.

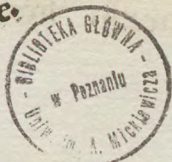
Epistola Augustini Aurelij hipponensis epi ad Aurelium ep̄m̄ carthaginensis ecclesie.

Om̄ino beatissimo ⁊ sincerissima charitate: venerabili fratri ⁊ con-

sacerdoti papē Aurelio: Augustinus in dño salutē. De trinitate q̄ deus ⁊ sūmus ⁊ verus ē: libros iuuenis inchoauī: senex edidi: dimiseram q̄ppe hoc opus postea q̄ cōperi p̄reptos mihi esse siue surreptos ante q̄ eos absoluerem: ⁊ retractos vt mea dispositio fuerat expolirem. Non em̄ singulatim sed omēs simul edere ea rōne decreuerā: qua precedentibus cōsequētes inquisitione nec tentur. Cum ḡ peos hoies qui priusq̄ vellē ad quōsdam illorum puenire potuerunt: dispositio mea nequisset impleri: interruptam dictationē reliquerā: cogitans hoc ipsum in aliquibus meis scriptis cōqueri: vt scirent qui possent nō a me fuisse eosdē libros editos: sed ablatos: priusq̄ mihi editione mea digni videretur. Clerū multorū fratru vehementissima postulatione ⁊ maxime tua iussioe cōpulsus: op⁹ tam laboriosum: adiuuāte dño terminate curauī: eosq̄ emendatos nō vt volui: sed vt potui: ne ab illis qui surrepti iam in man⁹ hominum exierant: plurimū discrepant: veneratione tue p̄ filiū nōstrū diaconū charissimū missi. Et cuiusq̄ audiendos: describendos: legendosq̄ pmisi: in quibus si seruari mea dispositio potuisset: essent p̄fecto ⁊ si easdē sentētiās habentes: multo tñ euadatiores atq̄ planiores quantū rerum tantarū explicandarū difficultas ⁊ facultas nostra pateret. Sunt aut q̄ primos q̄ttuor vel potius q̄nq̄ etiā sine proemissis h̄nt: ⁊ duodecimū sine extrema pte nō parua. Sed si eis hec editio potuerit innotescere: oīa si voluerint emendabunt. Peto sane vt hanc epistolam seorsum quidē: sed tñ ad caput eorū dem librorum iubeas anteponi. Vale.

Explicit epistola.

- i Incipiūt capitla libri p̄mi de trinitate
- ii De triplici causa erroris falsa de deo opinantium.
- iii Ordo disputandi de trinitate diuina.
- iiii De diuerso iudicio legentium ⁊ capacitate dissimili.
- v Que esse ppria diuinē trinitatis senserint catholici tractatores.
- vi De questionibus quibus mouent de trinitate querentes.
- vii De trinitate patris ⁊ filij ⁊ spūs sancti qui sunt vnus ⁊ solus ⁊ verus de⁹.
- viii Quinigenitus dei filius ppter formā serui minor patre dicat: qui in forma dei equalis est patri.

Primus

- vij De subiectione qua filius subiectionis est patri.
- ix Quod utile credentibus fuerit ut ad presertim in forma serui christus ascenderet.
- x Quod traditurus sit regnum filius patri.
- xi Qua discretione intelligendus sit nunc equalis patri filius. nunc autem minor.
- xij Qua ratione filius nescire dicat deum et horam quam scit pater.
- xiii De unitate persone filii dei et filii hominis siue in gloria siue in humilitate.

Aurelij Augustini epi de trinitate liber primus incipit.

De triplici causa erroris falsa de deo opinatio

Capitulum primum

Lectur⁹ hec que de trinitate disseruimus: prius oportet ut nouerit stilum nostrum aduersus eorum vigilare calumnias: qui fidei cōtinentes inicitū: imaturo et puerorū rationis amore fallunt. Quorum nonnulli ea que corporalibus rebus: siue per sensus corporeos experia nouerunt: siue que natura humani ingenij et diligentie viuacitate vel artis adiutorio pceperunt: ad res incorporeas et spirituales transferre conantur: ut ex illis illa metiri atque opinari uelint. Sūt quidam alij qui secundum humani animi naturam uel affectum de deo sentiunt si quod sentiunt: et ex errore cum de deo disputant: sibi moni suo distortas et fallaces regulas fingunt. Est itē aliud hominum genus eorum qui uniuersam quod creaturam que perfectio mutabilis est: nituntur transcendere: ut ad incommutabilem substantiam que deus ē erigant intentionem sed mortalitatis onere pergrauati: cum et uideri uolūt scire quod nesciunt: et quod uolūt scire non possunt. Presumptioes opinionum suarum audaci⁹ affirmando: intercludunt sibi met intelligētie uias: magis eligentes sententiam suam non corrigere uerfam quam mutare defensam. Et hic quidem omnium moribus est trium generum que pposui: et eorum. s. qui secundum corpus de deo sapiūt: et eorum qui secundum spiritalem creaturam sicuti est anima: et eorum qui neque secundum corpus neque secundum spiritalem creaturam: et tamen de deo falsa existimant: eo remotiores a uero: quo id quod sapiunt nec in corpore reperiunt: nec in facto et condito spiritu nec in ipso creatore. Qui enim opinatur deum (uerbi gratia) candidum uel rutilum: fallit: sed tamen inueniunt in corpore. Rursus qui opinatur deum nunc obliuiscētem: nunc recordantem: uel si quid hominū ē: nihilominus in errore ē: sed tamen hec inueniuntur in animo. Qui autem putat eum esse potentem deum: ut se ipsum ipse genuerit: eo plene errat: quod non solum deus ita non ē: sed nec spiritalis nec corporalis creatu-

ra. Nulla enim omnino res ē que seipsum gignat ut sit. Ut quod ab hominū falsitatibus humanum animum purgaret: facta scriptura puulis et gruis: nulli generi rerum uerba uisuit: ex quibus quasi gradatim ad diuina siue sublimia nos ter intellectus uelut nutritus asurgeret. Nam et uerbis et rebus corporalibus sumptis uia ē cum de deo loqueretur: uelut cum ait. In regimine alarum tuarum protege me. Et de spiritali creatura multa transiit: quibus significaret illud quod ita non ē: et ita dici oportet: sicuti ē. Ego super deum zelans: et penitet me hominem fecisse. De rebus autem que omnino non sunt: non traxit aliquam uocabularem: uel figuraret locutiones: uel spiraret enigmata. Uel pniciosum et inani⁹ euanescent: sicuti in illo genere erroris a uitate secludunt: sicuti in picando de deo: quod neque in ipso: neque in ulla creatura inueniri potest. Rebus enim que in creatura inueniuntur: solet scriptura diuina uelut infantilia oblectamenta formare: quibus infirmorum ad quodammodo superiora et inferiora deserenda pro suo modulo tanquam passibus moueret affectus. Que uero proprie de deo dicuntur: que in nulla creatura inueniuntur: raro ponit scriptura diuina: sicut illud quod dicitur ē ad moysen. Ego sum qui sum: et qui emisit me ad uos. Uel enim ē aliquid modo dicat et corpus et animus: nisi proprio quodammodo uellet intelligi: non id ueritas diceret. Et illud quod ait apostolus. Qui solus habet immortalitatem: cum anima modo quodammodo immortalis ē dicat: et sic non diceret: solus habet nisi quod immortalitas incommutabilitas ē: quia nulla potest habere creatura: quam solus ē creatoris. Hoc et iacobus dicit. Omne datum optimum: et omne donum perfectum desursum ē descendens a patre luminum: apud quem non ē transmutatio: nec momenti obumbratio. Hoc et dauid. Ad uerbum ea et mutabuntur: tu uero idem ipse es. Proinde substantiam dei sine ulla sui commutatione mutabilia facientem: et sine ullo sui temporali motu temporalia createm: inueniri et plene nosse difficile ē: et ideo est necessaria purgatio mentis nostre: qua illud ineffabile: ineffabiliter uideri possit: qua non dum perdit fide: nutrimur: et per quodammodo tolerabiliora: ut ad illud capere deum apti et habiles afficiamur. Tunc uero ducimur. Uel apostolus. In christo quod dicit eum esse omnes thesauros sapientie et scientie absconditos: eum tamen quis sciat gratia eius renatis: sed adhuc carnalibus et animalibus tanquam puulis in christo: non ex diuina uirtute in qua equalis ē patri: sed ex humana infirmitate ex qua crucifixus est: comedauit. Sic namque: Nec enim iudicauit me scire aliquid in uobis: nisi in christo. Et ego in infirmitate et timore et tremore multo fui apud uos. Et paulo post dicit: Et ego in infirmitate: sed fratres non potui uobis loqui quasi spiritalibus: sed

Ps. 118

Exod. 20
Gen. 6

Exo. 3

1. Thim. 2

Jaco. 1

Ps. 101

Col. 2

1. Cor. 13

1bidem

Primus

quasi carnalib⁹ Quasi puulis in xpo: lac po-
tū dedi vobis: nō escāz. Nō dū em poterat: s; z
nec adhuc quidē potestis. Hoc cū d; qbusdā
irascunt: z sibi prumeliose dici putant: et ple-
rūq; malūt credere eos poti⁹ a quib⁹ hoc au-
diūt: nō habere qd dicāt: q; se cape non posse
qd dixerūt. Et aliqñ afferim⁹ eis rōnem: nō
quā petūt cū de deo querūt: q; nec ipi eaz va-
lent sumere: nec nos fortasse v; apphendere
v; pferre: s; qua demonstrēt eis q; sint inha-
biles minieq; idonei in picipiendo qd exigūt.
Sed q; nō audiūt qd volūt: aut callide nos
agere putāt: vt nram occultem⁹ impitiāz: aut
maliciose qd eis inuideam⁹ peritiāz: atq; ita
indignātes prurbatiq; discedunt.

Ordo disputandi de trinitate diuina.

Capitulum I
nro suscipiem⁹ et eā ipaz quā flagi-
tant quantū possum⁹ reddere rōez
qd trinitas sit vn⁹ de⁹: z solus z ver⁹: et q; re-
cte pater z fili⁹ z spū sanct⁹: vni⁹ eiusdēq; sub-
stātie v; eēntie dicat: credat: intelligat: vt nō
quasi nostris excusatiōib⁹ illudant: s; re ipsa
experiant: z esse illd summū bonū qd purga-
tissimis mētib⁹ cernit: et a se ppterea cerni-
cōprehēdiq; nō posse: q; hūane mentis acies
inualida in tā excellēti luce nō figit: nisi p iu-
sticiā fidei nutrita vegetet. Sed primū scdm
auctoritatē scripturarū scārū vtz se ita fides
hēat demonstrandū ē. Deinde si voluerit et
adiuuerit de⁹: istis garrulis ratiocinatorib⁹
elatorib⁹ q; capatorib⁹: atq; iō morbo picu-
losiore laborantib⁹: sic fortasse seruiemus: vt
inuēiant aliqd vñ dubitare nō possint: et ob
hoc in eo qd iuenire nequiverint: de suis mē-
tib⁹ potiusq; de ipsa veritate: vel de nostris
disputatiōib⁹ pquerant atq; ita si qd eis er-
ga eū v; amoris ē v; timoris: ad initiū fidei z
ordinē redeāt: iaz sentientes q; salubriter in
scā ecclesia: medicā fidelīū pstituta sit: vt ad
pceptōez incōmutabilis veritatis: imbecillē
mentē obseruata pietas sanet: ne ī opiniōez
noxie falsitatis temeritas inordiata p̄cipitet.
Nec pigebit at me sicubi hesito querere: nec
pudebit sicubi erro discere.

De diuerso iudicio legentiū z capacitāte dis-
simili.

Capitulum III

Roinde q; quis hoc legit: vbi piter
cert⁹ ē: p̄gat mecū: vbi piter hesitat
querat mecū vbi errozē suū cogscit
redeat ad me: vbi meū: reuocet me Ita igre
diamur sil charitatē viā: tēdentes ad eū: de q

dictū ē. Querite faciē ei⁹ semp. Et hoc placi-
tū: piū atq; tutū corā dño deo nostro: cū oib⁹
inierim q; ea q; scribo legūt: z in oib⁹ scriptis
meis: maxieq; in his vbi qrit vnitas trinita-
tis: pater z fili⁹ z spū sanct⁹: q; nec piculosi⁹
alicubi errat: Nec laborosius aliqd qrit: nec
fructuosius aliqd inuicitur. Quisq; ergo cū
legit dicit: hoc nō bñ dcm est: qm nō intelligo
locutiōz meā rephēdat: nō fidē: z forte vere
potuit dici planius: verūtñ nllus hoim ita lo-
cutus ē: vt in oibus ab oibus intelligeret. Cli-
deat ergo cui h in sermōe meo displicet: vtz
alios in talibus rebus qstōibusq; versatos
cū intelligat: me si intelligit. Et si ita ē pōat libz
meū: v; etiā si h videat: abijciat: z eis potius
q; intelligit: opaz z tps i pendat. Nō tñ ppte-
rea putet me tacere debuisse: q; nō tā expedi-
te ac dilucide q; illi q; intelligit eloq; potui. Ne
q; em oia q; ab oib⁹ p̄scribunt: in oim manus
veniūt. Et fieri p̄t: vt nō nllī q; etiā hec nostra
intelligere valēt: illos planiores nō iueniant
libros: z i istos saltē cidāt: iōq; vtile ē: plures
a pluribus fieri diuerso stilo: nō diuersa fide
etiā de qōnibus eisdē: vt ad pluriōs res ipsa
puēiat: ad alios sic: ad alios aut sic. At si ille
q; se ista nō intellexisse pquerit: nlla vnq; d ta-
libus rebus diligēter z acute disputa ta itelli-
gere potuit: secū agat votis z studijs vt p̄fici-
at nō mecū q̄relis z p̄uitijs: vt taceā. qui xō
hec legēs dicit: itelligo qdē qd dictū sit: s; nō
vere dictū ē: asserat si placz sniam suā z redar-
guat meā si p̄t: qd si cū charitate z xitate fece-
rit: mihiq; etiā si i hac vita maneo: cognoscē-
dū facere curauerit: yberimū fructū hui⁹ la-
boris mei: cepero: qd si mibi nō potuerit: qd
id potuit me volēte ac libere p̄stiterit: ego tñ
in lege dñi meditor: si n̄ die ac nocte: saltē qd
rpm p̄iclis possū: z meditatiōes meas ne ob-
liuioe fugiāt: stilo alligo: sperās de mia dei q;
in oibus veris q; certa mibi sunt: p̄seuerātem
me faciet. Si qd at aliter sapio: id q; mibi ipe
reuelabit: siue p occultas reuelatiōes: inspira-
tiōes atq; admonitiōes: siue p manifesta elo-
quia sua: siue p fraternas f̄mocinatiōes: hoc
oro: z h d̄positū: desiderīūq; meū penes ipm
hēo: q; mibi sat idone⁹ ē: z custodire q; dedit
et reddere q; p̄m̄sit. Arbitroz sane nō nullos
tardiores: i qbusdā locis libroz meoz: opina-
ruros me sensisse quod nō sensi: aut non sen-
sisse quod sensi. Quozum errorem mibi tri-
bui non debere quis nesciat: Si velut me se-
q̄ntes neq; apphēdētes: deuiauerit i aliquā
falsitatē: dū cogoz p qdā densa z opaca viam

Ps. 104

Ps. 1

Libet

carpe: qñ qdē nec ipſis ſanctis diuinorū libro
rum auctoritatib⁹ vllō mō qñq; recte tribue-
rit: tā multos ⁊ varios errores hereticorum:
cū oēs ex eis deſcripturis: falſas atq; fallaces
opiniōes ſuas conent defendere. Admonet
me plane: ac mihi iubet ſuauiſſimo impio lex
xp̄i: h̄ ē caritas: vt cū aliqd falſi in libris meis
me ſenſiſſe hoies putāt: qđ ego nō ſenſi: atq;
id ipſum falſum: alteri diſplicet: alteri placet:
malim me rephēdi a rephēſore falſitatis: q̄;
ab eius laudatore laudari. Ab illo em̄ q̄uis
ego nō recte qđ h̄ nō ſenſerim: error tñ ipſe re-
cte vitupat. Ab h̄ aut̄ nec ego recte laudo: a
qđ exiſtimor id ſenſiſſe qđ vitupat veritas: nec
ipſa ſententia quā vitupat vitas. Ergo in no-
mine dñi ſuſceptum opus aggredimur.

Que eſſe pp̄ria diuine trinitatis cenſerunt
catholicitratatores. La. III

De p̄ſe-
diſt. 3

Adnes q̄s legere potui q̄añ me ſcri-
pſerūt de trinitate: qđ ē de⁹: diuinorū
libroz veterū ⁊ nouorū: catholici tra-
ctatores h̄ intenderūt: ſm ſcripturas docere:
qđ pater ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūſſcūs. vnus eiꝯ dēq; ſube
inſepabili equalitate diuinā inſinuēt vnitatē.
Ideoq; nō ſint tres dij ſ vn⁹ de⁹: q̄uis pat̄ fi-
lium genuerit: ⁊ iō fili⁹ nō ſit qđ pat̄ ē: filiꝯq; a
p̄re ſit genit⁹: ⁊ iō non ſit pater qđ fili⁹ ē: ſpūſq;
ſcūs: nec pater ſit: nec fili⁹: ſ tñ p̄ris ⁊ filij ſpi-
ritus: patri ⁊ filio etiā ipſe coequalis: ⁊ ad tri-
nitatis ptinēs vnitatē: n̄ tñ eandē trinitatem
natā de x̄gine maria: ⁊ ſub pontio pilato cru-
cifixam ⁊ ſepultā: tertio die reſurrexiſſe: ⁊ in
celū aſcēdiſſe: ſ tñmō filiū. Nec eandē trini-
tatē deſcēdiſſe in ſpecie colūbe ſup ieſuz bap-
tiſatū. Aut die p̄tecoſtes poſt aſcēſionē dñi:
ſonitu facto de celo qñ ferret flat⁹ vehemēs:
⁊ linguis diuiſis velut ignis: ſ tñmō ſpūſſcū

Abat. 3

Act. 2

Abat. 1

Abat. 17

Joh. 12

Nec eandē trinitatē dixiſſe de celo: Tu es fi-
lius me⁹. Siue cū baptiſat⁹ ē a iōāne: Siue i
monte qñ cū illo erant tres diſcipuli: Aut qñ
ſonuit vox dicēs: Et clarificaui ⁊ itez clarifi-
cabo: ſ tñmō patris vocē fuiſſe ad filiū factā:
q̄uis p̄r ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūſſcūs: ſic inſepabiles ſunt
ita inſepabiliter openē. Hec etiā mea fides ē
qm̄ hec eſt catholica fides.

De queſtionibus q̄bus mouent̄ de trinita-
te querentes. La. V

Ed in ea nōnulli pturbanē: cū audī-
unt deū patrē: ⁊ deū filiū: ⁊ deū ſpūſſcū:
ſcū: ⁊ tñ h̄ac trinitatē nō tres deos:
ſ vnū deū: ⁊ quēadmodū id intelligāt q̄rūt: p̄

ſertim cū dicit̄ inſepabilis opari trinitatem in
oi re quā de⁹ opat: ⁊ tñ qñdā vocē p̄ris ſonu-
iſſe: qđ vox filij nō ſit. In carne aut̄ natū ⁊ paſ-
ſum: et reſurrexiſſe: ⁊ in celū aſcēdiſſe nō niſi
filiū. In colūbe at̄ ſpē veniſſe: nō niſi ſpūſſcū
intelligere volūt: quō ⁊ illā vocē qđ nō niſi pa-
tris fuit trinitas fecerit: ⁊ illā carnē in qđ nō ni-
ſi fili⁹ de x̄gine nat⁹ ē: eadē trinitas creauerit
⁊ illā colūbe ſpēm in qđ nō niſi ſpūſſcūs apparu-
it: illa ipſa trinitas opata ſit: alioqn nō inſepa-
biliter trinitas opat: ſ alia pater facit: alia fili-
us: alia ſpūſſcūs. Aut ſi qđā ſimul faciūt: que-
dam ſine inuicē: iam nō inſepabilis trinitas.
Abouet etiā quō ſpūſſcūs in trinitate ſit: quē
nec pater: nec fili⁹: nec ambo genuerint: cuz
ſit ⁊ p̄ris ⁊ filij ſpūs. Quia qđ q̄rūt iſta hoies:
⁊ tedio nob̄ ſunt: ſi qđ hinc ex dono dei ſapit̄ i
firmitas n̄ra: edifferam⁹ eis vt poſſum⁹: nec
cū inuidia tabeſcēre iter habeam⁹. Si dicim⁹
nos de talib⁹ rebus: nihil cogitare ſolere: mē-
timur. Si aut̄ fatemur habitare iſta in cogi-
tationib⁹ n̄ris: qñ rapimur amore indagari
de vitatis: ſlagitāt iure charitatis: vt eis indi-
cemus qđ hinc excogitare potuerim⁹: nō qđ
iā acceperim. aut p̄fect⁹ ſim. Nā ſi p̄ paul⁹ apo-
ſtolus: q̄tomagis ego longe infra illi⁹ pedes
iacēs: nō me arbitror apprehēdiſſe: ſ p̄ modu-
lo meo: ſi ip̄a qđ retro ſunt obliuiſcor: ⁊ in ante-
riora me extēdo: ⁊ ſm intentionē ſeq̄r ad pal-
mam ſupne vocatiōis: q̄tū eiꝯ dē vie p̄gri-
ni: ⁊ qđ puenerim vn̄ mihi in ſine reliqu⁹ cur-
ſus ē: vt illis ap̄iam: deſiderat̄ a me: illis deſi-
derat̄ib⁹: qđ me fuiſſe cogit libera charitas.
Opret aut̄ vbi donabit deus vt eis miniſtrā-
do qđ legāt: ip̄i qđ p̄ficiāt: ⁊ eis cupiēs r̄ſdere
q̄rētib⁹: ip̄e qđ inueniā qđ q̄rebā. Ergo ſulce-
pi h̄ iubēte atq; adiuuātē dño deo n̄ro: nō taz
cognita cū auctoritate differere qđ ea cū pie-
tate differendo cognoscere.

Abat. 3

Sap. 6

Phil. 3

De trinitate p̄ris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti qđ ſunt
vnus ⁊ ſolus ⁊ verus deus. La. VI

Udixerūt dñm n̄m ieſū xp̄m nō eē
deū. aut nō eē verū deū: aut nō cum
p̄re vnū ⁊ ſolū deū: aut nō eē imorta-
lem: q; mutabilē: maniſeſtiſſima diuinorū te-
ſtimoniōz ⁊ cōſona voce cōuicti ſunt: velut
ſunt illa. In p̄ncipio erat x̄bū: ⁊ x̄bū erat ap̄
deū: ⁊ deus erat x̄bū. Maniſeſtū ē em̄ quod
x̄bū dei: filiū dei vniciū accepim⁹: de qđ p̄ dic-
Et x̄bū caro factū ē: ⁊ habitauit in nob̄: p̄p̄
natiuitatē incarnationis ei⁹ qđ facta ē in tpe ex
x̄gine. In eo aut̄ declarat̄: nō tñ deū eē: ſ et

Joh. 1

Ibidē

Primus

Ibidē am eiusdē cū pfe sube: qz cum dixisset: z deus erat verbū: h erat inqt in pncipio apud deū. oia p ipm facta sunt: z sine ipo factum ē nihil. Neqz em dicit oia nisi q facta sunt. i. oem creaturā. Un liqdo apparet ipz factū nō eē p que facta sunt oia. Et si fact' nō ē: creatura nō ē. Si aut creatura nō ē: eiusdēz cū pfe sube est. Oia em suba q de' nō ē: creatura ē: z q creatura nō ē: de' ē. Et si nō ē fili' eiusdē sube cui' ē p' g facta suba ē. Si facta suba ē: nō oia per ipm facta sunt: at oia p ipm facta sunt. Un' igit' eiusdēz cū pfe sube ē: z ido nō tm̄ deus: s' z ver' de'. Qd idē iohes aptissime in epla sua dicit. Scim' q fili' dei venerit z dederit nobis intellectū vt cognoscām deū verū: z sim' in vero filio ei' iesu xpo. Hic ē ver' de': z vita eterna. Hinc etiā psequēter intelligit: nō tm̄ mō de pfe dixisse aplm paulū: Qui sol' hz im mortalitatē: s' de vno z solo deo qd ē ipa trinitas. Neqz em ipa vita eterna mortalis est fm aliquā mutabilitatē: ac p h fili' dei: qz vita eterna ē: cū pfe etiā ipē intelligit vbi dictū est: Qui sol' hz imortalitatē. Et' em vite eterne z nos pncipes facti p mō nfo imortales efficiimur. Sz aliud ē ipa cui' pncipes efficiimur vita eterna: aliud nos q ei' pncipatōe viuemus in eternū. Si em dixisset: Quē tpb' p' p'is oñdet p' btūs z sol' potēs: rex regū: z dñs dñantiū: q sol' hz imortalitatē: nec sic inde separātū filiū opteret itelligi. Neqz em qz ip se fili' alibi loquēs voce sapie (ipe ē em̄ deis a pictia) ait: Syru celi circuiuis sola: sepauit a se patre. Et tomag' g nō ē necē vt tm̄ mō de pfe pter filiū itelligat qd dictū ē: q sol' hz imortalitatē: cū ita dictū sit: vt fues inqt mādātū sine macula: irrepheibile vsqz in aduentū dñi nri iesu xpi: quē tpb' p'p'is oñdet btūs: z solus potēs rex regū: z dñs dñantiū: q sol' hz imortalitatē: z lucē hitat iaccessibile: quē nō hoim vidit: nec videre pōt: cui ē honor z glia in seclā seclōz amē. In qb' xbis: nec p' pprie noiat' ē: nec fili': nec spūscūs: s' btūs z solus potēs: rex regū z dñs dñantiū: qd ē vn' solus z ver' de' ipa trinitas. Nisi forte q sequunt': p'turbabūt hūc intellectū: qz dicit: quē nemo hoim vidit: nec videre pōt: cū h etiā ad christū p'tinere fm diuinitatē ei' accipiat: quē nō viderūt iudei: q tm̄ carnē viderūt z crucifixerūt. Elideri aut trinitas hūano visu nullo mō p' se o visu videt: q iā q vidēt: nō hoies: s' vltra hoies sūt. Recte g ipe de' trinitas intelligit: btūs z sol' potēs: oñdēs aduentū dñi nri iesu xpi: tpb' p'p'is. Sic em̄ dcm̄ ē: sol' hz imortalitatē: quō dcm̄ ē: q facit mirabilia sol'. Qd ve

lim scire de q dcm̄ ē accipiāt si de pfe tm̄: quō g vez ē: q ipe fili' dicit: Quēcunqz em̄ p' facit: h eadē z fili' facit silitet. An qd qz ē inter mirabilia mirabili' qz resuscitare z viuificare mortuos: Dicit aut idē fili': Sic p' suscitāt mortuos z viuificat: sic z fili' qz vult viuificat: quō g sol' p' facit mirabilia: cū h xba nec p'ez tm̄: nec filiū tm̄ pmittāt itelligi: s' vtiqz deū vnū vez solū. i. p'em z filiū z spūscm̄. Itē cū dicit idēz apls: Rob vn' de' p' ex q oia z nos in ipo: et vn' dñs iesus xps: p quez oia z nos p ipm: qz dubitet eū oia q creatā sūt dicere: sic btūs iohānes: p ipm facta sunt: Quero itaqz de q dicit alio loco: qm̄ ex ipo: z p ipsū: z in ipso sunt oia: ipsi glia in seclā seclōz amē: Si em̄ de pfe z filio z spūscō: vt singulis psonis singula tribuant. Ex ipso. i. ex pfe: p ipsum. i. p filiū. in ipso. i. i spūscō: māifestū ē qd p' z fili' z spūscūs vn' de' ē: qn̄ singulariter intulit. Ipsi glia in seclā seclōz. Un̄ em̄ cepit hūc sensū: Mō ait: S' altitudo diuitiaz sapie z scie p'is: aut filij aut spūscūs: s' sapie z scie dei: qz inscrutabilia sūt iudicia ei': z inuestigabiles vie ei'. Quis em̄ coguit mentē dñi: aut qz p'liari' ei' fuit: aut qz p'or dedit illi z retribuet ei': Qm̄ ex ipso: z p ipsū: z in ipso sūt oia: Ipsi glia in seclā seclōz amē. Si at h de pfe tm̄ mō itelligi volūt: quō g oia p'ez sūt: sicut h b'z: Et oia p filiū: sicut ad corinthios: vbi ait: Et vn' dñs iesus christ' p quez oia. Et sicut in euāgelio iohānis. Oia p ipsūz scā sūt: Si em̄ alia p' p'em alia p filiū: iā nō oia p'ez: nec oia p filiū. Si aut oia p' p'em: z oia p filiū: eadē p' p'em q' p filiū. Quis ē g p'ri fili': z isepabilis opatio patris z filij: qz si vel filiū fecit p' que nō fecit ipse fili': nō oia p filiū facta sunt: at oia p filiū facta sūt. Ipse igit' fact' non ē vt cū pfe faceret oia q facta sunt: qz nec ab ipso xbo tacuerit apls: z aptissime oino dixerit: Qui cuz in dei forma eēt: nō rapinā arbitrat' ē eē se eglē do hūc deū pprie p'ez appellās: sicut alibi: caput at christi de'. Sūt z d spūscō collecta sūt testimonia: qd' an̄ nos q h disputauerūt abū dñi' vñ sūt: qz z ipse de' z nō creatura. Q' si nō creatura nō tm̄ de' (Nā z hoies dicit sūt dñi) sed etiā ver' de'. Ergo p'ri z filio p'zus eglis: z i trinitat' vnitate cōsubalis z coetern'. At axime xō illo loco sat' claret: q spūscūs non sit creatura: vbi iubemur nō fuisse creature: sed creatori. Nō eo mō q iubemur p charitatē seruire iuicē: s' ecōuerso mō q tm̄ deo fuit. Un̄ d' idolatre dicunt q simulachris eā fuitutē exhibent q debet deo. Scdm̄ hāc em̄ fuitutē dcm̄ deū ē. Dñm̄ deū tuū adorab: z illi soli fues. Por' Abat. 4

Ibidē
Job. 5
Ibidē
1. Cor. 8
Job. 1
Rom. 11
Ibidē
Ubi. 5
1. Cor. 8
Job. 1
Ibidē
Ubi. 2
1. Cor. 11
Deut. 6
Abat. 4

Job. 5
Ibidē
1. Cor. 8
Job. 1
Rom. 11
Ibidē
Ubi. 5
1. Cor. 8
Job. 1
Ibidē
Ubi. 2
1. Cor. 11
Deut. 6
Abat. 4

Libe

ro tali fuitute: creature fuire phibemur:
 Tbi-5 qñ qdē dicitū ē: Dñm deū tuū adorab: z illi so
 Roma-1 li fuies. Tñ z apls detestat eos q coluerūt z
 fuierūt poti⁹ creature q̄ creatori. Nō ē vtiqz
 creatura spūscūs: cui ab oib⁹ scis talis fuit⁹
 exhibet: dicēte aplo: Nos em̄ sum⁹ circūcūso
 Phil-3 spūi dei fuientes. Plures em̄ codices etiā lati
 ni sichnt: q̄ spūi dei fuim⁹: greci aut oēs: aut
 pene oēs. In nōnullis aut̄ exēplarib⁹ latinis
 inuenim⁹: nō spūi dei fuim⁹: s̄ spū deo fuim⁹
 Sz q̄ in h errāt: z auctoritati grauiori cedere
 detractāt. Nū quid z illud variū in codicibus
 1. Cor-6 repiūt. Mesit: qz corpa v̄ra tēplū sunt spūscū
 q̄ in vob̄ ē quē habetis a deo: Quid aut̄ isan⁹
 magisqz sacrilegū ē: q̄ vt q̄sqz dicere audeat
 mēbra xp̄i tēplū eē creature minor: fm ipsos
 q̄ xp̄us ē: Alio em̄ loco dic: Corpa v̄ra mēbra
 sunt xp̄i. Si aut̄ q̄ mēbra sunt xp̄i: tēplū ē spū
 scū: nō ē creatura spūscūs: qz cui corp⁹ n̄m tē
 plū exhibem⁹: nccē ē vt huic eā fuitute debe
 am⁹: q̄ nō nisi deo fuicdū ē: Tñ p̄sequēter dic:
 Glorificate q̄ z portate deū in corpe vestro.

Q̄ vnigenit⁹ dei fili⁹ p̄p̄ formā fui minor
 p̄re dicat q̄ in forma dei eqlis ē p̄ri. Ca. VII

Isz talib⁹ diuinaz sc̄pturaz testimo
 nijs: q̄b⁹ vt dixi p̄ores n̄ri copiosi⁹ v̄si
 expugnauerūt hereticorū tales: ca
 lūnias vel errores: insinuat̄ fidei n̄re vnitas
 z eqlitas trinitat̄. Sz qz mltā in sc̄is libris p̄
 p̄ter incarnationē x̄bi dei: q̄ p̄saluten̄ra repa
 da facta ē: vt mediator dei z hoim̄ eēt hō xp̄s
 iesus: ita dicunt: vt maiorē filio p̄em signifi
 cent: vel etiā aptissime ofidāt: errauerūt ho
 mines min⁹ diligēter scrutātes vel intuētes
 vniuersam seriē sc̄pturaz: z ea q̄ de xp̄o iesu
 fm hoim̄ dicta sunt: ad ei⁹ subam q̄ an̄ incar
 nationē sempit̄na erat: z sempit̄na ē: trāssere
 re conati sunt. Et illi q̄ dē dicit̄ minorē filium
 eē q̄ p̄r ē: qz sc̄ptū ē: ip̄o dño dicēte: P̄r maior
 me ē. Veritas aut̄ ofidit fm istū modū etiā
 seip̄o minorē filiū. Quō em̄ nō etiā seip̄o mi
 nor: fact⁹ ē: q̄ semetip̄m exinanīuit: formā ser
 uerui accipiēs: Meqz em̄ sic accepit formā fui
 vt amitteret formā dei: in qua erat eqlis p̄ri.
 Sic q̄ accepta est forma fui: vt nō amitteret
 forma dei: cū z i forma fui: z in forma dei idē
 ip̄e sit fili⁹ vnigenit⁹ dei p̄ris: in forma dei eqlis
 1. Tbi-2 p̄ri: in forma fui: mediator dei z hoim̄ ho
 mo xp̄s iesus. Quis nō itelligat q̄ in forma
 dei etiā ip̄e seip̄o maior est: in forma aut̄ fui
 etiā seip̄o minor est. Nō itaqz ī merito scriptu
 ra vtrūqz dicit: z eqlē p̄ri filiū: z patrē maiorē
 filiū. Illd̄ em̄ p̄p̄ formā dei: h̄ aut̄ p̄pter for
 mā fui: sine vlla p̄fusioe itelligit. Et h̄ nob̄ re

gula: p̄ oēs sacras scripturas dissoluē de hui⁹
 q̄stiois: ex vno capite eplē pauli apli p̄mittit
 vbi manifesti ista distinctio cōmēdat. Aut em̄:
 Qui cū in forma dei eēt: nō rapinā arbitrat⁹
 est esse se eqlē deo: s̄ semetip̄m exinanīuit for
 mā fui accipiēs: in similitudiez hoim̄ fact⁹: et
 habit⁹ inuēt⁹ vt hō. Est q̄ dei fili⁹ deo p̄ri natu
 ra eqlis: habitu minor. In forma em̄ fui quā
 accepit: minor est p̄re. In forma aut̄ dei in qua
 erat etiā an̄qz h̄ac accepisset eqlis est p̄ri. In
 forma dei x̄bū p̄ qd̄ facta sūt oia. In forma at̄
 fui: fact⁹ ex muliere fact⁹ sub lege: vt eos qui
 sub lege erāt redimeret. Prode i forma dei
 fecit hoiez. In forma fui fact⁹ est hō. Nā si p̄
 t̄m sine filio fecisset hoim̄: nō scriptū eēt. Fa
 ctam⁹ hoiez ad imaginē z similitudiez n̄r̄am.
 Ergo qz forma dei accepit formā fui: vtrūqz
 deū: z vtrūqz hō. Sz vtrūqz de⁹ p̄p̄ accipiētē
 deū. Vtrūqz aut̄ hō p̄pter acceptū hoim̄.
 Meqz em̄ illa susceptioe alterz eoz in alteruz
 p̄uersū atqz mutatū est. Meqz diuinitas q̄ p̄e
 in creaturā mutata est vt desisteret eē diuini
 tas: nec creatura in diuinitatē vt desisteret ei
 se creatura.

De subiectione qua filius subijciēdus di
 citur patri Ca. VIII.

Quid aut̄ qd̄ dicit apostol⁹: Cū autē
 ei oia subiecta fuerit: tūc z ip̄e filius
 subiect⁹ erit ei q̄ illi subiecit oia. Aut
 ideo dictū est: ne q̄sqz putaret habitū xp̄i q̄ ex
 hūana creatura suscept⁹ est: p̄uersuz in post
 ea in ipsā diuinitatē: vel vt certi⁹ exp̄serit: dei
 tatē q̄ nō est creatura: s̄ ē vnitas trinitat̄ in
 corporea z icōmutabilis: z sibi inē p̄substāt̄
 alis: z coeterna natura. Aut si q̄sqz p̄cedit: vt
 aliq̄ senserit ita dictū: Et ip̄e fili⁹ subiect⁹ erit
 ei q̄ illi subiecit oia: vt ipsā cōmutatōe sub
 iectionē z p̄uersionē credat futurā creaturē i
 ipsā substātā vel essentiā creatoris: i. vt q̄ fu
 erat substātia creature: fiat substātia creato
 ris. Lerte vel hoc p̄cedit: qd̄ nō h̄z vllā dubi
 tationē: nō dū h̄ fuisse factū: cuz dñs diceret:
 Pater maior me est. Dixit em̄ h̄ nō solū an̄qz
 ascēdit in celū: verū etiā an̄qz passus resur
 rexisset a mortuis. Illi aut̄ q̄ puāt humanaz
 in eo naturā in dei substātā mutari atqz con
 uerti: z ita dictū: Tunc z ip̄e fili⁹ subiect⁹ erit
 ei q̄ illi subiecit oia: ac si diceret: tūc z ip̄e fili⁹
 hois z a x̄bo dei suscepta hūana natura com
 mutabit in ei⁹ naturā: q̄ ei subiecit oia: tūc sit
 turā putant: cū post diē iudicij tradiderit re
 gnū deo z p̄ri. Ec̄ p̄ h̄ etiā fm istā opinionem
 adhuc p̄r maior ē: q̄ qd̄ x̄ḡie fui forma acce
 pta ē: Sz si aliq̄ h̄ affirmāt: q̄ iā fuerit i dei

1. Tbi-2
 1. Cor-15
 Tbi-5
 1. Cor-14
 Tbi-5
 1. Cor-15
 Tbi-2
 Tbi-5

Primus

substantia mutat hō xps iesus: illud certene-
gare nō p̄fir: q̄ adhuc natura hoīs manebat
Ubi-5 q̄n aū passionē dicebat: Qm̄ p̄ maior me est:
vñ nulla cūctatio ē fm̄ h̄ dictū eē: q̄ forma f-
ui maior ē p̄r: cui f̄ forma dei eglis ē fili⁹. Nec
1. Cor. 15 q̄sq̄ cū audierit qd̄ ait ap̄ls: Lū at̄ oīa ei sub-
iecta fuerit: manifestū qz p̄ter eū q̄ illi subiecit
oīa: ita existimet de p̄re itelligēdū: q̄ subiece-
rit oīa filio: vt ip̄z filiū sibi oīa subiecit si putet
Insepabilis ei opatio ē p̄ris z filij: alioqn̄ nec
ipe p̄ sibi subiecit oīa: s̄ fili⁹ ei subiecit: q̄ ei re-
gnū tradit: z euacuat oēm p̄ncipatū z omnē
Ubi-5 p̄tātē z x̄tutē. De filio q̄ppe ista dicta sūt: Luz
tradiderit iqt̄ regnū deo z p̄ri: cū euacuaue-
rit oēm p̄ncipatū z oēm p̄tātē z x̄tutē. Ipe ei
subiicit: q̄ euacuat. Nec sic arbitremur x̄pm̄
traditūz regnū deo z p̄ri: vt adimat sibi. Mā
Ubi-5 z h̄ qd̄a vaniloq̄ crediderit: Lū em̄ d̄r: Tra-
diderit regnū dō z p̄ri: nō sepat̄ ipe: qz simul
cū p̄e vñ de⁹ est. S3 diuinaz sc̄pturaz curi-
culos p̄tationūq̄ studiosos fallit d̄bū qd̄ positū
Ibide ē: donec. Ita nāq̄ seq̄t. Optet ei illū rēgre
donec ponat oēs inimicos suos s̄ pedib⁹ suis
tāq̄ cū posuerit nō sit regnatur⁹. Nec itelli-
1. Ps. 3 gūt ita dictū sicuti ē illd̄: Lō firmatū ē cor ei⁹
nō cōmouebit̄ donec videat sup̄ inimicos su-
os: Mō em̄ cū viderit iā cōmouebit̄. Quid ḡ
1. Cor. 15 est: Lū tradiderit regnū deo z p̄ri: q̄si mō nō
Abac. 2 h̄eat regnū de⁹ z p̄r: S3 qz oēs iustos in q̄bul
1. Ubi-2 nūc regnat ex fide viuētib⁹: mediator dei et
hoīm hō xps iesus p̄ductur⁹ est ad sp̄m̄: quā
1. Cor. 13 v̄sione dicit idē ap̄ls: facie ad faciē. Ita dictū
est: cū tradiderit regnū deo z p̄ri: ac si dicere
1. Cor. 15 tur: cū p̄duxerit credētes ad p̄tēplationē dei
Mat. 2 z p̄ris. Sicut em̄ dicit: Dia mibi tradita sunt
a p̄re meo: z nemo nouit filiū nisi p̄r: z nemo
nouit p̄re nisi fili⁹ z cui voluerit fili⁹ reuelare
1. Cor. 15 Tūc reuelabit a filio p̄r: cū euacuauerit oēm
p̄ncipatū z oēm p̄tātē z x̄tutē. i. vt necessaria
nō sit disp̄latio similitudinū p̄gelicos p̄nci-
par⁹ z p̄tates z x̄tutes. Ex qz p̄sona nō incō-
1. Can. 2 ueniet̄ itelligi dicit̄ cārica cāricoz ad sp̄saz:
Similitudines auri factem⁹ tibi cū distinctiōib⁹ ar-
geti: q̄adhusq̄ rex in recubitu suo ē. i. q̄adul-
1. Cor. 3 q̄ xps in secreto suo ē: qz vita n̄ra abscondita ē
cū xpo i deo. Lū xps inqt̄ apparuerit vita v̄ra
1. Cor. 13 tūc z vos apparebit̄ cū ip̄o in gl̄a. Qd̄ anteq̄
fiat: videm⁹ nūc speculū in enigmate: h̄ est
in similitudinib⁹: tūc aut̄ facie ad faciē. Hec ei no-
1. Job. 3 bis p̄tēplatio p̄mittit̄ actionū oīm finis: atqz
eterna p̄fectio gaudioz. Filij ei dei sum⁹: et
nō dū apparuit qd̄ erim⁹. Scim⁹ enī qz cū ap-
1. Exod. 3 paruerit filies ei erim⁹: qm̄ videbim⁹ cū sicuti
est. Q̄eni dicit famulo suo moȳs: Ego sū q̄

sū: hec dices filiis israhel: q̄ ē misit me ad vos:
hoc p̄tēplabimur cū viuem⁹ in eternum. Ita
q̄ppe ait: Hec aut̄ ē vita eterna: vt cognoscāt Job. 17
te vñ vey deū: z quē misisti iesus x̄pm̄. Hoc 1. Cor. 4
fiet cū venerit d̄s z illuauerit occulta tene-
braz: cū tenebre mortalitat̄ hui⁹ corruptio-
nisq̄ trāserit. Tūcerit manent̄m: de quos
psalmo d̄r: Adhuc astabo tibi z contēplabor. 1. Ps. 5
De hac p̄tēplatiōe itelligo dictū: cū tradide-
1. Cor. 15 rit regnum deo z p̄ri. i. cū p̄duxerit iustos: qz
bus nūc ex fide viuētib⁹ regnat mediator dei
z hoīm: hō xps iesus: ad p̄tēplationē dei z pa-
tris. Si desipio hic: corrigat me q̄ meli⁹ sapit
mibi aliud non videt. Neqz enī q̄rem⁹ aliud
cū ad illū p̄tēplationēz p̄uenerim⁹: q̄ nūc nō ē
q̄ diu gaudiū n̄m in spe est. Spes enī q̄ vide Roma. 8
tur nō est spes: qd̄ enī videt quis: qd̄ sperat⁹
Si at̄ qd̄ nō videm⁹ sp̄m̄: p̄ patientiā expe-
ctam⁹ q̄adulqz rex in recubitu suo est. Tūc
erit qd̄ scriptū est: Adimplebis me leticia cum
1. Ps. 15 vultu tuo. Illa leticia nihil ampli⁹ req̄ret: qz
nec erit qd̄ ampli⁹ req̄rat. Ostēdet̄ em̄ nob̄ p̄r
z sufficet nob̄. Qd̄ b̄n̄ itellexerat philipp⁹ vt
1. Job. 14 diceret d̄no: Q̄side nob̄ patrē z sufficit nobis
s̄ nō dū itellexerat: eo q̄ mō idē ip̄m se potuit
se dicere: d̄ne oside nob̄ te: z sufficit nob̄. Ut
em̄ h̄ itelligeret: respōsū ei a d̄no ē: Tāto tpe
1. Ibide sū vobiscū: z nō cognouisti me: philippe qui
videt me: videt z patrē. S3 qz volebat eū ex
fide viuere at̄q̄ illd̄ possz videre: secut⁹ est: z
1. Ibide ait: Mō credis: quia ego in p̄re z p̄r in me est:
Quādiu em̄ sum⁹ in corpe: pegrinamur a do-
1. 2. Cor. 5 mino. Per fidē em̄ ambulam⁹: nō p̄ specie. Lō
tēplatio q̄ppe merces est fidei: cui mercedi p̄
fide corda mūdant̄. sicut scriptum est: Fide
1. Act. 15 mūdās corda coz. p̄robat̄ aut̄ q̄ illi p̄tēpla-
tioni corda mūdant̄: illa max̄e sn̄ia: **Primum**
1. Abac. 5 do corde: qm̄ ip̄i deū videbūt. Et qz h̄ est vita
eterna dicit de⁹ in psalmo: Lōgitudie dieraz
1. Ps. 90 replebo eū: z ostēdā illi salutare meū. Siue ḡ
audiam⁹: ostēde nob̄ filiū: siue audiam⁹: ostēde
nob̄ p̄rem: tūc de valet: qz neuter sine altero
pōt ostēdi. Tūc q̄ppe sūt: sicut ait. Ego z pat̄
1. Job. 10 vñ sum⁹. Deniqz p̄p̄ ip̄az i se p̄abilitatē: suf-
ficiēter aliq̄n nō lat̄. vel p̄r sol⁹. vel fili⁹ solus:
adimpletur⁹ nos leticia cū vultu suo. Nec inde
1. Job. 14 sepat̄ vtriusqz sp̄s. i. p̄ris z filij sp̄s. Quispi-
ritus. p̄p̄ d̄r sp̄s x̄r̄at̄: quē h̄ mūd⁹ accipe
nō p̄r. hoc ē em̄ plenū gaudiū n̄m. q̄ apli⁹ nō
est frui scz trinitate deo: ad cui⁹ imaginem fa-
cti sum⁹. p̄ropter h̄ aliquādo ita loq̄t̄ de spi-
ritu sancto: tanq̄ solus ip̄se sufficiat ad beati-
tudinem nostrā: z ideo solus sufficit: qz sepa-
ri op̄re z filio nō pōt. sicut pater solus sufficit

Libert

quia separata filio & spiritu sancto non potest
 & filio ideo sufficit solus: quia separata pater & spiritu sancto
 non potest. Quid ei sibi vult quod ait: Si diligit me
 mandata mea servare: & ego rogabo patrem meum
 & alium advocatum dabit vobis: ut vobiscum sit in
 eternum: spiritus veritatis quem mundus accipere non potest:
 id est dilectores mundi. Veritas enim homo non percipit
 quod sunt dei. Sed adhuc potest videri: ideo dicitur: &
 ego rogabo patrem & alium advocatum dabit vobis
 ut vobiscum sit in eternum: quasi non solus filius sufficiat.
 Illi autem loco ita de illo dicitur: tanquam solus
 omnino sufficiat. Cum venerit ille spiritus veritatis: docebit
 vos omnem veritatem. Nunquam ergo separat hinc fili-
 us tanquam ipse non doceat omnem veritatem: aut quasi im-
 pleat spiritus sanctus quod minus potuit docere filius? Di-
 cant ergo si placet maiorem esse filio spiritus sanctus: quem mi-
 noris illo solent dicere. An quia non dicitur: ipse solus
 aut nemo nisi ipse vos docebit omnem veritatem: ideo
 permittitur ut cum illo docere credat & filius. Ap-
 ostolus ergo filium separavit a scientiis his quae dei sunt: ubi ait:
 Sic & quae dei sunt nemo scit nisi spiritus dei: ut ista
 ista pueri possint ex hoc dicere: quod & filium non do-
 ceat quae dei sunt: nisi spiritus sanctus: tanquam maior mi-
 noris: cui filius ipse tantum tribuit: ut diceret: Quod
 hoc locutus sum vobis: tristitia implevit cor vestrum:
 sed & ego veritatem dico: expedit vobis ut ego eam.
 Nam si non abiero: advocatus non veniet ad vos.
 Quod utile creditur fuerit ut ad patrem in forma
 servi christus ascenderet. **Ca. IX**

De autem dixit: non propter inequalitatem
 h. verbi dei & spiritus sancti: sed tanquam impedimen-
 to esset praesentia filii hominis apud eos quae minus
 veniret ille qui minor non esset: quia non semetipsum
 exinanivit forma sui accipiens sicut filius. Spor-
 tebat ergo ut auferret ab oculis eorum forma sui:
 quam intuitus hominum solus esse christum putabant quod vi-
 debant. Tunc est illud quod ait: Si diligeretis me:
 gauderetis utique: quoniam eo ad patrem: quia pater maior
 me est: propterea me oportet ire ad patrem: quia dum
 me ita videtis: & ex hoc quod videtis: estimatis quia
 minor sum patre: atque ita circa creaturam susceptum
 quod habitum occupati: equalitatem quam cum patre habeo non
 intelligitis. Unde est illud: Noli me tangere: nondum
 enim ascendi ad patrem meum. Tunc autem tanquam finem
 facit notitiam. Ideoque volebat in eo esse finem
 interioris cordis in se: ut hoc quod videbat: tamen non pu-
 tare. Ascensio autem ad patrem erat ita videri sicut
 equalis est patri: ut ibi esset finis visionis quae sufficit
 nobis. Aliquam itaque de filio solo dicitur quod ipse sufficiat
 & in eius visione merces tota permittitur delectati-
 onis & desiderii nostri. Sic enim ait: Qui habet man-
 data mea & custodit ea: ille est qui diligit me. Qui
 autem me diligit: diliget a patre meo: & ego diliga-

eam: & manifestabo me illi. Numquid hoc: quia non dixit:
 ostendat illi & patrem: ideo separavit patrem: sed quia ve-
 rum est: ego & pater unum sumus: cum pater ostendit: & filius
 ostendit qui in illo est. Et cum filius ostendit: etiam pater ostendi-
 tur qui in illo est. Sic ergo cum ait: Et ostendat illi meipsum
 intelligit quia ostendit & patrem. Ita & in eo quod dicitur
 Cum tradiderit regnum deo & patri: intelligit quia non
 adimit sibi. Quoniam cum producet credentes ad con-
 templationem dei & patris perfectus producet ad con-
 templationem suam: quod dixit: Et ostendat illi meipsum
 Et ideo postquam cum dixisset illi iudas: Dne quid
 factum est quod ostenditur es te nobis: & non huic mu-
 do: Respondit iesus & dixit illi: Si quis diligit me:
 sermonem meum servabit: & pater meus diliget eum: & ad
 illum veniam: & mansione apud eum faciemus. Ec-
 ce quia non solus seipsum ostendit ei a quo diligitur: quia simul
 cum patre venit ad eum: & mansione facit apud eum.
 An forte putabit mansione in dilectore suo fa-
 ciuntur patre & filio: exclusus esse ab hac mansione
 spiritus sanctus? Quid est ergo quod superius ait de spiritu sancto:
 Quem mundus accipere non potest: quoniam non videt illum
 nostis illum vos: quia vobiscum manet: & in vobis est.
 Non itaque ab hac mansione separat: de quo dicitur: Et
 vobiscum manet: & in vobis est. si forte quis sic ab-
 surdus est: ut arbitretur cum pater & filius venerint: ut
 mansione apud eum faciat: id est dilectorem suum: disces-
 surum inde spiritus sanctus: & tanquam locum daturum esse ma-
 ioribus. Sed huic carnali cogitatio occurrit scri-
 ptura: paulo quippe superius ait. Et ego rogabo
 patrem: & alium procuratorem dabit vobis: ut vobiscum sit
 in eternum. Non ergo discedit pater & filio venientibus:
 sed in eadem mansione cum ipsis erit in eternum:
 quia nec ille sine ipsis venit: nec illi sine illo: sed pro-
 pter insinuationem trinitatis personarum: etiam singu-
 lis nominatis: dicuntur quodammodo separati: non tamen alius se-
 paratis intelliguntur: propter eiusdem trinitatis
 unitatem: unamque substantiamque deitatem patris & filii
 & spiritus sancti.
 Quod traditur sit regnum filii patri. **Ca. X**
 Radet itaque regnum deo & patri dicit
 non iesus christus: non se inde separato: nec
 spiritu sancto: quoniam producet credentes ad con-
 templationem dei: ubi est finis omnium bonarum acti-
 onum: & reges sempiterna: & gaudium quod nunquam
 auferet a vobis. Hoc enim signat in eo quod ait. Ite-
 rum videbo vos: & gaudebit cor vestrum: & gau-
 dium vestrum nemo tollet a vobis. Cuius gaudium spiritu
 dicitur praesignabat. Maria sedens ad pedes domini: &
 inteta in xbum eius: quoniam scilicet ab omni
 actione: & inteta in veritate semper quaedam modum:
 cuius capax est ista vita: quod tamen praefiguraret illud: quod
 futurum est in eternum. Martha quippe sorore sua in
 necessitatis actione puerisante: quis bona est
 utilis: tamen cum reges successerit transitura: ipsa re-

Ibidem
 1. Cor. 2
 Job. 14
 Job. 16
 1. Cor. 2
 Job. 16
 Phil. 2
 Job. 20
 Job. 14

Job. 10
 Job. 14
 1. Cor. 15
 Job. 14
 Ibidem
 Ibidem
 Ibidem
 Job. 14
 1. Cor. 15
 Job. 16
 Luc. 10

Primus

quietebat in vbo dñi. Et id dñs cōquerenti-
 marthe q̄ eā soroz nō adiuuaret: rñdit: Aba-
Ibidē ria optimā p̄relegit: q̄ nō auferet̄ ab ea. Ab
 malā p̄re dicit: q̄d agebat martha: s̄ ista opti-
 mā q̄ nō auferet̄. Illa em̄ q̄ in ministerio indi-
 gentie ē: cū indigētia ip̄a trāsserit: auferetur.
 Boni q̄ppe opis trāssituri merces ē req̄es per
Loz: 15 māsura. In illa igit̄ cōtēplatiōe: de^o erit oīa ī
 oib⁹: qz nihil ab illo aliud req̄ret̄: s̄ solo ip̄o il-
Roma: 8 lustrari: p̄fruiq̄ sufficiet. Adq̄ ille in q̄ spūs ī-
Ibidē terpellat gemitib⁹ inenarrabilib⁹. Tñā inq̄t
 petij a dño: hāc req̄rā: vt īhabitē in domo dñi
 p̄ oēs dies vite mee: vt cōtēpler delectationē
Ibidē dñi. Cōtēplabimur em̄ deū p̄rem z filiū z spī-
 ritū sc̄m: cū mediator dei z hoīm: hō xps̄ ies⁹:
Loz: 15 tradiderit regnū deo z p̄ri: vt iā nō interpel-
 let p̄ nob̄ mediator z sacerdos n̄r fili⁹ dei: z fi-
Loz: 15 lius hoīs: s̄ z ip̄e inq̄tū sacerdos ē: assumpta
 p̄ri nos sui formā: s̄iect⁹ sit ei q̄ illi subiect̄
 oīa: vt inq̄tū de^o ē: cū illo nos subiectos hēat
 inq̄tū sacerdos nobiscū illi subiect⁹ sit. Qua
 p̄pter cū fili⁹ sit z de^o z hō: alia suba de^o: alia
 hō: hō poti⁹ in filio q̄ fili⁹ in p̄re: sic caro anie
 mee: alia suba ē ad aiām meā: q̄uis in vno ho
Ibidē mine: q̄ aiā alteri⁹ hoīs ad aiām meā. Luz ḡ
 tradiderit regnū deo z p̄ri: cū credētes z vi-
 uentes ex fide p̄ q̄b⁹ nūc mediator interpel-
 lat: p̄duxerit ad cōtēplationē: cui p̄cipiēde su-
 spiram⁹ z gemim⁹: z trāsserit labor z gemit⁹
 iā nō interpellabit p̄ nob̄ tradito regno deo
Ibidē z p̄ri: s̄ significās ait. Hec vobiscū locur⁹ sum
 in similitudinibus veniet hora q̄n iam non
 in similitudinib⁹ loq̄r vob̄: s̄ manifeste de p̄re nū
Ibidē ciabo vob̄: i. iā nō erūt similitudines cū visio fue-
 rit facie ad facie. Hoc ē em̄ q̄d ait: s̄ manifeste
Ibidē de p̄re nūciabo vob̄. Ac si diceret: manifeste
Ibidē p̄rem oīdā vob̄. Nūciabo q̄ppe ait: qz vbi ei⁹
 ē. Sequit̄ em̄ z dicit. Illa die in noīe meo pe-
 tetis: z iā dico vob̄: qz ego rogabo p̄rem. Ip̄e
 ei p̄amat vos: qz vos me amastis. z credidistis
 qz a deo exiui. Exiui a p̄re. z veni ī hūc mū-
 dū. itēz relinq̄ mūdū z vado ad p̄rez. Quid ē
 A p̄re exiui: nisi nō in ea forma. q̄ eqlis sū p̄ri
Ibidē s̄ alit̄. i. in assumpta creatura minor: apparui.
 Et q̄d ē: Veni in hūc mūdū: nisi formā serui
Ibidē quā me exinanies accepi etiā pctōz: q̄ mūdū
 istū diligit oculis demonstrari. Et q̄d ē: Itēz
 relinq̄ mūdū: nisi ab aspectu dīectorū mūdi
Ibidē aufero q̄d viderūt. Et q̄d ē: Glado ad p̄rem:
 nisi doceo me sic intelligendū a fidelib⁹ meis
 quō equalis sum p̄ri. Hoc q̄ credūt digni ha-
 bebunt p̄duci a fide ad sp̄em. i. ad ip̄am visio-
 nem: q̄ p̄ducēs dicit⁹ ē tradere regnum deo z

patri. Fideles q̄ppe et q̄s redemūt sanguine
 suo: dicit sunt regnū eius: p̄ q̄b⁹ nūc interpel-
 lat: tūc aut̄ illic eos s̄bi faciens inherere: vbi
 eqlis ē patri: nō iam rogabit p̄rem p̄ eis. Ip̄
 se em̄ inq̄t: Pater amat vos. Et h̄ em̄ rogat Job. 16
 q̄ minor ē p̄re: q̄ vō eqlis ē: exaudit cū patre.
 Tñ se ab eo q̄d dicit. Ip̄se em̄ p̄amat vos: **Ibidē**
 vtiq̄ ip̄e nō sepat: s̄ p̄m ea facit intelligi q̄ sup̄
 cōmmeorauit: satisq̄ insinuauit: plerūq̄ ita no-
 minari in trinitate vnāquāq̄ p̄sonā. vt z alie
 illic intelligant. Sic itaq̄ dicitū ē. Ip̄e em̄ pat̄ **Ibidē**
 amat vos. vt cōsequēter intelligat z filius z
 spūs sc̄s. nō qz mō nos nō amat. Qui p̄prio **Roma 8.**
 filio nō pepcit. s̄ p̄ nob̄ oib⁹ tradidit eū. s̄ ta-
 les nos amat de^o. q̄les futuri sum⁹. non q̄les
 sum⁹. Quales em̄ amat: tales in eternū con-
 seruat. q̄d tūc erit cū tradiderit regnū deo z
 patri. q̄ nunc interpellat p̄ nob̄ vt iā non ro-
 get p̄rem: qz ip̄e pater amat nos. Quo autez
 merito. nisi fidei. q̄ credimus ante q̄ illud q̄d
 p̄mittit̄ videam⁹. P̄er hāc em̄ puenim⁹ ad
 speciē: vt tales nos amet. q̄les amat vt sim⁹.
 nō quales odit. q̄ mali sumus. z hortat̄ a p̄-
 stat. ne tales semper esse velimus.

Quā discretiōe intelligend⁹ sit nūc eē eā
 lis patri fili⁹ nūc aut̄ minor. La. XI
 Claprop̄ cognita ista regula intelli-
 gendaz sc̄pturarū de filio dei: vt di-
 stinguam⁹ q̄d in eū sonet s̄m formaz
 dei: in qua equalis ē patri: z q̄d s̄m formā ser-
 uat: in qua minor ē patre. nō con-
 turbabimur tanq̄m cōtrarij ac repugnātib⁹
 int̄ se scōz sententijs. Itā s̄m formā dei equa-
 lis ē patri. z fili⁹. z spūs sc̄s. qz neuter eorum
 creatura ē. sicut iā ostēdim⁹. Scdm̄ at̄ formā
 fui. minor ē patre. quia ip̄e dixit. Pater ma-
 ior me ē. Minor ē seip̄o: qz de illo dictum est **Ibidē**
 Semetipsum exinanuit. formā fui accipiēs **Ibidē**
 minor ē spūs sc̄s. qz ip̄e ait. Qui dixerit blas- **Ibidē**
 phemiā in filiū hoīs. dimittet̄ ei. q̄ aut̄ dixerit **Ibidē**
 in spūs sc̄s. nō dimittetur ei. Et in ip̄o x̄tutes **Ibidē**
 opatus ē dicēs. Si ego in spūs dei eūcio demo **Ibidē**
 nia. certe supueniet in vos regnū dei. Et ap̄s **Ibidē**
 Esaiam dicit. quā lectionē ip̄se in synagoga **Ibidē**
 recitauit. z de se cōpletā sine scrupulo dubita- **Ibidē**
 tiōis oñdit. Spūs inq̄t dñi sup me. p̄pter q̄d **Ibidē**
 vnxit me euāgelizare paup̄ib⁹. misit me pre- **Ibidē**
 dicare captiuis remissionē zc̄. Ad q̄ faciēda **Ibidē**
 iō dicit se missum. qz spūs dñi ē sup eū. Scdm̄ **Ibidē**
 formā dei: oīa p̄ ipsum facta sunt. z incip̄o fa **Ibidē**
 ctum ē nihil. Scdm̄ formā fui. ip̄se fact⁹ ē ex **Ibidē**
 muliere. factus sub lege. Scdm̄ formā dei: ip̄ **Ibidē**
 se z pat̄ vnū sunt. Scdm̄ formā fui. nō venit **Ibidē**

Liber

Joh. 6 facere voluntate suā / voluntate eius q̄ eū misit
Joh. 5 Scdm formā dei: sicut habet pater vitā in se
Abat. 26 metīpo sic dedit et filio vitā habere in semet
Ibidē ip̄o: Scdm formā serui: tristis ē aia ei⁹ vsq; ad
mortē: et pater inq̄t. Si fieri p̄t trāseat ame
calix iste. Scdm formā dei: ip̄e ē ver⁹ deus: et
Phil. 2 vita eterna. Scdm formā serui: fact⁹ ē obedi
ens vsq; ad mortē: mortē at̄ crucis. Scdm for
mā dei: oia q̄ h̄z pater: ip̄ius sunt: et oia tua
Joh. 17 mea sunt inq̄t: et mea tua Scdm formā serui
Joh. 7 non ē doctria ip̄i: s; illi⁹ q̄ eū misit.
Quaratione filius dicat nescire diem et ho
ram quam scit pater. La. XII
Abat. 24 T de die et de hora nemo scit: neq;
anglī celo: neq; fili⁹: nisi pater. hoc
em̄ nescit: qd̄ nesciētes facit. i. q̄ nō
ita sciebat vt tūc discipulū indicaret
sicut dictū ē ad abraā. Nūc p̄gnoui q̄ timeas
Gen. 22 deum. i. nunc feci vt cognosceres: q; et ip̄e si
bi in illa temptatiōe p̄batus innotuit. Nā et
illud vtiq; dicturus erat discipulis tpe oportu
tuno: de q̄ futuro tanq; p̄terito loq̄ns ait. Jā
Joh. 15 non dicā vos seruos: s; amicos: suus em̄ nescit
voluntatem dñi sui. Vos at̄ dixi amicos
q; oia q̄cunq; audiui a patre meo: nota feci
vobis: qd̄ nondū fecerat: s; q; certo factur⁹
Joh. 16 erat: q̄ si iaz fecisset locut⁹ ē. Ip̄s ei⁹ ait. Alta
vobis h̄eo dicere: s; non potestis illa portare
modo. Inter que intelligit: et de die et de ho
ra. naz et apostol⁹. neq; em̄ iudicauī me inq̄t
1. Cor. 2 scire aliqd̄ inter vos: nisi christū iesuz: et hunc
crucifixuz. Et em̄ loq̄bat: q̄ cape altiora de
christi deitate nō poterant. Quib⁹ etiā paulo
1. Cor. 3 post dicit. Non potui vobis loq̄ q̄ si spirita
lib⁹: s; q̄ si carnalibus. Hoc q̄ inter illos nescie
bat: qd̄ pillū scire non poterat. Et hoc solū se
scire dicebat: qd̄ eos p̄ illum scire oportebat.
Deniq; sciebat inter perfectos: qd̄ inter pu
1. Cor. 2 los nesciebat. Ibi q̄pe ait. Sapientia loqui
mur inter p̄fectos. Eo nanq; genere locutō
nis nescire q̄sq; dicit: qd̄ occultat: q̄ dicit fos
sa ceca q̄ occulta ē. Neq; em̄ aliq̄ genere lo
quūtur scripture: qd̄ in p̄suetudie hūana nō
inuēiat: q; vtiq; hoib⁹ loquūtur. Scdm formā
Pro. 8 dei dictū ē. Nō oēs colles genuit me. i. an̄ oēs
Ps. 109 altitudies creaturaz. Et an̄ luciferū genuit
re: id ē an̄ oia tpa et tpalia. Scdm formā at̄ ser
Pro. 8 ui dictū ē. Dñs creauit me in p̄ncipio viaruz
Joh. 14 suaz. Quia scdm formā dei dixit. Ego sū ve
Ibidē ritas: et fm̄ formā serui: Ego sum via. quia
em̄ ip̄e ē p̄mogēit⁹ a mortuis: iter fecit eccle
sie sue: ad regnū dei ad vitā eternā: cui caput
ē ad immortalitē etiā corpis: id̄ creat⁹ ē in p̄n

cipio viaruz suaz: i. opa ei⁹. Scdm formā em̄ di
p̄ncipiū ē: qd̄ loquit nob. In q̄ p̄ncipio fecit
de⁹ celū et terrā. Scdm at̄ forāz serui. Sp̄s
p̄cedēs de thalamo suo. Scdm formā dei ip̄i
mogenit⁹ ois creature: et ip̄e an̄ oēs ē: et oia i
illo p̄stant. Scdm formā serui. Ip̄e ē caput cor
pis eccle. Scdm formā dei: dñs ē glorie. Un̄
manifestū ē q̄ ip̄e glorificet sanctos suos. q̄s
em̄ p̄destinauit hos et vocauit: et q̄s vocauit
ip̄os et iustificauit. Quos at̄ iustificauit: ip̄os
et glorificauit. De illo q̄pe dictū ē: q̄ iustif
impū: de illo dictū ē: q̄ sit iust⁹ et iustificas. Si
q̄s iustificauit: ip̄os et glificauit: q̄ iustificat
ip̄e et glificat: q̄ ē vt dixi dñs glie. Scdm forāz
tū serui satagētib⁹ discipul⁹ de glificatiōe sua
rūdit. Sedere ad dexterā vl̄ ad sinistrā nō ē
meū dare vob: s; q̄b⁹ patū ē a patre meo. qd̄
at̄ paratū ē a patre ei⁹: et ab ip̄o filio patū est:
q; ip̄e et pater vnū sunt. Jā em̄ oñdim⁹ i hac
trinitate p̄ multos diuiaz locutōnū mōs. etiā
de singlis dici q̄ oim̄ ē p̄pter isepabile opatōz
vni⁹ eius dēq; sbe. sicut et de sp̄sco dicit. Lum
ego iero: mittā eū ad vos. Nō dixit mittem⁹
s; ita q̄ si tm̄ fili⁹ eū missur⁹ eēt. et nō pater: cui⁹
alio loco dicat. Hec locut⁹ sū vobis apud vos
manēs. Aduocat⁹ at̄ ille sp̄s scz que mittet
pater in noie meo: ille vobis declarabit om̄ia
hic rursus ita dictū ē: q̄ si nō eū missur⁹ eēt. et
fill⁹: s; tm̄ pater. Sicut q̄ ista: ita illud qd̄ ait
s; q̄bus patū ē a p̄re meo: cū p̄re se itelligivo:
luit: pare sedes glie q̄bus vellet. sed dicit ali
quis. Ille cū de sp̄s factō loq̄ret ita se missur⁹
ait vt non negaret patrem missur⁹: et alio lo
co ita patrem vt non negaret se missurum.
hic do apte ait: nō ē meū dare vob: atq; ita se
cut⁹ a p̄re dixit ista p̄parata. sed h̄ ē qd̄ p̄strin
xim⁹ fm̄ forāz serui dictū: vt ita itelligerē: n̄
ē meum dare: ac si diceretur. non ē humane
ptatis hoc dare. vt p̄ illud intelligatur hoc
dare: p̄ qd̄ de⁹ et eq̄lis ē patri. non ē inq̄t meuz
dare. id ē nō hūane ptate ista do. sed quibus
paratū ē a p̄re meo. sed iā tu itellige: q; si oia
q̄ h̄z pater mea sunt. et hoc vtiq; meū ē. et cū
patre ista parauī. nā et illud quero quō dictū
sit. Si q̄s nō audit vba mea ego nō abiudica
bo eū. Fortassis em̄ ita hic dixit. Ego nō iudi
cabo illū. quē admodū ibi. non ē meū dare. s;
qd̄ hic sequit. nō em̄ veni inq̄t vt iudicē mun
dū. sed vt saluū faciā mundū. Deinde ad iū
git et dicit. Qui me spernit et nō accipit vba
mea: habet qui se iudicet. Hic iam itellige
rem⁹ patrē: nisi adiūgeret et diceret. Verbū
qd̄ locut⁹ sū: ip̄m iudicabit illū i nouissimō die

Joh. 8
Gen. 1
Ps. 18
Lolo. 1

Ibidē

Roma. 8

Roma. 3

Roma. 8

Abat. 20

Joh. 10

Joh. 16

Joh. 14

Abat. 20

Ibidē

Ibidē

Joh. 17

Joh. 12

Ibidē

Joh. 20

Joh. 12

Joh. 12

Ibidē

Liber

Ubi Quidigit iā nec fili⁹ iudicabit: qz dixit: Ego si iudicabo illū: nec pater: sed verbū qđ locut⁹ ē fili⁹: imo poti⁹ audi adhuc qđ sequit⁹. Quia ego inqt nō ex me locut⁹ sum: sed ille qđ me misit pater: ille mādātū mibi dedit quid dicā aut quid loquar: z scio quia mādātū ei⁹ vita eterna ē. Que ego loquor ita vt dixit mibi pater sic loquor. Si ḡ nō iudicat fili⁹: s̄ verbū qđ locut⁹ est fili⁹. ḡ aut iudicat verbū qđ locutus ē fili⁹ qz nō ex se locut⁹ ē fili⁹: sed qđ misit eū pater mādātū dedit ei: quid dicat: z qđ loquat: pat⁹ vti qđ iudicat cui⁹ verbū ē qđ locutus ē fili⁹: atqz ipm verbū patris idē ē fili⁹ ipse. Nō em̄ aliud est mādātū patris: aliud v̄bū patris. Nā z v̄bz s̄ appellauit z mādātū. Videam⁹ ḡ ne forte qđ ait: Ego nō ex me locut⁹ sum: hoc intelligi voluerit: ego nō ex me natus sum. Si em̄ verbuz patris loquit: seipm loquit: quia ipse ē verbum patris. Plerūqz em̄ dicit: dedit mibi pat⁹: in qđ vult intelligi qđ eū genuerit pater: nō vt tanqđ iā existenti z nō hnti dederit aliqd: s̄ ipm dedit se vt h̄ret: genuisse ē vt eēt. Nō n̄ sicut creatura: ita dei fili⁹ añ carnationē: z añ assumptā creaturā v̄nigenit⁹: p̄ quē facta sunt oīa: aliud est z aliud habet: s̄ hoc ipm ē: qđ eīd qđ habet. Qđ illo loco manifestius dicit: si qđ ad capiendū sit idoneus: vbi ait. Sicut h̄z p̄f vitā in semetipso: ita dedit vitā habere filio in semetipso. Neqz em̄ iā existenti z vitā nō habenti dedit vt haberet vitā in semetipso: cū eo ipso qđ ē vita sit. hoc ē ḡ dedit filio vitā habere in semetipso: genuit filiū: in cōmutabilē vitā qđ est vita eterna. Cū ḡ verbū dei sit fili⁹ dei: z filius dei sit verus de⁹: z vita eterna: sicut in epla sua dicit Jobes etiā h̄ qđ aliud cognoscim⁹: cū dicit dñs: Verbum qđ locutus sum: ipm iudicabit eū in nouissimo die: z ipm verbū patris verbū esse dicit. z mādātū patris ipm qz mādātū vitā eternam. Et scio inqt quia mādātū ei⁹ vita eterna est. **Ubi** Quero itaqz quō intelligam⁹? Ego nō iudicabo: s̄ verbū qđ locut⁹ sum iudicabit: qđ ex consequētib⁹ apparet ita dictū: ac si diceret: ego si iudicabo: s̄ verbū patris iudicabit: verbū aut patris est ipse fili⁹ dei. Siccine intelligēdū est: Ego nō iudicabo: s̄ ego iudicabo: quō istō pōt eē ver⁹: nisi ita: ego sc̄z nō iudicabo ex ptāte humana: qz fili⁹ hoīs sum: s̄ ego iudicabo ex ptāte verbi: qz fili⁹ dei sum. Aut si cōtraria z repugnantia vident⁹: ego nō iudicabo: s̄ ego iudicabo: qđ illinc dicit⁹: vbi ait. Hea doctrina n̄ ē mea: quō mea: quō n̄ mea. Nō ei dixit: Ista doctrina nō ē mea: s̄ mea doctrina nō ē mea: buā dixit suam: eandem dixit nō suam. Quō istud verum est: nisi scōm aliud suam dixerit: s̄m aliud non

sum. Scōm formā dei suam: s̄m formā seruino suam. Cum em̄ dicit: nō est mea sed ei⁹ qui me misit: ad ipm verbū nos fecit recurrere: doctrina em̄ patris est verbum patris qui est vnicus fili⁹. Quid sibi z illō vult: qđ me credit: nō in me credit. Quō i ipm: quō nō in ipm: quō tam p̄trariū sibi qz aduersum pōt intelligi: qui me credit inqt nō in me credit: s̄ in eū qui me misit: nisi ita intelligas: qđ in me credit: nō in h̄ qđ videt credit: ne sit spes nostra in creatura: s̄ in eo qui suscepit creaturā in qua humanis oculis appareret: ac sic ad se equalē patri contemplandum p̄ fidē corda mū daret. ḡ oīz ad patrem referens intentionē credentium z dicēs nō in me credit: s̄ in eum qui me misit: nō vtiqz se a patre: id ē ab illo qui eum misit voluit separi: s̄ vt sic in eum crederetur: quō in patre z eū equalis ē. Quod aperte alio loco dicit. Creditis in deum z in me credite: id est sicut creditis in deum: sic z in me: quia ego z pater vn⁹ deus. Sicuti ḡ hic tanqđ abstulerit a se fidē hominū: z in patre transfulerit: dicendo: non in me credit: s̄ in eum qui me misit: a quo tñ se vtiqz non sepauit. Sic etiam qđ ait: Non ē meum dare. s̄ quibus paratum ē a patre meo: puto clarere s̄m quid vtrūqz accipiendū sit. Tale est enim z illō: ego nō iudicabo. cū ipse iudicaturus sit viuos z mortuos: s̄ quia non ex potestate humana p̄pterea recurrēs ad deitatem: sursum erigit corda hoīm: p̄f qđ subleuāda descēdit.

De vnitāte persone filij dei z filij hoīs: siue in gloria siue in humilitate. Ca. XIII

Ubi tñ ipse idē esset fili⁹ hoīs p̄pter formā sui quā accepit qđ ē filius dei p̄pter dei formā: in qua est: nō diceret apostolus paulus de p̄ncipibus hui⁹ seculi. Si em̄ cognouissent: nunqđ dominū glorie crucifixissent. Et forma em̄ serui crucifixus ē: z tñ dñs glorie crucifixus ē. Talis em̄ erat illa susceptio qđ deuz hominē faceret: z hominē deum: qđ tamē p̄pter qđ: z qđ s̄m qđ dicitur: adiuuante dño: prudēs z diligens z p̄lector: intelliget. Nam ecce diximus: quia s̄m id quod deus est: gloriūcat suos: s̄m hoc vtiqz quod dominus glorie est: z tamen domin⁹ glorie crucifixus est: quia recte dicitur z deus crucifixus. nō ex virtute diuinitatis: sed ex infirmitate carnis: sicut dicimus: quia s̄m id qđ deus ē iudicat: hoc ē ex ptāte diuina nō humana. Et tñ ipse hō iudicatur⁹: s̄ sic dñs glie crucifix⁹ ē ita em̄ apte ait. Cū venerit fili⁹ hoīs i gloria sua: omēs āgeli ei⁹ cū eo: tūc āgregabunt⁹ añ eū oēs gētes: z cetera qđ de futuro iudicio vsqz ad

Ibidē
Job. 12
Ubi. 5
Job. 14
Job. 10
Job. 12
Act. 20
Job. 12
1. Cor. 2
Act. 25

Primus

ultimā sententiā in eo loco p̄dicant. Et iudei quippe qui in malicia sua pleuerant: in illo iudicio puniendi sunt: sicut alibi scriptum est: **Zach. 12** Videbūt in quē pupugerūt. Lum em̄ ⁊ boni ⁊ mali visuri sunt iudicē uiuorum ⁊ mortuorum p̄culdubio eū videre nō poterūt mali: nisi s̄m formā qua filius hoīs est: sed tñ in claritate in qua iudicabit: nō in humilitate in qua iudicatus est. Leterū illā dei formā in qua equalis ē patri: p̄culdubio impij nō videbūt. Non em̄ sunt mūdicores. Beati em̄ mūdicores: qm̄ ip̄i deū videbūt. Et ip̄a visio est facie ad facie: qua summū p̄miū p̄mittit iustis: ⁊ ip̄a fiet: cuz tradet regnū deo ⁊ patri: in quo sue forme visionē vult intelligi: subiecta deo vniuersa creatura: ⁊ ip̄a in qua filius dei filius hoīs factus ē. **Ibidem** Quia s̄m hāc ⁊ ip̄e filius tūc subiectus illi erit: qui ei subiecit om̄ia: vt sit deus om̄ia in om̄ib⁹. Alioqn̄ si filius dei iudex in forma qua equalis est patri: etiā impijs cū iudicaturus ē apparebit. Quid ē qd̄ p̄ magno dilectori suo pollicet̄ dicens: Et ego diligam eū: ⁊ osidā meip̄m illi? **Iob. 14** Qua p̄pter fili⁹ hoīs iudicaturus est: nectñ ex humana pt̄ate: sed ex ea qua fili⁹ dei ē. Et rur⁹ sus filius dei iudicaturus ē: nectñ in ea forma apparēs: in qua deus ē equalis patri: sed in ea qua fili⁹ hoīs ē. Itaq; vtrūq; dici p̄t: ⁊ fili⁹ hominis iudicabit: ⁊ non filius hominis iudicabit. Quia filius hominis iudicabit: vt verū sit qd̄ ait: Lū venerit filius hominis: tūc cōgregabūtur ante eū oēs gentes. Et nō filius hoīs iudicabit: vt verū sit qd̄ ait. Ego non iudicabor: Et ego nō quero gloriā meā: est q̄ querat ⁊ iudicet. Nā s̄m id qd̄ in iudicio nō forma dei: s; forma filij hoīs apparebit: nec ip̄e pat̄ iudicabit. Scdm̄ hoc em̄ dictum est: Pater non iudicat quēquā: sed om̄e iudiciū dedit filio. Qd̄ vtrū ex illa locutione dictū sit: quā supra cōmemorauimus: vbi ait: Sic dedit filio habere vitam in semetipso: vt significaret q; sic genuit filiū. An ex illa de qua loquit̄ apostol⁹ dicens: Propter qd̄ eū suscitauit: ⁊ donauit ei nomen qd̄ est sup̄ om̄e nomen. Hoc em̄ de filio hoīs dictū est: s̄m quē dei filius excitatus ē a mortuis. Ille quippe in forma dei equalis est patri: ex q̄ se exinanauit: formā serui accipiēs: in ipsa forma serui ⁊ agit ⁊ patit̄ ⁊ accipit: que cōsequenter cōterit apostol⁹: humiliat̄ se factus obediēs vsq; ad mortē: mortē autē crucis: p̄pter qd̄ de⁹ illum exaltauit: ⁊ donauit ei nomen quod ē super om̄e nomē: vt in noīe iesu om̄e genuflectat̄: celestiu⁹ terrestriu⁹ ⁊ infernorum: ⁊ oīs lingua p̄fiteat̄: q; dñs iesus christ⁹ in gloria ē dei patris: Ut ergo s̄m illā: an s̄m istā locutionē

dictū sit. Om̄e iudiciū dedit filio: satis hic apparet: q; si s̄m illud diceret̄ s̄m quod dictum ē. Dedit filio h̄re vitam in semetipso: nō vtrūq; diceretur: pater nō iudicat quēquā. Scdm̄ hoc enī q; equalē pater genuit filiū iudicat cū illo. Scdm̄ hoc ergo dictū ē q; in iudicio nō in forma dei: sed forma filij hoīs apparebit. Non q; nō iudicabit qui dedit om̄e iudiciū filio: cum de illo dicat̄ fili⁹. Est qui querat ⁊ iudicet: sed ita est dictū: Pater nō iudicat quēquā: sed oē iudiciū dedit filio: ac si diceretur: Pater nemo videbit in iudicio uiuorū ⁊ mortuorū: sed oēs filii: q; filius hoīs est vt possit ab impijs videri: cū ⁊ illi videbunt in quē pupugerūt. Quod ne conijcere potius q; apte demonstrare videamur: p̄feremus eius dē dñi certaz manifestāq; sententiā: qua osidam⁹ ip̄am fuisse causam vt diceret: Pater nō iudicat quēq;: sed om̄e iudiciū dedit filio: quia iudex in forma filij hoīs apparebit: que forma nō ē patris sed filij. Nec ea filij in qua equalis est patri: s; in qua minor ē patre: vt sit in iudicio cōspici⁹ ⁊ bonis ⁊ malis. Paulo enī post dicit: Amen dico vobis: q; qui verbū meū audit ⁊ credit ei qui misit me: habet vitā eternā: ⁊ in iudiciū non veniet: sed trāsit a morte in vitā. Hec vita eterna ē illa visio que nō p̄tinet ad malos. Deinde sequitur: Amen amē dico vobis: quia veniet hora ⁊ nūc ē: cū mortui audiet̄ vocē filij dei: ⁊ q; audierint viuēt. Et hoc ē p̄p̄riū piōrū: q; sic audiet̄ de incarnatione ei⁹: vt credat̄: quia fili⁹ dei est: id ē sic eū p̄pter se factū accipiūt minorē patre in forma serui: vt credat̄ quia equalis ē patri in forma dei. Et ideo sequit̄: ⁊ hoc ipsum cōmēdas dicit: Sicut pater habet vitā in semetipso: ita dedit ⁊ filio vitā h̄re in semetipso. Deinde venit ad visionē sue claritatis in qua ventur⁹ est ad iudiciū: que visio cōmunis erit ⁊ impijs et iustis. Sequit̄ em̄ ⁊ dicit: Et pt̄atē dedit ei iudiciū facere: qm̄ filius hoīs est. Puto nihil esse manifestius. Nā quia fili⁹ dei est equalis patri nō accepit hanc pt̄atem iudiciū faciēdi: sed habet illā cū patre in occulto. Accepit autē illam: vt boni ⁊ mali eū videāt iudicantē: quia filius hoīs est. Visio quippe filij hoīs exhibet̄ ⁊ malis. Nā visio forme dei nō nisi mūdicores: q; ipsi deū videbūt: id ē solis pijs exhibebit̄: quorum dilectioni hoc ipsum p̄mittit: q; seipsum osidet illis. Et ideo vide qd̄ sequat̄: Nolite mirari: vt illud qd̄ reuera mirat̄ oīs qui nō intelligit: vt ideo diceret pat̄ dedit̄ ei pt̄atem iudiciū facere q; fili⁹ hoīs ē: cū magis quasi h̄ expectaretur vt diceret: quoniā filius dei est. S; q; filius

Iob. 5

Ibidem

Iob. 5

Iob. 5

Zach. 12

Iob. 5

Ibidem

Ibidem

Iob. 5

Ibidem

Ibidem

Iob. 5

Primus

de f'm id qd in forma dei equalis e patri vi-
dere iniq no pnt. Optet aut vt iudice viuo-
rur mo: tuoz cora quo iudicabunt: r iusti vi-
deant r iniq. Nolite inqt h mirari: qm venit
hora in q ocs q in monumet sunt audiet vo-
cem ei: r pdiet q bona gesserut i resurrecti-
one vit: q mala gesserut in resurrectione
iudicij. Ad h g oprebat vt ideo accipet hanc
ptate qz fili hois e: vt resurgentes ocs vide-
rent eu in forma in qua videri ab hoib pot
sed alij ad danatione: alij ad vita etna. Que
e aut vita etna: nisi illa visio q no ccedit im-
pys: vt cognoscant te inqt vnu veruz deu: et
que misisti iesuz xpm. Quo r ipm iesuz xpm
nisi que ad modu vnu veru deu q ofidet seip-
sum illis: No quo ofidet se etiaz puniedis in
forma filij hois: fm illa visione bonus est: fm
qua visione deus apparet mudis corde: qm
q bon de israel rectis corde. Qu aut iudi-
cem videbunt mali: no eis videbit bon: quia
no ad eu gaudebit corde: s tuc se plangent
oec trib terre: in numero vtqz oim maloz
r infideliu. Propter h etia illi q euz dixerat
magistrū bonū: querēs ab eo plūū plequen-
de vite eterne: rudit: Quid me interrogas
de bono: nemo bon nisi vn de: cū r hoiem
alio loco dicat bonū ipe dñs: Bon hō inqt
de bono thesauro cordis sui profert bona: r
mal hō de malo thesauro cordis sui profert
mala. Sz qz ille vita etna qrebat. Glia autē
etna e in illa cōtemplatōe: q no ad pena vi-
det de: s ad gaudiū sempitnū. Et no intelli-
gebat cū q loqbat: q tñmō filiū hois arbitra-
bat. Quid me interrogas inqt de bono: id e
ista forma qua vides qd iterrogas de bono
r vocas me fm quod vides magistrum bo-
num: hec forma filij hominis est: hec forma
accepta est: hec forma apparebit in iudicio:
non tñ iustis: sed r impijs: r hui forme vi-
sio forme mee in qua cū eem: no rapinam
arbitratus sum ee equalis deo: s vt hanc ac-
cipere meipm exinaniui. Ille g vn de pf et
fil r spūscūs: q no apparebit nisi ad gaudiū
qd no aufereť a iustis. Cui gaudio futuro su-
spirabat q dicit: Unā petij a dño hāc reqrā:
vt inhabitē in domo dñi p ocs dies vite mee
vt cōtempler delectationē dñi. Un g deus
ipse e sol bon: ad h qz nemo eu videt ad lu-
ctum r planctū: s tñ ad salutē r leticiā verā.
Scōm illa forma si me intelligis bonus sum
Si aut fm hāc solā: qd me interrogas de bo-
no: si int illos es q videbūt in que pupugerit

r ipa visio malū eis erit: qz penalis erit. Ex
ista snia dixisse dñm: qd me interrogas d bo-
no: nemo bon nisi vn de. His documētis
q cōmemoravi pbabile ē: qz illa visio dei q
prēplabimur incōmutabilē atqz hūanis ocu-
lis inuisibilem dei subam q solis scīs pmitti-
tur: quā dicit apls paul: Facie ad faciē: r de
q dicit apls ioānes: Si es ei erim: qm vide-
bimus eu sicuti ē: r de q dicit: Unā petij a dño
hāc reqrā: vt ptepler delectationē dñi: r de q
dic ipse dñs: Et ego diligā eu r ofidā me ipsuz
illi: ppter quā solā fide corda mudam: vt si
mus beati mū dico: qd es: qm ipi dei videbūt
Et si q alia de ista visione dicta sunt: q copio-
sissime sparsa p ocs scripturas inuenit: qsqz
ad eā qredā: oculū amoris itēdit: sola e sum-
mū bonū nostrū: cui ad ipiscēdi cā pcipimur
agere qd qd recte agimus. Eliso xō illa filij
hois q pnūciata ē: cū pgregabunt ocs gen-
tes ante eu r dicēt ei: Dñe qñ te vidim esur-
rientem r sitientē r cetera: nec bonū erit im-
pys q mittent in ignē etnū: nec sumū bonuz
erit iustis. Adhuc em vocat eos ad regnum
qd eis paratū ē ab initio mundi. Sic em illis
dicit: Ite in ignē eternū: ita istis: venite be-
nedicti prs mei: possidete paratū vobis re-
gnū. Et sicut ibūt isti in cōbustionē eternā:
sic iusti in vitā eternā. Quid ē aut vita etna
nisi vt cognoscant te inqt vnu verū deum: r
que misisti iesum xpm: Sz iā in ea claritate
de q dic pti: quā habui apud te pul qz mudus
fieret. Tūc em tradet regnū deo r pri: vt in-
tret fu bon in gaudiū dñi sui: r abscondet
eos qs possidet de in abscondito vult sui a
cōturbatōe hoim: eoz scz q tūc pturbabunt
tur audietes illā sententiā: a q auditu malo
iust no timebit: si mō ptegat in tabernacu-
lo: id ē in fide recta catholice ecclesie a cōtra
dictione linguarū: id ē a calūnijs hereticoz
Si xō ē ali intellect dnoz dñi qb ait: quid
me interrogas de bono: nemo bon nisi vn
deus: dñi tñ no ideo credat maioris bonita-
tis ee prs qz filij suba: fm quā xbu ē: p qd fa-
cta sunt oia: nihilqz abhorret a sana doctri-
na securi vtamur: no vno tñ: s qd qd reperiri
potuerint. Tāto em forti conuincunt here-
tici: qto plures exitus patēt ad eozū laque-
os cuitandos. Sed ea que adhuc cōsideran-
da sunt: ab alio petamus exordio.

Explicit liber primus de trinitate.

Libri

Incipiunt capitula secundi libri

- i De regulis fm quas scriptura de patre loquitur et filio.
- ii De his scripture locis in quibus dubium est an propter assumptam creaturam minorem patre iudicet filium: an vero hoc tantum quod licet equalē patri: tñ et de patre sic doceant.
- iii De his qui spiritum sanctum non minorem patre iudicant: sed tantum quod de patre procedit.
- iiii De clarificatione qua et pater filium glorificat et filius patrem.
- v Quod intelligenda sit missio: siue filij aut spiritus sancti.
- vi Quid sit quod nunquam legitur pater maior spiritus sancto: aut spiritus sanctus minor patre.
- vii Propositio questionis de multimodis apparitionibus dei: quarum quedam missiones appellantur: cum pater missus non queat dici: sed aut filius: aut spiritus sanctus cooperante tamen in omnibus trinitate.
- viii De his qui naturam dei visibilem putauerunt.
- ix De his qui filium voluit etiam ante carnis assumptionem fuisse mortalem: ut solum pater immortalitatem habere credatur.
- x An indiscrete deus trinitas patribus apparuerit: An aliqua ex trinitate personam.
- xi De tribus viris abrahe visis: cum quibus sicut cum domino deo loquitur.
- xii De duobus angelis qui in humana forma apparuerunt loth: et in quibus dominus minus singulariter appellatur.
- xiii De visione a hoysi qua deum vidit in ore per ignem in rubo.
- xiiii De apparitione dei in exitu israel de egypto.
- xv De his que diuinitus gesta sunt coram moysi in monte syna.
- xvi Utrum deus per suam substantiam a hoysi apparuerat: an per visibilem creaturam.
- xvii De persona domini Jesu christi dicta intelligenda sunt a hoysi: ponam te supra petram et auferam manum meam et posteriora mea videbis.
- xviii De visione danielis in qua illi et prius et filij persona apparuit in specie corporali

Aurelij Augustini de trinitate in secundum librum proemium.

Cum homines deum querunt: et ad intelligentiam trinitatis per captum infirmitatis humane animi intendunt: experiri difficultates laboriosas: siue in ipsa acie mentis conantes intueri inaccessibilem lucem: siue in ipsa multipliciter multimoda locutione scripturarum vel litterarum sacrarum: ubi mihi non videtur nisi atteri animam: ut christi gratia glorificata dulcescat: cum ad aliquid certum discussa omni ambiguitate pucnerit: facillime debet ignoscere erratibus in tanti puestigatione secreti. Sed duo sunt que in errore hominum difficillime tolerantur: presumptio priusquam veritas pateat: et cum iam patuerit presumpte defensio falsitatis. A quibus duobus vitis nimis inimicis inuentioni veritatis: et tractationi diuinoz scripturarum librorum: si me ut spero: deus defecerit atque munuerit scuto bone voluntatis sue: et gratia misericordie sue: non ero segnus ad inquirendam substantiam dei: siue per scripturam eius siue per creaturam. Que vtraque nobis ad hoc proponit intuenda: ut ipse gratia: ipse diligat quod illa inspirauit: et ista creauit. Nec trepidus ero ad pferendam sententiam meam: in qua magis amabo inspicere a rectis: quam timebo morderi a pueris. Gratant enim suscipit oculum colubinum pulcherrima et modestissima charitas: dentem autem caninum vel euitat cautissima humilitas: vel retundit solidissima veritas. Ad agendum oprabo a quo libet reprehendi: quam siue ab errate: siue ab adulate laudari. Nullum enim reprehensorum formidandum est amator veritatis. Et tamen aut inimicum reprehendit: aut amicum. Si ergo inimicum insultat: ferendum est. Amicum autem si errat docendum: si docet audientibus. Laudator vero et erras confirmat errorem: et adulas illicet in errorem. Emendabit ergo me iustus in misericordia et arguet me: oleum autem peccatoris non impinguabit caput meum.

De regulis fm quas scriptura de patre et filio loquitur.

La. I.
Clauorem quamque firmam me teneamus de domino nostro Jesu christo: et per scripturas disseminatam: et a doctis catholicis earundem scripturarum tractatoribus demonstratam tanquam canonicam regulam: quod intelligat dei filius et equalis patri secundum dei formam: in qua est et minor patre secundum sui formam quam accepit: in qua forma non solum patre: sed et spiritu sancto: neque hoc tantum: sed etiam in seipso minor

q

ps. 140

ps. 140

Primus

inuentus est: non seipso qui fuit: sed seipso qui est: quia forma sui accepta forma dei non amisit: sic scripturae que in superiori libro commemorauimus testimonium docuerunt. Sunt tamen quedam in diuinitis eloquijs ita posita ut ambiguum sit ad quam potius regulam referantur: utrum ad eam qua intelligimus minoris filium in assumpta creatura: an ad eam qua intelligimus non quidem minoris esse filium sed equalis patri: tamen ab illo hunc esse deum de deo lumem de lumine. Filium quippe dicimus deum de deo: patrem autem deum tantum non de deo. Tamen manifestum est quod filius habeat alium de quo sit et cuius filius sit: pater autem non filium de quo sit habeat: et tantum cui pater sit. Omnis enim filius de patre est quod est: et patris filius est. Nullus autem pater de filio est quod est: sed filio pater est. Quedam itaque ita ponunt in scripturis de patre et filio ut indicent unitatem equalitatemque subesse: sicuti est: Ego et pater unum sumus. et: Quia in forma dei esset: non rapinam arbitratum est esse se equalis deo: et quecumque talia sunt. Quedam vero ita ut minoris ostendant filium propter formam seruici: id est propter assumptam creaturam mutabilis humaneque subesse: sicuti est quod ait: Quia pater maior me est. et: Pater non iudicat quemquam: sed omne iudicium dedit filio. Nam paulo post persequens ait: Et potestatem dedit ei iudicium facere: quoniam filius hominis est. Quedam porro ita ut nec minor nec equalis sit ostendant: sed tamen quod de patre sit intus in seipso: sic dedit filio vitam habere in semetipso. et illud: Neque enim potest filius a se facere quicquam: nisi quod uiderit patrem facientem. Quod si propter ream dictum acceperim: quia in forma accepta ex creatura minor est filius: persequens erit ut propter patrem super aquas ambulauerit: aut alicuius alterius ceci nati de sputo et luto oculos aperuerit et cetera: quod filius in carne appens inter homines fecit: ut posset ea facere qui dixit: non posse filium a se facere quicquam: nisi quod uiderit patrem facientem. Quis autem uel delirus ita sentiat? Restat ergo ut hec ideo dicta sint: quia incommutabilis est uita filij sicut patris: et tamen de patre est: et inseparabilis est operatio patris et filij. Sed tamen ita operari filio de illo est: de quo ipse est: id est de patre. Et ita uiderit filius patrem: ut quo eum uiderit: hoc ipse sit filius. Non enim aliud illi esse de patre: id est nasci de patre: quam uideri patrem. Aut aliud uideri operantem quam propter operari: sed ideo non a se: quia non est a se. Et id quod uiderit patrem facientem: hec eadem facit et filius si militer: quod de patre est. Neque enim alia similitudo sicut pictor alias tabulas pingit: quemadmodum alias ab alio pictas uidit. Hece eadem dissimilitudo: sicut corpus eadem litteras exprimit: quas animus cogitauerit: sed quecumque inquit pater facit: hec eadem fi-

lius facit similiter. Et hec eadem dicitur similiter: ac per hoc inseparabilis et par est operatio patri et filio: sed a patre est filio. Ideo non potest filius a se facere quicquam nisi quod uiderit patrem facientem. Et hac ergo regula qua ita loquuntur scripture: ut non alium aliud minoris: sed tamen uelint ostendere quis de quo sit: si nulli eum sensum acceperunt: tantum minoris filius dicitur. Quidam autem nostri indoctiores: et in his minime eruditi: dum hec formam serui conantur accipere: et eos recte intellectus non sequitur: perurbant. Quod ne accidat: tenenda est hec regula: quod non minor filius: sed quod de patre sit intimatur: quibus uerbis: non inequalitas: sed natiuitas eius ostenditur.

De his scripture locis in quibus dubium est: an propter assumptam creaturam minoris patre in dicent filium: an uero et tantum quod licet equalis patri: tamen quod de patre sit doceant. Ca. II

Inter ergo quedam in sanctis libris: ut dicere ceperam: ita posita ut ambiguum sit quoniam referenda sint: utrum ad illud quod propter assumptam creaturam minoris est filius: an ad illud quod quis equalis: tamen quod de patre sit indicatur. Et mihi quidem uidetur si eo modo ambiguum est: ut explicari discernique non possit: ex utraque libet regula sine piculo posse intelligi: sicut est quod ait: Hece doctrina non est mea: sed eius quod me misit. Nam et ex forma serui potest accipi: sicut in libro superiori tractauimus: et ex forma dei in qua sic equalis est patri ut tamen de patre sit. In dei quippe forma: sicut non est aliud filius: aliud uita eius: sed ipsa uita filius est. Ita non est aliud filius: aliud doctrina eius: sed ipsa doctrina filius est: ac per hoc sic id quod dictum est: dedit filio vitam: non aliud intelligitur quam genuit filium qui est uita. Sic etiam cum dicit: Dedit filio doctrinam: bene intelligitur: genuit filium qui est doctrina: ut quod dictum est: Hece doctrina non est mea: sed eius quod me misit: sic intelligatur: ac si dictum sit: ego non sum a memetipso: sed ab ipso qui me misit.

De his qui spiritus sanctum non minoris patre indicant: sed tamen quod de patre procedit. Ca. III.

Am et de spiritu sancto: de quo non est dictum: semetipsum exinanuit formam seruici accipiens. Ait tamen ipse deus: Quia autem uenerit ille spiritus ueritatis: docebit uos omnem ueritatem. Non enim loquetur a semetipso: sed quicquam audiet loquetur: et quod ueritatem sunt annuntiabit uobis. Ille me clarificabit: quia de meo accipiet: et annuntiabit uobis. Post hec uerba: nisi continuo secutus dixisset: Quia quicumque huiusmodi patris mei sunt: propterea dixi: quia de meo accipiet: et annuntiabit uobis: credere fortasse ita natus de ipso spiritu sanctus: quemadmodum ille de patre. De se

Ibidem

Ibidem

Ibidem

Ibidem

Ibidem

Ibidem

b

Liber

Joh. 7 q̄ppe dixerat. **Dea** doctrina nō ē mea: s̄ ei⁹
Joh. 16 q̄ me misit. **De spū** aut̄ sc̄to. **Nō** em̄ loquet̄ a
 semetip̄o: s̄ q̄cūq; audiet loquet̄ q̄ d̄ meo ac-
 cipiet et annūciabit vob. **Sz** q̄ reddidit cām
Jbidē cur dixerit: de meo accipiet. **Ait** em̄. **Sia** q̄-
 cūq; h̄z p̄r mea sūt: p̄pterea dixi: q̄ d̄ meo ac-
 cipiet: restat vt̄ intelligat̄ etiā spūsc̄tū d̄ pa-
 tre h̄re sicut et fili⁹. **Quō**: nisi s̄m id̄ qd̄ supra
Joh. 15 dixim⁹. **Lū** autē venerit pacit⁹ quē ego mit-
 tā vob̄ a p̄re: sp̄m v̄itatis q̄ a p̄re p̄cedit: ille
 testimoniū phibeat̄ d̄ me. **Procedēdo** itaq; a
 p̄re d̄z nō loq̄ a semetip̄o: et sic nō ex eo sit vt̄
Joh. 5 mior sit fili⁹: q̄ dixit. **Non** pōt̄ fili⁹ a se facere
 q̄cūq; nisi qd̄ viderit p̄re faciēte. **Nō** em̄ h̄ ex
 forma sui dixit: s̄ ex forma dei: sic̄ iā ostēdim⁹.
Hec aut̄ v̄ba nō indicāt q̄ mior sit: s̄ qd̄ p̄re
 sit: ita nō h̄nc efficit vt̄ mior sit spūsc̄tū: q̄
Joh. 16 dictū ē d̄ illo: **Nō** em̄ loquet̄ a semetip̄o s̄ que
 cūq; audiet: loquet̄. **Scdm̄** h̄ em̄ dictū est: q̄
 de p̄re p̄cedit. **Lū** v̄o et fili⁹ d̄ p̄re sit: et spūsc̄-
 ctus a p̄re p̄cedat: cur non ambo filij dicant̄
 nec ambo geniti: s̄ ille vn⁹ fili⁹ vnigenit⁹: hic
 aut̄ spūsc̄tū: nec fili⁹: nec genit⁹: q̄ si geni-
 tus vtiq; filius: alio loco si deus donauerit: et
 quantū donauerit differemus.

De clarificatione qua et pater filiū: et fili⁹
 patrem clarificat. La. III

Erūt amē h̄ cuiq; silēt: si p̄nt: q̄ h̄ etiā si
 v̄ bi suffragari putauerit: q̄ ad demō-
 strādū p̄re filio maiorē: q̄ dixit fili⁹

Joh. 17 p̄r clarifica me: et ecce spūsc̄tū clarificauit
 cū. **Hunq̄d** nā et ip̄e maior ē illo: **Porro** aut̄ si
 p̄pterea spūsc̄tū clarificat filiū: q̄ d̄ filij ac-
 cipiet: iō et d̄ ei⁹ accipiet: q̄ oia q̄ h̄z p̄r ip̄i⁹ sūt

Joh. 16 manifestū ē: q̄ cū spūsc̄tū gl̄ificat filiū: p̄r
 gl̄ificat filiū. **Uñ** cognoscit̄ q̄ oia q̄ h̄z p̄r: nō
 tm̄ filij: s̄ etiā spūsc̄tū sūt: q̄ potēs ē spūsc̄tū
 gl̄ificare filiū: quē gl̄ificat p̄r. **Et** si ille q̄ gl̄ifi-
 cat: eo quē gl̄ificat maior ē: s̄m̄ vt̄ eq̄les sint
 q̄ se inuicē gl̄ificāt. **Scriptū** ē aut̄ q̄ et fili⁹ glo-

Joh. 17 rificet p̄r em̄. **Ego** te inq̄r gl̄ificauit sup̄ terrā.
Sane caueant ne putet̄ spūsc̄tū maior am-
 bob⁹: q̄ gl̄ificat filiū quē gl̄ificat p̄r: ip̄m autē
 nec a p̄re nec a filio scriptū ē gl̄ificari.

Quō intelligenda sit missio: siue filij: siue
 spiritus sancti. Capitū V

Ed in his puicti: ad illud se cōuertūt
 s̄ vt̄ dicāt: maior ē q̄ mittit: q̄ q̄ mittit.

Joh. 14 Proinde maior ē p̄r filio: q̄ fili⁹ a pa-
 tre se missū assidue cōmemorat. **Ad** maior est et
 spūsc̄tū: q̄ de illo dixit iesus: **Quē** mittet
 p̄r in noie meo. **Et** spūsc̄tū vtroq; mior ē:
 q̄ et p̄r eū mittit sic̄ cōmemorauim⁹. **Et** filius

cū dic̄. **Si** aut̄ abiero mittā eū ad vos. **Qua**
 in q̄stione p̄mū q̄ro: v̄t̄ et quō missus sit filius
Ego inq̄r a p̄re exiui: et veni in hunc mundū. **Joh. 16**
Ergo a p̄re exire: et venire in hūc mundū: h̄
 est mitti. **Quid** igit̄ ē qd̄ de illo idē ip̄e euāge-
 lista dicit: **In** hoc mūdo erat: et mūdus p̄ eū **Joh. 1**
 factus ē: et mūdus eū nō cognouit. **Dein** de
 cōiungit. **In** sua p̄pria venit. **Illuc** vtiq; mis-
 sus ē: quo venit. **At** si in hūc mūdū missus ē:
 q̄ exiit a p̄re: et venit in hūc mundū: et h̄ mū-
 do erat. **Illuc** ḡ missus ē vbi erat. **Nam** et il-
 lud qd̄ scriptū ē in p̄p̄ha deū dicere. **Relū** et h̄iere: et
 terrā ego impleo. **Si** de filio dictū ē: ip̄m em̄
 nōnulli volūt̄ intelligi: vel p̄p̄his: vel i p̄p̄he-
 tis locutū: q̄ missus ē nisi illuc vbi erat. **Ubi**
 q̄ em̄ erat q̄ ait: **Relū** et terrā ego impleo. **Si** **Ubi**
 aut̄ de p̄re dictū ē: vbi eē potuit sine v̄bo suo:
 et sine sapia sua: q̄ p̄tedit a sine vsq; ad finem **Sap. 8**
 fortiter: et disponit oia sua v̄t̄. **Sed** neq; sine
 spūsc̄tū vsq; eē potuit. **Itaq;** si vbiq; ē de
 vbiq; ē etiā spūsc̄tū. **Illuc** ḡ et spūsc̄tū mis-
 sus ē vbi erat. **Nā** et ille q̄ nō iuenit locū: quo
 eat a facie dei et dicit: **Si** ascēdero in celū tu **Ps. 138**
 ibi es: si descendero i infernū a des: vbiq; vo-
 lēs itelligi p̄nt̄ deū: pus noiāuit sp̄m ei⁹. **Nā**
 sic ait. **Quo** abibo a spū tuo: et q̄ a facie tua
 fugiā. **Quo** circa si et fili⁹ et spūsc̄tū illuc mit-
 tit vbi erat: q̄rendū ē quō intelligat̄ ista mis-
 sio: siue filij: siue spūsc̄tū. **P̄r** em̄ sol⁹: nūq; le-
 git̄ missus. **Et** de filio qd̄ ē ita scribit ap̄lo. **Lū** **Bar. 4**
 aut̄ venit plenitudo t̄pis: misit de⁹ filiū suū:
 factū ex muliere: factū sub lege: vt̄ eos q̄ sub
 lege erāt redimeret. **Ab** sit inq̄r filiū suū fa-
 ctū ex muliere. **Quo** noie q̄s catholic⁹ nesci-
 at: nō eū puationē v̄giniratis: s̄ differētā ses-
 xus hebreo loq̄ndi more significare voluisse
Lū itaq; ait **Ab** sit de⁹ filiū suū factū ex mu- **Ubi**
 liere: satis ostēdit eo ip̄o missū filiū quo factus
 ē ex muliere. **Et** ḡ d̄ deo nat⁹ et h̄ mūdū erat.
Quo aut̄ de maria nat⁹ ē in hūc mūdū missus
 aduenit. **Pro**inde mitti a p̄re sine spūsc̄tū
 nō potuit: nō solū q̄ intelligit̄ p̄r cū eū misit
 id ē fec̄ ex femia: nō vtiq; sine spūsc̄tū fecisse
Verū etiā q̄ manifestissime atq; ap̄tissime i
 euāgelio dicit̄ v̄gini marie q̄rēt̄ ab angelo: **Luc. 1**
 quō fiet istud: spūsc̄tū sup̄ueniet in te et vir-
 tus altissimi obumbrabit tibi. **Et** **Ab** theus
 dicit. **In** uēta ē in vtero h̄is de spūsc̄tū. **Quo**
 et apud **Esaia** p̄p̄ham ip̄e x̄ps intelligit̄ d̄ ad **Ab. 1**
 uctū suo futuro dicere: **Et** nūc cōns misit me
 et spūsc̄tū: fortasse aliq; cogit vt̄ dicam⁹ etiā **Esa. 48**
 a se ip̄o missū eē filiū q̄ ille marie p̄cept⁹ et p̄r
 opatio trinitatis ē: q̄ creante oia creat̄. **Et**
 quō iā inq̄r: p̄r eū misit si ip̄e se misit: **Lū** p̄r

Secundus

mū rñdeo q̄rēs vt dicat si p̄t. Quō p̄ eum
 Job. 10 sc̄ificauit si se ip̄e sc̄ificauit: vtrūq̄ em̄ idēz
 dñs ait. Quē p̄ inq̄t sc̄ificauit z misit in hūc
 Job. 17 mundū: vōs dicitis q̄: blasphemāt q̄m dixi si
 li^o dei suz. Alio aut̄ loco ait. Et p̄ eis sanctifi
 Roñ. 8 co meip̄m. Itē q̄ro quō eū p̄ tradidit: si ip̄e
 se tradidit. vtrūq̄ em̄ dicit apl̄s paul^o Quis
 Gal. 2 dit illū. Alibi aut̄ d̄ ip̄o saluatore ait. Qui me
 dilexit: z tradidit seip̄s p̄ me. Credo rñdebit
 si hec p̄be sapit: q̄ vna volūtas ē p̄ris z filij:
 z inseparabilis opatio. Sic ḡ itelligat illā incar
 natōez z ex ḡgine natiuitatē: in q̄ fili^o itelligi
 tur missus: vna eadēq̄ opatiōe p̄ris z filij in
 separabilē eē factā: non vtiq̄ inde sepato spū
 Bat. 1 sc̄tō: de q̄ apte d̄. Inuēta ē i vtero hñs d̄ spū
 sc̄tō. Nō etiāz si ita q̄ram^o enodati^o fortassis
 qd̄ dicit^o appebit: quō misit d̄s filiū suū. Ius
 sit vt veniret atq̄ ille iubenti obtpans venit
 an rogauit: an rātū mō admonuit. Sz qd̄libz
 hoz sit: vbo vtiq̄ factū ē. Dei aut̄ vbu: ip̄e ē
 dei fili^o. Quapropt̄: cū eū p̄ vbo misit a p̄re z
 vbo ei^o factū ē vt mitteret. Ergo a p̄re z filio
 missus eī dē fili^o: q̄z vbu p̄ris ē ip̄e fili^o. Quis
 em̄ se tam sacrilega induat opiniōe vt putet
 Job. 1 t̄pale vbu a p̄re factū eē: vt etern^o fili^o mitte
 ref z i carne apperet ex t̄pe: Sz vtiq̄ i ip̄o d̄i
 vbo qd̄ erat i p̄ncipio ap̄ d̄m: z de^o erat i ip̄a
 Job. 1 sc̄z sapia dei: sine t̄pe erat quo t̄pe illū i carne
 Job. 1 appere opteret. Itaq̄z cū sine vllō initio t̄pis
 Job. 1 i p̄ncipio eēt vbu: z vbu eēt ap̄ d̄m: z d̄s eēt
 Job. 1 vbu: sine vllō t̄pe i ip̄o vbo erat. q̄ t̄pe vbu ca
 Bat. 4 r̄p̄is cū venisset: misit de^o filiū suū factum ex
 mittere: i. factū ē i t̄pe vt i carnatū vbu hoib^o
 apperet: qd̄ in ip̄o vbo sine t̄pe erat: in q̄ t̄pe
 fieret. Sz do q̄pet̄e p̄oz in eterna dei sapia si
 ne t̄pe ē. Cū itaq̄z h̄ a p̄re z filio factū esset: vt
 in carne fili^o apperet: cōgruēter dicit^o est mis
 sus ille q̄ in ea carne appuit: misisse aut̄ ille q̄
 in ea nō appuit. Quā illa q̄ coram corporeis
 oclis foris gerunt: ac interiore appatu natu
 re spiritualis existūt: p̄pterea cōueniēter mis
 sa dicunt. Forma porro illa suscepti hois: si
 li^o p̄sona ē: nō etiā p̄ris. Quapropt̄ p̄ iuisi
 bilis vna cū filio secū iuisibili: eundē filiū visi
 bilē faciēdo: misisse eū dicit^o ē: q̄ si eo mō visi
 bilis fieret: vt cuz p̄re iuisibilē eē desisteret: i. si
 suba iuisibilis vbi in creaturā visibilē mutata
 et trāsies vteret: ita missus a p̄re intelligeret
 filius: vt tñ missus nō etiā cū p̄re mitteret iue
 niret. Cū vō sic accepta ē forma serui vt ma
 neret in cōmutabilis forma dei: manifestū ē:
 q̄ a p̄re z filio nō apparētib^o factū sit q̄ appe

ret in filio: i. vt ab inuisibili p̄re cū inuisibili fi
 lio: idē ip̄e fili^o visibilis mitteret. Cur ḡ ait.
 Et a me ip̄o nō venit: It̄ hoc fm̄ formā fui di
 ctū est: fm̄ quā dictū ē. Ego nō iudico quēq̄.
 Si ḡ missus d̄: in quātū apparuit foris in crea
 tura corpali: q̄ intus i natura spiritali oculis
 mortaliū sp̄ occult^o ē: iā in p̄mptu ē itelligere
 etiā de spū sancto cur missus z ip̄e dicat. Sa
 cra ē em̄ qd̄ā creature sp̄s ex t̄pe in qua visi
 biliter onderet spū sanct^o: siue cū in ip̄m d̄m
 corpali specie velut colūba descendit: siue cuz
 decē dieb^o pactis post eius ascensionem: die
 p̄thecostes fact^o ē subito de celo son^o: quasi
 ferret status vehemēs: z vise sūt illis lingue
 diuise tanq̄ ignis: q̄ z insedit sup̄ vnūquēq̄
 eoz. Hec opatio visibiliter exp̄ssa: z oculis ob
 lata mortaliū: missio spū sancti dicta ē: non
 ita vt appareret ei^o ip̄a suba: qua ip̄e iuisibilis
 z in cōmutabilis ē: sicut p̄r z fili^o: s̄ vt extero
 rib^o visis hoim corda cōmota a tempali ma
 nifestatiōe veniētis: ad occultā eternitatem
 semp̄nitis cōuerterent.

Quid sit qd̄ nunq̄ legit^o: aut p̄ maior spi
 ritus sc̄tō: aut spū sc̄tū mior p̄re. Cg. VI
 Deo aut̄ nusq̄ scriptū ē q̄ de^o pater
 i maior sit spū sancto: vel spū sanctus
 minor deo p̄re: q̄z non sic ē assumpta
 creatura: i qua apperet spiritus sc̄tū: sicut as
 sumpt^o ē fili^o hois: in qua forma ip̄ius vbi d̄i
 p̄sona p̄sentaret: nō vt h̄ret vbu dei: sicut ali^o
 sapiētes sancti: s̄ p̄ p̄ncipib^o suis. Nō vtiq̄ q̄
 ampli^o hēbat verbū dei vt cēt q̄ ceteri excel
 lētiore sapia: s̄ q̄ ip̄m vbu erat. Aliud ē enim
 verbū in carne: aliud vbum caro. Itē aliud ē
 verbū in homie: aliud vbum hō. Caro em̄ p̄
 homie posita ē in eo q̄ ait. Verbu caro factū
 est: sicut illd̄. Et videbit ois caro salutare dei
 Nō em̄ sine aia vel sine mēte: s̄ ita ois caro:
 ac si diceret: ois hō. Nō ḡ sic ē assumpta crea
 tura: in qua apperet spū sc̄tū: sicut assumpta
 est caro illa z hūana illa forma ex ḡgine maria
 Itēq̄ em̄ collumbā b̄tificauit spū: vel illum
 flatū: vel illuz ignē: sibiq̄ z p̄sone sue in vnita
 tē habitūq̄ cōiunxit in eternū. It̄ vō mu
 tabilis z cōuertibilis ē natura spū sc̄i. vt nō
 hec ex creatura fieret: s̄ ip̄e in illud atq̄ illud
 mutabiliter verteret: sicut aqua in glaciē.
 Sz apparuet ista sic optunc appere debuet
 creatura seruiēte creatori: z ad nutū ei^o in
 cōmutabiliter in se ip̄o p̄manētis: ad eū signi
 ficandū z demonstrandū: sicut significari z de
 monstrari mortaliū oportebat mutata atq̄
 cōuersa. It̄ vō inde quāq̄ illa columba spirit^o
 dicta sit: z de illo igne cuz diceret. T̄se sunt

Job. 8

Ibidē

Act. 2

Job. 1

Luc. 3

Act. 2

Liber

Illa inquit lingue diuise velut ignis: q̄ r̄ in se dicit
 sup̄ vnū quēq; eorū: r̄ ceperit loq̄ linguis: quē-
 admodū spūsc̄tus dabat eis p̄nunciare: vt
 oñderet p̄ illuz ignē sp̄m̄ demonstratū: sicut p̄
 columbā. Nō tñ ita possum⁹ dicere sp̄m̄ sc̄m̄
 et deū: r̄ columbā: aut r̄ deū r̄ ignē: sicut dici-
 mus filiu: r̄ deū: r̄ hoīem: nec sicut dicimus
 filiu agnū dei: nō solū Ioh̄e baptista dicēte.
Ioh̄. 1 Ecce agn⁹ dei: s̄ etiā Ioh̄e euāgelista viden-
Apoē. 5 te agnū occisū i apocalypsi. Illa q̄ppe visio
 p̄phetica nō ē exhibita oculis corporeis p̄ for-
 mas corporeas: s̄ in spū p̄ spiritales imagies
 corporū. Columbā dō illā r̄ ignē oculis vide-
 rūt: q̄cunq; vidēt: quāq; de igne disceptari
 pōt: vt r̄ oculis: an spū visus sit: p̄pter vba sic
Act. 2 posita. Nō em̄ ait. Vidēt liguas diuissas ve-
 lut ignē: s̄ vīse sunt eis. Nō aut̄ sub eadē signi-
 ficatiōe solem⁹ dicere: visum ē mihi: quā dici-
 mus vidi. Et in illis q̄dē spiritualib⁹ visis ima-
 ginū corpaliū solet dici: r̄ visum ē mihi: r̄ vidi
 In istis dō q̄ p̄ exp̄ssam corpale sp̄m̄ oculis
 demonstrant: nō solet dici: visus ē mihi: s̄ vi-
 di. De illo ḡ igne pōt esse q̄stio: quō visus sit:
 vtrū int⁹ in spū tanq; foris: an vere foris co-
 rā oculis carnis. De illa dō columbā q̄ dicta ē
 corpali specie descēdisse: null⁹ vsq; dubitauit
 q̄ oculis vīsa sit. Nec sicut dicim⁹ filiū petrā:
1. Cor. 10 sc̄ptū ē em̄. Petra erat x̄ps: ita possum⁹ dice-
 re: sp̄m̄ colūbā vel ignē. Illa em̄ petra iā erat
 in creatura: r̄ p̄ actiōis modū nūcupata ē no-
Gen. 28 mē x̄p̄i: quē significabat: sicut lapis ille: quē
 Jacob posuit ad caput etiā vinctiōe ad signi-
Gen. 22 ficandū dñm̄ assumpsit. Sic Isaac x̄ps erat:
 cū ad se imolādum ligna portabat. Accessit
 istis actio q̄dā significatiua iā ex̄stib⁹: nō aut̄
Exod. 3 sic illa colūba r̄ ignis ad h̄ tñmō significāda
 rep̄te extiterūt. Ab agis ista s̄ illa mihi vidē-
Ibidē. 13 tur flāme illi q̄ in rubo appuit moysi: r̄ illi co-
Ibidē. 19 lūne quā ips̄ in heremo seq̄bat: r̄ fulgorib⁹
 et tonitruis q̄ fiebāt cū lex daret in mōte. Ad
 hoc em̄ corpalis rex illaz extitit sp̄s: vt ali-
 quid significaret atq; p̄teriret.

Propositio q̄stiois de multimodis appari-
 tionib⁹ dei: q̄rū q̄dā missiōes appellant: cum
 p̄ missua nō q̄at dici: s̄ aut fil⁹: aut spūsc̄tus
 coopante tñ in oib⁹ trinitate. **Ca. VII**
 Propter has ḡ copales formas: q̄ ad
 p̄ eū significandū: r̄ sicut hūanis sensi-
 bus optebat demonstrandū t̄palit̄ ex-
 titerūt. Missus dicit̄ etiā spūsc̄tus: nō tñ mi-
 nor p̄ se dicit̄ ē: sicut fil⁹ p̄pter formā serui: q̄
 illa forma serui inhesit ad vnitatē p̄sonē: ille
 dō corpales sp̄s ad demonstrandū q̄ op⁹ fuit
 ad t̄ps apparuerūt: r̄ esse postea desiterunt

Cur ergo nō r̄ p̄ dicit̄ missus p̄ illas sp̄s cor-
 porales: ignē rubi: r̄ colūnā nubis: vel ignis
 et fulgura in mōte: et si qua talia tūc apparue-
 rūt: cū eū corā p̄tib⁹ locutū: teste sc̄ptura di-
 dicimus: si p̄ illos creature modos r̄ formas
 corp̄aliter exp̄ssas: r̄ hūanis aspectib⁹ p̄sen-
 tatas ip̄e demonstrabat. Si aut̄ filius p̄ ea de-
 monstrabat: cur t̄to post dicit̄ missus: cum ex-
Gal. 4 femia factus ē: sicut ap̄s dicit. Cū aut̄ venit
 plenitudo t̄pis: missus de⁹ filiū suū factū ex mu-
 liere: q̄n quidē r̄ antea mittebat: cum p̄ illas
 creature mutabiles formas p̄tib⁹ appebat.
Ioh. 1 Aut si nō recte posset dici missus: nisi cū ver-
 bū caro factus est: cur missus dicit̄ spūsc̄tus:
 cui⁹ nulla talis incorpatio facta ē. Si dō p̄ il-
 la visibilia q̄ in lege r̄ p̄phetis cōmendant̄:
 nec pater: nec fil⁹: sed spūsc̄tus: oñdebat:
 cur etiā ip̄e nūc dicit̄ missus: cū illis modis et
 antea mitteret. In hui⁹ p̄plexitate q̄stiois
 adiuuāte dño: p̄mū q̄rendū ē: vtrū p̄: an fil⁹:
 an spūsc̄tus: an aliqui pater: aliqui fil⁹: aliqui
 spūsc̄tus: an sine vlla distinctiōe p̄sonaz: sic
 dicit̄ de⁹ vnus r̄ solus: id ē ip̄a trinitas per il-
 las creature formas p̄tib⁹ apparuerit. Dein
 de q̄dlibet horū inuentū visuz ve fuerit: vtrū
 ad hoc opus tñmō creatura formata sit: in q̄
 de⁹ sicut tunc optuissē ip̄e iudicauit: hūanis
 oñderet aspectib⁹. An angeli q̄iā antea erāt
 ita mittebant: vt ex p̄sona dei loq̄rent̄: assu-
 mētes corpale sp̄m̄ de creatura corporeā: in
 vltuz miserū sui: sicut cuiq; op⁹ eēt. Aut ip̄m
 corp⁹ suū cui nō subdunt: sed subditū regūt:
 in sp̄s quas vellēt accommodatas atq; aptas
 actiōib⁹ suis mutates atq; vertētes s̄m̄ attri-
 butā sibi a creatore potentiā. Postremo vtrū
 debim⁹ id q̄d querere institueram⁹: vtrū fil-
 us: an spiritus sanctus: r̄ antea mittebantur
 Et si mittebantur: quid inter illaz missiōe:
 et eā quā in euāgelio legim⁹ distet: an nō sit
 missus aliq; eorū: nisi cū vel filius fact⁹ eēt ex
 maria ḡgine: vtrū cū vel spiritus sanct⁹ visibili specie:
 siue i colūba: siue i igne: liguis apparuerit.

De his q̄ naturā verbi dei visibilem puta-
 uerunt. **Ca. VIII**
O Abittam⁹ igit̄ eos q̄ nimis carnalit̄
 naturā vbi dei atq; sapiam q̄ in seip-
 sa manēs innouat oīa quā vnicū dei
 filiū dicim⁹: nō solū mutabile: verū etiā visibi-
 le eēt putauerūt. Ibi em̄ multū crassū cor diu-
 nis reb⁹ inq̄rendis audaci⁹ q̄ religiosus at-
 tulerūt. Illa q̄ppe cū sit suba spiritualis: cūq;
 etiā ip̄a facta sit: nec p̄ aliu potuerit fieri: nisi
 p̄ quē facta sunt oīa: r̄ sine quo factū ē n̄h̄:
 q̄uis sit mutabilis: nō ē tñ visibilis: q̄d illi de

Secundus

verbo ipso atque ipsa sapientia dei: pro qua facta est anima crediderunt: cum sit illa non visibilis tamen quod et anima est: sed etiam incommutabilis quod anima non est. Eadem quippe incommutabilitas eius commemorata est: ut diceretur in seipso manens: inuolat omnia. Et isti quidem de ruina erroris sui diuinarum scripturarum testimoniis quod si fulcire conantes: adhibet pauli apostoli sententiam: et quod dicitur eodem modo solo deo: in quo ipsa trinitas intelligitur tamen de patre: non et de filio: et de spiritu sancto dicitur accipiunt. Regia autem seculorum immortalis: inuisibilis: soli deo honor et gloria in secula seculorum. Et illud alter. Beatus et solus potens rex regum: et dominus dominantium: quod solus habet immortalitatem: et lucem habitat inaccessibilem: quem nemo hominum vidit nec videre potest. Hec quemadmodum intelligenda sunt: iam satis nos disseruisse arbitror.

De his qui filium volunt etiam ante carnem assumptionem fuisse mortalem: ut solus pro immortalitate habere credant.

La. IX

Et illi qui ista non de filio nec de spiritu sancto: sed tamen de patre accipiunt: dicitur visibilis filium non pro carne de virgine assumptam: sed etiam antea pro seipso. Nam ipse inquit appuit oculis patrum. Quibus si dixeris: Quod visibilis pro seipso filius: sic sequitur et mortalis pro seipso filius: ut sciet vobis quod tantummodo de patre vultis intelligi: quod dicitur est. Qui solus habet immortalitatem. Nam si propter carnem susceptam mortalis est filius: propter hanc finitatem ut sit et visibilis. Respondent: nec propter hanc mortalem se filium dicitur: sicut et ante visibilis: ita et ante mortalem. Nam si propter carnem filium dicitur esse mortalem: iam non pater sine filio solus habet immortalitatem: quod et verbum eius: pro quo facta sunt omnia: habet immortalitatem. Neque enim quod carnem assumpsit mortalem: ideo amisit immortalitatem suam. Quis quidem nec aie humane accidere potuit ut cum corpore moreretur: dicente ipso domino. Nolite timere eos qui corpus occidunt: animam autem non possunt occidere. Aut deo etiam spiritus sanctus carnem assumpsit: de quo vti quod sine dubio turbabunt.

Si propter carnem mortalis est filius: quomodo accipiat patrem tantummodo sine filio et sine spiritu sancto habere immortalitatem: quando quidem spiritus sanctus non assumpsit carnem: que si non habet immortalitatem: non ergo propter carnem mortalis est filius? Si autem habet spiritus sanctus immortalitatem: non de patre tantummodo dicitur eius. Qui solus habet immortalitatem.

Quocirca ita se arbitrantur: et ante incarnationem pro seipso mortalem filium posse vincere: quod ipsa immutabilitas non inconuenienter mortalitas dicitur: sed in qua et anima deus mortalis non quod in corpore: veli aliquid alteram subactam mutat et vertit: sed in ipsa sua substantia quod alio modo nunc est aut fuit: sed in id quod destitit esse quod erat: mortale dephedit. Quia

itaque inquit ante incarnationem natum esse filium dei de virgine maria: ipse appuit patribus nostris: non in vna eademque specie: sed multiformiter: aliter atque aliter. Et visibilis est pro seipso: quod non dum carne assumpta: suba eius conspicua mortalibus oculis fuit: et mortalis in quantum mutabilis. Ita et spiritus sanctus: quod alias colubina: alias ignis appuit. Quis non trinitati ait: sed singulariter et proprie patri tantummodo conuenit quod dicitur est. Immortalis inuisibili soli deo: et quod solus habet immortalitatem: et lucem habitat inaccessibilem: quem nemo hominum vidit: nec videre potest. Omnis ergo istis: quod nec aie subam inuisibile nos se potuerunt: vni longe remotum ab eis ut nos sent vni et soli dei: patris et filii et spiritus sancti non solum inuisibile: vix et incommutabile permanere subam: ac pro hoc in vera et sincera immortalitate persistere: nos quod nunquam appuisse corporeis oculis deum: nec patrem: nec filium nec spiritum sanctum dicimus: nisi pro subiecta sue potestati corporea creatura: in pace catholica pacifico studio requiram: pati corrigi: si fraterne ac recte reprehendimur: parati etiam si ab inimico: vera tamen dicere: moridemur: vix indiscrete deo apparuere patribus nostris ante incarnationem: et si veniret in carne: an aliqua ex trinitate persona: an singulariter quasi per vices.

An indiscrete deus trinitas personis apparuerit: an aliquis ex trinitate persona.

La. X
Primum in eo quod scriptum est in genesi: locutus est deus cum homine quem de limo finxit: si excepta figurata significatio

ut rei geste fides etiam ad litteram teneatur: tractamus: in specie hominis videtur deus cum homine tunc locutus. Non quidem expressum in libro positum est: sed circumstantia locutionis id resonat: maxime illo quod scriptum est: vocem dei audisse. Adambulantis in paradiso ad vespere: et abscondisse se in medio ligni: quod erat in paradiso. Deoque dicitur. Adambules: respondisse. Audiui vocem tuam et abscondi me a facie tua: quoniam nudus sum. Quomodo enim possit ad litteram intelligi talis dei ambulatio et collocutio: nisi in specie humana: non video.

Neque enim dici potest vocem solam factam vbi deambulasse dicitur est deus: aut eum qui deambulabat in loco non fuisse visibilis: cum et adam dicat quod abscondere se a facie dei. Quis ergo erat ille: vix pro: an filius: an spiritus sanctus? An omnino deus indiscrete ipsa trinitas: in forma hominis homini loquatur? Eo tertio quod de ipsa scripture nusquam transire sentit a persona ad personam: sed ille videtur loqui ad primum hominem quod dixit. Fiat lux: et fiat firmamentum: et cetera: pillos singulos dies: quem deum patrem solem accipere dicentem: ut fiat quicquid facere voluerit. Omnia enim per verbum suum fecit: quod verbum eius vni-

Thi. 1

Ibidem

Thi. 2

Job. 1

Mat. 10

Thi. 6

Ibidem

Gen. 3

Gen. 1

Liber

cū filiū eius s̄m rectā fidei regulā nouimus. Si ḡ de^o pater locutus ē ad primū hoīem: et ipse deambulabat in paradiso ad uesperaz: et ab ei^o facie se in medio ligni paradisi pctōz absconderat: cur nō iā ipse intelligat appuisse abrae et moysi: et quibus voluit: et quē admodū voluit p̄ subiectā sibi cōmutabilē atq; uisibilē creaturā: cū ipse in seipso atq; i suba sua q̄ est incōmutabilis atq; iuisibilis maneat? S̄z fieri potuit ut a p̄sona ad p̄sonā occulte sc̄ptura transiret: et cū p̄rem dixisse narrasset. **S̄z fiat lux** et q̄ p̄ uerbū fecisse cōmēozat: iā filiū indicaret loq̄ ad p̄mū hoīem: nō ap̄ hoc explicās: sed eis q̄ possent intelligendū intmans. **Qui ḡ** habet vires: quib^o hoc secretū possit mentis acie penetrare: ut ei liq̄do appareat: vel posse etiā p̄rem: vel nō posse nisi filiū: vel etiam sp̄m sanctū: p̄ creaturā uisibilē hūanis oculis apparere: p̄gat i hec scrutāda: si p̄t: etiā uerbis enūciāda atq; tractādo. Res tñ q̄tuz ad hoc sc̄pture testimoniū attinet: vbi de^o cūz hoīe locut^o est: q̄tū estimo occulta ē. **Quia** etiā: utz soleret adā corporeis oculis deū videre: nō euidēter apparet: cū p̄sertim magna sit q̄stio: cuiusmodi oculi eis apti fuerint: q̄n ueritū cibū gustauerūt. Ibi em̄ ante q̄ gustasent clausi erant. Illud tñ nō temere dixerit: si paradisu corpale quendā locū: illa sc̄ptura in sinuat: deambulare ibi deū: nisi in aliq̄ corporea forma: nullo mō potuisse. **Itā** et solas uoces factas q̄s audiret hō: nec aliquā formaz uideret: dici p̄t: nec q̄ sc̄ptū est. **Abscondit** se adā a facie dñi: p̄tinuo sequit^o ut soleret facie ei^o uideri. **Quid** si em̄: nō q̄dē uideri ipse poterat: s̄ uideri ipse metuebat: ab eo eul^o uocē audierat: et deambulātis p̄rtiam senserat? **Itā** et cayn dixit deo. **A facie tua abscondā** me nec iō fateri cogimur eū solere cernere facie dei corporeis oculis: in q̄libet forma uisibili: q̄uis de facinore suo: uocē interrogātis secū q̄ loq̄ntis audisset. **Cuiusmodi** aut̄ loq̄la tūc de^o exteriorib^o hoīm aurib^o insonaret: maxime ad p̄mū hoīem loquēs: et iuenire difficile est: et nō hoc isto s̄mone suscepim^o. **Uerūta** mē si soli uoces et sonit^o fiebāt: quib^o quedā sensib^ol p̄rtia di: p̄mis illis hoīb^o p̄beret: cur ibi p̄sonā dei p̄ris nō intelligā: nescio. q̄n q̄dē ei^o p̄sona ostēdit: et in ea uoce: cū iesus i mōte corā trib^o discipulis: p̄fulgēs apparuit: et i illa: vbi sup̄ baptizatū colūba descendit: et in illa vbi ad p̄rem de sua clarificatiōe: clamauit: ei **S̄rissum** est. **Et clarificauit** et iterz clarificabo. **Nō** q̄ fieri potuit uox sine ope filij et sp̄m sanctū (Trinitas quippe inseparabil^o opat) sed q̄

ea uox facta est: que soli^o p̄sonā p̄ris ostēderet sicut humanā illā formā ex uirgine mārīa trinitas opata est: sed solius filij p̄sona est. **Uisibilē** namq; solius filij p̄sonaz: inuisibilis trinitas opata est. **Nec** nos aliquid p̄hibet: illas uoces factas ad adam: nō solū a trinitate factas: intelligere: s̄ etiam p̄sonā demonstrātis eiusdē trinitatis: accipere. **Ibi em̄** cogimur: nō nisi p̄ris accipere: vbi dictuz est. **Ih̄c** fili^o meus dilectus. **Nec** enim iesus etiam spiritus sancti fili^o: aut etiā su^o fili^o credi aut intelligi potest: et vbi sonuit. **Et clarificauit** et iterz clarificabo. nō nisi p̄ris p̄sonaz fatemur. **Responso** quippe ē ad illā dñi uocē: qua dixerat. **Pater** clarifica filiū tuū: q̄d nō potuit dicere nisi deo patri tm̄: nō et spiritui sancto: cui^o nō est fili^o. **Ih̄c** aut̄ vbi sc̄ptū est: et dixit dñs deus ad adā. **Cur** non ip̄a trinitas intelligit: nihil dici p̄t: **Similiter** etiā q̄d sc̄ptū euz. **Et dixit** dñs ad abraā. **Exi** de terra tua: et de cognatione tua: et de domo p̄ris tui: nō est aperitū: utz sola uox facta sit ad aures abrae: an et aliquid oculis eius apparuerit. **Paulo** post aut̄ aliq̄to apti^o dictū ē. **Et uisus** ē dñs abrae et dixit illi. **Semī** tuo dabo terrā h̄c. **S̄z** nec ibi exp̄ssum est: in qua specie uisus sit ei dñs: aut utz pater: an filius: an sp̄m sanct^o: uisus sit. **Nisi** forte iō putant filiū uisum esse abrae q̄ non sc̄ptū est: uisus est ei deus: sed uisus est ei dñs. **Tanq̄** em̄ p̄prie uidet̄ fili^o dñs uocari: dicente ap̄lo. **Itā** et si sunt qui dicunt dñm siue in celo: siue in terra: sicuti sunt dñi multi: et dñi multi: nobis tñ vnus deus pater: ex q̄ omnia: et nos in ip̄o: et vnus dñs iesus x̄ps: p̄ quē oīa et nos p̄ ip̄m. **Sed** et cū de^o p̄ multis locis inueniat̄ dictus dñs: sicuti ē illud. **Dñs** dixit ad me fili^o meus es tu: ego hodie genuite: et illud. **Dixit** dñs dño meo: sede a dextris meis. **Lū** etiā sp̄m sanct^o dñs dicit̄ inueniat̄: vbi ap̄tus ait. **Dñs** aut̄ sp̄s ē. **Et** ne q̄s parbitret̄ filiū significatū: et iō dictū sp̄m p̄pter incorporeā subam: secut^o cōtexuit. **Ubi** aut̄ sp̄s dñi: ibi libertas. **Spiritu** autē dñi nemo esse dubitauerit sp̄m scm̄. **Nec** hic ergo euidenter apparet: utz aliqua ex trinitate p̄sona: an deus ip̄a trinitas: d̄ quo vno deo dictū est. **Dñm** deū tuū adorabis: et illi soli seruies uisus fuerit abrae. **Sub** illice aut̄ mābre: tres uiros uidit: quib^o et uirtutis hospicioq; susceptis et epulantib^o: ministravit. **Sic** tñ sc̄ptura illā rem gestā narrare cepit: ut non dicat: uisus sunt ei tres uiri: s̄ uisus ē ei dñs. **Atq;** inde cōsequenter exponens: quō ei sit uisus dñs: at̄t̄x̄t̄ narrationē de trib^o uiris: quos

Ubi s̄

Gen 3

Gen 4

Mat 17

Mat 3

Joh 12

Mat 3

Joh 12

Ubi s̄

Gen 3

Ibidē 12

Ibidē

1 Cor 8

1 Cor 10

2 Cor 3

Ibidē

Deut 6

Gen 8

Secundus

abraam p pluralē numez inuitat: vt hospitio
 suscipiat: 7 postea singularis sicut vnū alloq-
 tur. Et sicut vn^o ei de Sara filiū pollicet quē
 dñm dicit scriptura: sicut in eiusdē narratio-
 nis exordio. Vltus ē inq̄r dñs abrae. Inui-
 tat ergo 7 pedes lauat: 7 deducit abeuntes
 tanq̄ hoies. Loquit̄ aut̄ tanq̄ cū dño deo: si-
 ue cū ei pmittit̄ fili^o: siue cū ei sodome immi-
 nens interius indicat̄.

De trib^{us} viris abrae visis cuz quib^{us} sicut
 cū domino loquitur La. XI

On parua neq̄ transitoria p̄sidera-
 tionē postulat iste scripture loc^{us}. Si

em vir vnus visus fuisset: 7 illi qui

dicunt: 7 p̄s̄q̄ de x̄gine nasceret̄ p̄ suā subaz

visibile filiū: qd̄ aliis q̄ ip̄m esse clamaret̄: qm̄

de patre inquit̄ dicit̄. Inuisibili soli deo?

Et tamē posse adhuc q̄rere: quō ante susce-

ptā carnē: habitu est inuentus vt hō: qm̄ qui-

dē ei pedes loti sunt: 7 humanis epulis epu-

latus ē. Quō istud fieri poterat: cū adhuc in

forma dei esset: nō rapinā arbitrat^{us} eē equal

deo? Nunquid em̄ iā semetip̄m exinanierat:

formā accipiēs in similitudinē hōim factus:

et habitu inuentus vt hō? Luz^{us} fecerit per

partū virginis nouerimus. Quō igit̄ ante-

q̄ hoc fecisset: vt vir vn^o apparuit abrae: an

illa forma vera nō erat? Possē ista q̄rere:

si vir vnus apparuisset abrae: idēq̄ dei filius

crederet̄. Cū x̄o tres viri visi sunt: nec quis-

quā in eis vel forma vel etate vel ptate ma-

ior ceteris dicit̄ est: cur non hic accipiam^{us} vi-

sibiliter insinuatā p̄ creaturam visibile trini-

tatis equalitatē: atq̄ in tribus p̄sonis vnā

eandemq̄ substantiā. Nā ne q̄sq̄ putaret sic

intimatū vnū in tribus fuisse maiorē: vt eum

dñm dei filiū intelligendū: duos aut̄ alios an-

gelos ei^{us} qz cum tres visi sunt: vni domio illic

loquit̄ abraam: sancta scriptura futura tali-

bus cogitationibus 7 opinionib^{us} cōtradice-

do: nō p̄termisit occurrere: quādo paulo post

duos angelos dicit venisse ad loth: in quib^{us}

et ille vir iustus qui de sodomoz incendio me-

ruit liberari: ad vnū dñm loquit̄. Sic em̄ scri-

ptura loquit̄ dicens. Abijt aut̄ dñs postq̄ ces-

sauit loqui ad abraam: 7 abraam reuersus ē

ad locum suum.

De duobus angelis qui humana forma

apparuerunt loth: et in quib^{us} dñs singulari-

ter appellatur. La. XII

enerūt aut̄ duo angeli in sodomis

vespere. Hic aut̄ attent^{us} cōsideran-

dū est: quod ostendere instituit. Luz

tribus certe loquebat̄ abraaz: 7 eū dñm su-

gulariter appellauit. Forte inquiet aliquis:
 vnū ex tribus agnoscebat dñm: alios aut̄ du-
 os angelos eius. Quid sibi ergo vult: qd̄ cō-
 sequēter dicit scriptura. Abijt aut̄ dñs postq̄ Gen. 18
 cessauit loquens ad abraaz: 7 abraam reuer-
 sus est ad locū suū. Generūt aut̄ duo ange- Ibidē. 19
 li in sodomis vespere. An forte ille vnus ab-
 scesserat: qui domin^{us} agnoscebat in trib^{us}: et
 duos angelos qui cum illo erant ad cōsumē
 dā sodomā miserat. Ergo sequētia videam^{us}
 Generūt inq̄r duo angeli in sodomis vespe Ibidē.

Loth autē sedebat ad portaz sodomoz. Et
 cum vidisset eos loth surrexit in obuiam illis
 et adorauit in facie sup̄ terram et dixit. Ecce
 domini: diuertite in domuz pueri vestri. Hic
 manifestum est 7 duos angelos fuisse: 7 ho-
 spitiū pluraliter iuitatos: 7 honorifice appel-
 latos dominos: cum foras se homines puta-
 rent. Sed rursus mouet: qua nisi angeli dei
 cognoscerent: nō adoraret loth in facie sup̄
 terram. Cur ergo tanq̄ tali humanitate in-
 digentibus: 7 hospitium prebetur et victus.
 Sed quodlibet hic lateat: illud nūc qd̄ susce-
 pim^{us} exequimur. Duo apparent: angeli am-
 bo dicunt: pluraliter iuitant. Tanq̄ cū duo-
 bus pluraliter loquit̄: donec exeat^{us} a sodo- Ibidē

mis. Deinde sequit̄ scriptura: et dicit. Et fa-
 ctū est postq̄ eos eduxerūt foras: dixerunt.
 Salua salua animā tuā ne despereris retro
 neq̄ stes in hac vniuersa regione. In montez
 vade: 7 ibi saluaberis: ne forte cōprehēdaris.
 Dixit aut̄ loth ad eos. Rogo dñe: qm̄ iuenit
 puer tu^{us} an te misericōiam: 7c. Quid ē h^{oc} dī-
 xit ad eos. Rogo dñe: si iā ille discesserat qui
 dñs erat: et angelos miserat. Cur dicit̄. Rogo
 dñe: 7 nō rogo domi ni. Aut si vnū ex eis vo- Ibidē

luit appellare: cur ait sc̄ptura. Dixit aut̄ loth
 ad eos: rogo dñe: qm̄ iuenit puer tu^{us} ante te
 misericōiaz: an 7 hic intelligim^{us} in pl^{ur} nūero du-
 as p̄sonas. Cū aut̄ ydē duo tanq̄ vn^o cōpel-
 lant̄ vni^o sub vnū dñm deū: s̄ q̄s duas p̄so-
 nas h̄irelligim^{us}: an p̄ris 7 filij: an p̄ris 7 sp̄s
 sancti: an filij 7 sp̄s sc̄i? Hoc forte cōgruenti^{us}
 qd̄ vltimū dixi. Abissos em̄ se dixerūt: qd̄ dī-
 lio et d̄ spiritus sancto dicim^{us}. Nā p̄m missuz
 nusquā scripturaz nobis occurrit.

De visione moysi quideū vidit in oreb^{us}
 ignem in rubo. La. XIII

Sylas autez quādo ad p̄p̄m israel
 m̄ ex egypto educendū missus est: sic ei
 dominū appuisse sc̄ptū ē. Pascebat Exo. 3
 inq̄r oues ietro soceri sui sacerdot^{is} madian:
 et egit oues in desertū: 7 venit i mōtē dei oreb^{us}
 Appuit autē illi angel^{us} dñi in flāma ignis de

Liber

rubo. Et vidit qz in rubo ignis rederet: rubus vō nō cōburebat: aut moyses. Ibo r vi: deo visū istud: qd tā magnū vidi: qm nō cōburit rubus. Lū g vidit dñs qz venit videre: clamavit ad eū dñs d rubo dices. Ego sū de^o p̄fis tui: de^o abraā: r de^o isaac: r deus iacob. Et h̄ p̄mo angel^o dñi dicit^o ē: deinde de^o. Iū qd g angel^o ē de^o abraā: r de^o isaac: r deus iacob: p̄t g recte itelligi ip̄e saluator: d̄ q̄ dicit ap̄ls. Quoz p̄res: r ex q̄b^o x̄ps f̄m carnē: q̄ ē sup oīa de^o b̄ndict^o i seclā. Qui g sup oīa ē d̄s b̄ndict^o in seclā: nō absur de etiā h̄ ip̄e intelligit de^o abraā: r de^o isaac: r de^o iacob. Sz cur p̄us angelus dñi dicit^o ē: cū de rubo i flāma ignis appuit: vtz qz vn^o ex mult^o angel^o erat: s̄ p̄ dispensationē p̄sonā dñi sui gerebat: an assumptū erat aliqd creature: qd ad p̄ns negociū visibilit^o apperet: r vsi voces sensibilit^o ederent: q̄b^o p̄ntia dñi p̄subiectā creaturam corporeis etiā sensib^o hoīs sic optebat exhiberetur? Si em̄ vn^o ex angel^o erat: q̄s facile affirmare possit vtz ei filij p̄sona nūciāda ip̄osita fuerit: an sp̄s sc̄i: an dei p̄ris: an ip̄i^o oīno trinitatis: q̄ ē vn^o r sol^o de^o: vt diceret. ego sū de^o abraā: r de^o isaac: r de^o iacob: Nec enī possum^o dicere deū abraā: r deū isaac: r deū iacob: filiū dei eē: et p̄rem nō eē: aut sp̄s sc̄i: aut ip̄am trinitatē quā credim^o r itelligim^o vnū deū. Audebit aliq̄s negare deū abraā: r deū isaac: r deū iacob? Ille em̄ nō ē illorū patz de^o q̄ nō ē de^o. Porro si nō solū p̄ de^o ē sicut oēs etiā heretici p̄cedūt: s̄ etiam filij qd velint nolint cogunt fateri: dicēte ap̄lo Qui est sup oīa de^o b̄ndict^o in seclā: r sp̄s sc̄i: dicēte ip̄o ap̄lo. Clarificate ḡ deuz in corpe v̄o cū supra diceret. nescitis qm corpa v̄a templū in vobis ē sp̄s sc̄i: quē habetis a deo: r hi tres vn^o deus: sicut catholica sanitas credit nō satis elucet quā i trinitate p̄sonam: r vtz aliquā an ip̄ius trinitatis gerebat ille angel^o si vn^o ex ceteris angelis erat. Si aut^o in v̄sum rei p̄ntis assumpta creatura ē q̄ et h̄ūanis oculis appareret: r aurib^o insonaret: r appellaretur angel^o dñi: r dñs et de^o: nō p̄t h̄ de^o p̄f intelligi: s̄ aut filij: aut sp̄s sc̄i. q̄s sp̄s sanctū alicubi angelū dictū non recolā: s̄ ex ope possit intelligi. Dictū em̄ de illo ē. Que v̄tura sunt anūciabit vobis. Et vtz angel^o grece: latine nūcius interpretat. De dño aut^o iesu x̄po euidentissime legim^o apud p̄phetā: q̄ magni filij angel^o dicit^o sit: cū r sp̄s sc̄i: r dei filij sit deus et dñs angeloz.

De apparitiōe dei in exitu israel de egipto
Capitulū. XIII

Te in exitu filioz isrl de egipto scriptū ē. De^o aut^o p̄ibat illos: die quidē in colūna nub^o r ostēdebat illis viā: nocte aut^o i colūna ignis: r nō deficiebat colūna nubis die: r colūna ignis nocte an populuz. Quis r h̄ dubiter p̄ subiectā creaturū eandē qz corporeā: nō p̄ suā subaz deū oculis appuisse mortaliū: s̄ vtz p̄rem: an filiū: an sp̄s sc̄i: an ip̄am trinitatē vnū deū s̄c̄i nō apper. Nec ibi h̄ distiguit q̄tū existimo: vbi sc̄ptū est. Et moyses dicit: exaudiui murmur filioz israel: et cetera.

De his que diuinitus gesta sunt in monte syna.

Capitulum XV

Am vō de nubib^o r vocib^o r fulgoribus r tuba r fumo i mōte syna cū diceret. Syna aut^o mōs fumabat tot^o

pp̄terea qz descēdisset de^o i igne i eū: r ascēdebat fum^o tāq̄ fum^o fornacis: r mēte p̄fusū ē oīs p̄s vehemētē: fiebant aut^o voces tube p̄deūtes fortit^o valde. Moyses loq̄bat: r deus r̄debat ei voce. Et paulop^o data lege in decē p̄ceptis: p̄sequēter d̄. Et oīs p̄s videbat voces r lāpades r voces tube r mōte fumantē. Et paulop^o. Et stabat in q̄t oīs p̄s a lōge. Moyses aut^o itrauit i nebulā vbi erat de^o: r dixit dñs ad moysen r̄. Quid hinc dicā nisi qz nemo tā vecors ē: qz credat fumū: ignē: nubes et nebulā. r si qua sunt h̄mōi: vbi r sapie dei qd ē x̄ps: vel sp̄s sc̄i eē subam^o. Naz de p̄re deo: nec arriani h̄ vnq̄ ausi s̄t dicere. Ergo creatura fūite creatori facta sunt illa oīa: r h̄ūanis sensib^o p̄dispensatiōe p̄grua p̄sentata: nisi forte qz dictū ē: moyses aut^o itrauit i nebulā vbi erat de^o: h̄ arbitrabitur carnalis cogitatio a p̄lo qd ē nebulā visā: intra nebulā vō moysen oculis carneis vidisse filiū dei: quē delyrātes heretici in sua suba visū volūt. Sane viderit eū moyses oculis carneis: si oculis carneis p̄t videri: nō mō sapia dei qd ē x̄ps: s̄ vel ip̄a cuiuslibz hoīs r q̄liscū: qz sapient^o. Aut qz sc̄ptū ē de seniorib^o israel: qz viderūt locū vbi steterat de^o israel: r quia sub pedib^o ei^o tanq̄ opus lapidis sapphyri: r tanq̄ aspect^o firmamēti celi. Propterea credendū ē v̄bū r sapiāz dei p̄ suā subam in spacio loci terreni steterisse: qz p̄redit a fine vsqz ad finē fortit^o: r disponit oīa suauit^o: r ira eē mura bile verbum dei: per quod facta sunt omnia vt modo se cōtrahat: mō distēdat. P̄ndet dñs a talib^o cogitationibus corda fidelium suoz: sed p̄ subiectā: vt sepe dixim^o: creaturā exhibent h̄ oīa visibilia r sensibilia: ad signū

Secundus

Rom. 11. ficandū inuisibile atq; intelligibile deū: non
Ibidē. solū p̄rem: sed ⁊ filiū: ⁊ sp̄m sanctū: ex q̄ omnia
Exo. 19. p̄ que oia: in quo oia: quous inuisibilia dei a cre-
atura mūdi: p̄ ea q̄ facta sunt intellecta cōspi-
ciant: sempiterna q̄ virt^o ei⁹ ⁊ diuinitas. Sꝫ
qd̄ attinet ad id qd̄ nūc suscepim⁹: nec in mō-
te syna video quē admodum appareat pilla
oia q̄ mortaliū sensib⁹ terribiliter oñdebāt:
vt ⁊ de⁹ trinitas: an pater: an fili⁹: an sp̄m san-
ctus: p̄rie loq̄bat. Verūtamen si qd̄ hinc sine
affirmādi temeritate modeste atq; cunctan-
ter cōiectare cōcedit: si vna ex trinitate p̄so-
na p̄t̄ intelligi: cur nō sp̄m sanctū pot⁹ intelli-
gim⁹: q̄n ⁊ tabulis lapideis: lex ip̄a q̄ ibi data
est: digito dei scripta eē dicit: q̄ noie sp̄m sancti
euāgelio significari nouim⁹? Et q̄n quagin-
ta dies nūerant̄ ab occisione agni ⁊ celebra-
tione pasce vsq; ad diē q̄ hec fieri cepta sūt in
mōte syna. Sicut post dñi passionē: ab ei⁹ re-
surrectionē q̄n quaginta dies nūerant̄: vt venit
p̄missus a filio dei sp̄m sanctū. Et in ip̄o ei⁹ ad-
Act. 2. uertu quē in ap̄loꝝ actib⁹ legim⁹: p̄ diuisioneꝝ
linguaz ignis appuit: q̄ et in sedit sup vnum:
quēq; eoz. Qd̄ exodo p̄guit: vbi scriptū est
Exo. 19. Syna aut̄ mōs fumabat tot⁹: p̄pterea q̄ de-
scēdit in eū de⁹ in igne. Et aliq̄to post. Aspe-
ctus inq̄t maiestatis dñi: tanq̄ ignis ardens
sup verticē mōtis corā filijs israel. Aut si hec
ideo facta sunt: q̄ nec p̄r: nec fili⁹ illic eo mō-
p̄itari poterāt sine sp̄m sancto: q̄ ip̄am legem
scribi optebat. Deū qd̄ nō p̄ subam suā q̄ in-
uisibilis ⁊ incōmutabilis manet: s̄ p̄ illā sp̄m
creature illic apparuisse cognoscim⁹. Sꝫ ali-
quā ex trinitate p̄sonā signo qd̄ p̄o q̄tum
ad mei capacitatē sensus p̄tinet nō videm⁹.
Et ⁊ de⁹ p̄ suā subam Ahoysi apparuerit:
an p̄ visibile creaturā. La. XVI

Exo. 33. e. Stetia quo moueri pleriq; solēt: q̄
scriptū ē. Et locut⁹ ē dñs ad moysen
facie ad faciē: sicut q̄s loq̄t ad amicū
suū: cū paulo post dicit idē moyses. Si ḡ iue-
ni gratiam añ te: oñde mihi temeripm̄ manife-
ste: vt videā te: vt sim inueniens gratiā ante
Ibidē. te: vt scia q̄ populus tu⁹ ē gēs hec. Et pau-
lo post itez. Dixitq; moyses ad dñm. Oñde
mihi maiestatē tuā. Quid ē hoc q̄ in omib⁹
que supra fiebat: de⁹ videri p̄ suā subam pu-
tabat. Cū a miseris creditus ē: nō p̄ creatu-
rā: sed p̄ seipm̄ visibilis filius dei: ⁊ q̄ intrauit
rat in nebulā moyses ad hoc intrasse videba-
tur: vt oculis quidē populi oñderet̄ caligo ne-
bulosa: ille aut̄ int⁹ verba dei tanq̄ ei⁹ faciez
Ibidē. p̄replat⁹ audiret. Et quō dicitū ē. Locut⁹ est
dñs ad moysen facie ad faciē: sicut q̄s loquē

ad amicū suū. Ecce idē dicit. Si inueni gratiam Ubi. 3
ante te: oñde mihi temeripm̄ manifeste. Mo-
uerat vtiq; qd̄ corporaliter videbat: ⁊ verā visi-
onē dei spiritualiter req̄rebat. Locutio q̄ppe
illa que fiebat in vocibus sic modificabat: tā
quā eēt amici loquētis ad amicū. Sed deum
p̄rem q̄s corporeis oculis videt: Et in p̄ncipi Job. 1
pio erat verbū: ⁊ verbū erat apud deū: ⁊ de- Ibidē
us erat verbū: per quod facta sunt omia: q̄s
corporeis oculis videt: Et spiritū sapienter
quis corporeis oculis videt. Quid est autē.
Ostende mihi temeripm̄ manifeste vt videā Exo. 33
te: nisi ostende mihi substantiam tuā: Hoc
aut̄ si nō dixisset moyses: vtiq; ferendi cēt
stulti: q̄ putāt per ea que supra dicta vt gesta
sunt: substantiā dei oculis eius fuisse cōspicu-
am. Cū yerobica pertissime demōstret: nec
desideranti hoc fuisse p̄cessum: quis audeat
dicere per similes formas que huic quoq; vi-
sibiliter apparuerāt: nō creaturā deo seruie-
tem: sed hoc ipm̄ qd̄ deus ē cuiusq; oculis ap-
paruisse mortaliū. Et hoc quidez qd̄ postea Ibidē
dñs dicit ad moysen. Nō poteris videre faci- Ibidē
em meā: ⁊ viuere. Non em̄ videbit homo fa- Ibidē
ciē meā ⁊ viuere. Et ait dñs. Ecce loc⁹ penes Ibidē
me est: ⁊ stabis sup petrā: statim vt transibit Ibidē
mea maiestas: ⁊ ponā te in specula petre: et Ubi. 3
regā manū meā sup te: donec transeā: ⁊ au-
ferā manū meā: ⁊ tūc videb̄ posteriora mea:
nam facies mea nō apparebit tibi.

Quod ex p̄sona domini iesu dicta intelli-
genda sint. Ahoysi: ponam te super petram:
et auferam manū meam: et posteriora mea
videbis. La. XVII

On incōgruenter ex p̄sona domini
nostri iesu xpi p̄figuratum solet intel-
ligi: vt posteriora ei⁹ accipiatur ca-
ro eius: in qua de virgine natus ē: ⁊ mortu-
us ⁊ resurrexit: siue propter posterioritatem
mortalitatis posteriora dicta sint: siue q̄ eaz
p̄pe finē seculi: hoc ē posterius suscipere di-
gnatus ē. Facies autē eius illa dei forma: in
qua rapinā arbitrat̄ eē equalis deo p̄ri: quā
nemo vtiq; p̄t̄ videre ⁊ viuere: siue q̄ post
hāc vitā in q̄ pegrinamur a dño: ⁊ vbi corpus Ibidē
qd̄ corruptū aggrauat aiām: videbim⁹ facie 1. Loz. 13
ad faciē: sic dicit ap̄ls. De hac em̄ vita in p̄sa:
modicū. Verūtamen vniuersa vanitas ois Ibidē
homo viuēs. Et itez. Qm̄ nō iustificabit̄ co- Ibidē
rā te om̄s viuens. In qua vita etiam fm̄ Jo 1. Job. 3
hannē: nō dū apparuit quod erimus. Scim⁹
autē inquit q̄ cū apparuerit: similes ei erim⁹
quoniā videbim⁹ eum sicuti est. Qd̄ vtiq; p̄
hāc vitā intelligi voluit: cuz mortis debitum

Ubi. 3

Ibidē

Ibidē

Ibidē

Ibidē

1. Loz. 13

Ibidē

Ibidē

Ibidē

Ibidē

Ibidē

Ibidē

Liber

soluerimus: et resurrectionis pmissum receperim. Siue quod etiam nunc in quantum dei sapia per quam facta sunt omnia: spiritualiter intelligimus: in tantum carnalibus affectibus morimur: ut mortuum nobis hunc mundum deputantes: nosque ipsi huic mundo moriamur: et dicamus quod ait apostolus. Adhuc mihi crucifixus est: et ego mundo. De hac enim morte iterum dicit. Si autem mortui estis cum christo: quod adhuc velut uiuentes deus hunc mundo decernitis: non est in merito: nec potest facere in ipsam manifestationem sapientie dei videre et viuere. Ipsa enim est spes: cui preterplande suspirat omnis qui affecta deum diligere ex toto corde: et ex tota anima: et ex tota mente. Ad quam preterplanda etiam primum quantum potest edificat: qui diligit et primum sicut seipsum. In quo duo bus preceptis: tota lex pedet et propheta. Quod significat etiam in ipso moysi. Nam cum dixisset propter dilectionem dei qui precipue flagrabat. Si inueni gratiam in conspectu tuo: ostende mihi te metipsum manifeste: ut sim inueniens gratiam a te: continuo propter dilectionem etiam proximi subiecit atque ait. Et ut sciam quia populus tuus est gens habens. Illa est ergo spes que rapit omnem animam rationalem desiderio sui: tanto ardentior: quanto mundior: et tanto mundior: quanto ad spiritualia resurgente. Tanto autem ad spiritualia resurgente: quanto a carnalibus moriente. Sed dum peregrinamur a deo: et per fidem ambulamus: non per spem: posteriora christi: habet carnem ipsam fidei videre debemus: in solito fidei fundamento stantes: quod significat petra: et ea de tali turris sima specula intuentes: in catholica et ecclesia: de qua dictum est. Super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Tanto enim certius diligimus: quanto videre desideramus faciem christi: quam tanto posterioribus suis agnoscimus: quanto nos prior dilexerit christus. Sed in ipsa carne fides resurrectionis eius saluos facit atque iustificat. Si enim credideris in quantum in corde tuo: quod illum deus suscitauit a mortuis: saluus eris. Et iterum. Qui tradit est inquit propter delicta nostra: et resurrexit propter iustificationem nostram: ideoque resurrectio corporis domini est meritum fidei nostre. Nam mortua est illa carne in cruce passionis: etiam inimici eius credunt: sed resurrexisse non credunt. Quod firmissime nos credentes: tanquam de petre soliditate optuemur: vni certa spe adoptionem expectamus: redemptionem corporis nostri: quia in membris christi speramus: quod non si sumus: quod perfectum est in ipso tanquam in capite nostro fidei sanitate cognoscimus. In non vult nisi cum transferretur videri posteriora sua: ut in eius resurrectione credat. Pasca ei hebreum xbum dicit quod transitum interpretamur. Et in Johes euangelista dicit. An die festum pasce: sciens iesus quia venit ei hora: ut transferat ex hunc mundo ad patrem

hoc autem quod credunt: nec tamen in catholica fide: si in scilicet aliis: aut in heresi credunt: non de loco qui est penes eum videtur posteriora domini. Quid enim sibi vult quod ait dominus. Ecce locus est penes me et stabis super petram: Quis locus terrenus est penes dominum: nisi habet penes eum quod eum spiritualiter attingit: Nam quis locus non est penes dominum: qui attingit a fine usque ad finem fortiter: et disponit omnia sua: uiter: Et cuius dictum est. Celum mihi sedes est: et terra scabellum pedum eius. Et qui dicit. Quod domus edificabitur mihi: aut quis locus queris mee: nonne manus mea fecit haec omnia: Sed vicis intelligit locus penes eum in quo stat super petram: ipsa ecclesia catholica: ubi salubriter videtur pasca domini: in transitum domini et posteriora eius: in corpore eius qui credit in resurrectionem eius. Et stab in quantum super petram: statim ut transferret mea maiestas. Reuera enim statim ut transferret maiestas domini in clarificatione domini: qua resurrectionis ascendit ad patrem: solidatus sum super petram. Et ipse Petrus tunc solidatus est: ut cum fiducia predicaret: quem prius esset solidatus: ter timore negauerat: iam quod de predestinatione positus in specula petre: sed adhuc manu domini sibi supposita ne videret. Posteriora enim eius visum erat et nodum ille transferat utique a morte ad vitam nondum resurrectione clarificatus erat. Nam et quod sequitur in exodo: et dicit. Toga manus mea super te: donec transeat: et auferam manus meas: et tunc videbis posteriora mea. Multi israelite quoque tunc figura erat moyses: post resurrectionem domini crediderunt in eum: tanquam iam videntes posteriora eius: remota manu eius ab oculis suis. Et in Esaie talis prophetia euangelista comemoratur. In crassa cor populi huius: et aures eorum oppila: et oculos eorum graua. Denique in psalmo non absurde intelligitur ex eorum persona dici. Quam die ac nocte grauata est super me manus tua. Die fortasse cum manifesta miracula faceret: nec ab eis agnosceret. Nocte autem cum in passione moreretur: quando certus putauerunt sicut quemlibet hominem pemptum et extinctum. Sed quam cum transfisset ut eius posteriora viderent: predicante sibi apostolo petro: quia oportebat christum pati et resurgere: concuncti sunt dolore penitentiae: ut fieret in baptizatis: quod in capite psalmi dicit. Beati quoque remisse sunt iniquitates: et quorum tecta sunt peccata. Propterea tunc dictum est. Graua est super me manus tua tanquam domino transeunte: ut iam remoueret manus et viderent posteriora eius: sequitur vox dolentis et contentis: et ex fide resurrectionis domini peccatorum remissionem accipientis. Louerius sum inquit in eruna mea dum infigeret spina. Peccatum meum cognoui: et iniustitiam meam

Gal. 6
Lolo. 2

Mat. 22

Ibidem

Exo. 33

2. Lo. 5

Mat. 16

Rom. 10

Rom. 4

Exo. 33

Joh. 13

Exo. 33

Sap. 8

Esa. 69

Ibidem

Exo. 33

Mat. 26

Exo. 33

Esa. 6

Mat. 13

Ps. 31

Act. 2

Ps. 31

Ibidem

Ibidem

Secundus

nō operat. Dixi pñficiabo aduersū me iniu-
 sticiā meā dño: et tu remissisti pietatē pcti mei
 Neq̄ em̄ tāto carnis núbulo debem⁹ i uolui:
 ut purem⁹ faciē q̄dē dñi eē iuisibile: do: sū dō
 visibile: q̄si q̄dē in forma serui vtrūq̄ visibili-
 ter appuit. In forma at̄ dei absit vt tale aliqd
 cogitet. Absit vt verbū dei et sapia dei ex vna
 pte habeat faciē: ex alia dorsum sic corp⁹ hu-
 manū: aut oīno vlla specie vlt motiōe: siue lo-
 co: siue tpe pmutet. Quia p̄p̄t̄ illis vocib⁹
 q̄ siebāt in exodo: et illis oib⁹ corp̄alib⁹ demō-
 strationib⁹ dñs iesus x̄ps oñdebat: aut alias
 x̄ps sic loci hui⁹ p̄sideratio psuader: als spūs
 sc̄tus: sicut ea q̄ supra dixim⁹ admonēt: nō s̄
 efficit vt de⁹ p̄ nūq̄ tali aliq̄ specie p̄rib⁹ vi-
 sus sit. Ab̄ulta em̄ talia visa facta sūt illis tpi-
 bus nō euidenter noiato et designato i eis vel
 p̄re vel filio: vel spūs sc̄to: s̄ t̄m p̄ q̄sdā valde p̄-
 babiles significatiōes nōnullis indicijis cri-
 stib⁹: vt nimis temerariū sit dicere: deū pa-
 trē nūq̄ p̄rib⁹ aut p̄p̄bis paliq̄s visibiles for-
 mas apparuisse. Hāc em̄ op̄inionē illi pepert
 q̄ nō potuerūt i vnitāte trinitatis itelligere
 q̄ dō dictū ē: Regi aut̄ seculoz i mortali iuisibi-
 li soli deo: et que nemo hoīm vidit: nec videre
 p̄r. Qd̄ de ip̄a suba sūma sūmeq̄ diuina et in-
 cōmutabili: vbi et p̄r et fili⁹ et spūs sc̄tus: vnus
 et solus de⁹ p̄ sanā fidē itelligit. Trinitates aut̄
 ille p̄ creaturā p̄mutabilez deo incōmutabili
 subditā facte sunt: nō p̄p̄rie sicut ē: s̄ signifi-
 carue: sicut p̄ rez causis et tpi⁹ optuit osten-
 detes deum.

**De visioe Danielis in qua illi et p̄ris et filij
 p̄sona appuit i specie corp̄ali La. XVIII**

Clāq̄ nescio quēadmodū isti intelli-
 q̄ gāt qd̄ danieli appuit antiqu⁹ dierū
 a q̄ fili⁹ hoīs q̄ p̄p̄t̄ nos eē dignat⁹ ē

Ps. 2 accepisse itelligit regnū: ab illo sc̄z q̄ et dicit i
 ps. Fili⁹ me⁹ estu: ego hodie genui te: po-
 stula a me et dabo tibi gētes hereditatē tuaz:
 et q̄ oīa subie cit sub pedib⁹ ei⁹. Si q̄ danieli:
 et p̄r dās regnū: et fili⁹ accipiēs: apparuerūt i
 specie corp̄ali: quō isti dicūt: p̄fem nūq̄ visū
 eē p̄p̄bis: et iō solū debere itelligi iuisibile
 quē nemo hoīm vidit nec videre p̄r. Ita n-
Thi. 6 narrauit daniel: Aspiciēbā in q̄t donec thro-
Dan. 7 ni postū sunt: et vetust⁹ dierū sedebat: et indu-
 mētū ei⁹ q̄si nix albū et capill⁹ capiti ei⁹ q̄si la-
 na mūda. Thron⁹ ei⁹ flāma ignis: rore eius
 ignis flagrās: et flumē ignis trāsibat i p̄spectu
 ei⁹: et mille milia desuiebāt ei: et dena milia de-
 nū milia assisiebāt ei. Et iudiciū collocauit et
 libri ap̄ri sūt et. Et paulopost. Aspiciēbā in-
Ibidē q̄t in visu nocti: et ecce cū celi nubib⁹ q̄si filius

hoīs erat: et vsq̄ ad veterē dierū puenit: et ob-
 latus ē ei. Et ip̄i dat⁹ ē p̄ncipat⁹ et honor et re-
 gnū: et oēs ppli trib⁹ et lingue ip̄i seruiēt. Po-
 testas ei⁹: ptās et̄na q̄ nō p̄teribit: et regnum
 ei⁹ qd̄ nō corrūpet. Ecce p̄r dās: et fili⁹ accipi-
 ens regnū sempiternū: et sūt ambo i p̄spectu
 p̄phetatis visibile sp̄e. Nō q̄ cōueniēter cre-
 dit et̄iā p̄r de⁹ eo mō solere appere mortalib⁹
 nisi forte aliq̄s dicat: iō nō eē visibile p̄rem:
 qz incōspectu somniatis appuit. Ideo aut̄ vi-
 sibile filiū et sp̄m sc̄tm: qz moyses illa oīa vigi-
 lās vidit. Quasi dō x̄p̄ū et sapiam dei vidit:
 moyses carnalib⁹ oculis: aut videri spūs vel
 hūanus pōt q̄ carnē istā viuificat: vel ip̄e cor-
 pore⁹ q̄ ventus dicit: q̄tomin⁹ ille spūs dei q̄
 oīm hoīm et angeloz mētes ineffabili excela-
 lētia diuine sube sup̄gredit. Aut q̄sq̄ tali p̄ci-
 pite errorē: vt audeat dicere filiū et sp̄m san-
 ctū et̄iā vigilantib⁹ hoīb⁹ eē visibiles: patrē
 aut̄ nō nisi somniatib⁹. Quō q̄ de p̄re solo ac-
 cipiūt: Quē nemo hoīm vidit: nec videre p̄r
 An cū dormiūt hoīes: tūc nō sunt hoīes: aut
 q̄ formare similitudinē corp̄is pōt ad se signifi-
 candū p̄ visa somniantū: nō pōt formare ip̄-
 sam corporeā creaturā ad se significādū ocu-
 lis vigilantū: cū ei⁹ ip̄a suba q̄ ē ip̄e qd̄ ē nulla
 corp̄is similitudine dormiēt: nulla corporeā sp̄e
 vigilantū possit oñdi. S̄z nō solū p̄ris: vextitā
 filij et spūs sc̄ti: et certe q̄ vigilantū mouent vi-
 sis: vt nō p̄rem: s̄ t̄m filiū vel sp̄m sc̄tm credāt
 corp̄alib⁹ hoīm apparuisse p̄spectib⁹ vt omit-
 tā tantā latitudinē sanctoz paginarū: et tam
 multiplicē earū intelligentiā: vnde nemo sa-
 ni capitis affirmare debet: nūq̄ p̄sonā patr̄s
 paliquā specie corp̄orālē vigilantū ocul de-
 monstratā. Sed vt hoc vt dixi omitaz: quid
 dicūt de p̄re nro Abraam. cui certe vigilantū
 et ministrantū: cui scriptura p̄misisset dicens: **Ech. 13**
 Iesus est dñs Abrae non vnus aut duo: sed
 tres apparuerūt viri: quoz nullus excelsius
 alijs eminuisse dicit⁹ est: nullus honorari⁹ ef-
 fulsisse: nullus impiōsi⁹ egisse. Quapropter
 qm̄ in illa triptita nostra distributiōe: primū
 querere institui⁹: vtz pater: an fili⁹: an spi-
 ritus sc̄tus: an aliq̄s pater: aliq̄s fili⁹: aliq̄s spi-
 ritus sc̄tus: an sine vlla distinctiōe p̄sonaz: sic
 dicit⁹: de⁹ vn⁹ et solus: id est trinitas ip̄a: per il-
 las creature formas p̄rib⁹ apparuerit: inter-
 rogatis q̄ potuim⁹ q̄tum sufficere visum est:
 sanctarum scripturaz locis: nihil aliud quā-
 tum existimo diuinōz sacramentoz mode-
 sta et cauta p̄sideratō psuader: nisi vt temere
 nō dicam⁹ que nā ex trinitate p̄sona cui libet
 patrū et p̄phetaz in aliquo corp̄e vel similitud

Libet

ne corpis apparuerit: nisi cū p̄tinetia lectiōis aliqua p̄babilia circūponit indicia. Ipa em̄ natura vel suba vel essētia vel quolibet alio noīe appellandū ē idipm̄ q̄ de^o est: q̄c̄qd̄ illud ē corpāliter videri nō p̄t. Per subiectā x̄o creaturā: nō solū filiū vel sp̄m̄ sanctū: sed etiā p̄fem̄ corpāli specie siue similitudinē mortalib^{us} sensibus significatiōē suadere potuissē credendū est. Que cū ita sint: ne imoderatius p̄grediat̄ secūdi hui^{us} voluminis longitudo: ea que restant in p̄sequētib^{us} videam^{us}.

Explicit liber secūdu^s.

Incipiūt capitula libri tertij.

- i Utrū cū de^o hoīb^{us} visus ē: ip̄e passum p̄tā creature specie apparuerit an vero angeli ex p̄sona ipsius sint locuti.
- ii De mutationib^{us} creature: siue p̄suetudinarijs: siue insolitis que nō fiunt extra potestatem ac potentiā creatoris.
- iii Exēplū quo oñdit̄ oēs cās actionū rōnabiliū a sūma dei volūtatē descendere.
- iiii De p̄uidētia dei qua subiectioni sc̄tōz p̄sudet angelorum.
- v De op̄e dei oīs creatura admistrat̄: q̄ et mira mltā ordini p̄suetudinīs inserūt.
- vi De oēm creaturā corpālē animare cognoscit̄ in vteris matrū.
- vii De miraculis que magicis artib^{us} fiūt.
- viii Quicq̄d̄ angeli trāsgressores mali faciūt: nō ip̄is seruiunt ad nutū creature corpales: sed deo a quo dat̄ p̄tās.
- ix De causis originalib^{us} creaturaz corpālū quas mundo creator inseruit.
- x De significatiōib^{us} que ad manifestandā voluntatē dei: siue p̄ angelos: siue p̄ homines ministrant̄.
- xi Essentiā trinitatis nunq̄ oculis apparuisse mortaliū: sed p̄ subiectā sibi creaturā significasse que voluit.

Incipit proemiū in tertij librū.

Redant q̄ volūt: malle me legendo q̄ legenda dictando laborare. Qui aut̄ hoc nolunt credere expiri x̄o et p̄t̄ et volūt: dēt̄q̄ legēdo vel meis inq̄sitionibus r̄ideat̄: vel interrogatiōib^{us} alioz: q̄s p̄ mea p̄sona quā inseruitio x̄pi gero: et p̄ studio quo fidē n̄fam aduersuz errorē carnaliuz et aīaliū hoīm muniri inardesco: necesse est me pati: et videant̄ q̄ facile ab isto labore me tēperē: et q̄to etiā gaudio stilū possim habere feriatū. q̄ si ea que legim^{us} de his reb^{us} sufficienter edita in latino sermone: aut nō sūt: aut nō inueniunt̄: aut certe difficile a nob̄ in-

ueniri queat. Brece aut̄ lingue nō sūt nob̄ tātus habit^{us}: vt taliū rex libris legēdis et intelligēdis v̄llo mō repiamur idonei: quo gene^{re} refrax̄ ex his que nobis pauca interpretata sunt: nō dubito cūcta que vtiliter q̄rere possumus p̄tineri. Fratrib^{us} aut̄ nō valeā resistere iure: quo eis seru^{us} factus sum: flagitātib^{us} vt eoz in x̄po laudabilib^{us} studijs: lingua ac stilo meo: quas biga i me caritas agitar: maxime seruā: ego q̄ ip̄e multa que nesciebam scribēdo me didicisse p̄fitear: nō debet hic labor me^{us} cuiq̄ pigro: aut multū docto videri superfluous: cū multis impigris multisq̄ indoctis: inter quos etiā mibi nō parua ex pte sit necessari^{us}. Ex his igit̄ que ab alijs de hac re scripta iā legim^{us}: plurimū āminiculati et adiuti: ea que d̄ trinitate: vno sūmo sūmeq̄ bono deo pie queri et differi posse arbitroz: ip̄o exhortate querēda atq̄ adiuuāte differēda suscepi: vt si alla nō sunt hm̄ōi scripta: sit q̄d habeam^{us}: et legāt qui voluerint et valuerint. Si aut̄ iā sunt: tāto facilius aliqua inueniant̄ quanto talia plura eē potuerint. Sane cū in omnibus l̄ris meis: nō solū piū lectorē: s̄ etiaz libez correctorē desiderē: multo maxie i his vbi ip̄a magnitudo questiōis: vt in tā mltos inuētozes h̄re posset: q̄ mltos p̄tradictozes habet. Uerū tamē sicut lectorē meū nolo mihi eē deditū: ita correctorē nolo sibi. Ille me nō amet amplius q̄ catholicā fidē: ille se non amet amplius q̄ catholicā veritatē. Sicut il li dico: Noli meis l̄ris quasi scripturis canonicis inseruire: s̄ in illis et q̄d nō credebam cū inueneris incunctatē crede: in istis aut̄ q̄d certū nō habebas: nisi certū intellexeris: noli firme r̄tinere. Ita illi dico: Noli me aslitteras ex tua opinione v̄l p̄tentione: s̄ ex diuina lectione vel incōcussa rōne corrigere. Si q̄d in eis veri cōprehēderis existēdo nō ē meū: at intelligēdo et amādo et tuum sit et meū. Si q̄d aut̄ falsi cōuiceris errādo: fuerit meū: sed iā cauēdo nec tuū sit nec meū. Hinc itaq̄ tertius hic liber sumat exordiū: quousq̄ secundus puenerat. Quē em̄ ad id ventum esset: vt vellem^{us} oñdere: nō ideo minorē patre filium q̄ ille misit: hic missus ē: nec iō minorē v̄t q̄ sp̄m̄ sc̄m̄: q̄z ab illo. et ab illo missus in euāgelio legit̄: suscepim^{us} h̄ q̄rere: cū illuc missus sit filius vbi erat: q̄z in hunc mundū venit: et in hoc mūdo erat: cū illuc etiā sp̄m̄ sanctū vbi et ip̄e erat: q̄m̄ sp̄s d̄ni repleuit orbē terrarū: et hoc q̄d cōtinet omnia sciētiam habet vocis. Utrū p̄pterea missus sit d̄ns: q̄z ex occulto et carne natus ē: et de sinu p̄ris ad oculos hoīm

Dis. 9.

1. Thi.
Job.
Sap.

Secundus

In forma serui tanq̄ egressus apparuit: ideo etiā spūssanct⁹: qz et ip̄e corpali specie q̄si columba visus est: et linguis diuisis velut ignis vt hoc eis fuerit mitti ad aspectū mortalium aliqua forma corporea d̄ spiritali secreto pro cedere: qd̄ p̄ qm̄ nō fecit: tātmō misisse nō etiā missus eē dicit⁹ sit. Deinde quesitū ē: cur et pater nō aliquādo dicit⁹ sit missus: si illas spēs corpales que oculis antiquoz apparuerūt ip̄e demonstrabat. Si autē fili⁹ tūc demonstrabat: cur tūc post missus diceret: cū plenitudo tempis venit: vt ex semina nasceret: qm̄ quidē et antea mittebat: cū in illis formis corporaliter apparebat. Aut si nō recte missus diceret: nisi cū d̄bū caro factū ē: cur spūssanct⁹ missus legat⁹: cui⁹ incarnatio talis nō facta ē. Si vero p̄ illas antiquas demonstratōes: nec pater: nec filius nec spūssanct⁹ ostēdebat: cur etiā ip̄e nūc diceret missus: cū illis modis et antea nitteret. Deinde subdivisim⁹ vt hec diligentissime tractarent: et triplicitā fecimus questionē: cui⁹ vna ps in secūdo libro explicata est: due sunt relique: de quib⁹ deinceps differere aggrediar. Jam em̄ quesitū atqz tractatū ē in illis antiquis corporalib⁹ formis et visis: nō tantūmō p̄ em̄: nec tūmō filiū: nec tātmō spūssanctū apparuisse sed aut indifferēter d̄m̄ deum qui trinitas ip̄a intelligit: aut quālibet ex trinitate p̄sonā: quā lectiōis textus indicijs circūstantib⁹ significaret.

Utrū cū deus hominibus visus est ip̄e passumptā creature speciem apparuit: an d̄o angeli ex persona ipsius locuti sunt.

Capitulū. I

Unc ergo primū queram⁹: qd̄ sequit⁹. Nam secūdo loco in illa distributiōe positū ē: vt ad hoc opus tūmō creatura formata sit: in qua de⁹ sicut tunc optuisse iudicauit: hūanis ostenderet aspectib⁹. An angeli qui ita erāt ita mittebant: vt ex p̄sona dei loquerent: assumētes corpalem sp̄m̄ de creatura corporea in vsum ministrū sui. Aut ip̄m̄ corp⁹ suū: cui non subdūtur: sed subditū gerūt mutātes atqz vertentes ī species quas vellent: accommodatas atqz aptas actionib⁹ suis: fm̄ attributā sibi a creatore potentiā. Quā pte questionis q̄tū d̄m̄s dederit p̄tractata: postremo vidē dū erit id qd̄ institueramus inq̄rere: vtz fili⁹ et spūssanct⁹ et antea mittebant: et si ita est: quid inter illam missionē et eā quā in euangelio legim⁹ distet: an missus nō sit aliq̄s eoz: nisi cū vel filius factus ē ex maria virgine: vel cū spūssanct⁹ visibi

li specie: siue in colūba: siue in igneis linguis apparuerit. Sed fateor: excedere vires intētiōis mee: vtz angeli manēte spiritali sui corporis qualitate: p̄ hanc occultius opantes assumāt ex inferiorib⁹ elemētis corpulētiōib⁹ qd̄ sibi coaptatū: quasi aliquā vestē mutēt et vertāt in quālibet spēs corpales: etiam ip̄as veras: sicut aqua vera in vey vinū cōuersa ē. **Job. 2**
a d̄o. An ip̄a pp̄ria corpa sua trāfformēt in qd̄ voluerit: accommodata ad id qd̄ agūt. Sz quōlibet horū sit: ad p̄sentē questionē non p̄tinet. Et quis hec qm̄ hō sum: nullo exp̄imento possim cōprehēdere: sicut angeli q̄ h̄ agūt et magis ea norūt q̄ ego noui: quaten⁹ mutēt corp⁹ meū in affectu volūtatis mee: siue qd̄ in me: siue qd̄ ex alijs exptus sum: qd̄ horū tūc ex diuinaz scripturaz auctoritatib⁹ credā nūc nō opus ē dicere: nec cogar p̄bare: et fiat sermo longior de re qua nō indiget p̄sens q̄stio. Nūc illud videndū ē: vtz angeli tūc agebāt: et illas corp⁹ spēs apparētes oculis hominū: et illas voces insonātes aurib⁹: cū ipsa sensibilis creatura ad nutū seruicis p̄ditoris in id qd̄ opus erat p̄ tpe vertebat: sicut in libro sapie scriptū est. Creatura em̄ tibi factori deseruiens extēdit in tormentū aduersuz iniustos: et leuior sit ad b̄n̄faciendū his q̄ i te cōfidūt. P̄pter hoc et tūc in oia se trāffigurans: oim̄ nutrici gr̄e tue deseruiebat: ad voluntatē horū q̄ te desiderabāt. P̄uenit em̄ sapia volūtatis dei p̄ creaturā spiritalē vsqz ad effectus visibiles atqz sensibiles creature corporalis. Ubi em̄ nō opat⁹ qd̄ vult dei om̄ipotētis sapia: q̄ p̄ndit a fine vsqz ad finē fortit et disponit omnia suauiter. **Sap. 16**
Ibidē. 8

De mutatiōib⁹ creature siue cōsuetudinā r̄ijs siue insolitis que nō fiunt extra potestātē ac potentiā creatoris. **Ca. II**

Ed ali⁹ est ordo naturalis in cōuersiōne et mutabilitate corporū: q̄ quis etiā ip̄e ad nutū dei seruiat: p̄seuerātiā tamē cōsuetudinis amisit admirationem sicuti sunt q̄ vel breuissimis vel certe nō longis interuallis tēporū celo: terra: mariqz mutant: siue nascentib⁹: siue occidentib⁹ rebus siue alias aliter atqz aliter appentibus. Alia vero quis ex ip̄o ordine veniētia: tūc pp̄ longiora interualla tēporū min⁹ vsitata. Que licet multi stupeāt ab inq̄sitorib⁹ hui⁹ seculi: cōprehēsa sunt: et p̄gressu generationū quo sepi⁹ repetita sunt: et a plurib⁹ cognita: eo min⁹ mira sunt: sicuti est defect⁹ luminariū: et raro exites quedā spēs sideriū: et terremot⁹ et mōstruosi p̄tus aiantiū: et queqz silia: quo

Libert

rū nihil fit nisi volūrate dei: s̄ plerisq; nō ap-
paret. Itaq; licuit vanitati philosophoz etiā
caus alijs ea tribuere: vel x̄is vel proximis:
cū oīno videre nō possent: supiorē ceteri om-
nib; cām. i. volūtatē dei: vel falsis: et ne ab ip-
sa quidē p̄ vestigatiōe corpaliū rez atq; mo-
tionū: sed a sua suspitiōe et errore platis. Di-
cā si potero quiddā: exēpli grā: quo hec apti-
ora sint. Est certe in corpe hūano qdā moles
carnis: et forme spēs: et ordo: distinctioq; mē-
broz: et ratio valitudinis: h̄ corp; inspirata
aia regit: eadēq; rōnalis: et ideo q̄uis muta-
bilis: tñ que possit illi; incōmutabilis sapie p-
riceps eē: vt sit p̄cipatio ei; in idipm: sicut in
psalmo sc̄ptū ē: de oib; sanctis: ex quib; tan-
quā lapidib; viuis edificat illa hierlm̄ m̄ no-
stra eterna in celis. Ita em̄ canit. Hierusalē
que edificat vt ciuitas: cui; p̄cipatio ei; in
idipm. Idipm quippe h̄ loco: illud sūmū et in-
cōmutabile bonū intelligit: qd̄ de; ē: atq; sa-
pientia volūtasq; ipius. Cui cantat alio loco

Ps. 121

Ps. 101

Mutabis ea et mutabunt: ru. x̄o idē ipse es.
Exemplū quo osidit omnes causas actio-
nū rōnabiliū a sūma dei volūrate descende-
re.

Capit. III

Constituam; ergo aīo talē sapientē:
cui; aīa rōnalis iā sit p̄iceps incom-
mutabilis eterneq; veritatis: quā d̄
omnibus suis actiōib; cōsulat: nec aliqd̄ oīno
faciat: qd̄ nō inlea cognouerit eē faciendū vt
ei subditus ei; obtpans recte faciat. Iste si
cōsulta sūma rōne diuine iusticie quā i secrete
audiret aure cordis sui: ea; sibi iubēte in
aliquo officio misericordie corp; labore fati-
garet: egritudinemq; cōtraheret: cōsultisq;
medicis: ab alio diceret cām morbi eē corpo-
ris siccitatē: ab alio aut̄ humoris imoderatio-
nē: vnus eoz verā cām diceret alter erraret
vterq; tñ d̄ pximis causis. i. corpali; p̄nunci-
ciaret. At si illi; siccitatis causa q̄reret: et iue-
niret volūtan; labor: iā vētū eēt ad supiorē
cām: q̄ ab aīa p̄ficere ad efficiendū corp;
qd̄ regit: s̄ nec ipa p̄ma eēt. Illa em̄ p̄culdu-
bio supior erat in ipa incōmutabili sapia: cui
homis sapiētis aīa in caritate seruiēs: et inef-
fabiliter iubēti obediēs: volūtan; laborē su-
sceperat: ita nō nisi dei volūtas cā p̄ma illius
egritudinis veracissime repiret. Itā x̄o si i la-
bore officioso et pio adhibuisset ille sapiēs mi-
nistros collaborantes secū in ope bono: nec
tñ eadē volūrate dō fūiēs: s̄ ad carnaliū cu-
piditatū suaz mercedē puenire cupiēs: vt
incōmoda carnalia deuitantes Adhibuisset
etiā iumēta sibi hoc exigeret illi; opis implēdi

pcuratio: que vtiq; iumēta irrātōnalia eēt
aiantia: nec ideo mouerēt membra sub sarcī-
nis: q̄ aliqd̄ de illo bono ope cogitarēt: s̄ na-
turali appetitu sue voluptatis et deuitatione
molestie. Postremo adhibuisset etiā ipa cor-
porea oīni s̄su carētia: q̄ illi opi eēt necessa-
ria: frumentum sc̄z vinū: et oleū: veste: nūmū
codicē: et si quahmōi. In his certe oib; in il-
lo ope x̄stantib; corpibus: siue aīatis: siue ina-
nimatis: q̄cūq; mouerent: attererent: repa-
rarent: exterminarent: reformarēt: alio at-
q; alio mō locis et tpibus affecta mutarent:
nō alia eēt istoz oīm visibiliū et mutabiliū fa-
ctoꝝ cā: nisi illa inuisibilis et incōmutabil; vo-
lūtas dei p̄ aīam iustā: sicut sedē sapie cūctis
vtes: et malis rōnalib; et irrōnalib; animis: et
postremo corpib;: siue que illis inspirarēt et
aiarent siue oī s̄su carētib;: cū p̄mir; vteret
ipā bona aīa et sctā: quā sibi ad piū et religiosū
obsequiū subdidisset. Q̄ de vno sapiente q̄
uis adhuc mortale corp; gestāte: q̄uis ex p̄-
te vidēte posuim;: exēpli grā: hoc de aliq̄ do-
mo vbi aliquoz talū societas ē: hoc de ciuita-
te: vel etiā d̄ orbe terraz licet cogitare: si pe-
nes sapiētes sancteq; ac p̄fecte deo subditos
sit p̄ncipat; et regimē rerū humanaz.

De puidētia dei qua subiectioni sanctor;
presidet angelozū.

La. III

Ed hoc q; nō dū ē. Optet em̄ nos in
hac pegrinatiōe pus mortaliter ex-
erceri: et p vires mansuetudinis et pa-
tiētie in flagellis erudiri: vt illā ipam supnaz
atq; celestē vnde pegrinamur patriā cogite-
mus. Illic em̄ dei volūtas: q̄ facit angelos su-
os spūs: et ministros suos ignē flagrantē: in
spiritib; sūma pace atq; amicitia copulatis:
et in vnā voluntatē quodā spiritali caritatis
igne cōflatis: tanq; in excelsa et sctā et secreta
sede p̄sides: velut in domo sua: et in tēplo suo
Inde se q̄busdā ordinatissimis creature mo-
tib;: p̄mo spiritalib;: deinde corpali; p̄ cum-
cta diffundit: et vtitur oibus ad incōmutabi-
le arbitriū sine sue: siue in corporeis: siue cor-
poreis reb;: siue rōnalib;: sine irrōnalib;: spi-
ritib;: siue bonis p̄ eius grām: siue malis p̄ p̄-
p̄riā voluntatē. S̄z quē admodū corpa crassā
ora et inferiora p̄ subtiliora et potētiora qdā
ordine regunt: ita oīa corpa p̄ spūm vite. Et
spūs vite irrōnal; p̄ spūm vite rōnalē: et spūs vi-
te rōnalis deserto: atq; pctō: p̄ spūm vite ra-
tionalē piū et iustū: et ille p̄ ipm̄ deū: ac sic vni-
uersa creatura p̄ creatorē suum: ex quo: et p̄
quē: et in quo etiā p̄dita et instituta ē: ac p̄ hoc
volūtas dei ē: p̄ ma et sūma cā oīm corpaliū

Ps. 103

Tertius

specierum atq; motionū. Nihil em̄ sit visibili
ter et sensibiliter: qđ non de interiore inui-
sibili atq; intelligibili aulā summi impatoris
aut iubeatur: aut pmittatur secunduz in effa-
bilem iusticiam p̄miorū atq; penarū: gratiaz
z retributionum in ista toti⁹ creature amplis-
sima quadā immēsaq; republica Si ġaposto-
lus paulus q̄uis adhuc portaret sarcinā cor-
poris: qđ corūpitur et aggrauat animā: q̄-
uis adhuc ex pte atq; in enigmate videret:
optās dissolui z esse cū xp̄o: z i semetip̄o inge-
mitēs ad optionē expectans redemptionē
corp̄is sui: potuit tamē significando p̄dicare
dominū iē sū xp̄m: aliter per linguā suā: aliter
p̄ epistolā: aliter p̄ sacramentuz corp̄is z san-
guinis eius. Nec linguā quippe eius: nec mē-
branas: nec attramentū: nec significātes so-
nos lingue editos: nec signa litterarū cōscri-
pta pelliculis: corp̄us xp̄i et sanguinē dicim⁹
sed illud tantū qđ ex fructibus terre acceptū
z prece mystica consecratū rite sumimus ad
salutē spiritalē in mēoriā p̄ nob̄ dñice passiōis
Qđ cū p̄ manus hominū ad illā visibilem spe-
ciē p̄ducitur: non sanctificatur vt sit tam ma-
gnū sacramentū: nisi operante inuisibiliter
spiritu dei: cū hec om̄ia q̄p corpales mor⁹ in
illo ope fiunt: deus operetur: mouens primū
tus inuisibilia ministrorū: siue aīas hominuz:
siue occultorū spiritū sibi subditas seruiē-
tes: quid mirū si etiā in creatura celi et terre:
maris z aeris: facit deus q̄ vult sensibilia: at-
q; visibilia: ad se ip̄m in eis sicut oportere ip̄e
nouit significandū et demonstrandū: nō ip̄a
sua q̄ est aparēte substantia: que omnino in-
cōmutabilis est: omnibusq; spiritibus q̄s cre-
auit interius secretiusq; sublimior.

Operē dei om̄is creatura administrat
quo z mira multa ordini consuetudinis inse-
runtur.

La. V

Iē sū diuina totā spiritalē corpaleq;
administrante creaturā: oim̄ anno
rum certis diebus aduocant aque
maris: z effundunt sup̄ faciem terre. Sed cū
hoc orante sancto helia factum est: quia pre-
cesserat tam continua: et tā longa serenitas
vt deficerent fame homines Nec ea hora qua
ille dei seruus orauit: aer ip̄e aliqua humida
facie mor futura pluuię signa p̄tulerat: conse-
cutis tantis et tam velociter imbribus: appa-
ruit vis diuina: quib⁹ illud dabat / dispensaba-
turq; miraculū Itaq; deus operatur solēnia
fulgura atq; tonitrua Sed q; in monte syna-
inuisitato modo fiebant. vocesq; ille nō strepi-
tu confuso edebant: sed ex eis quedā signa

dari certissimis indicijs apparebant: miracu-
la erant. Quis attrahit humorē per radicez
vitis ad botruz et vinū facit: nisi deus: qui et
homine plantante et rigante incrementum
dat. Sed cū ad nutū dñi aqua in vinū inuisita
ta celeritate conuersa est: etiā stultis latentibus
vis diuina declarata est. Quis arbusta
fronde ac floze vestit solēniter: nisi de⁹. Cle-
rum cū floruit virgā sacerdotis aaron: collo-
cūta ē quodam mō cū dubitate hūanitate di-
uinitas. Et linguis certe om̄ibus: et om̄ibus
aīalium carnibus gignendis atq; formādis
cōmunis est terrena. māteries Et quis ea fa-
cit: nisi qui dixit vt hec terra produceret: z in
eodem verbo suo q̄ creauit regit atq; agit?
Sed cū eandē materiā ex virga moysi i car-
nez serpentis p̄time ac velociter vertit: mira-
culū fuit rei quidē mutabilis: sed tñ inuisitata
mutatio. Quis autē aīat queq; viuā nascētia
nisi qui et illū serpentē ad horā sicut op⁹ fue-
rat animauit.

Deus oēz creaturā corpale animare co-
gnoscitur in vteris matrū.

La. VI

Quis reddidit cadaueribus aīas
suas: cū resurgerēt mortui: nisi qui
aīat carnes in vteris matrū: vt ori-
ant⁹ morituri. Similiter et de cōmuni materia:
que in causis mūdialib⁹ p̄sistit: subito ad tēp⁹
p̄dire arietē et colūbā constituit: quibus vn⁹
vigor carneus et in tpe et ex tpe accessiōis et
recessiōis: nō dispar sed inuisitatus apparuit.
S; cū fuit illa cōtinuato quasi quodāz s; uiuo
labentiū / manatiūq; rerū: et ex occulto i p̄m-
ptū: atq; ex p̄mptu in occultū: vsitato itinere
trāsentiū naturalia dicuntur Cum vero ad
monēdis hominib⁹ inuisitata mutabilitate in-
geritur: magnalia nominantur.

De miraculis que magicis artibus fiunt.

La. VII

Je video quid infirme cogitationi
possit occurrere: cur sc; ista miracu-
la etiā magicis artibus fiāt: Nam z
magi pharaonis similiter serpentes fecerūt
et alia similia. Sed illud ā plus est admiran-
dū quō magorū illa potentia q̄ serpētes face-
re potuit: vbi ad muscas minutissimas ventū
est: oīno defecit Scyniphes em̄ musculę sunt
breuissime: qua tertia plaga sup̄bus p̄ls egyptio-
rum cedebat. Ibi certe deficientes magi
dixerūt. Dicit⁹ dei est hic Cū intelligi datur
ne ip̄os quidē trāsgressores āgelos z acēas
p̄tates in ymam istā caliginē: tanq; in sui ge-
neris carcerē: ab illū sublimis ethere purita

C 2

Sap. 9
1. Cor. 13
Ibid. 1
Roma. 8

De se.
dis. 2

1. Cor. 3

Job. 2

Gen. 1

Gen. 4

Exod. 7

Ibid. 8

Ibid. 8

Tertius

Ubi habitatio d'rusas: q' q's magice artes pnt
 q'cqd pnt valere aliqd nisi data desup ptate.
 Dat aut v' ad fallēdos fallaces: sic i egypti-
 os: z in ipos etiā magos data ē: vt in eoz spi-
 rituū seductioē viderent admirādi: a qb' fie-
 bār a dei vitate dānādi vel ad admonēdos
 fideles: ne tale aliqd facere p magno deside-
 rer: ppter qd etiā nob scripture auctoritate
 sūt pdita: vel ad exercēdā: pbādā manifestā
 dāq' iustoz paciāz. Neq'z em pua visibiliū mi-
 raculoz potētia: iob cūcra q' hēbat amisit z fi-
 lios: z ipam eoz poris sanitatem.

Quicqd angeli trāsgressores mali faciūt
 nō ipis seruiūt ad nutū creature corpales: s'
 deo a quo dat potestas L. VIII

Ec iō putādū ē istis trāsgressozib'
 n angelis ad nutū fuire hāc visibiliuz
 rez materiaz: s' deo poti' a q' h' p' rās
 dat: q' sūt in sublimi z spiritali sede incōmuta-
 bilis iudicat. Itā z dānatis iniqs etiā i metal-
 lo seruiūt aq' z ignis z terra vt faciāt inde qd
 volūt: s' q' sūt sinit: nec sane creatozes illi ma-
 li angeli dicēdi sūt: qz pillos magi resistētes
 famulo dei: ranas z serpētes fecerūt. Nō em
 ip' eas creauerūt. Sim d' p' rez q' corpaliū
 visibiliter qz nascunt: occulta qdā semina in
 ill' corporeis mūdi hui' elemētis latēt. Alia
 sunt em h' iā spicua oculis n' is ex fructibus
 et aiātib' : alia vō occulta istozū seminū se-
 mina. Un' iubēte creatore pduxit aqua pma
 natatilia z volatilia. Terra aut pma sui ge-
 neris germinā: z pma sui generis aniālia. Ne-
 qz em tūc hui' in eoz modi fer' ita pducti sunt:
 vt in eis q' pducta sunt: vis illa cōsūpta sit: s'
 plerūqz desunt pgrue tēperamentoz occa-
 siones: quib' erūpāt z spēs suas pagāt. Ecce
 em breuissim' surculus semē ē: naz puenient
 mādat' terre arborē facit. Hui' autē surculi
 subtilius semē aliqd eiusdē generis granum
 est: z hucusqz nobis visibile. Itā vō hui' etiā
 grani semē: q'uis oculis videre neqam: rō-
 ne tū conijcere possum: qz nisi talis aliq' vis
 eēt in istis elemētis: nō plexqz nascerent ex
 terra q' ibi seminata nō eēt. Nec aiālia tā m-
 ta nulla mariū: feiazqz cōmixtioē pcedente
 siue i terra: siue i aq': q' tū crescūt: z coeundo
 alia pariunt: cū illa nullis coeuntib' pentib'
 orta sint. Et certe apes semina filioz nō coeū-
 do cōcipiūt: s' tanq' sparsa p terras ore collig-
 gūt. Inuisibiliū n' seminū creator: ipse crea-
 tor: ē oim rez: qm' q' cūqz nascendo ad oculos
 n' fos excūt: ex occultis semib' accipiūt pro-
 grediēdi p' mordia: z incrementa debite magni

tudis distinctioēsqz formaz: ab originalibus
 tanq' s' gulis sumūt. Sic q' nec pentes dicim'
 creatozes hoim: nec agricolas creatozes fru-
 gū: q'uis eoz extrinsec' adhibet morib' ita
 creanda dei virtus interi' opes. Ita nō soluz
 malos s' nec bonos āgelos fas ē putari crea-
 tozes: si p subtilitate sui sensus z corpis: sem-
 narex istaz nobis occultiora nouerūt: et ea
 p' pgruas tēpatioē elemētoz latēter spargūt
 atqz ita gignēdaz rez: z accelerādoz incre-
 mētozū p' bent occasioē. S' nec boni hec ni-
 si qntū de' iubet: nec mali hec iniuste faciūt:
 nisi qntū iuste ipse pmittit. Itā iniqui malicia
 volūtate habet iustā: p' tatez aut nō nisi iuste
 accipit: siue ad penā suā: siue ad alioz: v' pe-
 nā malo: vel laudē bonoz. Itaqz apls pau-
 lus discernēs interi' deū creatē atqz formā
 tem ab opib' creature q' admonent extrinsec'
 z de agricultura silicudiez assumēs ait. Ego i. Loz
 plātāui: apollo rigauit: s' de' incrementū de-
 dit. Sicut q' in ipa vita nra mentē iustificādo
 formare nō pōt nisi de': p' dicare at euāgeliz
 extrinsecus z hoies possūt: nō solū boni p ve-
 ritatē: s' etiā mali p occasioē. Ita creatioē
 rez visibiliū de' interi' opat. Exteriores aut
 opatioēs siue bonoz siue maloz: vel āgelozū
 vel hoim: siue etiā quozūcunqz aiāliū s' m im-
 periu suū: z a se imptas distributioēs p' tātū
 z appetitōēs p' moditātū ita rez nature adhi-
 bet in q' creat oia quē admodū terre agricul-
 turā. Qua p' p' ita nō possū dicere āgelos ma-
 los magicis artib' euocatos creatozes fuisse
 ranarū atqz serpentū: sic nō possū dicere ho-
 mies malos creatozes eē segetis: quā p eozū
 opaz video exortā. Sic nec iacob creator co-
 loz iu pecozib' fuit: qz bibētib' in pceptu mri-
 bus variatas virgas q's intuerent apposuit: Gen: 30
 S' nec ipse pecudes creatrices fuerūt varie-
 tat' plis sue: qz inhēserat anie illarū discolor
 phāstia ex cōtuitu variāz virgarū poculos
 imp' s' a q' nō potuit nisi corpus qd sic affecto
 spū aiabatur ex cōpassioē p' mixtioē afficere
 vñ teneris fetuū p' mordia color et en' asp' ge-
 retur. Et em sic ex semetipis afficiant: v' aiā
 ex corpe: vel corpe ex aiā: pgruetie rōnis id fa-
 ciūt q' incōmutabiliter viuūt in ipa sūma dei
 sapia: quā nulla spacia locoz capiūt: z cū ipa
 sit incōmutabilis: nihil eoz q' cōmutabilis sūt
 deserit: qz nihil eoz nisi p ipaz creatū ē. Et ei
 de pecozib' nō virgelz pecora nascerent: se-
 cit hoc incōmutabilis z inuisibilis ratio sapie
 dei: p' quā creata sūt oia. Et aut de varietate
 virgarū pecozū pceptoz color aliqd duceret
 se cit hoc aiā grauidē pecudis poculos affe-

Tertius

cta forinsecus: et interi⁹ secuz p suo modulo formadi regulā trahēs: quā de intima potentia sui creatoris accepit. Sz q̄ta sit vis aīe ad afficiēdā atq; murandā materiā corpālē: cuz tñ creatrix corpis dici nō possit: qz oīs cā mutabilis sensibilisq; sube: oīsq; modus et nūer⁹ et pond⁹ eius yñ efficiū vt et sit: et natura ita vt ita sit: ab intelligibili et incōmutabili vita q̄ su per oīa ē: existit: et puenit vsq; ad extrema atq; terrena: mult⁹ hmo ē: nec nūc necessarius. Uex p̄pterea factū iacob de pecozib⁹ cōme mozandū arbitrat⁹ sum: vt intelligeret si hō q̄ x̄gas illas sic posuit: dici nō pōt creator coloz ignis et hedis: nec ipse matz aīe q̄ceptā p̄culos corpis phantasiā varietatis semib⁹ carne p̄ceptis: q̄tū natura passa ē: asperūr: multomin⁹ dici posse ranaz sp̄entūoz crea tores angelos malos: p quos magi pharao nis tunc illa fecerūt.

Exod. 8

De causis originalib⁹ creaturaz corpaliū quas mūdo creator inseruit. La. IX

Quid ē enī ex itimo ac sūmo causaz cardine cōdere atq; administrare creaturā: qd̄ q̄ facit: sol⁹ creator ē deus. Aliud aut p̄ distributis ab illo virib⁹ et facultatibus aliq̄a opationē forinsec⁹ admouere vt tūc vel tūc: sic vel sic: exeat qd̄ creat. Ista q̄pe originalis ac p̄mordialiter in qdā textura elementoz cuncta iā creata sūt: s̄ acceptis oportunitatib⁹ p̄desūt. Nā sicut m̄es grauidesunt ferib⁹: sic ipse mūduz grauidus ē causis nascentiū: q̄ in illo non creant: nisi ab illa sūma eēntia: vbi nec orit: nec morit̄ aliquid: nec incipit eē: nec desinit. Adhibere aut forinsecus accidētes causas: q̄ tamer̄ nō sunt naturales: tñ fm naturā adhibent vt ea q̄ secreto nature sinu abdita p̄tinent: erūpāt: et foris creent̄ quodā mō explicando mēsuras et nūeros: et pōdera q̄ in occulto acceperūt ab illo: q̄ oīa in mēsurā et nūero et pōdere disposuit: nō solū mali angeli: s̄ etiā mali hoīes possunt: sicut exemplo agriculture: supra docui. Sz ne de aiab⁹ q̄si diuersa ratō moueat: quia hnt sp̄m vite cū sensu appetēdi: q̄ fm naturā sūt vitādiq; p̄traria: etiā hoc ē videre: q̄ multo hoīes nouert: ex q̄bus herbis: aut carnib⁹: aut quazcunq; rez q̄buslibet succis et humorib⁹: vel ita positis: vel ita obrutis: vel ita cōtrit̄is: vel ita cōmixtis: que ai alia nasci soleāt quozū se q̄s tā demēs audeat dicere creatorē: Quid q̄ mix si quēadmodū p̄t nosse q̄libz nequissim⁹ hō: vñ illi vel illi vermes musceoz nascant̄: ita mali angeli p̄ subtilitate sui sensus in occultiozib⁹ elementozū semibus no-

Cap. 11

runt: vñ rane sp̄etesq; nascant̄: et hec p̄ certas et notas t̄pationū oportunitates occultis motib⁹ adhibēdo faciūt creari: nō creat̄: s̄ illa hoīes q̄ solēt ab hoīb⁹ fieri: nō mirāt̄. Qd̄ si q̄sq; celeritates incremētozū forte miratur q̄ illa aīantia tā cito facta sunt: attēdat quēadmodū et ista p̄ modulo facultatis humane ab hoīb⁹ p̄curent. Uñ enī sit vt eadē corpora citius vermescant estate q̄ hyeme: citi⁹ in calidiorib⁹ q̄ in frigidiorib⁹ locis: Sz h̄ ab hoīb⁹ tātō difficili⁹ adhibent̄: q̄to desūt sensuū subtilitates: et corpoz mobilitates in mēbris terrenis et pigris. Uñ qualibuscunq; angelis vicinas causas ab elemētis p̄trahere: quāto facili⁹ ē: tāto mirabiliores in hmoī operib⁹ eoz existūt celeritates: s̄ nō ē creator: nisi q̄ p̄ncipalit̄ ista format. Nec quisq; h̄ pōt nisi ille penes quē p̄mit⁹ sunt oīm q̄ sunt mēsure: nūeri: et pōdera: et ipse ē vnus creator de⁹: ex cui⁹ ineffabili potētatu sit etiā vt qd̄ possēt hi angeli si p̄mitterent̄: ideo nō p̄nt: qz non p̄mittunt̄. Neq; n̄ occurrit alia rō: cur nō potuerint facere minutissimas muscas quinas serpētesq; fecerūt: nisi qz maior aderat dñatio p̄hibēdi p̄ sp̄m sc̄m: qd̄ etiā ipi magi cōfessi sunt dicētes. Dicit̄ dei ē h̄. Quid aut possint p̄ naturā: nec possint p̄ p̄hibitionē: et qd̄ p̄ ipsius nature sue cōditionē facere non s̄nant: homi explorare difficili ē: imo x̄o imp̄fibile: nisi p̄ illud donū dei: qd̄ ap̄ls cōmēorat dicēs: Alij d̄iudicatio spiritūū. Nouim⁹ enī hoīem posse ambulare: et nequaq; h̄ posse si nō p̄mittat̄: volare aut nō posse etiā si p̄mittat̄. Sic et illi angeli quedā p̄nt facere: si p̄mittant̄ ab angelis potētiorib⁹ ex impio dei: que dā x̄o nō p̄nt: nec si ab eis p̄mittant̄: qz ille nō p̄mittit a quo illis ē talis nature modus: qui etiā p̄ angelos suos et illa p̄lexq; nō p̄mittit q̄ cōcessit vt possint. Exceptis igit̄ illis: q̄ v̄sita tissimo trāscursu tempoz in rez nature ordine corpaliū sūt: sicuti sunt ortus sidez occasusq; generatiōes et mortes ai aliiū: seminū et germinū inūerabiles diuersitates: nebule et nubes: niues et pluuie: fulgura et tonitrua fulmina et grādines: venti et ignis: frigus et est⁹: et oīa talia. Exceptis etiā illis q̄ in eodē ordine rara sunt: sicut defect⁹ luminū: et spēs inusitate sidez: et mōstra et terremorus: et s̄s̄ia. Exceptis igit̄ oībus quozū qd̄ p̄ma et sūma causa nō ē nisi volūtas dei. Uñ et in psalmo: cuz qdā hui⁹ generis essent cōmemorata: ignis: grādo: nix: glacies: sp̄s tēpestatis: ne q̄s ea vel fortuitu: vel causis t̄mō corpaliibus: vel etiā spiritalib⁹: tñ p̄rer volūtatē dei existenti-

Ibidē

Exod. 8

Ibidē. 7

Exod. 8

1. Cor. 12

Ps. 148

Tertius

bus agi crederet: continuo subiecit: que faci
Ibidē unt verbum eius.

De significationib⁹ q̄ ad manifestandam
voluntatē dei: siue p̄ hoies: siue p̄ angelos mi
nistrantur. Lapim. X

Ed his vt dicere ceperā exceptis:

I alia sunt illa que q̄uis ex eadē mate
ria corpali: ad aliqd̄ tñ diuinit⁹ an
nūciandū n̄ris sensib⁹ admouēt: q̄ pprie mi
racula ⁊ signa dicunt: nec in oib⁹ que a nob̄
a dño deo annūciant: ipsius dei p̄sona suscipi
tur. Cū aut̄ suscipit: aliqñ in angelo demon
strat: aliqñ in ea specie q̄ nō ē qd̄ angelus: q̄
uis p̄ angelū disposita mistret. Rursus cū in
ea specie suscipit: que nō ē qd̄ angelus: aliqñ
iā erat ip̄m corp⁹: ⁊ ad h̄ demonstrandū in ali
quā mutationē assumit: Aliqñ ad hoc exorit
⁊ re pacta rursus assumit: sicut etiā cū hoies
annūciat: Aliqñ ex sua p̄sona v̄ba dei loquun
tur: sicut cum p̄mittit: dixit dñs: aut hec dicit
dñs: aut tale aliqd̄. Aliqñ aut̄ nihil tale p̄mit
tentis: ip̄am dei p̄sonā in se suscipiūt: sicut ē

Ps. 31

Intellectū tibi dabo: ⁊ cōstitūā te in via qua
ingredieris: Sic nō solū in dictis: verū etiā
in factis dei p̄sona significāda imponit p̄p̄he
te: vt eā gerat in misterio p̄p̄etie: sicut eius
p̄sonā gerebat q̄ vestimentū suū diuinit⁹ duo
decim p̄tes: ⁊ ex eis decē seruo regis salomo
nis dedit: regi futuro isrl̄. Aliqñ etiā res q̄ nō
erat qd̄ p̄p̄ha: ⁊ erat iā in terrenis reb⁹ i hu
iulmodi significationē assumpta ē: sicut som
no viso euigilās iacob fecit de lapide: quem
dormiēs hēbat ad caput: Aliqñ ad hoc fit ea
dē sp̄s vel aliq̄tulū māsura: sicut potuit ser
pens ille ene⁹ exaltat⁹ in heremo: sicut p̄nt̄ et
l̄e. Et pacto misterio trāsitura: sicut panis
ad hoc factus in accipiēdo sacramento consu
mit⁹. Sed qz hec hoib⁹ nota sunt: qz p̄ hoies
fiunt: honorē tanq̄ religiosa p̄nt̄ habere: stu
porē tanq̄ mira non p̄nt̄. Itaqz illa q̄ p̄ ange
los fiunt: quo difficiliora ⁊ ignotiora: eo mira
biliora sunt nobis: illis aut̄ tanq̄ sue actiōes
note atqz faciles. Loquit̄ ex p̄sona dei ange
lus homini dicēs. Ego sum de⁹ abrahā: ⁊ deus
isaac: ⁊ de⁹ iacob: cū sc̄ptura p̄dixisset. El̄sus
est ei angel⁹ dñi. Loquit̄ ⁊ hō ex p̄sona dñi di
cēs. Audi p̄plus meus ⁊ loquar israhel: ⁊ testifi
cabor tibi de⁹: de⁹ tuus ego sum. Assumpta ē
v̄ga ad significationē: ⁊ in serpentē angelica
facultate mutata ē. Que facultas cū desit ho
mini: assumpt⁹ ē tñ ⁊ ab hoie lapis: ad talē ali
quā significationē. Inter factū āgel⁹ i: ⁊ factū
hois: plurimū distat. Illud ⁊ mirandū ⁊ intel
legendū est: hoc aut̄ tantūmō intelligendū:

3. Reg. 11

Serpentes aut̄ magoz tanq̄

Gen. 28

no visio euigilās iacob fecit de lapide: quem

Rume. 21

de sp̄s vel aliq̄tulū māsura: sicut potuit ser

Exod. 3

El̄sus est ei angel⁹ dñi. Loquit̄ ⁊ hō ex p̄sona dñi di

Ps. 80

Assumpta ē v̄ga ad significationē: ⁊ in serpentē angelica

Qd̄ ex vtroqz intelligit: fortassis vnū ē: at il
la ex qbus intelligit diuersa sunt: tanq̄ si no
men dñi ⁊ auro ⁊ attramēto scribat⁹. Illud est
p̄ciosius: illud vili⁹: qd̄ tñ vtroqz significat id
ip̄m ē. Et q̄uis idē significauerit: ex v̄ga moy
si serpens qd̄ lapis iacob: melius tñ aliqd̄ lapis
iacob q̄ serpētes magoz. Itā sicut vnctio la
pidis xpm̄ in carne: in qua vnct⁹ ē oleo exul
tatiōis p̄p̄cipib⁹ suis: ita v̄ga moȳsi cōuerſa
in serpentē ip̄m xpm̄ factū obedientē vsqz ad
mortē crucis: vn̄ ait. Sicut exaltauit moyses
serpentē in dextro: sic optet exaltari filiū hois
vt ois q̄ credit in ip̄o: nō pereat: s̄ hēat vitā
eternā. Sicut intuetes illū serpentē exaltatū
in heremo serpentū morsib⁹ nō peribāt. De
tus em̄ hō n̄ fixus ē cruci cū illo: vt euacuet
corp⁹ pcti. Per serpentē em̄ intelligit mors:
que facta ē a serpēte in paradiso: mō locutiōis
p̄ficiētē id qd̄ efficit demonstrante. Ergo
virga in serpentē: xps̄ in mortē: ⁊ sp̄ens rur
sus in v̄gā: xps̄ in resurrectionē tot⁹ cū corpe
suo qd̄ ē ecclesia: qd̄ in fine t̄pis erit: que sp̄en
tis cauda significat: quā moyses tenuit vt re
diret in virgam. Serpētes aut̄ magoz tanq̄
mortui seculi: nisi credēres in xpm̄ tanq̄ de
uorati in corp⁹ eius intrauerim: resurgere i
illo nō poterūt. Lapis ḡ iacob vt dixi melius
aliqd̄ significauit q̄ serpētes magoz. Et em̄
factū magoz: multo mirabili⁹. Et hec ita
nō p̄iudicat rebus intelligēdis: tanq̄ si hois
nomē scribat⁹ auro: ⁊ dei attramēto. Illas eti
am nubes ⁊ ignes quō fecerint vel assumeple
runt angeli ad significandū qd̄ annūciabant
etiā si dñs vel sp̄s sanctūs illis corp̄alib⁹ formis
ostendebatur. Quis nouit hoim: sicut in san
tes nō norūt qd̄ in altari ponit⁹: ⁊ pacto p̄iet
tis celebratiōe cōsumit⁹: vnde vt quō cōficiat
tur: vnde in vsum religionis assumat⁹. Et si
nunq̄ discat exp̄imento vel suo vel alioz: et
nunq̄ illā sp̄em rex videat: nisi inter celebra
tionē sacramentoz cū offerit⁹ ⁊ dat⁹: dicatur
illis auctoritate grauissima cui⁹ corp⁹ ⁊ san
guis sit: nihil aliud credēt: nisi oīno in illa spe
cie dñm oculis appuisse mortalit⁹: ⁊ de latere
tali p̄cussio: liquorē illum oīno fluxisse. Abibi
aut̄ oīno vtile ē: vt meminerim virū mearū
fratresqz meos admonēā vt ⁊ ip̄i meminerit
suar⁹ ne vltra q̄ tutū est hūana p̄grediat⁹ in
firmitas. Quēadmodū em̄ hec faciūt ange
li vel potius de⁹: quēadmodū hec faciat p̄ an
gelos suos: ⁊ quātū fieri velit etiā p̄ angelos
malos: siue sinēdo: siue iubēdo siue cogendo
ex occulta sede altissimi imperij sui: nec occu
loz acie penetrare: nec fiducia rōis enucle

Exod. 4
Gen. 28
Exod. 7

Ps. 44

Phil. 2
Job. 3

Rom. 2
Roma. 6

Exod. 4

Libet

are: nec puectu metis cōphendere valeo: vt
 tā certus hinc loquar ad omīa que requiri d
 his rebus possunt: q̄ si essem angelus: aut p
 pheta: aut ap̄tus. Cogitatioēs em̄ mortaliū
 timide et incerte puidēte nostre. Corp̄ em̄
 qd̄ corūp̄it̄ aggrauat animā: et dep̄imit ter
 rena inhabitatio sensum multa cogitantem.
 Et difficile estimam̄ que in terra sunt: et que
 in p̄spectu sunt inuenim̄ cū labore. Que in
 celis sunt aut̄: quis iuestigabit? Sz qz sequit̄
 et dicit. Sensum vō tuū q̄s sciet: nisi tu dede
 ris sapiam̄ et miseris sc̄m̄p̄m̄ tuū d̄ altissimis
 Que in celis sūt qd̄ nō in uestigam̄: que re
 rū genere et corpa āgelica s̄m̄ pp̄riā dignita
 tē et eoz qd̄ corp̄alis actio p̄tinet: s̄m̄ sp̄m̄ t̄m̄
 dei missum nob̄ d̄ altissimis et impritā ei⁹ gra
 tiā mentib⁹ n̄ris: audeo fiducialit̄ dicere: nec
 deū p̄rem: nec v̄bū ei⁹: nec sp̄m̄ ei⁹: qd̄ deus
 vnus est: p̄ id qd̄ ē: atqz idip̄m̄ est: v̄llomō esse
 mutabile: ac p̄ hoc multo min⁹ eē visibile: qm̄
 sunt qd̄ā q̄uis mutabilia: non t̄m̄ vi s̄ibilia: s̄c̄
 n̄re cogitatioēs: et memorie: et voluntates: et
 oīs incorp̄ea creatura. Visibile autē quicqz
 nō est: qd̄ non sit mutabile.

Essentiā trinitatis nunq̄ oculis apparuit
 se mortaliū: sed p̄ subiectā sibi creaturā signi
 ficasse que voluit. La. XI

q̄ p̄pter suba vel si meli⁹ d̄re eētia
 dei: vbi p̄ modulo n̄ro ex quātulacū
 q̄ p̄tūcula intelligim̄ p̄rem et filiū et
 sp̄m̄ sc̄m̄: qm̄ qd̄ nullo mō mutabilis ē: nullo
 mō p̄t̄ ip̄a p̄ semetip̄am eē visibilis. Proin
 de illa oīa que p̄ribus visa sunt: cum de⁹ illis
 s̄m̄ suā dispensationē t̄p̄ib⁹ aggruā p̄sentare: s̄
 p̄ creaturā facta esse manifestū ē. Et si nos la
 tet quō ea m̄stris angelis fecerit: p̄ angelos
 t̄m̄ esse facta: nō ex n̄ro sensu dicim⁹: ne cuiqz
 videamur plus s̄ape p̄ter q̄s optet s̄ape. Sz sa
 piam⁹ ad t̄p̄antiā sicut deus nob̄ partit⁹ ē mē
 surā fidei: et credimus p̄pter qd̄ et loquimur.
 Extat em̄ auctoritas diuinaz scripturaz: v̄n
 de mēs n̄ra deuiare nō debet: nec relicto soli
 damento diuini eloquii: p̄ suspicionū suarum
 abrupta p̄cipitari: vbi nec sensus corp̄is s̄git:
 nec p̄spicua rō x̄itatis elucet. Aptissime q̄ppe
 sc̄ptū ē in eplā ad hebreos cū dispensatio no
 uī testamēti a disp̄satiōe veteris testamēti
 s̄m̄ aggruentiā seculoz act̄p̄m̄ distingueretur
 nō t̄m̄ illa visibilia: sed ip̄m̄ etiā sermonē p̄ an
 gelos factū: sic em̄ dicit. Ad quē aut̄ angeloz
 dixit aliq̄s. Sede ad dexteraz meā: q̄ ad usqz
 ponā inimicos tuos scabellū pedū tuoz: nō
 ne oēs sūt m̄str̄i sp̄s ad m̄strationē missi: p̄
 p̄ter eos q̄ futuri sūt hereditatē possidere sa

lutis: hinc cōdit illa oīa: nō solū p̄gelos sc̄ā
 s̄ etiā p̄p̄ nos facta: i. p̄p̄ ip̄m̄ dei: cui p̄mit
 tit hereditas vite et̄ne: sic ad corinthios etiā
 sc̄ptū ē. Dia b̄ in figura p̄tingebāt illis: sc̄pta
 sūt aut̄ ad correptionē n̄ram. i. q̄s fines secu
 loz obuēnit. Deinde qz tūc p̄gelos: nūc aut̄
 p̄ filiū s̄mo factus ē: p̄sequēter ap̄teqz demon
 strās. Propterea inq̄r: abundantī⁹ optet at
 tēdere nos q̄ audiūm⁹: ne forte desuamus.
 Si em̄ q̄ p̄gelos dicit⁹ s̄mo fact⁹ ē firmus: et
 oīs p̄uaricatio et inobediētia iustam accepit
 mercedis retributionē: quō nos effugiemus
 tantā negligētes salutē? Et q̄si q̄rētes quam
 salutē vt oīderet se de nouo testamēto iā di
 cere: i. s̄mone q̄ nō p̄gelos: s̄ p̄ d̄m̄ fact⁹ ē
 Que cū iniriū accepisset inq̄r: vt enarraret
 p̄ d̄m̄ ab his q̄ audierit in nos p̄firmata ē: cō
 testate deo signis et portētis et varijs x̄turib⁹
 et sp̄s̄s̄cti diuisiōib⁹ s̄m̄ suā voluntatē. Sz ait
 aliq̄s: cur q̄ sc̄ptū ē. Dixit ad moysen: et nō po
 ti⁹: dixit angel⁹ ad moysen: Quia cū v̄ba iu
 dicis p̄co pronūciat: nō scribit in gestis: ille p̄
 co dixit. s̄ ille iudex. Sic etiā loquēte p̄p̄ha s̄a
 cto: et si dicam⁹ p̄p̄ha dixit: nihil aliū q̄ d̄m̄ di
 xisse intelligi volum⁹. Et si dicam⁹: d̄m̄ dixit
 prophetā nō s̄trahim⁹: s̄ q̄s p̄ eū dixerit ad
 monem⁹. Et illa qd̄ sc̄ptura sepe aperit āge
 lū eē deū: q̄ loquēte idē tē d̄: d̄m̄ dixit: sic iā
 demonstrauim⁹. Sz p̄p̄ eos q̄ cū scriptura
 illic angelū noi ar: ip̄m̄ p̄ seip̄m̄ filiū dei volūt
 itelligi: qz p̄p̄ anūciationē p̄ne ac sue volū
 tati a p̄p̄ha dicit⁹ ē angel⁹: propterea voluit
 ex hac eplā māifesti⁹ testimoniū dare: vbi nō
 dictū ē: p̄ angelū: s̄ p̄ angelos. Itā et stephan⁹
 in actib⁹ ap̄toz eo more narrat h̄: q̄ etiā in li
 bris veterib⁹ p̄sc̄pte sūt. Chri fr̄es et p̄res au
 dite inq̄r: d̄s gl̄ie appuit abraē p̄ri n̄ro: cū eēt
 in mesopotamia syrie. Itē q̄s autē ar̄bitret̄
 tūc deū gl̄ie p̄ id qd̄ in seip̄o ē: cuiusqz ocul̄ ap
 paruisse mortaliū: i. p̄sequentib⁹ d̄ic. q̄ moysi
 angel⁹ appuerit. Fugit inq̄r moyses in v̄bo
 isto: et fact⁹ ē inq̄lin⁹ in terra madian: vbi ge
 nuit filios duos. Et cōplet̄ illic an̄is xl. appa
 ruit illi i dextro mōtis syna angel⁹ d̄m̄ i flāma
 ignis i rubo. Ab̄ moyses aut̄ vidēs mirabat̄ vi
 suz. Qui cū accederet p̄siderare: facta ē vox
 d̄m̄ d̄icēs. Ego sum de⁹ pat̄z tuoz: de⁹ abraā
 et de⁹ isaac: et de⁹ iacob. Tremefactus autē z
 moyses: nō audebat cōsiderare. Dixitqz illi
 d̄m̄. Solue calciamentū pedū tuoz: h̄c
 certe t̄gelū et d̄m̄ dicit: eundēqz deū abraā
 et deū isaac: et deū iacob: sic i gen̄si sc̄ptū est.
 An forte q̄s d̄icatur⁹ ē q̄ moysi p̄gelū appu
 it d̄m̄: abraē vero p̄ seip̄m̄: At hoc a stepha

Liber

no nō q̄ram: ip̄m lib̄rū ȳn̄ stephan̄ ista nar-
rauit interrogem. **Gen. 12** **Et dixit dñs deus ad abraam: Et paulopost:**
Et visus ē dñs de^o abrae: p̄pterea ista non p
Gen. 18 **Uisus ē autē ei de^o ad ilicē mambre sedēti ad**
ostiu tabernaculi sui meridie. Et tñ cōsequē
ter adiūgit. Respiciēs autē oculis suis vidit:
et ecce tres viri stabāt sup eū: de quib^o iā di-
xim^o. Quō em̄ poterūt isti q̄ vel a d̄bis ad in-
tellectū nolūt assurgere: vel facile se ab intel-
lectu in x̄ba p̄cipitāt: quō potest explicare vi-
sus eē deū in viris trib^o: nisi eos sicut etiā cō-
sequētia docent: angelos fuisse fateant. An
q̄ nō dictū est angelus ei locut^o ē vel appuit:
p̄pterea dicere audebūt: moysi q̄d illā visio
nē ac vocēp angelū factā: q̄ ita sc̄ptū ē: abrae
aūt q̄ cōmemoratio angeli nō ē facta: p̄ sub-
stantiā suā deū appuisse atq̄ sonuisse. Quid
Gen. 22 **q̄d nec apud abraā de angelo tacituzē: Nam**
ita legit cū imolāndus fili^o eius p̄cipet. Et fa-
ctū ē post hec x̄ba: tēptauit de^o abraā: et dixit
ad eū. Abraā abraam. Et ille dixit. Ecce ego
Et dixit ei. Accipe filiū tuū dilectū quē diligis
isaac: et vade in terraz excelsam: et offer eū ibi
holocaustū sup vnū montē quem tibi dixerō
Ibidē **Lerte hic de^o: nō angel^o cōmēoratus ē. Pau-**
lopost x̄o ita se habet sc̄ptura. Extēdēs autē
abraā manū suā: sūpsit gladiū volens occide
re filiū suū. Et vocauit eū angel^o dñi de celo:
et dixit ei: Abraā abraaz. Et dixit. Ecce ego.
Et dixit. Ne iniicias manū tuā sup puerū: ne
q̄ facias ei q̄c̄q̄. Quid ad h̄ r̄ndet: an dictu-
ri sunt deū iussisse vt occideret isaac: et ange-
lū phibuisse. Porro ip̄m p̄rem adūsum dei p̄
ceptū q̄ iusserat vt occideret obtpasse ange-
lo vt p̄ceret. Ridēdus et abijciēd^o hic sensus
Ibidē **est. Sz neq̄ huic tā grosso et abiecto vllū locū**
sc̄ptura eē p̄mittit: p̄tinuo subiūgens. Nunc
em̄ cognoui q̄ times deū tu: et nō pepcisti fi-
lio tuo dilecto p̄pter me. Quid ē p̄pter me:
nisi p̄pt eū q̄ occidi iusserat. Idem igit̄ deus
abrae q̄ angelus: an poti^o pangelū de^o. Acci-
pe sequētia. Lerte iā hic angel^o manifestissi-
me exp̄ssus ē: attēde tñ q̄d p̄terat. Respiciēs
abraā oculis suis vidit. et ecce aries vnus te-
nebat in arboze sabech cornib^o: et abijt abra-
am: et accepit arietē: et obtulit eū holocaustū
pro isaac filio suo. Et cognominauit abraam
nomē loci illius dñs vidit: vt dicāt hodie q̄ i
Ubi. s **mōte dñs visus ē: sicut paulo ante q̄d dixit de**
us p̄ angelū. Nūc em̄ cognoui q̄ times deū:
nō q̄ tūc de^o cognouisse intelligēdus est: sed
egisse: vt p̄ deū ip̄e abraam cognosceret q̄n-

tas haberes vires cordis ad obediendū deo
vsq̄ ad immolationē vnici filij. Illo mō locu-
tionis quo significat̄ p̄ efficientē id q̄d efficit̄
sicut dicit̄ frigus pigrum: q̄d pigros facit: vt
video cognouisse diceret: q̄d ip̄m abraam co-
gnoscere fecerat quē poterat latere fidei sue
firmitas: nisi tali exp̄pimento probaret. Ita et
hic cognominauit abraā nomē loci illius dñs
vidit: id ē q̄d videri se fecit. Nam cōtinuo se-
cutus ait: vt dicāt hodie q̄ in mōte dñs visus
est. Ecce idem angelus: dñs dicit̄. Quare ni-
si q̄ p̄ angelū dñs: Jam x̄o in eo q̄d sequitur
propheticē om̄ino loquit̄ angelus et p̄orsus
aperit q̄d pangelū deus loquat̄. Et vocauit
inquit̄ angelus dñi abraā itez de celo dicit̄. **Gen. 22**
Per me iurauit dicit̄ dñs: pro eo q̄d fecisti hoc
verbū: et nō pepcisti filio tuo dilecto propter
me et. Hec certe verba vt dicat ille: p̄ quē lo-
quit̄ dñs: hec dicit̄ dñs: etiā prophete solent
habere. An filius dei de p̄re ait: dicit̄ dñs: et ip-
se est ille angel^o p̄ris. Quid ergo de illis tri-
bus viris: Nōne respiciunt quomō vigeant
qui visi sunt abrae: cū p̄dictū esset: visus ē ei
dñs: an q̄ viri dicti sunt: nō erāt angeli. Da-
nielem legāt dicentē. Ecce vir gabriel: Sed
quid vltra differimus ora eorū euidētissimō **Dan. 8**
atq̄ grauissimo alio documēto op̄ilare: vbi
nō angelus singulariter: nec viri pluraliter
sed omnino angeli dicunt̄: p̄ quos sermo nō
quilibet factus: sed lex ip̄a data manifestissi-
me ostendit̄: quā certe nullus fidelium dubi-
tat deū dedisse: moysi ad subiugandum pplm
israel: sed tñ per angelos data ita stephanus
loquit̄. Dura ceruice inquit̄ et nō circumcisi
corde et aurib^o: vos semp̄ spiritū sc̄to restiti-
stis: sicut p̄res v̄ri: quē prophetarū nō p̄secu- **Act. 7**
tistis: et occiderūt eos qui p̄nuncia-
bant de aduentu iusti: cuius nūc vos prodi-
tores et interfectores fuistis qui accepistis le-
gem in edictis angelorum: nec custodistis.
Quid hoc euidētius: quid tanta auctorita-
te robustius. In edictis quidē angelorū lex
illi populo data est: sed om̄i iesu xp̄i p̄ ea dispo-
nebat: et p̄nunciabat aduentus. Et t̄pe tanq̄
verbum dei miro et ineffabili mō erat in an-
gelis: in quorū edictis lex ipsa dabat̄. Cū di- **Job. 5**
cit in euāgelio. Si crederetis moysi: crede-
retis et mihi: de me em̄ ille scripsit. Per ange-
los ergo tūc dñs loquebat̄: per angelos fili-
us dei: mediator dei et hominū futurus: vt in
mine abrae suū disponebat aduentum: vt in
ueniret a quibus reciperet̄ cōfitent̄ res eos:
quos lex nō impleta fecerat transgressores:
Cū et ap̄tus ad galathas dicit̄. Quid ē lex? **Gal. 3**

Liber

Transgressiois gra pposita ē: donec veniret
 semē cui pmissum ē disposita p angelos i ma
 nu mediatoris: hē disposita p angelos in ma
 na sua. Ihd em nat^o ē p additionē: sed p ptatē
 Quāt nō aliqūe ex angelis dicit mediatō:
 rē: sed ipm dnm iesum xpm in qtu hō fieri dī:
 gnar^o est: habes alio loco. Unus inqt deus:
 et vn^o mediator dei et hoim: homo xps iesus
 lbinc illud pasca in iterfectione agni. lbinc il
 la oia q de xpo venturo in carne atq passuro
 sed et resurrecturo in lege figurant: q data ē
 in edictis āgeloz: donec veniret semē dispo
 sitū p āgelos in manu mediatoris. In qbus
 angelis erat vtiqz et pf: et fili^o: et spūscctūs. Et
 aliqū pf: aliqū fili^o: aliqū spūscctūs: aliqū sine
 vlla distinctiōe psonae de^o pillos figurabatur
 Et si visibilib^o et sensibilib^o formis apparens:
 p creaturā tū suā nō p subam suā cui vidēda
 corda mūdant p hec oia q oculis vident: et au
 rib^o audiunt. Si iā satis quantū existimo p
 captu nro disputatū et demonstratū ē: qd in b
 libro susceperam^o osidere: cōstituitqz et p ha
 bilitate rōnis quantū hō vel pot^o quantum
 ego potui et firmitate auctoritatis qtu d scri
 pturis sanctis diuina eloquia patuerunt: qd
 antiqz pribus nris an incarnationē saluato
 ris cū de^o apparere dicebat: voces ille ac spe
 cies corpales p angelos facte sunt: siue ipis
 loquētib^o vel agentib^o aliqd ex psona dei: si
 cut etiā pphetas solere ostendim^o: siue assu
 mentib^o ex creatura qd ipi nō essent: vbi de
 us figurate demonstraret hoib^o. Qd genus
 significatiōnū nec pphetas omisisse multis
 exēplis docet scriptura. Superest igit iā vi
 deam^o cū et nato p virginē dno: et corpali spe
 cie sicut colūba descendēte spūscctō: visisqz ig
 neis linguis: sonitu facto de celo die pence
 costes post ascensionē dñi: nō ipm dei vbum
 p subam suā qua pū equale atqz coeternū ē:
 nec spūs pū et filij p suā subaz qua et ipē vtrū
 q equalis atqz coetern^o ē: s vtiqz creaturaz
 que illis modis formari et existere potuit cor
 poreis atqz mortalib^o sensib^o apparuerit: qd
 inter illas demonstratiōes: et has pprietates
 filij dei et spūsccti: quis p creaturā visibiles
 factas interfir: qd ab alio volumine cōmodi
 us ordinemur.

Explicit liber tertius.

Incipiūt capitula libri quarti.

De gra dei qua sibi humanū gen^o re
 cōciliat: vt quod perierat: saluetur.

De incarnatione verbivt participes
 eius esse possimus.

De simplo saluatoris nri quod ad dū

- iiij De ratione simpli ad duplū: p nume
 rū ternarium atqz senariū.
- v De quadragesimosexto anno edifica
 tionis dominici corporis.
- vi De triduo quo iplero dñs fsurrexit.
- vij De signis et pfigurationibus: que ad
 ventū domini precesserunt.
- viii De filio dei qui in forma di et in forma
 serui vna persona est christi.
- ix De vnitare ecclesie in deo p geminā
 dilectionē cui formā prebet vnitas
 patris et filij et spiritus sancti.
- x De mediatore ad mortem diabolo: et
 mediatore ad vitā iesu christo.
- xi De facilitate ludificationū qbus ho
 mines ab imūdis spiritib^o fallunt.
- xij De falsis et deceptoris purificatiōib^o
- xiiij De horre xpi nō fuisse necessitatis: no
 stre: sed voluntatis sue ac ptatis.
- xv De sacrificio pfecto et vero: qd ipse p
 nobis saluator effectus est.
- xvi De his qui sibi purgationē de virtute
 propria pollicentur.
- xvij Sapientes mūdi nec resurrectiōis ve
 ritatē cognoscere: nec futuroz ordi
 nem scire potuisse: quis et ipi vati
 cinia habere videantur.
- xviii Unde apud impios possunt quedā su
 tura presciri.
- xix De fide qua credimus tpaliter gesta et
 veritate que reddet eterna.
- xx De missione filij dei qua in forma ser
 ui patres factus est minor: cū in for
 ma dei patri permaneret equalis.
- xxi Non esse contra equalitatē patris et fi
 lij: si etiam fm coeternā patri diuini
 tatem intelligatur filius missus.
- xxii De sensibili demonstratione spūsccti
 et de coeterna vnitare trinitatis.

Incipit probemū in libru quartū

Scientiā terrestriū celestiumqz rerū
 magni estimari solet gen^o hūanū:
 in quo pfecto meliores sunt q huic
 scie pponūt nosse semetipos: laudabiliorqz ē
 anim^o cui nota ē vlnfirmitas sua: qd ea nō
 respecta: vias siderū scrutat etiā cognitur^o:
 aut q iā cognitas tenet ignorās ipē q ingre
 diatur ad salutē: ac infirmitatē suā. Qui ve
 ro iazeuigilauit in deū spūsccti calore exci
 tar^o atqz in ei^o amore corā se viluit: ad eūqz
 intrare volēs nec valēs: eoqz sibi lucēte attē
 dit in se: inuenitqz se: suāqz egretudinē illius
 mūdicie pteperari non posse cognouit: flere.

Libet

dulce habere eūq; deprecari: vt etiā atq; etiam
 misereat: donec exuat totā miserā: ⁊ precari
 cū fiducia. Itaq; accepto gratuito pignore salutis
 pei⁹ vnicū saluatore hōis ⁊ illūmatorē hūc ita
 1. **Loz. 8** agētē et dolentē: scia nō inflat: quia charitas
 edificat: p̄posuit em̄ sciētā sciētie: p̄posuit sci-
 re infirmitatē suā magisq; scire mūdi mentia:
 fundamēta terraz ⁊ fastigia celoz; et hanc
 apponēdo sciētiaz: apposuit dolorē. Dolorē
 peregrinatiōis sue ex desiderio patrie sue: et
 cōditōis ei⁹ beati dei sui. In hoc genere ho-
 minū: in familia xp̄i tui dñe de⁹ meus: si inter
 paupes tuos gemo: da mihi de pane tuo re-
 spōdere homib⁹: q̄ nō esuriūt et sitiūt iusticiā
 sed satiati sunt ⁊ abundāt. Satiavit aut̄ illos
 phantasma eoz; nō veritas tua: quā repellen-
 do resiliūt: ⁊ in suā vanitatē cadūt. Ego cer-
 te sentio quā multa figmēta pariat cor huma-
 nū. Et quid est cor meū: nisi cor hūanū. Sed
 hoc oro deū cordis mei: vt nihil ex eis figmē-
 tis p̄ solido vero eructem in has lasas: sed in-
 de veniat in eas q̄cqd p̄ me venire potuerit.
 Tū mihi quis pietate a facie oculoꝝ suozum
 ⁊ de lōginquo redire conāt: p̄ viā quaz; stra-
 uit hūanitati diuinitas vnigeniti sui aua ve-
 ritatis eius aspgitur. Quā instantū licet mu-
 tabilis haurio: in quātuz; in ea nihil mutabile
 video: nec locis et t̄pib⁹ sicut corpora: nec solis
 t̄pibus ⁊ q̄si locis: sicut spiritū n̄oz cogitati-
 ones: nec solis t̄pibus: ⁊ nulla v̄l imagine lo-
 corū: sicut quedā n̄farū mentiū ratiocinatio-
 nes. Om̄ino em̄ dei essentia q̄ est: nihil muta-
 bile habet: nec in eternitate: nec in veritate
 nec in voluntate: q̄ eterna ibi est v̄itas: ⁊ eter-
 na charitas: ⁊ vera ibi est charitas: vera eter-
 nitas: ⁊ cara ibi est eternitas: cara veritas.

De gratia dei qua sibi humanū genus re-
 conciliat vt quod perierat saluetur.

La. I

Ed quoniā exulauim⁹ ab
 incōmutabili gaudio: nec
 tū inde p̄cisi atq; abrupti
 sumus: vt nō etiā in istis
 mutabilib⁹ ⁊ t̄palib⁹ eter-
 nitatē: veritatē: beatitudi-
 nem: q̄reremus. Nec mori em̄ nec falli: nec p-
 turbari volumus: missa sunt nobis diuinitus
 visa cōgrua peregrinatiōi n̄re: quib⁹ admo-
 neremur nō hic esse qd̄ querim⁹: sed illuc ad
 ip̄a esse redeūdum: vnde nisi penderem⁹ hic
 ea non quereremus. At p̄imum nobis p̄sua-
 dendū fuit: quantum nos diligeret deus: ne
 desperatiōe nō auderem⁹ erigi in eū. Quaz;

les aut̄ dilexerit: oñdi optebat: ne tōq; deme-
 ritis nostris supbiētes: magis ab eo resiliere-
 mus: ⁊ in nostra fortitudine magis deficeret
 mus: ac p̄ hoc egit nobiscū vt p̄ eius fortitudi-
 nez potius p̄ficeremur: atq; ita infirmitate
 humilitatis p̄ficeretur x̄tus charitatis. Hoc
 significabat in psalmo vbi ait: Pluuia volun-
 taria segregans deus hereditati sue: ⁊ infir-
 mata ē: tu vero p̄fecisti eā. Pluuia q̄ppe volun-
 taria nō nisi gr̄am vult intelligi: nō meri-
 tis redditā: s̄ gratis datā: vñ ⁊ gr̄a nō iust. De-
 dit em̄ eā nō q̄ digni eram⁹: s̄ q̄ voluit: h̄ co-
 gnoscētes: nō fidētes in nobis erim⁹: ⁊ h̄ ē in-
 firmari. Ip̄e x̄o p̄ficit nos: q̄ etiā p̄ paulo ap̄lo
 dixit: Sufficit tibi gr̄a mea: nā x̄tus in infirmitate
 p̄ficit: p̄suadendū ḡerat hōi q̄tū nos di-
 lexit deus: ⁊ q̄les dilexerit. Quātū: ne des-
 perarem⁹: q̄les ne supbirem⁹ hūc locū ap̄la
 p̄ necessariū: sic explicat. Cōmendat aut̄ in q̄t
 suā charitatē de⁹ in nobis: qm̄ cū adhuc pec-
 catores eēm⁹: christ⁹ p̄ nobis mortu⁹ ē: multo
 magis iustificatū nūc in sanguine ipsius: salui
 erim⁹ ab ira p̄ ip̄m. Si em̄ cū inimici essemus
 reconciliati sum⁹ deo p̄ mortē filij ei⁹: multo
 magis reconciliati salui erim⁹ in vita ipsi⁹. Item
 alio loco. Quid ḡ in q̄t dicem⁹ ad hec: Si de⁹
 p̄ nobis: q̄s cōtra nos: q̄ p̄ pio filio nō pep̄cit
 s̄ p̄ nobis oib⁹ tradidit illū: Quō nō ⁊ cū illo
 nobis oia donauit: Quātū factū nob̄ annūci-
 atur. h̄ futurū oñdebat ⁊ antiq̄s iustia: vt per
 eandē fidē etiā ip̄i hūiliati i firmarent: ⁊ infir-
 mati p̄ficerent. Quia igit vñ x̄bū dei ē: p̄ qd̄
 facta sūt oia: qd̄ ē incōmutabilis v̄itas: vbi p̄n-
 cipalr atq; incōmutabilis sunt oia simul: non
 solū q̄ nūc sūt in hac vniūsa creatura: verū
 etiā q̄ fuerūt: ⁊ q̄ futura sūt: ibi aut̄ nec fuerūt:
 nec futura sūt: s̄ tūmō sūt: ⁊ oia vita sūt: ⁊ oia
 vñ sūt: ⁊ magis vñ ē: ⁊ vna vita ē. Sic em̄
 oia p̄ ip̄m facta sunt: vt q̄cqd factū ē in his: in
 illo vita sit: ⁊ facta nō sit: q̄ in p̄ncipio non fa-
 ctū ē x̄bū: s̄ erat x̄bū ap̄ deū: ⁊ de⁹ erat x̄bū:
 ⁊ oia p̄ ip̄m facta sūt. Nec p̄ ip̄m oia facta eēt
 nisi ip̄m eēt aū oia: factūq; nō eēt. In his aut̄
 q̄ p̄ ip̄m facta sunt: etiā corp⁹ qd̄ vita nō ē per
 ip̄m nō fieret: nisi in illo anteq̄ fieret vita eēt.
 Qd̄ ei sc̄m̄ ē: iā i illo vita erat: ⁊ nō q̄liscūq; vi-
 ta. Nā ⁊ aia vita ē corpis: s̄ h̄ facta ē: q̄ mu-
 tabilis ē: ⁊ p̄ qd̄ facta ē: nisi p̄ dei x̄bū incōmu-
 tabile. Oia em̄ p̄ ip̄m facta sūt: ⁊ sine ip̄o sc̄m̄
 ē nihil: qd̄ ḡ factū ē: iā in illo vita erat: ⁊ nō q̄
 liscūq; vita: s̄ vita erat lux hōim: lux itaq; ra-
 tionalium mentiū: per quas hōies a pecori-
 bus differūt: ⁊ ideo sunt hōies. Non ḡ lux cor-
 pora: que lux ē carniū: siue de celo fulgeat

Ps. 67

2. Cor. 12

Roma. 5

Ibid. 8

Ibid. 1

Ibid. 5

Ibid. 5

Secundus

siue terrenis ignib⁹ accendat: nec hūanarū tantū carnū: sed etiā beluinarū: et vsq³ ad minutissimos quosq³ vniculos. Omnia em̄ hec vident istā lucē: at illa vita lux hoīm erat: nec loqe posita ab vnoq³ nrm̄. In illa em̄ viuim⁹ et mouemur et sum⁹. Sed lux in tenebris lucet et tenebre eā nō cōprehēderūt.

De incarnatione xpi vt participes ei⁹ esse possimus.

Laplin. II

Enebre aut sunt stulte mētes hoīm: praua cupiditate atq³ infidelitate ceceate. Has vt curaret atq³ sanaret verbi: p qd facta sunt oia: caro factū ē: et habitauit i nobis. Illuminatio q̄ppe nra picipatō xpi dei est: illi⁹ scz vite q̄ lux ē hoīm. Huic autē picipationi: proius inhabiles et min⁹ idonei eram⁹: ppter imundiciā pctōrū. Abū dādī er go eram⁹. Porro iniquoz et supboz vna mūdatio ē sanguis iusti: et humilitas dei: vt ad cōtemplandū deū qd natura nō sum⁹: p eū mūdaremur: factū qd natura sum⁹: et qd pctō nō sum⁹. De⁹ em̄ natura nō sumus: hoies natura sum⁹: iusti pctō nō sum⁹. De⁹ itaq³ factus hō iustus: intercessit deo p hoie pctōre. Non em̄ cōgruit pctōr iusto: s̄ cōgruit homini hō adiungens q̄ nob silitudinē hūanitatē sue: abstulit dissilitudinē iniquitatē nre. Et factus pnceps mortalitatis nre: fecit nos picipes diuinitatis sue. Ab herito q̄ppe mors pctōris veniēs ex dānatiōis necessitate: soluta est p mortē iusti venientē ex misericordie volūta: te: vñ simplū ei⁹ pgruit duplo nro. Hec em̄ cōgruētia: siue pueniētia: vel cōcinnātia: vt cōsonātia: vel si cōmodi⁹ dicit⁹: qd ē vñ ad duo in oīni cōpaginātiōe: vel si meli⁹ vñ coaptatiōe creature: valet plurimū. Hāc em̄ coaptatiōe: sic mihi nūc occurrit dicere voluit: quā greci harmoniā vocāt. Neq³ nūc loc⁹ est: vt ostendā q̄tū valeat cōsonantia simpli ad duplū: que maxia in nob reperit: vt sit nobis in sita naturaliter: a quo vñq³ nisi ab eo q nos creauit: vt nec imperiti possint eā nō sentire siue ipi cātantes: siue alios audientes: phāc q̄ppe voces acutiores grauiorēsq³ recordāt: ita vt q̄squis ab ea dissonuerit: nō sciam (cuius expertes sūt plimi) s̄ ipm̄ sensū audit⁹ nō stri vebemēter offendat. Sed hoc vt demōstret: longo s̄ mōe op⁹ ē: ipis aut aurib⁹ exhiberi pōt ab eo q nouit i reglari monochoz do

De simplō saluatoris nri qd ad duplū nō strū cōcurrat et cōgruit.

La. III

Erū qd instat impōsentiarū quantum donat deus: edifferēdū ē: quē ad modum simplū dñi et saluatoris nri ie-

su xpi: duplo nostro cōgruat et quodā mō cōcinat ad salutē. Nos certe (qd nemo christianus ambigit) et anima et corpe mortui sum⁹: aia ppter pctm̄: corpe ppter penam pcti: ac phoc et corpe ppter pctm̄. Utriq³ aut rei no stre id ē et aie et corpozi: medicina et resurrectiōe opus erat: vt in melius renouaret: qd erat in deterius cōmutatū. Adors aut anie impietas est: et mors corpis corruptibilitas: p quā fit et aie a corpe abscessus. Sicut enim aia deo deserēte: sic corpus aia deserēte: moritur: vñ illa fit insipiens: hoc exanime. Resuscitat em̄ aia p pñiam: et i corpe ad huc mortali renouatio vite inchoat a fide: qua creditur in eū qui iustificat impiū: bonisq³ morib⁹ auget et roborat de die in diē: cuz magis magisq³ renouat interior: homo. Corpus vō tāquā hō exterior: quāto ē hec vita diuturnior: tanto magis magisq³ corrumpit: vel etate: vel morbo: vel varijs afflictionib⁹: donec veniat ad vltimā q̄ ab hoibus mors vocat. Et aut resurrectio differet in fine: cū et ipa iustificatio nostra perficiet ineffabiliter. Tūc enīz similes ei erim⁹: qñ videbim⁹ eū sicuti ē. Nūc vero q̄ diu corpus qd corrupit aggrauat animam: et vita humana sup terrā tota temptatio est: non iustificabit in p̄spectu eius omis viuēs: in cōpatione iusticie qua equabimur angelis: et glorie que reuelabit in nob. De morte aut anie a morte corporis distinguenda: quid plura documenta cōmemorē: cū domin⁹ in vna sentētia euāgelica vtrāq³ mortē cuius facile discernendā posuerit: vbi ait. Sine mortuos sepelire mortuos suos. Sepe licdū quippe corpe mortuū erat: sepulchros aut eius p infidelitatis impietatē in aia mortuos intelligi voluit quales excitant cū dicit. Surge qui dormis et exurge a mortuis: et illuminabit te xps. Detestat aut quandā mortē aplūs dicens de vidua: Que autem in delictijs agit viuēs mortua ē. Anima igit iam pia que fuit impia: ppter iusticiā fidei dicit ex morte reuixisse atq³ viuere. Corpus aut non tantū moriturū ppter anie abscessum qui futurus est: sed ppter infirmitatē tantū carnis et sanguinis: quodā loco in scripturis etiā mortuū dicit loquēte apostolo. Corpus quidē inquit mortuum est ppter peccatū: spiritus aut viua est ppter iusticiā: hec vita ex fide facta est: qm̄ iustus ex fide viuūt. Sed quid sequitur. Si aut spūs eius qui suscitauit iesum a mortuis habitat in vobis: qui suscitauit christuz iesum a mortuis: viuificabit et mortalia corpora vestra: p inhabitantē spm̄ eius i vobis.

1. Job. 3
Sap. 9
Job. 7
Ps. 142

Mat. 8

Ephe. 5

1. Thi. 5

Rom. 8

Abac. 2

Rom. 8

Liber

Huius ergo duple mortis nre: saluator impendit simpla sua: et ad faciendā vtrāq; resuscitationē nrā: in sacramēto et exemplo p̄posuit et p̄posuit vnā suā. Necq; n̄ fuit pctō: aut impius vt ei tanq; spū mortuo in interiore hoīe renouari opus eēt: et tanq; respiscēdo ad vitā iusticie reuocari: sed indur^o carne mortali et sola moriēs: sola resurgens ea sola nob̄ ad vtrūq; p̄cinuit: cuz in ea fieret interioris hoīis sacramentū: exterioris exēplū. Interioris em̄ hoīis nr̄i sacramēto data ē illa vox: p̄tinentis ad mortē aīe nr̄e significādā: nō solū in psalmo: *vez etiā in cruce. Deus me^o de^o meus vt qd̄ me dereliquisti: Cui voci congruit ap̄ls dicēs. Scientes qz̄ vetus hō nr̄i s̄ crucifixus est cū illo: vt euacuet^o corp^o peccati: vt vltra non seruiam^o pctō. Crucifixio q̄ppe interioris hoīis penitētie dolores intelligūtur: et p̄tinetie quidā salubris cruciatus: p̄ quam mortē mors impietatis p̄mitit: in qua nos nō dereliquit deus. Et ideo p̄ talē crucē euacuat^o corp^o peccati: vt iā nō exhibeam^o mēbra nr̄a arma iniquitatis pctō: qz̄ et interior homo si vtiq; renouat^o d̄ die in diē: p̄fecto ver^o ē asq; renouet. Intus nanq; agit: qd̄ idē ap̄ls dicit. Exuite vos veterē hoīem: et induite nouū. Qd̄ ita cōsequēter exponit. Qua p̄pter deponētes mēdaciū: loq̄mini veritatē. Ubi aut̄ deponit^o mendaciū: nisi intus vt inhabitet in mōte sancto dei: qui loquit^o veritatē in corde suo. Resurrectio x̄o corp̄is dñi: ad sacramentū interioris resurrectionis nr̄e p̄tinere ostēdit: vbi postq; r̄surrexit ait m̄steri. Noli me tangere: nōdū em̄ ascendi ad p̄fem meum. Cui mysterio p̄gruit ap̄ls dicēs. Si autē resurrexistis cū x̄po: que sursum sunt querite vbi x̄ps est ad dexterā dei sedēs. Que sursum sunt sapite: hoc est em̄ x̄pm non tangere: nisi cum ascenderit ad p̄fem: nō de x̄po sapere carnaliter. Jam x̄o ad exēplū mortis exterioris hoīis nr̄i dñice carnis mors p̄tinet: qz̄ p̄ talez passionē maxime hortat^o ē suos suos: vt nō timeāt eos qui corp^o occidūt: aīam autē nō possunt occidere. Propter qd̄ dicit ap̄ls: vt suppleā q̄ defunt pressuraz x̄pi in carne mea. Et ad exēplū resurrectionis exterioris hoīis nr̄i p̄tinere inuenit^o r̄surrectio corp̄is dñi: qui ad discipulos ait. Palpate et videte: qz̄ spūs carnē et ossa non habet: sicut me videtis h̄c. Et vnus ex discipulis etiā cicatrices eius cōtrectans: exclamauit dicens. Dñs me^o et deus meus. Et cū illius carnis tota integritas apperet: demonstratū est in ea qz̄ suos exhortās dixerat. Capillus capitis vs̄i nō peribit.*

Uti em̄ p̄mo: noli me tangere: nōdū em̄ ascendi ad p̄fem meū. et vs̄i anteq; ascēdat ad p̄fem a discipulis tangit: nisi qz̄ illic insinuabat interioris hoīis sacramentū: hic p̄bebat exterioris exēplū. An forte quisq; ita ē absurdus atq; auersus a vero: vt audeat dicere a viris euz tactū anteq; ascenderet: a mulierib^o aut̄ cū ascendisset. Propter h̄ exēplū future nr̄e resurrectionis in corpore qd̄ p̄cessit in domino: dicit ap̄ls. Initū x̄ps: deinde q̄ sunt x̄pi. De corp̄is em̄ resurrectione illo loco agebat: p̄pter quā etiā dicit. Trāfigurauit corp^o huilitatis nr̄e: conforme corpore sue gl̄ie. Una ergo mors nr̄i saluatoris: duab^o mortib^o nob̄ as nob̄ resurrectiones p̄stitit: cū corp^o et in vtrāq; re: id ē in morte et in resurrectione et sacramento interioris hoīis nr̄i: et exēplo exterioris medicinali quadā cōuenientia ministratum est.

De rōne simpli ad duplū p̄ternarium numerū atq; senariū. La. III
 Ecaut̄ ratio simpli ad duplū orit^o q̄ dema ternario numero. Cūq; quip̄ pe ad duo: tria sunt. Sed h̄ totuz qd̄ dixi: ad senariū puenit. Cūq; em̄ et duo et tria sex sūt. Qui nr̄i p̄pterea p̄fect^o dicit: q̄a p̄tibus suis cōplet. Habet em̄ illas tres: sextā: tertiā: dimidiā. Nec vlla ps̄ alia q̄ dici possit quota sit: inuenit^o in eo. Sexta gei^o vniū ē: tertia duo: dimidia tria. Unum aut̄ et duo et tria cōsumāt eundē senariū. Cui^o p̄fectionē nob̄is sancta sc̄ptura cōmēdat in eomatime qz̄ deus sex dieb^o p̄fecit opa sua: et sexto die factus ē hō ad imaginē dei: et sexta etate generis humani: filius dei venit: et factus ē fil^o hominis: vt nos r̄formaret ad imaginē dei. Ea q̄ppe nūc etas agit: siue milleni āni singulis distribuānt etatib^o: siue i diuinis l̄ris mēbra biles atq; insignes quasi articulos tēporū vestigem^o: vt p̄ma etas inueniat^o ab adā vsq; ad noe: inde secūda vsq; ad abraam. Et deinceps sicut matheus euangelista distingit: ab abraam vsq; ad dauid: a dauid vsq; ad transmigrationē in babiloniaz: atq; inde vsq; ad x̄ginis ptum. Que tres etates cōiuncte illis duabus: qnq; faciūt. Proinde sextā inchoatū natiuitas dñi: q̄ nunc agit vsq; ad occultū t̄pis finē. Hunc senariū numerū quandam t̄pis gerere figurā: etiā in illa ratione tripartite distributionis agnosciū^o: qua vnū t̄ps cōputamus āni legē: alter sub legē: tertiū sub gratia. In quo t̄pe sacramentū renouatiōis accipimus: vt in fine t̄pis etiā resurrectione carnis:

Ps̄. 21
 Rom̄. 6
 Ibidē
 Ephe. 4
 Ibidē
 Ps̄. 14
 Job. 20
 Abat. 10
 Lolo. 1
 Luc. 24
 Job. 20
 Luc. 1
 Job. 10

1. Cor. 15
 Gal. 3
 Gen. 1
 Mat. 23

Quartus

Luc. 13

omni ex parte renouati: ab vniuersa nō solum
 aie: verū etiā i firmitate corpis sanemur. Cū
 intelligit illa mulier in typo ecclesie a dño sa
 nata & erecta: quā curauerat infirmitas alli
 gāte sathana. De talib⁹ em̄ occultis hostib⁹
 plāgit illa vox psalmi. Luruaueſt aiā meā.
 Ihec autē mulier decē & octo ānos hēbat in in
 firmitate: qđ ē ter senī. Adenses autē annoſū
 decē & octo inueniunt in nūero solidi qđrati
 senarij: qđ est sexies senī: & hoc sexies. Juxta
 qđpe ē in eodē euāgelij loco: arbor quocq; illa
 ficulnea: cui⁹ miserā sterilitatē etiā tertī an
 nus arguebat. S; ita pilla intercessū ē: vt di
 mitteret illo āno: vt si fructū ferret: bene: si n
 autē: excideret. Nā & tres anni ad eandē tri
 ritā distributiōnē p̄tinēt: & mēses triū annoſū
 quadratū senariū faciunt: qđ est sexies senī.
 Annus etiā vn⁹ si duodecim menses integri
 p̄sident: quos triceni dies cōplent: talē qđ
 p̄ mēsem veteres obseruauerūt quē circui
 tus lunaris ostēdit: senario numero pollet.
 Quot em̄ valēt sex in p̄mo ordine nūeroſ: qđ
 p̄stat ex vnīs vt pueniat ad decē: h̄ valent sex
 raginta in sc̄do ordine: qđ p̄stat ex denīs vt p
 ueniat ad centū. Sexagenari⁹ ḡ nūer⁹ diez
 sexta pars āni ē. Proinde p̄ senariū p̄mi ver
 sus multiplicat tanq̄ senari⁹ secūdi versus
 et sunt sexies sexaginta: trecēteni & sexagin
 ta dies: qđ sunt integri: xij. mēses. S; qm̄ sicut
 mēsem circuit⁹ lune ofidit hoib⁹: sic ann⁹ cir
 cuitu solis aī aduersus ē. Restāt autē qnq; di
 es & quadrās diei: vt sol impleat cursum suū
 annūq; p̄cludat. Quattuor em̄ qđrātes faci
 unt vnū diē: quē necesse ē inter scalari excur
 so qđ driennio qđ bisextū vocant: ne tpm̄ ordo
 turbet. Etiā ipos dies qnq; & qđrātes si cōsi
 derem⁹: senari⁹ nūerus in eis plurimū valet
 p̄mū: qđ sicut fieri solet vt a pte totū cōpu
 tet: nō sunt iā dies qnq; s; poti⁹ sex: vt qđrās
 ille accipiat p̄ die. Deinde qđ in ipis qnq; die
 bus sexta ps mensis est: ipē autē qđrās sex ho
 ras habet. Tot⁹ em̄ dies: id est cū sua nocte
 viginti quattuor hore sunt: quaz ps quartat
 que ē quadrās diei sex hore inueniunt: ita in
 anni cursu senari⁹ numer⁹ plurimū valet.

De quadragesimo sexto anno dñici corpo
 ris.

Laplin V

Job. 2

Ec̄ merito in edificatiōe corpis dñi
 cū in cui⁹ figura templū a iudeis de
 structū triduoſe resuscitatur esse di
 cebat: nūer⁹ ipē senari⁹ p̄ āno posit⁹ itelligit
 Dixerūt em̄ quadraginta & sex annis edifica
 tū est templū: & quadragesies sexies senī: fi
 unt ducenti septuaginta sex. Qui numerus

diez cōplet nouē menses & sex dies: qđ tanq̄
 decē menses parientib⁹ semis imputant: nō
 qđ oēs ad sextū diē post nonū menses pueni
 unt: sed qđ ipa pfectio corpis dñi: tot dieb⁹ ad
 ptum pducta cōperit: sicut a maiorib⁹ tradi
 tū suscipiēs ecclesie custodit auctoritas. De
 tauo. n. kal. aprilis: cōcept⁹ credit: quo & pas
 sus. Ita monumēto nouo quo sepult⁹ ē: vbi
 null⁹ erat mortuoz posit⁹: nec añ. nec postea
 cōgruit vterus virginis quo pceptus est vbi
 nullus seminat⁹ est mortuū. Natus autē tra
 dit octauo kal. ianuaris. Ab illo ḡ die vsq;
 ad istuz cōputati: ducenti septuaginta et sex
 reperiunt dies: qđ senariū numez qđragies
 sexies habēt. Quo numero annoz templuz
 edificatū est: qđ eo nūero senarioz corp⁹ dñi
 pfectū ē: qđ mortis passiōe destructū: triduo
 resuscitauit. Dicebat em̄ hoc de templo cor
 poris sui: sic euidentissimo & robustissimo euā
 gelij testimonio declarat. quo ait. Sicut fuit
 ionas in ventre ceti tribus diebus & trib⁹ no
 ctibus: sic erit & fili⁹ hoīs in corde terre trib⁹
 diebus & tribus noctibus

De triduo quo impleto dominus resurre
 xit.

Laplin VI

ps̄sum autē triduu: nō totū & plenuz
 fuisse scriptura testis ē: sed p̄mus di
 es a pte extrema totus annumerat⁹
 est. Dies dō tertī a pte p̄ma & ipē tot⁹. Ahe
 dius autē inter eos: id ē secund⁹ dies absolute
 tot⁹ viginti quattuor hore suis: duodeci no
 cturnis: & duodecim diurnis. Crucifixus est
 em̄ primo iudeozum vocibus hora tertia: cui⁹
 esset dies sexta sabbati. Deinde in ipa cruce
 suspēsus hora sexta: & spm̄ tradidit hora no
 na. Sepult⁹ est autē cū iā sero factū eēt: sic se
 se habent verba euāgelij: qđ intelligit in fine
 diei. Vñ licet ḡ incipias: etiā si alia rō reddi
 pōt. quō nō sit cōtra euāgelij ioh̄is: vt hora
 tertia ligno suspēsus intelligat: totū diē p̄
 mū nō cōphendis. Ergo a pte extrema tot⁹
 cōputabit: sicut tertī a pte p̄ma. Mor̄ em̄ vsq;
 qđ ad diluculū: quo dñi resurrectio declarata
 est: ad tertū diē p̄tinēt: qđ de⁹ qđ dixit de tene
 bris lucē clarescere vt p̄ gr̄am noui testamen
 ti & p̄cipationē resurrectiōis xpi audirem⁹.
 Fuistis em̄ aliqui tenebre: nūc autē lux in dño
 insinuat nobis quodāmo qđ a nocte dies su
 mar in initū. Sicut em̄ p̄mi dies p̄pter futuruz
 hoīs lapsū a luce in noctē: ita isti p̄pter ho
 mis reparationē a tenebris ad lucem cōpu
 tant. Ab hora ḡ mortis vsq; ad diluculum re
 surrectiōis. hore sunt quadraginta: vt & ipsa
 hora nona cōnumeret. Cui numero p̄gruit

Luc. 23

Job. 2

Abat. 12

Abat. 15

Job. 19

2. Cor. 4

Ephe. 5

Liber

etiā vita ei⁹ sup̄ terrā: post resurrectionē i. xl dieb⁹. Et iste numer⁹ frequentissim⁹ i scripturis ad insinuandū mysteriū pfectionis in q̄ driptito mō. Hñt em̄ quandā pfectionē decē ⁊ ea q̄ter multiplicata faciunt q̄draginta. A vespe autē sepulture vsq; ad diluculū resurrectionis xxxv. hore sunt: qui ē quadrat⁹ senarius. Refert autē ad illā rōnē simpli ad duplū vbi est coaptatiōis maxima psonantia. Duo decim em̄ ad. xxiiij. simplō ad duplū pueniūt et fiunt xxxv. nox tota cū die toto ⁊ nocte tota: neq; h sine illo sacramēto qd̄ supra memorauit. Nō absurde q̄ppe sp̄m̄ diei cōpam⁹: corpus autē nocti Dñicū em̄ corp⁹ in morte ac resurrectionē ⁊ sp̄s nri figurā: ⁊ corpis gerebat creplū. Et sic ḡ apparet illa ratio simpli ad duplū i horis xxxv. cū. xij. pferūt ad. xxiiij. Et horū quidē numeroꝝ causas: cur in scripturis posite sint: pōt ali⁹ alias indagare: vel q̄bus iste q̄s ego reddidi pponende sint: vt eq̄ pbabiles: vel istis etiaz pbabiliores: frustra tñ eos esse in scripturis positos: ⁊ nullas causas esse mysticas: cur illic isti nūeri cōmomerent: nemo tā stult⁹ ineptusq; p̄derit. Ego autē quas reddidi vel ex ecclesie auctoritate a maiorib⁹ traditas: vel ex diuinā testimonio scripturā: vel ex rōne numeroꝝ similitudī nūq; collegi. Cōtra rōnē nemo sobri⁹: cōtra scripturas nemo xpianus: p̄tra ecclesiam nemo pacificus senserit.

De signis ⁊ p̄figurationib⁹ que aduentū domini p̄cesserunt. La. VII

Gal. 4
De sacramētū: hoc sacrificiū. H sacerdos: hic deus: anteq̄ missus veniret: fact⁹ ex femia: oia que sacrata atq; mystice p̄rib⁹ nris p euāgelica miracula apparuerūt: siue q̄ p ipos facta sunt: similitudines hui⁹ fuerūt: vt ois creatura factis quodam mō loqueret vnū futurū in quo eēt salus vniuersoꝝ a morte p̄paradoꝝ. Quia em̄ ab vno vero deo ⁊ sūmo p̄ impietatis iniquitatē resiliētes ⁊ dissonātes deflexeram⁹ ⁊ euaueram⁹ in multa discissi p̄ multa: ⁊ inherentes i multis: optebat nutu ⁊ impio dei miserantis: vt ipa multa ventuꝝ cōclamarēt vnū: et a multis cōclamat⁹ veniret vnus: ⁊ multa p̄testarent⁹ venisse vnū: ⁊ a multis exonerati veniremus ad vnū: ⁊ multis pctis in aia mortui: et p̄pter pctm̄ in carne morturi: amarem⁹ sine pctō mortuū in carne p nobis vnū: et in resuscitatū credentes: ⁊ cū illo p fide ⁊ spiritu resurgētes: iustificarem⁹ in vno iusto facti vnū: nec in ipa carne nos resurrecturos desperarem⁹: cū multa mēbra intuerem⁹ pre

cessisse caput vnū: in quo nūc p fidē mūdatis: et tñc p sp̄m̄ reintegrati: ⁊ p mediatorē deo recōciliati heremus vni: fruamur vno: per maneamus vnū.

De filio dei q̄ ⁊ in forma dei ⁊ i forma serui vna psona ē xpi. La. VIII

Iscipe fili⁹ dei: verbū dei: ⁊ idez ipse mediator dei ⁊ hoim̄ filius hois: eq̄lis patri p diuinitatis vnitatē: ⁊ p̄iceps nri p hūanitatē susceptionē: p̄m̄ iter pellans p nobis: p id qd̄ hō erat: nec tñ tacet quod de⁹ cū p̄ vnū erat: inter cetera ita loquit⁹. Nō p̄ his autē rogo inq̄t tñ: sed et p̄ eis qui credituri sunt p verbū eoꝝ in me: vt omnes vnū sint: sicut tu p̄ in me: ⁊ ego in te: vt et ipi in nobis vnū sint: vt mund⁹ credat: qz tu me missisti. Et ego claritatē: quā dedisti mihi: dedi eis: vt sint vnū: sic ⁊ nos vnū sumus. **Joh. 17**

De vnitāte ecclesie in deo p̄ geminā dilectionē: cui formam p̄bent vnitās p̄ris ⁊ filij ⁊ sp̄s sancti. La. IX

Qui dixit: ego ⁊ ipi vnū: quis p̄ id qd̄ ecclesie caput ē: ⁊ corp⁹ ei⁹ ecclesia posset dicere: ego ⁊ ipi nō vnū sed vnus: qz caput ⁊ corp⁹ vnus ē xps: s̄ diuinitatē suā p̄subalē patri ostendens hoc ait: p̄ qd̄ ⁊ alio loco dicit: Ego ⁊ p̄ vnū sum⁹: in suo genere: hoc ē in eiusdem nature cōsubali participatione: vult eē suos vnū. S̄ in ipō qz in seipsis nō possent: dissociati ab inuicē p̄ diuersas voluptates ⁊ cupiditates: ⁊ imundiciā pctōū: vnde mundant⁹ p mediatorē: vt sint i illo vnū. Nō tñ p eandē naturā qua hoies ex hoibus mortalib⁹ equales angelis fiūt: sed etiā p eandē caritatē in eandē beatitudinē cōspirantes cōcordissimā voluntate in vnū sp̄m̄: quodamō igne caritatis conflātā. Ad hoc em̄ valet qd̄ ait: Et sint vnū: sicut ⁊ nos vnū sum⁹: vt quē admodū p̄ ⁊ filius: nō tñ equalitate substantie: s̄ etiā voluntate vnū sūt. Ita ⁊ h̄: inter quos ⁊ deū: mediator ē filius: nō tñ p id quod eiusdē nature sunt: s̄ etiā p eandē dilectionis societate vnū sint. De idē idipm̄ q̄ mediator est: p quē recōciliamur deo: sic indicat Ego inq̄t in eis: ⁊ tu in me: vt sint summari in vnum. **Joh. 17**

De mediatore ad mortē diabolo: ⁊ mediatore ad vitā iesu christo. La. X

Ec est vera pax: ⁊ cuz creatorē nro nobis firma cōnexio: purgatis ⁊ recōciliatis p mediatorē vite: sic maculati ⁊ alienati ab eo recesseram⁹ p mediatorē mortis Sicut em̄ diabolus sup̄ hoim̄

Quartus

supbientē pduxit ad mortē. Ita xps humilis
 hoīem obedientē reduxit ad vitam. Quia si
 cur ille elatus cecidit et deiecit p̄sentientē: sic
 iste hūiliat⁹ sur̄xit et erexit credentē. Quia
 em̄ nō puenierat diabolus quo ip̄e pduxerat
 (mortē q̄p̄e sp̄s in impietate gestabat) sed
 mortē carnis nō subierat: q̄ nec indumentū
 susceperat: magn⁹ homī videbat p̄nceps i le
 gionib⁹ demonū: p̄ quas fallaciaz regnū ex
 erceret: sic hoīem p̄latiōis typū: potētie q̄ au
 sticie cupidiorē: aut p̄ falsam philosophiā ma
 gna inflans: aut p̄ sacra sacrilega irretiens: in
 quib⁹ etiā magice fallacie curiosiores supbi
 oresq; aīas deceptas: illulasq; p̄cipitat: subdi
 tū tenēs: pollicēs etiā purgationē ante: p̄ eas
 quas theletas appellat: trāsfīgūrādō se in an
 gelū lucis p̄ multiformē machinationē: in si
 gnis et p̄digijs mendacij.

2 Cor. 11

De facilitate ludificationū quibus homi
 nes ab imundis spiritib⁹ fallunt. La XI
 Acile ē em̄ spiritib⁹ neq̄ssimis: p̄ aē
 rea corpa facere multa: q̄ mirentur
 aīe terrenis corpb⁹ aggrauate: eti
 am melioris affect⁹. Si em̄ corpa ip̄a terrena
 nōnullis artib⁹ et exercitatiōib⁹ modificata:
 in spectaculis theatricis tāta miracula homi
 nib⁹ exhibet: ut hī q̄ nūq; viderūt talia narra
 ta vix credāt. Quid magnū ē diabolo et ange
 lis ei⁹: de corp̄is elemētis: p̄ aerea corpa fa
 cere: q̄ caro miret⁹. Aut etiā occultis inspira
 tōib⁹: ad illudēdos hūanos sēs⁹: phāta smata
 imaginū machinari: q̄b⁹ vigātes dormiētē
 ve dēcipiat: v̄l furētes exagitet. S; sic fieri p̄t
 v̄l hō vira ac morib⁹ melior: spectet nequissi
 mos hoīes: vel in fune ābulātes: vel in timo
 dis morib⁹ corpoz mltā incredibilia faciētes
 nec v̄llo mō facere talia p̄cupiscat: nec eos p̄
 p̄erea sibi p̄ponēdos existimet. Sic aīa fide
 lis et pia: non solū si videat: vexetia si p̄p̄ fra
 gilitatē carnis: exhorreat miracula demonū
 nō idō tū: aut nō se posse talia dolebit: aut ob
 illos meliores eē iudicabit: cū sint p̄sertim i
 societate sc̄tōz: q̄ p̄ virtutē dei: cui cūcta subie
 cta sunt et mīme fallacia: et multo maiora fe
 cerunt: sive homīes: sive angeli boni.

De falsis et deceptorijs purificationibus.
 Caplm XII

Equaq; igit p̄ sacrilegas similitudines
 et impias curiositates et magicas cō
 secratiōes aīe purgāt et rēcōciliant
 deo: q̄ fallus mediator nō traicit ad supiora
 sp̄oti⁹ obsidēs intercludit viā p̄ affectus: q̄s
 tāto maligniores: q̄to supbiores sive societa
 tis inspirat. Qui nō p̄nt ad euolādū pennas

nuttire stutū: sed poti⁹ ad demergendū pō
 dera exaggerare vitioz: tāto graui⁹ aīa rui
 tura: q̄to sibi videt̄ euecta sublimius. Proin
 de sicut magi fecerunt diuinit⁹ moniti: q̄s ad
 hūilitatē dñi adorādā: stella pduxit. Ita et
 nos: nō qua venim⁹: s; p̄ aliā viā in patriā re
 dire debem⁹: quā rex hūilis docuit: et quā rex
 supbus hūili regi aduersari⁹ obsidere nō pos
 sit. Et nobis em̄ vt adoremus hūilē xpm̄: cell
 enarrauerūt gl̄iam dei: cū in oēm terrā et in
 son⁹ eoz: et in fines orbis terre verba eozum
 Glia nobis fuit ad mortē p̄ctm̄ in adā. Per
 vñū q̄p̄e hoīem p̄ctm̄ intrauit in hūc mūdū
 et p̄ p̄ctm̄ moris: et ita in oēs hoīes p̄trāsīt: in q̄
 oēs peccauerūt. Hui⁹ vie mediator diabolus
 fuit p̄suasor p̄cti: et p̄cipitator in mortē. Nam
 et ip̄e ad opandā duplā mortē n̄ram: simplaz
 attulit suā. Per impietatē n̄aq; mortu⁹ est in
 sp̄u: carne vtiq; mortu⁹ nō ē. Nobis autē et im
 pietatē p̄suasit: et p̄pter hāc vt i mortē carnis
 venīre mereremur: effecit. Unū q̄ aperit
 mus iniqua suasiōe: aliter nos secuti ē iusta
 dānatiōe: p̄p̄erea q̄p̄e sc̄ptū ē. De⁹ mortez
 nō fecit: q̄ cā mortis ip̄e nō fuit: s; tū p̄ ei⁹ re
 tributionē iustissima mors irrogata ē p̄ctōri.
 Sicut suplicij iudex irrogat reo: cā tū sup
 plicij nō ē iusticia iudicis: sed meritū criminis.
 Quo q̄ nos mediator mortis transmisit et ip̄e
 nō venit: i. ad mortē carnis: ibi nobis dñs de
 us n̄f medicinā emēdatiōis inseruit: quā ille
 nō meruit: occulta et nimis arcana ordinatio
 ne diuine altēz iusticie. Ut q̄ sic p̄ vñū hoīez
 mors: ita p̄ vñū hoīem fieret r̄surrectio mor
 tuoz. Quia magi vitabant hoīes q̄d euitare
 nō poterāt mortē carnis: q̄ mortē sp̄s: i. ma
 gis penā: q̄ meritū pene: nā si peccare: aut n̄
 curat: aut paz curat: non mori autē q̄uis nō
 obtineat̄ vehefiter satagit. Vite mediator
 ostendens: q̄ nō sit mors timēda q̄ phūanā cōn
 ditionē iā euadi nō p̄t: s; poti⁹ impietas q̄ p̄ si
 dē cauēri p̄t: occurrit nobis ad finē quo ve
 nim⁹: s; nō qua venim⁹. Nos em̄ ad mortez p̄
 p̄ctm̄ venim⁹ ille p̄ iusticiā: et iō cū sit mors no
 stra pena peccati: mors illius facta est hostia
 p̄ o peccato.

Abat. 2

Ps. 18

Roma. 5

Sap. 1

Roma. 5

Abortē xpi nō fuisse necessitatis n̄f: s; vo
 luntatis sive acptatis. La. XIII

Quapropter cū sp̄s corpi preponat
 q̄ morsq; sit sp̄s a dō deserit: mors aut
 corpi a sp̄u deserit: eaq; sit pena in
 morte corpi: vt sp̄s q; volēs deseruit deū:
 deserat corp⁹ inuitus: vt cū sp̄s deū deseru
 erit q; voluit: deserat corp⁹ etiam si noluerit
 nec deserat cū voluerit nisi aliqua sibi vim q̄
 ip̄m corpus perimā intulerit: demonstrauit

Liber

spūs mediatoris: qz nulla pena pcti vsqz ad mortē carnis ei⁹ accesserit: qz nō eā deseruit inuitus: s; qz voluit: qñ voluit: quomō voluit

Job. 10 Quippe dei vbo ad vnitatē cōmixt⁹ ē homo. hinc ait. Prātem habeo ponēdi aiām meaz et prātem habeo itez sumēdi eā. Nemo tollet eā a me: s; ego pono eam a me itez sumo eā. Et hoc maxie mirati sūt: sicut euāgelium loquit: qd p̄sentes erāt: cū post illā vocē: i qua figurā pcti n̄i edidit: p̄tinuo tradidit spiritū Longa em̄ morte cruciabant ligno suspensi.

Job. 19 Tū latronib⁹ vt iaz morerent: et de ligno an sabbatā deponerent: crura cōfracta sunt. Ille autē qz mortu⁹ inuentus est: miraculo fuit.

Mat. 15 Hoc etiā pilatū legimus fuisse miratū: cū ab ip̄o sepeliendū corpus dñi peteret. Ille itaqz deceptor: qd fuit homi mediator ad mortē: falsoqz se opponit ad vitā: noīe purgatiōis p̄sacra et sacrificia sacrilega qbus supbi seducuntur: qz nec p̄cipitationē mortis n̄re h̄re potuit: nec resurrectionē sue: simplā qdē suā mortē ad duplā n̄fam potuit afferre. Simplā vero resurrectionē in qua et sacramentū eēt renouatiōis n̄re: et ei⁹ q in fine futura ē euiglatiōis exemplū: nō vtiqz potuit. Ille p̄inde qd spū viuus carnē suā mortuā resuscitauit: verus vite mediator illū spū mortuū et mortis mediatorē a spiritib⁹ in se credentium foras misit: vt nō regnaret intrinsec⁹: s; forinsecus oppugnaret: nec tñ expugnaret. Cur se ipse quoqz temptandū p̄buit: vt ad superandas etiā temptatiōes ei⁹ mediator eēt: nō solū adiutoriu: veretia p̄ exemplū. At ille primitus vbi p̄ oēs aditus ad interiora molēs irrepere: expulsus ē: post baptisma in heremo cōpleta om̄i temptatione illecebrosa: qz viuum spū: mortu⁹ spū nō inuasit: quoquo mō audus mortis hūane cōuertit se ad faciendam mortē: quaz potuit: et p̄missus ē in illud qd ex nobis mortale viu⁹ mediator acceperat. Et vbi potuit aliqd̄ facere: ibi ex om̄i p̄te deuict⁹ est: et vsqz accepit exteri⁹ prātem dñice carnis occidente: inde interior ei⁹ ptās qua nos tenebat occisa ē. Factū ē em̄ vt vincula pctōrū multoz: in multis mortib⁹ p̄ vni⁹ vnā mortē quā pcti nullū p̄cesserat: soluerent. Quam p̄pterea dñs p̄ nobis in debita reddidit: vt nobis debita nō noceret. Neqz em̄ iure cuius qd prāis exutus ē carne: s; ip̄e se exuit. Nam qui posset nō mori si nollet: p̄culdubio qz voluit mortuus ē: et ideo p̄ncipatus et prātes expoliavit: fiducia lter triūphāse eas i semetip̄so. Morte sua q̄ppe vno verissimo sacrificio p̄ nobis oblato: qd quid culpārū erat vsqz nos

p̄ncipat⁹ et prātes ad luēda supplicia iu. et detinebat purgavit: aboleuit: extinxit: et suare iurrectiōe in nouā vitā nos p̄destinatos vocauit: vocatos iustificauit: iustificatos gloriificauit. Ita diabolus hoīem quē p̄pensionē seductū: tāqz iure integro possidebat: et ipse nulla corruptiōe carnis et sanguinis septus: p̄ istā corpis mortalis fragilitatē: nimis egeno et infirmo tanto supbioz: quāto velut ditiōz et fortioz: quasi p̄noso et erumnoso dñabit in morte carnis amisit. Quo em̄ cadentē nō secut⁹ impulit pctōrē: illuc descendētē p̄secut⁹ cōpulit redemptorē. Sic in mortis p̄ortio fili⁹ dei nobis fieri dignatus ē amic⁹: quo nō pueniendo meliozē senobis atqz maiozē putabat inimicus. Dicit em̄ redemptor n̄r. Maiorē dilectionē nemo habet: qz vt animā suā ponat p̄ amicis suis. Quocirca etiā ip̄o dño se credebat diabolus supiozē: in quantum illi dñs in passionib⁹ cessit: qz et de ip̄o intelletū est qd in psalmo legit. Abinuisi cū pau- lomī⁹ ab angelis: vt ab iniquo velut equo iure aduersum nos agēte: ip̄e occisus innocens eū iure equissimo suparet: atqz ita captiuitatē p̄p̄ pcti factaz captiuaret: nosqz liberaret a captiuitate p̄pter pcti iusta: suo iusto sanguine iniuste suo: mortis chirographū delens et iustificandos redimēs pctōres hinc etiā diabol⁹ ad hec suos illudit: qd se p̄ sua sacra velut purgandis: et potius implicandis atqz mergendis: falsus mediator opponit: qz supbis facillime p̄suadet irridere atqz cōtemnere mortē xpi: a qua ip̄e quāto ē alienioz: tanto ab eis credit sanctioz atqz diuiniōz. Qui tñ apud eū paucissimi remāserūt: agnoscentib⁹ gētib⁹: et pia hūilitate bibētib⁹: p̄ciū suū: eiusqz fiducia deserētib⁹ hostē suū: et p̄currentib⁹ ad redemptorē suū. Melcit. n. diabol⁹ quō illo z insidiantē et furētē vtrā ad salutē fideliū suoz excelsissima sapia dei: a se ne supiozē qd ē in itū spiritualis creature: vsqz ad finē inferiorē: qd est mors corpis: p̄tendēs fortiter et disponēs oīa suauit. Attingit enim vbiqz p̄pter suā mundiciā: et nihil in q̄natum in eā incurrit. A morte autē carnis alieno diabolō vnde nimū supbus incedit: mors alterius generis p̄parat in eterno igne tartari: qd nō solū cū terrenis: sed etiā cū aeris corpib⁹ bus excruciarī spūs possint. Supbi autē homines qbus xps (qz mortu⁹ ē) viluit: vbi nos tam maguo p̄cio emit et istā mortē reddūt cū hoīb⁹ p̄ditioni erūnose nature: que trahitur a p̄mo pctō: et in illā cū illo p̄cipitabunt. Quē p̄pterea xpo p̄posuerunt: quia eos in istā de

Roma 8

Job 15

Ps 8

L. 10. 2

Sap 8

Ibidē 7

Quartus

iecit: quo p distantē naturā ipse nō cecidit: et quo ppter eos pingentē miscōiam ille descēdit: et in se demonib⁹ esse meliores non dubitāt: credere: eosq; maledictis oibus in secriari detestariq; nō cessant: quos certe alienos ab hui⁹ mortis passiōe nouerūt: ppter quaz xpm ptemnūt: Nec sic volūt p̄siderare quaz fieri potuerit: vt in se manēs: nec p̄ seipm ex villa pte mutabile dei verbū: p̄ inferioris tñ nature susceptionē aliqd̄ inferius pati possz: qđ inuūdy demō (qz terrenū corp⁹ nō habet) pati nō possit. Sz cū sint ipi demonib⁹ meliores: tñ qz carnē portāt: mox sic p̄t: quemadmodū demōes mozi: qđ eā nō portāt: nō vtiq; p̄t. Et cū de ritib⁹ sacrificioz suoz multū p̄sumāt: qđ se fallacib⁹ supbiq; spiritib⁹ imolare nō sentiūt. Aut si tā sentiūt aliqd̄ sibi p̄des arbitrant p̄fidoz z inuidoz amicitia: quoz rū intentionis nullū negociū est: nisi impeditiō redit⁹ nri: nō intelligūt ne ipos quidē supbiōsimos spūs honorib⁹ sacrificioz gaudere potuisse: nisi vni vero deo p̄ quo coli volunt: verū sacrificiū deberet.

De sacrificio p̄fecto z xō qđ ipse p̄ nob̄ saluator effectus est. Ca. XIII

¶ **E**q; id posse rite offerri: nisi p̄ sacerdetē sc̄m̄ z iustū: nec nisi ab eis accipiāt qđ offerit: p̄ quib⁹ offerit: atq; id sine vitio sit: vt p̄ vitiosis mundandis possit offerri: hoc certe oēs cupiūt: qđ p̄ se offerri sacrificiū deo volūt. Quis ḡtā iust⁹ z sc̄tū sacerdos: qđ vnic⁹ fili⁹ dei nō qđ opus haberet p̄ sacrificiū sua purgare pctā: nec originalia: nec ex hūana vitā qđ addunt: Et qđ tā p̄gruet ab hoib⁹ sumeret qđ p̄ eis offerret: qđ hūmana caro: Et qđ tā aptū huic imolatiōi: qđ caro mortalis: Et qđ tā mundū p̄ mūdādis vitis mortalitū: qđ sine vlla cōtagiōe carnalis p̄cupiscētie: caro nata in vtero z ex vtero virginali: Et qđ tā ḡte offerri z suscipi possit: qđ caro sacrificiū nri: corp⁹ effectū sacerdoti nri. Et qm̄ q̄tuor: p̄siderāt in om̄i sacrificio: cui offerat: a quo offerat: qđ offerat: p̄ quib⁹ offerat: idē ipse vnus verusq; mediator: p̄ sacrificiū pacis recōcilians nos deo: vnum cū illo maneret cui offerebat: vnū in se faceret: p̄ quibus offererebat: vn⁹ ipse esset qui offerebat: et quod offerebat.

De his qđ sibi purgationem de virtute propria pollicentur. Ca. XV

¶ **E**nt autē quidā qđ se putāt ad p̄tēplādū deū: z inherendū deo virtute p̄p̄a posse purgari: qđ ipa supbia maxime

maculat. Nullū em̄ vitiiū ē cui mag⁹ diuina lege resistit: z in qđ mag⁹ accipiat dñandi ius ille supbissim⁹ spūs: ad ima mediator: ad summa iterclusor: nisi occulte insidiās alia via deuiter: aut p̄ plm̄ deficiēt: qđ interpretat amalech: a pte seuiēs: z ad terrā p̄missiōis repugnādo trāsitū negās: p̄ crucē dñi qđ moysi manib⁹ extēsis p̄figurata super l̄b̄m̄ c̄m̄ sibi purgationē isti virtute p̄p̄ia pollicēt: qz nōnūli eoz potuerūt aciē mētis vltra oēm creaturā transmittere: z lucē incōmutabilis veritatis q̄tulacūq; ex pte cōtingere: qđ xp̄ianos multos ex fide interim sola viuētes: nōdū potuisse deridēt: Sz qđ p̄dest supbiēt: z ob hoc erubescēt lignū p̄cedere: de lōginquo p̄spicere patriā trās marinā: Aut qđ obest humili de tāto interuallo nō eā videre: i illo ligno ad eā venienti: a quo dedignat ille portari.

Exo-17

Sapiētes mūdi nec resurrectionis ditatz cognoscere: nec futuroz ordinē scire potuisse: q̄uis et ipi vaticinia habere videantur.

Capitulum XVI

¶ **I**etiā resurrectionē carnis nos credere rep̄hēdūt: sibiq; poti⁹ etiam de his reb⁹ credi volūt. Quasi vero qđ p̄cellam incōmutabileq; subam: p̄ illa qđ facta sunt intelligere potuerūt: p̄pterea de cōuersione rerū mutabiliū: aut de p̄tecto seculozū ordine p̄sulēdi sint. Nūquid em̄ qz verissime disputāt: z documētis certissimis psuadent: eternis rationib⁹ oīa t̄palia fieri: p̄pterea potuerūt in ipis rationib⁹ p̄spicere: vel ex ipis colligere qđ sint aīaliū genera: qđ semia singuloz in exordijs: qđ mod⁹ i incremētis: qđ nūcri p̄ceptus: portus: p̄ etates: p̄ occasus: qđ motus in appetēdis qđ sc̄dm̄ naturā sūt: fugiēdis qđ cōtrariis: Nōne ista oīa: nō p̄ illā incōmutabile sapiam: s̄ p̄ locoz ac tempoz historiaz quesierūt: z ab aliis ex p̄ta atq; p̄sc̄pta crediturūt: Quo min⁹ mirandū ē: nullo mō eos potuisse pl̄riorū seculoz seriem vestigare: z q̄ndaz metā hui⁹ excursus: qđ tanq̄ fluuiō genis decurrit hūanū: atq; inde p̄uersionē ad suū cuiq; debitū terminū. Ista em̄ nec historici scribere potuerūt lōge futura z a nullo ex p̄ta atq; narrata: nec isti p̄bi ceteris meliores in illis sūmis eternisq; rationib⁹ intellectua lia p̄tēplati sunt. Alioq̄n nō eiuldē generis p̄terita qđ potuerūt historice indreren: sed potius z futura p̄noscere. Qđ qđ potuerūt: ab eis vates: a n̄is p̄p̄be appellati sunt.

Roma-1

Unde apud impios possint quedā futura p̄sciri. Cap. XVII

Liber

¶ Quāq̄ 7 pphaz nomē nō oīno alie
nūc alīs eoz. Sz plurimū interest:
vix expimēto p̄teritoꝝ futura cōiici-
ant. Sicut medici multa p̄uidendo: etiā lris
mādauerūt: q̄ ip̄i expta notauerūt. Sicut de
niq̄ agricole vel etiā naute multa p̄nūciant
Talia em̄ si ex lōgis interuallis tpm̄ fiant: di-
uinationes putant. An dō iā v̄tura p̄cesse-
rint: 7 lōge v̄sa veniētia nūciant: p̄o acuto
sensu viditū: q̄d cū faciūt aeree p̄tates diui-
nare credūt. Tāq̄ si q̄sq̄ de mōtis v̄rice ali-
quē longe videat veniēte: 7 p̄ime in cam-
po habitātib⁹ aū nūciet. An ab angelis san-
ctis q̄bus ea de⁹ p̄ d̄bū: sapiamq̄ suā indicat
vbi 7 futura 7 p̄terita stāt: vel q̄busdā p̄nūci-
ent hoīb⁹: vel ab eis audita: rursus ad alios
hoīes trāsmitant. An ip̄oz hoīm quozūdaꝝ
mētes intantū euehant sp̄sctō: vt nō p̄ an-
gelos: s̄ ip̄as futuroꝝ instātes causas: in ip̄-
sa sūma rex arce sp̄sctant. Audiūt em̄ ista et
aeree p̄tates: siue angelis ea nūciantib⁹: si-
ue hoīb⁹: 7 tū audiūt q̄tū op⁹ eē ille iudicat:
cui subiecta sunt oīa. Multa etiā p̄dicunt in-
stinctu quodā impulsu sp̄i nescientiū: sic cai-
phas nesciuit q̄d dixit: s̄ cū eēt p̄tifer pphā-
uit. Ergo de successionib⁹ seculoz: 7 de resur-
rectione mortuoz: p̄bos nec illos p̄sulere de-
bem⁹ q̄ creatoris eternitatē (in quo viuimus
mouemur 7 sum⁹) q̄ntū potuerūt intellexit
Quia p̄ ea q̄ facta sunt cognoscētes deū: nō
sicut deū gl̄ificauerūt: aut gr̄as egerūt: s̄ dicen-
tes se esse sapiētes: stulti facti sunt. Et cū ido-
nei non eēt: in eternitatē sp̄italis incōmu-
tabilitq̄ natura acie mētis tā p̄stanter infige-
re vt in ip̄a sapia p̄ditoris atq̄ rectoris vniū-
tat̄ viderēt volumina seclōꝝ: q̄ ibi iā eēt 7 sp̄
eēt. Hic at̄ futura eēt: vt nō eēt: atq̄ vt ibi
viderēt p̄uersiōes in meli⁹: si solū aīaz: s̄ etiā
corpoz hūanoꝝ vsq̄ ad sui modū p̄fectionez
Lū q̄ ad h̄ ibi videnda nullo mō eēt idonei:
ne ad illud q̄dē digni habitū sunt: vt eis ista p̄-
scctōs angelos nūciantib⁹: siue for̄insec⁹ p̄ sen-
sus corpis: siue interiorib⁹ reuelat: om̄ib⁹ in
suū exp̄ssis: sicut p̄tib⁹ n̄ris vera pietate p̄di-
tis: hec demonstrata sunt: q̄ ea p̄dicētes: vel d̄
p̄ntib⁹ signis: vel de p̄mis reb⁹ ita vt p̄dite-
rāt: facti fidē faciētes: auctoritatē cui de lōge
futuris vsq̄ in seculi finē crederēt: h̄re meru-
erūt. P̄tates aūt aeree sup̄be atq̄ fallaces:
etiā si q̄dā de societate 7 ciuitate sanctorū: 7 d̄
vero mediatore a sanctis 7 p̄phetis: vel an-
gelis audita p̄ suos vates dixisse repiunt: id
egerūt vt p̄ hec aliena vera etiā fideles dei si
possent ad sua falsa trāducerent. De⁹ autez

Job 11

Act. 17

Roma 1

p̄nescientes id egit: vt veritas v̄ndiq̄ refo-
naret fidelib⁹ i adiutorū: imp̄is i testimoniū.

De fide qua credim⁹ tp̄alit gestā: 7 v̄itate
que reddet eterna. Ca. XVIII

¶ Quia igit̄ ad eterna capescēda idonei
nō eram⁹: for̄desq̄ pctōꝝ nos p̄gras
uabāt tp̄aliū rerū amore cōtracte: et
de p̄pagine mortalitatis tanq̄ naturalit̄ mo-
lite: purgādi eram⁹. Purgari aūt vt p̄pare-
mur etern⁹: nō nisi p̄ tp̄alia possem⁹: q̄libet iā
p̄tempati tenebamur. Sanitas em̄ a morbo
p̄limū distat: s̄ medici curatio nisi morbo con-
gruat: nō p̄duci sanitatē. Inutilia tp̄alia dect̄
piūt egrotos: vtilia tp̄alia suscipiūt sanādos
et trāiciūt ad eterna sanatos. Mens autez
rationalis sicut purgata contemplationem
debet rebus eternis: sic purganda tempora-
lib⁹ fidē. Dixit q̄dā illoꝝ q̄ quondā ap̄ gre-
cos sapiētes habitū sunt. Q̄tū ad id q̄d ortū
est eternitas valet: tū ad fidē veritas. Et p̄-
fecto ē vera sn̄a. Q̄d em̄ nos tp̄ale dicimus:
hoc ille q̄d ortū ē appellauit. Ex q̄ genere est
am nos sum⁹: nō tū fm̄ corp⁹: s̄ etiā fm̄ ani-
mi mutabilitatē. Nō em̄ pp̄ie vocat̄ eternū
q̄d aliqua ex pte mutat̄. In q̄ntū igit̄ mutabi-
les sum⁹: intantū ab eternitate distamus. Pro-
mittit̄ aūt nobis vita eterna p̄ veritatē: a cu-
ius sp̄sctitate rursus tantū distat fides n̄ra
quantū ab eternitate mortalitas. Hic q̄ ad-
hibem⁹ fidē reb⁹ tp̄aliter gestis p̄pter nos: 7
p̄ ip̄m mūdāmur: vt cū ad sp̄m venerimus:
quē admodū succedit fidei veritas: ita mor-
talitati succedat eternitas. Quapropt̄ q̄m si
des n̄ra fiet veritas: cū ad id q̄d nobis credē-
tib⁹ p̄mittit̄: p̄uenerim⁹. Promittit̄ aūt nob
vita eterna: 7 dixit veritas: nō q̄ fiet sicut fu-
tura ē fides n̄ra: s̄ q̄ sp̄e veritas: q̄ ibi ē 7 eter-
nitas. Dixit q̄ v̄itas hec ē aūt vita eterna: vt
cognoscāt te vnū v̄ez deū: 7 quē misisti iesuz
xpm̄. Quia fides n̄ra videndo fiet v̄itas: tunc
mortalitatē n̄ram cōmutatā tenebit̄ eterni-
tas. Q̄d donec fiat: 7 vt fiat: q̄ reb⁹ ortis ac-
cōmodam⁹ q̄dē fidē credulitatis: sicut i eter-
nis speramus veritatē p̄emplatōis: ne fidelis
mortalis vite dissonaret a v̄itate eterne vite
ip̄a veritas p̄fi coeterna de terra orta fili⁹ dei
sic venit vt fieret fili⁹ hoīs: 7 ip̄e in se exciperet
fidē n̄ram: qua nos p̄duceret ad veritatē suā
qui sic suscepit mortalitatē n̄ram: vt nō amitte-
ret eternitatē suā. q̄tum em̄ ad id q̄d ortū
est eternitas valet: tantū ad fidē veritas.
Ita q̄ nos purgari oportebat: vt ille nobis fi-
eret ort⁹ q̄ maneret eternus: ne alter nobis

Job 17

Ps 84

Quartus

esset in fide: alter in veritate. Nec ab eo qd or
 ti sum? ad eterna trāstire possem? nisi eterno
 portū nrm in nobis sociato: ad eternitatē ipsius
 traiceremur. Hūc itaq; illuc quodāmo secu
 ta est fides nra quo ascendit in quē credim?
 orus: mo: tu? resuscitat? assumpt? : hōz q̄t
 tuō: duo p̄iora noueram? in nobis. Scim?
 em̄ homines z oriri z mori. Duo autē reliqua
 id est resuscitari z assumi: iuste in nobis futu
 ra speram? qz in illo facta credidim?. Itaq; i
 illo qz id qd ortū erat trāst̄it ad eternitatez
 transiturū ē z nrm: cū fides puenerit ad ve
 ritatē. Itē em̄ credentib? vt in vbo fidei ma
 nerent: z inde ad veritatē: ac p̄ ad eternita
 tē p̄ducti a morte liberarēt: ita loquit. Si mā
 seritis in vbo meo: vere discipuli mei eritis.
 Et q̄si q̄rerent: q̄ fructu: secūt? ait. Et cogno
 scetis veritatē. Rursus q̄si dicerēt. Quid p̄
 dest mortalib? veritas? Et veritas inq̄t libe
 rabit vos. Q̄si: nisi a morte: a corruptione: a
 immutabilitate? Veritas q̄ppe imortalis: incor
 rupta: incōmutabilitas p̄manet. Vera autē
 immortalitas: vera incorruptibilitas: vera in
 cōmutabilitas: ipsa est eternitas

De missione filij dei qua in forma fui mi
 nor factus ē p̄re: cuz in forma dei p̄ri p̄manet
 et equalis. La. XIX

Ecce ad qd missus ē fili? dei: imo vō
 e ecce qd ē missus esse filiū dei? Que
 cunq; p̄pter faciendā fidē q̄ munda
 remur ad p̄templandā veritatē in reb? oris
 ab eternitate patris: z ad eternitatē relatis
 tpaliter gesta sunt: aut testimonia missionis
 hui? fuerūt: aut ipsa missio filij dei. Sed testi
 monia quedā venturū p̄nunciauerūt: q̄dam
 venisse testata sunt. Factuz q̄ppe creaturā p̄
 quē facta est oīs creatura: oēm creaturam te
 stē habere optebat. Nisi em̄ multis missis p̄
 dicaret vnus: nō multis dimissis teneret vn?
 Et nisi talia eēt testimonia q̄ paruis magna
 esse viderent: nō crederet ille ita magn? : vt
 magnos faceret magn? : qz ad puos missus ē
 paruus. Incompabiliter em̄ maiora filij dei
 facta sunt celū z terra: z oīa q̄ in eis sunt: q̄a
 oīa p̄ ipm facta sunt: q̄ signa z portēta que in
 eis testimoniū pruperūt. Sed tñ hoīes vt h
 magna p̄ eū facta parui crederēt: illa parua
 tanq̄ magna tremuerunt. Cū ḡ venit pleni
 tudor̄ ipis: misit de? filiū suū: factū ex muliere
 factū sub lege: vsq; adeo parūū vt factū: eo
 itaq; missus q̄ factū. Si ḡ maior mittit mino
 rē: fatemur z nos factū minorē: z in tñ mino
 rē inquantū factū: z inquantū factuz inq̄stum

missum. Misit em̄ filiū suū factū ex muliere
 per quē tamē qz facta sunt oīa: nō solū p̄us. Ubi s
 factus mitteret: sed p̄us q̄ eēt oīa: eundem
 mittēti p̄stemur equalē: quē dicimus missuz
 minorē. Quō ḡ an istā plenitudinē ipis: qua
 cū mitti optebat: p̄ius q̄ missus esset videri
 a patrib? potuit: cum eis angelica quedā vi
 sa demonstrarent: qm̄ nec iā missus: sic equalē
 p̄ri videbat? Cū em̄ dicit philippo: a quo vti
 qz sicut a ceteris: z ab ipis a quib? crucifixus
 est in carne videbat. Tāto tpe vobiscū suzet
 nō cognouistis me. Philippe q̄ me vider: vt Job. 14
 det z p̄rem: nisi qz videbat z nō videbat? U
 debat sic missus fact? fuerat: nō videbat sic
 p̄ eū oīa facta erāt. Aut vñ etiā illud dicit.
 Qui habet mādata mea z seruat ea: ipse ē q̄ Job. 1
 diligit me: z qui diligit me: diliget a p̄re meo Job. 14
 et ego diligā eū z manifestabo ei meipm. Cū
 esset manifest? an̄ oculos hoīm: nisi qz carnē
 qd verbū in plenitudine ipis factū erat susci
 piendā n̄ se fidei porrigebat. Ip̄m autē verbū
 p̄ qd oīa facta erāt purgate p̄ fidē menti con
 templandū in eternitate seruabat

Non esse contra equalitatē patris z filij
 etiā fm̄ coeternā p̄ri diuinitatē intelligat fil
 lius missus. La. XX

It autē fm̄ hoc missus a p̄re filius dicitur:
 qz ille pater est: ille filius: nullo
 mō impedit vt credamus: eq̄lem pa
 tris esse filiū z cōsubstantialē z coeternū: z ta
 men a patre missum filiū. Nō qz ille maior ē:
 ille minor: sed qz ille pater: ille filius. Ille ge
 nitor: ille genit? Ille a quo ē qui mittit: ille q̄
 est ab eo q̄ mittit. Fili? em̄ a p̄re ē: non p̄ a fili
 o. Scdm̄ hoc iā pōt intelligi: nō tñ ideo dici
 missus fili? : quia verbū caro factū est: s̄ ideo
 missus vt verbū caro fieret: z p̄ presentia cor
 poralē illa q̄ scripta sunt oparet. id est vt non
 tñ homo missus intelligat qd verbū factū ē
 sed z verbū missuz vt homo fieret: qz non fm̄
 imparē potestatē vel substantiā vel aliqd qd
 deo p̄ri nō sit equalē missus ē: sed fm̄ id qd si
 lius a patre est: nō pater a filio. Verbū enim
 patris est filius: qd z sapientia eius dicitur.
 Quid ḡ mirū si mittit: nō qz inequalis ē pa
 tri: sed qz est manatio quedā claritatis omni
 potentis dei sincera: Ibi autē qd manat: z de
 quo manat vnus eiusdemq; substantiē est.
 Neq; em̄ sicut aqua de foramine terre aut la
 pidis manat: sed sicut lux de luce. Itaq; quod
 dictū est. Lando: ē em̄ lucis eterne: quid ali
 ud dictū ē: q̄ lux ē lucis eterne: Lando: q̄ppe

Liber

lucis: qđ nisi lux ē: Et ideo coeterna luci: de qua lux est. Adhuc autē dicere: cādor: lucis: qđ lux lucis: ne obscurior: putaret ista que manar: qđ illa de qua manar. Lū em̄ audir cādor ei⁹ eē ista: facilius ē vt phāclucere illa: qđ hec min⁹ lucere credat. Sed qz: cauēdū nō erat ne minor: lux illa putaret qđ istaz genuit. Hoc em̄ nullus vnq̄ heretic⁹ ausus ē dicere: nec credendū ē aliq̄e ausuz. Illi cogitationi occurrit scriptura qđ possit videri obscurior lux ista que manar: qđ illa de qđ manar. Quā suspitionē tulit cū ait. Cādor ē illi⁹: id ē lucis eterne: atqz ita ofēdit equalē. Si em̄ h̄ minor ē: obscuritas illi⁹ ē: nō candor illi⁹. Si autē maior ē nō ex ea manar. Nō em̄ vinceret de qđ genita est. Quia qđ ex illa manar: non ē maior qđ illa. Quia vō nō obscuritas illi⁹ s̄ candor illius ē nō est minor: equalis ē ergo. Neqz h̄ mouere debet: qđ dicta ē manatio quedā claritatē omnipotētis dei sincera: tanq̄ ipa nō sit omnipotens: s̄ oipotētis manatio. Adhuc em̄ de illa dicit. Et cū sit vna: oia pōt. Quis ē autē oipotens: nisi qđ oia pōt? Ab illo itaqz mittit: a quo emanar. Sic em̄ r̄ ab illo petir: qđ amabat eaz et de siderabat eā. Emitte inq̄t illā de sanctis celis tuis: r̄ mitte illā a sede magnitudis tue vt mecū sit: r̄ mecū laborer: id ē doceat me laborare ne laborē. Labores em̄ eius: virtutes sunt. Sz aliter mittit vt sit cū hoīe: alit missa est vt ipa sit hō. In aīas em̄ sc̄as se trāssert: atqz amicos dei r̄ pphas pstituit: sicut etiam implet factos angelos r̄ oia talib⁹ misterijs pgrua p eos opat. Cum autē venit plenitudo t̄pis missa ē: non vt impleret angelos: nec vt esset angel⁹: nisi inq̄tū p̄siliū p̄ris ānūciabat qđ r̄ ipius erat. Nec vt eēt cū hoīb⁹: aut i hoīmīnib⁹. Hoc em̄ r̄ antea in p̄rib⁹ r̄ pphētis: sed vt ipm̄ verbū caro fieret: id ē hō fieret: in quo futuro reuelato sacramento etiā eoz sapientia atqz sc̄toz salus eēt: qđ priusq̄ ipse de virgine nasceret: de mlierib⁹ nati sunt: r̄ in qđ facto atqz p̄dicato sal⁹ sit oīm credentiū: sperā t. ū. diligētū. Hoc em̄ magnū pietatis ē sacramentū: qđ manifestū ē in carne: iustificatū ē in spū: appuit angel⁹: p̄dicatū ē in gētib⁹: creditū ē in mundo: assumptū ē in gl̄ia. Ab illo qđ mittit dei v̄bū: cui⁹ ē v̄bū. Ab illo mittit de qđ natū ē. Adhuc qđ genuit: mittit qđ genitū est. Et tūc vnicuiqz mittit: cū a quoqz cognoscit atqz p̄cipit qđ tū cognosci r̄ p̄cipi pōt p̄ captu vel proficiētis in deū: vel p̄fecte in deo aīa rationali. Nō qđ eo ipso qđ de p̄re nat⁹ ē: missus ē fil⁹. Sz v̄leo qđ appuit huic mūdo v̄bū caro factū. Cū dicit. Exiui a p̄re r̄ veni i hūc mūdu

Ule eo qđ ex tpe cuiusqz mēte p̄cipit: sic dictū est. Adhuc illā vt mecū sit: r̄ mecū laborer. Quod gnātū ē ab eterno: eternū ē. Cādor ē em̄ lucis etne. Quod autē mittit ex tpe: a quoqz cognoscit. Sz cū in carne manifestat⁹ ē fil⁹ dei in hūc mūdu missus ē in plenitudine t̄pis: fact⁹ ex feia. Quia em̄ in sapia dei nō poterat mūdu cognoscere p̄ sapia dei: qm̄ lux luczi tenebris: r̄ tenebre eā nō cōp̄hēderūt: placu it deo p̄stulicia p̄dicatōis saluores credentes facere: r̄ v̄bū caro fieret r̄ hitaret in nob. Lū autē ex tpe cuiusqz p̄uect⁹ mēte p̄cipit: mitti qđ dē dicit: s̄ nō in hūc mūdu. Neqz em̄ sensibilter appetit: i. corp̄is sensib⁹ p̄sto ē. Quia r̄ nos s̄m qđ mēte aliqđ eternū qđ tū possum⁹ capimus: nō in h̄ mūdo sum⁹. Et oīm iustoz spūs etiā adhuc in hac carne viuentiū: inq̄tū diuina sapiūt: nō sūt in h̄ mūdo. Sz p̄ cū ex tpe a quoqz cognoscit: nō dicit missus. Nō em̄ habet de qđ missus sit: aut ex qđ p̄cedat. Sapia qđ p̄e dicit. Ego ex ore altissimi p̄diui. Et de spūsancto dicit: a p̄re p̄cedit: p̄ vō a nullo. Sicut qđ p̄ genuit: fil⁹ genit⁹ ē. ita p̄ mittit: fil⁹ missus ē. Sz quē admodū qđ genuit r̄ qđ genit⁹ ē: ita r̄ qđ mittit r̄ qđ missus ē vnū sunt: qz p̄ r̄ fil⁹ vnum sunt. Ita etiā spūs sanctus vnū cū eis ē: qz h̄ tria vnū sūt. Sicut em̄ natū eē filio a p̄re eē: ita mitti ē filio cognosci qđ ab illo sit: r̄ sic spūsancto donū dei esse est a patre p̄cedere: ita mitti ē cognosci qđ ab illo p̄cedat. Nec possum⁹ dicere qđ spūsanct⁹: r̄ a filio non p̄cedat. Neqz em̄ frustra idē spūs: r̄ p̄ris r̄ filij spūs dicit. Nec video qđ aliud significare voluerit: cuz sufflans in faciē discipuloz ait. Accipite spūsanctū. Neqz em̄ flat⁹ ille corpore: cuz sensu corp̄aliter tangendi p̄cedēs ex corpore substantia spūsancti fuit: s̄ demōstratio p̄ cōgrua significationē: nō t̄m a patre: sed a filio p̄cedere spūsanctū. Quis em̄ dementissim⁹ dixerit: aliū fuisse spūsanctū quem sufflans dedit: r̄ alium quem post ascensionē suam mittit? Unus em̄ spūs: est spiritus dei: spiritus patris r̄ filij: spiritus sanctus qui operatur omnia in oīmib⁹. Sed qđ bis datus est: dispensatio certe significationis fuit: de qua suo loco quantuz dominus dederit differemus. Quod ergo dñs ait. Quem ego mittā vobis a patre: ostendit spiritū patris r̄ filij: qz etiam cū dixisset: quem mittet pater: addidit: in nomine meo: nō t̄m dicit: quem mittet pater a me: quē admodū dicit: quem ego mittā vobis a patre: videlicet ostēdens qđ totius diuinitatis: vel si melius p̄cipit dicitur: p̄cipiū pater est. Qui ergo ex p̄re procedit r̄ filio: ad eū refert⁹ a qđ nat⁹ est fil⁹.

Sap. 7

Ibidē

Ibidē

Ibidē 9

Ibidē 7

1. Sap. 4

1. Lbi. 3

Job. 16

Sap. 9

Ibidē 7

1. Lbi. 3

Sap. 4

1. Lor. 1

Job. 1

1. Lor. 1

Job. 1

Ecc. 24

Job. 20

1. Lor. 12

Job. 15

Quartus

Joh. 7 Et qd dicit euangelista. Spūs nondū erat datus: qz iesus nondū erat clarificatus: quō itel ligit nisi qz certa illa spūs sancti datio vel missio post clarificationē xp̄i futura erat qualis nūq̄ antea fuerat. Itēq̄ em̄ antea nulla erat sed talis non fuerat. Si em̄ antea spūs sc̄tus nō dabat quo impleri pphete locuti sunt: cū apte sc̄ptura dicat: et multis locis ondat sp̄ritus sc̄ro eos locutos fuisse: cū et de Johe baptista dictū sit: spūs sancto replebit̄ iā inde ab vte ro m̄ris sue: et spūs sc̄to replet̄ Zacharias inuenit̄ pater ei: vt de illo talia diceret. Spūs sancto maria: vt talia d̄ dño quē gestabat vte ro p̄dicaret. spūs sc̄to Simeon et Anna: vt in agnitudine xp̄i puuli agnosceret. Quō ḡ spūs nōdū erat datus: q̄a iesus nondū erat clarificatus: nisi qz illa datio: vel donatio: vel missio spūs sc̄ti: habitura erat quādā pprietate suaz in ip̄o aduentu: qualis antea nunq̄ fuit. Huius em̄ legim̄: in linguis quas nō nouerāt homines locutos veniēte in se spūs sc̄to: sicut tūc factū est: cū opteret ei aduentū signis sensibilibus demonstrari: vt onderet̄ totū orbē terrarū atqz oēs gentes in linguis varijs constitutas: credituras in xp̄m p̄donū spūs sancti: vt impleret̄ qd in psalmo canit̄. Itē sunt loqueles neq̄ sermōes quoz nō audiant̄ voces eorū. In omnē terrā erit̄ sonus eoz: et in fines orbis terre vba eoz. Verbo itaqz dei ad vnitatē p̄sonē copulatus: et quodā mō cōmixtus est hō: cū veniente plenitudine t̄pis missus est in hunc mundū: fact̄ ex femina filius dei vt eēt et filius hoīs p̄pter filios hoīm. Hāc p̄sonā angelica natura figurare antea potuit vt p̄nunciaret: nō exp̄meret vt ip̄a esset.

De sensibili demonstratiōe spūs sc̄ti et de coeternitate trinitatis. La. XXI

Sensibili sūt demonstratiōe spūs sancti: siue p̄ columbe spēm: siue per linguas igneas: cū ei subam patri et filio coeternā: pariterqz in cōmutabilē subdita et seruans creatura t̄palib̄ moribus et formis onderet: cū ad ei p̄sonē vnitatē sicut caro qd vbi factū ē nō copularet: nō audeo dicere nihil tale factū eē antea. Sed plane si denter dixerim: p̄rem et filiū et spūs sc̄m vnius eiusdēqz sube: deū creatorē: trinitatē: om̄ipotentē inseparabiliter opari: sed ita nō posse per lōge imparē maximeqz corporeā creaturā inseparabiliter demonstrari: sicut p̄ voces n̄ras q̄ vtiqz copaliter sonāt: non p̄t pater et fili⁹ et spūs sc̄tus: nisi suis et pprijs interuallis tēporū certa sepatiōe distinctis: q̄ siue cuiusqz vocalib̄ syllabe occupāt nom̄iari. In sua q̄ppe

suba qua sunt tria vnū sunt: pater et filius et spūs sc̄tus: nullo t̄pali motu sup omnē creaturā idipm sine vllis interuallis tēporū vello coz et sil vnū atqz idē ab eternitate in eternitate: tanq̄ ip̄a eternitas que sine veritate et caritate nō est. In meis autē vocibus sepati sunt pater et filius et spūs sanctus: nec sil dici potuerūt: et in h̄is visibilib̄ sua sepatim locoz spacia tenuerūt. Et quēadmodū cū memoriā meam: et intellectū: et voluntatē nomino: singula quidē nomina ad res singulas referūt: sed tñ ab om̄ib̄ trib̄ singula facta sunt. Nullū em̄ hoz triū nominū est: qd non et memoria et intellectus et volūtas mea sil opata sint. Ita trinitas sil opata est: et vocem p̄ris: et carnē filij: et colūbā spūs sc̄ti: cū ad p̄sonas singulas hec singula referant. Qua similitudine vtiqz cognoscit̄: inseparabilē in seipam trinitatē p̄ visibilib̄ creature spēm separabiliter demonstrari: et inseparabilē trinitatis opationē: etiam in singulis esse rebus: q̄ vel ad p̄rem: vel ad filiū: vel ad spūs sc̄m demonstrandū pp̄rie p̄tinere dicūt. Si ergo a me querit̄: quō facte sint: vel voces vel sensibiles forme atqz spēs ante incarnationē verbi dei que hoc futurū p̄figurarent: per angelos ea deū opatur esse respondeo: qd etiā scripturaz sanctaz testimonijs q̄tum existimo satis ostendi. Si autē querit̄ ip̄a incarnatio quomō facta sit ipsum verbū dei: dico carnē factum: id est hoīem factū: nō tamen in hoc qd factū est puerus atqz qz mutātū: ita sane factū: vt ibi sit non tantū verbū dei: et hominis caro: sed etiā rōnal hominis anima: atqz hoc totū et de⁹ dicat̄ p̄pter deū et hō p̄pter hoīem. Qd si difficile intelli ḡit: mēs fide purget̄: magis magisqz abstineo a peccatis: et bene opando et orando cum gemitu desiderioz sanctorū: vt p̄ diuinū adiutorium p̄ficiendo: et intelligat: et amet. Si autē querit̄ post incarnationē verbi: quomō facta sit vel vox patris vel species corporalis qua spūs sanctus demonstratus est: p̄ creaturam quidem facta ista non dubito: s̄ vtruz tantū modo corporale atqz sensibilem: an adhibitu spiritu etiam rationali vel intellectualli. Hoc em̄ quibusdam placuit appellare: qd greci dicunt: id est intellectuale: non quidem ad vnitatem p̄sonē. Quis enim hoc dixerit: vt quicquid illud est creature per quod sonu it vox patris: ita sit deus pater: aut quicquid illō ē creature in quo p̄ columbe speciem vel p̄ igneas linguas spiritus sanctus demonstratus est: ita sit spūs sanctus: sicut est dei fili⁹ hō ille qui d̄ virgine factus est: sed tantū mō ad

Joh. 7
Luc. 1
Ibidē
Ibidē
Luc. 2
Joh. 7
Act. 2
Ps. 18
Ibidē
Bar. 4
Bar. 3
Act. 2
Joh. 1

Joh. 1

Act. 13

Liber

ministeriū pagende significationis: sic oportuisse de^o iudicavit: an aliqd aliud intelligendū sit: inuenire difficile ē: et temere affirmare nō expedit. Quō tñ ista sine rōnali vel intellectuāli creatura potuerūt fieri: non video. Neq; adhuc loc^o ē explicare: cur ita sentiam q̄tū vires dñs dederit. Prius em̄ sūt discutienda et refellēda hereticorū argumēta: q̄ non ex diuinis libris: sed ex rationib⁹ suis pferūt quib⁹ se vehemēter cogere arbitrant̄ testio: nā sc̄pturāz q̄ de p̄fe et filio et sp̄sc̄to sūt: ita eē intelligēda vt ipi volūt. Nūc autē nō id mīnorē filiū qz missus ē a p̄fe: nec ideo minorēz sp̄sc̄tū qz et p̄f eū misit et fili⁹: sufficiēter q̄tū arbitror: demonstratū ē. Siue em̄ ppter visibilitē creaturā: siue poti⁹ ppter p̄ncipiū cōmēdationē: nō ppter inēq̄litate vel imparitate vel dissimilitudinē substantie in sc̄pturis hec posita intelligunt̄: qz etiā si voluisset de⁹ p̄f p̄subiectā creaturā visibiliter appere: absurdissimē tñ aut a filio quē genuit: aut sp̄sc̄to q̄ de illo p̄cedit: missus diceret̄. Iste igit̄ sit huius volumis mod⁹: deinceps in ceteris adiuan te dño: illa hereticorū versutissima argumēta qualia sint: et quēadmodum redarguantur videbimus.

Explicet liber quartus

Incipiūt capitula libri quinti

- i **Q**uod modeste ac sobrie debz hō cui etiam sue mentis natura explicabilis est de dei substantia cogitare.
- ii **D**e incommutabili eēntia qd sol⁹ dñs ē
- iii **C**ōtra arrianorū argumētationē an i deo vnigeniti et geniti appellatō substantiarū indicet diuersitatem
- iiii **D**e accidentib⁹: siue sepabilib⁹: siue inseparabilibus q̄ in deo: quia mutabilis non est: eē nō possunt.
- v **Q**ue in deo ad aliqd dicunt̄: nō sūt substantiā dici: nec tñ esse accidentia: sed relatiua incommutabilia
- vi **A**n i genit⁹ qd p̄f dñs: possit in illa accipi q̄ ad seipm et subalī dicuntur.
- vii **Q**uid in quibusq; locutionib⁹ valeat negatiua p̄ricula q̄ aliqd non qd sit sed quid nō sit ostēdit.
- viii **Q**uod in trinitate deitatis quicqd ad se dicit̄: vna queq; p̄sona indifferens atq; cōmune sit: et vnā significet atq; eandem substantiam.
- ix **Q**ua necessitate tres p̄sone in trinitate dicuntur.

- x **D**e da magnitudine cui⁹ p̄ncipatiōe magna sunt: quecūq; sunt magna.
- xi **R**elatiue non substantiāliter dici quicqd vel pater: aut filius: aut sp̄sc̄tanctus p̄prie nominat̄.
- xii **D**e relatiuis que referri ad inuicem nequeunt: cū tamē relatiua sint
- xiii **T**rinitate deū nō tria p̄ncipia: s̄ vnū esse p̄ncipiū: qz et pater: et filius: et sp̄sc̄tanct⁹: vnus creator: ē: sicut vnus deus est.
- xiiii **Q**uod in trinitate et p̄f ad filiū p̄ncipiū sit: et pater et filius ad sp̄sc̄tanctum.
- xv **Q**uod in sp̄sc̄tancto etia; anteq; daret̄ possit doni nomē intelligi: vt ei semper nō aliqd fuerit donū eē q̄ ipm eē
- xvi **D**e appellationib⁹ relatiuis: q̄ non ad deū: sed ad creaturā referenda sūt: qm̄ deo nihil accidit

Incipit liber quintus

Quod modeste ac sobrie debet hō cui etiam sue mentis natura inexplicabilis ē: de dei substantia cogitare Ca. I

Inciā exordiens ea dicere q̄ dici vt cogitant̄ vt ab homie aliq̄ vt certe a nob nō oīno possunt: quis et ipa nra cogitatō cū de dei trinitate cogitam⁹: lōge se illi de quo cogitat: imparē sentiat: neq; vt eē capiat: s̄ vt sc̄ptū ē: etiā a tātis quā: tus paul⁹ ap̄ls h̄ erat: p̄ speculū et i enigmate videat̄. Primū ab ipō dño nro de q̄ sp̄ cogitare debem⁹: et de q̄ digne cogitare nō possum⁹ cui laudādo reddenda est oīi tpe b̄ndictio: et cui enūciādo nulla cōpetit dicitio: et adiuro riū ad intelligēda atq; explicāda q̄ intendo: veniā p̄cor: sicubi offendo. Ahemor sum em̄: nō solū volūtatis: verū etiā infirmitatis mee. Ab his etiā q̄ ista lecturi sunt: vt ignoscāt peccato: vbi me magis voluisse q̄ potuisse dicere aduerterint: qd vel ipi meli⁹ intelligūt: vt ppter mei eloquiū difficultatē nō intelligūt: sicut ego eis ignosco vbi ppter suā tarditatē intelligere nō p̄nt. Facili⁹ em̄ nobis inuicē ignoscim⁹: si nouerim⁹: aut certe credēdo firmā tenuerim⁹: ea q̄ de natura incommutabilitatis et inuisibilitatis sū meq; viuēte ac sibi sufficiēte dicunt̄ non ex cōsuetudine visibilitatis atq; mutabilitatis et mortalitatis vel egenarū rerū esse metienda. Sed cū in his etiā q̄ nostris corp̄alibus adiacent sensib⁹: vel q̄ nos ipi in interiore homine sumus: sciētia comprehendendis labore:

Quintus

mus nec sufficimus: nō tñ impudēter in illa
 q̄ supra sūt diuina & ineffabilia: pietas fidelis
 ardescit: nō quā suar viriū inflat arrogātia:
 s̄ quā grā ip̄i creatoris & saluatoris inflamat.
 Nā q̄ intellectu deū capit hō: qui ip̄m intelle
 ctū suū q̄ eū vult cape nō dū capit. Si autē hō
 tā capit attēdat diligēter nihil eo eē i sua na
 tura melius & videat vtrū ibi videat illa line
 amēta formaz: nitores color: spaciōsā grādi
 tate: p̄tū distantiā: molis distensionē: aliq̄s p
 locoz interualla motiones: v̄l qd̄ eiusmodi.
 Nihil certe istoz inuenim⁹ in eo: q̄ in natura
 nra nihil meli⁹ inuenim⁹. i. in nro intellectu
 quo sapiam capim⁹ q̄tū capaces sum⁹. Qd̄
 ergo nō inuenim⁹ in meliore nro nō dēm⁹ in
 illo q̄rere: qd̄ longe meli⁹ a meliore nro: vt
 sic intelligam⁹ deū si possum⁹: q̄tū possumus
 sine q̄litate bonū: sine q̄titate magnus: sine
 indigētia creatorē: sine situ p̄stem: sine habi
 tu oia p̄tinentē: sine loco vbiq̄ totū: sine tpe
 sempit̄nū: sine vllā sui mutatiōe mutabilia fa
 cientē: nihilq̄ patientē. Quisq̄s deū ita cogi
 tat: & si nō dū pōt oimodo luenire qd̄ sit: pie
 cū cauet q̄tū p̄r aliqd̄ d̄ eo sentire qd̄ nō sit.

De incōmutabili essentia quod solus de⁹
 est.

Capitulum II

St tñ sine dubitatione suba: vel si
 melius h̄ appellat̄ eēntia: quā greci

Exob. 3 dicta s̄ sapia: & ab eo qd̄ ē scire dicta ē scia: ita
 ab eo quod ē eē: dicta ē eēntia. Et q̄s magi ē:
 q̄ ille q̄ dicit famulo suo moysi. Ego sum qui
 sum: & dices filiis isrl̄: q̄ ē misit me ad vos. S̄
 alie q̄ dicunt eēntie siue sube capiūt acciden
 tia: quibus in eis fiat vel magna vel quanta
 cunq̄ mutatio. Deo autē aliqd̄ eiusmodi ac
 cidere nō pōt: & iō sola ē incōmutabilis suba
 vel eēntia q̄ de⁹ ē: cui p̄fecto ip̄m eē vñ essen
 tia noiata ē: maxie ac verissime cōpetit. Qd̄
 eū mutat nō fuit ip̄m eē: & qd̄ mutari p̄t et
 am̄si nō mutet: p̄t qd̄ fuerat nō eē: ac p̄ h̄ illd̄
 solū qd̄ nō tñ nō mutat: v̄p̄tētia mutari oī
 no non potest: sine scrupulo occurrit qd̄ ve
 rissime dicatur esse.

Cōtra arrianorū argumētationē: an i deo
 vni geniti et geniti appellatio subarū indicet
 diuersitatem.

Capitulum III

Clamobit̄ vt iā etiā de his q̄ nec di
 cunt vt cogitat̄: nec cogitat̄ vt sūt.

q̄ r̄ndere incipiamus s̄ dei nre aduer
 sarijs. Inter m̄ta q̄ arriani adūsus catholi
 cā fidē solēt disputare: s̄ sibi maxie callidissi
 mū machinēam tū pponere vident cū dicūt
 Quicqd̄ de eo d̄: v̄l intelligit̄ nō s̄m accidēs

s̄ s̄m subam d̄. Quia p̄p̄ ingenitū eē p̄i s̄m
 substātiā ē: & genitū eē filio s̄m subam est. Di
 uersū est autē ingenitū eē: & genitū eē: diuer
 sa est q̄ suba p̄ris & filij. Quib⁹ r̄ndebim⁹. Si
 q̄cqd̄ de deo dicit̄ s̄m subam d̄: q̄ quod dicit̄ Job. 10
 est. Ego & p̄r vnū sumus: s̄m subam dicit̄ est
 Una ē igit̄ suba p̄ris et filij. Aut si hoc nō s̄m
 subam dicit̄ ē: dicit̄ q̄ aliqd̄ de deo nō s̄m sub
 stantiā: & iō iā nō cogimur s̄m subam intelli
 gere ingenitū & genitū. Itē dictum ē de filio. Phil. 2
 Nō rapinā arbitrat⁹ ē esse eq̄lis deo. Queri
 m⁹ s̄m qd̄ eq̄lis. Si ei nō s̄m subam d̄: eq̄lis:
 admittit̄ vt dicat̄ aliqd̄ de deo: nō s̄m subaz
 Admittit̄ q̄ nō s̄m subam dici: ingenitū & ge
 nitū. Qd̄ si p̄p̄terea nō admittit̄ qz omnia de
 deo s̄m subam dici volunt: s̄m substātiā fili
 us est equalis patri.

De accidentibus siue sepabilibus: siue in
 sepabilibus que in deo quia mutabilis nō est
 esse non possunt.

Capitulum III

Accidēs autē nō solet dici q̄ aliq̄ mu
 tatiōe ei⁹ rei cui accidit amitti pōt.

Nā etsi quedā dicunt̄ accidētia inse
 pabilia q̄ grece appellant̄ achorista: sic est plu
 me corui color niger: amittit eū tñ nō qd̄c tā
 diu pluma ē: s̄ qz nō sp̄ ē pluma. Quapropter
 ip̄a materies mutabilis: & ex eo q̄ definit eē il
 lud an̄at: vel illa pluma: totūq̄ illud corp⁹ in
 terra mutat̄: & vertit̄: amittit vtiq̄ etiā illum
 colorē. q̄ uis & accidēs qd̄ sepabile d̄: non se
 patione: s̄ mutatiōe amittat̄: sicuti est capilli
 hoim nigr̄itudo: qm̄ dū capilli sūt p̄st̄ albe
 scere: sepabile accidēs d̄. S̄ diligent̄ intue
 tib⁹ sat̄ appet̄: nō sepatione q̄ si emigrare ali
 qd̄ a capite dū canescit: vt nigr̄itudo inde cā
 doze succedēte discedat & aliq̄ eat: s̄ illā q̄lita
 tē coloris ibi verti atq̄ mutari. Nihil itaq̄ ac
 cidēs i deo: qz nihil mutabile aut amissibile.
 Qd̄ si & illud dici accidēs plac̄: qd̄ licet non
 amittat̄: minuit tñ vel auget̄: sicuti ē aīe vita
 nā & q̄ diu aīa ē r̄diu viuit: & qz sp̄ aīa ē: sp̄ vi
 uit. S̄ qz magi viuit cū sapit: qz min⁹ cū desit
 pit. Sit etiā h̄ aliq̄ mutatio: n̄ vt desit vita. s̄
 nec deest insipienti sapia: s̄ vt min⁹ sit. Necta
 le aliqd̄ i deo sit: qz oīno incōmutabilis ma
 net. q̄ obr̄e nihil in eo s̄m accidēs d̄: qz nihil
 ei accidit. nec tñ dē qd̄ d̄ s̄m subam d̄. In re
 bus autē creatis atq̄ mutabilibus qd̄ nō s̄m
 subam d̄: restat vt s̄m accidēs dicat̄. Oīa ei
 accidūt eis: q̄ vel amitti p̄t vel minuit: & ma
 gnitudines & q̄litates: & qd̄ d̄ ad aliqd̄: sicut
 amicitie: p̄p̄nquitates: seruitutes: similitu
 dines: equalitates: etsi q̄ h̄mōi: & sit⁹ & habi
 tus: et loca & t̄pa: & oīa atq̄ passiones.

Liber

Que in deo ad aliqd dicunt: nō fm subam
dici: nec tñ esse accidētia: sed relatiua incom-
mutabilia. **Ca. V**

In deo autē nihil quidē fm accidēs di-
cit: qz nihil in eo mutabile ē: nec tñ
omne qd dicitur fm subam dicitur. Dicitur em̄
ad aliqd: sicut p̄r ad filiū: et filius ad p̄rem: qd
nō ē accidēs: qz et ille sp̄ p̄r: et ille semp̄ fili⁹: et
nō ita semp̄ q̄si ex q̄ nat⁹ ē fili⁹: vt ex eo q̄ nun-
q̄ desinat eē filius: p̄r nō desinat eē p̄r: sed ex
eo q̄ semp̄ natus ē fili⁹: nec cepit vnq̄ esse fi-
lius. Qd si aliqñ eē cepisset: aut aliqñ eē des-
neret fili⁹ fm accidēs diceret. Si vō qd dicitur p̄r
ad seipm̄ diceret: nō ad filiū: et qd dicitur filius
ad seipm̄ diceretur nō ad p̄rem fm subam di-
ceretur et ille p̄r: et ille fili⁹. Sz qz et p̄r non dicitur
p̄r nisi ex eo q̄ ē ei fili⁹: et fili⁹ non dicitur nisi
ex eo q̄ habet p̄rem: nō fm subam hec dicuntur:
qz nō q̄sq; eoz ad seipm̄ s̄ ad inuicē atq; ad
alterutq; ista dicuntur: neq; fm accidēs: q̄a
et qd dicitur p̄r et qd dicitur filius: eternū atq; in-
comutabile ē eis: q̄ obrem q̄uis diuersuz sit pa-
trē esse et filiū esse: nō est tñ diuersa suba: qz h̄
nō fm subam dicitur: s̄ fm relatiuū: qd tñ re-
latiuū nō ē accidēs: qz nō est mutabile.

An ingenit⁹ quod p̄r dicitur: possit inter
illa accipi qui ad seipm̄ et substantialiter dicitur.

Capitulum VI

Itaut huic scipurat resistendū eē ser-
moni: qz p̄r quidē ad filiū dicitur: et fi-
li⁹ ad p̄rem: ingenit⁹ tñ et genit⁹ ad
seipos dicitur: nō ad alterutq;. Nō em̄ hoc ē
dicere ingenitū quod ē p̄rem dicere: qz et si fi-
liū nō genuisset: nihil phiberet eū dicere in-
genitū: et si signat quosq; filiū: non ex eo q̄sq;
ingenit⁹ est: qz geniti hoses ex alijs homib⁹
signūt et ipsi alios. Inquit ḡ: p̄r ad filiū dicitur:
et filius ad p̄rem: ingenitus autē ad seipm̄
et genitus ad seipm̄ dicitur. Et ideo si q̄cquid ad
seipm̄ dicitur fm subam dicitur. Diuersum ē autē in-
genitū esse et genitū esse: diuersa igit̄ suba ē.
hoc si dicūt nō intelligūt de ingenito quidez
aliquid se dicere quod diligentī p̄tractādūz
sit: qz nec ideo q̄sq; p̄r: qz ingenit⁹: nec ingeni-
tus ideo qz p̄r: et p̄terea nō ad aliqd: s̄ ad se
dici putat ingenit⁹. Genitū vō mira cecitate
nō aduertūt dici nō posse: nisi ad aliqd. Iso
quippe filius qz genit⁹: et qz fili⁹ vtiq; genit⁹.
Sicut autē filius ad p̄rem: sic genit⁹ ad geni-
tozē refertur: et sicut p̄r ad filiū: ita genitor
ad genitū. Ideoq; alia notio ē qua intelligit̄
genitor: alia qua ingenit⁹. Nam q̄uis de p̄re
deo vtrūq; dicatur: illud tñ ad genitū: i. ad fi-
liū dicitur: qd nec illi negat: hoc autē qd ingenitus

dicitur: ad seipm̄ dici phibent. Dicit ḡ. Si ali-
quid ad seipm̄ dicitur: p̄r: quod ad seipm̄ dici non
pōt filius: et q̄cquid ad seipm̄ dicitur fm suba dicitur:
et ad seipm̄ dicitur ingenit⁹: quod dici nō pōt
filius: ergo fm subam dicitur ingenitus. Quod si
filius qz dici nō pōt: nō ē eiusdē substantie. Cui
versutie r̄idet ita: vt ipsi cogantur dicere fm
qd sit equalis p̄ri fili⁹: vtrū fm id quod ad se
dicitur: an fm id quod ad p̄rem dicitur. Non em̄ fm
id quod ad p̄rem dicitur: qm̄ ad p̄rem filius dicitur.
ille autē non filius sed p̄r est: qz nō sic ad se dicitur
cū p̄r et filius: quō amici aut vicini. Relati-
ue q̄pe amic⁹ dicitur ad amicū. Et si equaliter
se diligunt eadē in vtroq; amicitia ē. Et
relatiue vicinus dicitur ad vicinū: et qz equaliter
sibi vicini sunt: quantū em̄ iste illi: tantū et il-
le huic vicinat: eadē in vtroq; vicinitas. Quia
vero filius nō ad filiū relatiue dicitur: s̄ ad p̄rem:
non fm hoc qz ad p̄rem dicitur: equalis est fili⁹ pa-
tri: restat vt fm id equalis sit quod ad se dicitur.
Quicquid autē ad se dicitur fm subam dicitur. Et
stat ergo vt fm subam sit equalis. Eadem ē
igit̄ vtriusq; substantia. Cū vero ingenit⁹ dicitur
pater: nō qd sit: s̄ qd nō sit dicitur. Cū autē relati-
uū negatur: nō fm subam negat: qz ipm̄ re-
latiuū nō fm substantiā dicitur.

Quid in quibusq; locutionib⁹ valeat nega-
tiua particula qua aliquid non quod sit: s̄ quid
non sit ostenditur. **Ca. VII**

De exemplis planū faciendū ē. Ac
p̄mū videndū ē hoc significari cū dicitur
genit⁹: quod significat cū dicitur fili-
us. Ideo em̄ fili⁹: qz genit⁹: et qz filius: vtiq;
genit⁹. Quod ergo dicitur ingenitus: hoc ostenditur
qz nō filius: sed genit⁹ et ingenit⁹ cōmo-
dedicitur. Filius autē latine dicitur: sed in fili-
vt dicat nō admittit loquēdi cōsuetudo. Nihil
tñ intellectui demit si dicatur nō fili⁹: quē
admodū etiā si dicatur nō genitus p̄ eo qd dicitur
ingenit⁹ nihil aliud dicitur. Sic em̄ et vicin⁹
et amicus relatiue dicitur: nec tñ pōt inuici-
nus dici: quō dicitur inimic⁹. Obrem nō ē
in rebus considerandū quid vel sinat vel nō
sinat dici vsus sermonis n̄ri: sed quis rex ipa-
rū intellect⁹ eluceat. Nō ergo iā dicamus in-
genitū: q̄uis dici latine possit: s̄ p̄ eo dicam⁹
nō genitū qd tantū valet. Non ergo aliqd dicitur
cū nō filiū. Negatiua porro ista particula
nō id efficit vt qd sine illa relatiua dicitur: ea-
dem p̄posita substantialiter dicat: s̄ id tñ ne-
gatur: quod sine illa aiebatur: sicut in ceteris
p̄dicamentis: velut cū dicim⁹: hō est: substan-
tia designamus. Qui ergo dicit nō homo ē:
nō aliud genus p̄dicamenti enūciat: s̄ tantū

illud negat. Sicut ergo scdm substantiā aio
 homo est: sic scdm substantiā nego cum dico:
 nō homo est. Et cū querit̄ quātus sit: et aio q̄
 drupedalis est: id ē quattuor pedū: scdm quā
 ritatē aio: q̄ dicit nō quadrupedalis ē: quātita
 tem negat. Candidus est: scdm qualitātē aio
 non candidus est: scdm qualitātē nego. Pro
 pinquus est: scdm relatiuū aio: nō ppinquus
 est: scdm relatiuū nego. Scdm situm aio: cū
 dico iacet: scdm situm nego: cum dico non ia
 cet. Scdm habitum aio: cum dico armatus ē
 scdm habitum nego: cum dico non armat⁹ ē.
 Tantundem autem valet si dicam inermis ē
 Scdm tempus aio: cum dico hesternus est: se
 cundū tempus nego: cum dico non hestern⁹
 est. Et cum dico rome est: scdm locum aio: et
 scdm locum nego: cū dico non rome est. Se
 cundū id qd̄ est facere aio: cū dico cedit: si au
 tem dicam nō cedit: scdm id quod est facere
 nego: vt ostendam non hoc facere. Et cū di
 co vapular: scdm pdicamentū aio: quod pati
 vocatur: et scdm id nego: cum dico non vapu
 lar. Et omnino nullum pdicamenti genus ē
 scdm qd̄ aliquid aire volumus: nisi vt scdm id
 ipm pdicamentum negare conuincamur: si p̄
 ponere negatiuā pticulā voluerimus. Que
 cum ita sint: si substantialiter airem: dicendo
 filius: substantialiter negarem: dicendo non
 filius. Quia vero relatiue aio: cum dico filius
 est: ad patres refero: relatiue nego: si dico nō
 filius est. Ad parentem enim eandem nagati
 onem refero: volens ostendere qd̄ ei parens
 non sit. Atsi quantum valet qd̄ dicitur filius:
 tantundem valet qd̄ dicitur genitus: sicut p̄
 locuti sumus. Tantundem ergo valet qd̄ di
 citur non genitus: q̄tum valet qd̄ dicitur nō
 filius. Relatiue aut̄ negamus dicēdo non fili
 us: relatiue igitur negamus dicēdo nō geni
 tus. In genitus porro quid est nisi nō genit⁹?
 Nō ergo recedit a relatiuo pdicamēto: cū in
 genitus dicit̄. Sicut em̄ genitus nō ad seipm̄
 dicit̄ sed q̄ ex genitore sit: ita cū dicit̄ ingeni
 tus: nō ad seipm̄ dicit̄: sed q̄ ex genitore non
 sit ostēdit. In eodē tñ pdicamento qd̄ relati
 uum vocat̄: vtraq̄ significatio vertit̄. Quod
 aut̄ relatiue pnūciat̄: nō indicat esse subam.
 Ita quis diuersum sit genitus et ingeni⁹: nō
 indicat diuersam subam: q̄ sicut filius ad pa
 trem: et nō filius ad nō p̄rem referit̄: ita geni⁹
 ad genitorē: et nō genitus ad nō genitorē re
 feratur necesse est.

¶ In trinitate deitatis quicqd̄ ad se dicit̄
 vnaqueq̄ p̄sona indifferens atq̄ cōmune sit:
 et vnam significet eandemq̄ subam.

La. VIII.

¶ Propter illud p̄cipue teneamus
 q̄cqd̄ ad se d̄: p̄stantissima illa diuina
 sublimitas subaliter dici. Qd̄ aut̄ ad
 aliqd̄ nō s̄balit̄: s̄ relatiue: tantāq̄ vim eē ei
 dem s̄be in p̄re et filio et sp̄s̄sancto: vt quicqd̄ de
 singulis ad seipos d̄: nō pluraliter: s̄ singlarit̄
 accipiat̄. Quēadmodū em̄ p̄re de⁹ ē: et fili⁹ de⁹
 est: et sp̄s̄sct̄s de⁹ est: qd̄ s̄m s̄bam dicit̄ nemo
 dubitat: nō tñ tres deos: s̄ vnū deū dicim⁹: eā
 ipam p̄stantissimā trinitatē. Ita magn⁹ pater
 magn⁹ fili⁹: magn⁹ sp̄s̄sct̄s: non tñ tres ma
 gni: s̄ vn⁹ magn⁹. Nō em̄ de p̄re solo: sic illi p̄
 uerse sentiūt: s̄ de p̄re et filio et sp̄s̄sct̄o scrip̄tū
 est. Tu es de⁹ sol⁹ magn⁹: et bon⁹ p̄: bon⁹ fili
 us: bon⁹ et sp̄s̄sct̄s: nec tres boni: s̄ vn⁹ ē bo
 nus: de q̄ dicit̄ ē. Nemo bon⁹ nisi sol⁹ d̄s. Ete
 d̄ns Iesus ne ab illo q̄ dixerat mgr̄ bone: tāq̄
 hoīem p̄pellās: s̄m hoīem tñmō intelligeret
 iō nō ait. Nemo bon⁹ nisi sol⁹ p̄: sed nemo bo
 nus nisi sol⁹ de⁹. In p̄ris em̄ noīe: ip̄e p̄ se p̄
 nūciat̄. In dei vō et ip̄e fili⁹ et sp̄s̄sct̄s: quia
 trinitas vn⁹ d̄s. Situs vō et hitus et loca et tpa
 nō pp̄rie s̄ translate ac p̄s̄ilitudines dicuntur i
 deo. Nam et sedere sup̄ cherubin d̄: qd̄ ad sitū
 dicit̄. Et abyssum tanq̄ vestimentū amictus
 qd̄ ad hitū. Et anni tui nō deficiūt: qd̄ ad tps̄.
 Et si ascēdero in celum tu ibi es: qd̄ ad locum.
 Qd̄ aut̄ ad faciendū attinet: fortassis de solo
 deo verissime dicat̄. Sol⁹ em̄ de⁹ facit et ip̄e fi
 fit: neq̄ pat̄is q̄tū ad ei⁹ s̄bam p̄tinet qd̄ de⁹ est
 Ita q̄ om̄ps p̄: oīpotens fili⁹: om̄ps sp̄s̄sct̄s
 nec tñ tres oīpotētes: s̄ vn⁹ om̄ps. Et q̄ oīa: p̄
 quē oīa: i q̄ oīa: ip̄i gla. Quicqd̄ s̄ ad seipm̄ di
 citur de⁹: et de singulis p̄sonis singlarit̄ d̄: id ē de
 p̄re et filio et sp̄s̄sct̄o: et s̄l d̄ ip̄a trinitate: nō pla
 liter s̄ singlarit̄ d̄. Qm̄ q̄ppe nō aliud ē d̄
 esse: et aliud magnū esse: s̄ h̄ idē illi c̄: et eē et ma
 gnū esse. Propterea sic nō dicim⁹ tres eēnti
 as: sic nō dicimus tres magnitudines: s̄ vnam
 essentia et vna magnitudinē. Essentiaz dico:
 que vs̄a grece d̄: quā vs̄itatus subam voca
 mus. Dicit̄ quidē et illi hypostasim: sed nescio
 quid volūt interesse inter vs̄iaz et hypostasim
 ita vt pleriq̄ nostrū q̄ hec greco tractant elo
 quia dicere p̄sueuerūt: mian vs̄ian tris hypo
 stasias: qd̄ est latine vnam eēntia tres subas.
 Qua necessitate tres p̄sone in trinitate di
 cantur.

Capitulum IX.

¶ Ed q̄ n̄ra loquēdi p̄suetudo iaz ob
 tinuit vt h̄ intelligat̄ cū dicim⁹ essen
 tiam: qd̄ intelligit̄ cū dicim⁹ subam:
 nō audemus dicere vna essentia tres substan
 tias: s̄ vna essentiam vel subam: tres aut̄ p̄so
 nas. Quēadmodū multi latini ista tractan
 tes et digni auctoritate dixerunt: cum alium

Ps. 79
 Ps. 103
 Jbid. 101
 Jbid. 138

Rom. 11.

Libet

modum aptiozem non inuenirent quo enun-
ciarēt verbis qđ sine vrbis intelligebāt. Reuc-
ra em̄ cū pater nō sit filius: et filius nō sit pater
et spūssanctus ille qđ etiaz donū dei vocat: nec
p̄ sit nec fili: tres vtiq; sunt. Iōq; pluraliter
Job. 10 dictū est. Ego et p̄ vnū sum. Nō ei dixit: vnū
est. qđ sabelliani dicūt: s̄ vnū sum. Tū cum
querit qđ tres: magna p̄lus inopia hūanum
laborat eloquiū. Dictū est tñ tres p̄sone: non
vt illud dicere: s̄ ne taceretur.

De verā magnitudine cuius p̄ticipatione
sunt magna q̄cūq; magna. Capitulū. X.

Sicut ergo nō dicim⁹ tres essentias:
f̄ ita nō dicim⁹ tres magnitudines: ne-
q; tres magnos. In rebus em̄ q̄ p̄ti-
cipatione magnitudinis magne sunt: q̄bus ē
aliud esse: aliud magnas esse. sicut magna do-
mus: et magn⁹ mons: et magnus animus. In
his ḡ reb⁹ aliud ē magnitudo: aliud qđ ab ea
magnitudine magnū est: et p̄sus nō hoc ē ma-
gnitudo qđ est magna dom⁹. Sed illa est ve-
ra magnitudo qua nō solū magna est domus
q̄ magna est: et qua magnus est mons quisq;
magnus est: s̄ etiā q̄ magnū est q̄cqd aliō ma-
gnū d̄: vt aliud sit ip̄a magnitudo: aliō ea q̄
ab illa magna dicunt. Que magnitudo vtiq;
p̄mit⁹ magna est: multoq; excellenti⁹ q̄ ea q̄
p̄ticipatione eius magna sunt. Deus autem:
q; nō ea magnitudine magnus est q̄ nō est qđ
ip̄e: vt q̄si p̄ticeps eius sit deus cū magnus est:
alioquin illa erit maior magnitudo q̄ d̄s: deo
aut nō est aliqd maius. Ea igit magnitudine
magn⁹ est qđ ip̄e est eadē magnitudo. Et iō sic
si dicim⁹ tres essentias: sic nec tres magnitu-
dines. s̄ est em̄ deo esse qđ magnū esse. Eadē
cā nec magnos tres dicim⁹: s̄ vnū magnū: q; nō
p̄ticipatione magnitudinis de⁹ magn⁹ est
sed seip̄o magno magnus ē: q; ip̄e sua est ma-
gnitudo. hoc et de bonitate: et de eternitate: et
de omnipotētia dei dictū sit: oībusq; eīno p̄dica-
mētis qđ de deo p̄t̄ p̄nūciari: qđ ad seip̄m dici-
tur: non trāslate ac p̄ similitudinē s̄ p̄p̄ie: si tamē
de illo p̄p̄ie aliqd dici ore hoīs p̄t̄.

Relatiue nō subaliter dici: quicqd aut pat̄:
aut filius: aut spūssctūs p̄p̄ie noīat. Ca. XI.

Quod aut p̄p̄ie singula in eadē trini-
q̄ tate dicunt: nullo mō ad seip̄a: s̄ ad
inuicem: aut ad creaturā dicuntur.
et iō relatiue nō subaliter ea dici manifestū est.
Sic em̄ trinitas vnus deus dicit: magnus: bo-
nus: eternus: omnipotēs: ideoq; ip̄e sic sua di-
ci p̄t̄ deitas: ip̄e sua magnitudo: ip̄e sua boni-
tas: ip̄e sua eternitas: ip̄e sua omnipotentia.
Non sic p̄t̄ dici trinitas pater: nisi forte trāsla-

te ad creaturam p̄pter adoptōem filioꝝ. Qđ
em̄ scriptū est: Audi israel dñs de⁹ tuus: de⁹ vnus
est: nō vtiq; excepto filio: aut excepto
spūssancto oportet intelligi que vnū dñm de-
um nostrū recte dicimus: etiā patrē nostruz
p̄gratiam suā nos regenerantez. Trinitas
aut fili⁹ nullo modo dici p̄t̄. Spūs vō scūs
s̄m qđ scriptū est. Qm̄ deus spiritus est: p̄t̄
quidem vniuersaliter dici: q; et pater spirit⁹
et filius spūs: et pater sanct⁹: et filius sanctus.
Itaq; pater et filius et spiritussanctus: quoni-
am vn⁹ deus: et vtiq; deus sanct⁹ ē: et de⁹ spū-
ritus ē: p̄t̄ appellari trinitas et spūssanctus.
Sed tñ ille spūssanctus qui nō trinitas: s̄ in
trinitate intelligit: in eo qđ p̄p̄ie dicit spūss-
sanctus relatiue dicit: cū et ad patrē et ad fili-
um referē: quia spūssanct⁹ et patris et filij spi-
ritus est: sed ipsa relatio nō apparet in h̄ no-
mine: apparet autē cū dicit: donū dei. Donus
em̄ est patris et filij: quia et a patre p̄cedit: sic
dñs dicit: Et qđ ap̄ls ait: Qui spūm christi nō
habet: hic nō est ei⁹: de ipso vtiq; sanctospi-
ritu ait. Donū ergo donatoris: et donato: do-
ni: cum dicimus: relatiue vtiq; ad inuicem
dicimus. Ergo spiritussanctus ineffabilis ē
quedā patris filijq; cōmunitio: et ideo fortasse
sic appellat: quia patri et filio p̄t̄ eadē apel-
latio cōuenire. Nā hoc ip̄e p̄p̄ie dicit: qđ il-
li cōmuniter: quia et pater spūs: et filius spūs
et pater sanctus: et filius sanctus. Et ḡ ex no-
mine qđ vtiq; cōuenit: vtriusq; cōmunitio si-
gnificet: vocat donū amboꝝ spūssanct⁹. Et
hec trinitas vn⁹ deus: deus solus: bon⁹: ma-
gnus: etern⁹: omnipotēs. Ip̄e sibi vnitas: dei-
tas: magnitudo bonitas: omnipotētia.

De relatiuis que referri ad inuicem ne-
queunt cū tñ relatiua sunt. Ca. XII

Ec mouere debet: qm̄ dixim⁹ rela-
tiue dici spūssctm̄: nō ip̄am trinitatē
sed eum qui est in trinitate: quia si
ei videt vicissim respondere vocabulū eius
ad quē referē. Nō em̄ sicut dicim⁹: seruū dñi
et dñm serui: filiū patris et patrē filij: qm̄ ista re-
latiue dicunt: ita etiā hic possumus dicere.
Dicimus em̄ spūssctm̄ patris: sed nō vicissim
dicimus patrem spūssancti: ne filius eius in-
telligat spūssanctus. Item dicim⁹ spūssctm̄
filij: sed nō dicimus filium spūssancti: ne pat̄
eius intelligat spūssanctus. In multis enim
relatiuis hoc contingit: vt nō inueniat vo-
cabulum quo sibi vicissim respondeant que
ad se referunt. Quid em̄ tam manifeste re-
latiue dicit qđ pignus? Ad id qđpe referē p̄-
gnus cui⁹ est pignus: et semp pign⁹ alicuius

Job. 4

Job. 15

Roma. 8

rei pignus est. Nō ergo cū dicimus pign^o pa-
tris et filij: possumus vicissim dicere: patrem
pignoris aut filij pignoris. At ergo cū dici-
mus: donum patris et filij: nō quidem dicere
possumus patrē doni: aut filij doni: sed vt h
sibi vicissim respondeant: dicimus donū do-
natoris: et donatorē doni: quia hic potuit in-
ueniri vsitatū vocabulum: illic nō potuit.

Trinitatē deū: nō tria pncipia sed vnus
esse pncipium: quia et pater et filius et spirit^o
sanctus vn^o creator est sicut vnus dñs.

Icī ergo relatiue La. XIII

Job. 8 pater: idēq; relatiue dicit pncipiū:
et si qd forte aliud: s; pater ad filium
dicit: pncipiū vero ad omnia que ab ipso sunt
Item dicit relatiue fili^o: relatiue dicit et ver-
bum et imago. Et in omib^{us} his vocabulis ad
patrem refer^t. Nihil aut horū pater dicitur.
Et pncipiū dicit filius: cū em diceret ei. Tu
quis es: rñdit: pncipium qui et loquor vobis
Sed nūquid patris pncipiū? Creatorem se
quippe ostendere voluit: cū se dixit esse pnci-
pium: sicut et pater pncipiū est creature: eo-
q; ab ipso sunt omnia. Nam et creator relatiue
dicit ad creaturā: sicut dñs ad seruū. Et idē
cum dicim^{us} et patrē pncipiū et filij pncipium
nō duo pncipia creature dicimus: q; et pater
filius simul ad creaturā vnū pncipiū est: sicut
vnus creator: sicut vn^o deus. Si aut quicqd
in se manet et gignit aliqd vel opat: pncipiū
est ei rei quā gignit: vel ei quā opat: nō pos-
sumus negare etiā spūscm recte dici pncipi-
um: quia nō eū sepamus ab appellatiōe crea-
toris. Et scriptū est de illo qd opetur et in se
vtiq; manēs opat. Nō em in aliquid eorum
que opat: ipse mutat et vertit. Et que opera-
tur: vide aplm. Unicuiq; aut inquit dat ma-
nifestatio spirit^o ad vtilitatē: Alij quidē dat
p spiritū sermo sapientie: alij sermo scientie
p eundē spū. Alteri aut fides in eodē spiri-
tu: alij donatio curationū in vno spiritu: alij
opatio vtutū: alij pphetia: alij iudicatio spi-
rituū: alij genera linguarū. Omnia aut hec
opat vnus atq; idē spūs: diuidens ppriavni-
cuiq; pur vult. vtiq; sicut deus. Quis enim
tanta illa pōt opari nisi deus? Idē aut de^o q
opat omnia in omib^{us}. Nam et sigillatim si in-
terrogemur de spūscō: verissime responde-
mus: q; deus sit: et cū patre et filio simul vnus
deus ē. Cū ergo pncipiū ad creaturā dicit
deus: nō duo vel tria pncipia.

Quomodo in trinitate: et pater ad filium
pncipium sit: et pater et filius ad spiritūsan-
ctum.

La. XIII.

De aut iuicē in trinitate si gignēs
ad id qd gignit pncipiū est: pater ad fi-
lium pncipiū est: quia gignit eum:
Utrū aut et ad spūscm pncipiū sit pater: quā
dicitū est: de patre pcedit: nō pua questio est.
Quia si ita ē: nō iā pncipiū ei tantuz rei erit
quā gignit aut facit: sed etiā ei quā dat. Ubi
et illud elucescit: vtpote: qd solet multos mo-
uere: cur nō sit filius etiā spūscūs: cū et ipse a
patre exeat: sicut in euāgelio legit. Exiit em
nō quō natus: sed quō datus: et ideo nō dicit
filius: quia neq; natus est sicut vnigenitus:
neq; factus vt p dei gratiā in adoptionē na-
sceret: sicuti nos. Qd em de patre natum ē:
ad patrē solum refer^t: cū dicit filius: et ideo
filius patris ē: et nō noster. Qd aut datum ē
et ad eū qui dedit refer^t: et ad eos quibus de-
dit. Itaq; spūsanct^o: nō tm patris et filij qui
dederunt: sed etiā noster dicit qui accepim^{us}.
Sicut dicit dñi salus q; dat salutē: eadē etiā
nostra salus est qui accepimus. Spūs ergo
et dei est q; dedit: et noster q; accepimus. Non
ille spūs noster quo sumus: quia ipse spūs est
hominis q; in ipso est: sed alio modo iste no-
ster est quo dicim^{us}: et panē nostruz da nobis:
quāq; et illū spū qui hoīs dicit: vtiq; accepi-
mus. Quid em habes inqt apls: qd nō acce-
pisti? Sed aliud est qd accepimus vt essem^{us}:
aliud qd accepimus vt sancti essemus. Cū
scriptuz est et de Iohē: q; in spiritu et vīrtute
helie veniret: dictus est helie spūs: scz spūs
quē accepit helias: hoc et de moyse intelligē-
dum est: cum ait ei dñs. Tollā de spiritu tuo:
et dabo eis: hoc est: dabo illis de spūscō quem
iam tibi dedi. Si ergo et qd dat: pncipiū ha-
bet eum a quo dat: quia nō aliunde accepit
illud qd ab ipso procedit: fatendū est patre
et filij pncipiū eē spūsancti: nō duo pncipia.
Sed sicut pater et fili^o vnus de^o: et ad creatu-
ram relatiue vnus creator et vnus dñs: sic re-
latiue ad spūsanctū vnū pncipiū. Ad crea-
turam vero pater et filius et spūsanctus vnū
pncipiū: sicut vnus creator et vnus dñs.

Quō in spiritus sancto etiam anteq; dare-
tur: possit doni nomen intelligi: vt ei semper
non aliud fuerit donum esse q; impium esse.

Alterius autem que La. XV

ritur: vtrū quēadmodū filius nō h
tantū habet nascendo vt filius sit:
s; omnino vt sit: sic et spiritus sanctus eo quo
datur habeat: non tantū vt donū sit: sed om-
nino vt sit. Utrū ergo erat anteq; daretur:
sed nondum erat donum: an eo ipso quo da-
turus erat eum deus: iam donum erat et an-

Liber

teq̄ daret. Sed si nō pcedit nisi cui daf: nec pcederet vtiq̄ priusq̄ esset cui daret: quō iā erat ipsa substantia: si nō est nisi quia datur: sic filius nō tm̄ vt sit filius quod relatiue dicitur sed nō om̄ino vt sit ipsam substantiā nascendo habet. An semp pcedit spūs sanctus r nō ex tempe: sed ab eternitate procedit. Sz q̄a sic pcedebat vt esse donabile iam donū erat r anteq̄ esset cui daret. Aliter em̄ intelligit cum dicit donum: aliter cum dicit donatum. Nam donū pōt esse r anteq̄ det: donatū aut̄ nisi datū fuerit: nullo modo dici potest.

De appellationibus relatiuis que nō ad deum: sed ad creaturam referende sunt: qm̄ deo nihil accidit.

Ca. XVI

Et moueat q̄ spūs sc̄s cū sit cocter nus patri r filio: dicit tñ aliqd̄ ex tēpore: veluti hoc ipm̄ qd̄ donatū diximus. Nam sempiternus spūs donū: tpalit̄ autem donatum. Nam etsi dñs nō dicit: nisi cui iam habere incipit seruū: etiā ista appellatio relatiue ex tempe est deo. Non em̄ sempiterna creatura est: cui⁹ est ille dñs. Quō ḡ obtrinebimus nec ipsa relatiua eē accidentia: qm̄ nihil accidit deo temporaliter: quia nō est mutabilis: sicut in exordio hui⁹ disputatiōis tractauimus. Ecce dñm esse nō sempiternū habere: ne cogamur etiā sempiternā creaturam dicere: q̄ ille sempiternus nō dñaret: nisi etiam ista sempiternus famularet. Sicut aut̄ nō potest esse seruus qui nō habet dominū: sic nec dñs qui nō habet seruū. Et quisquis extiterit qui eternum quidem deū solū dicat: tēpora aut̄ nō eē eterna: ppter varietatē r mutabilitatem: sed tempa tamen nō in tempore esse cepisse. Nō em̄ erat tempus anteq̄ inciperent tpa: r ideo nō in tpe accidit deo vt dñs esset q̄ ipsozū tpm̄ dñs erat: que vtiq̄ n̄ in tpe esse ceperūt: qd̄ rñ debet de hoīe q̄ in tpe factus est: cui⁹ vtiq̄ dñs non erat anteq̄ esset cui esset. Lerte vel vt dñs hoīs esset ex tempore accidit deo. Et vt oīs auferri videatur cōtrouersia: certe vt tuus dñs esset aut meus: qui modo esse cepim⁹ ex tempore accidit deo. Aut si r hoc ppter obscurā questionem anime videt̄ incertū: quid vt esset dñs populi israel: Quia etsi iam erat anime natura quā ille populus habebat: quod modo nō querimus: tñ ille populus nondum erat: r qm̄ esse cepit apparet. Postremo vt dñs eēt hui⁹ arboris r hui⁹ segetis ex tempe accidit que modo esse ceperunt. Quia etsi materies ipsa iam erat: aliud est tñ dñm esse materie aliud esse dñm iam facte nature. Alio em̄ tē

pore est etiā homo dñs ligni: r alio tpe dñs e arce: quīs ex ipō ligno fabricate qd̄ vtiq̄ nō erat: cum ligni dñs iam esset. Quō igit̄ obtrinebimus nihil fm̄ accidens dici deū: nisi q̄a ip̄sus nature nihil accidit quo mutet: vt ea sint accidentia relatiua: que cū aliqua mutatione rerū de quibus dicunt̄: accidunt. Sic amicus relatiue dicitur: neq̄ em̄ esse incipit nisi cum amare cepit. Sit ergo aliqua mutatio voluntatis vt amicus dicat. Numus aut̄ cum dicitur p̄cium relatiue dicit̄: nec tñ mutatus est cum esse cepit p̄cium: neq̄ cum dicitur pignus: r si qua sunt similia. Si ḡ numus potest nulla sui mutatione multoties dici relatiue: vt neq̄ cui⁹ incipit dici: neq̄ cū definit: aliquid in ei⁹ natura vel forma quā numus est mutationis stat: q̄to facilius de illa incōmutabili dei substantia debemus accipere: vt ita dicatur relatiue aliquid ad creaturam: vt quīs temporaliter incipiat dici: nō tamen ipsi substantie dei accidisse aliquid intelligatur: sed illi creature ad quam dicit̄. Domine inquit refugium factus es nobis. Refugium ergo nostrum deus relatiue dicit̄: ad nos ei refertur: r tūc refugium nostrū fit: cū ad eū refugimus. Nunqd̄ sit tunc aliqd̄ in ei⁹ natura qd̄ anteq̄ ad eū refugerem⁹ nō erat. In nob̄ ergo sit aliqua mutatio (Deteriores em̄ fuimus anteq̄ ad eū refugerem⁹: r efficiamur ad eū refugiendo meliores in illo auteq̄ nulla. Sic et pater noster esse incipit: cū p̄ ei⁹ grām regeneramur qm̄ dedit nobis potestatem filios dei fieri. Substantia itaq̄ nostra mutatur in melius cum filij eius efficiamur: simul et ille pater noster esse incipit: sed nulla mutatione sue substantie. Ergo temporalit̄ dicit̄ incipit deus qd̄ antea non dicebatur: manifestum est relatiue dici: non tñ fm̄ accidens dei q̄ ei aliquid acciderit: sed plane fm̄ accidens eius: ad qd̄ dici aliquid deus incipit relatiue. Et q̄ amicus dei iustus esse incipit: ip̄e mutatur. Deus auteq̄ absit vt temporaliter aliquē diligat: quasi noua dilectione que in illo ante non erat: apud quē nec p̄terita transferunt et futura iam facta sunt. Itaq̄ omnes sanctos suos ante mundi constitutionem dilexit: sicut predestinauit. Sed cum conuertuntur r inueniūt illū: tūc incipere ab eo diligi dicit̄: vt eodem modo dicatur quo potest humano affectu capi quod dicitur. Sic etiam cum iratus malis dicitur et placidus bonis illi mutantur non ip̄se. Sicut lux in firmis oculis aspera: firmis leuis est: ip̄orum scilicet mutatione non sua.

Explicit liber quintus.

Ps. 89

Job. 1

- I** Incipiunt capitula libri sexti:
I De eo quod ap[osto]lus ait: x[ristu]m dei virtutem
 et dei sapientiam
ii De patre et filio h[oc] solū non dici illud de
 illo quod non ambo s[im]ul sunt: Deus enī
 de deo: bonus de bono: virt[us] de vir-
 tute qu[od] s[im]ul sunt recte d[icitur]: p[ater] aut[em] de p[atre]
 aut filius de filio qu[od] non ambo s[im]ul
 sunt: non potest dici.
iii De vnitate filij cum patre et nostra in-
 uicem nobiscum.
iiii Pares in quacunq[ue] virtute nō posse in
 ceteris esse dissiles: ac si h[ab]eant e[qu]litas in
 animis rep[er]it h[um]anis: m[ul]to incōpabi-
 li[us] eā manere in incōmutabili etna-
 q[ue] substantia quod ē deus trinitas
v De sp[iritu] sancti vnitate cū p[atre] et filio.
vi De natura corporea et creatura spirita-
 li: qu[od] simplices non sunt: quia nec in-
 cōmutabiles.
vii De simplici et incōmutabili e[ss]entia dei:
 qu[od]uis multipliciter s[im] substantiam
 nominetur
viii Trinitatē deitatis nullo mō triplicē e[ss]e
 dicendā: qu[od] nec tria ibi p[ar]t[es] sūt qu[od] vnū
 nec vnū min[us] qu[od] tria.
ix De solo vero deo patre et filio et spiritu-
 sancto.
x De s[an]ctis scribilarij qu[od] in trinitate p[er]sona-
 rū p[ro]prietatē intelligit demonstrasse.
 Incipit liber sextus.
 De eo quod ap[osto]lus ait x[ristu]m dei virtutem
 et dei sapientia[m].

Capitulum I.

Qualitatē p[er]is et filij et spi-
 ritus sancti putant nonnulli
 ex h[oc] impediri quod min[us] intelli-
 gat: qu[od] scriptū est: x[ristu]m dei
 virtutē et dei sapientia[m]: vt
 iō nō videat e[qu]litas: qu[od] nō
 ē p[er] ip[s]e virt[us] et sapientia: s[ed]

genitor virtutis et sapientie. Et reuera nō me-
 dio cri intentōe q[ui] solet: quō dicat de virtutis
 et sapientie p[er]. Aut enī ap[osto]lus: x[ristu]m dei virtutem
 et dei sapientia[m]. Et hinc nonnulli n[ost]ri aduersum
 arrianos hoc mō ratiocinati sūt: eos dūtaxat
 quod p[er] se aduersū catholicā fidē extulerūt. Nā
 ip[s]e arri[us] dixisse fert. Si fili[us] ē: nat[us] ē: si nat[us] est
 erat temp[us] quā nō erat fili[us]: nō intelligēs etiā
 nat[us] e[ss]e: deo sempiternū e[ss]e: vt sit coetern[us] p[ater]
 fili[us]: sicut splendor quod gignit ab igne atq[ue] diffū-
 dit: coeūsus ē illi: et e[ss]e coetern[us]: si e[ss]e ignis
 eternus. Quā quidā posteriores arriani abie-
 cerūt istā sententia[m]: falsiq[ue] sunt: non ex t[em]p[or]e ce-
 pisse filiū dei. Sed inter disputatōes quas ha-

bebant n[ost]ri aduersum eos quod dicebant: erat t[em]p[us]
 quā nō erat fili[us]. H[ab]et etiā nonnulli ratiocinatōes
 inserebāt. Si dei fili[us]: virtus et sapientia dei est: **Ubi sup.**
 nec vnq[ue] de[us] sine virtute et sine sapientia fuit:
 coeternus ē deo p[ater] fili[us]. Dicit aut[em] ap[osto]lus: X[ristu]m **Ubi s.**
 dei virtutē et dei sapientia[m]. Et deū aliquā nō ha-
 buisse virtutē aut sapientia[m]: demētis ē dicere:
 Nō igit[ur] erat t[em]p[us] quā nō erat fili[us]. Que ratioci-
 natio ad id cogit: vt dicamus deū patrē nō e[ss]e
 sapientē: nisi habendo sapientia[m] quā genuit:
 non existendo p[er] se p[er] ip[s]a sapientia. Deinde si
 ita ē: fili[us] qu[od] ip[s]e sicut d[icitur] deus de deo: lumē de
 lumine: videndū est vtrū possit sapientia d[icitur] sa-
 pientia dici: si nō est de[us] p[er] ip[s]a sapientia: s[ed] t[em]p[or]e
 genitor sapientie. Quod si tenemus: cur non et
 magnitudinis sue: et bonitatis: et eternitatis:
 et o[mn]ipotētie sue generator sit: vt nō ip[s]e sit sua
 magnitudo: et sua bonitas: et sua eternitas: et
 sua o[mn]ipotētia: sed ea magnitudine magnus
 sit quā genuit: et ea bonitate bonus: et ea eter-
 nitate eternus: et ea o[mn]ipotētia o[mn]ipotens que
 de illo nata est: sicut nō ip[s]e sua sapientia ē: sed
 ea sapientia sapiēs est que de illo nata est. Nā
 illud non est formidandū ne cogamur m[ul]tos
 filios dei dicere: p[ro]pter adoptionē creature coe-
 ternos patri: si magnitudinis sue genitor est:
 et bonitatis: et eternitatis: et o[mn]ipotētie. Huic
 enī calūnie facile rūdetur: sic nō efficit: qu[od] mul-
 ta noiata sunt: vt ille multoz filiozum coeter-
 norum sit p[ater]: quē admodū nō efficitur: vt duo-
 rum sit: cū dicitur x[ristu]s dei virtus: et dei sapien-
 tia. Eadem quippe virtus que et sapientia: et
 eadem sapientia que virtus est. Ita ne igitur
 etiā de ceteris: vt eadem sit magnitudo quā vir-
 tus: et si qua alia: que vel si supra cōmemorata
 sunt: vel cōmemorari adhuc possunt.

De patre et filio hoc solū non dici illud d[icitur]
 quod non ambo s[im]ul sunt: Deus enī de deo:
 bonus de bono: virtus de virtute: quod s[im]l[iter]
 sunt recte dicitur: pater aut[em] de patre: aut fili[us]
 de filio quod non ambo s[im]ul sunt non potest
 dici.

Capitulum II.

Ed si non dicitur in seip[s]o: nisi quod
 ad filiū d[icitur]: id est p[ater] vel genitor: vt p[ri]n-
 cipiū eius: Si etiā gignens ei quod
 de se gignit: consequēter p[ri]ncipiū ē. Quicquid
 aliud d[icitur]: cum filio dicitur: vel pot[er]it in filio: siue
 magnus ea magnitudine quā genuit: siue iu-
 stus ea iusticia quā genuit: siue bonus ea bo-
 nitate quam genuit: siue potens ea potentia
 vel virtute quam genuit: siue sapiens ea sapi-
 entia quam genuit. Magnitudo autem ipsa:
 non dicitur pater: sed magnitudinis genera-
 tor. Filius vero sicut in seip[s]o dicitur filius: quod

Liber

non cum patre dicitur. sed ad patrem. non sic et in
seipso magnus. sed cum patre cuius ipse magni-
tudo est. Sic et sapiens cum patre dicitur cuius
ipse sapientia est. sicut ille sapiens cum filio. quia
ea sapientia sapiens est quam genuit. Quicquid
ergo ad se dicitur. non dicitur alter sine altero
id est quicquid dicitur quod substantia eorum
ostendat. ambo simul dicuntur. Si hec ita sunt
iam ergo nec deus est pater sine filio. nec filius deus
sine patre. sed ambo simul deus. Et quod dicitur
Job. j. est. In principio erat verbum. in patre erat ver-
bum. intelligitur. Aut si in principio sic dictum est
ac si diceretur. an omnia quod sequitur. et verbum erat
apud deum. Verbum quidem solus filius accipitur.
non filius pater et filius. tanquam ambo unum verbum. Sic
enim verbum quod imago. Non autem pater et filius
sunt ambo imago. sed filius solus imago patris
quod ad modum et filius. non enim ambo simul filius
Job. j. Quod vero adiungitur. et verbum erat apud deum
multum est ut sic intelligatur. verbum quod solus est
filius. erat apud deum quod non solus est pater.
sed pater et filius simul deus. Sed quid mirum
si in duabus quibusdam rebus longe inter se di-
uersis potest hoc dici. Quid enim tam diuersum quam
animus et corpus. Potest tamen dici animus erat apud
hominem. id est in homine. cum animus non sit corpus.
Hoc autem animus sit et corpus sit. Et etiam quod
consequens scriptum est. Et deus erat verbum
sic intelligatur. verbum quod non est pater. deus
erat simul cum patre. Ita ne ergo dicimus. ut
pater sit generator magnitudinis. hoc est gene-
rator virtutis. vel generator sapientie sue. fi-
lius autem magnitudo. virtus. et sapientia. deus
vero magnus. omnipotens. sapiens ambo simul.
Quod ergo deus de deo. lumen de lumine. Non
enim simul ambo deus de deo. sed solus filius de
deus. scilicet pater. Nec ambo simul lumen de lumine
sed solus filius de lumine patre. Nisi forte ad
insinuandum et breuissime inculcandum quod coeter-
nus est patri filius. ita dictum est deus de deo. et lu-
men de lumine. et si quid hoc modo dicitur. ac si dice-
retur. hoc quod non est filius sine patre. de hoc quod
non est pater sine filio. id est hoc lumen quod lumen
non est sine patre. de hoc lumine patre quod lu-
men non est sine filio. ut cum dicitur deus quod non
est filius sine patre. est de deo quod non est pater
sine filio. perfecte intelligatur quod non precessit geni-
tor. illud quod genuit. Quod si ita est. hoc solum de
eis dici non potest. illud de illo. quod simul ambo si-
sunt. Sicut verbum de verbo dici non potest.
quia non simul ambo verbum. sed solus filius.
Nec imago de imagine. quia non simul ambo
imago. Nec filius de filio. quia non simul ambo
Job. jo. filius. sed quod dicitur. Ego et pater unum sumus.

Unum sumus enim dictum est quod ille. hoc et ego sunt
essentiam. non sunt relatiuum.

De unitate filii cum patre. et nostra inuicem
nobiscum. Capitulum III.

Et nescio verum inueniatur in scriptu-
ris dictum. unum sunt. quorum est diuersa
natura. Si autem aliqua plura eiusdem

nature sint. et diuersa sentiant. non sunt unum in
quantum diuersa sentiunt. Nam si iam unum essent
ex eo quod homines erant. non diceret. Et sunt unum.

Sicut nos unum. cum suis discipulos patris comedat.
Et veropaulus et apollo quia et ambo homines.
et idem sentiebant. Qui plantat inquit. et qui rigat.

Unum sunt. Et ergo sic dicitur unum. ut non addatur
quid unum. et plura unum dicantur. eadem natura
atque essentia non dissidens. nec dissentiens si-
gnificat. Et vero addit quid unum. potest aliquid si-
gnificari ex pluribus unum factum. quibus diuersa
natura. sicut anima et corpus non sunt utique unum.

Quid enim tam diuersum. nisi addat aut subin-
telligat quid unum. id est unus homo. aut unum animal.

Inde apostolus. Qui adheret meretrici inquit. unum
corpus est. non dixit unum sunt. aut unum est. sed ad-
didit corpus. tanquam ex duobus diuersis masculi-
no et feminino. unum corpus adiunctione con-
positum. Et qui adheret domino inquit. unum spiritus
est. non dixit. qui adheret domino unus est. aut
unum sunt. sed addidit spiritus. Diuersum enim
natura. spiritus hominis. et spiritus dei. sed inherendo fit
unus spiritus ex diuersis duobus. ita ut sine homine
non spiritu. beatus sit. dei spiritus atque perfectus
beatus autem spiritus hominis non nisi cum deo. Nec frustra
ut existimo cum tanta in euangelio sunt Jo-
anne. et totiens diceret. dominus de ipsa unitate. vel
sua cum patre. vel nostra inuicem nobiscum. nullum
dixit ut nos et ipsi unum. sed ut unus sint. sicut et
nos unum sumus. Pro ergo et filius unum sunt. utri-
que sunt unitate substantie. et unus deus est. et unum
magnum. et unum sapiens. sicut tractatum est. Unum
ergo maior patris. Si enim maior. magnitudine ma-
ior. Et autem magitudo filius eius sit. nec ille utri-
que maior est eo qui se genuit. Nec ille maior ea
magnitudine qua magnus est. ergo equalis.
Nam unde equalis si non eo quo est. cui non est
aliud esse et aliud magnum esse. Aut si eterni-
tate patris maior est. non est equalis filius quacum-
que re. Unum enim equalis. Si magnitudine dixerit
non est par magnitudo. que minus eterna est
atque ita cetera. An forte in virtute equalis est
in sapientia vero non est equalis. Sed quod est
equalis virtus quam minus sapit. An in sapientia
equalis est. in virtute autem non est equalis. Sed
quod equalis sapientia. que minus potens est
Restat ergo ut si in vlla re equalis non est in

Job. 17

1. Cor. 3

Jobidem

Jobidem

Job. 17

Phi. 2. oibus nō sit equalis. Et scriptura clamat. Nō rapinā arbitratus est esse equalis deo. Logit ergo quiuis aduersari⁹ veritatis q̄ aliq̄ mō tenetur apostolica auctoritate: in qualibet: vel vna re equalem deo filiū cōfiteri. Eligat quā voluerit: hinc ei ostendet in oibus esse equalem: que de substantia eius dicuntur.

Pares in quacunq; virtute nō posse in ceteris esse dissimiles: ac si hec equalitas in animis reperit humanis. multo incompatibilis manere eam in incōmutabili eternaq; substantia q̄ est de⁹ trinitas. **Capitulum. III.**

Sic enim virtutes que sunt in animo humano: quis alio atq; alio mō singule intelligantur: nullo mō tñ sepantur ab inuicē: vt quicunq; fuerint equales. verbi gratia. in fortitudine equales sint. et prudentia et temperantia: et iusticia. Si em̄ dixeris equales esse istos fortitudine. s̄ illū prestare prudentia. sequitur vt hui⁹ fortitudo min⁹ prudens sit. ac per hoc nec fortitudine equales sūt. quādo illius fortitudo prudentior. Atq; ita de ceteris virtutib⁹ inuenies. si oēs eadē consideratione percurras. Non em̄ de viribus corporis agit. sed de animi fortitudine. Quāto ḡ magis in illa incōmutabili eternaq; substantia incompatibiliter simpliciore q̄ est animus humanus. hec ita se habent. Humano quippe aīo nō hīc esse qd̄ e forte esse: aut prudentē: aut iustū: aut tpatum. Pōt em̄ esse animus: et nullā istarū habere virtutē. Deo aut̄ hoc eē qd̄ est forte esse. aut iustum esse. aut sapientē esse: et si qd̄ de illa simplici multiplicitate vel multiplici simplicitate dixeris: q̄ substantia ei⁹ significet. Quob⁹ ē siue ita dicat de⁹ de deo vt et singulis h̄ nomen cōueniat: nō tñ vt ambo sūt duo dij. s̄ vn⁹ de⁹ sit. Ita em̄ sibi coherent quēadmodū et in distantib⁹ diuersisq; substantiis fieri ap̄s testis ē. Nā et sol⁹ dñs spūs est. et sol⁹ hoīs spūs vtiq; spūs est: tñ si hereat dño vn⁹ spūs est. quātomagis ibi vbi est oīno inseparabilis atq; eterna p̄nexione absurde dici videat̄ quasi fili⁹ amborū. cū dicitur filius dei: si id qd̄ dicitur de⁹. nō nisi de ambobus dicitur siml. siue quicqd̄ de deo dicitur qd̄ substantia ei⁹ indicet: nō nisi de ambob⁹ siml dicitur. imo simul de ip̄a trinitate dicitur. Siue ergo hoc. siue illud sit. qd̄ diligent⁹ discutiendū est. nūc vnde agitur satis est videre. nullo mō filium equalem esse patri. si in aliquo scilz quod pertineat ad significandā eius substantiam inequalis inuenitur. sicut iam oñdimus Ap̄s autem dixit equalem. In omnib⁹ ḡ e q̄lis est patri filius. et est vnus eiusdemq; substantie.

De spiritus sancti vnitate cum patre et filio.

Capitulum. V.
quia propter etiā spūs sanctus. in eadem vnitate substantie et equalitate cōsistit. Siue em̄ sit vnitas amborū.

siue sanctitas. siue charitas. siue ideo vnitas qz caritas. et ideo caritas qz sanctitas. manifestum est qz nō aliqs duoz est q̄ vterq; cōiungitur. q̄ genitus a gignente diligit. generatorē qz suū diligit. sintq; nō p̄ticipatione: s̄ eēntia sua. nec dono superioris alicui⁹. sed suo p̄prio seruantes vnitate spūs in vinculo pacis. **2° Ephe. 4**
 imitari p̄ gratiā. et ad deū. et ad nos iubemur. In quib⁹ duob⁹ p̄ceptis. tota lex pendet et p̄phete. Ita sunt illa tria. deus vn⁹. sol⁹. magn⁹ sapiens. sanctus. beat⁹. Mos aut̄ ex ip̄o. et per ip̄m. et in ip̄o beati. qz ip̄us munere inter nos vnū. cū illo aut̄ vnus spiritus. qz agglutināt aīa nra post eū. Et nobis herere deo bonū est qz perdet oēm qui fornicat̄ ab eo. Spiritus ḡ sanctus cōmune aliquid est p̄ris et filij. q̄cqd̄ illud est. At ip̄a cōmunio. cōsubstantialis et coeterna. Que si amicitia puenienter dici pōt. dicat̄ Sed aptius dicitur caritas. Et hec q̄ substantia. qz deus substantia. et deus caritas. sicut scriptū est. Sicut aut̄ substantia sūt cū patre et filio. ita sūt magna. et simul bona. et sūt sancta. et quicquid aliud ad se dicit. qm̄ non aliud est deo esse. et aliud esse magnū vel bonū esse. et cetera. sicut supra oñdimus. Si em̄ minus magna est ibi caritas q̄ sapientia. minus q̄ est diligit sapientia. Equalis est igitur sapientia. vt quanta est sapientia tñ diligitur. Est aut̄ sapientia equalis patri. sicut supra disputauimus. Equalis ē igitur etiā spūs sanctus. et si equalis. in oibus equalis. p̄pter sūmam simplicitatem que in illa substantia est. Et iō non ampli⁹ q̄ tria sūt vnus diligens eū qui de illo ē. et vnus diligēs eū de quo ē. et ip̄a dilectio. Que si nihil ē. quō deus dilectio ē. Si non est substantia. quoniam deus substantia est. **Ps. 72**
Ibidem.
Job. 4
Tibi sup.

De natura corpea et creatura spūali. qz simplices nō sint. qz nec incōmutabiles. **Ca. VI.**

Sicut aut̄ queritur. quō simplex et multiplex sit illa substantia. aduertenda est primo creatura quare sit multiplex. nullo aut̄ modo vere simplex. Et prius corpus vniuersum vtiq; partibus constat. ita vt sit ibi alia pars maior. alia minor. et mai⁹ sit vniuersū q̄ pars quilibet aut̄ quālibet. Nā et celū et terra partes sūt vniūse mūdane mol. s̄ et sola fra. et solū celū innumerabilib⁹ partib⁹ p̄stat. et i scia sui parte minor ē q̄ i cetera et i dimidia minor q̄ tota et totū mūdi corp⁹ qd̄ duabus plerūq; partibus

Libe

appellari solet: id est celū et terra: utiq; maius ē q̄ solū celū aut sola terra. Et in vno q̄q; corpore aliud est magnitudo: aliud color: aliud figura. Pot̄ em̄ et diminuta magnitudine manere idē color: et eadē figura: et colore mutato: manere eadē figura: et eadē magnitudo: et figura: eadem non manente: tam magnū eē et eod̄ mō coloratū. Et quecūq; alia simul dicuntur de corpore: possunt et simul et plura sine ceteris cōmutari. Ac per hoc multiplex esse cōiunctiua natura corporis: simplex aut̄ nullo modo. Creatura quoq; spiritalis sicut est anima: est quidē in corporis comparatione simplicior: sine cōparatione autem corporis multiplex est: etia; ip̄a non simplex. Nam ideo simplicior est corpore: quia non mole diffunditur per spacium loci: sed in vno quoq; corpore: et in vno toto tota est: et in qualibet parte eius tota est. Et ideo cum sit aliquid in quibus exiguam particulam corporis quod sentiat anima: quibus non fiat i toto corpore: illa tamen tota sentit: quia tota non latet. Sed tamen etiam in anima cum aliud sit artificiosum esse: aliud inertem: aliud acutum: aliud memorem: aliud cupiditas: aliud timor: aliud leticia: aliud tristitia: possint q̄ et alia sine alijs: et alia magis: alia minus innumerabilia et innumerabiliter in anime natura inueniri: manifestū est non simplicē: sed multiplicē esse naturam. Nihil em̄ simplex mutabile est: ois autem creatura mutabilis.

De simplici et incommutabili essentia dei quibus multipliciter secundum substantiam nominatur.
Capitulum VII.

Deus vero multipliciter quidem dicitur magnus: bonus: sapiens: beatus: verus: et quicquid aliud non indigne dici videtur. Sed eadem magnitudo eius ē: que sapientia: Non enim mole magnus est: sed virtute. Et eadem bonitas que sapientia et magnitudo: et eadem veritas que illa omnia. Et nō ē ibi aliud beatū esse: et aliud magnum: aut sapientem: aut verum: aut bonū esse: aut omnino ip̄m esse. Nec quoniam trinitas est: ideo triplex putandus est. Alioquin minor erit pater solus: aut filius solus: q̄ simul pater et filius. Quibus non inueniatur quomodo dici possit: aut pater solus aut filius solus: cum semper atq; inseparabiliter et ille cum filio sit: et ille cum patre: non ut ambo sint pater: aut ambo filii: sed q; semper inuicē: neuter solus. Quia vō dicim⁹ et deū solū ip̄am trinitatē: quibus semper sit cū spiritibus et aīabus sanctis: sed solū dicimus q; de⁹ est: q; nō et illi cū illo deus sunt: ita solus p̄m dicimus p̄m: nō q; sepatur a filio: sed q;

non simul ambo pater sunt.

Trinitatē deitatis nullo mō triplicē esse dicendā: q; nec tria ibi pl⁹ sūt q̄ vnū: nec vnum minus q̄ tria.

Capitulum VIII.

Cum itaq; tantus est solus pater: vel solius filius: vel solus spūs sanct⁹. Quis est filius p̄ et filius et spūs sanct⁹: nullo mō triplex dicendus est. Corpora quippe ad iunctiōe sua crescunt. Quis em̄ qui adheret vxori sue: vnū corpus fit: maius t̄m corpus fit: q̄ si soli⁹ viri eēt: aut soli⁹ vxoris. In reb⁹ aut̄ spiritalibus cū minor maior adherescit: sicut creatura creatori: illa fit maior q̄ erat: nō ille. In his em̄ q̄ nō mole magna sunt: hoc ē mai⁹ esse qd̄ est meli⁹ eē. Melior aut̄ fit spūs alicui⁹ creature: cū adheret creatori: q̄ si non adheret: et ideo etiā maior q; melior. Qui ḡ adheret dño: vnus spūs est: sed t̄m dñs nō ideo fit maior: quibus fiat ille qui adheret dño. In ip̄o igit̄ deo cū adheret equali patri filii⁹ equalis: aut spūs sanct⁹ patri et filio equalis: nō fit maior de⁹ q̄ singuli eorū: q; non est quo crescat illa pfectio. Imperfectus aut̄ siue p̄: siue filii⁹: siue spūs sanctus: et pfectus deus: p̄ et filius et spūs sanctus: et ideo trinitas potius q̄ triplex.

De solo vero deo patre et filio et spiritu sancto.
Capitulum IX.

Et quoniam ostendimus quōd possit dici solus p̄: q; non nisi ip̄e ibi p̄ consideranda est illa sententia q̄ dicitur: deū vey solum non esse patre solū: sed p̄m et filium et spiritum sanctum. Si quis em̄ interroget: p̄ solus vtrum sit deus: quomodo respondetur nō esse nisi forte ita dicamus eē quidē patrem deum: sed non esse solum deum: esse aut̄ solum deum: p̄m et filium et spiritum sanctum. Sed quid agimus d̄ illo testimonio dñi. P̄m em̄ dicebat: et p̄m nominauerat ad quē loquebat̄: cū ait: Hec est vita eterna: vt cognoscant te vnū verū deū. Qd̄ quidē arriani sic solent accipere: quasi nō sit filii⁹ verus de⁹. Quibus exclusis: videndū est an intelligere cogamur: cū dicitur est p̄m. Ut cognoscant te vnū vey deū: tanq̄ hoc insinuare voluerit: q; et solus p̄ deus verus est: ne non intelligeremus deū: nisi ip̄a tria sit: p̄m et filium et spiritum sanctum. Nū ḡ ex dñi testimonio: et p̄m vnū verū deū dicim⁹: et filium vnū vey deū: et spiritum sanctum: id est siml̄ ip̄am trinitatē: non tres veros deos: sed vnū vey deum. An quā addidit: Et quem misisti iesum xp̄m: subaudiendum est vnum verum deum. Et ordo verborū est: vt te et quem misisti iesum xp̄m: cognoscant

Sec. 2.

Loz. 6.

Job. 14.

Ubi. 5.

Ibidem.

vñū verū deū. Cur ergo tacuit de spū sancto:
 an qm̄ psequens est. vt vbi cūq; noīat vnum
 tant a pace vna adherēs: vt per hāc vtrumq;
 vñū sit: iā ex hoc intelligat etiā ipa par: q̄uis
 nō cōmemoret. Nā z illo loco ap̄ls videt q̄si
 p̄mittere spū sanctū. z tñ etiā ibi intelligit
 vbi ait. Oīa vstra. vos aut̄ xp̄i. xp̄s aut̄ dei.
 Et itez. Caput mulieris vir. caput viri xp̄us:
 caput aut̄ xp̄i deus. Sed rursus si de^o nō nisi
 oīa sūt tria: quō caput xp̄i de^o: id est caput xp̄i
 trinitas: cū in trinitate sit xp̄us vt sit trinitas.
 An qd̄ est pater cū filio: caput est ei qd̄ ē sol^o
 filius: cū filio em̄ pater deus. solus autē filius
 xp̄s est: maxie qz iā verbū caro factū loquitur
 Scōm quā humilitatē ei^o etiā maior est pater
 si cur dicit. Qm̄ p̄ maior me est: vt hoc ip̄um
 deū esse qd̄ illi cū patre vñū est: caput sit hoīs
 mediatoris: qd̄ ip̄e solus est. Si em̄ mentē re-
 cte dicimus p̄ncipale hoīs. id est tāq; caput
 hūane substātie: cū ip̄e hō cū mente sit homo
 cur nō multo cōgruētius: multoq; magis ver-
 bū cū patre qd̄ simul deus est: caput est xp̄i: q̄
 nis xp̄s hō nisi cū verbo qd̄ caro factum est: in-
 telligi non possit. Sed hoc vt iā diximus: ali-
 quāto diligent^{er} postea considerabim^{us}. Nūc
 aut̄ equalitas trinitatis: z vna eadēq; substā-
 tia quantū breuiter poruimus demonstrata est
 vt quoquo mō se habeat ista questio: quā dis-
 cutiendā acriore intentione distulimus: nihil
 impediāt quo minus fateamur summā equa-
 litatē patris z filij z spiritus sancti

De sententia sancti hilarij qua in trinitate
 personarum proprietatem intelligitur demō-
 strasse. Capitulum. X.

Quidā cum vellet breuissime singula
 q̄ in trinitate personarum insinu-
 are propria: eternitas inquit in pa-
 tre: species in imagine: vsus in munere. Et
 qz non mediocris auctoritatis in tractatione
 scripturarū: z assertionē fidei vir extir. hilari^o
 enim hoc in libris suis posuit. horum verborū:
 id est patris z imaginis: z muneris: eternitatis
 z speciei: z vsus: abditam scrutatus intelligen-
 tiam: quantū valeo nō eum securū arbitror in
 eternitatis vocabulo: nisi qz pater non habet
 patrem de quo sit: filius aut̄ de patre est vt sit:
 atq; vt illi coeternus sit: Imago em̄ si p̄fecte
 implet illud cuius imago est: ipa coequatur ei
 non illud imaginis sue. In qua imagine sp̄m
 noīauit: credo qz p̄pter pulchritudinē: vbi iā
 est tanta cōgruentia z prima equalitas: z pri-
 ma similitudo: nulla in re dissidens: z nullo mo-
 do inequalis: z nulla ex parte dissimilis: sed ad
 idēdem respondēs ei cuius imago est. Vbi

est prima z summa vita: cui non est aliud viue-
 re z aliud eē: sed idē est esse z viuere. Et p̄m^o
 ac sūm^o intellectus: cui non est aliud viuere z
 aliud intelligere: sed id qd̄ est intelligere. h̄ vi-
 uere: hoc esse est. vñū oīa: tanq; verbū: p̄fecte
 ctū. cui non desit aliquid: z ars quedāz oīpotē-
 tis atq; sapientis dei: plena oīm rationū viuē-
 tiū incōmutabiliū. z oēs vñū in ea: sicut ipsa
 vñū de vno. cū quo vñū. Vbi nouit oīa deus.
 q̄ fecit per ipam. z ideo cum decedant z succe-
 dant tempora: nō decidit aliquid vel succedit
 scientie dei. Nō em̄ hec q̄ creata sunt iō sciunt
 a deo: qz facta sunt. ac nō poti^o ideo facta sūt
 vel mutabilia: qz imutabiliter a deo sciuntur.
 Ille igit̄ ineffabilis quidā cōplexus patris et
 imaginis non est sine p̄fuitione: sine caritate
 sine gaudio. Illa ergo dilectio: delectatio: feli-
 citas: vel beatitudo: si tñ aliqua hūana voce
 digne d̄: vsus: ab illo appellat^{us} est breuiter. z ē
 in trinitate spū sanctus: non genitus: sed ge-
 nitoris genitiq; suauitas ingeniti largitate at-
 q; vbertate perfundens oēs creaturas p̄ ca-
 ptu eaz. vt ordinem suū teneant z locis suis
 acquiescant. hec igitur oīa que arte diuina fa-
 cta sunt: z vnitatē quandā in se ostendunt. et
 sp̄m z ordinē. Quicqd̄ em̄ horū est: z vñū ali-
 quid est: sicut sunt nature corporū. z ingenis
 aīaz. z aliq; specie formaz: sicut sunt figure vī
 qualitates corporū. ac doctrine vel artes aīaz
 z ordinē aliq; petit aut tenet: sicut sunt pon-
 dera vel collocationes corporū z amores: aut
 delectationes aīarum. Leterum in illa sūma
 trinitate tñ est vna quantū tres simul: nec pl^o
 aliquid sunt due q̄ vna. Oportet igitur vt cre-
 atorem per ea que facta sunt intellectu p̄spici-
 entes trinitatem intelligamus: cuius in crea-
 tura quō dignū est apparet vestigium. In illa
 em̄ trinitate sūma origo est rerū oīm z p̄fectis-
 sima pulchritudo: z beatissima delectatio. Ita
 qz illa tria: z ad se inuicē determinari videtur
 z in se infinita sunt. Sed hic in rebus corpore-
 is: nō tñ est vna: quantū tres simul: z plus ali-
 quid sunt due q̄ vna res. Leteruz in summa
 trinitate tñ ē vna q̄ntū tres sūt: nec pl^o ali-
 qd̄ sūt due q̄ vna: z in se infinita sūt. Ita z sin-
 gula sūt i singul^{is}. z oīa i singulis: z singula i oī-
 bus: z oīa in oīb^{us}. z vñū oīa. Qui videt h̄ vel
 ex pte. vī p̄ speculū z i enigmate: gaudeat co-
 gnoscēs deū. z sic deum honoret z gr̄as agat.
 Qui at̄ n̄ videt: tēdat p̄ pietatē ad videndū. n̄
 p̄ccitatē ad calūniandū. qm̄ vnus est deus: s̄
 tñ trinitas. Nec p̄fuse accipiendū ē. Ex q̄ oīa. p̄
 quē oīa. i q̄ oīa. nec d̄ys mult^{is}. s̄ ipi gl̄ia i secula
 seculoz. **Explicet liber sextus.**

Roma. j.

1. Cor. 13.

Roma. j.

Libet

Incipiunt capitula libri septimi.

- i Utrum quicquid de deo non relatiue: sed ad seipm recte dicitur: cui libet p sone in trinitate coueniat.
 - ii Ea q patris et filij essentia significant no esse relatiua: qz qcquid ad se: no ad aliqd dicunt simul ambo sunt.
 - iii De sapia a deo genita vel creata.
 - iiii Quid vel a grecis vel latinis necesse fut erit dici de ineffabili trinitate.
 - v De substantia et essentia.
 - vi De tribus psonis vnus essentie.
- Aurelii Augustini liber septimus incipit.
Utrum qcqd de deo no relatiue: s ad seipm recte dicitur: cui libet p sone in trinitate pueniat.

Capitulum I.

Am nuc queramus diligetius qrum dat deus qd paulo ante distulim. Utrum et singla queqz in trinitate psona possit et p se ipam no cu ceteris duab dici deus: aut magnus: aut sapiens:

aut verus: aut omnipotēs: aut iustus: et si qd aliud dici de deo pot non relatiue: s ad seipm. An xpo no dicant ista: nisi cu trinitas intelligit. **i. Cor. j.** Hoc em qdem facit: qz scriptu est: xpm dei virtutē et dei sapiam: vtru ita sit p sapie atqz virtutis sue: vt hac sapia sapiēs sit qua genuit: et hac virtute potens qua genuit: et qz ip potens et sapiēs: ip genuit virtutē et sapiam. Dixeram em si ita est: cur no et magnitudinis sue pater sit q magn est: et bonitas q bon est: et iusticie q iustus: et alia si q sunt. Aut si hec oia plurib vocabulis in eadē sapia et virtute intelliguntur vt eadē sit magnitudo q virtus: ea bonitas q sapia: et ea rursus sapia q virtus: sicut iaz tractauimus: meminerim cu aliqd hoz noio sic accipiendū esse: ac si oia comemoze. Querit g an p etia singulus sit sapiēs: atqz ipa sibi ipse sapia: an ita sit sapiēs quō dicēs. Verbo ei qd genuit dicēs ē: no xbo qd pferē et sonat et tran sit: s xbo qd erat apud deū: et deus erat verbū et oia p ipm facta sunt: xbo eqli sibi q sp atqz in comutabiliter dicit seipm. Ad est em ipē xbu sicut nec filius nec imago. Dicēs aut except illis tpalib vocibus xbi dei: q in creatura fut nā sonat et trāseūt. Dicēs g illo coeterno xbo no singulus intelligit: s cu ipo xbo sine q non est vtiqz dicēs. Ita ne et sapiens sicut dicēs: vt ita sit sapia sic verbū: et h sit xbu esse qd est esse sapiam: h etiam esse virtutem: vt virtus et sapia et xbu idem sit: et relatiue dicat: sicut fili et imago atqz ille no singulus potēs vel sapiēs: s cuz ipa virtute et sapia qua genuit: sicut no singul

dicens: sed eo verbo et cum eo verbo quod genuit: atqz ita magnus ea et cum ea magnitudi ne quam genuit. Et sic non alio magnus: alio deus: sed eo magnus quod deus: quia non aliud illi est magnum esse: aliud deum esse: conueniens est: vt nec deus singulus: s ea et cuz ea deitate quam genuit: vt sic sit fili deitas patris sicut sapientia et virtus patris: et sicuti ē verbum et imago patris. Et quia non aliud illi est esse: aliud deum esse: ita sit etiam essentia patris filius: sicuti est verbum et imago eius. Ac per hoc etiam excepto eo quod pater est: non sit aliquid pater: nisi quia est ei filius: vt no tantum id quod dicitur pater: qd manifestum est eum non ad seipm: sed ad filiu relatiue dici: et ideo patrem qz est ei filius: sed omnino vt sit qd ad seipm est: ideo sit qz genuit essentia sua. Sicut em magnus est: non nisi ea quam genuit magnitudine: ita et est non nisi ea quam genuit essentia: quia non est aliud illi esse: aliud magnum esse. Ita ne igitur pater est essentie sue: sicut pater est magnitudinis sue. Sicut pater virtutis ac sapientie sue: eadē quippe eius magnitudo que virtus et eadē essentia q magnitudo. Hec disputatio nata ē ex eo qd scriptum est christum esse dei virtutem et dei sapientiam. Quapropter in eas angustias sermo coartatur: cum ineffabili a fari cupimus: vt aut dicamus christum no esse dei virtutem et dei sapientiam: atqz ita impudēter et impie resistamus apostolo: aut christū quidem dei virtutem et dei sapientiam esse fateamur: sed eius patrē no eē patrē virtutis et sapientie sue: quod non minus impium est. Sic em nec christi erit pater: quia xps dei virtus et dei sapientia est: aut non esse patrē virtutis sua potentē: neqz sapientia sua sapientem: qd qd audeat dicere: aut aliud in patre intelligi esse: aliud sapientem eē: vt non hoc ipso sit quo sapiens est: quod de anima intelligi solet: que alias inspiēs: alias sapiens ē: velut natura mutabilis: et no summe perfecteqz simplex: aut patrē no esse aliquid ad se ipsum: et no solum quod pater est: sed omnino qd ē: ad filiu relatiue dici. Quō g eius deitatis filius cui pater: qn quidem ad seipsum nec essentia est: nec omnino est ad seipm sed etiam esse ad filium illi est. At em multo magis vnus eius demqz essentie: qz vna eadē demqz eēntia pater et filius: qn quidē patri ad seipm est ipm esse: sed ad filiu qua essentiam genuit: et qua essentia est quicquid est. Reuter ergo ad se est: et vterqz ad inuicem relatiue dicitur: an pater solus: non solum

quod pater dicitur: sed omnino quicquid dicitur: relative ad filium dicitur: ille autem dicitur ad patrem: et ad se: et si ita est: quid dicitur in filio ad se: an ipsa essentia. Sed patris essentia est filius sicut patris virtus: et sapientia: sicut virtus patris: et imago patris: aut si essentia dicitur ad se filius: pater autem non est essentia: sed genitor essentie: non est autem ad se ipsum: sed hac ipsa essentia quam genuit: sicut hac ipsa magnitudine magnus quam genuit: et magnitudo dicitur ad se filius: ergo et virtus et sapientia et verbum et imago. Quid autem absurdum est imaginem ad se dici: aut si non id ipsum est imago et verbum quod est virtus et sapientia: sed illa relative dicuntur: hec autem ad se non ad aliud incipit non ea sapientia quam genuit: sapiens est pater: quia non potest ipse ad eam relative dici: et illa ad eum relative non dici: omnia enim que relative dicuntur ad invicem dicuntur. Restat itaque: ut etiam essentia filius relative dicatur ad patrem. Ex quo conficitur inopinabilissimus sensus: ut ipsa essentia non sit essentia: vel certe cum dicitur essentia: non essentia sed relatiuum indicet: quod cum dicitur dominus: non essentia indicat: sed relatiuum quo refertur ad seruum. Cum autem homo dicitur vel aliquid tale: quod ad se non ad aliud dicitur: tunc indicatur essentia: homo ergo cum dominus dicitur: homo essentia est: dominus vero relative dicitur: homo enim ad se dicitur: dominus vero ad seruum: homo autem versus agitur: si essentia ipsa relative dicitur: essentia ipsa non est essentia. Huc accedit: quod omnis essentia que relative dicitur: est etiam aliquid excepto relatiuo: sicut homo dominus: homo fructus et equus iumentum: et nummus arra: homo et equus et nummus ad se dicuntur: et sube sunt vel essentie dominus vero et seruus et iumentum et arra: ad aliquid relative dicuntur. Sed si non esset homo: id est aliqua substantia: non esset que relative dominus diceretur. Et si non esset equus quedam essentia: non esset quod iumentum esset relative diceretur. Ita si nummis non esset aliquid substantia: nec arra posset relative dici. Quapropter si et pater non est aliquid ad se ipsum: non est omnino qui relative dicatur ad aliquid. Non enim si dicitur ad aliquid coloratum refertur color eius: nec omnino ad se dicitur color: sed semper alicui colorati est. Illud autem cuius color est etiam si eo que coloratum dicitur ad coloratum refertur: tamen id quod corpus dicitur ad se dicitur. Nullo modo ita putandum est patrem non dici aliquid ad se ipsum: sed quicquid dicitur ad filium dici. Eundem vero filium et ad se ipsum dici et ad patrem. Cum de magnitudine magna et virtus potens: virtus ad se ipsum: et magnitudo atque virtus magni et potentis patris: que pater magnus et potens est. Non ergo ita: sed virtus substantia: et virtus una substantia. Sicut autem absurdum est dicere candidum non esse candorem: sic absurdum

est dicere sapientem non esse sapientiam. Et sic candor ad se ipsum candidus dicitur: ita et sapientia ad se ipsum sapiens. Sed candor corporis non est essentia: quoniam ipsum corpus essentia est: et illa est quod litas: versus et ab ea dicitur candidum corpus: cui non hoc est esse quod candidum esse. Aliud enim ibi forma et aliud color: et virtus non in se ipso: sed in alia qua mole. Que moles nec forma nec color est: sed formata et colorata. Sapientia vero et sapientia est. Et quoniam quecumque anima participatione sapientie sit sapiens: si rursus desipiat: manet tamen in se sapientia. Nec cum anima fuerit in stulticia: commutata illa mutat: non ita est in eo qui ex ea fit sapiens: quemadmodum candor in corpore quod ex illo candidum est. Lumen enim corpus in alium colorem fuerit mutatum: non manebit candor ille: sed omnino esse desinet. Et si et pater qui genuit sapientiam ex ea fit sapiens: neque hoc est illi esse quod sapere: qualitas enim est filius non proles eius: et non ibi erit iam summa simplicitas: Sed absit virtus sit: quia vere ibi est summa simplex essentia: hoc ergo est ibi esse quod sapere. Sed si hoc est ibi esse quod sapere: non illam sapientiam quam genuit sapiens est pater: alioquin non ipse illam: sed illa eum genuit. Quid enim aliud dicimus cum dicimus hoc illi esse esse quod sapere: nisi eo est quod sapiens est. Quapropter que causa illi est ut sapiens sit: ipsa illi causa est ut sit: proinde si sapientia quam genuit causa illi est ut sapiens sit: etiam ut sit: ipsa illi causa est. Quod fieri non potest: nisi gignendo eum aut faciendo. Sed neque genitricem neque conditricem patris vel modo quicquam dixerit sapientiam. Quid enim est insanus. Ergo et pater ipsa sapientia est. Et ita dicitur filius sapientia patris: quomodo dicitur lumen patris: id est ut quemadmodum lumen de lumine: et virtusque unum lumen: sic intelligatur sapientia de sapientia: et virtusque una sapientia: ergo et una essentia: quia hoc est ibi esse quod sapere. Quod enim est sapientie sapere: et potentie posse et eternitati eternam esse: iusticie iustam esse: magnitudini magnam esse: hoc est essentie ipsum esse. Et quod in illa simplicitate non est aliud sapere quam esse: eadem ibi sapientia que essentia.

Ea que patris et filii essentiam significant non esse relatiua: quia quicquid ad se non ad aliquid dicitur simul ambo sunt.

Capitulum II.

Uter igitur et filius simul una essentia: et una magnitudo: et una veritas: et una sapientia. Sed non pater

Libet

z filius simul ambo vñū vñū: qz non sit ambo
vñū filiū. Sicut em̄ filiū ad patrē refert: nō ad
seipm̄ dicit: ita z verbū ad eū cui⁹ verbū ē re
fert cū dicit verbū. Eo q̄pe filiū quo verbū
z eo verbū quo filius. Qm̄ igit̄ pater z filius
simul nō vtiqz vñū filiū: p̄ns ē: vt pater z filiū
simul nō ambo vñū verbū. Et propterea nō
eo verbū quo sapiētia: qz verbū nō ad se di
citur: s̄ tm̄ relatiue ad eū cui⁹ verbū ē: sic filiū
ad patrē. Sapiētia vñō eo quo essentia. Et
ideo qz vna essentia: vna sapientia. Qm̄ ve
ro z verbū sapientia est: s̄ nō eo verbū q̄ sapi
entia. Verbum em̄ relatiue: sapiētia essenti
aliter intelligit̄: id dicit accipimus cū dicit vñ
bum: ac si dicat̄ nata sapiētia: vt sit z filius et
imago. Et hec duo cū dicunt̄: id ē nata sapiē
tia in vno eorū eo q̄ nata est z verbū z ima
go z filiū intelligat̄: z in his om̄ib⁹ noib⁹ nō
ostendat̄ essentia: qz relatiue dicunt̄. At in
altero qd̄ ē sapiētia: qm̄ z ad se dicit̄: seip̄a em̄
sapiens ē: etiā essentia demōstrat̄: z hoc ei⁹
esse qd̄ s̄ape. Tñ pater z filiū simul vna sapiē
tia: quia vna essentia: z sigillatim sapiētia de
sapiētia: sicut essentia de essentia. Quapro
pter nō qz pater nō est filiū: z filiū nō ē pater:
aut ille ingēnit⁹: ille aut̄ genitus: ideo non
vna eēntia: quia his noibus relatiua eorum
ostendunt̄. Ut qz aut̄ simul vna sapientia
z vna essentia: vbi h̄ ē esse qd̄ s̄ape: nō aut̄ si
mul vterqz verbū aut̄ filius: qz nō h̄ ē esse qd̄
verbū: aut̄ filiū esse: sicut iā satis ostēdimus
ista relatiue dici.

De sapientia a deo genita vel creata.

U^c ergo in scripturis **La. III.**
nunq̄ fere de sapientia quicqz dicit̄
tur: nisi vt ostendat̄ a deo genita vel
creata: genita sc̄p̄ quā facta sunt om̄ia: cre
ata vero vel facta: sicut in hoibus: cū ad eaz
que nō creata z facta: sed genita est cōuertū
tur z illustrant̄. In ipsis em̄ sit aliqd̄ qd̄ voce
tur eorū sapientia: vel illud scripturis p̄nū
ciatibus aut̄ narratib⁹ qd̄ verbū caro factū
est z habitauit in nobis: h̄ mō em̄ xp̄us facta
sapientia est: quia factus est homo. An pro
pterea nō loquit̄ in illis libris sapientia: vel
de illa dicit̄ aliquid: nisi qd̄ eā de deo natam
ostendat̄: aut̄ factā: q̄uis sit z pater ip̄e sapiē
tia: quia illa nobis sapientia commēdanda
erat z imitanda: cui⁹ imitatione formamur
Pater em̄ eam dicit vt verbū eius sit: non q̄
modo p̄fer̄ ex ore verbū sonās: aut̄ aū p̄nū
ciationē cogitat̄. Spacijs em̄ tpm̄ h̄ cōplēt:
illud aut̄ etnū ē: z illuminādo dicit nob̄ de se
Abat. ii z de p̄re: qd̄ dicēdū ē hoib⁹. **Jō. 3** ait: Nemo

nouit filiū nisi pater: z nemo nouit patrē: nisi
filiū: z cui voluerit filiū reuelare: qz p̄ filiū re
uelat pater: id est p̄ vñū suū. Si ei hoc verbū
qd̄ nos p̄ferimus tp̄ale z transit orū: z seipm̄
oñdit: z illud d̄ q̄ loq̄mur q̄tomagis vñū dei:
p̄ qd̄ facta sunt oia: qd̄ ita oñdit p̄rem sicut ē **Jō. 1**
pater. qz z ip̄m ita est: z h̄ est qd̄ pater sc̄dm̄
qd̄ sapia est z essentia: nam sc̄dm̄ qd̄ verbū nō
h̄ ē qd̄ pater. qz verbū nō est pater: z vñū res
latiue dicit̄ sicut filius qd̄ vtiqz nō pater. Et iō
xp̄us virtus z sapia dei: qz de patre virtute et
sapientia: etiā ip̄e virtus z sapia est sicut lumē
dei de patre lumine: z fons vite apud deū pa
trem: vtiqz fontem vite. Qm̄ apud te inq̄r p̄ **Jō. 5**
pheta: est fons vite: z in lumine tuo videbim⁹
lumē: qz sicut pater habet vitā in semetip̄o sic
dedit filio habere vitā in semetip̄o: z erat lu
men vtz qd̄ illuminat oēm hoīem venientē
in hunc mundū: z lumen h̄ verbū erat apud
deū: sed z deus erat verbū. Deus aut̄ lumē
est: z tenebre in eo non sunt vllē: lumen vero
non corporale sed spiritale. Neqz ita spiritale
vt illuminatione factum sit: quemadmodum
dicit̄ est apostolis. Vos estis lumen mundi:
sed lumen quod illuminat omnem hominem
ea ip̄a et summa sapientia deus: vñ de nūcagi
mus. Sapientia vero filius de sapientia p̄re:
sicut lumen de lumine: z deus de deo: vt z sin
gulus pater lumen: z singulus filius lumen: z
singulus pater deus: z singulus filiū deus: er
go z singulus pater sapia: z singulus filius sa
pientia. Et sicut vtrūqz simul vñū lumē: z vñū
deus: sic vtrūqz vna sapia. Sed filius fact⁹ est
nob̄ sapia a deo: z iusticia z sc̄rificatio: qz tem
poraliter nos ad illum cōuertimur: id est ex a
liquo tempe. vt cum illo maneamus in eter
num. Et ip̄e ex quodam tempore vñū caro
factū est: z habitauit in nobis. Propterea igit̄
tur cum p̄nunciatur in scripturis aut̄ narrat̄
aliquid de sapientia siue dicte ip̄a: siue cū de
illa dicitur: filius nobis potissimū insinuat̄.
Luius imaginis exemplo z nos non discēda
mus a deo: quia et nos imago dei sumus. Nō
quidem equalis: facta quippe a patre p̄ filium
non nata de patre sicut illa. Et nos quia illu
minamur lumine: illa vero quia lumen illumi
nās: et ideo illa sine exemplo nobis exemplū
est. Neqz enim imitatur precedentem aliq̄
ad patrem a quo nunq̄ est omnino separabī
lis: quia idipsum est quod ille de quo est. Nos
autem nitentes imitamur manentem: et se
quimur stantem. Et in ip̄o ambulantes tē
dimus ad ipsum: quia factus est nobis via
temporalis per humilitatem: Que mansio

nobis eterna est p̄ diuinitatē. Quā q̄ppe spi-
ritibus mūdis intellectualib⁹ q̄ supbia non
lapsi sunt: in forma dei: et deo equalis et deus
p̄bet exemplū: vt se idem exēpluz redeundi
etiā lapso p̄beret homini: q̄ p̄pter imundici-
am pctōz penāq; mortalitatis deuz videre
nō poterat: semetipm̄ exinaniuit: nō mutan-
do diuinitatem suā: s̄ n̄ram mutabilitatē as-
sumendo: et formā serui accipiens: venit ad
nos in hunc mundū: qui in hoc mundo erat
quia mundus p̄ eū factus ē: vt exempluz sur-
sum videntib⁹ deū: exemplū deoz sum mirā-
tibus hoīem. Exemplū sanis ad p̄manendū
exemplū infirmis ad cōualescendū. exēplū
morituris ad nō timendū: exemplū mortuis
ad resurgendū eēt: in oībus ip̄e p̄matum te-
nens. Quia em̄ hō ad beatitudinē sequi nō
debet nisi deū: et sentire nō poterat deum
sequendo deū hoīem factū sequeret̄ simul:
et quē sentire poterat et quem sequi deberet.
Amem⁹ q̄ cū et inhereamus illi: caritate dif-
fusa in cordibus n̄ris p̄ sp̄s sc̄m q̄ dat⁹ est no-
bis. Nō igit̄ mirū si p̄pter exemplū qd̄ nob̄
vt reformaremur ad imaginē dei p̄bet ima-
go equalis p̄ri: cū de sapientia scriptura loq̄t̄
d̄ filio loquit̄ q̄ sequimur viuēdo sapiētē
q̄uis et pater sit sapientia sicut lumē et deus:
Sp̄s q̄ sanctus siue sūma caritas vtrūq;
cōiungens nosq; subiūgens. Nō ideo nō in-
digne dicit̄ quia sc̄ptū est: Deus caritas ē:
quō nō est etiā sapientia: cū sit lumen: qm̄ de⁹
lumen ē: siue ergo h̄ modo siue alio modo ef-
sentia sp̄s sancti sigillatim ac p̄prie nominā-
da ē qm̄ de⁹ ē: vtiq; lumē est: Et qm̄ lumē est:
vtrūq; sapientia est. Deū aut̄ esse sp̄s sc̄m: scri-
ptura clamat apud aplm̄ qui dicit: Rescitis
quia tēplū dei est: statimq; subiicit: Et sp̄s
dei habitat in vob. De⁹ em̄ habitat in tem-
plo suo. Nō em̄ tanq; minister habitat sp̄s
dei in templo dei: cū alio loco euidentius di-
cat: Rescitis qz corpa v̄ra tēplū in vob est
sp̄s sancti quē habetis a deo: et nō estis vestri
empri em̄ estis p̄cio magno: glorificate et por-
tate deū in corpe vestro. Quid est aut̄ sapiē-
tia nisi lumen spiritale et incōmutabile? Est
em̄ et sol iste lumē s̄ corpale ē: et spiritalis crea-
tura lumen: s̄ nō incōmutabile. Lumē q̄ pat̄
lumen fili⁹: lumen sp̄s sc̄m. Simul aut̄ non
tria lumina: s̄ vnū lumen. Et ideo sapientia
pater: sapientia filius: sapientia sp̄s sc̄m: et si-
mul nō tres sapientie: s̄ vna sapientia: et quia
h̄ est ibi esse qd̄ s̄ape: vna essentia pater et fili-
us et sp̄s sanctus. Nec aliud ē ibi esse q̄ deū
esse. Un⁹ q̄ de⁹: pater et fili⁹ et sp̄s sanctus.

Quid vel a grecis vel a latinis necesse fu-
erit dici de ineffabili trinitate. La. III

Itaq; loquēdi causa de ineffabilib⁹
i vt fari aliquo modo possim⁹ qd̄ ef-
fari nullo modo possim⁹: dicitur est
a n̄ris grecis vna essentia: tres substātie: a la-
tinis aut̄ vna essentia vel substātia: tres per-
sone: quia sicut iā diximus: nō aliter in f̄mōe
n̄ro: id est latino eētia q̄ suba solet intelligi
Et dū intelligat saltē in enigmate qd̄ dicit:
placuit ita dici vt diceret̄ aliqd̄ cū quereret̄
qd̄ tria sint: que tria esse fides vera p̄nunci-
at: cū et patrē nō dicit eē filiū: et sp̄s sc̄m quod
est donū dei nec patrē dicit esse nec filiū. Cū
q̄ querit̄ qd̄ tria: vel qd̄ tres: cōferimus nos
ad inueniendū aliqd̄ speciale vel generale
nomē quo cōplectamur hec tria: neq; occur-
rit animo qz excedit sup̄eminētia diuinitatis
v̄sitati eloquiū facultatē. Cleri⁹ em̄ cogitatur
deus q̄ dicit̄: et veri⁹ est q̄ cogitat̄. Cū em̄ di-
cimus: nō eundē esse iacob q̄ est abraā: isaac
aut̄ nec abraā esse nec iacob: tres eē vtrūq; fa-
temur abraā isaac et iacob. S̄z cū querit̄ quid
tres: r̄ndemus tres hoīes: noīe speciali. cos
pluraliter appellantes: generali aut̄ si dica-
mus tria animalia: hō em̄ sicut veteres diffi-
nierūt: aīal ē rōnale: mortale. Aut sicut scri-
pture n̄re loq̄ solēt: tres aīas cū a pte melio-
re totū appellari placet: id ē ab aīa: cū corp⁹
et aīa sit totus homo. Ita quippe dictū est in
egyptū descendisse cū iacob aīas septuagin-
taq; p̄ tot hoībus. Itē cū dicim⁹ equum
tuū nō eū eē q̄ me⁹ ē: et tertiū alicui⁹ alteri⁹:
nec meū eē nec tuū: fatemur tres esse. Et in
terroganti qd̄ tres: r̄ndem⁹ tres equos no-
mine speciali: generali aut̄ tria aīalia. Item
cū dicimus bouē nō esse equū: canē v̄o nec
bouē esse nec equū: tria quedā dicim⁹: et per-
cunctatibus qd̄ tria: nō iā speciali noīe dici-
mus tres equos: aut tres boues: aut tres ca-
nes: quia nō eadē specie cōtinent̄: s̄ genera-
li tria aīalia: siue sup̄iore genere tres subas:
vel tres creaturas: vel tres naturas. Que-
cūq; aut̄ plurali numero enūcian̄: specialit̄
vno noīe etiā generaliter enūciari possunt.
Nō aut̄ oīa que generaliter vno noīe apel-
lan̄ etiā specialiter appellare vno noīe pos-
sumus. Nam tres equos qd̄ est nomen spe-
ciale: etiā aīalia tria dicim⁹. Equū vero et bo-
uem: et canem: animalia tria t̄m dicimus vel
substāntias que sunt generalia noīa: et si qd̄
aliud de his generaliter dici pōt. Tres vero
equos: aut boues: aut canes: que specialia
vocabula sunt: nō ea possum⁹ dicere. La. q̄p

Libet

pe vno nomine quis pluraliter enūciamus que cōiter habent illud qd eo noie significat. Abrahā q̄ppe et isaac et iacob: cōe habent id qd est hō: Itaq; dicunt tres hoies. Equ^o quoq; et bos et canis: cōmune habēt id qd ē animal: Dicunt ḡ tria animalia. Ita tres aliq; lauros: etiā tres arbores dicim^o: laurū vero et mirtū: et oleā: tm̄ tres arbores v^t tres subas aut tres naturas: atq; ita tres lapides: etiā tria corpa: lapidem vero et lignum et ferrum tantū tria corpa: vel si quo etiā supiore generali noie dici possunt. Pater ḡ et fili^o et spirit^o sanctus: qm̄ tres sunt: queramus quid tres sunt: et qd cōmune habeant. Non em̄ cōmune illis est id qd pater ē: vt inuicē sibi sint patres: sicut amici: cum relatiue ad alterutruq; dicant^r possunt dici tres amici q; inuicem sibi sunt. Non aut^{em} hoc ibi: q; tātū pater ibi pater. nec duorū pater: sed vnici fili^o. Nec tres fili^o: cū pater ibi nō sit filius nec spūsanctus. Nec tres spūsancti: quia et spūsanctus propria significatione qua etiā donū dei dicitur nec pater nec filius. Quid igit^r tres? Si em̄ tres psonae: cōmune ē eis id qd psona est: ergo speciale hoc: aut generale nomen est eis si cōsuetudinē loquendi respicim^o. Sed vbi est nature nulla diuersitas: ita ibi generalit^r enūciant^r aliqua plura vt etiā specialit^r enūciant^r possunt. Nature em̄ differentia facit: vt laurus et mirtus: et olea: aut equus: aut bos: aut canis: nō dicant^r speciali noie: iste tres lauri: aut illi tres boues: sed generalit^r: vt iste tres arbores: et illa tria animalia. Hic vero vbi nulla est essentie diuersitas: optet vt speciale nomen habeant hec tria: qd tm̄ nō inuenitur. Nā psona generale nomen est: intantum vt etiā hō possit hoc dici: cū tm̄ intersit inter hoīem et deum. Deinde in ipso generali vocabulo: si propterea dicimus tres personas: quia cōmune est eis id qd psona ē. Alioq; nullo modo possunt ita dici: quemadmodum nō dicunt^r tres fili^o: quia nō cōmune est eis id qd est filius: cur nō etiā tres deos dicimus: certe em̄ quia pater psona: et filius psona: et spūsanctus psona: ideo tres persone. Quia ḡ pater deus: et filius deus: et spūsanctus deus: cur nō tres di^o? Aut qm̄ ppter ineffabilem cōiunctionē hec tria simul vn^o de^o cur nō etiā vna psona: vt ita nō possimus dicere tres personas: quis singulam quāq; appellemus psonam: quē admodū nō possum^o dicere tres deos: quis quēq; singulū appellemus deum: siue patrē: siue filiū: siue spiritū sanctum. An quia scriptura nō dicit tres de

os: sed nec tres psonas alicubi scripturā cōmemorare inuenim^o. An quia nec tres: nec vnā psonā scriptura dicit hec tria. Legim^o em̄ psonā dñi: nō psonā dñim: propterea licet it loquēdi et disputandi necessitate tres personas dicere: nō quia scriptura dicit: sed q; scriptura nō contradicit. Si aut^{em} diceremus tres deos: ptradiceret scriptura dicēs Audi israel: dñs de^o tuus deus vn^o ē. Cur ḡ et tres essentias nō licet dicere: qd similiter scriptura sicut nō dicit: ita nec ptradicit. Nā essentia si speciale nomē est cōmune tribus: cur non dicant^r tres essentie: sicut abrahā isaac et iacob tres hoies: q; homo speciale nomen est cōmune oibus hominibus. Si aut^{em} speciale nomen nō est essentia sed generale: q; homo et pecus et arbor et sidus et angelus dicunt^r cōntia cur nō dicunt^r iste tres essentie: sicut tres eq; dicunt^r tria animalia: et tres lauri dicunt^r tres arbores: et tres lapides tria corpa. Aut si ppter vnitatem trinitatis nō dicunt^r tres cōntie sed vna essentia: cū nō ppter eandē vnitatem nō dicunt^r tres substātie: vel psonae: s; vna substātia et vna psona? Quē em̄ est illis cōmune nomen essentie: ita vt singulus q; dicat^r essentia: tam illis cōmune ē vel substātie vel psonae vocabulū. Qd em̄ de personis fm̄ nr̄am: hoc de substātijs fm̄ grecorū consuetudinē ea que diximus optet intelligi. Sic em̄ dicit^r illi tres substātia s; vnam essentiam: quē admodū nos dicimus tres psonas: vnā essentia vel substātia. Quid igit^r restat: nisi vt fateamur loquēdi necessitate parta hec vocabula: cū opus esset copiosa disputatione aduersum insidias vel errores hereticorū? Cū em̄ conaret^r humana inopia loquēdo pferre ad hominū sensus: qd in secretario mētis p captu tener: de domino deo creatore suo: siue p piā fidē: siue p qualēcūq; intelligentiā: timuit dicere tres essentias: ne intelligeret in illa sūma equalitate vlla diuersitas. Rursus nō esse tria que dam: nō poterat dicere qd sabellius: q; dixit in heresim lapsus est. Certissime q̄ppe et de scripturis cognoscit qd pie credendū ē: et a spectu mētis idubitata pceptione pstringit^r et patrē eē et filiū et spūscm̄: nec eundē filiū eē q; pater ē: nec spūscm̄ eundē patrē eē vel filiū. Quisuit qd tria diceret: et dixit substātia siue psonas: qbus noibus nō diuersitatem intelligi voluit: s; singularitatē voluit: vt nō solū ibi vnitatis intelligatur: ex eo qd dicitur vna cōntia: s; trinitas: ex eo q; dicuntur tres substātie vel psonae. Nā si hoc ē de deo

Deus. 6

esse quod subsistere: ita non erant dicende tres sube: ut non dicunt tres essentie: que admodum quia habet deo esse quod sapere: sicut non tres essentias: ita nec tres sapientias dicimus. Sic enim quia illi est deus esse quod est esse: ita tres essentias que tres deos dicifas non est. Si autem aliud est deo esse aliud subsistere: sicut aliud deo esse: aliud patrem esse vel dominum esse: quod enim est ad se dicif: patrem autem ad filium: et dominus ad seruientem creaturam dicifur: relatiue habet subsistere: sic relatiue gignit: et relatiue dominat. Ita ita substantia non erit substantia: quia relatiuum erit. Sicut enim ab eo quod est esse appellat essentia: ita ab eo quod est subsistere substantia dicimus. Absurdum est autem ut substantia relatiue dicatur. Omnis enim res ad seipsum: subsistit quantomagis deus. Si tamen dignum est: ut deus dicat subsistere.

De substantia et essentia.

Ca. V

His enim rebus recte intelligit: in quibus subiectis: sunt ea que in aliquo subiecto esse dicunt: sicut color aut forma in corpore. Corpus enim subsistit: et ideo substantia est. Illa vero in subsistente atque subiecto corpore: que non substantie sunt: sed in substantia: et ideo si esse desinat: vel ille color: vel illa forma: non adimunt corpori esse corpus: quod non hoc ei est esse: quod illam vel illam formam coloremve retinere. Res vero mutabiles neque simplices proprie dicunt substantie. Deus autem si subsistit ut substantia proprie dici possit: inest in eo aliquid tanquam in subiecto: et non est simplex: cui hoc sit esse quod illi est: et que quod aliud de illo ad illud dicif: sicut magnus: omnipotens: bonus: et si quid homini de deo non incongrue dicif. Refras est autem dicere ut subsistat: et subsistat deus bonitati sue: atque illa bonitas non substantia sit vel potius essentia: neque ipse deus sit bonitas sua: sed in illo sit tanquam in subiecto. Unum manifestum est deum abusive substantiam vocari: ut nomine visitatione intelligat essentia: quod vere et proprie dicif: ita ut fortasse solum deum dici oporteat essentia. Est enim vere solus: qui incommutabilis est: idque nomen suum famulo suo moysi enunciauit: cum ait: Ego sum qui sum. Et dices ad eos: qui est misit me ad vos. Sed tamen siue essentia dicat quod proprie dicifur: siue substantia quod abusive: utrumque ad se dicif: non relatiue ad aliquid. Unum hoc est deo esse quod subsistere: et ideo si una essentia trinitas: una etiam substantia: fortassis igitur comodius dicunt tres persone: que tres substantie.

De tribus personis unius essentie

Ca. VI

Ed ne vobis videar suffragari: hoc quod requiramus. Quia et illi si vellent

sicut dicunt tres subas: tres hypostasies: possent dicere tres personas: tria personae. Illud autem maluerunt quod forte secundum lingue sue consuetudinem apertius diceret. Namque et in personis eadem ratio est. Non enim aliud est deo esse: aliud personam esse: sed omnino idem. Nam si esse ad se dicif persona vero relatiue: sic dicamus tres personas patrem et filium: et spiritum sanctum: que admodum dicunt aliqui tres amici: aut tres propinqui: aut tres vicini: que sint adiucem non quod unusquisque eorum sit ad seipsum. Quapropter quilibet ex eis amicus est duorum ceterorum: aut propinquus: aut vicinus: que hec nomina relatiuam significationem habent. Quid ergo non placet ut dicamus patrem personam esse filium et spiritum sanctum: aut filium personam esse patrem et spiritum sanctum: aut spiritum sanctum personam esse patrem et filium. Sed neque persona ita dici alicubi solet: neque in hac trinitate cum dicimus personam patrem: aliud dicimus quam substantiam patris. Quo circa ut suba patris ipse pater est: non quo pater est sed que est: ita et persona patris non aliud quam ipse pater est: ad se quippe dicif persona non ad filium vel spiritum sanctum: sicut ad se dicif deus: et magnus et bonus et iustus: et si quod alius homini. Et que admodum hoc illi est esse quod deus esse quod magnus quod bonus esse: ita hoc illi est esse quod personam esse. Cur ergo non hec tria simul unam personam dicimus: sicut unam essentiam et unum deum: sed tres dicimus personas cum tres deos: aut tres essentias non dicamus: nisi quia volumus vel unum aliquid vocabulum seruire huic significationi qua intelligitur trinitas ne omnino taceremus interroganti: quid tres: cum tres esse fateremur? Nam si genus est essentia: species autem substantia siue persona: ut nonnulli sentiunt omitto illud quod iam dixi: oportere appellare tres essentias: ut appellantur tres substantie vel persone: sicut appellantur tres equi eademque animalia tria cum sit spes equus: animal genus. Neque enim species ibi pluraliter dicta est: et genus singulariter tanquam diceret tres equi unum animal: sed sicut tres equi speciali nomine: ita tria animalia generali nomine. Quod si dicunt substantie vel persone nomine non speciem significari: sed aliquid singulare atque indiuiduum: ut substantia vel persona: non ita dicatur sicut dicitur homo quod commune est omnibus hominibus. Sed quomodo dicitur hic homo velut abraham: velut ysaac: velut iacob: vel si quis alius qui etiam digito presens demonstrari possit: sic que illos eadem ratio consequetur. Sicut enim dicuntur abraham ysaac et iacob tria indiuidua: ita tres homines et tres anime. Cur ergo pater et filius et spiritus sanctus: si secundum genus et spem et indiuiduum etiam ista differunt?

Liber

nō ita dicunt tres essentie vt tres substantie seu psonae: sed hec vt dixi omitto. Illud dico si eēntia genus est: vna eēntia iam nō habet species: sicut quia genus est animal: vnum animal iam nō habet species. Nō sunt ḡ tres species vnus eēntie: pater et filius et spūsanctus. Si autē spēs est essentia: sicut species ē homo: tres vero ille quas appellam⁹ subas siue psonas: sic eandem speciem cōiter habēt: quēadmodū abraā et isaac et iacob: speciem q̄ hō dicūt cōiter habent: nō sicut hō subdiuiditur in abraam isaac et iacob: ita vnus homo et in aliquos singulos homines subdiuidi pōt omnino eīm nō pōt: quia vnus hō iam singul⁹ hō est. Cur ḡ vna essentia in tres substantias vel psonas subdiuidit: Nam si essentia species est sicut hō: sic est vna essentia sicut vn⁹ hō: an sicut dicimus aliquos tres hoīes eius dēq; sexus: eiusdem tempatiōis corpis: eiusdem animi vnā esse naturā: tres eīm sunt homines: sed vna natura. Sic etiā ibi dicimus tres subas vnā eēntiā: aut tres psonas vnā substantiā vel essentiā. hoc vero vtcūq; sile est: quia et veteres q̄ latine locuti sunt. a nōq; haberēt ista noīa: que nō diu est vt in vsu venerunt: id est essentiā vel substantiā pro his naturā dicebāt. Nō itaq; fm genus et species ista dicimus: sed quasi fm cōem eandēq; materiā. Sicut ex eodē auro si fierēt tres statue diceremus tres statues vnū aurū: nec tñ diceremus genus aurū: spēs autē statues: nec aurū specie: statues vero indiuidua. Nulla q̄ppe species indiuidua sua transgreditur: vt aliquid extra cōprehendat. Cū eīm diffiniero quid sit hō: qd est nomen speciale: singuli quiq; homines qui sunt indiuidua eadē diffinitione cōtinent: nec aliqd ad eam p̄inet quod hō nō sit. Cū vero auro diffiniero: non sole statue si auree fuerint: sed et anuli: et si qd aliud de auro fuerit ad aurū p̄inebit: et si nihil inde fiat: aurū dicūt: quia etiā si nō sint auree: nō ideo nō erūt statue. Item nulla species excedit diffinitionē generis sui. Cū eīm diffiniero animal: qm̄ generis hui⁹ species ē equus: oīs equus aīal est: nō autē statua oīs aurū est. Ideo q̄uis in tribus statue aureis recte dicam⁹ tres statues vnū aurū: non tñ ita dicimus vt genus aurū: spēs vō statues intelligamus. Nec sic ergo trinitatez dicimus tres psonas vel substantias: vnā essentiam et vnū deū: tanq; ex vna materia tria quedā subsistant: etiā si quicqd illud est: in his trib⁹ explicatū sit. Nō eīm aliqd aliud ei⁹ eēntie ē: p̄ter istā trinitatē: tñ tres psonas eiusdē eēn-

tie vel tres psonas vnā essentiam dicimus: tres autē psonas ex eadem essentia nō dicim⁹ quasi aliud ibi sit qd essentia est: aliud qd persona: sicut tres statues ex eodem auro possimus dicere. Aliud eīm illic est esse aurū: aliud esse statues. Et cū dicunt tres hoīes vna natura: vel tres hoīes eiusdem nature: p̄nt etiā dici tres hoīes ex eadem natura: quia ex eadem natura: et alij tres hoīes p̄nt existere. In illa vō eēntia trinitatis: nullo mō alia q̄libet psona ex eadem eēntia pōt existere. Deinde in his rebus nō tñ est vn⁹ hō: q̄tū tres hoīes simul. Et plus sunt aliqd homines duo q̄ vnus hō. Et in statue equalibus plus auri est tres simul: q̄ singule statue: et min⁹ auri est vna q̄ due. At in deo nō ē ita. Nō eīm maior essentia est pater et filius et spūsanctus simul q̄ solus pater aut filius. Sed tres simul ille substantie siue persone si ita dicēde sunt equales sunt singulis: qd animalis hō nō p̄cipit. Nō eīm pōt cogitare nisi moles et spacia: vel minuta vel grandia volitantib⁹ in anio eius phantasmatis: tanq; imaginibus cordis. Ex qua inuidicia donec purgetur: credit in patrē et filiū et spūsanctum: vnū deum solum: magnū: omnipotentē: bonū: iustū: misericordem: omnium visibulum et inuisibulum cōditorem: et quicqd de illo p̄ humana facultate digne verēq; dici potest. Neq; cū audierit patrē solū deū: separet inde filiū aut spiritum sanctum. Cū eo quippe solus deus cum quo et vnus deus est: quia et filiū cū audimus solū deum sine vlla separatione patris aut spūsancti oportet accipere: atq; ita dicat vnā eēntiā: vt non existimet aliud alio vel maius vel melius: vel ex aliqua parte diuersum. Nō tñ vt pater ipse sit et filius: et spūsanctus: et quicquid aliud ad alterutrum singulara dicunt: sicut verbū qd nō dicūt nisi fili⁹ aut donū qd nō dicūt nisi spūscūs: p̄pter qd etiā plurale in numerū admittunt: sicut in euangelio scriptū est. Ego et pater vnum sumus. Et vnū dixit et sumus. Cū fm essentiaz qd idē deus sumus fm relatiuū: qd ille pat⁹: h⁹ filius. Aliqñ et tacet vnitas essentie: et sola pluraliter relatiua cōmemorant. Cū eīm ego et pater: et habitabimus apud eū. Cū enim et habitabimus pluralis numerus ē quia p̄dictum est: Ego et pater: id est pater et filius: que relatiue ad inuicē dicunt. Aliquādo latenter oīno: sicut in genesi: Faciamus hoīem ad imaginem et similitudinem nostrā. Et faciamus: et nostrā: pluraliter dictū est: et nisi ex relatiuis accipi nō potest. Non eīm vt

1. Cor. 2

Job. 10

Job. 14

Benef. 1

facerent dii: aut ad imaginē et similitudinē deoꝝ
 sed vt facerēt p̄r et filius et sp̄s sanctus ad ima-
 ginem patris et filij et sp̄s sancti: vt subsisteret
 hō imago dei. De^o aut trinitas. Sed quia nō
 oīno equalis fiebat illa imago dei: tanq̄ non
 ab illo nata: sed ab eo creata. huius rei signifi-
 cande causa ita imago est: vt ad imaginē sit. i.
 non equatur parilitate. s̄ quadā similitudine ac-
 cedit. Nō em̄ locoꝝ interuallis: s̄ similitudine ac-
 cedit ad deū: et dissimilitudine receditur ab eo.
 Sunt em̄ qui ita distinguunt. vt imaginē ve-
 lint esse filiū: hōiem vero non imaginē: s̄ ad
 imaginē. Reuellit aut̄ eos ap̄ls dicens. Vir q̄
 dem non debet velare caput: cum sit imago et
 gloria dei. Non dixit ad imaginē: sed imago.
 Que tñ imago cū alibi d̄r. Ad imaginem. non
 quasi ad filiū d̄r: que imago equalis est patri.
 alioquin non diceret ad imaginē n̄raz. Quō
 enim nostram cū filius solius patris: imago sit
 Sed p̄pter imparem vt diximus similitudinē
 dictus est homo ad imaginem: et ideo n̄raz vt
 imago trinitatis esset homo: non trinitati eā.
 lis sicut filius patri: sed accedens vt dictum ē
 quadā similitudine: sicut in distantibus signi-
 ficatur quedam vicinitas: non loci: sed cuius-
 dam imitationis. Ad hoc enim eis d̄r. Refor-
 mamini in nouitate mentis vestre. Quibus
 item dicit. Estote itaq̄ imitatores dei sicut fi-
 lij carissimi. Nouo enim homini dicitur. Qui
 renouatur in agnitionem dei. scdm̄ imaginez
 eius qui creauit euz. Aut si iam placet p̄pter
 disputandi necessitatem: etiam exceptis no-
 minibus relatiuis pluralem numerum admit-
 tere. vel vno nomine respondeat. cuz querit̄
 quid tria: et dicere tres substantias: siue tres
 personas: nulle moles aut interualla cogiten-
 tur. nulla distantia quātulecunq̄ dissimilitu-
 dinis: aut vt intelligatur aliud alio vel paulo
 minus quocunq̄ modo minus esse aliud alio
 potest: vt neq̄ personaz sit confusio: nec talis
 distinctio qua sit impar aliquid. Quod si intel-
 lectu capi non potest: fide teneatur: donec il-
 luceat in cordibus ille: qui ait per prophetā
 Nisi credideritis non intelligetis.

Explicit liber septimus.

Incipiunt capitula libri octauī.

- i De indifferenti magnitudine trinita-
tis: in qua non est plus ip̄a trinitas si-
mul q̄ singula q̄q̄ persona
- ii De essentia veritatis que ē trinitas
deus: nihil corporeū neq̄ mutabile
debeat cogitari.
- iii De vero et sumo et vno bono.
- iiii De dilectione in deū per fidem.

- v De sacramento incarnationis dñi: et sal-
uatoris nostri iesu xpi.
- vi Quid in sc̄tis q̄s nō vidim⁹ diligamus
- vii De vera dilectione.
- viii Qui fratrem diligit deum diligit. q̄
amat et ip̄am dilectionem que ex deo
et deus est
- ix De ea forma qua diligitur iustus. di-
ligatur deus. q̄ nō p̄t ea q̄ dilectōz
excitat forma non diligit: eademq̄ ē
deus: quia deus caritas est
- x De amate et q̄ amatur et amore.
Aurelij augustini p̄mium in librū octauū
Primum alibi ea dici proprie i illa
trinitate distincte ad singulas p̄-
sonas pertinētia. que relatiue di-
cuntur ad inuicem: sicut pater et
filius et vtriusq̄ donum spiritus sanctus. Non
enim pater trinitas. aut filius trinitas. aut tri-
nitas donum. Et vero ad se dicuntur singuli
non dici pluraliter tres. sed vnā ip̄am trinita-
tem. sicut deus pater: deus filius: de^o sp̄s sanctus.
Et dñs pater: dñs filius: dñs sp̄s sanctus.
Et oīpotens pater. oīpotens filius: oīpotēs
sp̄s sanctus. Nec tñ tres dii. aut tres domini:
aut tres oīpotentes. Sed vnus deus: dñs: oī-
potens: ip̄a trinitas. et quicq̄ aliud. non ad in-
uicē relatiue: sed ad se singuli dicunt. hoc ei
s̄m̄ essentiam dicunt: q̄ hoc est ibi esse. q̄ ma-
gnū esse: q̄ bonū esse: q̄ sapientem esse. et
quicquid aliud ad se vnaqueq̄ ibi persona vt
ip̄a trinitas dicitur. Ideoq̄ dici tres p̄sonas.
vel tres substantias: non vt aliqua intelligat̄
diuersitas essentie: sed vt vel vno aliquo vo-
cabulo responderi possit: cum dicitur qd̄ tres
vel quid tria: tantāq̄ esse equalitatem i ea tri-
nitate: vt nō solum pater non sit maior q̄ fili⁹
quod attinet ad diuinitatem. sed nec pater et
filius simul maius aliquid sint q̄ sp̄s sanctus.
aut singula queq̄ persona. quelibet triū: min⁹
aliquid sit q̄ ip̄a trinitas: Dicta sunt hec: et si
sc̄pius versando repetantur: familiarius qui-
dem innotescunt. Sed et modus aliq̄s adhibē-
dus est: deoq̄ supplicandum deuotissima pie-
tate: vt intellectum aperiat: et studium contē-
tionis assumat: quo possit mente cerni essen-
tia veritatis: sine vlla mole: sine vlla mobilita-
te. Hunc itaq̄ inquantū ipse adiuuat creator
mire misericors: attendamus hec que modo
tam interiora q̄ superiora tractabimus. cum
sit eadem seruata illa regula: vt quod intelle-
ctui nostro non dum eluxerit: a firmitate fidei
non dimittatur.

Liber

De indifferenti magnitudine trinitatis in
q̄ nō est plus ip̄a trinitas siml̄q̄ singula queq̄
persona.

Capitulum I.

Iscimus em̄ nō esse in hac trinitate
maius aliquid duas aut tres p̄
sonas q̄ vn̄a earum: qd̄ non capit
consuetudo carnalis: nō ob aliud
nisi qz̄ vera que creata sunt sentiri potest: ve
ritatem aut̄ ip̄am qua creata sunt non potest
intueri. Nā si posset: nullo mō esset lux ista cor
porea manifestior q̄ hoc quod dixim⁹. In sub
stantia quippe veritatis: qm̄ sola vera est: non
est maior: aliqua: nisi que verius est. Quicqd̄
aut̄ intelligibile atq̄ incōmutabile ē: non aliō
alio verius est: qz̄ eque incōmutabiliter eter
num ē. Nec qd̄ ibi magnū dicitur: aliunde ma
gnum est: q̄ eo qd̄ vere est. Quapropter vbi
magnitudo ip̄a veritas est: quicquid plus ha
bet magnitudinis: necesse est vt plus habeat
veritatis. Quicquid ergo plus veritatis non
habet: non habet pl⁹ etiā magnitudinis. Por
ro quicquid plus habet veritatis: p̄fecto ve
rius est: sicut maius est quod plus habet ma
gnitudinis: hoc ergo ibi est maius qd̄ verius.
Non aut̄ verius ē pater: et filius simul: q̄ singu
lus pater: aut singulus filius. Non igit̄ maius
aliquid vtrūq̄ simul: q̄ singulum eorum. Et qm̄
eque vere est etiā sp̄s sanctus: nec pater et fi
lius simul: maius aliquid est q̄ ip̄e: qz̄ nec ve
rius est. Pater quoq̄ et sp̄s sanctus siml̄ qm̄
veritate non superant filium. Non em̄ verius
sunt: nec magnitudine superant. Atq̄ ita fili⁹
et sp̄s sanctus simul: tam magnū aliquid sunt
q̄ pater solus: qz̄ tam vere sunt. Sic et ip̄a tri
nitas tam magnū est: q̄ vnaqueq̄ ibi p̄sona.
Non em̄ ibi maior est: que verior non est: vbi
est ip̄a veritas magnitudo. Quia in essentia
veritatis: hoc est vey esse qd̄ est esse: et hoc est
esse qd̄ est magnū esse: hoc ergo magnum eē:
qd̄ vey esse. Qd̄ igitur ibi eque verū est: etiā
eque magnum sit: necesse est.

De essentia veritatis que ē trinitas de⁹
nihil corporeum neq̄ mutabile debeat cogi
tari.

Capitulum II.

In corporibus aut̄ fieri pōt: vt eque
verum sit hoc aurū atq̄ illud: s̄ mai⁹
hoc sit q̄ illud: qz̄ non eadem ibi est
magnitudo que veritas. Aliudq̄ illi est aurū
esse: aliud magnum eē. Sic et in animi natura
s̄m qd̄ magnus animus: nō s̄m hoc dicit̄ ve
rius animus. Animū em̄ verum habet etiā
q̄ non ē magnanimus: qm̄ quidem corporis et
animi eēntia: non est ip̄i⁹ veritatis essentia: si
cut ē trinitas de⁹ vn̄: sol⁹: magn⁹: ver⁹: verax

veritas. Quē si cogitare conamur quantum
sinit et donat: null⁹ cogitetur per locorū spacia
tractus aut cōplexus: quasi trium corporum
nulla cōpago iuncture: sicut tricorpem geryo
nē fabule ferunt: s̄ quicqd̄ aīo tale occurrerit:
vt maius sit in tribus q̄ in singulis minusq̄ in
vno q̄ in duob⁹: sine vlla dubitatione respuat̄.
Ita em̄ respuit̄ esse corporeū. In spiritalibus
aut̄: oē mutabile qd̄ occurrerit non putet̄ de⁹.
Nō em̄ parue noticie p̄s est: cū de p̄fundo isto
in illam sūmitatē respiramus: si aīq̄ scire pos
sumus qd̄ sit deus: possumus tā scire qd̄ non
sit. Nō est em̄ certe nec terra: nec celū: nec q̄si
terra et celū: nec tale aliqd̄ quale videmus in
celo: nec qcquid tale nō videmus: et est fortal
sis in celo. Nec si augeas imaginatione cogi
tationis lucē solis quantum potes: siue quo sit
maior: siue quo sit clarior: milies t̄m: aut innu
merabiliter: neq̄ h̄e de⁹. Nec sicut cogitantē
angeli mūdi sp̄s celestia corpa inspirantes: at
q̄ ad arbitriū q̄ seruiūt deo nutantes atq̄ ver
santes: nec si oēs cū sint milia milia in vnū col
lati: vnus fiant: nec tale aliqd̄ deus est. Nec si
eosdē sp̄s sine corporib⁹ cogites: qd̄ quidem
carnali cogitationi difficillimū est. Ecce vide
si potes. Quia p̄grauata corpe qd̄ corrūpitur
et onusta terrenis cogitationib⁹ multis et va
rijs: ecce vides si potes: de⁹ veritas est: hoc ei
scriptum est. Quia deus lux est: nō quomō isti
oculi vidēt: s̄ quō videt cor: cū audit veritas ē
Noli q̄rere quid sit veritas: statim em̄ se oppo
nunt caligines imaginū corporalium: et nubila
phantasmatum: et perturbabūt serenitatē: q̄ p̄mo
ictu diluxit tibi: cū dicerē veritas. Ecce in ip̄o
p̄mo icu: quo velut coruscatione p̄stringeris:
cū d̄ veritas. Abane si potes: s̄ nō potest. Re
laberis in ista solita atq̄ terrena. Quo tandē
pōdere q̄so relaberis nisi sordidū tractax cu
piditatis visco et pegrinatōis erroribus.

De vero sūmo et vno bono. Capitulum III.

Ecce iterū vides si potes. Non amas
certe nisi bonū: qz̄ bona est terra ab
titudine montium et tēperamento col
liū: et planitie cōporū: et bonū p̄diū: amenum et
fertile: et bona domus parib⁹ mēbris disposita
et ampla: et lucida: et bona aīalia aīata corpa: et
bonus aer modestus et salubris: et bon⁹ cibus
suauis atq̄ aptus valitudini: et bona valitudo
sine dolorib⁹ et lassitudine: et bona facies hoīs
dimēsa parilit̄ et affecta hilarit̄: et luculenter co
lorata: et bon⁹ anim⁹ amici p̄sensitōis dulce
dine et amoris fide. Et bon⁹ vir iustus: et bone
diuitie: qz̄ facile expediunt. Et bonuz celū cū
sole et luna et stellis suis. Et boni angeli sancta

obedientia. Et bona locutio suauiter docens: et congruent monēs audientē. Et bonū carmē: canoz numeris: et sententijs graue. Quid plura et plura. Bonū hoc et bonū illud. Tolle hoc et illud. et vide ipm bonū si potes. ita deū videb. Nō alio bono bonū: s̄ bonū ois boni. Neq; ei in his oib; bonis vel q̄ cōmemorauit. vel que alia cernunt siue cogitant: diceremus aliud alio meli; cū vere iudicam; nisi esset nob; im- p̄ssa notio ipius boni. s̄m q; et pbarem; aliqd. et aliud ali; p̄poneremus. Sic amādo de; non hoc et illud bonū: s̄ ipm bonū. Querendū em̄ bonū aīe: nō cui supuoliter iudicādo. s̄ cui be- reat amādo. Et qd h̄ nisi de;. Nō bon; anim; aut bonus angel;. aut bonū celū: s̄ bonū bo- nū. Sic em̄ forte facili; aduertit. qd velim di- cere. Cū em̄ audio (verbi gr̄a) q; d; anim; bo- nus: sicut duo verba sunt. ita ex eis verb; duo quedā intelligo. Aliud quo anim; est: aliud q̄ bonus. Et quidē vt animus esset: nō egit ipse aliquid. Nō em̄ iā erat: qui ageret vt esset. Et aut sit bonus anim;. video agendū esse volū- tate: nō q; idipm quo anim; est: nō est aliquid boni. Nā vñ iā d; et verissime dicit corpore me- lio: sed ideo nondū dicitur bonus animus qz restat ei actio voluntatis. qua sit p̄stātor. quā si neglexerit. iure culpā: recte q; d; nō bonus animus. Distat em̄ ab eo qui hoc agit. Et qā ille laudabilis. p̄fecto iste qui hoc non agit vi- tupabilis est. Cū vero agit hoc studio: et sit bo- nus animus. nisi se ad aliqd conuertat qd ipse nō est. non pōt hoc assequi. Quo se autē cōuer- tit vt fiat bonus anim;. nisi ad bonū. cum hoc amat et appetit. et adipiscit. Cū si rursus se auer- tar: fiat q; nō bonus: hoc ipō q; se auertit a bo- no: nisi maneat in se illud bonū vñ se auertit. nō est quo se iterū si voluerit emēdare cōuer- tar. Quapropter nulla essent mutabilia bona nisi esset incōmutabile bonū. Luz itaq; audis bonū hoc et bonū illud. que p̄nt alias dici etiā nō bona: si potueris sine illis q̄ participatione boni bona sunt: p̄spicere ipm bonū. cui; p̄tici- patōe bona sunt. simul em̄ et ipm intelligis cuz audis hoc aut illud bonū. Si q̄ potueris. illis detractis p̄ seipm p̄spicere bonum. p̄spexeris deū. Et si amoze inhereris: cōtinuo beatifica- beris. Pudeat autē cū alia nō amentur: nisi qz bona sunt: eis inherendo nō amare bonū ipz vnde bona sunt. Illud etiā quod animus tm̄ qz est animus: etiā nō dum eo mō bonus quo se conuertit ad incōmutabile bonū. sed vt di- xi tm̄ animus. cū ita nobis placet vt eum omi- etiā luci corporee cū bene intelligimus prefe- ramus. non in seipō nobis placet. sed in illa ar-

te qua factus est. Inde em̄ approbat fact; vbi videtur fuisse faciendus: hec est veritas: et sim- plex bonū. Non em̄ est aliud aliquid q̄ ipm bonū: ac per hoc etiā summū bonū. Non em̄z minui vel augeri bonuz potest: nisi qd ex alio bono bonum est. Ad hoc se igitur anim; con- uertit vt bonus sit. a quo habet vt animus sit. Tunc ergo voluntas nature cōgruit vt p̄ficiat- tur in bono animus. cū illud bonum diligitur cōuersione voluntatis: vñ est et illud quod nō amittitur: nec auersione voluntatis. Auertē- do em̄ sese a summo bono. amittit animus vt sit bonus animus. non autē amittit vt sit animus cum et hoc iā bonum sit corpore melius. hoc q̄ amittit voluntas: quod voluntas adipiscitur. Jam em̄ erat animus qui cōuerti ad id vellet a quo erat. Qui autē vellet esse aliq; esset. non dum erat. et hoc est bonū nostrum. vbi videm; vtrum esse debuerit aut debeat quicquid esse debuisse: aut debere comprehendimus. et vbi videmus esse non potuisse nisi esse debuisset. quicquid etiā quō esse debuerit cōprehendi- mus. Hoc ergo bonum non longe positum ē. ab vnoquoq; nostrum. In illo enim viuimus mouemur et sumus.

De dilectione in deū per fidē. Caplin. III.

Ed dilectione standum est ad illud. et inherendū illi: vt presente perfru- amur a quo sumus. quo absente nec esse possumus. Cū em̄ p̄ fidem adhuc ambula- mus: non per speciem. nondū vtiq; videm; deū sicut idem ait. facie ad faciem. que tm̄ nisi nūc iā diligam;. nunq; videbimus. Sed qd diligit qd ignorat. Sciri em̄ aliquid et non diligi pōt. Diligat qd nescit. qro vtz possit. qz si nō pōt nēo diligit deū aliq; sciat. Et qd deū scire. nisi eū mēte p̄spicere. firmeq; p̄cipe. Nō ei corpus est vt cerneis oculis inquirat. Sed et p̄uisq; valeam; p̄spicere atq; p̄cipere deū. sic p̄spici et p̄cipi pōt. qd mūdīs cordib; lz. Beati ei mūdi cordes. qz deū videbūt. nisi p̄ fidē diligat. non poterit cor mūdari. q̄ ad eū videndū sit aptū et idoneū. Tbi sunt em̄ illa tria. p̄p̄ q̄ iāo edi- ficāda. oīm diuinor; libror; machinātera con- surgūt: fides: spes: caritas. nisi in aīo credēte qd nōdū videt. et sperate atq; amate qd credit amat q; et qd ignorat. s̄ tm̄ credit. Nimirū at ca- uendū ē. ne credēs animus id qd nō videt fin- gat sibi aliqd qd nō ē. et speret diligat. qd fal- sū ē. Qd si sit. nō erit caritas de corde puro et i- p̄scia bona. et fide non ficta. q̄ finis p̄cepti ē. sic ap̄ls dicit. Necesse est autē vt cū aliqua cor- poralis lecta vel audita que non vidimus. cre- dimus. fingat sibi aliquid animus in linea- mentis formisq; corporum: sicut occurrerit

Act. 17.

2. Cor. 5

Mat. 5

1. Thim.

Libet

cogitanti: quod aut verum non sit: aut etiam si verū est quod rarissime potest accidere: nō hoc tamen fide vt teneamus quicquid prodest: sed aliud aliquid vtile: quod per hoc insinuat. Quis enim legentium vel audientium quod scriptum est apostolus paulus: vlt que d illo scripta sūt non fingat animo: et ipsius apostoli faciem: et omnium quorum ibi nomina commemorantur. Et cum in tanta hominum multitudine quibus ille littere notescunt: alius aliter lineamenta figuramque illorum corporum cogitet: vtiq; incertus est. Neque ibi occupatur fides nostra: qua facie corporis fuerint illi homines: sed tantum quia per dei gratiam ita vixerunt: et ea gesserunt quod scriptura illa testatur: hoc et vtile est credere: et non desperandum: et appetendum. Nam et ipsius domini facies carnis: innumerabilium cogitationum diuersitate variatur et fingitur: que tamen vna erat: quecumque erat. Neque enim in fide nostra quam de domino Iesu christo habemus: illud salubre est quod sibi animus fingit: longe fortasse aliter quam res se habet. Sed illud quod secundum spiritum de homine cogitamus: habemus enim quasi regulariter infirmam humane nature noticiam: secundum quam quicquid tale aspiciamus: statim hominem esse cognoscimus vel hominis formam.

De sacramento incarnationis domini et saluatoris nostri iesu christi. Caplm. V.

Secundum hanc noticiam cogitatio nostra

informatur: cum credimus pro nobis deum hominem factum: ad humilitatis exemplum: et ad demonstrandam erga nos dilectionem dei. Hoc enim nobis prodest credere et firmum atque inconcussus corde retinere: scilicet humilitatem qua natus est deus ex semina: et a mortalibus per tantas contumelias per ductus ad mortem: summum esse medicamentum: quo superbie nostre sanaretur tumor: et altum sacramentum quo peccati vinculum solueret. Sic et virtutem miraculorum ipsius et resurrectionis eius: quam nouimus quod sit omnipotentia de omnipotenti deo credimus: et secundum species et genera rerum vel natura insita: vel experientia collecta: de factis huiusmodi cogitamus: vt non ficta sit fides nostra: Neque ei nouimus faciem virginis marie: ex qua ille a viro intacta: neque in ipso partu corrupta mirabiliter natus est. Nec quod membris rui liniametis fuerit lazarus: nec bethaniam: nec sepulcrum: lapideque illum quem remoueri iussit cum eum resuscitaret vidimus: nec monumentum nouum excisum in petra vnde ipse resurrexit: nec montem oliueti vnde ascendit in celum. Neque omnino scimus quicquam ista non vidimus: an ita sint vt ea cogitamus: imo vero probabilius exi-

Joh. ij.

Mat. 27

stimamus non esse ita. Namque cum alicuius factus vel loci vel hominis: vel cuiuslibet corporis eadem occurrerit oculis nostris quod occurrebat animo: cum ea pulsus videremus cogitabamus: non pro miraculo mouemur. Ita raro et pene nunquam accidit et tamen ea firmissime credimus: quod secundum spiritum generalemque noticiam quod certa nobis est cogitamus. Credimus enim dominum iesum christum natum de virgine quam maria vocabat. Quid sit autem virgo et quod sit nasci: et quod sit nomen proprium non credimus: sed prozusus nouimus. Vtrum autem illa facies marie fuerit que occurrit animo cum ista loquimur aut recordamur: nec nouimus omnino: nec credimus. Itaque hic salua fide licet dicere: forte talem habebat faciem: forte non talem forte autem de virgine natus est christus: nemo salua fide christiana dixerit. Nobis quoniam trinitatem et unitatem quantum datur intelligere cupimus: plus autem quam intelligamus credere debemus: vigilandum nobis est: ne ficta sit fides nostra. Eadem quippe trinitate fruendum est: vt beate viuamus. Si autem falsum de illa crediderimus: inanis erit spes: et non casta caritas. Quod igitur eam trinitatem quam non nouimus: credendo diligimus? An secundum spiritum generalemque noticiam secundum quam diligimus apostolus Paulus. Qui etiam si non ea facie fuit que nobis occurrit de illo cogitantis: et hoc penitus ignoramus: nouimus tamen quid sit homo. Et enim longe non eamus hoc sumus: id est homo: et illum hoc fuisse: et animam eius corpori copulatam mortaliter vixisse manifestum est. Hoc ergo de illo credimus quod inuenimus in nobis: iuxta speciem vel genus quod humana omnis natura pariter continetur. Quid igitur de illa excellentia trinitatis siue specialiter siue generaliter nouimus? quasi multe sint trinitates: quarum aliquas experti sumus: vt per regulam similitudinis impressam vel specialem vel generalem noticiam: illam quoque talem esse credamus: atque ita rem quam credimus et non dum nouimus: ex paritate rei quam nouimus diligamus. Quod vtiq; non ita est. An quemadmodum diligimus in domino Iesu christo quod resurrexit a mortuis: quis inde neminem vniquam resurrexisse viderimus. Ita trinitatem quam non videmus: et qualem nullam vniquam vidimus possumus credendo diligere. Sed quid sit mori: et quid sit viuere: vtiq; scimus: quia et viuimus: et mortuos ac morientes aliquando vidimus: et experti sumus. Quid est autem aliud resurgere: nisi reuiuiscere: id est ex morte ad vitam redire. Lum ergo dicimus et credimus

esse trinitatē. uouim⁹ qd sit trinitas. quia nouimus quid sint tria. sed non hoc diligimus. Nam id ubi volumus facile habem⁹: ut alia omittā: vel micando digitis tribus: an uero diligimus: nō qd omnis trinitas: s; qd trinitas deus: hoc qd diligimus in trinitate: qd de⁹ ē sed deū nullū aliū uidimus aut nouimus: qz vnus est deus: ille solus quē nōdum uidim⁹. z credēdo diligimus. Sed ex qua rerū notarum similitudine vel cōparatione credam⁹. qd etiā nōdū notū deū diligamus: h; querit.

Quid in sanctis q̄s nō uidim⁹ diligam⁹.

Edi ergo mecū: z La. VI

r consideremus cur diligamus apostolum. Nūquid nam ppter humanam speciem quā norissimā habemus: eo qd credimus eum hoīem fuisse: nō vtiq; Alio qn nūc nō est quē diligam⁹: qn qdem hō ille iam nō est. Nā em̄ eius a corpore separata ē. S; id qd in illo amamus: etiā nūc uiuere credimus. Amamus em̄ animū iustū. Ex qua ergo generali aut speciali regula: nisi quia sciimus: z qd sit anim⁹: z qd sit iustus: Et anim⁹ quidem qd sit: nō incongrue nos dicim⁹. idō nosse: q; z nos habem⁹ animū. Neq; em̄ vn̄ oculis uidimus: z ex similitudine visorūz pluriū: notionē generalē specialem uel pceptimus. sed potius ut dixi. quia z nos habem⁹. Quid em̄ tam intime scitur. seq; ipm̄ eē sentit. q̄ id quo etiā cetera sentiunt. id est ipse animus: Nam z mot⁹ corporū q̄bus: pter nos alios uiuere sentimus. ex nostra similitudine agnoscim⁹. quia z nos ita mouemus corpus uiuendo. sicut illa corpora moueri aduertimus. Neq; em̄ cum corpus uiuū mouetur. apitur vlla via oculis nostris ad vidēdū animū. rem scz que oculis videri nō pōt. sed illi moli aliqd in esse sentim⁹ quale nob̄ inest ad mouendum similiter molē nostrā: quod est vita z anima. Neq; em̄ quasi humane prudentie rōnisq; p̄p̄ū est. Et bestie q̄pe sentiunt uiuere: nō tm̄ seipsas. sed etiam se inuicem atq; alterutrū z nos ipsos. Ne caīas nostras vident. s; ex motibus corporis. idq; statim z facillime quadā cōspiratiōe naturali: Animum igitur cuiuslibet ex nostro nouimus. z ex nostro credimus quem nouimus. Non em̄ tm̄ sentim⁹ aim̄ s; etiā scire possum⁹ qd sit aim⁹. cōsideratiōe nr̄i. habem⁹ em̄ aim̄. S; qd sit iustus vn̄ nouim⁹. Dixeram⁹ em̄ nos aplm̄ nō alia cā diligere nisi qd sit iustus aim⁹. Nouimus q; z qd sit iust⁹. sic qd anim⁹. s; quid sit animus ut dictū est nouim⁹ ex nob̄ inest ei animus nobis. quid aut sit iustus vn̄ nouimus. si

iusti nō sumus. Qd si nemo nouit qd sit iustus. nisi qd iustus ē: nemo diligit iustū nisi iust⁹. Nemo em̄ potest diligere quem iustum esse credit ob h; ipm̄. qz iustū esse credit si qd sit iustus ignorat. Scdm̄ qd sup̄ius demonstraui⁹. nemo minē diligit qd credit z nō videt: nisi ex aliqua regula noticie generalis siue sp̄alis. Ac p hoc si nō diligit iustū nisi iustus: quō uolet qsq; iustus eē qd nōdū ē: nō ei uult qsq; esse qd nōdū diligit. Ut aut sit iust⁹ qd nōdū ē ualeat vtiq; iustus eē. ut aut uelit diligit iustū. diligit qd iustū. z qd nōdū iust⁹ ē. Diligē aut iustū nō pōt. si qd sit iust⁹ ignorat. Proinde nouit qd sit iust⁹. et qd nōdū ē. ubi qd nouit. nō oculis uidit. An vllū corp⁹ iustū uelut albū aut nigrū. aut qd̄. aut rotūdū q̄s h; dixerit ac oculū nō uidit nisi corp⁹. Iust⁹ aut i hoīe nō ē. nisi aim⁹: Et cū hō iust⁹ ē. ex aīo ē. nō ex corpore. Est ei qdā pulchritudo animi iusticia qd pulchri s; hoīes. pleriq; etiā am qd corpore distorti atq; deformati s; s; sic ei aim⁹ nō uidet oculis. ita nec pulchritudo eius. Ubi qd nouit qd sit iust⁹ qd nōdū ē. atq; ut sit diligit iustū. An signa qdā p motū corporis emittant. q̄bus ille aut ille hō esse iustus apparet. S; vn̄ nouit illa signa eē ai iusti. nesciēs quid oīno sit iust⁹: Nouit q; Sed ubi nouim⁹ qd sit iustus. etiam cum iusti nondum sumus. si extra nos nouimus. in corpore aliquo nouimus sed non est ista res corporis. In nobis igitur nouimus. quid sit iustus. Non enim alibi hoc inuenio cum quero ut hoc eloquar. nisi apud me ipsum. Et si interrogem aliud quid sit iustus apud se ipsum querit quid respondeat. z quisquis hinc uerum respondere potuit. apud se ipsum quid responderet inuenit. Et carthaginem quidem cum eloqui uolo. apud me ipsum quero ut eloquar. et apud me ipsum inuenio phantasia carthaginis. Sed eam p corpore accepti id est per corporis sensum. quoniam presens in ea corpore fui. et eam uidi atq; sensi. memoriaq; retinui. ut apud me inuenirem de illa uerbum. cum eam uellem dicere. Ipsa enim phantasia eius in memoria mea uerbum eius. non sonus iste trisyllabus cum carthago nominatur. v; etiam cum tacite nomen ipsum per spacia temporum cogitat. sed illud quod in animo meo cerno. cum hoc trisyllabum uoce profero. uel anteq; proferam. Sic et alexandriam cum eloqui uolo quam nunq; uidi. presto est apud me phantasia ei⁹. Cum enim a multis audissem z credidisset magnam esse illam urbem. sicut mihi narrari potuit fixi aīo meo imaginē ei⁹ qd potui z h; ē apud me uerbum eius. cum eam uolo dicere anteq;

Liber

voce quæ syllabas proferat: quod nomen ei? scire omnibus notum est. Quam tamen imaginem si ex animo meo proferre possem ad oculos hominum quæ alexandriam nouerunt: profecto aut omnes dicerent: non est ipsa: aut si dicerent: ipsa est. multum mirarer: atque in uens in afo meo ipsam. id est imaginem quasi picturam eius: ipsam tamen esse nescirem: sed eis credere quod uisam teneret. Non autem ita quero quid sit iustus: nec ita inuenio: nec ita intueor: cum id eloquor: nec ita probor: cum audio: nec ita probor cum audio: quasi tale aliquid oculis uideri: aut uillo corporis sensu didicerim: aut ab eis quæ ita didicissent audierim. Dum enim dico et scieris dico: iustus est animus quæ scientia atque ratione in uita et moribus sua cuius distribuit: non aliquam rem absentem cogito: sicut carthaginem: aut fingo ut possum sicut alexandriam: siue ita sit siue non ita: sed prius quod dæ cerno: et cerno apud me: etsi non sum ipse quod cerno: et multi qui audiunt approbabit. Et quæ quis me audit atque scienter approbat: apud se et ipse hoc idem cernit: etiam si non sit et ipse quod cernit. Iustus uero cum id dicit: id quod ipse est cernit et dicit. Et ubi etiam ipse cernit: nisi apud seipsum? Sed hoc mirum non est. Ubi enim se cernit: nisi apud seipsum? Illud mirabile est ut apud se animus uideat quod alibi nullo modo uidit: et uerum uideat: et ipsum uerum se ipsum iustum uideat: et sit ipse animus: et non sit iustus animus: quæ apud se ipsum uidet. Num est alius animus iustus in animo non dum iustus: aut si non est quæ ibi uidet cum uidet: et dicit quod sit animus iustus. nec alibi quæ in seipso uidet: cum ipse non sit animus iustus? An illud quod uidet ueritas est interior: prius animo: qui eam ualet intueri: neque omnes ualet. Et qui intueri ualet hoc etiam quod intuent non omnes sunt: hoc est non sunt etiam ipsi iusti animi: sicut possunt uideri ac dicere quid sit iustus animus. id est iusti. Quæ uero esse potuerunt: nisi inherendo eidem ipsi forme quam intuent ut inde formentur: et sint isti animi: non tamen cernentes: aut dicentes iustum esse animam qui scientia atque ratione in uita ac moribus sua cuius distribuit: sed etiam ut ipsi iuste uiuant: iustitiamque morati sint: sua cuius distribuendo: ut nemini quæque debeant nisi ut inuicem diligant. Et ubi inheret illi forme: nisi amando: cum quæ alium diligimus quæ credimus iustum: et non diligimus ipsam formam: ubi uidemus quod sit iustus animus? ut et nos iusti esse possim? An uero nisi et istam diligeremus nullo modo eum diligeremus? quæ diligimus ex ista: sed dum iusti non sumus: minus eam diligimus quæ ut iusti esse ualeamus homo ergo qui credit iustus ex ea forma et

uirtute diligit: quæ cernit: et intelligit apud se ipse le quæ diligit: ipsa deo forma et uirtus non est quod aliunde diligit. Neque enim inuenimus aliquid rationale propter ipsam ut eam cum incognita est credendo diligamus ex eo quod iam tale aliquid nouimus. Quicquid enim tale aliquid prospexeris ipsa est: et non est quæque tale: quoniam sola ipsa talis est: qualis ipsa est. Qui ergo amat homines: aut quæ iusti sunt: aut ut iusti sint amare debet. Sic enim et semet ipsum amare debet: aut quæ iustus est: aut ut iustus sit. Sic ei diligit proximum tanquam seipsum sine uillo periculo. Qui enim aliter se diligit: iniuste se diligit: quoniam se ad hoc diligit ut sit iniustus. Ad hoc et ut sit malus: ac per hoc iam non se diligit. Qui enim diligit iniquitatem: odit animam suam.

De vera dilectione. Ca. VII.

¶ Quapropter non est precipue uidentium in hac questione quæ de trinitate nobis est: et de cognoscendo deo: nisi quod sit vera dilectio: imo uero quod sit dilectio: ea quippe dilectio dicenda que uera est: alioquin cupiditas est: atque ita cupidus abusus dicunt diligere: quæ admodum cupere abusus dicunt: quæ diligunt. Hec est autem uera dilectio ut inherentes ueritati iuste uiuam: et ideo contemnimus omnia mortalia pro amore hominum: quos eos volumus iuste uiuere. Ita enim et mori pro fratribus utiliter parati esse poterimus: quod nos dominus Iesus christus exemplo suo docuit. Cum ei duo precepta sint in quibus tota lex pendet et prophete: dilectio dei et dilectio proximi: non immerito plerumque scriptura pro utroque unum ponit. Siue tamen dei: sicut est illud. Scimus quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. Et iterum quisquis autem diligit deum hic cognitus est ab eo. Et illud. Quoniam charitas dei diffusa est in cordibus nostris pro spiritu sancto quæ datus est nobis. Et alia multa: quia et qui diligit deum: consequens est ut faciat quod precipit deus: et intantum diligit in quantum facit: consequens ergo est ut et proximum diligat: quia hoc precipit deus. Siue tamen proximi dilectionem scriptura commemorat: sicut est illud: Inuicem oves uestra portate: et sic adimplebitis legem proxi. Et illud. Omnis enim lex in uino sermone impletur: in eo quod scriptum est: diliges proximum tuum tanquam te ipsum. Et in euangelio. Omnia quecumque uultis ut faciant uobis homines: ita et vos facite illis. hec enim est lex et prophete. Et pleraque alia reperimus in litteris sanctis: in quibus sola dilectio proximi ad perfectionem precipi uidetur: et taceri de dilectione dei: cum in utroque lex pendeat et prophete. Sed et hoc ideo: quia et qui

Ps. 10

Mat. 22

Rom. 8

1. Cor. 8

Roma. 1

Gal. 6

Ibid. 5

Mat. 7

Job. 4. primū diligit: cōsequēs est vt ipsam p̄cipue
 dilectionē diligit. Deus aut̄ dilectio est: et q̄
 manet in dilectōe in deo manet. Cōsequēs
 igit̄ vt p̄cipue deū diligit. Quapropter qui
 querūt deū p̄ istas p̄tates que mundo p̄sunt
 vel p̄ibus mūdi: auferunt ab eo longeq; ia-
 ctant: nō in teruallis locorū: sed diuersitate
 affectuum. Exterius em̄ conant̄ ire: et inte-
 riora sua deserūt quibus interior est deus.
 Itaq; si aliqua etiā sanctā p̄tatem vel audie-
 runt: vel vt cūq; cogitauerūt: facta magis ei
 us appetunt que humana mirat̄ infirmitas:
 nō imitant̄ pietatē qua diuina req̄es compa-
 tur. Adalunt em̄ supbe hoc posse qd̄ angel?
 q̄ deuote hoc esse qd̄ angel? Nō em̄ sanct?
 quisq; p̄tate sua gaudet: s̄ ei? a q̄ habet posse
 quicqd̄ cōgruenter p̄t: Et nouit potentius
 esse cōiungi omnipotenti pia volūrate: q̄ pro-
 pria volūrate posse qd̄ cōremiscant qui ta-
 lia nō p̄t. Itaq; ip̄e dñs Iesus christus talia
 faciens: vt mirātes doceret ampliora: et tem-
 poralibus insolitis int̄eros atq; suspēsos ad
 eterna atq; interiora cōuerteret. Venite in-
 quit ad me oēs qui laboratis et onerati estis:
 et ego reficiā vos: tollite iugū meū sup vos.
 Et nō ait: discite a me quadruidanos mortu-
 os suscitare: sed ait: Discite a me qm̄ mitis
 sum et humilis corde. Potentior em̄ et tuti-
 or: solidissima humilitas: q̄ ventosissima cel-
 situdo. Et ideo sequit̄: dicens: Et inuenie-
 tis requiē animabꝝ vestris. Dilectio em̄ nō
 inflat: et deus dilectio est: et fideles in dilecti-
 one acquiescēt illi: reuocati a strepitu qui fo-
 ris est: ad gaudia silentia. Ecce de? dilectio
 est: vt qd̄ inuis et currimus in sublima celozū
 et ima terrarū querētes euz q̄ est apud nos:
 si nos velimus esse apud eū?

Qui fratrem diligit deum diligit qui
 amat et ipsam dilectionem que ex deo ē et de-
 us est.

La. VIII.

n. Ego dicat: nō noui quid diligam:
 Diligat fratrem: et diliget eandē di-
 lectionē. Adaḡ em̄ nouit dilectioez
 qua diligit: q̄ fratrem que diligit. Ecce iā p̄t
 notiorē deū habere q̄ fratrem. Plane notiorē
 quia presentiorē: notiorē quia interiorē: no-
 tiorē: q̄ certiorē. Amplexere dilectionez
 deū: et dilectione amplectere deū. Ipsa ē di-
 lectio que oēs bonos angelos: et oēs dei ser-
 uos consociat vinculo sanctitatis: nosq; et
 illos cōiungit inuicē nobis: et subiungit sibi.
 Quāto igit̄ saniores sumꝝ a timore supbie:
 tanto sumus dilectione pleniores. Et q̄ nisi
 deo plenꝝ ē: qui plenꝝ est dilectioez? Atenim

charitatē video: et quātū possum eā mēte cō-
 spicio: et credo scripture dicēti: Qm̄ de? cha-
 ritas ē: et q̄ manet in charitate: in deo manet. Job.
 Sed cū illā video: nō in ea video trinitatem
 imo vero vides trinitatem: si charitatem vi-
 des. Sed cōmonebo si potero: vt videre te
 videas assit tantū ipsa: vt moneamur chari-
 tate ad aliqd̄ bonū. Quia cū diligimus cha-
 ritatem aliquid diligētē diligimus: propter
 hoc ip̄m: quia diligit aliquid. Ergo quid dili-
 git charitas vt possit etiā ipsa charitas dili-
 gi? Charitas em̄ nō ē que nihil diligit. Si au-
 tem seipsam diligit: diligit aliquid qd̄ opor-
 tet vt charitatem se diligit. Sicut em̄ verbū
 indicat aliquid: indicat etiā seip̄m: sed nō se
 verbū indicat: nisi se aliquid indicare indi-
 cet. Sic et charitas diligit qd̄ se: s̄ nisi se ali-
 quid diligen: ē diligit: nō charitatē se diligit
 Quid ergo diligit charitas nisi qd̄ charita-
 te diligimus? Id aut̄ vt a p̄mo p̄uehamur
 frater est. Dilectionē aut̄ fraternā quātū cō-
 mendet Jobes ap̄ls attendamus. Qui dili-
 git inq̄ fratrem suū in lumine manet: et scāda-
 lum in eo nō ē. Ad manifestū ē q̄ iusticie perfe-
 ctionē in fratris dilectioez posuerit. Nam in
 quo scandalum nō est: vtiq; p̄fectꝝ est. Et tñ
 videt dilectionē dei tacuisse: qd̄ nunq; face-
 ret: nisi quia in ipsa fraternā dilectione vult
 intelligi deū. Aptissime em̄ in eadē ep̄stola
 paulo post ira dicit: Dilectissimi diligamꝝ in-
 uicem: quia dilectio ex deo est. Et om̄s q̄ di-
 ligit: ex deo natus est: et cognoscit deū: q̄ nō
 diligit: nō cognouit deū: quia deus dilectio
 ē. Ista cōtextio satis apteq; declarat eandē
 ip̄am fraternā dilectionē: nam fraternā dile-
 ctio est qua diligimus inuicē: nō solū ex deo
 sed etiā deū esse: quā videmꝝ tanta auctori-
 tate p̄dicari. Cū q̄ de dilectione diligimꝝ fra-
 trem de deo diligimus fratrem. Nec fieri p̄t
 vt eandē dilectionē nō p̄cipue diligamꝝ: qua
 fratrem diligimus. Cū colligit: duo illa prece-
 pra nō posse sine inuicē. Qm̄ q̄pe deus dile-
 ctio est: deū certe diligit: qui diligit dilectio-
 nem. Dilectionē aut̄ necesse ē diligit: q̄ dili-
 git fratrem. Et iō paulo post ait: Nō p̄t deum
 diligere quem non videt: qui fratrem quez
 videt nō diligit: q̄ h̄ illi cā ē nō vidēdi deū q̄
 nō diligit fr̄m: q̄ em̄ n̄ diligit fr̄m nō ē dile-
 ctioez: et q̄ nō ē in dilectioez: nō ē in deo: q̄ de?
 dilectio ē. Porro q̄ nō ē in deo: nō ē in lumie
 quia deus lumen est: et tenebre in eo nō sunt
 vllē. Qui ergo non est in lumine: quid mirū
 si nō videt lumen: id est nō videt deum quia
 in tenebris est? Fratrem autem videt huma-

Bar. ij

Coz. ij

Job. 2

Ibid. 4

Ibidē

Job. 4

Job. 1

no visu: quovideri deus nō pōt. Sz si eū quē videt humano visu: spiritali charitate diligere: videret deū q̄ est ipsa charitas visu interiore q̄ videri pōt. Itaq; qui fratrem quē videt nō diligit: deū quē propterea nō videt: qz deus dilectio est: qua caret q̄ fratrem nō diligit: quō pōt diligere? Nec illa iā questio moueat q̄tū fratri charitatis debeam? impendere: q̄tū deo incompatibiliter plusq; nobis: fratri em̄ quātū nobis ipsis. Nos aut̄ ipsos tāto magis diligimus: quātomagis diligim⁹ deū. Ex vna igit̄ eadēq; charitate deū primūq; diligimus. Sed deū ppter deū: nos autez z primū propter deum.

Ex ea forma qua diligim⁹ iustus diligat deus: quia nō pōt ea que dilectionē excitat forma nō diligi: eademq; est deus: quia de⁹ charitas est.

La. IX.

2. Cor. 6

Quid em̄ est queso q̄ exardescimus cū audimus z legimus: Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nūc dies salutis: nullā in quoq; dantes offensionem: vt nō rephendat̄ ministeriū nostrū: s̄ in omnibus cōmendantes nosmetipsos vt dei ministros: in multa patientia: in tribulatiōib⁹ in necessitatib⁹: in angustijs: in plagis: in carceribus: in seditiōib⁹: in laborib⁹: in vigilijs: in ieiunijs: in castitate: in scientia: in longanimitate: in bonitate: in spiritu sancto: in caritate nō ficta: in verbo veritatis: in virtute dei: p arma iusticie a dextris z a sinistris: per gloriā z ignobilitatem: p infamiā z bonā famam: vt seductores z veraces: vt q̄ ignoramur z cognoscamur: quasi morientes: ecce viuimus: vt coerciti z nō mortificati: vt tristes semp aut̄ gaudētes: sicut egentes multos aut̄ ditantes: tanq; nihil hūtes z oīa possidentes. Quid em̄ est q̄ accēdimur in dilectionem pauli apli: cū ista legim⁹: nisi q̄ credimus eum ita vixisse? Cū em̄ tñ sic eē dei ministris: nō de aliq;bus auditū credimus: s̄ intus apud nos vel potius supra nos in ipa veritate conspiciam⁹. Illum q̄ quē sic vixisse credimus: ex hoc q̄ videmus diligimus. Et nisi hāc formā quā sp̄ stabile atq; cōmutabile cernim⁹ p̄cipue diligere nō iō diligere illum: quia ei⁹ vitā cū in carne viueret: huic forme coaptatā z cōgruentē fuisse: fide retinemus. Sed nescio quō amplius z in ipsius forme charitatem excitamur: p fidem q̄ credim⁹ vixisse sic aliquem: z spem q̄ nos quoq; ita posse viuere qui homines sum⁹: ex eo q̄ aliq; hoies ita vixerūt minie desperam⁹ vt h̄ z desideremus ardentius: z fidētius p̄cemur.

Ita z ipoz vitā facit a nobis diligi forme illi⁹ dilectio scdm quā vixisse credunt: z illoz vitā credita: in eandē formaz flagrantiorē excitat caritatē: vt q̄to flagrantiorē diligim⁹ deū: tāto certius sereniusq; videamus: q̄ in dea cōspicimus incōmutabile formā iusticie: sc̄ em̄ quā hoiez viuere optere iudicam⁹. Valet ergo fides ad cognitionē z ad dilectionē dei: nō tanq; oīno incogniti: aut omnino non dilecti: sed quo pgnoscat̄ manifesti⁹ z q̄ firmam⁹ diligat.

De amante z quod amat z amore. La. X.

Quid est autē dilectio vel caritas quā tantopere scriptura diuina laudat z p̄dicat: nisi amor boni. Amor autez alicuius amātis est: z amore aliqd amat. Ecce tria sunt: amans z qd amat: z amor. Quid est q̄ amor nisi quedā vita duo aliq; copulans vel copulare appetēs: amantē scz z qd amat. Et h̄ etiā in extremis carnalibusq; amoribus ita est: sed vt aliqd purius z liquidius hauriamus: calcata carne ascēdam⁹ ad aim. Quid amat animus in amico: nisi animū? Et illic igit̄ tria sunt: amās z qd amat: z amor. Restat etiā huic ascēdere z supius ista q̄rere q̄tū homini dat. Sed hic paululū req̄scat intentio: nō vt se iam existimet inuenisse qd q̄rit: s̄ sicut solet inueniri locus vbi iā querendū est aliqd: non dū illud inuentū est: s̄ iam inuentū est vbi q̄rat ita h̄ dixisse suffecerit: vt tanq; ab articulo alicuius exordij cetera contexamus.

Explicit liber octauus

Incipiunt capitula libri noni.

- i De deo semp querendo
- ii De amore: an tria sint: amās: z qd amatur: z amor: an autem duo sint cum quis non alium q̄ seipsum diligit.
- iii De mēte z noticia eius z volūtate.
- iiii Trias esse in anima: que sunt vnum mentem: z noticia sui: z amorem.
- v De mens: z amor: z noticia: z singulari in se maneat: z omnia in omnibus.
- vi De noticia qua mens nō solum se: sed etiā alias mētes nosse regulari ter potest.
- vii De verbo quod mēs ex eterna cōcipit veritate.
- viii Quali amore diligi debeat creatura.
- ix Quo differat dilectio rerum spiri-

talium ab amore carnalium.

R Non omnia que noticia comprehendit dici possit concepta.

II Concepte noticiae similitudine tunc ad equalitatem mentis accedere: cum id quod cognoscitur neque inferioris neque superioris nature est.

III Cur sicut noticia mentis est proles: non etiam amor partus eiusdem sit.

Aurelij augustini epi liber nonus incipit.

De deo semper querendo. Caplm. I.

Rinitate certe querimus: non quam

libet: sed illam trinitatem que deus est: verusque ac summus: et solus deus.

Expecta ergo quisquis h audis.

Adhuc enim querimus? Et talia querentem nemo

iuste reprehendit: si tamen in fide firmissimus. Quare:

quod aut nosse: aut eloqui difficillimum est. Affirmantem vero cito iusteque reprehendit quisque

et viuet aia vna. Et ne quisque se tanquam apprehendisse temere gaudeat: querite inquit deum

eius semper. Et apostolus. Si quis se inquit

putat aliquid scire: nondum scit quemadmodum

scire oporteat. Quisquis autem diligit deum: hic

cognitus est ab illo. Nec sic quidem dicit: cognovimus est ab illo. Sed et alibi cum dixisset. Hunc

autem cognoscentes deum: statim corrigens. Imo cogniti inquit a deo: maximeque illo loco

fratres inquit ego meipsum non arbitror apprehendisse. Unum autem: que retro oblitus in ea

que ante sunt extensus: secundum intentionem se

quoad palmam superne vocatus dei in christo

Jesus. Quotquot ergo perfecti: hoc sapiamus? Perfectionem in hac vita dicit: non aliud quam ea

que retro sunt oblitisci: et in ea que ante sunt

extendi secundum intentionem. Tutissima est enim

querentis intentio: donec apprehendatur. Sed ea

lud quo tendimus et quo extendimur. Sed ea

recta intentio est que proficitur a fide. Certa enim fides utcumque inchoat cognitionem. Cognitione vera certa non perficitur: nisi post hanc

vita: cum videbimus faciem ad faciem. Hoc ergo

sapiamus ut noverimus tutiores esse affectum

vera querendi quam incognita presumendi. Sic ergo queramus tanquam inveniendi: et sic inveniamus tanquam quesituri. Cum enim

confutauerit homo: tunc incipit. De credendis nulla infidelitate dubitemus: de intelligendis nulla temeritate affirmemus. In illis auctoritas tenenda est: in his veritas exquirenda. Quod ergo ad istam questionem attinet: credamus patrem et filium et spiritum sanctum

esse unum deum. uniuerse creature conditorum atque rectorem: nec patrem esse filium: nec spiritum sanctum vel patrem esse vel filium: sed trinitatem relatarum adiuicem personarum: et unitatem equalis essentie: hoc autem queramus intelligere ab eo ipso quem intelligere volumus auxilium precantes: et quantum tribuit: quod intelligimus explicare tanta cura et sollicitudine pietatis: ut etiam si aliquid aliud pro alio dicimus: nihil tamen indignum dicamus. Et si quid: verbi gratia: de patre dicimus quod patri proprie non conueniat: aut filio conueniat aut spiritus sancto: aut ipsi trinitati: et si quid de filio quod filio proprie non congruat: saltem congruat patri: aut spiritus sancto: aut trinitati. Item si quid de spiritus sancto quod proprietatem spiritus sancti: non deceat: non tamen alienum sit a patre aut filio: aut ab uno deo ipsa trinitate: veluti nunc cupimus videre utrum illa excellentissima caritas proprie spiritus sanctus sit: quod si non est: aut pater est caritas: aut filius: aut ipsa trinitas: quam resistere non possumus certissime fidei: et validissime auctoritati scripture dicentis: Deus caritas est: non tamen debemus deuiare sacrilego errore: ut aliquid de trinitate dicamus: quod non creatori: sed creature potius conueniat: aut inani cogitatione fingatur. Que cum ita sint attendamus ista tria: que inuenisse nobis videmur. Nondum de superis loquimur: nondum de deo patre et filio et spiritus sancto: sed de hac impari imagine: et cum imagine: id est homine: familiarius enim eam et facilius fortassis intuetur mentis nostre infirmitas.

An tria sint amans et quod amat et amor. An aut duo sint cum quis non alium quam seipsum diligit

Capitulum II

Ecce ego qui hoc quaero: cum aliquid amantia sunt: ego: et quod amo: et ipse amor.

Non enim amo amorem: nisi amantem amem. Nam non est amor: ubi nihil amat. Trium ergo sunt: amans: et quod amatur: et amor. Quod si non amem nisi meipsum: nonne due erunt quod amo et amor: Amans enim et quod amatur: hoc idem est: quasi se ipse amat: sicut amare et amari: eodem modo idipsum est cum se quisque amat. Eadem quippe res bis dicitur: cum dicitur: amat se: et amatur a se. Tunc enim non est aliud atque aliud amare et amari: sicut non est aliud atque aliud: amans et amatus. At vero amor: et quod amatur: etiam sic duo sunt. Non enim quisque se amat amor est: nisi cum amatur ipse amor. Aliud est autem amare se: aliud est amare amorem suum. Non enim amat amor: nisi tam aliquid amans: quam ubi nihil amatur: nullus est amor. Duo ergo sunt

Liber

cum se quisque amat. amor et quod amat. Tunc enim amans et quod amatur unum est. Unde videtur non esse consequens: ut ubique amor fuerit: iam tria intelligentur. Auferamus enim ab hoc consideratione cetera que multa sunt quibus homo constat: atque ut hec que nunc requirimus quantum in his rebus possumus liquido reperiamus: de sola mente tractemus. Adhuc igitur cum amat seipsum: duo quedam ostendit mentem et amorem. Quid est autem amare se: nisi sibi ipso esse velle ad fruendum se. Et cum tamen se vult esse quantum est: par mentivoluntas est et amanti amor equalis: Et si aliqua substantia est amor: non est utique corpus: sed spiritus: nec mens corpus: sed spiritus est. Neque tamen amor et mens duo spiritus: sed unus spiritus: nec eentia due: sed una: et tamen duo quedam unum sunt amans et amor: siue sic dicas quod amatur: et amor. Et hoc quidem duo: relative adinuicem dicuntur. Amans quippe ad amorem refertur: et amor ad amantem. Amans enim aliquo amore amat: et amor alicuius amantis est. Adhuc deo et spiritus non relative dicuntur sed essentialiter demonstrant. Non enim quia mens et spiritus alicuius hominis est: ideo mens et spiritus in se non manent. Retracto ei eo quod homo est: quod adiecto corpore deo: mens et spiritus manent. Retracto autem amate nullus est amor: et retracto amore nullus est amans: Ideoque quantum adinuicem referuntur: duo sunt. Quod autem ad se dicuntur: et singula spiritus: et simul utrumque unus spiritus: et singula mens et simul utrumque una mens. Ubi ergo trinitas attendamus quantum possumus: et inuocemus lucem sempiternam ut illuminet tenebras nostras et videamus in nobis quantum inuicem imaginem dei.

De mente et noticia eius et voluntate. Cap. III

Mens enim amare seipsum non potest: nisi etiam se nouerit. Nam quomodo amat quod nescit. Aut si quisque dicit ex noticia generali vel speciali mentem credere se eam talem: quale alias ex parte est: et ideo amare semetipsum insipientissime loquitur. Unde enim mens aliqua mentem nouit: si se non nouit. Neque enim ut oculus corporis videt alios oculos: et se non videt: ita mens nouit alias mentes et ignorat semetipsum. Per oculos enim corporis corpora videmus: quia radios qui peos emicant: et quicquid cernimus tangunt: refringere vel retorqueri in ipsos non possumus: nisi cum specula intuemur. Quod subtilissime obscurissimeque differitur: donec apertissime demonstrat: vel ita se rem habere vel non ita. Sed quoquo modo se habeat vis qua per oculos cernimus: ipsam certe vim: siue sint radij: siue aliud aliquid oculi

lis cernere non ualemus: sed mentem querimus et si fieri potest: etiam hoc mente comprehendimus. Adhuc ergo ipsa sicut corporearum rerum noticia: per sensus corporis colligit: sic incorporearum rerum per semetipsum. Ergo et semetipsum per se ipsam nouit: quoniam est incorporea. Nam si non se nouit: non se amat.

Tria esse in anima que sunt unum mentem et noticiam sui et amorem. Cap. III.

Sicut autem duo quedam sunt: mens et amor eius cum se amat: ita quedam duo sunt mens et noticia eius cum se nouit. Igitur ipsa mens et amor: et noticia eius: tria quedam sunt: et hec tria unum sunt: et cum perfecta sunt: equalia sunt. Si enim minus se amat: quod est ut verbi gratia: tantum se amat hominis mens quantum amandum est corpus hominis: cum plus sit ipsa quam corpus: peccat: et non est perfectus amor eius. Item si amplius se amat quod est: velut si tantum se amet quantum amandum est deus: dum incomparabiliter minus sit ipsa quam deus: etiam sic nimio peccat et non perfectum habet amorem sui. Adhuc autem peruersitate et iniquitate peccat: cum corpus tantum amat quantum amandum est deus: Item noticia si minor est: quod est illud quod nescit: et plene nosci potest: perfecta non est. Si autem maior est: iam superior est natura quam nouit quam illa que nota est: sicut maior est noticia corporis: quam ipsum corpus quod ea noticia notum est. Illa enim vita quedam est in ratione cognoscentis: corpus autem non est vita: Et vita que libet quolibet corpore maior est: non mole sed vi. Adhuc vero cum seipsum cognoscit: non se superat noticia sua: quia ipsa cognoscit: ipsa cognoscit. Cum ergo se totam cognoscit: neque secum quicquam aliud: par illi est cognitio sua: quia neque ex alia natura est eius cognitio: cum seipsum cognoscit. Et cum se totam nihil amplius percipit: nec minor nec maior est. Recte igitur diximus hec tria: cum perfecta sunt: esse consequenter equalia. Sit etiam admonemur: si utrumque videre possumus: hec in anima existere: et tanquam inuoluta euolui ut sentiamur et dinumerentur substantialiter ut ut ita dicam: essentialiter: non tanquam in subiecto: ut color: aut figura in corpore: aut villa que litas: aut quantitas. Quicquid enim tale est: non excedit subiectum in quo est. Non enim color: iste aut figura huius corporis potest esse et alterius corporis. Adhuc autem amore quo se amat potest amare et aliud preter se. Item non se solam cognoscit mens: sed et alia multa. Quod obrem non amor et cognitio tanquam in subiecto insunt menti sed substantialiter etiam ista sunt sic ipsa mens quia et si relative dicuntur adinuicem: in sua

tamen sunt singula queq; substantia. Non sic color et coloratum relative ita dicuntur adinuicem. ut color in subiecto colorato sit: non habens in seipso propriam substantiam: quoniam coloratum corpus substantia est. ille autem in substantia: sed sicut duo amici etiam duo sunt homines: que sunt substantie cum homines non relative dicantur. amici autem relative. Sed item quis substantia sit amans vel sciens substantia sit scientia: substantia sit amor: sed amans et amor. aut sciens et scientia: relative ad se dicantur sicut amici. Absens vero aut spiritus non sunt relative: sicut nec homines relative sunt: non tamen sicut amici homines possunt seorsum esse abinuicem: sic amans et amor: aut sciens et scientia. Quis et amici corpore videntur separari posse: non animo. in quantum amici sunt. verum fieri potest. ut amicus amicum etiam odisse incipiat et corpus amicus esse desinat: nesciente: illo: et adhuc amante. Amor autem quo se mens amat: si esse desinat simul et illa desinit esse amans. Item noticia qua se mens nouit: si esse desinat: simul et illa nosse se desinat. Sic caput capitati alicuius utriusque caput est. et relative ad se dicuntur quis etiam substantie sint. Nam et caput corpus est. et capitatum. Et si non sit corpus: nec capitatum erit. Sed hec precisione abinuicem separari potest: illa non possunt. Quod si sunt aliqua corpora que secari omnino et diuidi nequeunt: tamen nisi partibus suis constarent corpora non essent pars ergo ad totum relative dicitur: quia ois pars alicuius totius pars est: et totum oibus partibus totum est. Sed quoniam et pars corpus est et totum: non tamen ista relative dicuntur: sed etiam substantialiter dicuntur. Fortassis ergo mens totum est et eius quasi partes amor quo se amat et scientia qua se nouit: quibus duabus partibus illud totum constat. An tres sunt equales partes quibus totum unum completur. Sed nulla pars: totum cuius pars est complectitur. Absens vero cum se totam nouit: hoc est perfecte nouit per totum eius est noticia eius. Et cum se perfecte amat: totam se amat: et per totum eius est amor eius. Num ergo sicut ex vino et aqua et melle una sit portio: et singula per totum sunt: et tamen tria sunt. nulla enim pars est portio que non habeat hec tria: Non enim iuncta velut si aqua et oleum essent: sed omnino comixta sunt: et substantie sunt omnes: et totus ille liquor una quidam est ex tribus comixta substantia. Tale aliquid arbitrandum est esse simul hec tria: mentem amorem: noticiam: sed non unius substantie sunt aqua: vinum: et mel: quis ex eorum comix-

mixtione fiat una substantia portio: Quod autem illa tria non sunt eiusdem substantie non video: cum mens ipsa se amet: atque ipsa se nouerit: atque ita sint hec tria: ut non alteri alicui reus mens vel amata vel nota sit. Cuius ergo eiusdemque essentie necesse est hec tria sint: et ideo si tanquam comixtione confusa essent: nullomodo essent tria: nec referri adinuicem possent. Quod admodum si ex uno eodemque auro tres anulos similes facias: quis connexos sibi referret adinuicem quod similes sunt. Omnis enim similis alicui similis est: et trinitas anulorum est: et unus aurum. At si misceantur sibi et per totam singulam massam suam conspergantur intercidet illa trinitas: et omnino non erit: ac non solum unum aurum dicetur: sicut in illis tribus anulis dicebatur: sed iam nulla aurea tria

Quod mens et amor et noticia et singula in se manent et oia in oibus

Laplin. V.

In illis tribus cum se nouit mens et amat se: manet trinitas: mens et amor: noticia: et nulla comixtione confunditur. Quis et singula sint in seipsis: et inuicem tota in totis: siue singula in binis: siue bina in singulis. Itaque oia in oibus. Nam et mens est utriusque in seipsa: quoniam ad seipsam mens dicitur: quis noscens vel nota: vel noscibilis: ad suam noticiam relative dicatur. Amans quoque et amata vel amabilis ad amorem referatur: qui se amat et noticia: quis referatur ad mentem cognoscentem vel cognitam: tamen et ad seipsam nota et noscens dicitur. Non enim sibi est incognita noticia: qua se mens ipsa cognoscit. Et amor quis referatur ad mentem amantem cuius amor est: tamen et ad seipsum est amor: ut sit etiam in seipso: quia et amor amatur. Nec alio nisi amore amari potest: id est seipso. Ita sunt hec singula in seipsis. In alterius autem ita sunt: quia et mens amans in amore est: et amor in amantis noticia: et noticia in mente noscente. Singula in binis ita sunt quia mens que se nouit et amat: in amore et noticia sua est: et amor amantis mentis seseque scientis: in mente noticiaque eius est. Et noticia mentis se scientis et amantis in mente atque in amore eius est: quia scientes se amat et amantem se nouit. Ac per hoc et bina in singulis: quia mens que se nouit et amat cum sua noticia est in amore: et cum suo amore in noticia. Amor quippe ipse et noticia simul sunt in mente: que se amat et nouit. Tota vero in totis: quemadmodum sint: iam supra ostendimus: cum se tota mens amat: et totam nouit: et totum amorem suum nouit: totamque amat noticiam suam: quando tria ista ad seipsa

Liber

perfecta sunt. Abiro itaq; modo tria ista inseparabilia sunt a semetipsis. et tamē eorum singulum quodq; substantia est. et simul omnia vna substantia vel essentia: cum et relatiue dicant adinuicem.

De noticia qua mens non solum se: sed etiaz alias mentes nosse regulariter pot. Lap. VI.

Ed cum seipaz nouit humana mens et amat seipam: non aliquid incommutabile nouit et amat: alitq; vnusq; homo loquendo enunciat mentem suam: qd in seipo agatur attendens: Aliter autem humanam mentem speciali aut generali cognitione diffinit. Itaq; cum mihi de sua propria loquitur: vtrum intelligat hoc: aut illud: aut nō intelligat: et vtrum velit aut nolit hoc aut illud: credo: Cum vero de humana specialiter aut generaliter verum dicit: agnosco et approbo. Unde manifestum est aliud vnum queq; videre in se: quod sibi alius dicenti credat: non tamen videat: aliud autem in ipsa veritate qd alius quoq; possit intueri: quoz alterum mutari per tempora: alterum incommutabili eternitati consistere. Neq; enim oculis corporeis multas mentes videndo per similitudinē colligimus: generalem vel specialem mentis humane noticiam sed intuemur inuolabilem veritatem ex qua perfecte quantum possumus diffiniamus. non qualis sit vnus cuiuscunq; hominis mens: sed qualis esse sempiternis rationibus debeat. Unde etiam phantasias reruz corporalium per corporis sensuz haustas et qd ammodo infusas memorie: ex quibus etiā ea que non visa sunt ficto phantasmate cogitantur: siue aliter quā sunt: siue fortuito sicuti sūt alijs omnino regulis supra mentem nostram incommutabiliter manentibus: vel approbare apud nosmetipsos: vel improbare cōuincimur cum recte aliquid approbamus aut improbamus. Nam cum et recolo cartaginis menea q̄ vidi: et cū fingo alexandrie que non vidi: eademq; imaginarias formas quasdam quibusdam preferens: rationabiliter prefero: vigez et claret desuper iudicium veritatis: ac sui iuris incorruptissimis regulis firmum est. Et si corporalium imaginum quasi quodā nubilo subrexitur non tamen inuoluitur atq; confundit. Sed interest vtrum ego sub illa: vel in illa caligine: tāq; a celo perspicuo secludar: an sicut in altissimis montib; accidere solet: inter vtz q; aere libero fruens: et serenissimā lucem super densissimas nebulas subter aspiciam. Nam vnde in me fraterni amoris inflammatur ardor: cum audio virum aliquem pro fidei pul-

chritudine et firmitate: acriter tormenta tolerasse. Et si mihi digito ostendatur ipse homo: studeo mihi coniungere: notum facere: amicitia colligare. Itaq; si facultas datur: accedo: alloquor: sermonem cōfero: affectum meū in illis quibus verbis possum exprimo: vicissimq; in eo fieri quē in me hēat atq; exprimi volo: spiritalemq; complexum credendo melior: quia peruestigare tam cito et cernere penitus eius interiora non possum: Amo itaq; fidelem et forte virū: amore casto atq; germano. Quod si mihi inter nostras loquelas fateatur: aut incautus aliquo modo sese indicet: quod vel de deo credat incōgrua: atq; in illo quoq; carnale aliquid desideret: et pro tali errore illa pertulerit vel sperate pecunie cupiditate: vel inani auiditate laudis humane: statim amor ille quo in eum ferebar offensus: et quasi repercussus: atq; ab indigno homine ablatas: in ea forma permanet: ex qua eum talē credens amaueram. Nisi forte ad hoc homo iam vt talis sit: cū talē non esse cōperio. At in illo homine nihil mutatus est: mutari tñ potest vt fiat: qd eum iam esse credideram: in mente autē mea mutata ē vtiq; ipsa existimatio: que de illo aliter se habebat: et aliter habet. Idemq; amor ab intentione perfruendi: ad intentionē consulendi: incommutabili desuper iusticia iubēte deflexus est. Ipsa vero forma in concusse ac stabilis veritatis: et in qua fruere homine bonū eū credēs: et in qua eū consulo: vt bonus sit: eadem luce incorruptibilis sincerissimeq; rationis: et mentis aspectum et illam phantasie nubē quā desuper cerno cum eundem hoīem quem videram cogito in perturbabili eternitate perfundit. Item cum arcum pulchre et equaliter intortū quem vidi: verbi gratia: cartaginiā reuoluo: res quedam menti nunciata per oculos memorie que transfusa imaginum conspectum facit. Sed aliud mente conspicio firmū mihi opus illud placet: vnde etiā si displiceret: corrigerem. Itaq; de istis scdm illam iudicamus: et illam cernimus rationalis mentis intuitu. Ista vero aut presentia sensu corporis tangimus: aut imagines absentū fixas in memoria recordamur: aut ex earuz similitudine talia fingimus: qualia nosipi si vellemus atq; possemus: etiā opere moliremur. Aliter enim figurantes animo imagines corporum: aut per corpus corpora videntes: aliter autem rationes artemq; ineffabiliter pulchram talium figurarum super aciem mentis simplici intelligentia capientes

De verbo quod mens ex eterna concipit
veritate

Capitulum VII.

illa igitur eterna veritate ex qua
temporalia facta sunt omnia. forma
fm quam sumus. et fm quam vel in
nobis vel in corporibus vera et recta ratione
aliquid opamur visu mentis aspiciamus. atq;
inde conceptam rerum veracem noticiam: tamq;
verbum apud nos habemus: et dicendo intus
gignimus: nec a nobis nascendo discedit. Cui
aut ad alios loquimur: verbo intus manenti
ministerium vocis adhibemus: aut alicui^o si-
gni corporalis: vt per quandam commemoratio-
nem sensibilem: tale aliquid fiat etiam in animo
audientis: quale de loquentis animo non re-
cedit. Nihil itaq; agimus per membra corpo-
ris in factis dictisq; nostris: quibus vel appro-
bantur vel improbantur mores hominum: qd
non verbo apud nos intus edito preuenim^o.
Nemo em̄ volens aliquid facit: qd non in cor-
de suo prius dixerit. Quod verbum amore co-
cipitur: siue creature: siue creatoris: id est aut
nature mutabilis aut incommutabilis veritatis

Quali amore diligi debeat creatura

Capitulum VIII.

Argo aut cupiditate: aut caritate no-
quo non sit amanda creatura. sed si
ad creatorem refertur ille amor: non iam cu-
peditas sed caritas erit. Tunc enim est cupi-
ditas cum propter se amatur creatura. tunc no-
vtentem adiuar: sed corrumpit fruente. Cui
ergo aut par nobis: aut inferior creatura sit in-
feriore vtendum est ad deum: pari autem fru-
endum: sed in deo. Sicut enim teipso: non in
teipso frui debes: sed in eo qui fecit te. Sic etiam
illo: quem diligis: tamq; teipm: et nobis ergo et
fratribus in domino fruamur: et inde nos nec
ad nosmetipsos remittere: et quasi relaxare de-
orsum versus audeamus. Nascitur autem ver-
bum cum excogitatum placet: aut ad peccan-
dum aut ad recte faciendum. Verbum ergo
nostrum et mentem de qua gignitur quasi me-
dius amor coniungit: seq; cum eis tertium co-
plexu incorporeo sine vlla confusione pstrigit

Quo differat dilectio rerum spiritualium ab
amore carnalium.

Capitulum IX.

Conceptum autem verbum et natum
idipm est. eum voluntas in ipa noti-
cia coquiescit quod fit in amore spi-
ritualium. Qui enim: verbi gratia: perfecte no-
uit: perfecteq; amat iusticiam: iam iustus est:
etiam si nulla existat fm eam forinsecus p me-
bra corporis operandi necessitas. In amore
autem carnalium temporaliumq; reruz: sicut

in ipis animalium fetibus: alius est concept^o
verbi: alius partus. Illic em̄ quod cupiendo
concepitur: adipiscendo nascitur. Quoniam
non sufficit auaricie nosse: et amare aurum: ni-
si et habeat. Neq; nosse et amare vesci: aut con-
cumbere: nisi etiam id agat: neq; nosse et ama-
re honores et imperia: nisi proueniant. Que
tamen omnia: nec adepta sufficiunt. Qui em̄
biberit ex hac inquit aqua: sitiet iterum Job. 4.
et in psalmo. Concepit inquit dolorem et pepe-
rit iniquitatem. Dolorem v'l laborem dicit co-
cipi: cum ea concipiuntur que nosse ac velle no-
sufficit: et inardescit atq; egrotat animus indi-
gentia: donec ad ea perueniat: et quasi pariat
ea. Unde eleganter in latina lingua parta di-
cuntur: et reperta atq; comperta: que verba
quasi a partu ducta resonant. Quia cupiscen-
tia cum conceperit parit peccatum. Unde do-
minus clamat. Venite ad me omnes qui la-
boratis et onerati estis: Et alio loco. Te pgnā
ribus: et lactantibus in illis diebus. Cum itaq;
ad partum verbi referret omnia vel recte fa-
cta vel peccata: ex ore inquit tuo iustificabe-
ris: et ex ore tuo condemnaberis: os volens in-
telligi: non hoc visibile: sed interius inuisibile
cogitationis et cordis.

Non omnia que noticia comprehendit dici
posse concepta.

Capitulum X.

Ecce ergo queritur: vtrum omnis
noticia verbum: an tantum amata
noticia. Nouimus enim ea que odi-
mus. Sed nec concepta: nec pta dicenda sūt
animo: que nobis displicent. No enim omnia
que quoquo modo tangunt concipiuntur: vt
tantum nota sint: non tamen verba dicantur:
sicut ista de quibus nunc agimus. Aliter enim
dicuntur verba que spacia temporuz syllabis
tenent: siue pronuncientur: siue cogitentur:
alter omne quod notum est verbū dicitur aīo
impressum q; diu de memoria proferri et diffi-
niri potest: quis res ipa displiceat: aliter cum
placet quod mente concipitur. Secundum quod
genus verbi accipiendum est quod ait aposto-
lus. Nemo dicit domin^o Iesus: nisi in spiritu
sancto: cum fm aliam verbi notionem dicant
hoc et illi. De quibus ipse dominus ait. Non
omnis qui dicit mihi dñe dñe: intrabit in regnū
celorum. Verum tamen cum et illa que odim^o
recte displicent: recteq; improbantur: appro-
batur eorum improbatio: et placet et verbum ē
Neq; vitiorum noticia nobis displicet: sed ipa
vicia. Nam placet mihi quod noui: et definitio
quid sit intemperantia: et hoc est verbum eius
sicuti sunt in arte nota vicia. Et recte appro-

Job. 4.
ps. 7.

Jaco. 1.

Mat. 11.
Ibid. 24.

1. Cor. 12.

Mat. 7.

Liber

batur eorum noticia: cum discernit cognitio-
speciem priuationemque virtutis: sicut aere: et
negare: esse et non esse. Attamen virtute pri-
uari atque in vitium deficere damnabile est. Et
diffinire intemperantiam verbumque eius di-
cere pertinet ad artem morum. Esse autem in
temperatam ad id pertinet quod illa arte cul-
patur sicut nosse ac diffinire quod sit soloecism^o
pertinet ad artem loquendi: facere autem vi-
tium est: quod eadem arte reprehendit. Ver-
bum est igitur: quod nunc discernere ac insi-
nuare volumus cum amore: noticia. Cum itaque
se mens nouit et amat: iungitur ei amore ver-
bum eius. Et quoniam amat noticiam: et no-
uit amorem: et verbum in amore est: et amor in
verbo: et utrumque in amante atque dicente. Sed
omnis secundum speciem noticia: similis est ei rei quam
nouit. Est enim alia noticia secundum priuationem
quam cum improbamur: loquimur. Et hec pri-
uationis improbatio speciem laudat: ideoque
approbatur

Concepte noticiae similitudinem tunc ad
equalitatem mentis accedere: cum id quod
cognoscitur: neque inferioris: neque superioris na-
ture est.

Capitulum XI.

Abet ergo animus nonnullam speciei
note similitudinem: siue cum ea pla-
cet: siue cum eius priuatio displicet.

Quo circa in quantum deum nouimus: simi-
les sumus. Sed non ad equalitatem similes:
quia nec tantum eum nouimus: quantum ipse
se. Et quemadmodum cum per sensum cor-
poris discimus corpora: sit eorum aliqua simi-
litudinis in animo nostro: que phantasia memo-
rie est. Non enim omnino ipsa corpora in animo
sunt: cum ea cogitamus: sed eorum similitu-
dines. Itaque cum eas pro illis approbam^{us}: er-
ramus. Error namque est pro alio alterius ap-
probatio. Melior est tamen imaginatio cor-
poris in animo: quam illa species corporis: in qua-
tum hec in meliore natura est: id est in substā-
tia vitali sicuti animus est: ita cum deum no-
uimus: quamuis melioris efficiamur quam eram^{us} an-
tequam nossemus: maximeque cum eadem noticia
etiam placita digneque amata verbum est: sitque
aliqua dei similitudo illa noticia: tamen infe-
rior est: quia in inferiori natura est. Creatura
quippe animus: creator autem deus. Et quo
colligitur: quia cum se mens ipsa nouit atque ap-
probat: sic est eadem noticia verbum eius: ut
ei sit par omnino et equale: atque identidem: quod
neque inferioris essentiae noticia est: sicut cor-
poris: neque superioris sicut dei. Et cum habe-
at noticia similitudinem ad eam rem quam

nouit: hoc est cuius noticia est: hec habet per-
fectam et equalem qua mens ipsa que nouit est
nora. Ideoque et imago et verbum est: quod de illa ex-
primit cum cognoscendo eadem coequatur: et est
significanti equale quod genitum est

Cur sicut noticia mentis est proles non etiam
amor: partus eiusdem sit. *Capitulum XII.*

Quid ergo amor: non erit: imago: non
verbum: non genitum. Cur enim mens no-
ticiam suam significat cum se nouit: et amo-
rem suum non significat cum se amat? Nam si propterea
est notionis sue causa quod noscibilis est: amor-
is etiam sui causa est: quod est amabilis. Cur utrumque
itaque non genuerit: difficile est dicere. Hec enim
questio etiam de ipsa summa trinitate: omnipoten-
tissimo creatore deo: ad cuius imaginem homo *Geni-*
factus est: solet mouere homines: quos veritas
dei per humanam locutionem inuitat ad fidem.
Cur non spiritus quoque sanctus a patre deo
genitus vel creditur vel intelligitur: ut filius
etiam ipse dicatur? Quod nunc in mente hu-
mana utrumque inuestigare conamur: ut ex in-
feriore imagine in qua nobis familiaris na-
tura ipsa nostra quasi interrogata responderet:
exercitationem mentis aciem ab illuminata cre-
atura ad lumen incommutabile dirigamus. Si
tamen veritas ipsa persuaserit: sicut dei verbum
filium esse nullus christianus dubitat: ita carita-
tem esse spiritum sanctum. Ergo ad imaginem
illam que creatura est: hoc est ad rationalem
mentem: diligentius de hac re interroganda
considerandaque redeamus: vbi temporali-
ter existens: non nullarum rerum noticia que
ante non erat: et aliquarum rerum amor que
antea non amabantur distinctius nobis aper-
rit quid dicamus: quia et ipsi locutioni tempo-
raliter dirigende: facilius est ad explicandum
res que in ordine temporum comprehenduntur.
Primo itaque manifestum sit posse fieri ut
sit aliquid scibile: id est quod sciri possit: et tam-
nesciatur: illud autem fieri non posse ut sciat:
quod scibile non fuerit. Unde liquido tenen-
dum est quod omnes res quamcumque cognoscimus con-
generat in nobis noticiam sui. Ab utroque enim
noticia parit: a cognoscente et cognito. Itaque
mens cum seipsam cognoscit: sola pares est noticie
sue: et cognitum enim et cognitor ipsa est. Erat autem
sibi ipsa noscibilis: et antequam se nosset: non noticia sui
erat in ea: cum seipsa non nouerat. Quod ergo
cognoscit se: parem sibi noticiam sui significat:
quia non minus se nouit quam est: nec alterius es-
sentie est noticia eius: non solum quia ipsa no-
uit: Sed etiam quia seipsam: sicut supra dixi-
mus. Quid ergo de amore dicendum est: cur

non etiam cum se amat: ipm quoq; amorem sui genuisse videatur: Erat enim amabilis sibi: et anteq; se amaret: quia poterat se amare sicut erat sibi noscibilis: et anteq; se nosset: quia poterat se nosse. Nam si non sibi esset noscibilis: nunq; se nosse potuisset. Ita si non sibi eēt amabilis: nunq; amare potuisset. Cur itaq; amando se non genuisse dicatur amorem sicut cognoscendo se genuit noticiam suam. In eo quidem manifeste ostēditur hoc amoris esse principium: unde procedit: ab ipa quidem mente procedit que sibi est amabilis anteq; se amet: atq; ita principiu; est amoris sui quo se amat. Sed ideo nō recte dicitur genitus ab ea sicut noticia sui qua se nouit: quia noticia iam inuentum est quod partum repertū dicitur: quod sepe precedit inquisitio eo fine quietura. Nam inquisitio est appetitus inueniendi: quod idem valet si dicas: reperiendi. Que autem reperiuntur: quasi pariuntur: unde proli similia sunt: ubi nisi in ipsa noticia: ibi enim quasi expressa formantur. Nam etsi iam erant res quas querendo inuenimus: noticia tamen ipsa non erat: quam sicut prole nascentem deputamus: porro appetitus ille qui est inquirendo procedit a querente: et pender quodammodo: neq; requiescit sine quo interdicitur: nisi id quod queritur inuentum: querenti copuletur. Qui appetitus: id est inquisitio: quis amor esse nō videatur: quo id quod notum est: amatur. Hoc enim adhuc ut cognoscatur agitur: tamen ex eodem genere quiddam est. Nam voluntas iam dici potest: quia omnis qui querit inuenire vult: et si id querit quod ad noticiam pertineat: omnis qui querit nosse vult. Quod si ardentem atq; instanter vult: studere dicitur quod maxime in assequendis atq; adipiscendis quibusq; doctrinis dici solet. Partum ergo mentis antecedit appetitus quidam: quo id quod nosse volumus querendo et inueniendo nascitur proles ipsa noticia: ac per hoc appetitus ille quo concipitur pariturq; noticia: partus et proles recte dici non potest. Idemq; appetitus quo inhiatur rei cognoscende: fit amor: cognite dum tenet atq; amplectitur placitam prolem: id est noticiam gignentis coniungit. Et est quedam imago trinitatis: ipsa mens et noticia eius quod est proles eius: ac de se ipsa verbum eius: et amor tertius: et hec tria vnum atq; vna substantia. Hec minor proles: dum tantam se nouit mens quanta est: nec minor amor dum tantum se diligit quod tantum nouit et quanta est.

Explicit liber nonus.

Incipiunt capitula libri decimi.

- i De studijs discere amantium quod ignorant: quod tamen non expeteret scire si penitus ignorarent.
- ii Quibus causis amari videntur cognita: cum ipsa scientia eorum que nescimus expetitur.
- iii An incognita sibi sit mens cum se querit ut nouerit.
- iiii De proprijs mentis que non potest ignorare.
- v In quo mens nosse se debeat: et a quibus abstinere eis quasi proprijs delectetur: atq; in se minus nouerit.
- vi In quibus mens de se cogitans possit errare.
- vii De opinionibus eorum qui mentem aliquid precipuum corporis esse senserunt.
- viii Quod mens nosse se querens: nihil de se corporeum debet cogitare.
- ix Quomodo mens cognoscit se ipsam.
- x Quod mens nosse se cupiens nihil eorum de se opinari debeat: de quibus scire esse dubitandum.
- xi De memoria: intelligentia et voluntate: in quibus mens habet in se quandam imaginem diuine trinitatis.
- xii De querenda imagine trinitatis etiam in his que anima ex corporis sensibus concipit.

Aurelij Augustini episcopi de trinitate liber decimus incipit.

De studijs discere amantium quod ignorant: quod tamen non expeterent scire si penitus ignorarent.

Capitulum I.

nunc ad ea ipsa consequenter enodatus explicanda limitior accedat intentio. Ac primū quia rem proorsus ignorā amare omnino nullus potest: diligenter intuendum est cuiusmodi sit amor studentium: id est non iam scientius: sed adhuc scire cupientium quāq; doctrinā. Et in his quippe rebus quod non vilitate studium solent existere amores ex auditu: dum

cuiusque pulchritudinis fama ad videndum ac fruendum animus accendit. quod generaliter novit corporum pulchritudines: ex eo quod plurimas vidit: et inest intrinsecus vni approbet: cui foris secus inhiat. Quid cum sit: non rei penitus incognite amor excitat. cuius genus ita notum est: Cum autem virum bonum amamus: cuius faciem non vidimus: ex noticia virtutum amamus: quas novimus in ipsa veritate. Ad doctrinas autem cognoscendas: plerumque nos laudantium atque predicantium accendit auctoritas. Atque nisi breviter impressam cuiusque doctrine haberemus in animo notionem: nullo ad eam discendam studio flagrarem. Quis ei sciende: verbi gratia: rhetorice vllam curam operam impenderet: nisi ante sciret eam dicendi esse scientiam. Aliquod etiam ipsarum doctrinarum fines auditos expertos ve miramur: et ex hoc inardescimus facultatem comparare discendo qua ad eos pervenire possim. Tandem si litteras nescienti dicitur: quandam esse doctrinam qua quisque valeat quibus longe absenti verba mittere manu facta in silentio: que rursus ille cui mittuntur non auribus: sed oculis colligat: idque fieri videat. Nonne dum concupiscit nosse quod id possit: o studio circa illud finem movet: quem iam notum tenet. Sic accendunt studia discuntium. Nam quod quisque prolixus ignorat: amare nullo pacto potest. Ita etiam signum si quis audiat incognitum: veluti verbi alicuius sonum quo quid significet ignorat: cupit scire quid nam sit: id est sonus ille cui rei commemorative institutus sit: veluti audiat cum dicitur temetum et ignorans quid sit: requirat. Nam itaque oportet ut noverit signum esse: id est non esse inanem illam vocem: sed aliquid ea significari. Alioquin iam notum est hoc trissyllabum: et articulatam speciem suam impressit animo per sensum aurium. Quid amplius in eo requiratur: quo magis innotescat: cuius oculos littere oiaque soni spacia nota sunt: nisi quod simul innotuit signum esse: movitque sciendi cupiditatem: cuius rei signum sit. Quo igitur amplius notum est: sed non plene notum est: eo cupit animus de illo nosse quod reliquum est. Si enim tamen esse istam vocem nosset: eamque alicuius rei signum esse non nosset: nihil iam quereretur de sensibili re: quantum poterat sentiendo percepta. Quia vero non solum esse vocem: sed et signum esse iam novit: perfecte id nosse vult. Neque vllum perfecte signum noscitur: nisi cuius rei signum sit: cognoscat. Hoc est qui ardenti cura querit ut noverit: studioque accensus insistit: non potest dici esse sine amore. Quid igitur amat. Lerte enim amari aliquid nisi notum non potest. Neque ille istas tres syllabas amat: quas iam notas habet. Quod si hoc ei

amat: quia scit eas significare aliquid non inde nunc agitur: non enim hoc nosse querit. Sed in eo quod scire studet quid amet: inquirimus: quod perfecto nondum novit: et propterea miramur cur amet: quam firmissime novimus amari nisi nota non posse. Quid ergo amat: nisi quod novit atque intuetur in rationibus rerum que sit pulchritudo doctrine: qua continentur noticie signorum omnium: et que sit utilitas in ea peritia qua inter se humana societas sensa comunicat: ne sibi hominum cetus deteriores sint: quavis solitudine: si cogitationes suas colloquendo non misceantur. Hanc ergo speciem decorum et utilem cernit anima: et novit: et amat eamque in se perfici studet quantum potest: quibusque vocum significantium: quecumque ignorat: inquirat. Aliud est enim quod eam in veritatis luce conspicit: aliud quod in sua facultate concupiscit. Concupiscit namque in luce veritatis: quod magnum et quod bonum sit: omnes omnium gentium linguas intelligere ac loqui: nullamque ut alienigena audire et a nullo ita audiri. Luceus noticie decus cogitatione iam cernitur: amatque res nota que ita conspicit: atque inflammat studia discuntium: ut circa eam moveantur: eiusque inhiant in omni opera quam impediunt prosequende tali facultati: ut etiam vultu amplectantur quod ratione proferunt: atque ita quisque cui facultati spe propinquat: ei ferventius amore inardescit. His doctrinis quippe studet vehementius que capi posse non desperant. Nam cuius rei adipiscende spem quisque non gerit: aut tepide amat aut omnino non amat quibusque pulchra sit videat. Quocirca: quod omnium linguarum scia fere ab omnibus desperat: sue generis quisque maxime studet ut noverit. Quod si illi ad perfectum percipiende se non sufficere sentit: nemo tamen tam desidiosus est noticie quam non cum audierit incognitum verbum velit nosse quod illud sit: et si potest querat et discat. Quid dum querit: utrumque in studio discendi est: utrumque amare rem incognitam quod non ita est. Spes namque illa tangit animam quam novit et cogitat: in qua elucet decus pro sociandorum animorum in vocibus notis audicendis atque reddendis: eaque accedit studio querente quod quod ignorat: et nota forma que id pertinet intuentem et amantem. Itaque si querenti: verbi gratia: quid sit temetum (hoc enim exempli causa posueram) dicat: quid ad te pertinet: respondebit. Ne forte autem loquentem: et non intelligam: aut vespeream forte id legas: et quid scriptor senserit nesciam. Quis tandem huic dicat noli intelligere quod audis: noli nosse quid legis. Omnibus enim fere animis rationalibus in imperio est: ad videndum huius peritie pulchritudo: qua

hoim inter se cogitata: significantiū vocū enū-
 ciatione noscunt. ppter hoc notū decus. z ob
 hoc amari quia notū. studiose querit verbus
 illud ignotū. Itaq; cū audierit atq; cognoue-
 rit temerū. a veteribus vinū appellatū: s̄ iam
 ex vsu loquendi quē nū habem⁹ hoc vocabu-
 lū emortuū. ppter nōnullos fortasse veteruz
 libros sibi necessariū deputabit. Si autē illos
 superuacaneos habet. forte iā nec dignuz qđ
 memorie cōmēdet existimat: qz videt ad illaz
 spēm doctrine quā notā mente intuetur atq;
 amat minime pertinere. Quobz oīs amor stu-
 dentis animi. hoc est volētis scire qđ nescit: nō
 est amor ei⁹ rei quā nescit: s̄ ei⁹ quā scit: ppe
 quā vult scire qđ nescit. aut si tā curiosus ē. vt
 nō ppter causam aliā notā: sed solo amore ra-
 piat incognita sciēdi: discernend⁹ quidē est a
 studiosi noie iste curiosus: sed nec ipse amat in-
 cognita: imo pgruenti⁹ dicit: odit incognita: que
 nulla esse vult: dū vult oīa esse cognita. Sed
 ne quisq; nobis difficultiorē referat questionez
 offerens tā nō posse quēq; odisse qđ nescit: qđ
 nō pōt amare qđ nescit. nō resistim⁹ verbis: s̄
 intelligendū est: nō hoc idē dici cū dicit: amat
 scire incognita. ac si diceret: amat incognita.
 Illud ei fieri pōt vt amet quisq; scire incogni-
 ta. vt autē amet incognita nō pōt. Non enim
 frustra ibi est positū scire. Quā quis scire amat i
 cognita. nō ipa incognita. sed ipm scire amat
 Quod nisi haberet cognitū neq; scire se quic-
 q; pōt scire sciat. sed etiaz qui dicit nescio.
 vt quid sit scire sciat. sed etiaz qui dicit nescio.
 id que scire sciat. sed etiaz qui dicit nescio.
 scit vtiaz quid sit scire. qz discernit ab sciente
 nescientem. cum veraciter se intuens dicit ne-
 scio. Et cū ipse scit se verum dicere vnde sciret
 si quid sit scire. nesciret.

Quibus causis amari videtur cognita. cū
 ipa scientia eozq; nescimus expedit. La. XI.

Quilibet igitur studiosus. quilibet cu-
 riosus non amat incognita. cum ar-
 dentissimo appetitu instat scire qđ
 nescit. Aut em̄ iam genere notuz habet quod
 amat. idq; nosse expedit. etiā in aliqua re sin-
 gula vel in singulis rebus que illi nondū note
 forte laudant: fingitq; aīo in angariam for-
 mam qua excitetur in amorē. Unde autē fin-
 git nisi ex his que iam nouerat. Cui tamē for-
 me aīo figurate atq; in cogitatione norissime
 si eam que laudabat dissimilem inuenierit. for-
 tasse nō amabit. Quod si amauerit. ex illo ama-
 re incipiet ex quo didicit pauloante quippe
 alia erat que amabatur. quam sibi animus.

formas exhibere cōsueuerat. Si autē illi forme
 simile inuenierit quā forma p̄dicauerat: cui ve-
 re possit dicere. iā te amabam. nec tunc vtiaz
 amabat incognita: quā i illa similitudie nouerat
 Aut i spē sempiternē rōis videm⁹ aliqd z sibi
 amamus: qđ cum expressum in aliq; rei tpalis
 effigie: illis q; expti sunt laudantibus z ama-
 mus z credim⁹: nō aliqd amam⁹ incognitum
 vñ iam supra satis differuim⁹. Aut aliqd no-
 tum amam⁹: ppter qđ ignotū aliqd querim⁹
 cui⁹ ignoti amore nequaquā nos tenet. s̄ illius
 cogniti qđ pertinere nouim⁹: vt illud etiā qđ ad-
 huc ignotū q̄rimus nouerim⁹: sicut d̄ incogni-
 to verbo pauloante locut⁹ sum. Aut ipm scire
 quis qđ amat: quod nulli scire aliquid cupien-
 ti esse incognitū pōt. His causis vidēt amare
 incognita qui scire aliquid volunt quod ne-
 sciūt z ppter ardentiorē q̄rēdi appetitū sine
 amore esse dici nō pōt. Sed qđ se res aliter
 habeat: nec oīno quicq; amet incognitū. ar-
 bitroz me psuasisse verū diligenter intuenti-
 bus. Sed qz exempla q̄ dedim⁹ eoz sunt qui
 aliqd qđ ipsi non sunt nosse cupiūt. videndū
 est. ne forte aliqd nouū genus appareat cum
 se ipsa mens nosse desiderat.

An incognita sibi sit mens cū se querit vt
 nouerit

Capitulum III.

Quid qđ amat mēs. cū ardentē se ip-
 sam q̄rit vt nouerit. dum incognita
 sibi est: Ecce em̄ mens semetipaz q̄-
 rit vt nouerit: z instamat hoc studio. Amat
 igit. Sed qđ amat? Seipam. Quō. cū se non
 dū nouerit. nec qđq; possit amare qđ nescit?
 An ei fama p̄dicauit speciē suā. sicut de absen-
 tib⁹ solemus audire. Forte qđ se nan amat. sed
 qđ de se fingit hoc amat. lōge fortasse aliud qđ
 ipa est. aut si se mens sui simile fingit. z iō cum
 hoc signum amat se amat anteq; nouerit:
 qz id qđ sui simile est intuet. Mouit igit alias
 mētes ex quib⁹ se fingat. z genere ipso sibi no-
 ta est. Cur ergo cum alias mētes nouit. se nō
 nouit. cū se ipa nihil possit esse p̄sentius. Quā
 vt oculis corpis. magis alij oculi noti sunt. qđ
 ipi sibi nō se q̄rat nūq; inuētura. Illūq; ei se
 oculi p̄ter specula videbūt. Nec vllō mō putā-
 dū est etiā reb⁹ incorpēis p̄tēplādis tale aliqd
 adhiberi. vt mēs tanq; in speculo se nouerit.
 An i rōne veritatis eterne videt qđ speciosuz
 sit nosse semetipam. z hoc amat. qđ videt stu-
 detq; i se fieri. qz q̄uis sibi nota nō sit. notū tū
 ei ē qđ bonū sit vt sibi nota sit. Et h̄ qđ p̄mira-
 bile ē: nō dū se nosse. z qđ sit pulchz se nosse iā
 nosse. An aliquē finē optimū. i. securitatē z bea-
 titudinē suā videt. p̄quā occultā memoriā qđ

Liber

in longinqua eā pgressam nō deseruit. ⁊ cre-
dit ad eundē finē: nisi seipam cognouerit sep-
uenire nō posse. Ita dū illud amat hoc q̄rit. ⁊
notū amat illud ppter qd̄ querit ignotū. Sz
cur memoria beatitudinis sue potuit memo-
ria sui cū ea perdurare non potuit. vt tam se
nosset que vult puenire. q̄ nouit illud q̄ vult
puenire. An cū se nosse amat. nō se quā non-
dum nouit. sed ipm nosse amat. acerbiusq̄ to-
lerat seipam deesse scientie sue. qua vult cun-
cra comprehendere. Nouit aut̄ quid sit nosse. ⁊
dum hoc amat qd̄ nouit etiam se cupit nosse.
Vbi ergo nosse suū nouit si se non nouit. nam
nouit qd̄ alia nouerit. se aut̄ nō nouerit. hinc
em̄ nouit. ⁊ quid sit nosse. Quo pacto igitur
se aliquid scientē scit. que seipam nescit. neq̄
em̄ alterā mentē scientem scit s̄ seipam. Scit
igitur seipam. Deinde cū se querit vt nouerit
querentē se iā nouit. Itā se ergo nouit. Qua-
propter non pōt oīno nescire se. Que dum se
nescientē scit. se vtiq̄ scit. Si aut̄ se nescientē
nesciat. nō se querit vt sciat. Quapropter co-
ipō quo se querit. magis se sibi notā q̄ ignotā
esse cōuincit. Nouit em̄ se querentē atq̄ nesci-
entē: dū se querit vt nouerit. Quid ergo dice-
mus. An qd̄ ex pte se nouit. ex pte non nouit.
Sed absurdū est dicere: nō eam totā scire qd̄
scit. Non dico totū scit. s̄ qd̄ scit. tota scit. Lū
itaq̄ aliquid de se scit. qd̄ nisi tota nō pōt. totā
se scit. Scit aut̄ se aliqd̄ scientē. nec pōt quicq̄
scire nisi tota. Scit se igitur tota. Deinde qd̄
eius ei tam notū est q̄ se viuere.

De proprijs mentis que non potest igno-
rare.

Capitulum III.

On pōt aut̄ ⁊ mens esse ⁊ nō viuere
q̄n̄ habet etiā amplius vt intelligat
Nam ⁊ anime bestiarum viuunt. sed
non intelligunt. Sicut ergo mens tota mens
est. sic tota viuunt. Nouit aut̄ viuere se. Totam
se igitur nouit. Postremo cū se nosse mens q̄
rit. mentē se esse iā nouit. alioquin vtrū se que-
rat ignorat. ⁊ aliud p alio forsitan querat. Si
eri em̄ pōt vt ipsa nō sit mens. atq̄ ita dum mē-
tem nosse querit. non seipam querat. Qua-
propter qm̄ cum querit mens quid sit mens.
nouit qd̄ se querat. pfecto nouit quod ipsa sit
mens: porro si hoc in se nouit quod mens est.
⁊ tota mens est. totam se nouit. Sed ecce nō
se nouerit esse mētem. cum aut̄ se querit. hoc
tantū modo nouerit quod se querat. Potest
em̄ etiam sic aliud p alio querere. si hoc nescit
vt autē non querat aliud pro alio. pculdubio
nouit quid querat. At si nouit quid querat. ⁊
seipam querit. seipm vtiq̄ nouit. Quid ergo

adhuc q̄rit. q̄ si ex pte se nouit. ex parte at̄ ad-
huc q̄rit. non seipam. sed pte suā querit. Lū
em̄ ea ipsa dicit. Deinde q̄ nouit nō dū se a se
inuentā totā. nouit q̄nta sit tota. Atq̄ ita q̄rit
qd̄ deest. que admodū solemus q̄rere vt veni-
at in mentez qd̄ excidit. nec tñ penitus exci-
dit. q̄ pōt recognosci cū venerit hoc eē qd̄ q̄-
rebat. Sed quō mens veniat in mentē quasi
possit mens in mente non esse. huc accedit q̄
si parte inuēta nō se totā querit. tñ tota se q̄rit
Tota ergo sibi p̄sto est. ⁊ quid adhuc querat
non est. hoc em̄ deest quod querit. nō illa que
querit. Lū itaq̄ tota se querit nihil eius de-
est. Aut si non tota se querit. sed pars que in-
uenta est. querit partem que non dum inuen-
ta est. Non se q̄ mens q̄rit cuius se nulla pars
querit. pars em̄ que inuenta est. nō se querit.
pars autem que nondum inuenta est. nec ip̄-
sa se querit. quoniam ab ea que iam inuenta
est parte non queritur. Quocirca quia nec to-
ta se mens querit. nec pars eius vlla se querit
se. mens omnino nō querit.

In quo mens nosse se debeat. ⁊ a quib⁹ ab-
stinere ne eis quasi proprijs delectetur atq̄
se minus nouerit.

La. V.

Quid ergo ei p̄ceptum est. vt seipam
cognoscat. credo vt seipm cogitet. ⁊
fm naturā suam viuat. id ē vt fm na-
turā suam ordinati appetat. sub eo scz cui sub-
denda est. supra ea quib⁹ p̄ponēda est. sub illo
a quo regi debet. supra ea que regere debet.
Abulta em̄ p cupiditatē prauā tanq̄ sui sit ob-
lita. sic agit. Videt em̄ qdā intrinsecus pul-
cra. in prestantiori natura que deus est. Et cū
instare debeat vt eis fruatur. volens ea sibi tri-
buere. ⁊ non ex illo. similis illius. sed ex se ipsa
esse quod ille est. auertitur ab eo. moueturq̄
⁊ labitur in minus ⁊ minus. quod putat am-
plius ⁊ amplius. quia nec ipsa sibi. nec ei quic-
q̄ sufficit recedenti ab illo qui solus sufficit.
Ideoq̄ per egestatem ac difficultatem sit ni-
mis intenta in actiones suas. ⁊ inquietas de-
lectationes quas per eas colligit. atq̄ ita cu-
piditati acquirendi noticias ex his que foris
sunt. quorum cognitum genus amat. ⁊ sentit
amitti posse. nisi impensa cura tenet tenean-
tur perditq̄ securitatem. tantoq̄ seipam mi-
nus cogitat. quā: om̄ magis securā est. q̄ se non
possit amittere. Ita cum aliud sit nō se nosse.
aliud nō se cogitare. Neq̄ em̄ multax doctri-
nax peritū. ignorare gr̄maticā dicimus. cū
eā nō cogitat. q̄ de medicina arte tunc cogi-
tat. Lū ergo aliud sit nō se nosse. ⁊ aliud se co-
gitare. tanta vis est amoris. vt ea que cum

amore dñi cogitauerit. eisq; cure glutino in-
 heferit. attrahat secū etiā cū ad se cogitandā
 quodā mō redit. Et q; illa corpora sunt que fo-
 ris per sensus carnis adamauit. eozq; diutur-
 na quadā familiaritate implicata est. nec secū
 pōt introsum tanq; in regiōe incorporee na-
 ture ipa corpa inferre: imagines eorum con-
 uoluit et rapit. factus in semetipā: de semetipā
 Dat em̄ eis formādis quiddam substātie sue:
 seruat aut̄ aliquid: quo libere de specie taliu;
 imaginum iudicet: et hoc est magis mens. id
 est rōalis intelligentia. que seruat vt iudicet
 Nam illas anime ptes que corpoz similitudi-
 bus informantur. etiam cum bestijs nos cō-
 munia habere sentimus.

In quib; mēs in se cogitans possit errare.

Capitulum. VI.

c Rat aut̄ mēs: cū se istis imaginibus
 tāto amore pūgit: vt etiā se eē aliqd
 hmōi existimet. Ita ei pformat eis quodā mō
 nō id existendo sed putando. nō quo se imagi-
 nem putet. s; oīno illud ipm cui; imaginē secū
 habet. Eliget quippe in ea iudiciū discernēdi
 corpus qd foris relinquit ab imagine. quā de
 illo secū gerit. nisi cū ita exprimunt eedē ima-
 gines tanq; foris sentiant: nō intus cogitētur
 sicut dormientib;: aut furentibus: aut in aliq;
 extasi accedere solent.

De opinionibus eoz qui mentē aliqd pci-
 pulā corporis esse senserūt.

Capitulum. VII.

c Um itaq; se tale aliqd putat. corp;
 esse se putat: Et q; sibi bñ conscia est
 principat; sui quo corpus regit. hic
 factū est vt quidā quererent qd corpis āpius
 valeret in corpore: et hoc esse mentē. vel oīno to-
 tā aiām existimarēt vt empedocles et ericetes
 opinati sūt. Itaq; alij sanguinē: alij cerebruz
 alij cor: nō sic scriptura dic. Cōfitebor tibi dñe
 In toto corde meo. Et diliges dñm deū tuum
 ex toto corde tuo. Hoc n. abutendo vel trans-
 ferēdo vocabulo dñi a corpe ad animū: s; ipam
 oīno ptiā corpis quā in viscerib; dilaniatis
 videm; eā eē putauerūt. Alij ex minutissimis
 indiuiduisq; corpusculis q; atomos dicūt. cō-
 currentib; in se atq; coherentib; eā pfi cre-
 diderūt. Alij aerē. alij ignē. substantiā ei; esse
 dixerūt. Alij eā nullā esse substantiā. quia nisi
 corpus: nullā substantiam poterāt cogitare. et
 eā corpus esse nō inueniebāt. sed ipam tempe-
 rationē corpis nri vel cōpageni primordioruz
 quib; ista caro tāq; p necit. eē opinati sunt eo
 q; oēs eā mortale esse senserūt: q; siue corpus
 esset. siue aliqua cōpositio corporis. nō posset
 vtiq; immortaliter pmanere. Qui vero ei; sub

stantiā vitā quandā nequaq; corporeā. qñ qdē
 vitā. oē viuū corpus animantē ac viuificantē
 esse reperit. cōsequenter et immortale. q; vite
 carere vita nō pōt. vt quisq; potuit pbare co-
 nati sunt. Nā de quinto illo nescio: quo corpe-
 qd notissimis q̄ttuor hui; mūdi clementis q;
 dā pūgentes. hinc aiām esse dixerūt. hoc lo-
 co diu differendū nō puto. Aut em̄ hoc vocāt
 corpus qd nos. cui; in lacū spacio ps toto mi-
 nor est. et in illis annumerādi sunt q; mētē cor-
 poreā esse crediderūt: Aut si vel oēm substan-
 tiam. vel oēm mutabilē substantiā corpus ap-
 pellant. cū sciant nō oē locoꝝ spacijs aliqua lō-
 gitudine vel latitudine et altitudine cōtineri
 nō cū eis de vocabuli questione pugnandū ē.
 In his oib; sentētij; q̄sq; videt mētē naturā
 et substantiā et nō eē corporeā. i. nō minore sui
 pre min; occupare locū spaciū. mai; q; maiore
 sū oportet videat eas q; opinant eē corporeas
 nō ob hoc errare qd mens desit eoz noticie. s;
 qd adiuūgit ea: sine quibus nullā pōt cogitare
 naturā. Sine phantasijs em̄ corpm quicquid
 vñ fuerint cogitare. nihil oīno eē arbitrat. iō
 q; nō se tanq; sibi desit mens requirat. Quid
 em̄ tā cognitōi adest. q; id qd menti adest. aut
 qd tā mēti adest. q; ipa mens. Et si ipa q; ap-
 pellat inuentio. si verbi originē retractemus
 qd aliud resonat. nisi q; inuenire est in id ve-
 nire qd querit. p̄propterea q; q̄si vltro in mētē
 veniūt. nō v̄sitate dicunt inuēta. q;uis cogni-
 ta dici possint. q; nō in ea q̄rendo tendebam;
 vt in ea veniremus: hoc est ea inueniremus.
 Quapropter sicut ea que oculis aut v̄llo alio
 corpis sensu requirunt. ipa mens querit. ipa
 em̄ etiā sensū carnis intendit. tūc aut̄ inuenit
 cū in ea q; requirunt id est sensus venit. Sic
 alia que non corporeo sensu internuncio. sed
 p seipam nosse debet cū in ea venit. inuenit:
 Aut in superiore substantiā. i. in deo: aut in ceteris
 aiē partibus sicut de ipis imaginibus cor-
 poz cum iudicat. intus em̄ in aiā eas inuenit
 per corpus impressas

Et mens nosse se cupiēs nihil eoz d se cor-
 poreū debeat cogitare.

Capitulum. VIII.

c Rgo seipam quemadmodum que-
 rat et inueniat. mirabilis questio est
 q; tēdat. vt q̄rat. aut veniat. vt inue-
 niat. Quid em̄ tam in mente q; mēs est. Sed
 quia in his est que cum amore cogitat. sensibi-
 libus aut̄: id est corporalibus cū amore assue-
 facta est. nō valet sine imaginibus eorum eē
 in semetipā. hinc ei oborū erroris de decus-
 dum rerum sensarum imagines se cernere.

Liber

a se non pōt: vt se solā videat Coheserunt em̄
mirabiliter glutino amoris: & hec est eius im-
mundicia: qm̄ dū se solē nititur cogitare. h̄ se
putat esse sine quo se non pōt cogitare. Cum
igit ei p̄cipit. vt seipam cognoscat: non se tāq̄
sibi detracta sit querat: sed id qd̄ sibi addidit
detrabat. Interior est em̄ ip̄a: non solū q̄ ista
sensibilia que manifeste foris sunt. sed etiaz q̄
imagines eoz q̄ in parte quadā sunt aie. quā
habent & bestie: q̄uis intelligentia careant q̄
mētis est pp̄ia. Cū ergo sit mens interior q̄-
dam mō exit a semetip̄a. cū in hec quasi vesti-
gia multaz intentionū exerit amoris affectū
Que vestigia tanq̄ imprimunt memorie: q̄si
hec que foris sunt corporalia sentiunt: vt etiam
cū absunt ista: presto sint tñ imagines eorum
cogitantib⁹. Cognoscat ḡ semetip̄am: nec q̄si
absentē se querat: sed intentionem volunta-
tis qua palia vagabat statuat in seipam: & se
cogitet. Ita videbit q̄ nunq̄ se nō amauerit:
nunq̄ nescierit. Sed aliud secū amando cuz
eo se confudit & cōcreuit quodam mō: atq̄ ita
dū sicut vnum diuersa cōplectitur: vnum pu-
tauit esse que diuersa sunt

Quo mens cognoscat seipam Cap. IX.

*
n. Quoniam itaq̄ velut absentem se querat
cernere: h̄ p̄ntes se curet discernere
Nec se quasi nō noxat cognoscat: sed
ab eo q̄ alterū nouit dinoscat. Ip̄m em̄ quod
audit: cognosce. teip̄am. quō agere curabit si
nescit. aut qd̄ sit cognosce. aut qd̄ sit teip̄am.
Si aut̄ vtrūq̄ nouit: nouit seip̄am. qz ita n̄ d̄z
menti: cognosce teip̄am. sicut d̄z cognosce che-
rubin aut seraphin. De absentibus ei illis cre-
dimus: fm̄ qd̄ celestes quedā p̄tates esse p̄di-
cant. Nec sicut d̄z cognosce voluntatē illius
hois: q̄ nobis nec ad sentiendū vllō mō. nec
ad intelligendū p̄sto est. nisi corporalib⁹ signis
editis: & hoc ita vt magis credam⁹ q̄ intelliga-
mus: Nec ita vt d̄z hoī. vide faciē tuā. quod
nisi in speculo fieri nō pōt. Mā & ip̄a n̄a facies
absens ab aspectu n̄o est. qz nō ibi est q̄ ille di-
rigi pōt. Sed cū d̄z mēti. Cognosce teip̄am. eo
ictu q̄ intelligit qd̄ dictū est. teip̄am. cognoscat
seip̄am. nec ob aliud q̄ eo q̄ sibi p̄ns est. Si at̄
qd̄ dictū est nō intelligit: nō vtrūq̄ facit. h̄ igit
ei p̄cipit vt faciat. qd̄ cū ip̄m p̄ceptū intelligit.
facit. Mō ergo adiūgat aliud ad id qd̄ seip̄am
cognoscat. cū audit vt seip̄am cognoscat. Cer-
te enim nouit sibi dici. sibi scilicet que est. & vi-
uit & intelligit. Sed est & cadauer. viuit & pe-
cus. intelligit autem nec cadauer nec pecus.
Sicut ergo sese esse & viuere scit. quomodo ē
& viuit intelligentia.

Quo mens nosse se cupiens nihil eorum de se
opinari deat de q̄b⁹ scit eē dubitādū. La. X.

c. Um ergo: verbigra: mens aere se
putat. aere intelligere putat. Se tñ
intelligere scit. aere aut̄ se esse nō
scit. sed putat. Se cernat qd̄ putat. cernat qd̄
scit. hoc ei remaneat. Cū ne illi quidē dubita-
uerunt. q̄ aliud atq̄ aliud corp⁹ esse mentem
putauerūt. Nec em̄ ois mens aere se eē exi-
stimat. h̄ alie ignē: alie cerebrū. alieq̄ aliō cor-
pus. & aliud alie. sic supra cōmemorauit oēs tñ
se intelligere nouerunt & esse & viuere. Sed i-
telligere ad id qd̄ intelligunt referunt. eē aut̄
& viuere ad seip̄as. Et nulli est dubitū. nec que
q̄ viuere. q̄ non sit. Ergo p̄sequenter & eē & vi-
uere id qd̄ intelligit. non sicuti est cadauer qd̄
nō uiuit. nec sicuti uiuit aia q̄ nō intelligit: sed
pp̄rio quodā eodēq̄ p̄stantiore mō. Itē velle
se sciunt. nec hoc posse queq̄ qui non sit & q̄
non uiuat pariter sciunt. Itēq̄ ip̄am volunta-
tem referunt ad aliud qd̄ ea voluntate vo-
lunt. Abeminisse etiā se sciunt. simulq̄ sciunt
quod nemo meminisset nisi esset ac viueret.
Sed & ip̄am memoriam referimus ad aliqd̄
quod ea meminimus. Duobus igitur horum
trium memoria & intelligentia multarū rerū
noticia atq̄ scientia p̄tinentur. Voluntas at̄
adest. per quā fruamur eis vel vtamur. Fruī-
mur enim cognitis. in quibus volūtas ip̄is p̄-
pter seip̄a delectata conquiescit. vrimur vero
eis que ad illud referimus quō fruendum est.
Nec est alia vita hominū vitiosa atq̄ culpabi-
lis. q̄ male vtens & male fruens. De qua res
est nunc disserēdi locus. Sed quoniam de na-
tura mentis agitur. remoueamus a conside-
ratione nostra oēs noticias que capiuntur ex-
trinsecus per sensus corporis. & ea q̄ possum⁹
oēs mentes de seip̄is nosse. certatq̄ esse dili-
gentius attendamus. Utrum enim aeris sit
vis viuendi. reminiscendi. intelligēdi. volēdi
cogitandi. sciendi. iudicandi. An ignis. an ce-
rebrū. an sanguinis. an athomozū. an p̄ter
v̄sitata quattuor elementa. quinti nescio cui⁹
corporis. an ip̄ius carnis nostre compago. vt
temperamentum hec efficere valeat. dubita-
uerunt hoies. & alius hoc. alius aliud affirma-
re conatus est. Cluere se tñ & meminisse. & in-
telligere. & velle. & cogitare. & scire. & iudicare
quis dubitet. Qñ quidem etiam si dubitat vt
uit. si dubitat vnde dubitet meminit. si dubi-
tat dubitare se intelligit. si dubitat certus esse
vult. si dubitat cogitat. si dubitat scit se nesci-
re. si dubitat iudicat non se temere consenti-
re oportere. Quisquis igitur aliunde dubitat

de his oibus dubitare non debet: que si non essent: de vlla re dubitare nō posset. He oia q̄ vel corpus vel cōpositionē seu t̄pationē cor̄poris esse mentē putāt: in subiecto esse volūt videri: vt substātia sit aer: vel ignis siue aliq̄d aliud corpus: q̄d mētē putāt. Intelligentia vō ita insit huic corpi: sicut qualitas eius: vt illud subiectū sit: hec in subiecto: subiectū scz mēs quā corpus esse arbitrant: in subiecto aut̄ intelligentia: siue q̄d aliud eor̄ que certa nobis esse cōmemorauimus. Juxta opinant̄ etiā illi qui mentē ip̄am negāt esse corpus: sed cōpaginē aut tēpationē cor̄poris. Hoc em̄ inter est: q̄ illi mentē ip̄am dicunt esse substantiam in quo subiecto sit intelligentia. Isti aut̄ ip̄am mentē in subiecto esse dicūt corpe scz cui cōpositio vel tēpatio est. Tū p̄sequenter etiā intelligentiā quid aliud q̄ in eodez subiecto corpe existimāt: Qui oēs nō aduertūt mentē nosse se etiā cū querit se: sicut iā ostendim̄. Nullo mō aut̄ recte dicit̄ sciri aliqua res: duz ei⁹ ignorat̄ s̄ba. Quapropt̄ cū se mens nouit s̄bam suā nouit: et cū de se certa est: de s̄ba sua certa est. Certa est aut̄ de se: sicut p̄uincūt ea que supra dicta sunt. Hec oīno certa est: vtz aer an ignis sit: an aliq̄d corpus: v̄l aliq̄d cor̄poris. Nō est igit̄ aliq̄d eor̄. Totūq̄ illud q̄d se iubet vt nouerit: ad hoc p̄tinet vt certa sit nō se esse aliq̄d eor̄ de quib⁹ incerta est: idq̄ solū esse se certa sit: q̄d solum esse se certa est. Sic em̄ cogitat ignē aut aerē: et quicq̄d aliud corpus cogitat. Neq̄ vllō mō fieri possz vt ita cogitare id q̄d ip̄a est: quēadmodū cogitat id q̄d ip̄a nō est. P̄phantasiā quippe imaginariā cogitat hec oīa: siue ignē: siue aerē: siue illud: siue illud corpus: partēue vllā: siue cōpaginē tēpationēq̄ cor̄poris: nec vtiq̄ ista oīa: sed aliq̄d hor̄ esse d̄t. Si q̄d aut̄ hor̄ esset: aliter id q̄ cetera cogitaret: non scz p̄ imaginabile figmentū: sicut cogitant̄ absentia: q̄ sensu cor̄poris tacta sunt: siue oīno ip̄a: siue eiusdē generis aliqua: sed quadā interiore: nō simulata: s̄ vera p̄ntia. Non em̄ quicq̄ illi est seip̄a p̄sentī: sicut cogitat viuere se: et meminisse et intelligere et velle se. Nouit em̄ h̄ in se: nec imaginat̄ quasi extra se illa sensu tetigerit: sicut cor̄palia queq̄ tangunt̄. Ex quor̄ cogitationibus si nihil sibi assignat: vt tale aliq̄d se esse putet: quicquid ei de se remanet: hoc solum ip̄a est.

De memoria: intelligentia et voluntate in quibus mens habet in se quandam imaginē diuine trinitatis

Capitulum. XI

Emotis igitur paulisper ceteris: q̄z mens de seip̄a certa est: tria h̄ poris: simū cōsiderata tractemus: memoriā: intelligentiā: volūtatem. In his em̄ trib⁹ inspicī solent etiā ingenia puuloz cuiusmodi p̄ferant indolem. Quāto quippe renacius et facilius puer meminit: q̄toq̄ acutus intelligit et studet ardentius: tanto est laudabilior ingenij. Lūz vō de cuiusq̄ doctrina queritur nō q̄ta firmitate ac facilitate meminerit: vel q̄to acuminē intelligat: s̄ q̄d meminerit et q̄d intelligat q̄rit. Et q̄: nō tm̄ q̄ doctus sit considerat̄ laudabilis animus: s̄ etiā q̄ bonus. nō tm̄ q̄d meminerit et q̄d intelligat: verū etiā q̄d velit attendit: nō q̄ta flagratia velit: s̄ q̄d velit p̄us: deinde q̄tū velit. Tūc em̄ laudandus est animus vehemēter amans: cū id q̄d amat vehemēter amandū ē. Lū ḡ dicunt̄ h̄ tria: ingenij: doctrina: vsus. P̄mū hor̄ p̄siderat̄ in illis tribus q̄d possit q̄sq̄ memoria et intelligentia et volūtate. Secundū eor̄ p̄siderat̄ q̄d habeat q̄s memoria: et intelligentia: quo studioso voluntate puenerit. Jam vero vsus tertius in voluntate est p̄tractate illa q̄ in memoria et intelligentia p̄tinent: siue ad aliq̄d ea referat: siue eor̄ sine delectata p̄quiescat. Tū em̄ est assumere aliq̄d in facultatē volūtatis: vt autem dicit̄ q̄d in vsu venerit: ad id q̄d amas obtinendū referre: si tm̄ amandū est. Frui est enī amore inherere alicui rei p̄pter seip̄am: frui est aut̄ vt cū gaudio nō adhuc spei: s̄ iam rei. P̄oinde oīs q̄ fruitur vtitur: assumit em̄ aliquid in facultatē volūtatis cū sine delectationis. Nō aut̄ oīs qui vtit̄: fruitur: s̄ id q̄d in facultatem volūtatis assumit: nō p̄pter illd̄ ip̄sum: s̄ p̄pter aliud appetit. Hec igitur tria: memoria intelligentia volūtas: qm̄ non sunt tres vite s̄ vna vita: nec tres mentes sed vna mēs cōsequēter vtiq̄ nec tres sube sunt: s̄ vna substantia. Memoria quippe q̄ vita et mēs et substantia dicit̄ ad seip̄am dicit̄. Vero memoria dicit̄: ad aliq̄d relatiue d̄t. Hoc de intelligentia q̄z et de volūtate dixerim. Et intelligentia quippe et voluntas: ad aliquid dicunt̄. Tūc em̄ autem vna queq̄ ad seip̄am et mēs et essentia. Quo circa tria hec eo sunt vnum: quo vna vita: vna mens: vna essentia. Et quicquid aliqd̄ ad seip̄a singula dicuntur: etiam simul nō pluraliter sed singulariter dicuntur. Eo vero tria quo ad se inuicem referuntur: que si equalia non essent: non solum singula singulis sed etiam omnibus singula: non vtiq̄ se inuicem caperant. Neq̄ enim tantum a singulis singula verū etiam a singulis omnia capiunt.

Libet

mini enim me habere memoriã & intelligẽtiã & voluntatẽ. & intelligo me intelligere & velle atq; meminisse: & volo me velle. & meminisse & intelligere. totãq; meã memoriã & intelligẽtiã & voluntatẽ simul memini. Qdẽ em̃ memorie mee nõ memini: nõ est in memoria mea. Nihil aut̃ tam in memoria: q̃ ip̃a memoria ẽ. Totã igit̃ meini. Itẽ q̃cqd̃ intelligo intelligere me scio: & scio me velle q̃cqd̃ volo. Quicqd̃ aut̃ scio memini. Totãq; igit̃ intelligẽtiã. totãq; voluntatẽ meã memini. Silt̃ cũ hec tria intelligo. tota simul intelligo. Neq; em̃ quicq; intelligibiliũ nõ intelligo nisi q̃ ignoro. Qd̃ aut̃ ighoro: nec memini nec volo. Quicquid itaq; intelligibiliũ nõ intelligo: p̃sequentiẽ etiam nõ memini nec volo. Quicqd̃ aut̃ intelligibiliũ memini & volo: p̃sequentiẽ intelligo. Voluntas etiã mea totã intelligẽtiã totãq; memoriã meã capit dum toto vtoz qd̃ intelligo & memini. Quapropter qñ inuicem a singulis & tota oĩa capiunt: equalia sunt tota si ngula totis singulis: & tota singula simul oĩbus utotis. & hec tria vnũ: vna vita: vna mens vna essentia.

De querenda imagine trinitatis etiam in his que aĩa ex corpis sensib⁹ p̃cipit. La. XII.

Am ne igitur ascendendũ est quali buscũq; intentionis viribus ad illaz summã & altissimã essentia: cui⁹ impar imago est humana mēs s̃ tñ imago: an ad huc eadẽ tria distinctius declarãda sunt i aĩa pilla q̃ extrinsecus sensu corpis capimus: vbi t̃paliter imp̃mit̃ rez corporeaz noticia. Adẽtem q̃pe ip̃am in memoria & intelligẽtiã & voluntate suimet ip̃ius talẽ repiebamus: vt qñ sp̃ se nosse sempq; seip̃am velle p̃phendebat̃ simul etiã sp̃ sui meminisse: se impq; seip̃am intelligẽ & amare p̃phendere: q̃uis non semp se cogitare discretã ab eis q̃ nõ sunt qd̃ ip̃a est ac p̃ hoc difficile in ea dinoscitur memoria sui & intelligẽtia sui. Quasi em̃ non sint h̃ duo: sed vnũ duobus vocabulis appellet̃: sic apparet in ea re vbi valde ista cõiuncta sunt: & aliud alio nullo p̃cedit̃ tpe: amorq; ip̃e nõ ita sc̃titur esse: cũ eum non prodit̃ indigẽtia: quoniã am nõ semp presto est qd̃ amat. Quapropter etiam tardioribus diluescere hec p̃nit̃ duz ea tractant̃: que ad animũ tempe accedũt: & q̃ il t̃paliter accidunt cuz meminit̃ qd̃ antea nõ meminerat: & cum videt̃ qd̃ antea non videbat: & cũ amat qd̃ antea nõ amabat. Sed aliõ hec tractatio iam poscit̃ exordium: p̃pter huius libelli modum.

Explicit liber decimus.

Incipiunt capitula libri vñdecimĩ.

- i De imagine trinitatis etiam in eo qd̃ imago dei non est: id ẽ in homine exterioriore querẽda.
- ii De visibili & vidente atq; visione.
- iii De memoria qua visoz imago retinet̃ & intentioẽ aie q̃ in vtrũq; p̃currit̃.
- iiii De imaginibus quas cogitationis actus inuictur in phantasia quam memoria concepit̃.
- v De cogitatioib⁹ innoxis & de his q̃ ab acie recordatiois abigende sunt.
- vi De sine voluntatis q̃ p̃gnoscit̃ an recta: an praua cupiamus.
- vii De ea trinitate que iam non ex corpore neq; ex corpis sensu: s̃ de memoria nascitur cogitantis.
- viii De multiplicationibus trinitatum q̃ ex recordatione pariuntur.
- ix De in q̃libet genere trinitatũ voluntas nec parens inueniat̃ esse nec ples.
- x De facile sit cogitãti fingẽ sibi eas sp̃es q̃s nõ vidit̃ ex eaz recordatione q̃s vidit̃.
- xi De mesura & nũero & pondẽ q̃z s̃sistudo sit in memoria & visioẽ & voluntate.

Incipit liber vñdecimus.

De imagine trinitatis etiam in eo qd̃ imago dei non est: id est in homine exterioriore querenda.

Capitulum I.

Em̃ini dubiũ est sicut interiorẽ hoiem intelligẽtia: sic exteriorẽ sensu corpis p̃ditũ. Nitamur igitur si possum⁹ in hoc q̃ exterioriore indagare qualecũq; vestigiũ trinitatis: non q; & ip̃e co-

dẽ nõ sit imago dei. Abanifesta ẽ quippe apostolica sententia: que interiorẽ hoiem renouari dei agnitione declarat̃ fm̃ imaginẽ eius q̃ creauit̃ eũ. cum & alio loco dicat̃. Et si exterior hõ noster corrupit̃. sed interior renouat̃ de die in diẽ. In hoc ergo q̃ corrumpit̃. queramus que admodũ possumus quandã trinitatis effigiẽ. & si nõ expressioẽ. tñ fortassis ad dinoscendũ facilioẽ. Neq; em̃ frustra. & iste hõ dicit̃: nisi qz inest ei nonnulla interioris similitudo. & illo ip̃o ordine cõditionis nostre mortales atq; carnales effecti sumus: facili⁹ & quasi familiarius visibilia q̃ intelligibilia tractamus. Cum ista sint exterioris. illa interioris. & ista sensu corpis sentiamus. illa mente intelligam⁹. nosq; ip̃i animi non sensibiles sim⁹. id est corpora. s̃ intelligibiles: qm̃ vita sum⁹.

Colo. 3.
2. Cor. 4.

tm vt dixi tanta facta est in corpibus psuetudo
 z ita in hec miro mō relabēs foras se nra pie-
 cit intērio: vt cū ab incerto corpū ablata fue-
 rit vt in spm mltō certiore ac stabiliore cog-
 nitione figat: refugiat ad ista: z ibi appetat req̄
 em vñ traxit infirmitatē. Lūi egritudini cō-
 gruendū est: vt si qñ interiora spiritalia accō-
 modati⁹ distinguere atq; facill⁹ insinuare co-
 namur: de corpilibus exteriorib⁹ similitudinū
 documēta capiamus. Sensu igit⁹ corpis exte-
 rior: hō p̄ditus sentit corpa: z iste sensus qd̄ fa-
 cile aduertitur quinquipertitus est: vidēdo:
 audiendo: olfaciēdo: gustādo: tangēdo. Sz
 multū est z non necessariū vt omnes hos qñ
 q; sensus id qd̄ querimus interrogem⁹. Qd̄
 em nobis vnus eoz renunciat: etiam in cete-
 ris valz. Itaq; potissimū testimonio vtamur
 oculoz. Is em sensus corpis maxime excellit
 z est visioni mentis p sui generis diuersitate
 vicinior.

De visibili z vidente atq; visioe. La. II.

Um igitur aliquod corpus videm⁹

c hec tria qd̄ facillimū est consideran-
 da sunt z dinoscēda. Primo ipsa res

quā videmus siue lapidem siue aliquam flam-
 mam siue quid aliud qd̄ videri oculis potest:
 quod vtiq; iam esse poterat: z anteq; videre
 tur. Deinde visio que non erat p̄usq; rem illā
 obiectam sensui sentiremus. Tertio qd̄ in ea
 re que videtur q̄d̄ diu videtur sensum detinet
 oculoz: id animi intentio. In his igitur trib⁹
 non solum est manifesta distinctio: sed etiam
 discreta natura. Primum quippe illud corp⁹
 visibile longe alterius nature q̄ sensus oculo-
 rum quo sibi met incidente fit visio. Itaq; vi-
 sio quid aliud q̄ sensus ex ea re que sentit in-
 format⁹ apparet. Quis re visibili detracta nul-
 la sit: nec vlla omnino esse possit talis visio: si
 corpus non sit quod videri queat. Nullo mo-
 do tamen eiusdem substantie est corpus quo
 formatur sensus oculoz: cum idez corpus vi-
 detur: z ipsa forma que ab eodem imp̄mis sen-
 sui que visio vocatur. Corpus em visum i sua
 natura sepabile est. Sensus aut̄ qui iam erat
 in animante: etiam p̄usq; videret qd̄ vidē pos-
 set: cū in aliquid visibile incurreret: vel visio
 que fit in sensu ex visibili corpe cū iam cōiun-
 ctum est z videt. Sensus ergo vel visio. i. sen-
 sus nō formatus extrinsecus: vel sensus for-
 matus extrinsec⁹: ad animātis naturā p̄tinet
 oīno aliā q̄ illud corpus qd̄ vidēdo sentim⁹
 quo sensus nō ita format⁹ vt sensus sit: s̄ vt vi-
 sio sit. Nam sensus z ante obiectū rei visibilis
 nisi esset in nobis nō distarem⁹ a cecis: dum

nihil videmus: siue i tenebris: siue clausis lu-
 minib⁹. Hoc aut̄ distam⁹: qd̄ nobis inest z nō
 videntibus quo videre possim⁹ q̄ sensus vo-
 cat: illis vō non inest. Nec aliunde nisi q̄ eo
 carent: ceci appellant̄. Itēq; illa animi intērio
 que in ea re quā videmus sensum tenet atq;
 vtrūq; coniungit: non tm̄ ab ea re visibili natu-
 ra differt: qñ quidē iste anim⁹ illud corpus est
 sed ab ipō q̄ sensu atq; visione qñ solius ani-
 mi est hec intentio. Sensus aut̄ oculoz nō ob
 aliud sensus corpis d̄: nisi qz z ipsi oculi mem-
 bra sunt corpis: Et quis nō sentiant corpus
 exanime: aīa tm̄ cōmixta corpi p instrumentū
 sentit corporeū: z idē instrumentū sensus vo-
 catur. Qui etiā passione corpis cuz quisq; ex-
 cecat intercept⁹ extinguit: cum idez maneat
 anim⁹: z eius intentio luminib⁹ amissis: cum
 non habet quidē sensum corpis que videndo
 extrinsec⁹ corpi adiūgat: atq; in eo visio figat
 aspectū: visu tm̄ ipō iudicet se adempto corpo-
 ris sensu: nec p̄ire potuisse: nec minui. Ab-
 net em̄ quidā vidēdi apperit⁹ integer: siue id
 possit fieri: siue non possit. Hec igit⁹ tria: corp⁹
 qd̄ videt: z ipsa visio: z que vtrūq; coniungit
 intērio: manifesta sunt ad dinoscendū: nō so-
 luz ppter ppria singuloz: verū etiā ppter dif-
 ferentiā naturaz. Atq; in his cum sensus nō
 pcedat ex corpe illo quod videt: sed ex corpe
 sentiētis animantis: cui aīa suo quodaz miro
 mō cōtempat: tm̄ ex corpe quod videt gignit
 visio. i. sensus ip̄e format⁹: vt iam nō tm̄ sensus
 q̄ etiā in tenebris esse integer p̄r: dum est in
 columitas oculoz: sed etiā sensus informat⁹
 sit: q̄ visio vocat. Signit̄ q̄ ex re visibili visio: s̄
 nō ex sola: nisi assit z vidēs. Quocirca ex visi-
 bili z vidēte gignit visio: ita sane vt ex viden-
 te sit sensus oculoz: z aspiciētis atq; intuen-
 tis intentio. Illa tm̄ informatio sensus: que vi-
 sio dicit̄ a solo imprimat̄ corpe qd̄ videt. i. a re
 aliqua visibili: q̄ detracta: nulla remanet for-
 ma que inerat sensui dū adesset illud qd̄ vide-
 bat. Sensus tm̄ ip̄e remanet q̄ erat z priusq; ali-
 qd̄ sentiret: velut in aqua vestigiū tādiu est:
 donec ipm̄ corpus qd̄ imprimi inest: quo ab-
 lato nullū erit: cū remaneat aqua que erat: z
 anteq; illā formā corpis capet. Ideoq; nō pos-
 sumus quidē dicere q̄ sensum gignat res visi-
 bilis: gignit tm̄ formā velut similitudinē suam
 que fit in sensu. cum aliqd̄ videndo sentimus
 Sed corpis formā qd̄ videmus: z formā q̄ ab
 illa in sensu videntis fit p eundē sensum non
 discernim⁹: qñ tanta coniunctio est: vt non pa-
 reat discernendi locus. Sed rōne colligimus
 nequa q̄ nos potuisse sentire: nisi fieret in sen-

Liber

In nostro aliqua similitudo conspecti corporis. Neque enim cum anulus cere impingitur: ideo nulla imago facta est: quia non discernitur: nisi cum fuerit separata. Sed quoniam post ceram separatam manet quod factum est ut videri possit: propterea facile persuadetur quod inerat iam cere forma impressa ex anulo: et affertur ab illa separatam. Si autem liquido humore adiugetur anulus: eo detracto nihil imaginis appareret. Nec ideo tamen discernere non deberet: fuisse in illo humore affertur detrahentem: anuli formam factam ex anulo quod distinguenda est ab ea forma que in anulo est: vnde ista facta est: quod detracto anulo non erit: quoniam illa in anulo maneat vnde ista facta est. Sic sensus oculorum non ideo non habet imaginem corporis quod videtur quod diu videtur: quia eo detracto non remanet. Ac per hoc tardioribus ingenijs difficillime persuaderi potest formari in sensu nostro imaginem rei visibilis cum eam videmus et eandem formam esse visionem. Sed qui forte aduerterit quod commemorabo: non ita in hac inquisitione laborabit: plerumque cum diu scule attenderimus queque luminaria: et inde oculos clausurimus: quasi videntur in conspectu quidem lucidi colores varie sese commutantes: et minus minusque fulgentes donec omnino desistant. Quas intelligendum est reliquias esse forme illius que facta erat in sensu: cum corpus lucidum videretur paulatimque et quodammodo gradatim deficiendo variari. Nam et insertarum fenestrarum cancelli: si eos forte intuebamur: sepe in illis apparere coloribus ut manifestum sit hanc affectionem nostro sensui ex ea re que videbatur impressam. Erat etiam cum videremur et illa erat clarior et expressior: sed multum coniuncta cum specie rei eius que cernebatur ut discerni omnino non posset et ipsa erat visio. Quinetiam cum lucerne flammula modo quodam diuaticis radijs oculorum quasi geminatur: due visiones sunt: cum sit res una que videtur. Sigillatim quippe afficiuntur idem radij de oculo suo quique emicantes: dum non sinunt in illud corpus intuentum pariter coniunctaque concurrere ut unus fiat ex utroque contuitus. Et ideo si unum oculum clausurimus non geminum ignem: si scuti est unum videbimus. Cur autem sinistro clauso illa species desinet videri que ad dextrum erat: vicissimque dextro clauso illa intermoritur que ad sinistrum erat: et longum est et rei presentis non necessarium modo querere atque differere. Quoniam enim ad susceptam quodammodo satis est: nisi fieret in sensu nostro quedam imago simillima rei et quam cernimus: non sine oculorum numero flammule species geminaretur: cum quidem cernendi modus adhibitus fuerit: qui possit concurrere sum separare radiorum. Ex vno quippe oculo que

libet modo deducto aut impresso aut intorto si alter clausus est dupliciter videri aliquid quod sit unum nullo pacto potest. Que cum ita sint tria hec quous diuersa natura quemadmodum in quandam unitatem contemperent meminimus: id est species corporis que videtur et impressa eius imago sensui quod est visio: sensus formatus et voluntas animi que rei sensibili sensum admouet: in eorum ipsa visionem tenet. Horum primum: id est res ipsa visibilis non pertinet ad animantis naturam: nisi cum corpus nostrum cernimus. Alterum autem ita pertinet ut et in corpore fiat: et per corpus in anima: fit enim in sensu qui neque sine corpore est: neque sine animo. Tertium vero solus anime est: quia voluntas est. Lum igitur horum trium tam diuersae substantie sint: tamen in tantam coeunt unitatem: ut duo priora vix intercedente iudice ratione discerni valeant: species videlicet corporis quod videtur: et imago eius que fit in sensu: id est visio. Voluntas autem tantam vim habet copulandi hec duo: ut et sensum formandum admoueat ei rei que cernitur: et in ea formatum teneat. Et si tam violenter est ut possit vocari amor: aut cupiditas: aulibido: etiam ceterum corpus animantis vehementer afficit. Et ubi non resistit pigrior: duriorque materies: in similem speciem coloremque commutatur licet videre corpusculum chameleontis: ad colores quos videt facillima conversione variari. Aliorum autem animalium quia non est ad conuersionem facilis corpulentia: fetus plerumque perdit libidines matrum cum quid magna delectatione conspexerit. Quoniam enim teneriora atque: ut ita dixerim: formabiliora sunt proordia seminum: tam efficaciter et capaciter sequuntur intentionem materne anime: et que in ea facta est phantasiam per corpus quod cupide aspexit. Sunt exempla que copiose commemorari possunt: sed unum sufficit de fidelissimis libris: quo dicitur Job. vi. oues et capre varios coloribus parerent superponendo eis varia virgulta in cannalibus aquarum: que potantes intuerentur eo tempore quo conceperant. Sed anima rationalis deformiter viuit: cum sine trinitatem exterioris hominis viuit: id est cum ea que foris secus sensum corporis formant: non laudabilem voluntatem qua hec ad vitale aliquid referat: sed turpem cupiditatem qua his inbecillitate rescat accommodat.

De memoria que visorum imago retinetur: et ita tione aie que in vtriusque currit. La. III. q. Uia etiam detracta specie corporis que corporaliter sentiebatur: remanet in memoria similitudo eius quo rursus voluntas

Eccl. 30

conuertat acie vt inde forme intrinsec^o: sicut ex corpe obiecto sensibili sensus extrinsecus formabat. Atq; ita sit illa trinitas ex memoria et interna visione: et que vtrunq; copulat voluntate: que tria cum in vno cogunt: ab ipso coactu cogitatio dicitur. Nec iam in his tribus diuersa sibi est. Neque enim aut corpus illud sensibile ibi est quod omnino discretum est ab animantis natura: aut sensus corporis ibi formatur vt fiat visio: aut ipsa voluntas id agit vt formandum sensu sensibili corpori ad moueat eoque formatum detineat. Sed per illa specie corporis que videbatur extrinsec^o succedit memoria retinens illam speciem quam per corporis sensum continebat anima: proque illa visione que foris erat cum sensus ex corpe visibili formaretur: succedit interius similis visio: cum ex eo quod memoria tenet: formatur acies animi absentia corporis cogitant. Voluntasque ipsa quod foris corpori obiecto formandum sensum admouebat: formatumque iungebat: sic acie recordantis animi peruertit ad memoriam: vt ex eo quod illa retinuit ista formatur: et sic in cogitatione similis visio. Sicut autem ratione discernebat species visibilis qua sensus corporis formabat: et eius similitudo que fiebat in sensu formato vt esset visio: alioquin ita erant coniuncte: vt omnino vna eademque putaretur: sic illa phantasia cum animo cogitatur specie visibili corporis: cum potest ex corporis similitudine: quam memoria tenet: et ea que inde formatur in acie recordantis animi: tamen sic vna et singularis apparet: vt duo quedam esse non inueniantur nisi iudicante ratione: qua intelligimus aliud esse illud quod in memoria manet: etiam cum aliunde cogitamus et aliud fieri cum recordamur. i. ad memoriam redimus: et illic inuenimus eandem speciem. Que si iam ibi non esset: ita oblitos nos esse diceremus vt omnino recolere non possemus. Si autem acies recordantis non formaretur ex ea re que erat in memoria nullo modo fieret visio cogitantis. Sed vtriusque coniunctio. i. eius quam memoria tenet: et eius que inde exprimitur: vt formatur acies recordantis: que simillime sunt: veluti vna facit apparere. Cum autem cogitantis acies auersa inde fuerit: atque id quod in memoria cernebatur destituitur intueri: nihil forme que impressa erat in eadem acie remanebit. Atque inde formabitur: que rursus impressa fuerit: vt alia cogitatio fiat. Apparet tamen illud quod reliquitur in memoria: quo rursus cum id recordamur peruertatur et peruersa formatur atque vnum cum eo fiat vnde formatur

De imaginibus quas cogitationis acies intuetur in phantasia quam memoria recipit. La. III
 Voluntas vero illa que hac atque illac fert et refert acie formatam coniun-

gitur formatam. si ad interiorē phantasiā tora fluxerit: atque a presentia corporum que circumiacet sensibus atque ab ipsis sensibus corporis: animi aciem omnino auerterit: atque ad ea que interius cernunt imaginem pernitentem conuerterit: tanta offendit similitudo speciei corporalis expressa ex memoria: vt nec ipsa ratio discernere sinat: vtriusque foris corpus ipsum videatur: an intus tale aliquid cogitetur. Nam interdum homines nimia cogitatione rerum visibilium vel illecti vel territi: etiam eiusmodi repetere voces ediderunt: quasi reuera in medijs talibus actionibus siue passionibus versarentur. Et meminime a quodam audisse quod tanta expressio et quasi solidam speciem feminæ corporis in cogitando carnes soleret: vt ei se quasi misceri sentiens: etiam genitibus fluere. Tamen habet virum animam in corpore suo: et tamen valet ad indumentum qualitatem vertendam atque mutandam quod homo afficiatur indutus que coheret indumento suo. Ex eodem genere affectionis etiam illud est quod in somnis per imagines illudimur. Sed plurimum differt vtriusque sensibus corporis: sicuti sunt dormientium aut ab interiori copage turbatis: sicuti sunt furentium: aut alio quodam modo alienatis: sicuti diuinantium vel prophetantium: animi intentio quadam necessitate incurrat in eas que occurrunt imagines siue ex memoria: siue alia aliquid occulta vt per quasdam spirituales mixturas sicuti spiritualis sibi: an sic sanis ac vigilantibus interdum contingit: vt cogitatione occupata voluntas se auertat a sensibus atque ita format animi acie varijs imaginibus sensibilibus rerum: tanquam ipsa sensibilia sentiantur. Non tamen autem cum appetendo in talia voluntas intendit: sunt iste impressiones imaginum: et etiam cum deuitandi et cauendi causa rapit animum in ea peruenenda que fugiat. Tamen non solum cupiendo: sed metuendo inferit vel sensus ipsis sensibilibus vel acies animi formatam imaginibus sensibilibus. Itaque aut metus aut cupiditas: quanto vehementior fuerit: tanto expressius format acies: siue sentiētis ex corpe quod in loco adiacet: siue cogitantis ex imagine corporis: que memoria continet. Quod ergo est ad corporis sensum aliquid corpus in loco: hoc est ad animi acie similitudo corporis in memoria. Et quod est aspiciētis visio: ad eam speciem corporis ex qua sensus format: hoc est visio cogitantis ad imaginem corporis in memoria constituta: ex qua format acies animi. Et quod est intentio voluntatis ad corpus visum: visionemque copulandam: vt fiat ibi quedam vnitatis trium: quibus eorum sit diuersa natura: hoc est eadem voluntatis intentio ad copulandam imaginem corporis que est in memoria: et visionem cogitantis. i. formatam quam cepit acies animi rediens

Libet

ad memoriã vt fiat: et hic quedã vnitas ex tribus nõ igitur nature diuersitate discretis. s̄ vnus eiusdẽq; substantie: q; hoc totũ intus est: et totũ vn̄ animus. Sicut aut̄ cum forma et species corpis interierit: non pot̄ ad eã volũtas sensum reuocare cernẽtis. Ita cũ imago quã memoria gerit obliuione deleta est: nõ erit q; animi acie formandã voluntas recordando reuocet.

De cogitationib; innoxijis et de his que ab acie recordatõis abigende sunt. La. V.

Ed q; pualet animus non solũ oblita veruetiã non sensa nec expta p̄finere ea que nõ exciderũt augendo:

minuẽdo: cõmutãdo: et parbitrio cõponẽdo sepe imaginat̄ quasi ita aliqd sit: qd̄ aut scit: si ita esse: aut nescit ita esse. In quo genere cauendũ est: ne aut mentiat̄ vt decipiat aut opi net̄ vt decipiat. Quib; duob; malis euitatis nihil ei obsũt imaginata phãtasmata: sic nihil obsũt expta sensibilia: et rerẽta m̄ozit: si neq; cupide appetant si iuuat: neq; turpit̄ fugiant: si offendũt. Lũ aut̄ in his volũtas relictis meliorib; auidã volutat̄ imãda fit: atq; ita et cũ asũt p̄niciose: et cũ absũt p̄niciosũ cogitat̄. Abale itaq; viuũt: et d̄formũt fm̄ trinitatẽ hois exterioris q; et illã trinitatẽ: q; lz iterũ imagiet̄: exterioria tñ imaginat̄ sensibiliũ corpaliũ q; vtẽdoz causa pepit. Nullus em̄ eis vti posset etiam bene: nisi sensaz rex imagines memoria tenerent. Et nisi ps maxima volũtatis in superiorib; atq; interiorib; habitet: eaq; ipã q; cõmodat̄ siue foris corpib;: siue int̄ imaginibus eoz: nisi qd̄qd̄ in eis capit ad meliorẽ veriorẽq; vitã referat: atq; in eo sine cui; intuitu hãgẽda iudicat acq̄escat quid aliud facimus nisi qd̄ nos apls facere phibet dicẽs: Nolite p̄formari huic secl̄o: quapropter nõ ẽ ista trinitas imago dei. Ex vltima q̄pe. i. corpea creatura qua supior est aia: in ipã aia fit p̄sensũz corporis: nec tamẽ est oĩno dissimilis. Quid em̄ non p̄ suo genere ac pro suo modulo habet similitudinẽ dei: quando quidem deus fecit oĩa bona valde: nõ ob aliud nisi quia ipse summe bonus est. In quantũ ergo bonũ est quicquid est intantum scz q̄uis longe distantem: habet tamen nonnullam similitudinẽ summi boni: et si naturalem vtiq; rectã et ordinatã: si aut̄ vitiosã: vtiq; turpem atq; puerfam. Nam et anime in ipsis peccatis suis: non nisi quandã similitudinẽ dei: superba et prepostera et vt ita dicam seruli libertate sectantur. Ita nec primis parentib; nostris persuaderi peccatum posset: nisi dicere-

tur. Eritis sicut di; Non sane oẽ quod in creaturis aliquo modo simile est deo: etiam eius imago dicenda est: sed illa sola: qua superior ipse solus est. Ea quippe de illo profus exprimitur inter quam et ipsũ nulla interiecta natura est. Visionis igitur illius: id est forme q̄ fit in sensu cernentis quasi parens est forma corporis ex qua fit. Sed parens illa nõ vera: vnde nec ista vera proles est. Neq; enim omnino inde gignitur: quoniam aliud adhibetur corpori: vt ex illo formetur. id ẽ sensus videntis. Quocirca id amare: alienari ẽ. Ita q; voluntas que vtrunq; coniungit quasi parentem et quasi prolem: magis spiritalis est q̄ vtrũlibet illorum. Max corpus illud quod cernitur omnino spiritale non est. Visio xõ q̄ fit in sensu habz admixtũ aliquid spiritale: quia sine anima fieri non pot̄. Sed nõ totũ ita est: qm̄ ille qui formatur corporis sensus est. Voluntas vero q; vtrunq; cõiungit: magis vt dixi spiritalis agnoscat̄: et ideo tanq; personam spiritus insinuare incipit in illa trinitate. S; magis pertinet ad sensũz formatũ q; ad illud corpus vnde format̄. Sensus enim animantis et voluntas anime est: non lapidis: aut alius cuius corporis qd̄ videtur. Non ergo ab illo quasi parente p̄cedit. Sed nec ab ista quasi ple: hoc est visioẽ ac forma q; in sensu est. P̄us em̄ q; visio fieret: iam erat voluntas: que formandũ sensum cernendo corpi admouit: sed nõ dũ erat placitũ. Quõ em̄ placeret qd̄ nondũ erat visum? Placitũ aut̄ quieta volũtas est. Ideoq; nec quasi prolem visionis possumus dicere voluntatem: quia erat ante visionem: nec quasi parentem: qz non ex volũtate: s; ex viso corpe formata et expressa est: siue nem fortasse voluntatis et requie possum; recte dicere visionem: ad hoc dũtaxat vnũ. s. videntũ corpus. Neq; em̄ p̄pterea nihil aliud voret: qz videt aliquid qd̄ volebat.

De fine volũtatis q; cognoscit si recta an praua cupiamus. Capitulum. VI.

¶ On itaq; omnino ipsa voluntas hominis cuius finis non est nisi beatitudo: s; ad hoc vnũ itez. s. subiectũz volũtas vidẽdi finem non habet nisi visionẽ: siue id referat ad aliud: siue nõ referat. Si em̄ nõ refert ad aliud visionẽ sed tantum voluit vt videret: non est disputandũ quõ oĩdat̄ finem voluntatis esse visionẽ manifestum est em̄. Si aut̄ refert ad aliud: vult vtiq; aliud: nec iam videndi voluntas erit. Aut si videtur: non hoc videndi scilicet subiectũ sed aliud tanq; si velit quisq; videre cicatricẽ: vt inde

Roz. 12.

Ecc̄i. 39.

Sen. 3.

doceat vulnus fuisse. Aut si velit videre fenestram: vt p fenestraz videat transeūtes. Omnes iste atqz alie tales volūtates: suos p prios fines habent qui referūtur ad finem illius volūtatē qua volumus beate viuere: z ad eā puenire vitam que non referat ad aliud: sed amanti p seipam sufficiat. Volūtas ergo vidēdi finem habet visionē z volūtas hanc rem vidēdi finē habet huius rei visionē. Volūtas itaqz vidēdi cicatricē: finē suū expetit: hoc est visionē cicatricis: z ad eā vltra nō ptinet. Volūtas em̄ pbandi vulnus fuisse alia volūtas est: quāuis ex illa religet: cui⁹ item finis est pbatio vulneris. Et volūtas vidēdi fenestrā: finē habet fenestre visionē. Altera est em̄ q̄ ex ista necritur volūtas: p fenestram vidēdi transeūtes. cuius item finis est visio transeūtiū. Recte autē sunt volūtates omnes sibi met religate: si bona est illa quo cuncte referuntur: si autē praua est: prauae sunt oēs. Et idē rectarū voluntatū cōnexio iter est quoddaz ascendentiū ad beatitudinē: qd̄ certis velut passibus agitur. Prauarū autē atqz distortarū voluntatū implicatio: vinculū est q̄ alligabitur qui hoc agit: vt p̄iciatur i tenebras exterioriores. Beati⁹ q̄ factis z moribus cātant cāricū graduū: z ve his q̄ trahūt peccata: sic testem longam. Sic est autem requies voluntatis que dicimus finem: si adhuc referat ad aliud: que admodū possumus dicere requiem pedis esse in ambulando: cū ponit vñ ali⁹ imitatur: quo passibus p̄gitur. Si autē aliquid ita placet vt in eo cū aliqua delectatione voluntas acquiescat: nondū est tamen quo illd̄ tenditur: sed z hoc refertur ad aliud vt deputet: non tanq̄ patria ciuis: sed tanq̄ refectio: vel etiam mansio viatoris.

De ea trinitate que iam non ex corpore neqz ex corpis sensu: sed de memoria nascitur cogitantis.

Capitulum VII.

Am vero in alia trinitate interiore quidem q̄ est ista in sensibilib⁹ z sensibus: sed tñ que inde concepta ē: cū iam nō ex corpore sensus corpis: sed ex memoria formatur acies animi: cui⁹ in ipa memoria species inheret corpis qd̄ forinsecus sensimus: illam spēm que in memoria est quasi parentem dicimus eius que fit in phantasia cogitantis. Erat em̄ in memoria z priusq̄ cogitaretur a nobis sicut erat corpus in loco z priusq̄ sentiret vt visio fieret. Sed cum corpus cogitatur ex illa quā memoria tenet exprimit̄ in acie cogitantis: z reminiscendo formatur ea species: que quasi proles est eius quā me-

moria tenet. Sed neqz illa vera parens: neqz ista vera ples ē. Acies quippe animi que format̄ ex memoria cum recordando aliquid cogitamus: non ex ea specie procedit quam meminimus visam: quandoquidem eoz meminisse non possemus nisi vidissemus. Acies autem animi que reminiscendo format̄: erat etiaz priusq̄ corpus quod meminimus videmus quantomagis priusq̄ id memorie mā daremus. Quis itaqz forma que fit in acie recordantis: ex ea fiet que inest memorie: ipsa tamen acies non inde existit: sed erat an ista. Cōsequēs autē ē vt si nō illa vera parens: nec ista va sit ples. Sz z illa q̄si parēs: z ista q̄si ples aliquid insinuat. Tñ interiora atqz veriora exercitati⁹ certiusqz videātur. Difficili⁹ iam plane discernitur: vtrum voluntas q̄ memorie copulat visionem: non sit alicuius eoz siue parens siue proles: z hāc discretionis difficultatem facit eiusdem nature atqz substantie parilitas z equalitas. Neqz enim sicut foris facile discernebatur formatus sensus a se sibili corpore: z volūtas ab vtroqz propter nature diuersitatem que inest ab inuicem omnibus tribus: d̄ qua satis supra disseruimus ita z hic potest. Quis em̄ hec trinitas d̄ qua nūc queritur forinsecus inuēta est animo: intus tamen agitur: z non est quicq̄ eius preter ipsius animi naturam. Quo igitur pacto demōstrari potest voluntatem: nec quasi parentez nec quasi prolem esse: siue corporee similitudinis que memoria continetur: siue eius que inde cum recordamur exprimitur: quando vtrūqz incogitādo ita copulat: vt tanq̄ vnuz singulariter appareat: z discerni nisi ratione nō possit. Atqz illud primum videndum est: non esse posse voluntatem reminiscendī: nisi vltimum: vel aliquid rei eius quam reminisci volumus: in penetralibus memorie teneamus. Quod em̄ omni modo z omni ex parte oblitifuerimus: nec reminiscendī voluntas exortur: qm̄ quicquid recordari volumus: recordati iam sumus in memoria nra esse vel fuisse. (Uerbi gr̄a) Si recordari volo quid heri cenauerim: aut recordatus iā sum cenasse me: aut si z hoc nondū certe circa ipsum tps aliqd̄ recordat⁹ sum: si nihil aliud ipm̄ saltez hesternum diē z eius eam ptem qua cenari solet: et quid sit cenare. Nam si nihil tale aliqd̄ recordatus essem quid heri cenauerim: recordari velle non possem. Tñ intelligi pōt voluntatē reminiscendī ab his quidem reb⁹ q̄ memoria cōtinent̄ pcedere: adiunctis simul eis que inde per recordationem cernendo exprimit̄:

Proi. 5.
Mat. 8.
Esa. 5.

Liber

id est ex copulatione rei cuiusdam quā recordati sumus: et visionis que inde facta est in acie cogitantis cū recordati sumus Sed ipsa quae utriusque copulat voluntas requirit et aliud quod quae si vicinū est atque cōtiguū recordanti. Tot igitur huius generis trinitates quae recordatōes quae nulla est earum ubi nō hec tria sunt: illud quod in memoria recordatū est etiā ante quae cogitet: et illud quod fit in cogitatione cū cernit: et voluntas utriusque coniungens: et ex utroque ac tertia seipsa vniū aliquid complet. An potius ita cognoscitur vna quedā in hoc genere trinitas: ut vniū aliquid generaliter dicamus quicquid corporalius specierum in memoria lateret: et rursus vniū aliquid generalē visionem animi talia recordatis atque cogitatis: quorum duorum copulationi tertia coniungitur copulatrix voluntas: ut sit hoc totum vniū quiddam ex quibusdam tribus

De multiplicationibus trinitatum quae ex recordatione patiuntur

Capitulum VIII.

Ed quoniam non potest acies animi nisi omnia que memoria tenet vno aspectu cōtueri: alternant vicissim cedendo: ac succedendo trinitates cogitationum: atque ita fit ista innumerabiliter numerosissima trinitas: nec tamen infinita si numerus in memoria repositarum rerum non excedat. Ex quo enim cepit vniū quisque sentire corpora quolibet corporis sensu etiam si posset adtingere que oblitus est: certus ac determinatus perfectio numerus foret: quāuis innumerabilis. Dicimus enim innumerabilia non solum infinita: sed etiā que ita finita sunt ut facultatem numerantis excedant. Sed hinc aduertit aliquāto manifestius potest: aliud esse quod reconditū memoria tenet et aliud quod in cogitatione recordatis exprimit: quibus cum sit utriusque copulatio: vniū idem videat: quae meminit nō possumus corpus spiritus: nisi tot quae sensimus: et quae sensimus et sicut sensimus: ex corporis enim sensu eas in memoriā cōbibit animus. Visiones tamen ille cogitatum ex his quidem rebus que sunt in memoria: sed tamen innumerabiliter atque omnino infinite multiplicans atque varians. Vniū quippe solem memini: quae sicut est vnum vidi. Si voluero autem duos cogito vel tres: vel quot quae volo: sed ex eadem memoria qua vniū memini: formatur acies multos cogitantis: et tamen memini quantum vidi: si enim maiorem vel minorem memini quae vidi: iam non memini quod vidi: et ideo nec memini. Quia vero memini: tantum memini quantum vidi: vel maiorem tamen per voluntate cogito: vel minorem et ita memini ut vidi. Cogito autem sicut volo currentem et ubi volo stantem: vnde volo et quo

volo venientem. Quadrū etiam mihi cogitare in promptu est: cum meminerim rotundū et cuiuslibet coloris: cum solē viridē nunquam viderim: et ideo non memineri. Atque ut solē: ita cetera. Ite autem rex fore: quoniam corporales atque sensibiles sunt: erat quod animus cum eas opinatur eo modo foris esse quod intus cogitat: vel cum iam interierit foris et adhuc in memoria retinetur: vel cum aliter etiam quod memini: non recordandi fide sed cogitandi varietate format. Quae sepissime credam etiam quae narratibus: quae ipsi sensibus preceperunt. Quae cum in ipso auditu quoniam narrant cogitam: non videtur ad memoriā retorqueri acies visionis cogitatum: neque enim a nobis recordatibus: sed alio narrate cogitam: atque illa trinitas non habet videtur experiri: quae fit cum spiritus in memoria lateret et visio recordatis tertia voluntate copulans. Non enim quod laterat in memoria mea: sed quod audio cogito cum aliquid mihi narrat. Non ipsas voces loquens dico: ne quisque putet in illa me exisse trinitatem quae foris in sensibilibus et in sensibus agit: sed eas cogito corporum spiritus: quae narras vobis sonusque significat: quae utique non reminiscens: sed audies cogito. Sed si diligenter considerem: nec tunc excedit memoria modus. Neque enim vel intelligere possem narrate: si ea quae dicit: et si preterea tunc primum audire: non tamen generaliter singula meminisse. Qui enim mihi narret (ubi gratia) aliquem montem silua exutum: oleis indutum: et inarrat quae meminerim spiritus et montium et siluarum et olearum: quae si oblitus es: quod diceret omnino nescire: et ideo narratores illa cogitare non possem. Ita sit ut omnia quae corporalia cogitat siue ipse aliquid pretingat siue audiat: aut legat: vel preterita narrante: vel futura pronunciant: ad memoriā suā recurrat: et ibi repiat modum atque mensuram omnium formarum quae cogitans intuetur. Nam neque colorē quem nunquam vidit: neque figuram corporis: nec sonum quem nunquam audiuit: nec saporem quem nunquam gustauit: nec odorem quem nunquam olfecit: nec vllam preteritatum corporis quā nunquam sensit per quae omnino cogitare. Ac si propterea nemo aliquid corporale cogitat nisi quod sensit: quae nō meminit corporale aliquid nisi quod sensit: sicut in corporibus sentiendi: sic in memoria est cogitandum modus. Sensus enim accipit speciem ab eo corpore quod sentimus: et a sensu memoria: a memoria vero acies cogitantis. Voluntas porro sicut adiungit sensum corpori: sic memoriam sensui: sic cogitantiam acies memorie. Quae autem conciliat ista atque coniungit: ipsa etiam distinguit: ac separat in voluntas. Se a sentiendis corporibus motu corporis separat corporis sensus: ne aliquid sentiam: aut ut sentire de sinam vel uticū oculos ab eo quod videtur nolum aut timere claudim: si aures a sonis: sic nares ab

odoribus. Ita etiā vel os claudendo: vel ali-
quid ex ore respuendo a saporib⁹ auersamur
In tactu quoq; vel subtrahimus corp⁹ ne tā-
gam⁹ qđ nolumus: vel si iā tangam⁹: abijcim⁹
aut repellim⁹. Ita motu corpis agit volūtas:
ne sensus corpis rebus sensibilib⁹ copuletur.
Et agit hoc qđ pōt. Nam cū in hac actōe p-
pter cōditionē seruilis mortalitatis difficulta-
tē patit: cruciatus est cōsequēs. vt voluntati
nihil reliq; fiat nisi tolerātia. Ad memoriā vero a
sensu voluntas auertit: cū in aliud intenta si
ei sinit inherere p̄sentia. Quod animadu-
tere facile est cū sepe coram loquentē nobis
aliquē aliud cogitando nō audisse nobis vi-
demur: falsum est aut. Audiuim⁹ em̄ sed non
meminim⁹: subinde pauriū sensum labentib⁹
bus vocib⁹: alienato nutu volūtatis: p quem
solēt infigi memorie: veri itaq; dixerim⁹ cuz
tale aliqd accidit: nō meminim⁹: quā non au-
dimus. Nā z legentib⁹ euenit z mihi se pissi-
me: vt plecta pagina vel eplā nesciā qđ lege-
rim: z repetā. In aliud q̄ppe intento nutu vo-
luntatis: nō sic ē adhibita mēoria sensui cor-
poris: quō ipse sensus adhibet ē lris ita z abu-
lātes intenta in aliud volūtate nesciūt q̄ trā-
sierint: qđ si nō vidissent nō ambulassent: aut
maiore intentōe palpādo ambulassent: p̄ser-
tim si p̄incognita pgerēt: sed qđ facile ambu-
lauerūt: vtiq; viderūt. Quia xō nō sicut sen-
sus oculoꝝ locis q̄cūq; pgebant: ita ipi sensui
memoria iungebat: nullo mō id qđ viderunt
etiā recentissimū meminisse potuerūt. Jam
porro ab eo qđ in memoria ē animi acie velle
auertere: nihil est aliud q̄ nō inde cogitare.

¶ In quolibet genere trinitatū volūtas
nec parēs inueniat esse nec ples

Capitulum. IX.

¶ In hac igit distributōe cuz incipim⁹
a specie corpis: z puenimus vsq; ad
speciē que fit in p̄tuitu cogitātis: q̄r-
tuor species repiunt quasi gradatim nate al-
tera ex altera. Scđa de prima: tertia de scđa
q̄rta de tertia. A specie q̄ppe corpis qđ cernit
exorit: ea q̄ fit in sensu cernētis: z ab hac ea q̄
fit in memoria: z ab ea q̄ fit in acie cogitātis.
Quapropter volūtas quasi parētē cū p̄ter
copulat. P̄rio speciē corpis cū ea quā gignit
in corpis sensu. Et ipam rursus cū ea q̄ fit ex
illa i memoria. Atq; istā q̄ tertio cū ea q̄ ex il-
la parit in cogitantis intuitu: sed media co-
pula q̄ secunda est: cum sit vicinior non tā si-
milis est primē q̄ tertia: visiones em̄ due sunt
vna sentientis: altera cogitantis. Ut autem
possit esse visio cogitantis: ideo fit in memo-

ria. De visione sentientis simile aliquid: quo
se ita conuertat in cogitando acies animi: si-
cut se in cernendo conuertit ad corpus acies
oculorum propterea duas in hoc genere tri-
nitates volui cōmendare: vna z cum visio sen-
tientis formatur ex corpore: aliam cum visio
cogitantis formatur ex memoria. Ad hanc
vero volui: quia ibi non solet visio dici: cū me-
morie cōmendat forma: que fit in sensu cernē-
tis. Vbiq; tñ voluntas non apparet nisi copu-
latrix quasi parentis z prolis. Et ideo vnde
cūq; pcedat: nec parēs nec ples dici potest.

¶ Facile sit cogitanti fingere sibi has spe-
cies quas non vidit ex earum recordatione
quas vidit.

Capitulum. X.

¶ Tē si non meminimus nisi qđ sen-
simus: neq; cogitamus nisi qđ me-
minimus: cur plerūq; falsa cogita-

mus cum ea que sensimus: nō vtiq; falso me-
minerimus: nisi qz voluntas illa quam coniu-
ctricē ac separatricē huiusmodi rerum iaz
q̄tum potui demonstrare curauit: formādam
cogitantis aciem pre condita memorie ducit
vt libitū ē: z ad cogitāda ea q̄ nō mēnim⁹ ex his
q̄ meminimus aliud hic: aliud ide: vt sumat z i-
pellit: q̄ in vnā visionē cōiūctia faciūt aliquid
qđ ideo falsum dicat: qz vel nō est foris in re-
rū corporearum natura: vñ non de memoria vi-
detur expressum cū tale nihil nos sensisse me-
minimus. Quis em̄ vidit cygnum nigrū: z p-
pterea nemo meminit cogitare tñ quis nō po-
test? Facile est em̄ illā figurā quaz vidēdo co-
gnouimus nigro colore p̄fundere: quē nihil-
ominus in alijs corpibus vidim⁹. Et qz vtrū-
q; sensimus: vtrūq; meminimus. Nec autē qz
drupe dem memini quia non vidi. Sed fanta-
siam talem facillime intueor: duz alicui forme
volatili qualem vidi adiungo alios duos pes-
des: quales itidem vidi. Quapropter duz cō-
iuncta cogitamus que sigillatim sensa memi-
nimus videmur nō id quod meminimus cog-
itare: cum id agamus moderante memoria
vnde sumim⁹ om̄ia que multipliciter ac va-
rie pro nostra voluntate componimus. Nāz
neq; ipsas magnitudines corporum quas nū-
q̄ vidimus sine opere memorie cogitamus.
¶ Quatenim spacij solet occupare per magni-
tudinem mundi noster obtutus: in tantū ex-
tendimus quaslibet corporum moles: cū eas
maximas cogitamus. Et ratio quidem pere-
git in ampliora: sed phantasia non sequitur.
¶ Quippe cum infinitatem q̄ numeri ratio re-
nunciet: quaz nulla visio corporalia cogitan-
tis apprehēdit. Eadē rō docet minutissima eti

Liber

am corpuscula infinite diuidi: cū tamē ad eas tenuitates vel minutias peruentū fuerit q̄s visas meminim⁹ extiores minutioresq; phātas iam nō possum⁹ intueri: q̄uis rō nō desinat psequi ac diuidere. Ita nulla corpalia nisi aut ea que meminimus aut ex his que meminimus cogitamus.

De mensura et numero et pondere quorū similitudo fit in memoria et visione et voluntate.

Capitulum XI.

I Ed q̄z numero se cogitari p̄nt que si gillatim sunt imp̄ssa memorie: videtur ad memoriā mēsurā: ad visionē vero nūerus p̄tinere. Quia lz innūerabil sit multiplicitas taliū visionū: singulis tñ in memoria p̄scriptus est intrāgressibilis modus. Abēsurā igit in memoria: in visionib⁹ numer⁹ apparet: sicut in ip̄is corpibus visibilib⁹ mēsurā quedā est: cui numerosissime coaptat sensus videntur: et ex vno visibili multoz cernentiū format aspect⁹: ita vt etiā vn⁹ p̄pter duoz rū oculoz numez plerūq; vnā rem geminatā specie videat: sicut sup̄ docuim⁹. In his ḡ rebus vñ visiones expr̄imunt q̄dā mensurā ē. In ip̄is aut visionib⁹ numer⁹. Volūtas vero q̄ ista p̄iungit et ordinat: et quadā vnitāte copulat: nec sentiēdi aut cogitādi appetitū nisi i his rebus vñ visiones formant acq̄escēs collocat ponderi similis ē. Quapropter hec tria mensurā: numez pond⁹ etiā in ceteris oibus reb⁹ animaduertēda p̄libauerim. Nūc interi volūtatē copulatricē rei visib⁹is atq; visib⁹is q̄si pentis et plis: siue in sentiēdo siue in cogitādo: nec parentē nec plē dici posse: quō valui et quib⁹ valui demonstrāui. Cū t̄ps admonet hāc eandē trinitatē in interiorē hoīe redire: atq; ab isto d̄ quo tādū locut⁹ sum aiāli atq; carnali q̄ exterior d̄ intro: sus tendē. Ubi speram⁹ inuenire nos posse fm trinitatē imaginē dei conat⁹ n̄fos illo ip̄o adiuuātē quem omnia: sicut res ip̄e indicāt: ita etiā sc̄tā scriptura in mēsurā et numero et pondere disposuisse restatur.

Explicit liber vndecimus

Incipiunt capitula libri duodecimi.

- I** Quid sit q̄ etiā in aīo n̄ro intelligendū sit ad exteriorē hoīem pertinere.
- ii** Corpales sensus cōes nobis esse cū peccorib⁹: sed ppriū esse hoīs de his q̄ sensu corporis cōprehendit secundum eternas iudicare rationes.
- iii** Actiones corporales ita demum esse re-

ctas si eis regendis mentis intellectuale p̄fuerit

- iiii** Quid intersit inter illud quo mens inclinatur ad temporalia et illud quo contemplatur eterna.
- v** De opinione eorum qui coniugio masculi et femine et eorum proli diuinā comparant trinitatem.
- vi** Q̄ homo non ad vnus in trinitate persone sed ad totius trinitatis imaginem sit creatus.
- vii** De eo q̄d ap̄ls dicit virū esse imaginem dei: mulierē aut gloriā viri
- viii** Quibus p̄gressibus mens corporalium vsu et imagine delectata: ab eternorum contemplatione deficiat.
- ix** Q̄ perniciose relicto cōmuni bono: priuata querantur.
- x** Que sit humana temptatio: et q̄d p̄ctm̄ extra corpus habeat
- xi** Quib⁹ demutatōib⁹ hō ab imagine dei in similitudinē pecoris delabatur
- xii** Q̄ cōpabilis sit primoz hoīm p̄uariatōne mens q̄ ad amorē t̄paliū sensu est tracta corporeo.
- xiii** De eoz snia qui in vno hoīe mentē in p̄sona viri: sensuz aut corpis in p̄sona mulieris accipiendū esse dixerunt.
- xiiii** In que officia proprie sapientia et scientia decidantur.
- xv** De opinione platonis qua credidit aiāliā vitam priusq; corporibus induerentur habuisse.

Aurelij augustini episcopi de trinitate liber duodecimus incipit.

Quid sit q̄ etiā in aīo n̄ro intelligendū sit ad exteriorē hoīem pertinere. Ca. I.

Se nunc videamus vbi sit quasi quoddam hominis exterioris interiorisq; confinium. Quicquid enim habemus in animo commune cum pecore recte adhuc dicitur ad exteriorē hominem pertinere. Non enim solū corpus homo exterior deputabitur: sed adiuncta quadam vita sua qua compages corporis oēs sensus videntur: quibus instructus est ad exteriora sentiēda. Quorum sensorum imagines infixē in memoria cum recordando reuisuntur: res adhuc agit ad exteriorē hominem pertinens. Atq; in his omnibus non distamus a pecore: nisi q̄ figura corporis non proni sed erecti sumus. Qua in re admone-

mur ab eo qui nos fecit ne meliore nostri parte. i. animo similes pecoribus simus: a quibus corporis erectione distamus: non ut in ea quae sublimia sunt in corporibus animi percipiamus. Nam vel in talibus deest voluntatis appetere prosternere est animi. sed sicut corpus ad ea que sunt excelsa corporum. i. ad celestia naturaliter erectum est sic animus quae substantia spiritualis est: ad ea quae sunt in spiritualibus excelsa erigendum est non elatione ne superbie: sed pietate iusticie.

Corpales sensus communes nobis esse cum pecoribus: sed proprium esse hominis de his que sensu corporis comprehendit secundum eternas iudicare rationes.

Capitulum II.

Essunt autem et pecora et sentire per corporis sensus extrinsecus corporalia et ea memoria sua reminisci: atque in eis appetere conducibilia fugere incommoda: verum ea notare: ac non solum naturaliter rapta: sed etiam de industria memorie commendata retinere: et in oblivione iamque labentia recordando: atque cogitando rursus imprimere: ut quemadmodum ex eo quod gerit memoria cogitatio formatur: sic et hoc ipsum quod in memoria est cogitatio firmetur. Sic etiam visiones hinc atque inde recordata quilibet sumendo: et quasi assumendo componere inspicere: quemadmodum in hoc rerum genere que verisimilia sunt discernantur a veris: in spiritualibus sed in corporealis. Hec atque huiusmodi quibus in sensibilibus atque in eis que inde animus per sensum corporis trahit agantur atque sentiant: non sunt tantum rationis propria: nec hominibus pecoribusque communia. Sed sublimioris rationis est iudicare de istis corporalibus: secundum rationes incorpales et sempiternas. Que nisi supra mentem humanam essent: incommutabiles profecto non essent: atque in his nisi subiungeretur aliquid nostrum: non secundo eas possemus iudicare de corporalibus. Iudicamus autem de corporalibus ex ratione dimensionum atque figurarum quam incommutabiliter manere mens novit.

Actiones corporales ita demum esse rectas si eis regendis mentis intellectuale presuerit

Capitulum III

Illud vero nunc quod in actione corporali um atque temporalium tractandorum ita versatur: ut non sit nobis commune cum pecore rationale quidem est: sed ex illa rationali in se mentis substantia: qua subheremus intelligibili atque incommutabili veritati tanquam ductum et inferentibus tractandis gubernandisque deputatum est. Sicut enim in omnibus pecoribus non inuentum est viro adiutorium simile illi: nisi de extractum de illo in coniugium formare: ita mentis in se qua superna et inter-

na consulimus veritatem: nullum est ad usum reum corporali quantum natura hominis satis est simile adiutorium ex animae partibus que communes cum pecoribus habemus. Et ideo quiddam rationale nostrum non ad unitatis divortium separatum: sed in auxiliium societatis quasi derivatum in sui operis distinctis officiis. Et sicut una caro est duorum in masculo et femina: sic intellectum nostrum: et actionem vel consilium: et executionem vel rationem: et appetitum rationale: vel si quod alio modo significanti dici possit una mentis natura complectitur: ut quemadmodum de illis dictum est: erunt duo in carne una: sic de his dici possit: duo in mente una.

Quid intersit inter illud quod mens inclinatur ad temporalia: et illud quod preceps eterna.

Gen. 2.

Ubi s.

La. III.

Utrum igitur differimus de natura mentis humane de una quadam re differimus: nec ea in hec duo que commemoravimus: nisi per officia geminamus. Itaque cum in ea querimus trinitatem: in tota querimus: non separantes actionem rationalem in temporalibus a contemplatione eternorum: ut tertium aliquid iam queramus quo trinitas impleatur. Sed in tota natura mentis ita trinitatem reperiri opus est: ut si desit actio temporalium cui operi necessarium sit adiutorium: propter quod ad hec inferiora administranda diriverit aliquid mentis in una nusquam dispersa mente trinitas inveniatur. Et facta iam ista distributione in eo solo quod ad contemplationem pertinet eternorum: non solum trinitas: sed etiam imago dei. In hoc autem quod derivatum est in actione temporalium: etiam si trinitas possit non tamen imago dei possit inveniiri.

De optione eorum qui coniugio masculi et femine et eorum pluri diuina compatitur trinitatem.

La. V

Quoniam non mihi videntur probabiliter afferre sententiam qui sic arbitrantur trinitatem imaginis dei tribus personis quod attinet ad humanam naturam posse reperiri: ut in coniugio masculi et femine atque in eorum prole compleatur. Quod quasi vir ipse patris personam intinet: filii vero quod de illo ita processit ut nasceretur: atque ita tertiam personam velut spiritus dicunt esse mulierem: que ita de viro processit: ut non ipsa esset filius aut filia: quibus ea concipiente proles nasceretur. Dixit enim dominus de spiritu sancto quod a patre procedat: et tamen filius non est. In huius igitur opinionis errore hoc solum probabiliter afferunt: quod in origine facte femine secundum sancte scripture fidem satis ostendit: non omne quod de aliqua persona ita existit: ut personam alteram faciat filium posse dici: quam quidem de viri persona existit per-

Job. 15.

Liber

sona mulieris: nec tñ eius filia dicta est. Cetera sane ita sunt absurda: imo vō ita falsa: vt facillime redarguant. Omitto em̄ quale sit sp̄m̄ sc̄m̄ matrē filij putare ⁊ iugē patris: fortassis q̄ppe r̄s̄deat. hec in carnalib⁹ habere ofensionē dum corpeī cōcept⁹ partusq; cogitatur. Quis ⁊ hec ip̄a castissime cogitēt: quibus mūdis oīa mūda sunt: imundis autē ⁊ infidelibus quoꝝ polluta sunt ⁊ mens ⁊ p̄sc̄ia: ita nihil est mundū: vt quosdā coꝝ etiā de virgine f̄m̄ carnē natus christus offendat. Sed tñ in sp̄alibus illis sūmis vbi non est aliqd̄ violabile: aut corruptibile. nec natū ex tpe: nec ex informi formatū: si qua dicunt talia: ad quoꝝ similitudinē etiā ista inferioris creature generā q̄uis longe remotissime facta sunt: non debent cuiusq; sobriā perturbare prudentiā: nec cū vanū deuitat horroꝝ in p̄nciosum incurrat errorē. Assuescat in corpib⁹ ita spiritaliū reperire vestigia: vt cū inde sursū versus duceratione ascendere ceperit: vt ad ip̄am incommutabilem veritatē p̄ quā sunt facta ista pueniat: non secū ad sūma p̄trahat qd̄ p̄tēnit in s̄simis. Hec em̄ erubuit quidā: vxorē sibi eligere sapientiā. Quia nomē vxoris in ple gignēda corruptibile cōcubitū iegerit cogitanti: aut vero ip̄a sapia sexu feminea est: qz feminini generis vocabulo ⁊ in greca ⁊ latina lingua enunciat.

Quo homo non ad vnus in trinitate persone: sed ad totius trinitatis imaginez sit creatus.

Capitulum. VI

n On ergo p̄pterea respuimus istaz s̄m̄iam: qz timem⁹ sc̄tām ⁊ inuolabilem caritatē tanq̄ iugem dei patris de illo ex̄ntem. Sed nō sicut p̄lem ad gignendū verbū: p̄ qd̄ facta sunt oīa cogitare. S; qz eaz falsam diuina scriptura euident̄ oñdit. Dixit em̄ de⁹. Faciamus hoīem ad imaginē nostrā paulopost autē dictū est. Et fecit de⁹ hoīem ad imaginē dei. Nostrā certe qz pluralis est nūerus: nō recte diceret: si hō ad vni⁹ p̄sone imaginē fieret: siue patris: siue filij: siue sp̄s̄ sancti. Sed qz fiebat ad imaginē trinitatis: p̄pterea dictū est ad imaginē nostrā. Rursus autē ne i trinitate credēdos arbitraremur tres deos cū sit eadē trinitas vn⁹ deus. Et fecit inq̄t deus hoīez ad imaginē dei: p̄ eo ac si diceret ad imaginē suam. Sunt em̄ tales vsitate in l̄s̄ illis locutōes: quas nō nulli catholici si etiā si dēasserūt: nō tñ diligenter aduertūt vt putēt ita dictū: Fecit de⁹ ad imaginē dei: quasi diceret: fecit pater ad imaginē filij. Sic volentus

asserere in scripturis sc̄tis deū dictū etiā filiū quasi definit alia verissima ⁊ manifestissima documēta: vbi nō solū deus: sed etiā ver⁹ de⁹ dict⁹ est fili⁹. In h̄ em̄ testimonio dū aliud solū uere intendūt: sic se implicāt vt expedire non possint. Si em̄ p̄ fecit ad imaginē filij: ita vt n̄ sit hō imago patris ⁊ filij: dissimilis est p̄ri fili⁹. Si em̄ pia fides docet: sicuti fides docet filiū esse ad equalitatē essentie similem patri qd̄ ad similitudinē filij factū est: necesse est etiā ad similitudinē patris factū sit. Deinde si hoīem pater non ad suā: sed ad filij fecit imaginē: cur n̄ ait: Faciam⁹ hoīem ad imaginē ⁊ similitudinē tuā: sed ait nostrā: nisi qz trinitatis imago fiebat in hoīe: vt hoc mō esset hō imago vni⁹ veri dei: qz ipsa trinitas vnus verus deus est. Locutiones autē sunt innumerabiles tales i scripturis: sed has protulisse suffecerit. Est i psalmis ita dictum: Domini est salus ⁊ super populum tuū benedictio tua: quasi alteri dictum sit: non ei de quo dixerat: Domini est salus. Et iterum: A te inquit eruar a tempratione: ⁊ in deo meo sperans transgrediar murum quasi alteri dixerit a te eruar a tempratione. Et iterum: Populi sub te cadent in cor da inimicorum regis. Ac si diceret: In corda inimicorum tuorum. Et si quippe regi dixerat: id est dño nostro iesu christo: populi sub te cadent: quem regem intelligi voluit: cum diceret inimicorum regis. Rarius ista in noui testamenti litteris inueniuntur. Sed tñ ad romanos apostolus de filio suo inquit: qui fact⁹ est ei ex femine dauid f̄m̄ carnē: qui p̄destinatus est filius dei in virtute sc̄m̄ sp̄itū sancti ficationis ex resurrectione mortuorum iesu christi dñi nostri. Tanq̄ de alio supra diceret. Quid est em̄ filius dei p̄destinatus ex resurrectione mortuorum iesu christi: nisi eiusdē iesu christi qd̄ p̄destinatus est filius dei in virtute? Ergo quō hic cū audiuius fili⁹ dei in virtute iesu christi: aut filius dei f̄m̄ sp̄itū sancti ficationis iesu christi: aut filius dei ex resurrectione mortuorum iesu christi: cum dici potuisset vsitate in virtute sua: aut f̄m̄ sp̄itum sc̄ti ficationis sue: aut ex resurrectione mortuorum eius: vlt mortuorum suorum: nō cogimur intelligere aliam p̄sonā: s; vnā eandēq; s; filij dei dñi n̄ri iesu xpi. Ita cū audiuius. Fecit de⁹ hoīez ad imaginē dei q̄uis possit vsitati⁹ dici ad imaginē suam: nō tñ cogimur aliā p̄sonā intelligere i trinitate: s; ip̄am vnā eandēq; trinitatē: qd̄ est vnus deus: ad cui⁹ imaginē fact⁹ est hō. Que cum ita sint: si eandem trinitatis imaginem non i vno sed i tribus hoībus acceperimus: patre

ps. 3

ps. 17

ps. 44

Roma. 1

Gen. 1

z matre z filio: nō erat ergo ad imaginez dei factus hō ante q̄ v̄xor ei fieret: z ante q̄ filiū ppagarent: quia nōdū erat trinitas. An dicit aliquis. Itā trinitas erat: quia et sic nōdū forma ppria: iam tñ originali natura z mulier erat in latere viri: z filius in lumbis p̄ris.

Ubi s
Ibidē

Lur ergo cū scriptura dixisset. Fecit de⁹ hominem ad imaginē dei: cōtexit dicens: Fecit deus eū: masculū z feminā fecit eos: z bñdixit eos: Vel si ita distinguēdū est: z fecit de⁹ hominem: vt deinde inferat ad imaginē dei fecit illum: z tertia subiunctio sit: masculū z feminā fecit eos. Quidā em̄ timuerūt dicere: fecit eū masculū z feminā: ne quasi monstruosum aliq̄d intelligeret: sicuti sunt q̄s hermaproditas vocant: cū etiā sic nō mendaciter possit intelligi vtrūq; in numero singulari: p̄pter id qd̄ dictū est. Duo in carne vna. Lur ḡ vt dicere ceperā in natura hois ad imaginē dei facta p̄ter masculū z feminā nō cōmemorat scriptura: Ad implendam quippe imaginem: trinitatē debuit addere z filiū: q̄uis ad huc in lumbis patris constitutū sicut mulier erat in latere. An forte iam facta erat z mulier: z scriptura breui cōplexione constrinxerat: qd̄ postea quēadmodū sit factū diligentiter explicaret: z p̄pterea filiū cōmemorari nō potuit: q; nōdū erat natus: q̄si z hoc nō poterat ea breuitate cōplecti sp̄ssiāncr̄ suo loco postea natum filiū narraturus: sicut mulierē de virili latere assumptā suo postmodū loco narravit: z tñ hic eā nominare nō p̄termisit.

Gen. 2.

De eo qd̄ ap̄tus dicit virū esse imaginē dei mulierē autē gloriā viri.

La. VII

On itaq; ita debem⁹ itelligere hominē factū ad imaginē sūme trinitatis: hoc est ad imaginē dei: vt eadē imago in trib⁹ intelligat hoibus: p̄sertim cū apostolus virū dicat esse imaginē dei: z p̄pterea velamentū ei capitis demat: qd̄ mulieri adhibendū monet: ita loquens: Vir q̄ dem nō debz velare caput cū sit imago z gloria dei. Mulier autē gloria viri est. Quid ergo dicemus ad hec? Si p̄ sua p̄sona mulier ad implet imaginē trinitatē: cur ea detracta delatē viri adhuc ille imago d̄r? Aut si z vna p̄sona hominis ex trib⁹ pōt dici imago dei: sicut in ipsa sūma trinitate z vnaqueq; p̄sona deus ē: cur z mulier nō ē imago dei? Itā p̄pterea caput velare p̄cipit: qd̄ ille q; imago dei est p̄hibetur. Sed videndū est quō nō sit contrarium: quod dicit apostolus: non mulierem sed virum eē imaginem dei: huic quod *Ubi s*
Gen. i scriptum est in genesi. Fecit deus hominem

Loz. 11

imaginem dei fecit eum: masculum z feminaz fecit eos z bñdixit eos. Ad imaginē quippe dī nām ipsam humanā factā dicit. q̄ sexu ex vtroq; p̄plet. nec ab intelligēda imagine dei separat feminā. Dico em̄ q̄ fecit deus hoīem ad imaginē dei: fecit eū inq̄t masculū z feminā: vt certe alia distinctiōe: masculū z feminā fecit eos.

Loz. 11

Quō ḡ p̄ aplm̄ audiuimus viz esse imaginez dei: vñ caput velare p̄hibet: mulierē autē non z iō ipsa h̄ facere iubet: nisi credo illud esse qd̄ iam dixi: cū de natura humane mētis agerem mulierē cū viro suo eē imaginē dei vt vna unaq; sit rota illa suba. Cū autē ad adiutorū distribuit qd̄ ad eam ipsam solā attinet: non est imago dei: q̄ autē ad viz solū attinet imago dei est tam plena aut integra q̄ in vnū cōiuncta muliere. Sicut de natura hūane mētis diximus: q; et si tota p̄plet veritatē imago dei ē: z cuz ex ea distribuit aliq̄d: z quadā intentiōe derivatur ad actionē rez t̄paliū: nihilomin⁹ ex q̄ p̄te p̄spectam p̄sulit veritatē: imago dei ē: ex q̄ vero intendit in agenda inferiora: nō est imago dei. Et qm̄ q̄tūcumq; se extēderit in id qd̄ eternū est: r̄tō magis inde formāt ad imaginē dei: z p̄pterea nō est cohibēda vt se inde cōtineat ac temper. z iō vir nō debz velare caput. Quia vñ illi rōnali actioni q̄ in rebus corp̄alib⁹ tēp̄alibusq; p̄lat. piculosa est nimia i inferiora p̄gressio: debet habere p̄tatem sup̄ caput: qd̄ iudicat velamentū q̄ significat esse cohibēda. Errata est em̄ sancti angelis sacra ta z pia significatio. Nam deus non ad temp⁹ videret: nec aliquid noui sit in eius visione atq; scientia: cum aliquid temporaliter ac transitorie geritur: sicut inde afficiuntur sensus vel carnales animalium z hominū vel etiam celestes angeloz. In isto quippe manifesto sexu masculū z femine: apostolus paulus occultioris cuiusdā rei figurasse mysterium. Vel hic intelligi potest: quod cum alio loco dicat verā viduam esse desolatā sine filijs z nepotibus z tamen eam sperare debere in deum: z persistere in orationib⁹ nocte z die: hiciudicat mulierem seductam in preuaricatione facta: saluam fieri per filiozū generatiōem. Et addit si permanserit in fide et dilectione z sanctificatione cum sobrietate. Quasi vero possit obesse bone vidue si vel filios non habuerit: vel hi quos habuerit: si in bonis opib⁹ permanere voluerint. Sed quia ea que dicuntur opera bona tanq̄ filij sunt vite nostre: fm̄ quaz q̄ritur cuius vite sit quisq; id est quō agat hec temporalia: quam vitam greci non zoen: sed bion vocant. Et hec opera bona maxie i offi

Ubi s

Libe

3

1. Cor. 11.

Ep. 4.

Colo. 3.

Gal. 3.

1. Cor. 11.

cijis misericordie frequentari solent. Opera vero misericordie nihil profunt: siue pagani siue iudeis: qui christo non credunt: siue quibuscunq; hereticis vel scismaticis: vbi fides dilectio et lobria sanctificatio non inuenitur: manifestum est quid apostolus significare voluerit: ideo figurate ac mystice quia de velando mulieris capite loquebatur: quod nisi ad aliquod secretum sacramenti referatur: inane remanebit. Sicut enim non solum veracissima ratio: sed etiam ipsius apostoli declarat auctoritas: non secundum formam corporis homo factus est ad imaginem dei: sed secundum rationalem mentem. Cogitatio quippe turpiter vana est: que opinatur deum membrorum corporalium: lineamentis circumscribi: atq; diffiniri. Porro autem nonne idem beatus apostolus dicit: Renouamini spiritu mentis vestre: et induite nouum hominem qui secundum deum creatus est. Et alibi apertius. Exuentes vos inquit veteres hominem cum actibus eius: et induite nouum qui renouat in agnitione dei secundum imaginem eius: qui creauit eum. Si ergo spiritu mentis nostre renouamur: et ipse est nouus homo qui renouat in agnitione dei secundum imaginem eius qui creauit eum: nulli dubium est non secundum corpus: neque secundum quamlibet animi partem: sed secundum rationalem mentem vbi potest esse agnitione dei: hominem factum ad imaginem eius qui creauit eum. Secundum hanc autem renouationem efficiuntur etiam filij dei per baptismum christi: et induentes nouum hominem: christum vtiq; induimur per fidem. Quis est ergo qui ab hoc confortio feminas alienet: cum sint nobiscum gratie coheredes? Et alio loco idem apostolus dicat. Omnes enim filij dei estis per fidem in christo Iesu. Quicunq; enim in christo baptizati estis: christum induistis. Non est iudeus neque grecus: non est seruus neque liber: non est masculus neque femina: omnes enim vos vnum estis in christo Iesu. Nunquid nam igitur fideles femine sexum corporis amiserunt? Sed quia ibi renouantur ad imaginem dei vbi sexus nullus est: ibi factus est homo ad imaginem dei vbi sexus nullus est: hoc est in spiritu mentis sue. Cur ergo vir propterea non debet caput velare quia imago est et gloria dei? Mulier autem debet: quia gloria viri est: quasi mulier non renouet spiritu mentis sue: que reuocatur in agnitione dei secundum imaginem eius qui creauit eum. Sed quia sexu corporis distat a viro: rite potuit in eius corporali velamento figurari pars illa rationis: que ad temporalia gubernanda deflectit: vt non maneat imago dei

nisi ex qua parte mens hominis eternis rationibus conspiciendis vel consulendis adherescit: quam non solum masculos: sed etiam feminas habere manifestum est. Ergo in eorum mentibus communia natura cognoscitur: in eorum vero corporibus ipsius vnius mentis distributio figuratur.

Quibus progressibus mens corporalius vsu et imagine delectata: ab eternorum ceterum platione deficiat. La. VIII

Ascendentibus itaque introitus qui a busdam gradibus considerationis per anime partes: vbi incipit aliquid occurrere: quod non sit nobis commune cum bestiis: inde incipit ratio vbi homo interior iam possit agnosceri. Qui etiam ipse si per illam rationem cui temporalium rerum administratio delegata est: imoderato progressu nimis in exteriora plabit: consentiente sibi capite suo: id est non eam cohibente atque refrenante: illa que in speculo consilij presidet quasi virili portione inueterat in omnes inimicos suos: ut utis inuidos demones eius suo principe diabolo eternoque illa visio: ab ipso etiam capite cum coniuge veritatis maducante subtrahit: vt lumen oculorum eius non sit cum illo. Ac sic ab illa illustratione veritatis ambo nudati: atque aptis oculis conscientie ad videndum que inhoneste atque indecori remanserint tanquam folia dulcium fructuum: sine ipsis fructibus: ita sine fructu boni operis bona verba cetera: vt male viuentes quasi bene loquendo cetera regant turpitudinem suam.

Perniciose relicto communi bono priuata querantur. La. IX

Deestatem quippe suam diligens anima a communi vniuerso ad priuatas partes prolabit: et apostatica illa superbia: quod initium peccati dicitur: cum in vniuersitate creature deum rectorem secuta: legibus eius optime gubernari potuisset: plus aliquid vniuerso appetens atque id sua lege gubernare molita: quia nihil est amplius vniuersitate in cura preilem tradit: et sic aliquid amplius concupiscendo minuit. Tunc et auaricia dicitur radix omnium malorum. Totumque illud vbi aliquid proprium contra leges quibus vniuersitas ad ministrat agere nititur: per corpus proprium gerit: quod partiliter possidet: atque ita formis et motibus corporalibus delectata: quia inter eas secum non habet: cum eorum imaginibus quas memorie fixit inuoluit: et phantastica fornicatione turpiter inquinaat: omnia officia sua ad eos fines referens: quibus curiose corporalia ac temporalia per corporis sensus querit. Aut tumido

1. Th. 6.

fastu alijs animis corporeis sensib⁹ deditis esse affectat excelsior: aut cenoso gurgite carnalis voluptatis immergitur

Que sit humana tēptatio: et qđ pctm̄ extra corpus habeatur. La. X

Um q̄ bona volūtate ad interiora et supiora pcipienda: q̄ non p̄uarim sed cōmuniter ab oibus q̄ talia diligunt sine vlla angustia vel iuidia casto possident āplexu: vel sibi vel alijs p̄sulit: et si fallat in aliq̄ p̄ ignorantia t̄paliū: q̄: et hoc t̄pali ter gerit: et modū agendi nō teneat quē debebat: humana tēptatio est. Et magnū ē hāc vitā sic degere: quā velut viā redeuntes car

1. Cor. 10

pim⁹: vt tēptatio nos nō apprehēdat nisi humana: hoc em̄ pctm̄ extra corp⁹ est: nec fornicationi deputat. et p̄pterea facillime ignoscit. Cū vero p̄pter adipiscenda ea q̄ corpus sentiunt p̄pter experiendi vel excellenti vel cōrectandi cupiditatē: vt in his sinez boni sui ponat: aliqđ agit: quicqđ agatur p̄pter agit: et fornicat in corpus p̄prium peccans: et corporeaz rerū fallacia simulacra introitus rapiēs: et vana meditatōe cōponēs vt ei nec diuinū aliqđ: nisi tale videat. priuatim auara ferat errorib⁹: et priuatim pdigam anitur viribus. Nec ad tā turpē et miserabile fornicatōz simul ab exordio p̄sulit: s̄ sic scriptū ē. Qui in modica spernit paulatim decidet.

Ecc. 19

Quib⁹ demutatōib⁹ hō ab imagine dei in similitudinē pecoris delabit. La. XI

Uomō em̄ coluber nō aptis passibus: s̄ squamaz minutissimis nisi bus repit: sic lubric⁹ deficiēdi mor⁹

Gen. 3

negligentes minutatim occupat: et incipiēs a puerſo appetitu similitudinis di: puenit ad similitudinē pecorū. Unde ē q̄ nudati stola p̄ma: pelliceas tunicas mortalitate meruerit. Honor em̄ hoīs ver⁹ est imago et similitudo dei: que non custodit nisi ad ipm̄ a quo imp̄mitur. Tāto magis itaq̄ inheret deo: q̄to minus diligitur p̄prium. Cupiditate vero experiende potestatis sue: quodā nutu suo ad seipm̄ tanq̄ ad mediū proruit. Itaq̄ cū vult esse sicut ille sub nullo: et ab ipsa sui medieta te penaliter ad ima p̄pellit: id est ad ea quibus pecora letant: atq̄ ita cum sit honor ei⁹ similitudo dei: de decus aut eius similitudo pecoris: homo in honore positus non intellegit: compatitur est iumentis insipientibus: et similis factus est eis. Qua igitur tam longe trāsiret a sūmis ad infima: nisi p̄ mediū sui. Cum em̄ neglecta caritate sapientie q̄ semp eodē modo manet: concupiscit sciētia ex mu

Ps. 48

tabilium temporaliumq̄ experimēto: inflat n̄ edificat: Ita p̄grauatus animus quasi pōdere suo a beatitudine expellit: et p̄ illud sue medietatis expimentū pena sua discit qđ inter sit inter bonū desertū: malumq̄ commissum nec redire potest effusis ac perditis virib⁹: nisi gratia conditoris sui ad penitentiaz vocantis et peccata donantis. Quis em̄ infelicem animam liberabit a corpore mortis huius nisi gratia dei per iesum christuz dominū nostrum: De qua gratia: suo loco quando ipse prestiterit differemus.

1. Cor. 8

Rom. 7

Quis compabilis sit primoz hoīm preuariationi mens q̄ ad amorē t̄paliū sensu ē tracta corporeo. La. XII

Unc de illa parte rationis ad quā pertinet scientia: i. cognitio rerū temporalium atq̄ mutabilium nouādis vite huius actionibus necessaria suscepta: considerationem q̄tum dñs adiuuat peragam⁹. Sicut em̄ in illo manifesto cōiugio duorum hominum qui primi facti sunt: non manducauit serpens de arborē verita: sed tantūmodo manducandū psuasit. Mulier aut non manducauit sola: s̄ viro suo dedit: et simul manducauerunt: quibus cū serpēte sola locuta est: et ab eo sola seducta sit. Ita et in hoc qđ etiā in homine vno gerit et dinoscit: occulto quodā secreto: q̄ coniugio carnalis: vel vt ita dicam: q̄ corporis sensus intenditur sensualis animi motus: qui nobis pecoribusq̄ cōmunis est: seclusus est a ratione sapientie. Sensu quippe corporis corporalia sentiunt: eterna vero et incōmutabilia spiritalia ratione sapientie intelligunt. Rationi aut scientie appetitus vicinus est: qm̄ quidē de ipsis corporalib⁹ que sensu corporis sentiunt ratiocinantur ea que scientia dicitur actionis: si bene vt eam noticiam referat ad finē sūmi boni: si aut male: vt eis fruatur tanq̄ bonis talib⁹ in quibus falsa b̄titudine conq̄escat. Cum q̄ huic intentioni mentis q̄i rebus t̄palib⁹ et corporalibus p̄pter actiones officii rōcinādi viuacitate versat: carnalis ille sensus vel animalis ingerit quādā illecebraz fruendi se: id est tanq̄ bono quodā priuato et p̄prio: non tanq̄ publico et cōmuni: qđ est incōmutabile bonū: tunc velut serpens alloq̄tur feminā: huic aut illecebre consentire: d̄ ligno phibito manducare est. S̄ iste p̄sensus si sola cogitationis delectatione cōtentus ē: superioris vero auctoritate consilij ita membra retinent: vt nō exhibeantur iniquitatis arma peccato: sic habendū existimo velut cibū vetitum mulier sola comederit. Si autē in p̄sen

Gen. 3

Roma. 6

Liber

tionem male utendi rebus que per sensum corporis sentiunt: ita decernitur quod dicitur peccatum ut si potestas sit etiam corpore compleat: intelligenda est illa mulier dedisse viro suo secum simul edendum illicitum cibum. Necque enim potest peccatum non solum cogitandum suavit: verum etiam efficaciter perpetrandum mente decerni: nisi et illa mentis intentio penes quam summa potestas est membra in opus movendi: vel ab ope cohibendi male actioni cedat et seruiat. Nec sane cum sola cogitatione mens oblectat illicitis: non quod decernens esse faciendum: tenens tamen et volens libenter que statim ut attigerunt animam respici debentur: negandum non est esse peccatum: sed longe minus quam si et ope statuatur implendum. Et ideo de talibus que cogitationibus venia petenda est: **Abat. 6** peccatusque percutiendum: atque dicendum. Dimitte nobis debita nostra: faciendum quoque quod se quis: atque in oratione iungendum: sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Necque enim sicut in illis duobus primis hominibus personam suam quisque portabat: et ideo si sola mulier cibum edisset illicitum: sola utique mortis supplicio plecteretur. Ita dici potest in homine uno: si delectationibus illicitis a quibus se continuo debet auertere cogitatio libenter sola passat: nec faciendum decernant mala: sed tamen suaviter in recordatione tenentur: quasi mulierem sine viro posse damnari: absit hoc credere. Hec quippe una persona est unum hominem est: totusque damnabitur: nisi hec que sine voluntate operandi: sed tamen cum voluntate animi talibus oblectandi solius cogitationis sentiunt esse peccata: per mediatores gratiam remittantur. Hec itaque disputatio qua in mente uniuscuiusque hominis quaesivimus quoddam rationale coniugium contemplationis et actionis: officijs per que de singula distributis: tamen in utroque mentis unitate servata: salva illius veritatis historia: qua de duobus primis hominibus: viro scilicet eiusque muliere: de quibus propagatum est genus humanum: divina tradit auctoritas. Ad hoc tamen modo audienda est: ut intelligat apostolus: imaginem dei viro tamen tribuendo non etiam femine: quis in diverso sexu duorum hominum aliquid tamen significare voluisse quod in uno homine quereretur.

De eorum sententia que in uno homine mentem in persona viri: sensum autem corporis in persona mulieris accipiendum esse dixit. **La. XIII.**

Ecce me fugit quosdam qui fuerunt ante nos egregii defensores catholice fidei et divini eloquii tractatores: cum in homine uno cuius universam animam bonam quemdam paradysum esse senserunt: duo ista requi-

rerent: virum mentem: mulierem vero dixisse corporis sensum. Et in hanc autem distributionem qua vir ponitur mens: sensus vero corporis mulier: videntur apte omnia convenire: si considerata tractentur: nisi quod in omnibus bestiis et volatilibus scriptum est: non esse inventum viro adiutorium simile illi: et tunc est ei mulier facta de latere. Propter quod ego non putavi per mulierem sensum corporis esse ponendum: quem videmus nobis et bestiis esse commune: sed aliquid volui quod bestie non haberent: sensumque corporis magis per serpente intelligendum existimaui: qui legitur sapientior omnibus pecoribus terre. In eis quippe naturalibus bonis: que nobis et irrationalibus animalibus videmus esse communia vivacitate quadam sensus excellit: non ille de quo scriptum est in epistola: que est ad hebreos: vbi legitur: perfectorum esse solidum cibum: qui per illum habitum exercitatos habent sensus ad separandum bonum a malo. Illi quippe sensus nature rationalis sunt ad intelligentiam pertinentes: sed iste sensus qui est quinque pertitus in corpore: per quem non solum a nobis: verum etiam a bestiis corporalis species motusque sentitur. Sed siue isto siue illo siue aliquo alio modo accipiendum sit: quod apostolus: virum dixit imaginem et gloriam dei: mulierem autem gloriam viri: apparet tamen cum secundum deum vivimus: mentem nostram in indivisibilia eius intentam: ex eius eternitate: veritate: caritate proficenter debere formari. Quidam vero rationalis intentionis nostre: hoc est eiusdem mentis in usum mutabilium corporalium rerum: sine quo hec vita non agit dirigendum non ut confirmemur huic seculo finem constituendo in bonis talibus: et in ea de torquendo bestitudinis appetitum: sed ut quicquid in usu temporalium rationaliter facimus: eternorum ad piscendos contemplatione faciamus: per ista transeuntes: illis inherentes.

In que officia propria sapientia et scientia dei dantur. **La. XIII**

Abest enim et scientia modum suum bonum: si quod in ea inflat vel inflare asolet: eternorum caritate vincatur: que non inflat: sed ut scimus edificat. Sine scientia quippe nec virtutes ipse quibus recte vivere possunt haberi: per quas hec vita misera sic gubernetur: ut ad illam que vere beata est perveniatur eternam. Distat tamen ab eternorum contemplatione actio qua bene vivimus temporalibus rebus: et illa sapientie: hec scientie deputatur. Quis enim et illa que sapientia est: possit scientia nuncupari: sicut et apostolus loquitur: vbi dicit: Nunc scio ex parte: tunc autem cognoscam. **i. Thim. 13**

Gen. 2.

Gen. 3.

Heb. 5.

i. Cor. 11.

Roma 7.

sicut et cognitus sum: quā scientiā pfecto con-
templatō is dei vult intelligi: qđ scđz erit p-
mū summū: tñ vbi dicit. Alij dat per spirituz
sermo sapientie: alij sermo scie fm eundē spi-
ritum: hec vtiq; duo sine dubitatione distin-
guir: licet nō ibi explicet quid intersit vñ. pos-
sit vtrūq; dinosci. Verū scripturarū sancta-
rum multiplicē copiā scrutatus: inueni scri-
ptū esse in libro iob: eodē scđo viro loquente
Ecce pietas est sapiētia: abstinere autē a ma-
lis est scia. In hac differentia: intelligenduz
est ad cōtemplationē sapiētiā: ad actionem
sciam ptinere. Pietatē quippe h loco posuit
dei cultū: que grece dicit theosebia. Nā hoc
verbum habet istā sententiā in codicib; gre-
cis. Et quid est in eternis excellēti; qđ deus
cuius solius immutabilis est natura? Et qđ
cultus eius: nisi amor eius: quo nūc desidera-
mus eum videre: credimusq; et speram; nos
esse visuros: et quantū pscim; videmus nūc
p speculū in enigmate: tunc autē in manifesta-
tione. Hoc est em̄ qđ ait apostolus paul;: Sa-
cie ad faciē. Hoc etiā qđ ioannes. Dilectissi-
mi nunc filij dei sum;: et nōdū apparuit quid
erim;: scimus cū apparuerit: similes ei erim;
qm̄ videbim; cū sicuti est. De his atq; huius-
modi: sermo ipse mihi videt esse sermo sapiē-
tie. Abstinere autē a malis qm̄ iob scientiam
dixit esse: reruz pculdubio temporalium est.
Quoniā scđm tempus in malis sumus: a qui-
bus abstinere debemus: vt ad illa bona eter-
na veniam;. Nobrem quicqđ prudenter for-
titer: tempanter et iuste agimus: ad eam per-
tinet scientiā siue disciplinā qua in euitādis
malis: bonisq; appetendis actio nostra ver-
satur: et quicquid ppter exempla vel cauēda
vimitanda: et ppter quarūcūq; reruz qno-
stris accommodata sunt vsibus necessaria do-
cumenta: historica cognitione colligim;. De
his ergo sermo cum sit: cum scientie sermo:
nē puto discernendū a sermōe sapientie: ad
quā ptinet ea que nec fuerūt nec futura sūt
sed sunt: et ppter eternitatē in qua sunt et suis-
se et esse et futura esse dicunt: sine vlla muta-
bilitate tempoz. Nō em̄ sic fuerūt vt esse de-
sinerēt: aut sic futura sunt quasi nūc non sint
sed idipm̄ esse sp habuerūt: sp habitura sunt
Abanent autē non tanq; in spacijs locozū fixa
veluti coza: sed in natura incorpali: scintel-
ligibilia psto sunt mentis aspectib;: sicut ista
in locis visibilia vel cōtractabilia corpis sen-
sibus. Non autē solū rez sensibiliū in locis po-
sitāz sine spacijs localibus manēt intelligibi-
les incorpalesq; rōnes: verū etiā motionū

in temporibus transeuntū: sine tēporali trā-
situ stant etiam ipse vtiq; intelligibiles in sen-
sibiles: ad quas entis acie puenire paucorū ē
Et cum puenit: qđ fieri pōt: nō in eis ma-
net ipse peruentor: sed veluti acie ipa reuera-
berata repellit: et sic rei nō transitorie transi-
toria cogitatio. Que tñ cogitatio transiēs p
disciplinas quibus erudit animus: memorie
cōmendat: vt sit quo redire possit: que cogi-
tat inde transire: qđ si ad memoriā cogita-
tio non rediret: atq; qđ cōmendauerat ibi in-
ueniret: velut rudis: ad hoc sicut ducta fuerat
duceret: idq; inueniret: et vbi primū inuen-
rat: in illa scilicet incorporea veritate: vñ rur-
sus quasi descriptū in memoria figeret. Neq;
em̄ sicut manet verbi grā quadrati corpis i
corporalis et incōmutabilis ratio: sic in ea ma-
net hoīs cogitatio: si tñ ad eā sine phantasia
spaciū localis potuit puenire. Aut si alicuius
artificiosi et musici sani p moras tpis transeū-
tis numerositas cōprehendat: sine tpe stans
in quodā secreto altoq; silentio: tam diu saltē
cogitare pōt qđ diu pōt ille cantus audiri: tam
qđ inde rapuerit: et si trāsiens mentis aspect;
et quasi gluties in ventrē: ita i memoria repo-
suerit: poterit recordādo quodā mō ruminā-
re: et in disciplinam qđ sic didicerit traicere.
Quod si fuerit oīmōda obliuione deletū: rur-
sus doctrina duce ad id vniēt qđ penitus ex-
ciderat: et sic inueniet vt erat.

De opinione platonis qua credidit aias
aliam vitam priusq; corporibus induerentur
habuisse. Capitulū. XV.

¶ De plato ille pbs nobilis psuadere
cognatus est virisse hic aias hoim;: et
anteq; ista coza gererent: et hinc eē
qđ ea que discuntur: reminiscunt potū cogni-
ta qđ cognoscūt noua. Retulit em̄ puerū quē
dam nescio quid de geometria interrogatuz
sic respondisse: tanq; esset illius peritissimus
discipline. Gradatim quippe atq; artificiose i
terrogatus: videbat qđ videndū erat: dice-
batq; qđ viderat. Sed si recordatio hec esset
rerū antea cognitarū: non vtiq; oēs vl pene
oēs cum illo mō interrogarent: hoc possent.
Non em̄ oēs in priore vita geometre fuerunt
cum tam rari sunt in genere humano: vt vir
possit aliquis inueniri. Sed potius credēdū
est mentis intellectualis ita cōditam esse na-
turā: vt rebus intelligibilibus naturali ordi-
ne disponente conditore subiūcta: sic ista vi-
deat in quadā luce sui generis incorporea: quē
admodū oculus carnis videt: que in hac cor-
porea luce circūadiacet: cui; lucis capax ei; qđ

Liber

congruens est creatus. Non enim et ipse ideo si ne magistro alba et nigra discernit: quia ista iam nouerat antequam in hac carne crearet. Denique cur de solis rebus intelligibilibus id fieri potest. ut bene interrogatus quisque respondeat quod ad quaque pertinet disciplinam: etiam se eius ignarus est. Cur hoc facere de rebus sensibilibus nullus potest: nisi quis isto vidit in corpore constitutus: aut eis qui nouerant indicantibus credidit: seu scriptis: cuiusque seu uerbis. Non enim ascendendum est eis qui famulantes pythagoram ferunt recordatum fuisse talia nonnulla que non fuerat expertus: cum hic alio iam fuisset in corpore et alios nonnullos narraret alij: eiusmodi aliquid in suis mentibus passos: quas falsas fuisse memorias: quales plerumque exprimitur in somnis: quoniam nobis videmur reminisci quasi egerimus aut uiderimus quod nec egerimus oimino nec uiderimus: et eo modo affectas esse illorum mentes etiam uigilantium instinctu spirituum malignorum: atque fallacium: quibus cura est de reuolutionibus animarum falsam opinionem: ad decipiendos homines firmare uel serere. Et hoc coniungi potest: quia si uere illa recordarentur que hic in alijs antea positi corporibus uiderant: multis ac pene omnibus id contingeret: quoniam quidem ut de uiuis mortuos: ita de mortuis uiuos: tanquam de uigilantibus dormientes: et de dormientibus uigilantes sine cessatione fieri suspicantur. Si ergo hec est sapientie et scientie recta distinctio: ut ad sapientiam pertinet at eternarum rerum cognitio intellectualis: ad scientiam uero temporalium rerum cognitio rationalis: quod cui proponendum siue postponendum sit: non est difficile iudicare. Si autem alia est adhibenda discretio qua dinoscantur hec duo: que perculdubio distare apostolus docet dicens: Alij dicitur quidem per spiritum sermo sapientie: alij sermo scientie secundum eundem spiritum. Tamen etiam istorum duorum que nos posuimus euidentissima differentia est: quod alia sit intellectualis cognitio eternarum rerum: alia rationalis temporalium: et huic illam proponendam esse ambigit nemo. Relinquentibus itaque nobis ea que exterioris sunt hominis: et ab eis que communia cum pecoribus habemus introsum ascendere cupientibus: antequam ad cognitionem rerum intelligibilium atque summarum que semperterne sunt ueniremus: temporalium rerum cognitio rationalis occurrit. Etiam in hac igitur inueniamus si possumus aliquam trinitatem: sicut inueniebamus in sensibus corporis: et in his que per eos in animam uel spiritum nostrum imaginabiliter intrauerunt: ut per corporalium rebus que corpore foris positas attingimus sensu: inter corporum similitudines haberemus impressas memorie: ex quibus cogitatio formaretur tertia

uoluntate utrumque iungente: sicut formabatur foris acies oculorum quam uoluntas ut uisio fieret adhibeat rei uisibili: et utrumque iungebat etiam illuc ipsa se admouens tertia. Sed non est hoc coartandum in hunc librum: ut in eo qui sequitur si deus adiuuerit conuenienter possit inquiri: et quod inuentum fuerit explicari.

Explicit liber duodecimus.

Incipiunt capitula libri decimitertij.

- i De gemino rationalis mentis officio quod unum ad temporalia: aliud pertinet ad eterna.
- ii De fide que licet per corporis sensum mente concepta sit: nihil tamen inuenitur habere corporeum.
- iii De uoluntate quam et singuli propriam et omnes etiam non indicatam possunt habere communem.
- iiii De beatitudine quam omnes una uoluntate expetunt: sed non eadem omnes definitione nouerunt.
- v An omnes beati sint qui uiuunt ut uolunt.
- vi Propriore esse beatitudini uoluntatem rectam etiam non adeptam quod cupit: quam prauam etiam si quod concupiuit obtinuit.
- vii Ad ueram beatitudinem uiam esse per fidem rectam sine qua nulla cuiquam possit fortitudo prodesse.
- viii Perfectam beatitudinem nisi in eterna uita esse non posse.
- ix An eternitatis capax sit humana natura.
- x An alio modo omnipotens deus hominibus eternitati debuerit reformare: quam ut sibi deus filius naturam unam ret humanam.
- xi Qua ratione in sanguine christi iustificentur credentes: et quomodo in hoc sacramento totius sit trinitatis operatio.
- xii Quo merito homo diabolice sit traditus potestati.
- xiii De consilio dei quo ei placuit ut potestas diaboli non potentia: sed iusticia uiceretur.
- xiiii De omnium debito per nihil debentem christum soluto.
- xv In qua sit diabolus victus a christo.
- xvi Ad quam utilitatem fidelium renatorum mala que per originale peccatum sunt contra contra conuersa sint.

xvii De his que per incarnatione xpi sunt collata credentibus.

xviii De natiuitate domini ex maria uirgine et spiritu sancto

xix Quod uerbum caro factum quod est xps iesus et sapientie thesauros in se habeat et scientie.

xx Reminem posse sine fide ad ueram beatitudinem peruenire

Aurelij Augustini episcopi de trinitate liber tredecimus incipit

De gemino rationalis mentis officio. quorum unum ad temporalia. aliud pertinet ad eterna.

Laplin. I.

In libro superiore huius operis duodecimo satis egimus discernere rationalis mentis officium in temporalibus rebus. ubi non sola cognitio. uerum et

actio nostra uersat ab excellentiore eiusdem mentis officio: quod contemplationis eternis rebus impendit ac sola cognitione frui. Quomodo autem fieri potest: ut de scripturis sanctis aliquid interseramus: quod facilius possit utriusque dinosci. Euangelium suum iohannes euangelista sic exorsus est. In principio erat uerbum: et uerbum erat apud deum: et deus erat uerbum: sed erat in principio apud deum: omnia per ipsum facta sunt: et sine ipso factum est nihil. Quod factum est in ipso uita erat. et uita erat lux hominum: et lux in tenebris lucet: et tenebre eam non apprehenderunt. Fuit homo missus a deo cui nomen erat iohannes: hic uenit in testimonium: ut testimonium perhiberet de lumine: ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux uera que illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum. In mundo erat: et mundus per ipsum factus est: et mundus eum non cognouit. In propria uenit et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum: dedit eis potestatem filios dei fieri: his qui credunt in nomine eius. Qui non ex sanguinibus neque ex uoluntate carnis neque ex uoluntate uiri: sed ex deo nati sunt. Et uerbum caro factum est et habitauit in nobis. Et uidimus gloriam eius: gloriam quasi unigeniti a patre: plenum gratie et ueritatis. Hoc totum quod ex euangelio posui: in precedentibus suis partibus habet quod immutabile ac sempiternum est cuius contemplatio nos beatos facit. In consequentibus uero: permixta cum temporalibus commemorant eterna. Ac per se aliqua ibi ad scientiam pertinent: aliquid ad sapientiam: sicut in libro duodecimo processit nostra distinctio. Nam in principio erat uerbum: et uerbum erat apud deum: et deus erat uerbum: hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsa facta sunt: et sine ipso factum est nihil: quod

factum est in ipso uita erat: et uita erat lux hominum: et lux in tenebris lucet: et tenebre eam non comprehenderunt. Contemplationem uita requirit et intellectuali mente cernendum est. Quia in re quod magis quodque profecerit: tanto fiet sine dubitatione sapientior: sed propter id quod ait. Lux lucet in tenebris: et tenebre eam non apprehenderunt: fide utique opus erat quod crederet quod non uideretur. Tenebras quippe intelligi uoluit uersa ab huius luce eamque minus idonea proueri corda mortalium: propter quod adiungit et dicit. Fuit homo missus a deo cui nomen erat iohannes: hic uenit in testimonium ut testimonium perhiberet de lumine ut omnes crederent per illum. Hoc iam temporaliter gestum est: et ad sciam pertinet que cognitione historica continetur. Hominem autem iohannem in phantasia cogitamus que de humane nature notitia impressa est nostre memorie. Et hoc eodem modo cogitatur: siue qui ista non credunt siue qui credunt. Utriusque enim notum est quid sit homo cuius exteriori partem: id est corpus per corporis lumina didicerunt. Interiori uero: id est animam in seipsis: quod et ipsi homines sunt: et per humanam uersationem cognitam tenent: ut possint cogitare quod dicitur. Fuit homo cui nomen erat iohannes: quia et nomina sciunt loquendo et audiendo. Quod autem ibi est: missus a deo: fide tenent qui tenent. Et qui fide non tenent: aut dubitatione ambigunt: aut infidelitate derident. Utriusque tamen si non sunt ex numero nimis insipientium: qui dicunt in corde suo: non est deus: hec audientes uerba utriusque cogitatur: et quod sit deus: et quod sit mitti a deo nisi si sic res se habent certe sicut ualent. Fide porro ipsam quam uidet quis in corde suo si credit: uel non esse si non credit: aliter nouimus: non sicut corpora que uidemus oculis corporeis et per ipsorum imagines quas memoria tenemus: etiam absentia cogitamus nec sicut ea que non uidimus et ex his que uidimus cogitatione utriusque formamus et memorie commendamus: quo recurramus cum uoluerimus: ut illic ea uel potius qualescunque imagines eorum quas ibi fiximus similiter recordatione cernamus. Nec sicut hominem uiuum cuius animam etiam si non uidemus ex nostra conuicimus: et ex motibus corporibus hominem uiuum sicut uidentem didicimus intuemur etiam cogitando. Non sic uel fides in corde est que est ab eo cuius est: sed eam tenet certissima scia: clamarque scia. Quia itaque propterea credere iubeamur: quod id quod credere iubemur uide non possumus: ipsa tamen fide quam in eis non uidemus in nobis: quod et reus absentium presens est fides: et reus que foris sunt intrus est fides: et ipsa tamen temporaliter

ps. 52.

Joh. 1.

ubi. s.

Libe

littere fit in cordibus hoim. Et si ex infidelibus fideles fiut: perit ab eis. Aliqñ aut̄ ⁊ reb⁹ fals̄ accōmodat̄ fides: loqm̄ur em̄ sic vt dicamus habita est ei fides ⁊ decepit. Qualis fides: si tñ ⁊ ipa dicēda ē fides: nō culpabilis de cordi b⁹ perit: qñ eā inuēta vitas pellit: optabilis at̄ rez veraz in easdē res fides transit. Nō enīz dicendū est perit: qñ ea q̄ credebant̄ videtur. Nunq̄d em̄ adhuc fides dicēda ē cuz diffinita sit in epla ad heb. fides: dictūq̄ sit eā esse con iunctionē rez q̄ nō vident̄. Deinde qd̄ sequi tur. Hic venit in testimoniū: vt testimoniū p̄ hiberet de lumine vt oēs crederēt p̄ illū: actō vt dixi t̄p̄alis est. T̄p̄aliter em̄ testimoniū p̄ hiberetur etiā de re sempiterna qd̄ est intelligibi le lumen. De q̄ vt testimoniū p̄ hiberet venit iohes q̄ nō erat lux: s̄ vt testimoniū p̄ hiberet de lumie. Ad iugir em̄. Erat lux vera q̄ illumi nat oēm hoim venientē in hunc mundū: in mūdo erat: ⁊ mūdū s̄ ipm̄ factus ē: ⁊ mūd⁹ eū nō p̄gnouit. In pp̄ia venit ⁊ sui eū non re ceperūt. Hec verba oia q̄ latinā linguā sciunt ex rebus intelligūt q̄s nouerunt. Quaz aliq̄ nob̄ innotuerūt p̄ corpis sensus sicut hō: sicut ip̄e mūdus: cui⁹ tam euidentē magnitudinē cernimus: sicut corūdē v̄boz soni. Nam et auditus sensus ē corpis. Aliq̄ aut̄ p̄ animi rō nem sicut id qd̄ dictū est. Et sui eū nō recepe runt. Intelligit̄ em̄: nō in eū crediderūt. Qd̄ qd̄ sit: nullo corpis sensu: s̄ animi rōne cogno uimus. V̄boz etiā v̄boz non solū sonos sed si gnificationes p̄tim p̄ corpis sensum: p̄tim per animi rōez didicim⁹ nec ea v̄ba nūc p̄mū audi uimus s̄ q̄ iam audieram⁹. Et nō solū ipa: ve rū etiā q̄ significarent cognita memoria tene bamus: ⁊ hagnouim⁹. Hoc em̄ nomē dissilla bū cum dicit̄ mundus: qm̄ sonus est: res v̄tiq̄ corpalis p̄ corpus innotuit: i. p̄ aurem: s̄ etiam qd̄ significat p̄ corpus innotuit: i. p̄ oculos car nis. Abūndus quippe in q̄rtū notus est. videnti bus notū est. Ad h̄ verbū q̄rtuor sillabaz qd̄ est crediderūt: sono suo qm̄ corpus ē: p̄ aurez carnis illabit̄. Qd̄ aut̄ significat: nullo corpo ris sensu s̄ animi rōne cognoscitur. Nisi enim quid sit crediderūt p̄ animū nossemus: nō in telligeremus qd̄ nō fecerint illi: de qb⁹ dictū est. Et sui eū nō receperūt. Sonus ḡverbi fo rinsecus instrepit auribus corpis: ⁊ attingit sensum q̄ vocatur auditus. Sp̄cs q̄s hominis ⁊ in nobis ipis nota est: ⁊ forinsecus i alijs ad est corpis sensibus oculis cum videt̄: auribus cū auditur: tactui cū tenetur ⁊ tangitur. Ha bet etiam in memoria nostra imaginem suaz incorpalē quidē: sed corpi similit̄. Abūndi de

Heb. ii.
Job. i.

Ubi s̄

Ubi s̄

Ubi s̄

nīq̄ ipius mirabilis pulchritudo forinsec⁹ p̄ sto est: ⁊ aspectib⁹ nostris ⁊ ei sensui q̄ d̄ tact⁹ si qd̄ eius attingim⁹. Habet etiā int⁹ i memo ria nra imaginē suā: ad quā recurrim⁹: cū cuz vel septi parietib⁹ vel etiā in tenebris cogita mus. Sed de his imaginib⁹ rerū corpaliū in corpali b⁹ qd̄ habentib⁹ tñ similitudines cor porū: ⁊ ad vitā exterioris hois p̄tinentib⁹: iaz satis in v̄ndecimo libro locuti sum⁹. Nuncau tem agimus de hoie interiore ⁊ eius scia: ea que rez est temporalis ⁊ mutabilis: in cui⁹ intē tione cum assumit̄ aliqd̄: etiā de reb⁹ ad exte riorē hoim p̄tinentibus: ad hoc assumendū ē vt aliqd̄ inde doceat̄ qd̄ rōnalē adiuuet sci entia. Ac p̄ hoc rez quas cōes cum aiantib⁹ irrōnalibus habemus: rōnalis vsus ad inte riorē hoiez p̄tiet: nec recte dici pōt cū irrōna libus aiantib⁹ cum nobis esse cōmunem.

De fide q̄ licet p̄ corpis sensum mente con cepra sit: nihil tamen inuenitur habere cor poreum.

Capitulum II.

Ides vero de qua in hoc libro aliqñ diutius disputare certa dispositiois nre rōne cōpellimur: quā qui h̄nt̄ fi deles vocant̄: qui non h̄nt̄ infideles: sicut h̄i q̄ venientē in pp̄ia dei filiū nō receperūt: q̄s Job. i. uis ex auditu in nobis facta sit. Non tñ ad eū sensum corpis p̄tinet q̄ appellat̄ auditus: qm̄ non est sanus: nec ad oculos hui⁹ carnis: qm̄ nō est color: aut corpis forma: nec ad eū qd̄ dicitur tactus: qm̄ corpis pulētie nihil habet: nec ad vllū sensum corpis: qm̄ cordis res ista nō cor pis: nec foris est a nobis: sed in intimis nris nec eam quisq̄ hoim videt in alio: sed vnusq̄ q̄ in semetip̄o. Deniq̄ pōt ⁊ simulatione con fingi: ⁊ putari esse in quo non est. Si iam igit̄ tur quisq̄ fidem apud seipm̄ videt: in altero aut̄ credit esse eam non videt: ⁊ tanto firmi⁹ us credit: q̄to fructus eius magis nouit q̄s operari solet fides per dilectionem. Nob̄ ē omnibus de quibus euangelista subiungit̄ et dicit. Quotquot receperunt eum: dedit eis p̄tatem filios dei fieri: his qui credunt in nomine eius: q̄ non ex sanguinibus: neq̄ ex voluntate carnis: neq̄ ex voluntate viri: s̄ ex deo nati sunt. Fides ista cōmunis ē: nō sicut aliqua corpis forma cōmunis est ad videndū omnīū oculis quibus p̄stō est (Ex ipsa quip pe vna omnīū cernentiū quodāmodo infor mat̄ aspectus) sed sicut dici pōt oibus hoibus esse facies humana cōmunis. Nā hoc cita dicitur: vt tñ singuli suas habeat̄. Ex vna sane do ctrina impressam fidem credentium cordib⁹ singulorū qui hoc idem credunt verissime di

Job. i.

Ibidem.

cimus. Sed aliud sunt ea que creduntur. ali-
 ud fides qua creduntur. Illa quippe in reb⁹ sūt
 q̄ v⁹ esse vel fuisse vel futura esse dicunt. Hau-
 tem in aīo credētis est: ei tñ p̄spicua cuius est
 q̄uis sit et in alijs nō ip̄a sed s̄ilis. Nō em̄ nume-
 ro est vna: s̄ genere. p̄pter s̄ilitudinē tñ et nul-
 laz diuītatē: magis vna dicim⁹ eē q̄ mltas. Nā
 et duos hoīes simillimos cū videmus: vna fa-
 ciem dicimus: et miramur amboz. Facili⁹ itaq̄
 q̄ dicit multas aīas fuisse singulas vtiq̄ sin-
 guloz: de q̄bus legimus in actibus ap̄loz. q̄
 eis fuerit anima vna: q̄ vbi dixit ap̄lus. Una
 fides: tot eas audet quisq̄ dicere q̄t fideles.
 Et tñ qui dicit: O mulier magna est fides tua
 et alteri. Nō dicit fidei quare dubitasti: suam
 cuiq̄ esse significat. Sed ita dicit eadem cre-
 dentiū fides vna: quē admodū eadem volen-
 tiū voluntas vna: cum et in ip̄is q̄ hoc idēz vo-
 lunt sua volūtas sic cuiq̄ conspicua: alterius
 aut lateat: q̄uis idem velit. Et si aliquibus si-
 gnis sese indicet: creditur potius q̄ videtur
 Unus quisq̄ aut sui animi p̄sciū non credit
 vtiq̄ hanc esse suā: s̄ plane p̄uidet volūtatē
 De voluntate quam et singuli p̄p̄ia et oēs
 etiā nō indicatā p̄nt h̄re cōem. **Ca. III.**

Et quedam sane eiusdem nature vi-
 e uentis et rōne vtentis tanta conspi-
 ratio: vt cum lateat alterū quid al-
 ter velit: nonnullē tamen sint volūtates om-
 niū etiam singulis note. Et cum quisq̄ hō nē
 sciat quid homo alius vnus velit: in quibus-
 dam rebus possit scire quid oēs velint. Et nō
 illa cuiusdam mimi faceritissima p̄dicat vba:
 nitas. Qui cum se p̄mississet in theatro qd in
 animo haberent et quid vellent: omnes: alijs
 ludis esse dicitur: atq̄ ad diem constitutum
 ingenti expectatione maior multitudine con-
 flueret: suspensis et silentibus oibus dixisse p̄-
 hibetur. Vile vultus emere: et care vendere
 In quo dicto leuissimi scenici oēs tñ consciē-
 tias inuenerūt suas: eiq̄ vera aī oculos om-
 nium p̄stituta: et tñ improuisa dicenti admira-
 bili fauore plausērūt. Cur aut tam magna ex-
 pectatio facta est illo p̄mittente oīm volūta-
 tem se esse dictur: nisi quia latent hominem
 alioz hominum volūtates: sed nunq̄d ista la-
 tuit istū? Nunq̄d quēq̄ latet. Qua tādē cā ni-
 si q̄ s̄ quedā q̄ si incōuenienter in alijs de se
 quisq̄ cōficiat: cōpatiēte v⁹ p̄spirāte vitio seu
 natura? Sed aliud est videre volūtatē suā: ali-
 ud (q̄uis certissima p̄iectura) cōficere alienā
 Nam p̄ditam romam tam certū habeo in res-
 bus humanis q̄ p̄stantinopolim: cū romā vi-
 derim ocul⁹ meis: de illa vero nihil nouerim.

nisi q̄ alijs testibus credidi. Et minus quidez
 ille v⁹ seip̄z ituedo. vel alios q̄ experiēdo: vili
 velle emere: et care videri: oibus id credidit
 esse cōmune. Sed qm̄ reuera vitū est: p̄t q̄
 q̄ adipisci eiusmodi: vel alicuius alteri⁹ vitū
 q̄ d̄huic cōtrariū est incurre pestilentia q̄ hu-
 ic resistat et vincat. Nā scio ip̄e hominē cum
 venalis codex ei fuisset oblatu: p̄ciq̄ eius
 ignaz et ideo quiddam exiguū poscētē cer-
 neret venditorē: iustū precū qd m̄sto ampli⁹
 erat: nec opinanti dedisse. Quid stetiā sit q̄:
 q̄ nequicia tanta possessus: vt vili vendat q̄
 dimiserūt parentes: et caro emat q̄ p̄sumat li-
 bidines: Nō est vt opinor incredibilis ista lu-
 furies. Et si querant tales repiantur: aut eti-
 am non questu fortassis occurrant: qui nequī-
 cia maiore q̄ theatra p̄positioni vel p̄nu-
 ciationi theatraice insultent: magno p̄cio stu-
 pra emendo: paruo autē rura vendendo. Lar-
 gitionis etiam gratia nouimus quosdā emis-
 se frumenta carius: et vilius vendidisse suis
 ciuibus. Illud etiā qd ver⁹ poeta dixit. Enni-
 us: omnes mortales sese laudari exoptat: p̄-
 secto et de seip̄o et de his quos expertus fue-
 rat cōiecit in alijs: et videtur pronunciasse ho-
 minū omniū volūtates. Deniq̄ si et minus il-
 le dixisset: laudari oēs vultis: nemo v̄m vult
 vitupari: s̄it qd esset omniū volūtatē dixisse
 videt. Sunt tamen qui vitia sua oderint et in
 q̄bus sibi displicent ip̄i: nec ab alijs se laudari
 velint: gratiasq̄ agant obiurgantiū beniuo-
 lentie: cum iō vitupantur vt corrigātur. At si
 dixisset: omnes beati esse vultis: miseri eē nō
 vultis: dixisset aliquid qd nullus in sua non a-
 gnosceret voluntate. Quicq̄d em̄ aliud qd
 q̄ latenter velit: ab hac voluntate que omni-
 bus hominibus satis nota est: non recedit.

De beatitudine quam omnes vna volun-
 tate expetunt: sed non eadem omnes diffini-
 tione nouerunt. **Capitulum III.**

Primum est autē cū capescēde atq̄ re-
 tinēde beatitudinis volūtas vna sit
 oīum vnde tanta existat de ip̄a be-
 atitudine rursus varietas atq̄ diuersitas vo-
 luntatum. Nō q̄ aliquis eam nolit: sed q̄ nō
 oēs eā norit. Si em̄ oēs eā nossent: nō ab alijs
 putaret eē in v̄tute aī. alijs i corpis volupta-
 te. alijs in v̄traq̄ et alijs atq̄ alijs. alibi atq̄
 alibi: Et em̄ eos queq̄ res maxime delecta-
 uir: ita in ea p̄stituerūt vitā beatā. Quō igit⁹
 feruētissime amat oēs: qd nō oēs sciūt: q̄s p̄t
 amare qd nescit. Sicut iā de hac re i libris su-
 priorib⁹ disputauī. Cur ergo beatitudo amat⁹
 ab oibus: nec tñ scitur ab oibus? An forte sci

Libe

unt oēs ipa q̄ sit: s̄ nō oēs sciūt vbi sit: et inde cōtentio est. Quasi vero de aliq̄ mūdi hui⁹ agat loco: vbi debeat quisq; velle viuere: q̄ vult beate viuere: ac nō ita q̄rat vbi sit beatitudo sicut q̄rat q̄ sit. Nam vtiq; si in corpis voluptate est: ille beatus est: qui fruit corpis voluptate. Si in virtute aut ille qui hac fruit. Si in vtraq; ille q̄ fruit vtraq;. Lū itaq; ali⁹ dicit: beate viuere est voluptate corpis frui. Alius aut beate viuere est virtute animi frui: nō ne aut ambo nesciūt q̄ sit beata vita: aut non ambo sciūt. Quō ḡ amat eā si nemo pōt amare qd̄ nescit. An forte falsum est qd̄ p̄ verissimo certissimoq; posuim⁹: beate viuere oēs homines velle? Si ei beate viuere est (vbi gratia) finis animi virtutē quō beate viuere vult: q̄ hoc nō vult. Nōne veri⁹ dixerimus: hō iste non vult beate viuere: qz nō vult finem virtutē viuere: qd̄ soluz est viuere? Hō igit̄ oēs beate viuere volunt imo pauci h̄ volūt: si nō est beate viuere nisi finem virtutē animi viuere: qd̄ multi nolūt. ita ne falsuz erit. Uti nec ipis academicis cum oīa dubia sint: academicus ille cicero dubitauit: q̄ cum vellet in hortensio dialogo ab aliq̄ recerta d̄ q̄ null⁹ ambigeret sumē sue disputatiōis exordii. Beati certe inq̄t oēs esse volum⁹: absit vt h̄ finem esse dicam⁹. Quid igit̄: an dicendum est etiā si nihil sit aliud b̄te viuere: q̄ finem virtutem animi viuere: tñ et q̄ h̄ nō vult: beate vult viuere? Nihilis quidē h̄ videt̄ absurdū. Tale ē em̄ ac si dicam⁹: Et q̄ nō vult beate viuere: b̄te vult viuere. Istā repugnantiā q̄s audiat: q̄s ferat et tñ ad hāc p̄trudit necessitas. Si et oēs b̄te velle viuere verū est: et non oēs sic volunt viuere: q̄ modo solum viuuntur beate: verum est.

An oēs b̄ri sint q̄ viuūt vt volūt. La. V.

Nam forte illud est qd̄ nos ab his angustijs possit erucere: vt quoniam diximus ibi quosq; posuisse beatam vitam qd̄ eos maxime delectauit: vt voluptas epicuri: virtus zenonem: sic aliū aliquid aliud: nihil dicamus esse beate viuere: nisi viuere finem delectationē suam: et ideo falsum nō eēt: q̄ omnes beate viuere velint: qz omnes ita volūt: vt quēq; delectat. Nam et h̄ populo si p̄nunciatum esset in theatro: omnes id in suis voluntatibus inuenirent. Sed hoc q̄ cicero cum si b̄i ex aduerso p̄posuisset: ita redarguit: vt q̄ hoc sentiant: erubescant. Ait em̄. Ecce autē non philosophi quidem: sed prompti tamen ad disputandum: omnes aiunt esse beatos: q̄ viuant vt ipi velint: hoc est qd̄ nos diximus: vt quosq; delectat. Sed mox ille subiecit: falsum id quidem. Nelle em̄ quod non deceat:

idipm̄ miserimum est. Nectam miserum est non adipisci qd̄ velis: q̄s adipisci velle qd̄ non oporteat: p̄clarissime omnino atq; verissime. Quis nanq; ita sit mente cecus: et ab omni luce decoris alienus: ac tenebris dedecoris involutus: vt eum qui nequiter viuit acturpif et nullo prohibente: nullo vlciscēte: et nullo saltem reprehendere audente: insuper et laudatibus plurimis (quoniam sicut ait scriptura diuina: Laudatur peccator in desiderijs anime sue: et qui iniqua gerit benedicitur) implet omnes suas facinorosissimas: et flagitiosissimas voluntates: ideo beatum dicat: quia viuunt vt vult: cum profecto quis et sic miser est: minus tamen esset si nihil eorum que perperam voluisset habere potuisset: mala em̄ voluntate vel sola quisq; miser efficitur: sed miserioꝝ potestate: qua desiderium male voluntatē impletur. Quapropter quoniam verum est q̄ omnes homines esse beati velint: idē vnū ardentissimo amore appetunt: et p̄pter hoc cetera quecunq; appetunt: nec quisq; pōt amare qd̄ oīno quid vel quale sit nescit: nec pōt nescire qd̄ sit qd̄ velle se scit: sequit̄: vt oēs beatam vitam sciant. Omnes aut beati habent quod volunt: q̄s nō omnes q̄ habent qd̄ volunt cōtinuo sint beati. Cōtinuo aut miseri qui vt nō habent qd̄ volunt: vel id habent qd̄ nō recte volunt. Beatus igitur non est nisi q̄ et habet omnia que vult: et nihil vult male.

Præterea esse beatitudini voluntatem rectam etiam non adeptam quod cupit q̄ præuam etiam si quod concupiuit obtinuit.

Capitulum. VI.

Uti ergo ex his duobus beata vita constat: atq; omnibus nota: omnibus cara sit: quid putemus esse cauere: cur horum duorum quando vtrūq; nō possunt magis eligant homines: vt omnia que volunt habeant: q̄s vt omnia bene velint etiam si non habeant. An ipa est prauitas generis humani: cum eos non lateat: nec illum beatum esse qui quod vult non habet: nec illum q̄ qd̄ male vult habet: sed illū qui et habet quecunq; vult bona: et nulla vult mala: ex his duobus quibus beata vita pficitur q̄n vtrūq; non datur: id eligatur potius. vnde magis a beata vita receditur. Longius quippe ab illa est qui non adipiscitur male concupita: q̄s qui non adipiscitur concupita: cum potius eligi debuit erit voluntas bona atq; preponi: etiam non adepta que appetit. Propinquat enim beatus: qui bene vult quecunq; vult: et que adeptus cum fuerit beatus erit. Et vtiq; non

mala sed bona beatū faciunt: quā faciunt quā bonorū habent aliquid iam: idq; nō pui est mandum: eamq; ipam scz voluntatem bonā qui de bonis quorū capax est humana natura: nō de vilius mali ppetratione vel adeptione gaudere desiderat: et bona qualia in hac misera vita esse pnt: prudenti: tempanti: fortis: et iusta mente sectat: et q̄tū dat assequitur vt etiā in malis sit bonus: et finit malis omnibus atq; impletis bonis omnibus sit beatus.

Ad veram beatitudinem viam esse per fidem rectam sine qua nulla possit cuiq; fortitudo prodesse.

La. VII

Ep hoc in ista mortali vita errorib⁹ erūnisq; plenissima: p̄cipue fides ē necessaria: qua in deū credit. Non em̄ quecūq; bona: maximeq; illa quibus q̄s q̄ sit bonus: et illa q̄bus fiet beat⁹. Uñ nisi a deo in hominē veniant: et hominē accedant iueniri potest. Lū aut̄ ex hac vita ab eo q̄ in his miserijs fidelis et bon⁹ ē ventū fuerit ad beatā: tunc erit vere qd̄ nūc esse nullo modo potest: vt sic hō viuat: quō vult. Nō em̄ volet male viuere in illa felicitate: aut volet aliqd̄ quod deerit: aut deerit qd̄ voluerit. Quicqd̄ amabit̄ aderit: nec desiderabit̄ qd̄ nō aderit om̄e qd̄ ibi erit: bonū erit: et summ⁹ deus summ⁹ bonū erit: atq; fruendū amantibus p̄sto erit: et quod est omnino beatissimū ita semper fore certū erit. Nunc vero fecerunt quidam sibi philosophi sicut eorum cuiq; placuit vitas beatas suas: vt quasi p̄p̄ta virtute possent: quod cōmuni mortaliū conditione nō poterant: sic scz viuere vt vellent. Sentiēbant em̄ aliter b̄m̄ cē neminē posse nisi habendo qd̄ vellent: et nihil patiendo qd̄ nollet. Quis aut̄ nō qualēcūq; vitā qua delectatur (et ideo beatā vocat) vellent sic esse in sua potestate vt eam possent habere p̄petuam: et tamen quis ita est: quis vult pati molestias q̄s fortiter toleret: quis eas velit possitq; tolerare si patit̄? Quis velit in tormentis viuere: etiā qui p̄t in eis p̄patientiā tenendo iusticiam laudabiliter viuere? Transitura cogitauerunt hec mala q̄ ea ptulerunt vel cupiendo habere: vel timēdo amittere qd̄ amabant: siue nequiter siue laudabiliter. Nā multi p̄trāsitoria mala: ad mansura fortiter tenderunt. Qui p̄fecto spe beati sunt: etiā cum sunt in transitorijs malis: p̄ que ad bona nō transitoria pueniunt. Sed qui sic spe beatus ē: nō dū beatus ē. Expectat nāq; p̄patientiā beatitudinem quā nō dū tenet. Qui vero sine vlla spe tali: sine vlla tali mercede cruciat

quātālibet adhibeat tolerantia: nō est beat⁹ veraciter: s̄ miser fortiter. Neq; em̄ propterea miser nō est: quia miserior esset: et si impatienter miserā sustineret. Porro si ista nō patitur que nollet pati in suo corpe: nec tunc q̄dem beat⁹ h̄idus est: qm̄ nō viuut et vult. Ut em̄ alia om̄i trā que corpe illeso ad animi p̄nent offensiones: sine q̄bus viuere velimus et sunt innumerabilia: vellet vticq; si possent ita saluum et in columine habere corpus: et nullas ex eo pati molestias: vt id haberet in p̄tate: aut in ipsius incorruptione corporis: qd̄ qz non habet: ac pender in incerto: p̄fecto nō viuut vt vult. Quis em̄ p̄ fortitudinē sit parat⁹ excipere et equo ferre animo qcqd̄ aduersitat̄ acciderit: mauult tñ vt nō accidat: et si possit facit: atq; ita paratus est in vtrūq; vt q̄tū in ipso est alterū optet: altez viter: et si qd̄ vitat incurrit: ideo volens ferat: quia fieri non potuit quod volebat. Nec opprimat ergo: sustinet: sed premi nollet. Quō ḡ viuut et vult: an quia volens fortis est ad ferenda q̄ nollet illata? Ido igit̄ id vult qd̄ p̄t: qm̄ qd̄ vult nō p̄t: hec est tota (vtrū ridenda: an pot⁹ miseranda) supborū beatitudo mortalium: gloriāntiū se viuere vt volunt: quia volētes patient̄ ferunt que accidere sibi nolūt. Hoc em̄ aiunt quod sapienter dixit Terentius. Quis nō p̄t id fieri qd̄ vis: id velis qd̄ possis. Comode h̄ dictū eē q̄s negat: S̄z p̄siliū ē datū misero: ne esset miserior. Beato aut̄ (quales se esse oēs volūt) nō recte nec vere dicūt: nō p̄t fieri qd̄ vis. Si em̄ btūs ē: qcqd̄ vult fieri p̄t: qz nō vult qd̄ fieri n̄ p̄t. S̄z nō ē mortalitatis hui⁹ h̄ vita: nec erit nisi qm̄ et immortalitas erit: q̄ si nullo mō dari hōi possit frustra ēt beatitudo q̄rere. qz sine immortalitate n̄ p̄t eē. Perfectam beatitudinem nisi in eterna vita esse non posse.

La. VIII

Um ḡ beati esse oēs hoīes volunt: si vez volūt p̄fecto et esse imortales volūt. Aliter em̄ beati esse nō p̄t. Deniq; et d̄ immortalitate interrogati sicut et de beatitudine oēs eam se velle r̄ndent. S̄z q̄liscunq; beatitudo q̄ pot⁹ vocet̄ q̄ sit in hac vita q̄rit̄ imo vero fingit̄. dū immortalitas despat̄. sine q̄ vera beatitudo eē n̄ p̄t. Ille q̄pe b̄tē viuut (qd̄ iam sup̄ius dixim⁹ et astruēdo sat̄ firm⁹) qui viuut vt vult nec male aliquid vult. Nemo autez male vult immortalitatē si eius humana capax est deo donante natura. Cuius si capax non est: nec beatitudinis capax est. Ut ei homo beate viuat: oportet vt viuat. Quem porro morientem vita ipsa deserit. Bea

Terent⁹
andria

Liber

ta vita cū illo manere que pōt: Lur autē dese-
rit aut nolentē deserit. pculdubio aut volen-
tem: aut neutrum. Si nolentē quō beata vi-
ta est: q̄ ita est in voluntate vt non sit in pote-
state: Lūq; beatus nemo sit aliqd volendo
nec habendo: quāto minus est beatus q̄ nō
honore: nō possessione: nō qualibet alia re:
sed ipsa beata vita nolens deserit: qm̄ ei nul-
la vita erit: Unde et si nullus sensus relinq̄t
quo sit misera: p̄pterea em̄ beata vita disce-
dit: qm̄ tota vita discedit. Miser est tñ q̄ diu
sentit: quia scit se nolentē cōsumi: p̄pter qd̄
cetera et qd̄ p̄ceteris diligit. Nō igit̄ pōt vita
et beata esse: et nolentem deserere: quia bea-
tus nolens nemo fit: ac p̄ hoc q̄t magis no-
lentem deserendo miserū facit. Si autē volē-
tem deserit: etiā sic quō beata erat: quā p̄ire
voluit qui habebat: Restat vt dicant neutz
esse in animo beati. id est. eum deserit a beata
vita: cū per mortē deserit tota vita: nec nol-
le: nec velle: ad vtrūq; em̄ parator equo ani-
mo consistere. Sed nec ista beata est vita: q̄
talit̄ est: vt quē beatū facit: amore eius indi-
gna sit. Quō em̄ est beata vita quā nō amat
beatus: Aut quō amat: qd̄ vtrum vigeat: an
pereat indifferēter accipit: Nisi forte virtu-
tes quas p̄pter solā beatitudinē sic amamus
psuadere nobis audent: vt ipsam beatitudi-
nem nō amem? Quod si faciunt: etiā ipsas
vtrūq; amare desistimus: quādo illā p̄pter quaz
solam istas amauimus: nō amam? Deinde
quō erit: vera illa tam p̄fecta: tam exanima-
ta: tam eliquata: tā certa sententia: b̄tōs eē
oēs hoies velle si ipsi qui tam beati sunt: bea-
ti esse nec nolunt nec volunt: Aut si volunt
vt veritas clamat: vt natura cōpellit: cui sū-
me bonus et imutabiliter beat⁹ creator indi-
dit hoc. Si volunt in quā beati esse qui beati
sunt: beati vtrūq; nō esse nolūt. Si autē beati
nō esse nolūt: p̄culdubio nolūt cōsumi et pe-
rire quod beati sunt: nec nisi viuentes beati
esse p̄nt. Nolūt igit̄ perire qd̄ viuūt. Immoz-
tales ergo esse volunt: quicūq; vere beati v̄t
sunt vel esse cupiunt. Nō autē viuūt beate: cui
nō adest qd̄ vult. Nullo modo igit̄ eē poterit
vita veraciter beata: nisi fuerit sempiterna.
Ihan̄ c vtrū capiat humana natura: quam tñ
desiderabilem confitē: non pua questio est.
Sed si fides assit que inest eis quibus dedit
pt̄tē iesus filios dei fieri: nulla questio est.

Joh. i.

An eternitat̄ pax sit hūana nā. La. IX.
Umanis quippe argumentatiōib⁹
hec inuenire conātes: vix pauci ma-
gno predicti ingenio: abundantes

ocio: doctrinisq; subtilissimis eruditi: ad in-
dagandā solius anime immortalitatem pueni-
re potuerunt. Lur tñ anime beatā vitā nō in-
uenerūt stabilem. id ē verā. Ad miseras eā
quippe vite hui⁹ etiā post beatitudinem redi-
re dixerunt. Et q̄ eozū de hac erubuerūt sen-
tentia: et animā purgatā in sempiternā bea-
titudinē sine corpore collocandā putauerunt:
talia de mundi retrosus eternitate sentiūt
vt hanc de anima sententiā suā ipi redargu-
ant. Nō hic longū est demonstrare: sed in li-
bro duodecimo de ciuitate dei: satis a nobis
est q̄tū arbitror explicatū. Fides autē ista to-
tum hoiem imortalem futurū: qui vtrūq; con-
stat ex anima et corpore: et ob hoc vere beatū
nō argumentatione humana: sed diuina au-
ctozitate p̄mittit. Et ideo cū dictum esset in
euangelio: q̄ Iesus dederit potestatem filio-
s dei fieri his qui eū receperūt: et qd̄ sit rece-
pisse eum: breuiter fuisset expositum: dicēdo
credētibus in nomine eius: quoz modo filij
fierēt dei: eētq; adiūctū: q̄ nō ex sanguinib⁹
neq; ex volūtate carnis: neq; ex volūtate vi-
ri: s̄ ex do nati sūt: ne ista hoim quā videm⁹
gestam⁹ infirmitas tantā excellentiā despe-
raret: ilico annexū est: et verbū caro factū est
et habitauit in nobis: vt a cōtrario suaderet
qd̄ incredibile videbat. Si em̄ natura dei si-
lius p̄pter filius hominū misericordia fact⁹
ē hominis filius: hoc ē em̄: verbū caro factū
ē et habitauit in nobis hominibus: quāto est
credibili⁹ natura filios hominis: gratia dei
filios dei fieri: et habitare in deo: in quo solo:
et de quo solo esse possunt beati p̄ticipes im-
mortalitatis eius effecti: propter qd̄ psuade-
dum dei fili⁹ p̄ticeps nostre mortalitatis ef-
fectus est.

An alio modo omnipotens deus hominē
eternitati debuerit reformare q̄ vt sibi deus
filius naturam vniret humanā. La. X

Os itaq; q̄ dicūt ita ne defuit deo
modus alius quo liberaret homines
a miseria mortalitatis huius vryni
genitum filiū deū sibi coeternum hominem
fieri veller induendo humanam animam et
carnem: mortalemq; factū mortem perpeti-
parum ē sic refellere: vt istū modū quo nos
p̄ mediatorē dei et hominū: hominē christum
Iesum deus liberare dignatur: asseram⁹ bo-
num et diuine congruum dignitatē: verūcti-
am vt oīdam⁹ nō aliū modū possibile deo fu-
isse cui⁹ pt̄tati cūcta equalit̄ subiācēt. S̄ sanā
de nostre miserie cōuenientiōē modū alium
nō fuisse: nec esse oportuisse. Quid enim tā

Joh. i

Ibidem

Ibidem

Ibi s̄

Ibi s̄

necessariū fuit ad erigendam spem nostram mentesq; mortaliū cōditiōe ipsius mortali-
tatis abiectas ab immortalitatis despatione li-
berādas: q̄ vt demonstraret nob̄ q̄ri nos p̄-
deret deus: q̄tūq; diligeret? Quid x̄o h̄ rei
tanto isto iudicio manifestius atq; p̄clari? q̄
vt dei filius imutabiliter bonus: in se manēs
q̄b erat: a nob̄ z p nob̄ accipiens q̄b nō erat
p̄ter sue nature detrimentū n̄m dignatus
est mire p̄ortū p̄us sine vllō malo suo merito
mala nostra p̄ferret: ac si iam credētib̄ q̄rum
nos diligar̄ deus: z q̄b despabam? iam spanti-
bus dona in nos sua sine vllis bonis meritis
nostris: imo p̄cedentibus z malis meritis no-
stris in debita largitate p̄ferret: q; z ea q̄ dicū-
tur merita n̄ra dona sunt eius. Et em̄ fides p̄
dilectionē opetur: caritas dei diffusa est i cor-
dibus nostris p̄ sp̄m̄ctm̄ q̄ dat? est nob̄. Tūc
est aut̄ datus q̄m̄ est iesus resurrectione clari-
ficat? Tūc em̄ eū se missurū esse p̄misit z mi-
sit: q; tūc sicut de illo scriptū est z ante p̄dictū
Ascēdit in altū: captiuauit captiuitatē: dedit
dona hoibus. Hec dona sunt merita n̄ra: qui-
bus ad summū bonū immortalitatis z beatitu-
dinis puenimus. Lōmendat aut̄ in q̄t ap̄ls ca-
ritatē suā d̄s in nobis: q̄m̄ cū adhuc peccato-
res essemus: x̄pus p nob̄ mortuus est. Multo-
magis iustificati nūc in sanguine ip̄i? salui
erimus ab ira p̄ ip̄m. Adhuc addit z dicit. Si
em̄ cū inimici essemus recōciliati sum? deo p̄
mortem filij eius: multo magis recōciliati sal-
ui erimus in vita ip̄ius. Quos peccatores di-
xit p̄us: hos posteriūs inimicos dei. z q̄s p̄us
iustificatos in sanguine iesu x̄pi: eos posteri-
us recōciliatos p̄ mortem filij dei. Et q̄s p̄us sal-
uos ab ira p̄ ip̄m: eos postea saluos in vita ip̄i-
us. Nō ergo ante istam grām quoquo mō pec-
catores: sed in talibus peccatis fuimus vt ini-
mici essemus dei. Sup̄ius aut̄ quidē ap̄stol? nos
peccatores z inimicos dei duobus idēti-
dem noibus appellauit: vno velut mitissimo:
alio plane atrocissimo dicēs. Si em̄ x̄pus cum
infirmi essem? adhuc iuxta t̄ps p̄ impijs mor-
tuus est. Quos infirmos eosdē impios nūcu-
cupauit. Leue aliquid videtur infirmitas: s̄
aliqui talis est vt impietas nomine. Nisi t̄n in-
firmitas esset medicū necessariū nō haberēt.
qui est hebraice iesus: grece sother. nostra au-
tem locutione saluator. Q̄d verbū latina lin-
gua antea nō habebat s̄ habere poterat: sicut
potuit q̄m̄ voluit. Hec aut̄ ap̄li sn̄ia p̄cedēs vbi
ait. Adhuc cum infirmi essemus iuxta temp?
p̄ impijs mortuus est: coheret his duabus se-
quentibus quarū in vna dixit peccatores: in

alia inimicos dei: tanq̄ illis singulis reddides
rit singula p̄ctōres ad infirmos: inimicos dei
referens ad impios.

Qua ratione in sanguine christi iustificen-
tur credentes: z quō in hoc sacramento toti?
trinitatis sit operatio.

La. XI

Ed quid ē iustificati in sanguine ip̄i
us? Que vis est sanguinis hui? obse-
cro: vt in eo iustificent credētes? Et
qd̄ est recōciliati p̄ mortē filij eius? Ita ne x̄o
cū irasceret nobis de? pater: vidit mortē filij
sui p̄ nobis: z placat? est nobis? Nūquid q̄ filij
eius vsq; adeo nob̄ iam placatus erat: vt p̄ no-
bis etiā dignaret̄ mori: pater x̄o vsq; adeo ad
huc irascebat: vt nisi filij p̄ nobis moreret nō
placaret? Et qd̄ est q̄ alio loco idē ipse doctor
gentiū. Quid inquit q̄ dicemus ad hec? Si de-
us p̄ nobis: q̄s cōtra nos? Qui p̄prio filio nō
pep̄cit: s̄ p̄ nobis om̄ibus tradidit illum. Quō
nō etiā cū illo om̄ia nob̄ donauit? Nūquid nisi
iam placatus esset pater: p̄prio filio nō p̄cens
p̄ nob̄ eū traderet? Nōne videt̄ hec illi velut
aduersa esse sententia? In illa mori p̄ nobis
filius: z recōciliat nobis pater per mortē eius
In hac aut̄ tanq̄ prior nos dilexerit pater: ip̄e
p̄pter nos filio nō p̄cit: ip̄e p̄ nobis euz tradit
ad mortem. Sed video q̄ z antea pater dile-
xit nos: nō solū anteq; p̄ nobis filius moreret:
sed anteq; conderet mundū: ip̄o teste ap̄osto-
lo qui dicit: Sicut elegit nos in ip̄s ante mun-
di constitutionē. Nec filius patre sibi nō p̄cēte
pro nobis velut inuitus est traditus: quia z
de ip̄o dictū est. Qui me dilexit z tradidit se
ip̄sum pro me. Om̄ia q̄ simul z pater z filius et
ambozū spiritus pariter z cōcorditer opant:
tamen iustificati sumus in christi sanguine: et
recōciliati sumus deo p̄ mortem filij eius. Et
quō id factū sit: vt potero etiā hic q̄tū satis vi
debitur explicabo.

Quo merito homo traditus sit diaboli-
ce potestati.

La. XII

Cladā iusticia dei i potestātē diaboli
traditū est genus humanuz: peccato
primi hominis in om̄es vtriusq; sex?
cōmunionē nascētes originaliter transeunte
z parētū primozū debito vniuersos posteros
obligante. Hec traditio prius in genesi signi-
ficata est: vbi cū serpenti dictū esset. Terram
manducabis: homini dictū est. Terra es z in
terrā ibis. Eo qd̄ dictū est: in terrā ibis: mors
corp̄is prenūciata est: quia nec ip̄s fuerat ex-
perturus si p̄mansisset vt factus est rect?. Q̄
x̄o viuenti ait. Terra es: ostendit totū hoīem
in deterius cōmutatum. Tale ē em̄. terra es:

k

Gal. 5.
Rom. 5.

Job. 16.
Eph. 4.

Rom. 5.

Ibidem.

Rom. 5.

Eph. 5.

Roma. 8

Eph. 1

Gal. 2

Gen. 3
Ibidem

Eph. 5

Libet

Gen. 6. quale istud. Non pmanebit spūs meus in hominibus istis qm̄ caro sunt. Tūc ḡ demōstrauit eū et traditū cui dictū fuerat terrā mādu cabis. **Aplūs** aut̄ aptius h̄ p̄dicat vbi dicit. **Ep̄. 2.** Et vos cū essetis mortui delictis et peccatis vestris in quibus aliqui ambulastis sc̄dm̄ seculū mudi hui⁹ fm̄ p̄ncipē p̄t̄is aeris. spūs huius qui nūc opatur in filijs diffidētis: in q̄b⁹ et nos oēs aliqui p̄uersati sumus in desiderijs carnis nostre: faciētes volūtatis carnis et affectionū et eramus natura filij ire sic et cereri. Filij diffidētis sunt infideles: quis h̄ non est an̄q̄ fidelis fiat. Quocirca oēs hoies ab origine s̄ p̄ncipe sunt potestatis aeris: qui opat̄ i filijs diffidentie. Et q̄d dixi ab origine: h̄ est q̄d dicit apostolus natura et se fuisse et sicut ceteros. natura sc̄z vt est deprauata pctō: nō vt recta creata est ab initio. **Modus** aut̄ iste q̄ traditus ē hō in diaboli p̄t̄e: nō ita debet intelligi: tāq̄ hoc deus fecerit aut fieri iusserit s̄ q̄ tm̄ p̄miserit: iuste tñ. Illo em̄ deserēte peccantē: pct̄i auctor ilico inuasit. Nec ita sane de⁹ deseruit creaturā suā vt nō se illi exhiberet deū creatorem et viuificantē: et inter penalia mala etiam bona malis multa p̄stantē. Nō em̄ p̄tinuit in ira sua miserationes suas: nec hoiem a lege sue p̄t̄is amisit: qm̄ in diaboli p̄t̄e esse p̄miserit: qz nec ip̄e diabolus a p̄t̄e oipotētis alienus est: sic neq̄ a bonitate. **Itaq̄** et maligni angeli vñ malicijs s̄sisterēt vita: nisi p̄ eū q̄ viuificat oia: Si ḡ p̄missio peccatorū p̄ iram dei iustā hoiem subdidit diabolo: p̄fecto remissio peccatorū p̄ recōciliatiōem dei benignam eruit hominem a diabolo

Ps. 76

De cōsilio dei quo ei placuit vt p̄t̄as diaboli nō potētia: sed iusticia vinceret. Ca. XIII
n On aut̄ diabolus potentia dei sed iusticia supandus fuit. Nā qd oipotente potentius. Aut cui⁹ creature potestas: p̄t̄i creatoris p̄pari p̄t̄. Sed cū diabolus vicio p̄uersitatis sue factus sit amator potentie et desertor oppugnatorq̄ iusticie. sic enim et homines eum tantomagis imitantur q̄tomagis neglecta vel etiam perosa iusticia potētie student: eiusq̄ vel adeptione letantur vel inflammantur cupiditate: placuit deo: vt p̄pter eruēdū homines de diaboli potestate nō potentia diabolus sed iusticia vinceretur: atq̄ ita et homines imitantes xpm̄: iusticia q̄rerent diabolū vincere nō potentia. Nō q̄ potentia quasi mali aliquid fugienda sit: sed ordo seruandus est quo prior est iusticia. Nā quanta potentia potest esse mortalium. Tenent ergo mortales iusticiam: potentia im-

mortalibus debetur. Cui comparata quantalibet eorum hominum qui potentes vocantur in terra: ridicula infirmitas inuenitur: et ibi foditur peccatori fouea: vbi videntur mali plurimū posse. Cantat autem iustus et dicit **Ps. 93.** Beatus hō quem tu erudieris dñe: et de lege tua docueris eum. Et mitiges ei a dieb⁹ malignis: dōec fodiat peccatori fouea. Quoniā non repellet dñs plebez suam: et hereditatē suam non derelinquet. Quoad usq̄ iusticia cōuertatur in iudicium: et qui habēt eā oēs repto sunt corde. Hoc ḡ tempe quo differēt potētia populi dei: non repellet dñs plebem suā et hereditatem suam non derelinquet: quantalibet acerba et indigna ipsa humilis atq̄ infirma patiat: quoad usq̄ iusticia quā nunc habet infirmitas piorum: conuertat̄ in iudiciū hoc est iudicandi accipiat potestatem. **Qd̄** iustis in fine seruatur. cum precedentem iusticiam ordine suo fuerit potentia subsecuta. potentia quippe adiuncta iusticie. vel iusticia accedente potentie: iudiciariā potestātē facit. p̄tinet aut̄ iusticia ad voluntatē bonā. Cū dicitū est ab angelis nato christo: Gloria i excel sis deo: et in terra pax hoibus bone voluntatis. Potentia vero sequi debet iusticiā: non p̄ire. Ideo et in rebus sedis ponit. i. p̄speris. Secunde aut̄ a sequēdo sunt dicte. Cum em̄ beatum faciant: sicut sup̄ius disputauimus: duc res bene velle: et posse q̄ velis: nō debet esse illa peruersitas: que in eadez disputatiōe notata est vt ex duabus rebus que faciunt beatum posse quod velit homo eligat. et velle q̄ oportet: negligat. cum prius debeat habere voluntatem bonam: magnā vero postea potestātē. Bona porro voluntas purganda est a vitijs a quibus si vincit homo: ad hoc vincitur vt male velit: et bona iam voluntas eius quō erit? Optandū est itaq̄ vt potestas nūc detur. sed cōtra vicia: p̄pter que vincēda potentes nolunt esse hoies: et volunt p̄pter vincendos homies. Et quid hoc. nisi vt vere victi falso vincant. ne sint veritate sed opinione victores. velit homo prudens esse: velit fortis velit tempans: velit iust⁹ atq̄ vt hec vetricis possit. potentia plane optet atq̄ appetat vt potens sit in seip̄o: et miro mō aduersus se ip̄m p̄ seip̄o. Letera vero que bene vult: et tñ nō potest. sicut ē immortalitas: et vera ac plena felicitas desiderare non cesset et patienter expectet.

Ps. 93.

Ubi. 5.

Ubi. 5.

Luce. 2.

De omnium debito per nihil debentem christo soluto. Capitulum. XIII.

q **U**le est igitur iusticia qua victus e diabolus: Que: nisi iusticia iesu xpi: r quo victus est: qz cu in eo nihil morte dignu inueniret: occidit eu tm. Et vtiqz iustiu est vt debitores qs tenebat liberi dimittratur in eu credetes que sine vilo debito occidit. Hec qz iustificari dicimus in xpi sanguine. sic quippe in remissione pctoz nroz innocs sanguis ille effusus est. Un se dicit in psalmis: in mortuis liberz. Solus em a debito mortis: liber est mortu. Hinc r in alio psalmo dic. que no rapui tuc exoluebāt. rapina volēs intelligi pctm: qz vsurpatu est ptra licitu. Un p os etiā carnis sue sicut in euāgelio legitur dicit. Et ecce venit pnceps mudi h: r in me nihil iueniet. i. nullū peccatū. Vt sciant oēs inquit qz volūtate pris mei facio: surgite eam. hinc Et pgit inde ad passionē vt p debitoz nob qd ipe nō debet exolueret. Nunqd isto iure equissimo diabolus vinceret: si potētia cristus cū illo agere nō iusticia voluisset sed post posuit qd potuit vt p us ageret qd oportuit. iō aut illū esse opus erat r hoīem r deū. Nisi em hō esset nō poterat occidi. Nisi r deus essz nō crederet noluisse qd potuit s non potuisse qd voluit. Hec ab eo iusticia potētie prelatam fuisse: sed ei defuisse potētiā putarem. Nunc vero hūana p nob passus est: qz hō erat: sed si voluisset etiā h non pati potuisset: qz deus erat. Ideo gratior facta est in hūilitate iusticia: qā posset si noluisse hūilitatē nō ppeti tāta in diuinitate potētia: ac sic a morte tam potente nobis mortalib ipotentib r cōmēdata est iusticia r pmissa potētia. Hoz em duoz vnū fecit moriēdo: alterz resurgēdo. Quid em iusti qz vsqz ad mortē crucis p iusticia puenire. Et qd potētius qz resurgere a mortuis: r in celuz cū ipa carne in q est occisus ascēdē. Et iusticia s pns: r potētia postea diabolū vicit. Iusticia scz qz nullū pctm habuit: r ab illo iniustissime est occisus. potētia xpo: qz reuixit mortu: nun qz postea moritur. Sz potētia diabolū vicissz et si ab illo si potuissz occidi qzuis maior sit potētie et ipam mortē vincē resurgēdo qz vitare viuēdo. Sz aliud ē ppr qd iustificamur i xpi sanguine: cū p remissionē pctoz eruimur a diaboli potestate: h ad id pmet qd a xpo iusticia diabolus vincit nō potētia. Ex infirmitate qz pe quā suscepit in carne mortali: nō ex imortalit potētia crucifixus est xps: de q tm infirmitate ait apus. Qd infirmū ē dei: forti ē hoib. In q sit diabolus victus a xpo. La. XV. On ē itaqz difficile videre diabolū victū: qn qui ab illo occisus est: resur

rexit. Illud est maius r ad intelligendū pfundius: videre diabolū victū qn sibi vicisse videbat. i. qn xpus occisus est. Tūc em sanguis ille qm eius erat qui nullū habuit oino peccatū ad remissionē nostroz fusus est peccatoz: vt qz eos diabolus merito tenebat: quos peccati reos cōditiōe mortis obstrinxit: hos p eum merito dimitteret que nullius peccati reum i merito pena mortis affecit. hac iusticiā victus r hoc vinculo vincit est fortis vt vasa ei eriperent: que apud eu cū ipō r angelis eius fuerūt vasa ire: r in vasa misericordie verterentur. Hec quippe vba ipius dñi nostri iesu xpi: ssi de celo ad se facta cū primū vocatus ē: narrat apus Paulus. Nam inter cetera q audiuit etiā hoc sibi dictū loquit. Ad h em tibi apparui vt cōstituā te ministrū r testem eoz qā me vides: quibus etiā p eo tibi liberans te de pplo r de gentibus in quas ego mitto te aperire oculos cecoz: vt auertant a tenebus r a potestate sathane ad deū: vt accipiant remissionem peccatoz r sortem que in sanctis: r fidem que in me est. Unde r exhortans idē apus credentes: r ad gratiarū actiōem deo patri: qui eruit nos inquit de potestate tenebrarum: r transtulit in regnū filij caritatis: in quo habemus redemptiōem in remissionē peccatoz. In hac redemptiōe tanqz precium p nobis dat est sanguis christi: quo accepto diabolus non diratus est sed ligatus vt nos ab eius nexibus solueremur. Hec quē: qz secum eozum quos christus ab omni debito liber indebite fuso suo sanguine redemissz peccatoz retribus inuolutum traberet ad secundē ac lēpiterne mortis exitium: sed hactenus morerentur ad christi gratiam pntentes: peccogniti r predestinati r electi ante cōstitutiōem mundi: quatenus p illis ipse mortuus est christus: carnis tantum morte nō spiritus.

Ad quam vtilitatem fidelium renatorum mala que per originale peccatum sunt cōtracta: conuersa sint. Capitulū. XVI.

q **U**lamuis enim r ipa mors carnis de peccato primi hominis originaliter venerit: tamē bonus eius vsus gloriosissimos martyres fecit. Et ideo non solū ipsa: sed omnia seculi huius mala dolores: laboresqz hominū qz de peccatoz: r maxie de peccati originalis meritis veniant: vn facta est r ipa vita vinculo mortis obstricta: rāmen r remissis peccatis remanere debuerūt: cum quibus homo pro veritate certaret: et vnde exerceretur virtus fidelium: vt nouus

Lof. j.

i. Pe. i.

Libet

homo p testamentum nouum: inter mala hu
ius seculi nouo seculo prepetur miseriam qua
meruit vita ista damnata sapienter tolerans
7 qz finietur prudenter gratulans. beatitudi
ne vero qua liberata vita futnra sine fine ha
bitura est fideliter 7 pacieter expectans. Dia
bolus em a dominatu 7 a cordibus fidelium fo
ras missus: in quoz damnatione atqz infideli
tate: licet danatus etia ipse regnabat tantum
p conditione mortalitatis huius aduersari si
nit: qstum eis expedire nouit. De quo sacre
i. Cor. 10 littere psonant p os aplicum. Fidelis deus qui
non pmittit vos tēptari supra id qd potestis.
sed faciet cum tēptatione exitum vt possit su
stinere. Profunt aut ista mala q fideles pie p
ferunt vel ad emendanda peccata: vel ad ex
ercenda pbandamqz iusticiam. vel ad demō
strandaz vite huius miseriam vt illa vbi erit be
atitudo vera atqz ppetua 7 desideret arden
tius 7 instantius inquirat. Sep circa eos ista
Roma. 8 seruant: de qbus aplus dicit. Scimus qm di
ligentibus deum omnia cooperatur in bonū
his qui scdm ppsitū vocati sunt sancti. Qm
quos ante presciuit 7 predestinauit pformes
fieri imaginis filij sui vt sit ipse primogenitus
in multis fratribus. Quos autem predestina
uit illos 7 vocauit. 7 quos vocauit. illos 7 iu
stificauit. Quos autem iustificauit ipos 7 glo
rificauit. Hoz pdestiuatoz nemo cum diabo
lo peribit nemo vsqz ad mortē sb diaboli pote
state remāebit. Deide sequit qd ia supra cō
Ibidem. memorauit. Quid ergo dicem⁹ ad hec? Si ds
p nobis: quis contra nos? Qui filio suo pro
prio non pepcit: sed pro nobis omnibus tra
didit illum. Quomodo non 7 cum illo omia
nobis donauit. Cur ergo non fieret mors xpi
immo cur non ptermisiss alijs innumerabili
bus modis quib⁹ ad nos liberandos vti pos
set oipotens: ipa potissimū eligeret vt fieret:
vbi nec de diuinitate eius aliquid iminutum
est aut mutatu. 7 de humanitate suscepta tñ
beneficij collatū est hoibus: vt a dei filio sem
piterno eodemqz hois filio mors tpalis inde
bita redderetur qua eos a sempiterna morte
debita liberaret: peccata nostra diabolus te
nebat 7 per illa nos merito figebat in morte.
Dimisit ea ille qui sua non habebat: 7 ab illo
immerito est per ductus ad mortem. Tantū
valuit sanguis ille vt neminem christo indu
tum in eterna morte debita detinere debue
rit: qui christum morte indebita: vel ad tpus
Rom. 5. occidit. Commendat ergo caritatē suā deus
in nobis: qm cum adhuc peccatores essemus
christus pro nobis mortuus est. Abultomag
iustificati nunc in sanguine ipius: salui erim⁹

ab ira per ipsum. Iustificati inquit in sangui
ne ipius. Iustificate plane in eo q a peccatis
omnibus liberati. liberati autem a peccatis oi
bus: quoniā pro nobis est dei filius qui nullū
habebat occisus. Salui ergo erimus ab ira p
ipsum: ab ira vtiqz dei que nihil est aliud qz iu
sta vindicta. Non em sicut hominis animi p
turbatio est ira dei: Sed illius ira est cui dicit
alio loco sancta scriptura. Tu autem domine
virtutum cū tranquillitate iudicas. Si ergo
iusta diuina vindicta tale nomen accepit eti
am reconciliatio dei que recte intelligitur ni
si cū talis ira finitur. Nec inimici eramus deo
nisi quemadmodū iusticie sunt inimica pec
cata: quibus remissis tales inimicie finiunt
7 reconcilian⁹ deo quos ipse iustificat. Quos
tamen etia inimicos vtiqz dilexit: qm quidem
proprio filio suo non pepcit: sed pro nobis
omnibus cum adhuc inimici essemus tradi
dit eum. Recte ergo apostolus secutus adiu
xit. Si em cū inimici essemus reconciliati su
mus deo per mortē filij eius p quam facta est
illa remissio peccatoz: multo magis reconci
liati salui erimus in vita ipius. In vita salui q
per mortem reconciliati. Quis enim dubitat
daturū amicis vitam suam p quibus inimici
dedit mortem suam. Non solū autem inquit.
sed 7 gloriatur in deo p dñm nostrum iesum
xpm per quem nūc recōciliatiōem accepim⁹.
Non solum ait: salui erimus: s 7 gloriatur.
Nec in nobis in deo: nec p nos s p dñm nrz ihm
xpm per quem nūc recōciliatiōem accepim⁹.
secundū ea que superius disputata sunt. De
inde subiungit aplus. Propter hoc sicut per
vnum hominem peccatū in hunc munduz in
trauit: 7 p peccatum mors: 7 ita in omnes ho
mines mors ptransiit in quo omnes peccau
erunt 7. In quibus proliri⁹ de duobus homi
nibus disputat: vno eodem pmo adam p cui⁹
peccatum in mortem tanqz hereditarijs ma
lis posterius eius obligati sumus. altero autē se
cundo adam: qui non homo tantum: sed etia
deus ē: quo p nobis soluente quod non debe
bat a debitis 7 paternis 7 proprijs liberati su
mus. Proinde quoniam propter vnum illuz
tenebat diabolus omnes p eius vitiataz car
nalem concupiscentiam generatos: iustū est
vt propter hunc vnum dimittat omnes p ipi
us immaculatam gratiaz spiritalē regene
ratos.

De his que per incarnationē christi sunt
collata credentibus.

Lapi. XVII

¶ Tnt 7 alia multa que in christi incar
natione que superbis displicent: sa
lubriter intuenta atqz cogitāda sūt.

Sap. 12.

Rom. 8.

Ibidem.

Ibidem.

Quorum est vnum quod demonstratum est homini: quem locum haberet in rebus quas condidit deus: quando quidem sic deo conuigi potuit humana natura: vt ex duabus substantiis fieret vna persona ac p hoc iam ex tribus deo anima et carne: vt superbi illi maligni spiritus qui se ad decipiendum quasi ad adiuvandum medios interponunt: non ideo se audeant homini preponere: quia non habent carnem et maxime quia et mox in eadem carne dignatus est filius dei: ne ideo illi tanquam deos se coli persuadeant: quia videntur esse immortales. Deinde vt gratia dei in nobis sine vllis precedentibus meritis in homine christo commendaretur: quia nec ipse vt tanta vnitare deo vero iunctus vna cum illo persona: i. ipse homo assumptus: mox vt homo etiam deus filius dei fieret vllis est precedentibus meritis affectus. Sed ex quo esse homo cepit esse: ex illo est et deus vnde dictum est: Verbum caro factum est. Etiam illud est vt supbia hominis que maxime impedimento est: ne inheretur deo per tantam dei humilitatem redargui posset atque sanari. Dicatur homo quod longe recesserit a deo: et quod illi valeat ad medicinalem dolorem quando per talem mediatorem redit qui hominibus et deus diuinitate subuenit: et homo infirmitate conuenit. Quod autem maius obedientie nobis preberetur exemplum qui per inobedientiam perieramus: quam deo patri deus filius obediens versus ad mortem crucis. Quod premium tante obedientie vbi ostenderetur melius quam in carne tantum mediatoris que ad vitam resurrexit eternam. Pertinebat etiam ad iusticiam bonitatemque creatoris: vt per eandem rationalem creaturam superaretur diabolus quam se superasse gaudebat: et de ipso genere venientem quod genus originis viciata: per vnum tenebat vniuersum.

De natiuitate domini ex maria virgine et spiritu sancto. Capi. XVIII

Ibi. 2. Poterat enim vti que deus hominem alium de suscipere in quo esset mediator dei et hominum: non de genere illius ad quem qui peccato suo genus obligauit humanum: sicut ipsum quem primum creauit non de genere creauit alicuius. Poterat ergo vel sic: vel alio quo vellet modo creare vnum alium quo vinceretur victor prioris: sed melius iudicauit vt de ipso quod victum fuerat genere assumere hominem deus: per quem generis humani vinceret inimicum. Et tamen ex virgine cuius conceptum spiritus: non caro: fides: non libido peruenit. Nec interfuit carnis concupiscentia per quam seminantur et concipiuntur ceteri: qui tra-

hunt originale peccatum: sed ea penitus remotissima credendo: non concubendo sancta est secunda virginitas: vt illud quod nascebatur ex propagine primi hominis tantummodo generis non etiam criminis originem duceret. Nascebatur namque non transgressionis contagione viciata natura: sed omnium talium vicioz sola medicina. Nascebatur inquam homo nullum habens: nullum habiturus omnino peccatum: per quem renascerentur liberanda a peccato qui nasci non possunt sine peccato. Quis enim carnali concupiscentia que in genitalibus membris bene vtatur castitas coniugalibus: habet tamen motus non voluntarios quibus ostendit vel nullam se in paradiso ante peccatum esse potuisse: vel non talem fuisse si fuit: vt aliquando resisteret voluntati. Nunc autem illam talem esse sentimus vt repugnans legi mentis: etiam si nulla est causa generandi: stimulos ingerat coeundi: vt si ei ceditur: peccando satietur: si non ceditur dissentiendo frenet. Que duo aliena fuisse a paradiso ante peccatum: dubitare quis possit. Nam neque illa honestas faciebat aliquid indecorum: nec illa felicitas patiebatur aliquid impacatum. Opponebat itaque vt ista carnalis concupiscentia nulla ibi esset omnino: quando concupiebatur virginis partus in quo nihil dignum morte fuerat inuenturus: et eum tamen occisurum auctor mortis: auctoris vite morte vincendus. Victor primum adam et tenens genus humanum victus a secundo adam et amittens genus christianum: liberatum ex humano genere ab humano crimine: per eum qui non erat in crimine quis esset ex genere vt deceptor ille ab eo vinceret genere quod vincebat crimine. Et hoc ita gestum est vt homo non extollatur: sed qui gloriatur in domino gloriatur. Qui enim victus est: homo tamen erat: et ideo victus est: quia superbe deus esse cupiebat. Qui autem vicit et homo erat et deus: et ideo sic vicit natus ex virgine: quia deus humiliter non quod alios sanctos regebat illum hominem: sed gerebat. Hec tanta dei dona et si que alia sunt que de hac re nobis et querere nunc et differere longum est: nisi verbum caro fieret: nulla essent.

Verbum caro factum est quod est christus Iesus et sapientie thesauros in se habeat et scientie.

Capitulum XIX

Et autem omnia que per nobis verbum caro factum temporaliter et localiter fecit et prestitit secundum distinctionem quam demonstrare suscepimus: ad sciam pertinet non ad sapientiam. Quia autem verbum est sine tempore: sine loco: est patri coeternum et vbius totum: de quo si

Libe

Ioh. 1. quisq̄ potest q̄tum potest veracē pferre ser-
 monem: sermo ille erit sapiētie: ac p̄b. Cler-
 bum caro factū qd̄ est xp̄us iesus: ⁊ sapientie
 thesauros habet ⁊ scientie. Nam scribēs apo-
 stolus ad collossenses: **Uolo em̄ vos scire in-**
quit q̄tū certamen habeā p̄ vob: ⁊ p̄ his q̄ s̄
laodicie ⁊ quicūq̄ non viderunt faciē meam
in carne: vt cōsulerentur corda eoz: cōpulati in
caritate ⁊ in omnibus diuitijs plenitudinis in
rellectus ad cognoscendū mysteriū dei: qd̄ ē
xp̄us Iesus in quo sunt oēs thesauri sapientie
⁊ scientie dei absconditi. Quatenus nouerat
ap̄tus thesauros istos: q̄tum eoz penetraue-
rat ⁊ in eis ad q̄nta puenerat. quis potest nos
scē? Ego tñ scdm̄ id qd̄ scriptum est. Unicuiq̄
aut̄ nostrū dat̄ manifestatio sp̄s ad vtilitatē
aliq̄ quidē datur p̄ sp̄m̄ sermo sapiētie: aliq̄ ser-
mo scientie scdm̄ eundē spiritū: si ita inter se
distant hec duo vt sapiētia diuinis: sciētia hu-
manis attributa sit rebus: vtrūq̄ agnosco in
xp̄o ⁊ mecū oēs eius fideles. Et cū lego: vobis
caro factū est ⁊ habitauit in nobis: in verbo i-
telligo verbū dei filiū in carne agnosco verū
filiū hoīs filiū: ⁊ vtrūq̄ simul in vna p̄sona dei
⁊ hominis ineffabili gratie largitate p̄iūctuz.
Propter qd̄ sequit̄ ⁊ dicit. Et vidimus gl̄am
eius: gl̄am quasi vnigeniti a patre plenū gra-
tie ⁊ veritatis. Si gl̄am referamus ad scienti-
am: veritatē ad sapiētiā: puto nos ab illa du-
arum istaz rerū distinctione quā p̄mendau-
imus nō abhorre. In rebus em̄ p̄ temp̄ or-
tis: illa summa gratia est q̄ hō in vnitatē p̄so-
ne p̄iūctus est deo: in rebus vero eternis sum-
ma veritas recte tribuit̄ dei v̄bo. V̄bo vero idē
ip̄e vnigenitus a patre plenū gr̄e ⁊ veritatē
idactū est vt idē ip̄e sit in rebus p̄ nobis: tem-
poraliter gestis cui p̄ eandē fidē mūdāmur vt
eum stabiliter p̄templemur in rebus eternis.
Illi aut̄ p̄cipui gentiū philosophi qui inuisibi-
lia dei p̄ ea que facta sunt intellecta p̄spicere
potuerūt: tñ q̄ sine mediatore: i. sine homine
xp̄o philosophati sunt: quē nec venturū p̄phe-
tis: nec venisse ap̄tis crediderūt: veritatē de-
tinuerūt sicut de illis dictū est in iniquitate.
Nō potuerūt em̄ in his rerū infimis constitu-
ti: nisi querere aliqua media p̄ que ad illa q̄ i-
tellererūt sublimia puenirēt: atq̄ ita in dece-
ptores demones inciderūt p̄ quos factum ē:
vt immutarēt gl̄am incorruptibilis dei: in fili-
tudinem imaginis corruptibilis hoīs ⁊ volu-
crum ⁊ quadrupedū ⁊ serpentū. In talibus
em̄ formis etiā idola instituerūt siue coluerūt
Scientia ergo nostra xp̄ue est: sapia q̄ nostra
idē xp̄us est. Ip̄e nobis fidem de rebus ip̄a

libus inserit: ip̄e de sempiternis exhibet veri-
 tatem: p̄ ip̄m̄ p̄gimus ad ip̄m̄: tendim̄ p̄ scien-
 tiam ad sapiētiā: ab vno tamen eodemq̄
 xp̄o nō recedem̄ in quo sunt omnes thesau-
 ri sapientie ⁊ scientie absconditi. Sed nūc de
 scientia loquimur: post de sapiētia q̄tum ip̄e
 donauerit locuturi. Nec ista duo sic accipia-
 mus quasi nō licet dicere: vel istam sapiētiā
 que in rebus humanis est: vel illam sciaz que
 in diuinis: loquendi em̄ latiore cōsuetudine:
 vtraq̄ sapiētia: vtraq̄ scientia dici p̄t. **Null-**
lo mō tamen scriptū esset apud ap̄tin. Alij da-
tur sermo sapiētie: aliq̄ sermo scientie: nisi et
p̄prie singulis noibus hec singula vocarētur
de quoz distinctione nunc agimus.

Meminem posse sine fide ad veram beati-
 tudinem p̄uenire: **Capitulū XX**

An itaq̄ videamus quid sermo iste
 plix effecerit qd̄ collegerit quo p̄-
 uenerit. **Beatos esse se velle omniū**

hoim̄ est: nec tamen omniū est fides: quia cor-
 mūdante ad beatitudinem puenit. Ita fit vt
 p̄stam quā non omnes volūt ad illam tendē-
 dum sit quā nemo possit esse qui nolit. **Brōs**
esse se velle omnes in corde suo vidēt: tantaz
q̄ est in hac re nature hūane p̄spiratio: vt nō
fallatur hō qui hoc ex animo suo de aīo conij-
cit alieno. Deniq̄ omnes id velle nos noui-
mus. Adulti vero imortales se esse posse de-
sperāt: cū id qd̄ oēs volūt: id est beatos null-
aliter possit: volunt tñ etiā imortales esse si
possent: sed nō credēdo qd̄ possint: non ita vi-
uunt vt possint. Incessaria ē ergo fides vt be-
atitudinē cōsequamur: oibus humane natu-
re bonis: i. ⁊ animi ⁊ corpis. Hanc aut̄ fides in
xp̄o esse diffinitā: qui i carne resurrexit a mor-
tuis: non moriturus vltorius: nec nisi p̄ illum
quēq̄ liberari a diaboli dñatu p̄ remissionem
peccatoz. In cuius diaboli p̄tibus necesse est
miseram esse vitam: eandemq̄ p̄petuaz: que
mors est potius dicēda q̄ vita: eadez fides ha-
bet. De qua ⁊ in hoc libro sicut potui p̄ spacio
regis disputauit: cum iam ⁊ in quarto libro hui-
opus multa de hac re dixerim: sed ibi p̄pter a-
liud hic p̄pter aliud. Ibi scz vt ostenderem:
cur et quomodo xp̄us in plenitudine tempo-
ris a patre sit missus: p̄pter eos qui dicunt eū
qui misit: ⁊ eum qui missus est equales natu-
ra esse non posse. Hic autem ad distinguen-
dam actiuam scientiam a cōtemplatiua sapi-
entia: placuit quippe velut gradatim ascēden-
tibus in vtraq̄ requirere apud interiorē ho-
minem quandam sui cuiusq̄ generis trinita-
tem: sicut prius apud exteriorē questuim̄.

Colo. 2.

1. Cor. 12.

2. Cor. 3.

Act. 15.

Rom. 6.

Gal. 4.

vt ad illam trinitatem que deus est: p nostro
 Cor. 13 modulo: si tamen vel hoc possumus saltez in
 enigmate 7 per speculum contuendam exer-
 citatioze in his inferioribus rebus mente ve-
 niamus. Huius igitur verba fidei quisquis i
 solis vocibus memorie comendauerit nesci-
 ens quid significant: sicut solent qui grece ne-
 sciunt greca verba tenere memoriter: vel la-
 rina similiter: vel cuiusq; alterius lingue qui
 eius ignari sunt. Nonne habent quandam in
 suo animo trinitatem: q; 7 in memoria sunt il-
 li verbor; soni: etiam qm inde non cogitat 7 in-
 de formatur acies recordatiōis eius quando
 de his cogitat: 7 voluntas recordantis atq; co-
 gitantis vtrūq; coniūgit. Nullo modo tamē
 dixerimus istum cū hoc agit fm trinitatem in-
 terioris hominis agere: sed potius exterioris:
 q; id solum meminit 7 quādo vult: q; tum
 vult intruetur: quod ad sensum corporis per-
 tinet qui vocatur auditus: nec aliud q; corpo-
 raliū rerū: id est sonorū: tali cogitatioe ima-
 gines versat. Si autē qd verba illa significāt
 teneat 7 recolat: iam quidē aliquid interioris
 hominis agit: sed non dū dicendus vel putan-
 dus est viuere fm interioris hominis trinita-
 tem: si ea nō diligit que ibi pdicantur: p̄cipiū-
 tur: pmittūtur. P̄dest em̄ etiaz ad hoc tene-
 re atq; cogitare vt falsa esse existimans: cone-
 tur etiam redarguere. Voluntas ergo illa
 que ibi cōiungit ea que memoria tenebantur
 7 ea que in acie cogitatiois impressa sunt: im-
 plet quidē aliquā trinitatem: cum ipsa sit ter-
 tia: sed non fm eam viuatur: qm illa que cogi-
 tantur velut falsa non placeant. Cum autem
 vera esse credantur: 7 que ibi diligenda sunt
 diligūtur: iam fm trinitatem interioris homi-
 nis viuatur. Scdm hoc em̄ viuūt quisq; quod
 diligit. Quomō autem diligūtur que nesciūt
 tur: sed tamen credunt. Jam questio ista tra-
 ctata est in superioribus libris: 7 inuentū nemi-
 nem diligere qd penitus ignorat: ex his autē
 que nota sunt diligi: quādo diligi dicunt igno-
 ra. Nunc librū istum ita claudimus: vt admo-
 neamus q; iustus ex fide viuūt: que fides poi-
 lectiōem operatur: ita vt virtutes q; ipse qui-
 bus prudenter: fortiter: temperanter iusteq;
 viuūt: omnes ad eandem referantur fidez
 Non em̄ aliter poterunt vere esse virtutes q;
 tamen in hac vita non valent tm̄ vt aliquādo
 nō sit hic necessaria qualiūcūq; remissio pec-
 catorum: que non fit nisi p eum qui sanguine
 suo vicit principem peccatorū. Ex hac fide et
 tali vita quecūq; notiones sunt in animo fide-
 lis hominis: cum memoria continentur: 7 re-

cordatione inspiciuntur 7 voluntati placent
 reddunt quandam sui generis trinitatē. Sz
 imago dei de qua in eius adiutorio post loq-
 mur: nondum in ipsa est: qd tunc melius appa-
 rebit cum demonstratū fuerit: vbi sit qd in fu-
 turo volumine lector expectet.

Explicit liber tertiusdecimus.

Incipiunt capitula libri quartidecimi.

i	Que sit hominis vera sapientia
ij	De fide que licet ad eterna pducatur: temporalis tamen est: 7 cū ad eterna nitatem ventum fuerit cessatura:
iii	Quid illud sit animi: in quo dei imago perpetua ē: 7 eterne spēs trinitatis
iiii	Q; natura anime etiam deformis 7 misere: nec vitam nec dei imaginez possit amittere.
v	An etiam puuloz mētes nosse se pnt
vi	Q; mens hoīs sine cogitatione sibi met cōspicua esse non possit.
vij	Q; aliud sit aliquid non nosse: aliud non inde cogitare
viii	De pncipali mentis: in quo intuen- da est summe imago trinitatis
ix	An virtutes quibus ad eternitatē ten- ditur desinant: cū ad etna pduxerit
x	De cognoscibilibus tpalibus quoz alia cognitiōem nrām pueniūt: alia non pcedunt.
xi	An semp memoria p̄teritaz rex sit: an vero etiam p̄sentium.
xij	Qua facultate mēs rōnalis obtineat: vt in eo dei imago resplendeat.
xiii	De reminiscētia in deū: cuius semp capax est mentis natura.
xiiii	Q; etiā pua mens nec memoria sui caret: nec cogitatione: nec amore.
xv	De mutabilitate mentis hūane q; fit vt sicut misera facta est ex beata: ita beata possit esse ex misera
xvi	De reformatione mētis ad imagez dei 7 q; modis spūs appellatō diuisis assignetur naturis.
xvij	Quid sit inter regenerationē baptis- mi 7 renouationē q; p̄ficiat de die i di- em in agnitionem dei.
xviii	Posse etiā hoīez corpe imaginē dei accipi fm q; x̄bū caro factū ē: cuius i mortalitati oēs sc̄ti p̄formabuntur.
xix	Qua sui p̄tē hō ad imaginē 7 similitudinem dei factus sit ad quam proficēdo renouatur.

Liber

Aurelij Augustini episcopi liber quartus
decimus incipit.

Que sit hois vera sapientia.
Capitulum I.

n
Tunc de sapientia nobis e disse-
rendu no de illa dei q pculdu-
bio deus est (Nam sapia dei fi-
lius eius vnigenitus dicit) sed
loquemur de hois sapientia: ve-
ra tñ q fm deũ est: et verus ac p-
cipuus cultus eius est: que vno noie theose-
bia grece appellat. Qd nomē nostri sicut iā cō-
memorauimus volētes et ipi vno noie interp-
tari: pietatē dixerūt cū pietas apō grecos eu-
sebia vsitatus nūcupet. Theosebia vero qz
vno vbo pfecte non pōt: melius duobus iter-
pretat vt dicatur potius dei cultus. Hāc esse
hois sapiam: qd et in duodecimo huius opis
volumine iam posuim: scripture sancte au-
ctoritate demonstrat in libro serui dei iob: vbi
legitur dei sapias dixisse homini. Ecce pietas
est sapientia: abstinere autē a malis scia. Siue
etiā vt nonnulli de greco epistemen interpre-
tati sunt disciplina est q vtiqz a discēdo nomē
accepit vñ et sciētia dici pōt. Ad hoc em̄ queqz
res discit vt sciat. Quis alia notione in his q
p peccatis suis mala vnusquisqz patit vt cor-
rigat dici soleat disciplina. Tñ illud ē in epla
ad hebreos: Quis em̄ est filius: cui nō det di-
sciplinam pater eius: Et illud euidentius in ea-
dem. Omnis em̄ ad tps disciplina nō gaudij
videtur esse: sed tristicie: postea xō fructū pa-
cificū his q peā certant: reddet iusticie. De-
us ḡ ipse summa sapia: cultus autē dei sapientia
est hois de q nūc loquimur. Nam sapia huius
mūdi stulticia est apud deũ. Scdm hāc itaqz
sapiam q dei cultus ē: ait scā scriptura. Mul-
tudo sapientū sanitas est orb̄ terraz. Sed si
de sapia sapientū disputare ē qd agem. Nun-
qd nā pfiteri audebim sapiam: ne sit nra d il-
la ipudēs disputatio. Nōne terrebimur exem-
plo pythagore q cū ausus nō fuisset sapiam p-
fiteri: phm poti. i. amatozē sapie se esse rēdit-
a q id nomē exortū ita deinceps posterj placu-
it vt qralibet de reb ad sapiam p̄tinētib do-
ctrina qsqz vel sibi vñ alijs videre excellere si
nisi phus vocaret. An iō sapientē pfiteri taliū
hoim nullus audebat: qz sine vllō pctō puta-
bāt eē sapientē: hoc autē nra scriptura nō dic q
dicit. Argue sapientē et amabit te. Profecto
em̄ iudicat hē pctm: quē censet arguendum
Sed ego nec sic quidem sapientem me au-

dem pfiteri. Satis est mihi q etiaz ipi negare
nō pōt: esse etiā phi. i. amatozē sapie de sapia
disputare. Nō em̄ hoc illi facere destiterūt: q
se amatozē sapientie potius q sapientē esse p-
fessi sunt. Disputātes autē de sapia: diffinierūt
eā dicētes. Sapia est rex humanaz diuinarū
qz scia. Tñ ego q i libro supioze vtrariūqz rex
cognitiōem. i. diuinarū atqz humanarū et sa-
pientiā et sciam dici posse nō tacui. Tñ em̄ fm
hāc distinctiōem q dixit apls. Alij datur fmo
sapientie: aliū sermo scientie. Ista definitio di-
uidenda est: vt rerum diuinarum scientia p-
prie sapientia nuncupetur. Humanarum au-
tem proprie scientie nomē obtineat. De qua
volumine tertio decimo disputau: non vtiqz
quicquid sciri ab homine potest in rebus hu-
manis vbi plurimū superuacue vanitat: et no-
xie curiositatis est huic scientie tribuens: sed
illud tantum mō quo fides saluberrima que
ad veram beatitudinem ducit: gignitur: nu-
tritur: defenditur: roboratur. Qua scientia
non pollent fideles plurim: q̄uis polleat ipa
fide plurimum. Aliud est em̄ scire tantum mō
quid homo credere debeat propter adipiscē-
dam vitam beatā: que non nisi eterna est: ali-
ud autem scire quemadmodū hoc ipm et pijs
opituletur: et contra impios defendatur: quā
proprio appellare vocabulo scientiaz videtur
apostolus. De qua prius cum loquerer: ipam
precipue fidem commendare curau: a tem-
poralib eterna breuiter distinguens: atqz ibi
de temporalibus differēs: eterna vero in hūc
librum differens etiam de rebus eternis fidē
temporalem quidem et temporaliter in credē-
tium cordibus habitare: necessariū tamen p-
pter adipiscenda ipsa eterna esse monstraui.
Fidem quoqz de temporalibus rebus quas p
nobis eternus fecit: et passus est i homie: quē
temporaliter gessit atqz ad eterna prouexit:
ad eandem eternozum adeptiōem prodesse
differui: virtutesqz ipas quibus in hac tempo-
rali mortalitate: prudenter: fortiter: tempe-
rante et iuste viuatur: nisi ad eandem licet te-
poralem fidem: que tamen ad eterna perdu-
cit referantur: veras non esse virtutes.

De fide que licet ad eterna perducatur: tem-
poralis tamen est: et cum ad eternitatem vē-
tum fuerit cessatura.

Capitulum II

q
Claproppter qm̄ sicut scriptum ē qz 2. Cor. 5
diu sumus in corpore peregrinamur
a domino: per fidem enī ambulam
non per speciem. Profecto quamdiu iust ex
Abac. 2

fide viuit: quous scdm hominem interiorez viuat: licet p eandē tpe ad veritatē nitatur et tendat ad eterna: tñ in eiusdē fidei temporalis retentione: cōtemplatiōe: dilectione nondū talis est trinitas vt dei iam imago dicenda sit: ne in rebus tpalib⁹ cōstituta videatur q̄ cōstituēda est in eternis. Abens quippe humana cū fidem suā videt q̄ credit qd̄ nō videt: nō aliqd̄ sempiternū videt. Nō em̄ semp hoc erit: qd̄ vtiq̄ nō erit qñ ista pegrinatōne finita qua pegrinamur a dño vt p fidē ambulare necesse sit: spēs illa succedet p quā vt debimus facie ad faciē sicut mō nō vidētes: tñ qz credimus videre merebimur atqz ad spēs nos p fidez pductos esse gaudebimus. Neqz em̄ iam fides erit qua credant q̄ nō videntur sed spēs qua videant que credebant. Tūc q̄ et si vite huius mortalitatis transactē meminermus et credidisse nos aliqñ que nō videbam⁹ memoriter recoluerimus: in pteritis atqz trāactis deputabit fides ista non in p̄sentibus rebus semperqz manētib⁹: ac p hoc etiā trinitas ista que nūc in eiusdem fidei p̄sentis ac manentis memoria cōtuitu dilectiōe cōsistit tūc transacta et p̄terita repietur esse nō pmanens. Ex quo colligit vt si iaz imago dei ē ista trinitas: etiā ip̄a non in eis que semp sunt sed in rebus sit habenda transeuntib⁹.

Quid illud sit animi in quo dei imago perpetua est et eterne spēs trinitatis. **Lapi. III.**

Vt aut vt cū anime natura sit immortalis: nec ab initio quo creata ē vnq̄ deinceps esse desistat id q̄ nihil melius habet nō cū ei⁹ immortalitate pduret. Quid vero melius in eius natura creatū est: q̄ q̄ ad sui creatoris imaginem facta est: Nō igitur in fidei retentione: cōtemplatiōe: dilectione: que non erit sp̄: sed in eo q̄ semper it̄ ueniēda est quā dici oporteat imaginē dei. an adhuc vtrū ita se res habeat aliqñ diligent⁹ atqz obstrus⁹ p̄scrutabimur? Dicit em̄ potest nō p̄ire istam trinitatē: etiā cū fides ip̄a transierit: qz sicut nunc eam et memoria tenemus et cogitatione cernimus: et volūtate diligimus: ita etiā tūc cū eam nos habuisse memoria tenebimus et relemus: et hoc vtrūqz tertiavolūtate iūgem⁹ eadē trinitas pmanebit. Quā si nullū in nobis q̄si vestigiū transiēte reliquit: p̄fecto nec in memoria nostra eius aliqd̄ habebimus q̄ recurramus eam p̄teritam recordantes atqz id vtrūqz intentione tertia copulantes: et qd̄ erat scz in memoria nō inde cogitantibus nobis: et qd̄ inde cogitatione format. Sed qui hoc dicit nō discernit aliam nūc esse

trinitatem quādo p̄sentem fidem tenem⁹ videmus amamus in nobis aliam tūc futurā qñ non ip̄am sed eius velut imaginariam vestigiū in memoria reconditū recordatiōe cōtuebimur: et duo hec: id est qd̄ erat in memoria retinentis et qd̄ inde imp̄m̄ in acie recordantis: tertia volūtate iungemus. Quod vt possit intelligi: sumamus exemplū de corpali bus rebus de quibus in libro vndecimo satis locuti sumus. Nempe ab inferioribus ad superiora ascendētes: vel ab exterioribus ad interiora ingrediētes: p̄mam reperimus trinitatem in corpe qd̄ videt et acie vidētis: que cum videt inde format et in volūtate intentione que vtrūqz p̄iūgit: huic trinitati s̄tem cōstituam⁹ eū fides que nūc inest nobis tanq̄ corpus illud in loco: ita in nra memoria cōstituta est: de q̄ informatur cogitatio recordantis: sicut ex illo corpe acies intuentis. Quibus duob⁹ vt trinitas impleat annumerat tertia voluntas: q̄ fidem in memoria p̄stitutam et quandā ei⁹ effigiem in cōtuitu recordatiōis imp̄ssam cōnectit et p̄iūgit: sicut i illa corpali trinitate visio nis formam corpis qd̄ videt et cōfirmationez que sit in cernētis aspectu cōiūgit intētio voluntatis. Faciamus ergo corpus illud qd̄ cernebatur interisse dilapsū nec eius remansisse aliqd̄ in vllō loco: ad qd̄ videndū recurrat aspectus. Nunqd̄ qz imago rei corpali iam transacta atqz p̄terite remanet in memoria: vnde informet recordat⁹ obtur⁹: atqz id vtrūqz tertiavolūtate iungat eadez trinitas esse diceuda est: que fuerat qñ species in loco positi corpis videbat⁹: Nō vtiqz sed p̄orsus alia. Nam p̄ter qd̄ illa erat extrinsecus: hec intrinsecus: illam p̄fecto faciebat spēs p̄sentis corpis: hanc imago p̄teriti. Sic et in hac rede qua nūc agimus et p̄p̄ quā purauim⁹ adhibēdum illud exemplū: fides que nunc in animo nostro est: velut illud corpus in loco dum tenetur aspicitur: amatur: quādā efficit trinitatem: sed non ipsa erit quando fides hec in animo sicut corpus illud in loco iam non erit. Que vero tunc erit quando eam recordabimur in nobis fuisse non esse: alia p̄fecto erit: hanc em̄ que nunc est facit res ip̄a p̄sens et in animo credentis affixa: at illam qui tunc erit faciet rei p̄terite imaginatio in recordantis memoria derelicta. Nec illa igitur trinitas q̄ nūc nō est: imago dei erit: nec ista imago dei est que tunc non erit. Sed ea est inuenienda in anima hominis: id est rationali: siue intellectuali imago creatoris que immortaliter i mortalitati eius est insita.

Libe

De natura anime etiam deformis et miser:
nec vitam: nec dei imaginem possit amittere

Capitulum III.

Am sicut ipsa immortalitas anime
fm quēdam modū dicit. I habet q̄p
pe et anima mortē snā: cum vita bea-
ta caret q̄ vera aīe vita dicēda est. Sed imor-
talis ideo nūcupat: qm̄ qualicūq; vita etiam
si miserima est: nunq̄ desinit viuere. Ita q̄
uis rō vel intellectus nūc in ea sit sopitus nūc
paruus nūc magnus appareat: nunq̄ nisi rō
nalis et intellectualis est anima hūana: ac p̄ h̄
si fm hoc facta est ad imaginē dei: qd̄ vti rōne
et intellectu ad intelligendū et spiciendū deū
pōt: p̄fecto ab inirio q̄ esse cepit ista tā magna
et mira natura: siue ita obsoleta sit hec imago
vt pene nulla sit: siue obscura atq; deformis:
siue clara et pulcra sit: semp̄ est. Deniq; defor-
mitatē dignitatis eius miserās diuina scriptu-
ra: q̄q̄ inq̄t in imagine dei ambulat hō: tamē
vane p̄turbat. Thesaurizat et nescit cui p̄gre-
bit ea: nō itaq; imagini dei vanitatez tribue-
ret: nisi deformē cerneret factā. Nec tm̄ vale-
ret illā deformitatē vt auferat qd̄ imago ē: sa-
tis ostendit dicēdo: q̄q̄ in imagine dei ambulet
hō. Quapropter ex vtraq; pte veraciter pro-
nūciari pōt ista snā. vt quēadmodū dictū est
q̄q̄ in imagine dei ambulat hō: tm̄ vane p̄tur-
batur ita dicat: q̄q̄ vane cōturbat hō tamen
in imagine dei ambulat. Q̄q̄ em̄ magna na-
tura sit tm̄ vitari potuit. qz summa nō ē et q̄q̄
vitari potuerit. qz summa non est tm̄ qz sum-
me nature capax ē et esse p̄iceps pōt: magna
natura est. Queram? igit̄ in hac imagine dei
quādā sui generis trinitatē adiuuāte ip̄o qui
nos fecit ad imaginē suā. nō em̄ aliter possu-
mus h̄ salubriter inuestigare. et fm sapientiaz
q̄ ab illo est aliqd̄ inuenire. Sed ea q̄ in sup̄io-
ribus libris et maxime in decimo de aīa huma-
na vel mēte dixim? si lectoris vel memoria te-
neantur atq; recolant: vel diligētia in eis de-
locis in q̄bus cōscripta sunt recenscant: nō h̄
desiderabit plixiorē de rei tante inq̄sitōe ser-
monem. Inter cetera q̄ in li. x. diximus. Hōis
mentē nosse semetip̄am. Nihil em̄ tam nouit
mens q̄ id qd̄ sibi p̄esto est. Nec mēti magis
quicq; p̄esto est q̄ ip̄a sibi. Et alia satis quan-
tū visum est adhibuimus documenta: quibus
hoc certissime probaremus.

Ps. 38.

Ubi. 5.

Ubi. 5.

Ubi. 5.

Sen. j

An etiā paruulorū mentes nosse se possint
Capitulum V.

Quid itaq; dicendum est de infantis
mente ita adhuc paruuli et in taz mā-
gna dimersi rerū ignorantia: vt illi-

uis mentis tenebras: mens hominis que ali-
quid nouit exhorreat. An etiam ip̄a se nosse
credēda est: sed intentā nimis in eas res q̄s
p̄ corp̄is sensus: tanto maiore q̄to nouiore ce-
pit delectatione sentire nō ignorare se potest
sed cogitare se nō pōt. Quāta porro intentō-
ne in ista que foris sunt sensibilia feratur: vel
hinc solū conijci pōt: qd̄ lucis huius haurien-
de sic auida est: vt si quis q̄ min? caut? aut ne-
sciēs qd̄ inde possit accidere: nocturnū lumē
posuerit vbi iacet infans in ea pte ad quā ia-
cent? oculi possint retorqueri: nec ceruix pos-
sit inflecti sic eius inde nō r̄ mouet aspectus
vt nō nullus ex h̄ etiā strabones fieri noueri-
mus eam formā tenentib? oculis quā teneri
et mollib? p̄suerudo qd̄ dāmō infixit. Ita et in a-
lios corp̄is sensus quātum sunt illa etas in-
tentione se quasi coartant anime paruulorū
vt quicquid per carnem offendit aut allicit:
hoc solum abhorreant vehementer aut ape-
tant: sua vero interiora non cogitent nec pos-
sunt admoneri vt hoc faciant quia nondū ad-
monentis signa nouerūt vbi p̄cipuū locū ver-
ba obtinent que sicut alia prozsus nesciūt
autem aliud sit non se nosse: aliud nō se cogi-
tare: iam in eodem volumine ostendim?. S; hanc
etatem omittamus que nec interroga-
ri potest quid in se agatur et nos ipsi eius val-
de oblitū sumus. Hinc tantū certos nos esse
suffecerit: qz cum homo d̄ animi sui natura co-
gitare potuerit atq; iuuenire qd̄ verum est: a
libi nō inueniet q̄ penes seip̄m. Inueniet au-
tem non qd̄ nesciebat sed vnde nō cogitabat
Quid em̄ scimus si qd̄ est in nostra mente ne-
scimus: cum omnia que scimus non nisi i mē-
te scire possumus.

Quis mens hoīs sine cogitatione sibi mēte cō-
spicua esse non possit.

Lapi. VI.

Antea est tamē cogitatio vis vt nec
ip̄a mens quodam mō se in consp̄cū
suo ponat nisi qm̄ se cogitat: ac p̄ h̄ ita
nihil in cōsp̄ctu mentis est: nisi vñ cogitatur
vt nec ip̄a mens qua cogitatur q̄cqd̄ cogitat
aliter possit esse in cōsp̄ctu suo: nisi seip̄az co-
gitādo. Quō aut̄ qm̄ se nō cogitat in consp̄cū
suo nō sit: cū sine seip̄a nūq̄ esse possit: q̄si aliud
sit ip̄a aliud consp̄ctus eius inuenire nō pos-
sum. Hoc quippe de oculo corp̄is: nō absurde
dicitur. Ip̄e quippe oculus loco suo fixus est i
corpore: aspectus autem eius in ea que extra
sunt tenditur: et vsq; in sydera extendit. Nec
est oculus in consp̄ctu suo: qm̄ quidē non cō-
spicit seip̄sum nisi in speculo obiecto: vnde iā
locuti sumus. Quod nō fit vtiq; qm̄ se mēs in

suo conspectu sui cogitatione constituit. Nunquid ergo alia sua parte: aliam partem suam videt: cum se conspiciat cogitando: sic alijs membris nostris quae sunt oculi: alia membra nostra conspiciamus quae in nostro potest esse conspectu? Quid dici absurdius vel sentiri potest? Unus igitur auferatur mens nisi a se ipsa: et ubi ponitur in conspectu suo nisi a se ipsam. Non ergo ibi erit ubi erat quando in conspectu suo non erat: quod hic posita: inde sublata est. Sed si conspicienda migrabit conspectura ubi manebit? An quasi geminat ut et illic sit et hic: et ubi conspiciere et ubi conspici possit et in se sit conspiciens a se conspiciua nihil horum nobis veritas persultra refidet: quoniam quoniam isto modo cogitamus non nisi corporum: fictas imagines cogitamus quod mentem non esse paucis certissimum est membris a quibus potest de hac re veritas consuli. Proinde restat ut aliquid pertinet ad eius naturam sit conspectus eius? et in ea quae se cogitat non quasi per loci spatium: sed incorporea persione reuocet. Locus vero si se cogitat non sit quidem in conspectu suo: nec de illa suus formae obrutus: sed tamen nouerit se tamquam ipsa sit sibi memoria sui. Sicut multarum disciplinarum primum ea quae nouit eius memoria continent: nec est inde aliquid in conspectu mentis eius nisi ut cogitat: cetera in arcana quaedam notitia sunt recedente quae memoria nuncupatur. Sed trinitatem sic praedabamus ut illud ubi formae cogitantis obrutus in memoriam ponere? Ipsam vero praeformationem tanquam imaginem quae inde impletur et illud quod utriusque coniungitur amoris seu voluntatis. Adhuc igitur quoniam cogitatione se conspiciat intelligit se et recognoscit: gignit ergo intellectum hunc et cognitionem suam. Res quippe incorporea intellecta conspiciuntur et intelligenda cognoscuntur. Recita sane gignit istam notitiam suam mens: quod cogitatio intellecta se conspiciat tanquam sibi ante incognita fuerit. Sed ita sibi nota erat: quae admodum note sunt res quae memoria continent: etiam si non cogitentur quoniam dicimus hominem nosse se: etiam cum de alijs rebus non de litteris cogitat. Haec autem duo gignens et genitum dilectione tertia copulantur: quae nihil est aliud quam voluntas fruendo aliquid appetens vel tenens. Sed etiam illis tribus nominibus insinuanda mentis putauimus trinitatem memoria intelligentia voluntate. Sed quoniam mentem spiritus sui meminisse semperque se ipsam intelligere et amare: quis non spiritus se cogitare discretam ab eis quae non sunt quod ipsa est circa eiusdem libri decimi finem diximus. Querendum est quae nomen ad cogitationem pertineat intellectus notitia vero cuiusque rei quae inest menti etiam quoniam non de ipsa cogitat: ad solam dicat memoriam pertinere. Si enim haec ita est non habebat haec tria ut et sui me-

minisset et se intelligeret et amaret. Sed meminerat tantum sui et postea cum cogitare se cepit: tunc se intellexit atque dilexit.

Quod aliud sit aliquid non nosse aliud non inde cogitare.

Capitulum VII

Propter diligentius illud considerem exemplum quod adhibuimus: ut consideretur aliud esse rem quam si nosse: aliud non cogitare fierique posse: ut nouerit homo aliquid quod non cogitat quoniam aliud de non inde cogitat. Quae ergo vel plurimum disciplinarum perit quoniam una cogitat: aliam vero vel alias etiam si non cogitat: nouit tamen. Sed nunquid recte possumus dicere: iste musicus nouit quidem musicam sed nunc eam non intelligit: quod eam non cogitat intelligit autem nunc geometriam: haec enim nunc cogitat absurda est quae apparet ista sententia. Quid etiam illa si dicamus: iste musicus nouit quidem musicam sed nunc eam non amat quoniam eam non cogitat: amat autem geometriam quoniam nunc ipsam cogitat nonne istud absurda est? Rectissime vero dicimus: iste quae conspiciat de geometria disputantem etiam profectus est musicus. Nam et meminit discipline eius et intelligit eam et diligit: sed quis eam nouerit et amet nunc illam non cogitat quoniam geometriam de qua disputat cogitat. Hinc admonemur esse nobis in abdito mentis quaedam rerum quasdam notitias et tunc quodammodo praecedere in medium atque in conspectu mentis velut apertius constitui quando cogitantur. Tunc enim se ipsa mens et meminisse et intelligere et amare inuenit: et ubi non cogitabat quoniam aliud cogitabat. Sed ubi diu non cogitauerim? et unde cogitare nisi commoniti non valeamus: id nos nescio quo eodemque mirum modo si potest dici: scire nescimus. Denique recte ab eo quod commemorat ei cui commemorat dicitur. Scis hoc sed scire te nescis. Commemorabo et inuenies te scientem quod te nescire putaueras. Id agunt et littere quae de his rebus conscriptae sunt quas res duce ratione veras esse inuenit lector: non quas veras esse credit ei quae scripsit: sicut legitur historia sed quas veras esse etiam ipse inuenit siue apud se: siue in ipsa mentis luce veritate. Qui vero nec admonitus valet ista conuerti: magna cecitate cordis tenebris ignorantie dimersus est alius et mirabilior diuina ope indiget ut possit ad veram sapientiam peruenire. Propter hoc itaque volumus de cogitatione adhibere quaecumque documentum quo possit ostendi quod ex his quae memoria continentur recordatis acies in formam et tale aliquid gignatur ubi homo cogitat quae in illo erat ubi ante cogitationem meminerat: quod sa-

Liber

cilius dinoscitur quod tpe accedit: et ubi pars plem spacio tps antecedit. Nam si nos referamus et interiorem mentis memoriã quã sui meminit et interiorem intelligentiã qua se itelligit: et interiorem volũtatem quã se diligit ubi trã simul sunt: et siml' semp fuerũt ex quã esse ceperunt: siue cogitarent: siue nõ cogitarentur videbitur quidẽ imago illius trinitatis: et ad solam memoriã pertinere: sed quã ibi vbi esse sine cogitatione non potest. Cogitatio enim omne quod dicimus etiã illo interiore vbo quod ad nullus gentis pertinet linguã: in tribus potius illis imago ista cognoscit memoria scz intelligentia volũtate. Hanc autem non dico intelligentiã qua intelligimus cogitantes: i. quã eis repertis que memorie p̄sto fuerat: sed nõ cogitabantur: cogitatio nra format et eam volũtatem siue amorem vel dilectionẽ quã istam plem pentem: quã coniungit et quodãmodo vtriusque cõis est. Hinc factũ est vt etiã p̄ exteriora sensibilia quã p̄ oculos carnis vident: legentũ ducerẽ tarditatẽ: i. x. scz libro atq; inde cũ eis ingrederer ad hominis interioris eam potentiã quã rõcinat de tpa: libus rebus differens illam p̄ncipaliter dñantem quã p̄templat eternitas: atq; id duobus voluminib; egi duodecimo vtriusque discernens quorũ vnũ est superius: alter inferius quod superiori eẽ subditũ debet. Tertio decimo autem de munere inferioris quã humanarũ reũ scia salubris continetur: vt in hac tpa vita id agamus quã cõsequimur eternam: quã potuiveritate ac breuitate differunt: quã quidẽ rem tam multiplicẽ atq; copiosam multorũ atq; magnorũ disputationib; multis magnisq; celebratã vno strictam volumine inclusi: ostendens etiã in ipsa trinitate sed nondum que dei sit imago dicenda.

De p̄ncipali mētis in quo intuenda est summe imago trinitatis.

Capitulum VIII

¶ Tunc vero ad eam iam puenimus in disputatione ubi p̄ncipale mentis hũane quã nouit deũ vel potest nosse cõsiderandũ suscepimus vt eo reperiamus imaginẽ dei: quãuis enim mens humana non sit eius nature cuius est deus: imago tñ nature eius qua natura melior nulla est ibi quã rãda: et iuendenda eĩ nobis quo etiã natura nra nihil habet melius: sed p̄us mens in seipsa p̄siderãda eĩ anteqũ sit p̄iceps dei: et in ea reperienda est imago eius. Diximus enim eam et si amissa dei p̄cipatione obsoletam atq; deformẽ: dei tñ imaginẽ p̄manere. Eo quippe ipse imago eius est: quo eius capax est: eiusq; p̄iceps esse potest: quod tam magnũ bonũ nisi p̄ hũc quã imago eius est intelligi non potest. Ecce ergo mens meminit

fui: intelligit se: diligit se: hoc si cernimus: cernimus trinitatem: nondũ quidem deũ: sed iam imaginẽ dei. Non foris insecus accepit memoria quod teneret nec foris inuenit quod aspiceret intellectus sicut corpis oculus. Nec ista duo velut formã corpis et eam quã inde facta est in acie cõtuentis voluntas foris iunxit. Nec imaginẽ rei quã foris visa est quodãmodo raptam et in memoriã recõditam cogitatio cũ ad eã cõuerteret inuenit: et inde formatus est recordantis obtutus: iungente vtriusque tertiam volũtate sicut in eis ostendebamus trinitatibus fieri: que in rebus corporalibus reperiebant: vel ex corpibus p̄ sensum corpis introsus quodãmodo trahabant. De quibus oĩbus in libro xi. disseruimus. Nec sicut fiebat vlt̄ apparebat quã de illa scientia differẽbam: iam in hoĩs interioris opibus p̄stituta que distinguẽda fuit a sapientia. Cũ que sciunt velut aduenticia sũt in animo: siue cognitione historica illata: vt facta et dicta: quã tpe paguntur et transeũt: vlt̄ in natura reũ suis locis et regionibus p̄stituta sũt siue in ipso hoĩe que nõ erant oriũtur: aut alijs docẽtib; aut cogitationibus p̄p̄ijs sicut fides quas plurimũ in li. xiiij. cõmendauimus: sicut virtutes quibus si vere sunt in hac mortalitate ideo bene viuunt: vt beate in illa que diuinitus p̄mittitur immortalitate viuatur. Hec atq; hũmõĩ habent in tpe ordinẽ suũ: in quã nobis trinitas memorie visionis et amoris facilius apparebat. Nam quedam eorũ pueniunt cognitionẽ discentiũ. Sunt enim cognoscibilia et anteqũ cognoscant sui que cognitionẽ in discentiũ signunt. Sunt autem vel in locis suis: vel quã tpe p̄terierũt: quãuis quã p̄terierũt nõ ipsa sint: sed eorũ quãdã signa p̄teritorũ quib; visis vel auditis cognoscant fuisse atq; trãfisse. Que signa vlt̄ in locis sita sunt sicut monumenta mortuorũ et quãcunq; sũta vel in litteris fide dignis: sicut eĩ oĩs grauis et approbande auctoritatũ historia vel in animis eorũ qui ea iam nouerũt: eis quã p̄ iam nota et alijs vtriusque sunt noscibilia quorũ sciam pueniunt et qui ea nosse illis quib; nota sunt docentibus p̄nt. Que oĩa et quã discuntur quãdã faciunt trinitatem specie sua que noscibilis fuit: etiam anteqũ nosceret: eiq; ad iuncta cognitione discantis quã tũc esse incipit quã discitur ac tertiam volũtate que vtriusque coniungit. Et cũ cognita fuerint alia trinitas dũ recolunt sit iam interius in ipso aĩo ex his imaginibus que eorũ discerent sũt imp̄sse in memoria et in formatione cogitationis ad ea puerulo recordantis aspectu et ex volũtate quã tertiam duo ista cõiungit. Ea vero que oriũtur in aĩo

vbi non fuerunt: sicut fides: et cetera hmoi: et si aduenticia videntur cum doctrina inferunt non tamen foris posita vel foris peracta sunt sicut illa que creduntur: sed intus omnino in ipso animo esse ceperunt. Fides enim non est quod creditur: sed que creditur: et illud creditur: illa respicitur. Et quod esse cepit in animo qui iam erat animus antequam ista esse cepisset: aduenticiam quidam videtur et in preteritis habebit: quoniam succedente specie iam esse destiterit: aliamque nunc trinitatem facit per suam presentiam retenta: respecta: dilecta: aliamque tunc facit per quoddam sui vestigium quod in memoria preteritis deseriit: sicut iam supra dictum est.

An virtutes quibus ad eternitatem tendunt desinant cum ad eterna perduxerint. **Ca. IX.**

Primum autem tunc etiam virtutes quibus in hac mortalitate bene viuunt: quia et ipse incipiunt esse in animo: que cum sine illis prius essent tamen animus erat: desinant esse cum ad eterna perduxerint: nonnulla questio est. Qui busdam enim visum est desituras: et de tribus quibus prudentia fortitudine: temperantia cum hoc dicitur non nihil dici videtur. Iusticia vero immortalis est: et magis tunc proficiet in nobis: quam esse cessabit. De omnibus tamen quattuor magnus auctor eloquentie tullius in hortensio dialogo disputans. Si nobis inquit cum ex hac vita migrauerimus in beatorum infulis immortalis eum: ut fabule ferunt degere liceret: quod opus esset eloquentia: cum iudicia nulla fierent: aut ipsis etiam virtutibus nec enim fortitudinis egeremus nullo proposito aut labore aut periculo: nec iusticia: cum esset nihil quod appetere alicui: nec temperantia que regeat eas que nulle essent libidines: nec prudentia quid egeremus nullo delecto proposito bonorum et malorum. Una igitur essemus beati cognitione nature et scia qua sola etiam deorum est vita laudanda. Ex qua intelligi poterit cetera necessitatis esse unum hoc voluntatis. Ita ille tantus orator cum prophetiam predicaret recolens ea que a philosophis acceperat et perspicere ac sua ueritate explicans in hac tantum vita quam videmus erroribus et erroribus plena: omnes quattuor necessarias dixit esse virtutes: nullam vero earum cum ex hac vita emigrauerimus si liceat ibi viuere ubi viuunt beate. Sed bonos animos sola beatos esse cognitione et scia: hoc est contemplatione nature: qua nihil est melius et amabilius: ea est natura que creauit omnes ceteras instituitque naturas. Cui regenti esse subditum si iusticie immortalis omnino iusticia nec in illa esse beatitudine desinet sed talis et tanta erit ut perfectior: et maior esse non possit. Fortassis et alie tres virtutes prudentia sine ullo iam periculo erroris: fortitudo sine molestia toleran-

dorum malorum: temperantia sine repugnatione libidinum: erunt in illa felicitate: ut prudentie sit nullum bonum deo proponere ut sequere fortitudinis: ei firmissime coherere: temperantie nullo defectu noxio delectari. Hunc autem quod agit iusticia in subueniendo miseris quod prudentia in precauendis insidiis quod fortitudo in preferendis molestiis: quod temperantia in coercendis delectationibus prauis non ibi erit ubi nihil omnino mali erit: ac per hoc ista virtutum opera que huic mortali vite sunt necessaria: sic fides ad quam referenda sunt: in preteritis habebuntur. Et aliam nunc faciunt trinitatem: cum ea presentia tenemus: aspiciamus: amamus: aliam tunc factura sunt: cum ea non esse: sed fuisse quedam eorum vestigia que pretereundo in memoria derelinquent reperiemus: quia et tunc trinitas erit cum illud qualecunque vestigium et memoriter retinebitur: et agnosceat veraciter et hoc utriusque tertia voluntate iungetur.

De cognoscibilibus temporalibus: quorum alia cognitionem nostram preueniunt: alio non procedunt. **Capitulum X.**

Haec omnium istarum quas commemoramus temporalium reum scientia: quedam cognoscibilia et cognitionem interpositione temporis antecedunt sicut sunt ea sensibilia que iam erant in rebus antequam cognoscerentur vel ea omnia que per historiam cognoscuntur. Quedam vero simul esse incipiunt: velut si aliquid visibile quod omnino non erat: ante nos oritur: cognitionem nostram utriusque non precedit: aut si aliquid sonet ubi adest auditor: simul perfectio incipiunt esse simulque desinunt et sonus et etiam auditus. Verum tamen siue tunc precedat: siue simul esse incipiant cognoscibilia cognitionem gignunt: non cognitione gignuntur. Cognitione vero facta cum ea que cognoscimus posita in memoria recordatione reuiuiscunt: quod non videat potest esse tunc in memoria retentione quam recordatione visionem: et huiusmodi utriusque tertia voluntate iudicium. Porro autem in mente non sic est. Heque enim aduenticia sibi ipsa est quasi ad seipam que iam erat venerit aliunde: eadem ipsa que non erat: aut non aliunde eadem ipsa que non erat: aut non aliunde venerit: sed in se ipsa que iam erat nata sit ea ipsa que non erat: sicut in ipso homine que non erant oriuntur: aut aliis docentibus: aut cogitationibus propriis: sic fides: sicut virtutes: sicut in matre que iam erat oritur fides que non erat. Aut post cognitionem sui recordando seipam velut in memoria sua constitutam videt: si que non ibi fuerit antequam seipam cognosceret: cum perfectio ex quo esse cepit nunquam sui meminisse: nunquam se intelligere: nunquam se

Liber

amare destiterit: sicut iam ostendimus: ac p̄b
q̄n ad seip̄am cognitione p̄uertit: sit trinitas.
in q̄ iam ⁊ verbū possit intelligi. Formā q̄p
pe ex ip̄a cognitio volūtate vtrūq; iungente.
Ibi ergo magis agnoscendo ē imago q̄ q̄rim⁹

An semp̄ memoria p̄teritarum rerū sit: an
etiam presentium. **Capitulum XI.**

Ed dicit aliquis. Nō ē ista memoria

q̄ mens sui meminisse p̄hibet: q̄ sibi sp̄
est p̄ns. Memoria em̄ p̄teritorū ē nō

p̄sentium. Nam quidā cū de virtutibus agerēt
in quibus est etiā tullius: in tria ista prudētia
diuiserūt: memoriā intelligentiā p̄videntiā.
Memoriā sc̄z p̄teritis: intelligentiā p̄sētibus.
p̄videntiā rebus tribuētes futuris: quā n̄ ha
bent certam nisi p̄sc̄j futurorū q̄ nō est mu
nus hoim nisi detur desup: vt p̄phetis. Unō

Sap. 9. Scriptura: sapiētie de hoibus aliens. Logitati
ones inq̄t mortaliū timide ⁊ incerte p̄viden
tie nostre. Memoria x̄o de p̄teritis: ⁊ intelli
gentia de p̄sētibus certa est: sed p̄sētib⁹ vt
q; corp̄alibus rebus. Nam corp̄ales corp̄aliū
p̄sētes sunt aspectibus oculoꝝ. Sed q̄ dicit
memoriā nō esse p̄sentiū: attēdat quemadmo
dū dictū sit in ip̄is secularibus l̄ris: vbi maior
fuit cure x̄boꝝ integritas q̄ veritas rex: nec
talia passus vlyxes oblitusve sui est ithacus.
discrimine tanto. Virgilius em̄ cū sui nō obli
tū diceret vlyxem: qd aliud itelligi voluit nisi
q̄ meminere sui. Lū q̄ sibi p̄ns esset: nullo mō
sui meminisset nisi ad res p̄sētes memoria p̄
tineret. Quapropter sicut in rebus p̄teritis ea
memoria dicit qua sit vt valeat recolī ⁊ recor
dari: sic in re p̄sēti q̄ sibi est mens: memoria si
ne absurditate dicenda est q̄ sibi p̄sto ē vt sua
cogitatione possit intelligi ⁊ vtrūq; sui amo
re coniungi.

Qua facultate mens rationalis obtineat
vt in ea dei imago resplendeat. **Lapi. XII.**

Ec igit trinitas mētis non p̄pterea
dei ē imago: qz sui meminit mēs ⁊ in

telligit ac diligit se: sed qz p̄t etiam
meminisse ⁊ intelligere ⁊ amare a quo facta ē
Qd cū facit: sapiēs ip̄a sit: si aut nō facit etiam
cū sui meminit: seseq; intelligit ac diligit stul
ta est. Admeminerit itaq; dei sui ad cui⁹ imagi
nem facta est: eūq; intelligat atq; diligit: qd
vt breuius dicā colat deū nō factū: cui⁹ ab eo
capax est facta: ⁊ cui⁹ p̄iceps esse p̄t. Prop̄
qd scriptū est. Ecce dei cult⁹ est sapia: ⁊ si sua
luce: s̄ summe illius lucis p̄cipatiōe sapiens
erit: atq; vbi eterna ibi beata regnabit: sic n̄
dicit ista hois sapia: vt etiā dei sit. Tūc em̄ ve
ra est: nam si humana est: vana est. Ulex non

ita dei qua sapiens est deus. Neq; em̄ p̄cipa
tione sui sapiēs est: sicut mens p̄cipatiōe dei
Sed quēadmodū dicit iusticia dei: nō solū q̄
ip̄e iustus est: sed quā dat hoī cū iustificat im
pium. Quā p̄mendans ap̄ls ait de quibusdā.
Ignorantes em̄ dei iusticiā ⁊ suā iusticiā volē
tes p̄stituerē: iusticie dei nō sunt subiecti. Sic
em̄ dici p̄t etiā de quibusdā: Ignorātes dī sapi
entiā: ⁊ suā volētes p̄stitue sapia dei nō s̄ subie
cti. Est igit nā nō facta q̄ fecit oēs ceteras ma
gnas p̄uasq; naturas eis quas fecit sine dubi
tatione p̄stantior: ac p̄hoc hac etiā de qua lo
quimur rōnali ⁊ intellectuali: q̄ hoīs mens ē
ad eius qui eam fecit imaginez facta. Illa au
tem ceteris natura p̄stantior deus est. Et qui
dem nō longe positus ab vnoquoq; n̄m: sic
ap̄lus dicit adiūgens. In illo em̄ viuim⁹ ⁊ mo
uemur ⁊ sumus. Qd si s̄m corp̄us diceret: eti
am de isto corporeo mūdo posset intelligi: nā
⁊ in illo s̄m corp⁹ viuimus: mouemur ⁊ sum⁹.
Un̄ s̄m mentē q̄ facta est ad eius imaginem
debet hoc accipi excellentiore quodā codēq;
nō visibili s̄ intelligibili mō. Nam qd nō est in
ip̄o de quo diuine scriptū est: qm̄ ex ip̄o ⁊ p̄ ip̄
sum ⁊ in ip̄o sunt omnia. Proinde si in ip̄o s̄nt
oīa: in quo tandē p̄t viuē q̄ viuunt ⁊ moueri
que mouent: nisi in quo sunt. Nō tñ oēs cū il
lo sunt eo mō quo ei dictū est. Ego semp̄ tecū
Nec ip̄e cum omnibus eo mō quo dicim⁹. Do
minus vobiscū. Magna itaq; hoīs miseria ē
cum illo non esse: sine quo non p̄t esse. In q̄
em̄ est: p̄culdubio sine illo non est. Et tñ si ei⁹
nō meminit: eumq; nō intelligit nec diligit cū
illo non est. Quāq; quisq; penitus obliuiscit:
nec commoueri eius vt iq; potest.

De reminiscētia in decem cuius semper ē
capax mentis naturā. **Lapi. XIII.**

Et visibilibus rebus ad hanc rem su
mam exemplū. Dicit tibi quispiā
quē nō recognoscis: Mosti me: ⁊ vt
cōmoneat: dicit vbi: qm̄: quō tibi innotuerit.
oibusq; adhibitis signis quibus in memoriā
reuoceris si nō recognoscis: ita iam oblitus
es: vt omnis illa noticia penitus deleta sit ant
mo: nihilq; aliud restat: nisi vt credas ei qui ti
bi hoc dicit: q̄ aliqui eū noueras: aut ne hoc q̄
dem si fidedignus tibi esse qui loquit nō vide
tur. Si aut remisceris p̄fecto redis in memo
riam tuam: ⁊ in ea inuenis qd nō fuerat peni
tus obliuione deletū. Redeamus ad illud p̄
pter qd adhibuimus humane p̄uersatiōis exē
plum. Inter cetera psalmus nonus. Conuer
tantur inquit peccatores in infernū: oēs gen
tes q̄ obliuiscunt deū. Porro aut vicesim⁹ et

Rom. 10

Act. 17

Roma. 11

Ps. 72

Ps. 9

Ps. 21

primus. Comemorabuntur inquit et conuertentur ad dñm vniversi fines terre. Non igit sic erat oblite iste gentes deũ: vt eius nec cõmemorate recordarent. Obluiscendo autem deum tanq̃ obluiscendo vitã suã: cõuerse fuerant in mortẽ: hoc est in infernũ. Comemorare vero cõuertunt ad dñm tanq̃ reminiscẽtes reminiscendo vitã cui⁹ eas habebat obliuio. id est cui⁹ oblitẽ fuerat. Itẽ legĩt in nonagesimo tertio. Intelligite nũc qui insipientes estis in p̃lo: et stulti aliqui sapite. Qui plantauit aurem nõ audiet: et cetera. Eis em̃ dictuz ẽ: q̃ deũ nõ intelligẽdo de illo vana dixerunt. Et etiã praua mens nec memoria sui carcat nec cognitione nec amore. La. XIII

Dilectiõẽ autẽ dei plura repiuntur in diuinis eloquijs testimonia. Ibi em̃ et illa duo cõsequẽter intelliguntur: quia nemo diligit cui⁹ non meminit: et q̃d penitus nescit. Unde illud est notissimũ p̃cipũq̃ p̃ceptũ. Diliges dñm deũ tuũ. Sic itaq̃ p̃dita est mens humana vt nõq̃ sui nõ meminerit. nõq̃ se nõ intelligat: nunq̃ se nõ diligit. Sed qm̃ q̃ odit aliquẽ nocere illi studet: nõ imerito et mens hoĩs qm̃ sibi nocet odisse se dicit. Nesciens. n. sibi vult male: dñ nõ putat sibi obesse q̃d vult. S; tñ male sibi vult: qm̃ id vult q̃d obicit sibi. Unde illud scriptum est. Qui diligit iniquitatẽ: odit aĩam suã. Qui ergo se diligit nouit: deum diligit. Qui x̃o nõ diligit deũ: etiã si se diligit: q̃d ei naturaliter inditũ est: tñ nõ incõuenienter odisse se dicitur cũ id agit q̃d sibi aduersat et seipm̃ tanq̃ suus inimicus insequit: q̃ p̃fecto ẽ error: horẽdus vt cũ sibi hoĩes p̃desse velint: multi nõ faciãt nisi q̃d eis p̃uicioissimũ ẽ. Similẽ morbũ multoz animalũ cũ poeta describeret. Dñ inq̃t meliora pijs errorẽq̃ hostibus illũ: Discissos nudis laniabãt dentibus arcus. Lũ morbus ille corpis fuerit: cur dixit errorẽ: nisi qz omne animal cũ sibi natura p̃ciliatũ sit vt se custodiat q̃ntũ potest: talis ille erat morbus vt ea q̃z salutẽ appetebant sua mēbra laniarent. Lũ at deũ diligit mens: et sicut dictũ est p̃sequenter meminit eũq̃ intelligit recte illi d. p̃ximo suo p̃cipit vt eũ sicut se diligit. Jam em̃ se nõ diligit p̃uerse s; recte cũ deũ diligit: cuius p̃cipatione imago illa nõ solum est: verũ etiã ex vultate renouat et ex deformitate reformat: ex infelicitate beatificat. Quis se ita diligit vt si alterutrũ p̃ponat malit oĩa q̃ infra se diligit p̃dere q̃ p̃ire tñ superiorẽ deserendo ad quẽ solũ possit custodire fortitudinẽ suã eoq̃ frui lumine suo cui canit in psalmo. Fortitudinẽ

meã ad te custodiã. Et in alio. Accedite ad eũ Ibidẽ. 33
et illuminamini. sic infirma et tenebrosa facta est. vt a se quoq̃ ipsa in ea que nõ sunt q̃d ipsa et q̃bus superior est ipsa infelicius laberet p̃ amores quos nõ valet vincere. et errozes a quib⁹ nõ videt qua redire. Unde iam deo miserante penit⁹ clamat in psalmis. Deseruit me fortitudo mea et lumẽ oculoꝝ meoꝝ nõ est mecum Ibidẽ. 37
Non sane in his tantis infirmitatis et errozis malis amittere potuit naturalẽ memoriã: intellectũ et amorẽ suũ: p̃pter q̃d merito dici potuit: quod supra cõmemorauĩ. Quĩ in imagine dei ambulat homo: tñ vane p̃turbat. The Ibidẽ. 38
saurizat et nescit cui p̃gregabit ea. Cur enim thesaurizat nisi quia fortitudo eius deseruit eum: per quẽ habens rei nullius idigeret. Et cur nescit cui cõgregabit ea: nisi quia lumen oculoꝝ eius nõ est cũ eo: et ideo nõ videt quod veritas ait. Stulte hac nocte aĩam tuã repetent abs te: hec que p̃parasti cuius erũt? Cle rũtamen qz etiã talis in imagine ambulat ho et habet memoriã et intellectũ et amorẽ suũ. hoĩnis mens: si ei manifestaret q̃ vtrũq̃ haberẽ nõ posset et vnũ e duobus permitteret eligere: alter p̃diturus: aut thesauros quos cõgregauit: aut mentẽ: quis vsq̃ adeo nõ habet mentẽ: vt thesauros mallet habere q̃ mentẽ. Thesauri enĩ mentẽ possunt plerũq̃ subuertere: et mens que nõ thesauris subuertit: sine vllis thesauris facilius et expeditius potest vucere. Quis vero vllos thesauros: nisi p̃ mentẽ poterit possidere? Si em̃ puer infans q̃uis ditissimus natus: cũ sit dñs oĩm que iure sunt eius: nihil possidet mente sopita: quo tandem modo quisq̃ quisq̃ mente possidebat amissat. Sed de thesauris quid loquor: qz eis quilibet hoĩm si talis optio p̃ponat: mauult carere q̃ mente: cum eos nemo p̃ponat: nemo compet luminibus corpõis: quibus nõ vt aux rarus quisq̃ homo: s; oĩs homo possidet celum: p̃ lumina enĩ corpõis quisq̃ possidet quicq̃ libenter videt. Quis ergo si tenere vtrũq̃ nõ possit: et alterutrũ cogatur amittere: nõ thesauros q̃ oculos malit: et tamen si ab eo simili p̃ditione querat: vtrũ oculos malit amittere an mentẽ: quis mente nõ videat eum oculos malle q̃ mentẽ? Ahens quippe sine oculis carnis humana est. Oculi autẽ carnis sine mente beluini sunt. Quis porro non boĩem se malit esse etiam carne cecũ: q̃ beluam videntem? hec dixi: vt etiã tardiores: q̃uis breuiter cõmouerẽt a me: in quozũ oculos vel aures he littere puenerint q̃ntum mens diligit seipsaz etiam infirma et errans: male diligendo atq̃ se

Liber

etando que sunt infra ipsam. Diligere porro se ipsam non posset: si se omnino nesciret. id est si sui non meminisset: nec se intelligeret: quia in se imagine dei tam potens est: ut ei cuius imago est valeat inherere. Sic enim ordinata est naturarum ordine: non locorum: ut supra illam non sit nisi ille. Denique cum illi penitus adhaerit: vnus erit spiritus. Lvi rei attestat apostolus dicens. Qui autem adheret deo vnus spiritus est. Accedente quippe ista ad participationem nature veritatis et beatitudinis illius: non tamen crescente illo in naturam veritate et beatitudine sua. In illa itaque naturam cui feliciter adhaerit: immutabiliter viuet et immutabile videbit omne quod viderit. Tunc sicut ei diuina scriptura promittit: satiabitur in bonis desiderium eius: bonis immutabilibus: ipsa trinitate deo suo cuius imago est: et ne vspia violet erit in abscondito vultus eius: tanta veritate eius impleta: ut eam nunquam peccare delectet. Se ipsam vero nunc quam viderit: non aliquid immutabile videt.

De mutabilitate mentis humane qua fit: ut sicut misera facta est ex beata: ita beata possit esse ex misera. La. XV.

Quod ideo certe non dubitat quam misera est: et beata esse desiderat. Nec ob aliud fieri sperat hoc posse: nisi quia est mutabilis. Nam si mutabilis non esset: sicut ex beata vita misera: sic ex misera beata esse non posset. Et quid eam fecisset miseram: sub omnipotentem et bono domino: nisi peccatum suum: et iustitiam domini sui. Et quid eam faciet beatam: nisi meritum suum et primum domini sui. Sed et meritum eius gratia est illius: cuius primum erit beatitudo eius. Iusticiam quippe dare sibi non potest: quam perditam non habet. Hanc enim cum homo conderet accepit: et peccando vtiq; perdidit. Accepit ergo iusticiam: per quam beatitudinem accipere mereret. Unde veraciter ei dicitur ab apostolo: quasi de suo bono superbire incipienti. Quid enim habes quod non accepisti. Si autem accepisti quod gloriaris quasi non accepisti. Quia autem bene recordatur domini sui: spiritus eius accepto sentit omnino: quia hoc discit: intimo magisterio: non nisi eius gratuito affectu posse se surgere: non nisi suo voluntario defectu cadere potuisse. Non sane reminiscitur beatitudinis sue: fuit quippe illa et non est: eiusque ista penitus oblita est: ideoque nec commemorari potest. Credit autem de illa fidedignis litteris dei sui per prophetam scriptis narratibus de felicitate paradisi: atque illud primum et bonum hominis et malum historica traditione indicatibus: domini autem dei sui reminiscitur. Ille quippe semper est: nec fuit et non est: nec est et non fuit: sed sicut nunquam non erit: ita

1. Cor. 4

nunquam non erat: et vbiq; totus est. Propter quod Act. 17. ista in illo et viuit et mouet: et est: et ideo reminiscitur eius potest. Non quia hoc recordatur quod eum nouerat in adam: aut alibi alicubi ante huius corporis vitam. Aut cum primum facta est ut inderet huic corpori. Nichil enim horum omnino reminiscitur. Quicquid horum est: obliuione delatum est. Sed cum memoratur ut conuerteret ad deum tanquam ad eam lucem qua iam cum ab illo auerteret: quodammodo tangebatur. Nam hinc est quod etiam impij cogitant eternitatem: et multa recte reprehendunt recteque laudant in hominum moribus. Quibus ea tandem regulis indicant: nisi in quibus vident: quemadmodum quisque viuere debeat: etiam si nec ipsi eodem modo viuunt: vbi eas vident. Neque ei in sua natura cum proculdubio mente ista videant: eorumque mentes constat esse mutabiles: has vero regulas immutabiles videat quisque in eis et hoc videre poterit. Nec in habitu sue mentis cum ille regule sint iusticie: mentes vero eorum constat esse inuistas. Vbi nam sunt iste regule scripte: vbi quod sit iustum: et iniustus agnoscit vbi cernit habere duz esse quod ipse non habet. Vbi ergo scripte sunt: nisi in libro lucis illius que veritas dicitur vnde omnis lex iusta describitur: et in cor: hominis qui operatur iusticiam: non migrando sed tanquam immendo transferet: sicut imago ex anulo et in ceram transit: et anulum non relinquit. Qui vero non operatur: et tamen videt quod operandum sit: ipse est qui ab illa luce auertitur: a qua tamen tangitur. Qui autem nec videt quemadmodum sit viuendum: excusabilius quidem peccat: quia non est transgressor cognite legis. Sed etiam ipse splendore aliquoties vbiq; presentis veritatis attingitur: quam admonitus perfitetur.

De reformatione mentis ad imaginem dei: et quot modis spiritus appellatio diuersis assignetur naturis. La. XVI.

Uta vero commemorati conuertuntur ad deum: ab ea deformitate qua per cupiditates seculares conformabantur huic seculo reformantur ex illo: audientes apostolum dicentem. Nolite reformari huic seculo: sed reformamini in nouitate mentis vestre: ut incipiat illa imago ab illo reformari a quo formata est. Non enim reformare se ipsam potest: sicut potuit deformari. Dicit etiam alibi. Renouamini spiritu Ep. 4. mentis vestre: et induite nouum hominem: eum qui secundum deum creatus est: in iusticia et sanctitate veritatis. Quia ait: secundum deum creatus: hoc alio loco dicitur ad imaginem dei. Sed peccando iusticiam et sanctitatem veritatis amisit: propter quod hec imago deformis et decolor facta est: Ros. 12

Gen. 1

Eph. 4 hanc recipit cū reformatur et renouatur. Quare autē ait. spū mentis vestre: nō ibi duas res intelligi voluit: quasi aliū sit mens: aliud spūs mentis. Sed quia oīs mens spūs est: nō autē oīs spūs mens est. Est enī spūs et deus: qui renouari non potest: quia nec veterascere potest. Dicit etiam spūs in hoīe qui mens non sit: ad quē pertinent imaginationes similes corporū.

1. Cor. 14 De quo dicit ad corinthios: vbi dicit. Si autē orauero lingua: spūs meus orat: mens autē mea infructuosa est. Hoc enī ait: quī id quod dicitur nō intelligit: quia nec dici potest: nisi corporalū vocum imagines sonū oris in spūs cogitatione pueniant. Dicitur et hoīs anima spiritus. Unde est in euāgelio. Et inclinato capite tradidit spm̄: quo significata est mors corporis: anima exiit. Dicitur spūs etiam peccoris: quō in ecclesiaste libro salomonis aperit: quō in ecclesiaste libro salomonis aperit: quō in ecclesiaste libro salomonis aperit.

Eccles. 3 tūllime scriptum est: vbi ait. Quis scit spūs filiorū hoīs si ascendet ipse sursum: et spūs peccoris si descendet ipse deorsū in terrā. Scriptū est etiam in genesi vbi dicit diluuiū mortuam vniuersam carnē que habebat in se spūm vite. Dicit spūs etiam ventus: res apertissime corporalis. Unde illud in psalmis. Ignis: grandis: nix: glacies: spūs tempestatis. Quia ergo tot modis dicitur spiritus: spūm mentis dicere voluit eum spūm que mens vocatur. sicut ait etiam idem apostolus. In expoliatione corporis carnis. Non duas vtiq; res intelligi voluit quasi aliud sit caro: aliud corpus carnis. Sed quia corpus multarum rerum nomē est: quarum nulla est caro. Nam multa sunt excepta carne corpora celestia et corpora terrestria. Corpus carnis dicit: corpus quod caro est. Sic itaq; spūm mentis eum spūm que mens est: alibi quoq; apertius etiam imaginē noīa: uit: scz alijs verbis idipm̄ p̄cipiens. Expoliantes vos inquit veterem hoīem cū actibus eius induite nouū qui renouatur in agnitionem dei spm̄ imaginem eius qui creauit eum. Quē ergo **Eph. 4** ibi legitur. Induite nouū hoīem quē spm̄ deum creatus est: hoc isto loco Induite nouū hoīem qui renouatur spm̄ imaginem eius quē creauit eum. **Ibidem** ait. spm̄ deum: hic vero spm̄ imaginem eius qui creauit eum. Pro eo vero quod ibi **Eph. 4** posuit. In iusticia et sanctitate veritatis: hoc **1. Cor. 3** posuit hic. In agnitione dei. Sit ergo ista renouatio reformatioq; mentis spm̄ deum: vel spm̄ imaginem dei. Si ideo dicit spm̄ deum: ne spm̄ aliam creaturā fieri putetur. Ideo autē spm̄ imaginem dei: vt in ea re intelligatur fieri hec renouatio: vbi est imago dei: id est in mente. Quē admodū dicimus spm̄ corpus mortuum:

nō spm̄ spūm eum qui de corpore fidelis et iustus abscedit. Quid enī dicimus spm̄ corpus mortuū: nisi corpore vel in corpore: nō anima vel in anima mortuū. Aut si dicamus: spm̄ corpus est pulcer: aut spm̄ corpus fortis: nō scdm̄ animū: quid est aliud q̄ corpore nō animo pulcer aut fortis est. Et innumerabiliter ita loquimur. Non itaq; sic intelligamus: spm̄ imaginē eius qui creauit eum: quasi alia sit imago spm̄ quā renouatur: nō ipsa que renouatur.

Quid sit inter regenerationē baptismi et renouationem qua p̄ficitur de die in diem in agnitione dei. **La. XVII**

Anē ista renouatio nō momento vno fit ipsius p̄uersionis: sic vt momento vno fit illa in baptismo renouatio remissione oīm peccatorū. Neq; enī vel vnum q̄ntulūcūq; remanet: quō nō remittat: s̄ quē admodū aliud est carere febribus: aliud ab infirmitate que febribus facta est reualescere. Itēq; aliud est infirmum telum de corpore demerere: aliud vulnus quō ed factū est secūda curatione sanare: ita p̄ma curatio est cām remouere languoris: quō p̄oim fit indulgentiā peccatorū: secūda ipm̄ sanare languorē: quō fit paulatim p̄ficiendo in renouatione huius imaginis: quē demonstrant in psalmo vbi legit. Qui p̄pitiū fit oīmibus iniquitatibus tuis: quod fit in baptismo. Deinde sequitur. Qui sanat oēs languores tuos: quō fit quotidianis accessibus: cū hec imago renouatur. De qua re ap̄tissime locutus est dicens. Et si exterior homo noster corumpit: sed interior renouatur de die in diem. Renouatur autē in agnitione dei: s̄ est in iusticia et sanctitate veritatis: sicut se se habent apostolica testimonia: que paulo ante cōmemorauī. In agnitione igitur dei: iusticia: q; et sanctitate veritatis: qui de die in diē p̄ficiendo renouatur: trāffert amorē a tp̄alibus ad eterna: a visibilib; ad intelligibilia: a carnalibus ad spiritualia: atq; ab istis cupiditatē frenare atq; minuere: illisq; se charitate alligare diligenter insistit. Tantū autem facit: quantum diuinitus adiuuat. Dei quippe sententia ē. Sine me nihil potestis facere. In quo p̄fectu et accessu tenentē mediatoris fidem cum dies vite huius vltimus quēq; compererit: perduendus ad deū quem coluit: et ab eo perficiendus excipiet ab angelis sanctis incorruptibile corpus in fine seculi: nō ad penam sed ad gloriā recepturus. In hac quippe imagine tūc perfecta erit dei similitudo: quando dei perfecta erit visio. De qua dicit apostolus paulus. Videmus nunc per speculum in enigmate:

Libe

2. Cor. 3 tunc aut facie ad faciem. Item dicit. Nos aut reuelata facie glia dñi contēplantes in eandem imaginē transformamur de glia in gliaz tanq̄ a dñi spū: hoc est quod fit de die in diem bene pficientibus. Ap̄lus aut iohes. Dilectis simi inquit nunc filij dei sumus: et nondū apparuit quod erimus. Scimus quia cū apparuerit similes ei erimus: qm̄ videbimus eū sicuti est. Hinc apparet tunc in ista imagine dei fieri eius plenā similitudinē: quando eius plenaz perceperit visionē.

1. Job. 3 Possē etiaz hoīem corpore imaginē dei accipi: fm̄ q̄ verbum caro factū est: cuius imortalitati oēs sancti p̄formabunt. Ca. XVIII.

Uamq̄ possit hoc a iohāne ap̄lo etiā de imortalitate corporis dictum videri. Et in hac q̄ppe similes erimus deo sed tñ modo filio quia solus in trinitate corpus accepit: in quo mortuus resurrexit: atq̄ id ad superna peruenit. Nam dicit etiam ista imago filij dei: in qua sicut ille imortalē corp⁹ habebimus: p̄formes facti in hac pte: nō p̄ris imaginis: aut spū sancti: sed tñmō filij: quia de hoc solo legit: et fide sanissima accipit. Verbum caro factum est. p̄pter quod apostolus

1. Cor. 15 Quos autem inquit p̄sciuit et p̄destinauit cōformes fieri imaginis filij sui: vt sit ipse p̄mogenitus in multis fratribus. Primogenitus vtiq̄ a mortuis: fm̄ eundē apostolū: qua morte seminata est caro eius in cōtumelia: resurrexit in glia. Scdm̄ hanc imaginem filij cui p̄ imortalitatem conformamur in corpore: etiā

Ibidem. illud agimus quod dicit idē ap̄lus. Sicut portauimus imaginē terreni: portemus et imaginem eius quē de celo ē: vt scz q̄ fm̄ adam mortales fuimus: fm̄ christū imortales nos futuros fide vera et spe certa: firmaz teneamus. Sic em̄ nunc eandem imaginē portare possumus: nondū in visione: sed in fide: nondū in re: sed in spe. De corporis quippe resurrectione tunc loquebat̄ apostolus cum hec diceret.

Qua sui parte homo ad imaginē et similitudinē dei factus sit. ad quā pficiendo renouat̄.

Capitulum XIX.

1. Job. 3 a T vero illa imago de qua dictum est Faciamus hoīem ad imaginem et similitudinē nostram. quia nō dictū est ad meā vel ad tuā: ad imaginē trinitatis factū hoīez credimus: et q̄ta potuimus inuestigatione cōprehendimus. Et ideo fm̄ hanc potius et illud intelligendū est: quod ait ap̄lus iohes. Similes ei erimus: qm̄ videbimus euz sicuti est: qz

Ibidem. de illo dixit de quo dixerat. filij dei sumus. Et imortalitas carnis illo perficiet̄ momento re

1. Cor. 15 surrectiois: de q̄ ait ap̄lus paulus. In ictu oculi: in nouissima tuba: et mortui resurgēt incorrupti et nos imutabimur. In ip̄o nāq̄ ictu oculi ante iudiciū resurget in virtute: in incorruptione: in glia corpus spiritale qd̄ nūc semiat̄ in infirmitate. corruptione. etumelia corpus aiāle. Imago vero que renouat̄ in spū mentis in agnitione dei. nō exterius s̄ interius de die in diē ip̄a pficiet̄ visione que tunc erit post iudiciū. facie ad faciē. nunc aut̄ pficit̄ p̄speculū in enigmate. Propter cui⁹ p̄fectionē dictū intelligendū est. siles ei erimus qm̄ videbim⁹ eū sicuti ē. Hoc ei donū tūc nob̄ dabit̄ cū dictū fuerit. Venite benedicti patris mei possidete paratū vobis regnū. Tunc quippe tollet̄ impius vt nō videat claritatē dñi. qm̄ ibūt sinistri in suppliciū eternū. euntibus dextris in vitā eternā. Hec est aut̄ (sicut ait vitas) vita eterna. vt cognoscant te inquit vnū v̄x deum. et quē misisti iesum xpm̄. hanc p̄emplatiuā sapientiam quā pp̄rie puto in litteris sanctis a scientia distinctā. sapiam nuncupari dūtaxat hominis. que quidē illi nō est nisi ab illo cuius p̄cipitatione vere sapiens fieri mens rōnalis et intellectualis potest. Cicero cōmēdans in fine dialogi hortensij. Que nobis inquit dies noctesq̄ p̄siderantibus acuentibusq̄ intelligentiā que est mentis acies cauentibusq̄ ne quādo illa hebescat. id est in phia viuentibus magna spes est. Aut si hoc qd̄ sentimus et sapiamus mortale et caducū est. iocundū nobis perfunctis muneribus hūanis occasum. neq̄ molesta extinctionē et quasi quietē vite fore. Aut si vt antiquis phis hūicq̄ maximis longe q̄ clarissimis placuit eternos animos ac dinos habemus. sic existimandū est quo magis hi fuerint semp̄ in suo occurſu. id est in ratione et inuestigandī cupiditate. et quo minus se admisserint atq̄ implicuerint hoīm vitij et erroribus hoc vel his faciliore ascensum et redituz in celū fore. Deinde addens hanc ipsam clausulā repetendoq̄ fm̄onem finiens. Quapropter inquit vt aliqui terminet̄ oratio. si aut̄ extinguat̄ tranquille volumus cū his artibus vixerimus. aut si ex hac in aliam haud paulo meliorem domū sine mora demigrare. in his studiis nobis om̄is opa et cura ponenda est. hic miror hoīem tanti ingenij. p̄fectis muneribus humanis: hominibus in philosophia viuentibus: que contemplatione veritatis beatos facit. iocundum p̄mittere occasuz: si hoc quod sentimus et sapiamus mortale et caducū est. quasi hoc moriat̄ et intercidat quod nō diligebamus: vel potius quod atrociter odere

1. Cor. 15

1. Job. 3

Abat. 25

Job. 17.

mus: vt iocundus nobis sit eius occasus. Ue-
rum hoc nō didicerat a philosophis quos ma-
gnis laudibus p̄dicat: sed ex illa noua acade-
mia ubi ei dubitare etiā de rebus manifestissi-
mis placuit: ista sententia redolebat. A philo-
sophis autē sicut ipse confitēt maximis longe-
q̄ clarissimis: eternos animos esse acceperat
Eterni quippe nō incōuenienter hac exhorta-
tione excitant̄: vt in suo cursu reperiant̄ cum
uenerit uite hui⁹ extremū. id est in rōne et in-
uestigandi cupiditate minusq̄ se admisceant
atq̄ implicent hōim vitijs et erroribus: vt eis
facilior sit regressus ad deum. Sed iste cursus
qui constituit in amore atq̄ inuestigatione ve-
ritatis: non sufficit miseris. id est hominibus:
cum ista sola rōne mortalibus sine fide media-
toris. Quod in libris superioribus huius ope-
ris: maxime in quarto et xliij. q̄stum potui de-
monstrare curauī.

Explicit liber quartusdecimus.

Incipiūt capitula libri q̄ntidecimi.

- i De excellentia animi ad imaginem crea-
toris sui conditi.
- ii De summo bono quod semp inuenien-
duz querit̄ et q̄rendū inuenit̄.
- iii Quid disputatū: quidue sit comprehen-
sum p̄cedentiū ratiocinatione libror̄.
- iiii In quarū rerum cōtemplatione sūma
trinitas inquirenda sit.
- v Omnia que de deo digne dici vident̄
posse in pauciora conferri vt nihil mi-
nus dictum intelligat̄.
- vi Quō etiā si vnum aliquid eligatur ex
multis: quod digne appellet̄ deus in
vna ipsa appellatione trinitas dicat̄
possit intelligi.
- vii Quo differat trinitas que iuenitur in
immagine dei a trinitate que deus est.
- viii De speculo in quo p̄ imaginem dei tri-
nitas eius vtrūq̄ intellecta conspici-
tur.
- ix De enigmate et tropicis locutionibus
- x Quomodo per inspectionem verbi q̄s
est in cogitatione mētis humane ad
agnitionem verbi quod deus est ali-
quatenus possit accedi.
- xi Sicut verbum hominis significatur p̄
vocem vel quodlibet iudicium corpo-
rale: ita verbum dei manifestatū esse

- xii per carnem.
- xiii Quantū distent a vera et perfecta simi-
litudine dei que in natura mentis vt
cūq̄ deo similia reperiunt̄.
- xiiii Descientia dei patris cui nihil cuiusq̄
creature iudicij conferat̄.
- xv De similitudine et equalitate patris dei
et vnigeniti eius consubstantialis et
coeterni.
- xvi Quō dissimile sit verbum nostrum muta-
bile: a verbo dei incōmutabili et eter-
no.
- xvii An volubilitas cogitationis deo inesse
credenda sit.
- xviii De spiritu sancto qui patri et filio equa-
lis accipitur et vtriusq̄ spūs dicitur et
charitatis noie intelligitur: cum q̄li-
bet in trinitate p̄sona sit charitas.
- xix De excellentia charitatis q̄ ita ex deo
est vt ipse sit deus.
- xx Qua ratione donum dei dicatur spiri-
tus sanctus.
- xxi Contra eos qui vnigenitum dei nō pa-
terne nature sed voluntatis filium
esse dixerunt.
- xxii De similitudinibus trinitatis diuine
que in natura mentis ad imaginem
dei facte reperiri vtrūq̄ potuerūt.
- xxiii Tria que sūt in imagine dei. id est me-
moriam: intellectus: et amor vnus esse
persone quia nō hoc est ei esse quod
hec habere.
- xxiiii Quō vera in dei trinitate vnitas: et q̄ve-
ra in eiusdem vnitate sit trinitas
- xxv De his qui naturaz mentis subtiliter
intuētur: et eam imaginē dei esse nō
sentiant.
- xxvi Quō beatos faciat fides recta: etiā eos
qui de naturis incorporeis nequeūt
disputare.
- xxvii Interualla tempoz diuine trinitatis
nulla sunt.
- xxviii Quid quodam sermone ad populum
disputatū sit de differētia generatio-
nis filij et p̄cessionis spūs sancti.

Incipit liber quintusdecimus.

Liber

De excellentia animi ad imaginem creatoris sui conditi.

La. I.

¶ **O**lētēs in reb⁹ q̄ facte sunt ad cognoscendū eum a quo facte sunt: exercere lectore: tā puenimus ad ei⁹ imaginem qd̄ est hō: in eo quo ceteris animalibus antecellit: id est rōne vel intelligentia: et quicqd̄ aliud de anima rōnali vel intellectuali dici pōt: qd̄ p̄tineat ad eā rem que mens vocatur vel animus. Quo nomine nonnulli auctores lingue latine: id qd̄ excellit in homie: et nō ē in pecore ab aīa q̄ inest et pecori: suo quodam loquendi more distinguūt. Supra hanc ergo naturā si querim⁹ aliquid et verū querimus: deus est: natura scz nō creata: sed creatrix: que vtrū sit trinitas: nō soluz credentibus diuine scripture auctoritati: verū etiā intelligentibus: aliqua si possumus rōne iam demonstrare debemus. Cur autē si possum⁹ dixerim: res ipa cū q̄ri disputādo cepit: meli⁹ iudicabit.

De summo bono quod semp inueniendus querit et querendū inuenit.

La. II.

¶ **E**us quippe ipse que querim⁹ adiuuabit: vt spero: ne sit infructuosus labor noster: et intelligam⁹ que admodum dictū sit in psalmo scō: **L**etef cor querentium dñm: querite dñm et cōfirmamini: querite faciem eius semp. **E**lides em̄ qd̄ semp q̄rit: nunq̄ inueniri: et quō iam letabit: et nō pot⁹ iam cōtristabit cor querentiū: si nō potuerint inuenire qd̄ querit: **H**ō em̄ ait: **L**etef cor inuenientiū: sed querentiū dñm: et tñ dñm deuz inuenire posse dū querit: testat **E**saías p̄phā dū dicit: **Q**uerite dñm et mox vt inuenieritis inuocate eum: et cū appropinquauerit vobis: derelinquat impius vias suas: et vir iniquus cogitationes suas. **S**i q̄ quisit⁹ inueniri potest cur dictū ē: **Q**uerite facie eius semp: an et inuentus forte querendus est: **S**ic em̄ sunt incōprehensibilia requirēda: ne se existimet nihil inuenisse: q̄ q̄ sit incōprehensibile qd̄ querebat potuerit inuenire. **C**ur ergo sic q̄rit: si incōprehensibile cōprehendit esse qd̄ querit: nisi qd̄ cessandum nō est q̄ diu in ipsa cōprehensibiliū rerū inq̄sitōe p̄ficiat: et melior meliorq̄ sit q̄rēs: tā magnū bonū qd̄ et inueniendū querit: et querendū inuenit: **N**am et querit vt inueniatur dulcius: et inuenit vt querat auid⁹. **S**cōm hoc accipi pōt: qd̄ dictū est in libro ecclesiasticō dicere sapientiā: **Q**ui me māducāt adhuc esuriunt: et qui bibūt me adhuc sitient. **A**banducant em̄ et bibūt q̄ inueniunt: et q̄ esuriunt ac sitiant adhuc querūt. **F**ides querit: intelle-

ctus inuenit. **P**ropt̄ qd̄ ait p̄pheta: **M**isi crederitis: nō intelligetis. **E**t rursus: **I**n intellectu eum que inuenit: adhuc querit. **D**e⁹ em̄ **P**s̄ 117 resperit sup filios hoīm: sicut in psalmo sacro canit: vt videret si est intelligens aut requirēs deū. **A**d hoc debet homo esse intelligēs vt requirat deū. **S**atis itaq̄ rememorati fuim⁹ in his que deus fecit: vt p̄ ea cognoscere ipse qd̄ fecit. **I**nuisibilia em̄ ei⁹ p̄ ea q̄ facta sunt intellecta cōspiciunt. **E**ū arguunt in libro sapientie qd̄ debis q̄ vident bona non potuerūt scire eum qd̄ est: neq̄ opib⁹ attendētes agnouerūt artificem: sed aut ignem: aut sp̄m: aut citatus aerem: aut gyrū stellarū: aut violentiā aquarum: aut luminaria celi: rectores orbis terrarum deos putauerunt: quorū qd̄dem si specie delectati hec deos putauerūt: sciant q̄to dominator eorū melior est. **S**peciei em̄ generatores ea creauit. **A**ut si virtutē et opationem eorū mirati sunt: intelligāt ab his q̄to qd̄ hec constituit fortior ē. **A** magnitudine em̄ speciei et creature: cognoscibiliter poterit creator videri. **H**ec de libro sapientie p̄pterea posui: ne me fradelium quispiā frustra et inaniter existimet in creatura p̄us p̄ quas dā sui generis trinitates quodā modo gradatim donec ad mentē hoīs puenire em̄: quesisse indicia summe illi⁹ trinitatis: quā querimus: cū deū querimus.

Quid disputatum quid ve sit cōprehensū p̄cedentiū rōcinatione librorū.

La. III.

¶ **E**d qm̄ differēdi et rōcinādi necessitas p̄ q̄tuordecim libros multa nos dicere cōpulerit: q̄ cūtra siml̄ aspiciere nō valem⁹: vt ad id qd̄ app̄hēdere volumus ea celeri cogitatione referam⁹: faciā q̄tū dñō adiuuāte potuero: vt q̄cqd̄ in singlis voluminibus ad cognitionē disputatione p̄duxi remota disputatione breuiter congerā: et tanq̄ sub vno mētis aspectu nō que admodū res que p̄suasit: s̄ ipsa que p̄suasa sunt ponam: ne tam longe sint a p̄cedentibus cōsequētia: vt obliuionē p̄cedentiū faciat inspectio cōsequentiū: aut certe si fecerit: cito possit qd̄ exciderit relegendo recolligi. **I**n p̄mo libro fm̄ scripturas sacras: vnitās et equalitās summe illi⁹ trinitatis ostendit. **I**n .ij. et .iij. et .iiii. eadem: sed de filij missionē et spiritus sancti diligentē questio pertractata: tres libros fecit. **D**emonstratumq̄ est: non ideo minorem mittentem eo qui missus est: quia ille missus: hic missus ē: cum trinitas que per omnia equalis est: pariter quoq̄ in sua natura immutabilis: et inuisibilis: et vbiq̄ presens inseparabiliter operetur. **I**n .v. propter eos quibus ideo videtur

P̄s. 104

Ubi. s.

Esa. 55.

P̄s. 104

Ecc̄i. 24

Rom. i.

Sapi. 13.

Ibidem.

Ps. 89.

nō eandē patris et filij esse substantiā: q̄ omne q̄ de deo dicit̄: s̄m substantiā dici putant: et p̄ p̄terea et gignere et gigni: vel genitū esse et in genitū: q̄m̄ diuersa sunt: contendūt substantias esse diuersas: demonstrat̄ nō omne quod de deo dicit̄ s̄m substantiā dici: sicut s̄m substantiā dicit̄ bonus et magnus: et si quid aliud ad se dicitur: sed dici etiaz relatiue: id est nō ad se sed ad aliquid q̄ ipse nō est: sicut pater ad filium dicit̄: vel dñs ad creaturam sibi seruientē: vbi si quid relatiue: id est ad aliquid q̄ ipse nō est etiaz ex tpe dicit̄: sicuti est. Dñe refugiu factus es nobis: nihil ei accidere quo mutet̄: s̄ omni no ipm̄ in natura vel essentia sua imutabilem p̄manere. In. vi. quō dicit̄ sit xp̄us ore ap̄lico dei virtus et dei sapientia: sicut disputat̄: vt differat eadem questio diligent̄ retractanda: vtrū a quo est genitus christus nō sit ipse sapientia: sed tm̄ sapientie pater: an sapientia sapientiam genuerit: s̄ quodlibet horū esset: etiaz in hoc libro apparuit trinitatis equalitas: et non deus triplex: s̄ trinitas: nec quasi aliqd̄ duplū esse patrē et filium ad simplū sp̄m̄ sc̄m̄: vbi nec tria plus aliqd̄ sunt q̄ vnū horū. Disputatur et etiaz quō possit intelligi quod ait hilarius eps. Eternitas in patre: species in imagine vsus in munere. In. vii. questio que dilata fuerat explicat̄: ita vt deus qui genuit filiū: nō solum sit pater virtutis et sapientie sue: sed etiaz ipse x̄tus atq̄ sapientia. Sic et sp̄s sanct̄. Nec tm̄ simul tres sunt virtutes: aut tres sapientie sed vna x̄tus: et vna sapientia: sicut vn̄ deus: et vna essentia. Deinde questum ē: quō dicantur vna essentia: tres p̄sone: vel a q̄busdā grecis vna essentia: tres substantie: et inuenta ē elocutionis necessitate dici: vt aliquo vno nomine enūciarent̄: cū querit̄: q̄d tres sint: q̄ tres esse veraciter cōstentur: patrē. s̄. et filiu et sp̄m̄ sanctū. In. viii. rōne etiaz reddita intelligentibus clarū est in substantia veritatis nō solum patrē filio nō eē maiore: sed nec ambos simul aliquid maius esse q̄ solū sp̄m̄ sc̄m̄: aut quoslibet duos in eadem trinitate maī esse aliquid q̄ vnum: aut oēs simul tres maī aliquid esse q̄ singulos. Deinde p̄ veritatē que intellecta cōspicit̄: et p̄ bonū summū a quo ē omne bonū et p̄ iusticiā p̄pter quā diligit̄ anim̄ iustus: ab animo etiaz nōdū iusto: vt natura nō solum in corpore: verū etiaz incomutabilis quod ē deus quātū fieri pōt intelligeret̄ admonui: et p̄ charitatem que in scripturis sanctis deus dicit̄ ē p̄ quā cepit̄: vtrūq̄ etiaz trinitas intelligētibus apparere: sicut amans et quō amat̄: et amor. In. ix. ad imaginē dei: quō est hō s̄m̄ mentē puenit

disputatio: et in ea quedā trinitas inuenit̄: id est mēs et noticia: qua se nouit: et amor: quo se noticiāq̄ suā diligit: et hec tria equalia inter se et vnī ostendunt̄ essentie. In. x. hoc idē diligētius subtiliusq̄ tractatum est: atq̄ ad id pductum: vt inueniret̄ in mente euidentior trinitas eius: in memoria sc̄z et intelligentia et voluntate. Sed q̄m̄ et hoc compertū est: q̄ nunq̄ eē ita potuerit: vt mens nō sui meminisset: non se intelligeret et diligeret: q̄uis nō semp se cogitaret. Lum̄ aut̄ se cogitaret: nō se a corpore palibus rebus eadē cogitatione discerneret: dilata est de trinitate cuī hec imago ē disputatio vt in ipsis etiaz corpore palibus visis inueniret̄ trinitas: et distinctius in ea lectoris exerceretur intentio. In. xi. ergo electus ē sensus oculorū in quo id quō inuentū ē etiaz in ceteris quattuor sensibus corporis et nō dictū posset agnosci: atq̄ ita exterioris hoīs trinitas: primo in his q̄ cernunt̄ extrinsecus: ex corpore sc̄z quod videt̄ et forma que inde in acie cernētis imprimitur et vtrūq̄ copulātis intentione voluntatis apparuit. Sed hec tria non inter se equalia: nec vnus esse substantie claruerūt. Deinde in ipso animo ab his que extrinsec̄ sensa sunt velut introducta inuenta est altera trinitas: vbi apparerent eadē tria vnus esse substantie. Imaginatio corporis que in memoria est: et inde informatio cū ad eam cōuertit̄ actus cogitatis: et vtrūq̄ coniungens intentio voluntatis. Sed ideo ista trinitas ad exteriorē hominem reperta est p̄tinere: quia de corpore illata est q̄ sentiunt̄ extrinsecus. In. xii. discernenda visa est sapientia a scientia: et in ea que p̄prie scientia nuncupat̄: quia inferior est: prius q̄daz sui generis trinitas inquirenda. Que licet ad interiorē hoēm iā p̄tineat: nōdūz tm̄ imago dei vel appellanda sit vel putanda. Et hoc agit in xiii. p̄ cōmendationē fidei xp̄iane. In. xiiii. aut̄ de sapientia hoīs vera: id est de munere in eius ipsius dei participatione donata: que a scientia distincta est disputat̄. Et eo peruenit disputatio vt trinitas appareat in imagine di quod est hō: s̄m̄ mentē: que renouat̄ in agnitione dei: s̄m̄ imaginē eī q̄ creauit hoēm ad imaginē suā: et sic p̄cipit sapientiam vbi p̄temp̄platio est eternorum.

Col. 3.
Ben. 1

In quarum rerū contemplatione summa trinitas inquirenda sit. La. III.

Etiam ergo in ipsis rebus eternis in corpore palibus et incomutabilibus in quibus perfecta p̄tēplatione nobis beata q̄ non nisi eterne est vita p̄mittit̄: trinitatē q̄ deus ē inquireamus. Necq̄ em̄ diuinorū librorū tm̄mō

Liber

auctoritas esse deū p̄dicat: Et oīs que nos circū-
cūstat ad quā nos etiā p̄tinemus vniuersa ip-
sa rex natura p̄clamat habere se p̄tantissimū
p̄ditorem: q̄ nobis mentē rationēq; naturalē
dedit: qua viuētia nō viuētib; sensu p̄di-
ta nō sentientibus: itelligentia nō intelligen-
tibus: imortalia mortalibus: ipotentibus po-
tentia: iniustis iusta: speciosa deformib; bona
malis: incorruptibilia corruptibilibus: imu-
tabilia mutabilibus: inuisibilia visibilibus: in-
corpalia corpalibus: beata miseris p̄ferenda
videamus. Ac p̄ hoc qm̄ rebus creatis creato-
rem sine dubitatioe p̄ponimus: oportet vt eū
et sūme viuere et cuncta sentire atq; intelligen-
re: et mori: corrumpi: mutariq; non posse: nec
corpus esse: sed sp̄m oīm potentissimū: iustissi-
mū: speciosissimū: optimū: beatissimūq; fate-
amur.

Omnia que de deo digne dici vident posse
in pauciora p̄ferre vt nihil minus dictum in-
telligatur.

Lap̄m. V.

Ed hec oīa que dixi: et quecūq; alia si-
mili more locutionis humane digne
de deo dici vident: et vniuerse trinita-
ti que est vnus deus: et p̄sonis singulis in ea-
dem trinitate p̄ueniūt. Quis em̄ vel vnū de-
um qd̄ est ipsa trinitas: vel patrem vel filium
vel sp̄m sanctū audeat dicere: aut nō viuētē
aut nihil sentientē vel intelligentez: aut in ea
natura qua inter se p̄dicant: equales quenq;
esse eoz mortālē siue corruptibilē: siue muta-
bilē siue corporeū: aut quisq; ibi neget aliquē
potentissimū: iustissimū: speciosissimū: opti-
mū: beatissimū: Si ergo hec atq; h̄mōi omnia
et ipsa trinitas et in ea singuli dici possunt: vbi
aut quō trinitas apparebit: redigamus itaq;
p̄us hec plurima ad aliquā paucitatem. Que
vita em̄ dicit̄ in deo: ipsa est essentia eius atq;
natura. Non itaq; deus viuit nisi vita qd̄ ipse
sibi est. Hec aut̄ vita non talis est: qualis inest
arbori: vbi nullus est intellectus: nullus est sen-
sus: nec talis qualis inest pecori: habet em̄ vi-
ta pecoris sensum qn̄ qui p̄ritū: sed intellectū
habet nullū. At illa vita q̄ deus est sentit atq;
intelligit oīa: et sentit mente nō corpore: qz sp̄s
est deus. Non aut̄ sicut aīa q̄ h̄nt corpa: per
corpus sentit aīa. Non em̄ ex aīa p̄stat et cor-
pore. Ac p̄ hoc simplex illa natura sicut intelli-
git sentit: sicut sentit intelligit. Idēq; sensus
q̄ intellectus est illi. Nec ita vt aliquē esse desi-
stat aut ceperit. Immortalis est em̄: nec fru-
stra de illo dicit̄ est q̄ solus habeat immortalita-
tē. Nam immortalitas eius vere immortalitas ē:
in cuius natura nulla est cōmutatio. Ipsa est

1. Th̄. 6

etiā vera eternitas q̄ est imutabilis deus sine
initio: sine fine p̄sequēter et incorruptibilis. Vna
ergo eadēq; res dicit̄ siue dicat̄ eternus deus
siue imortalis: siue incorruptibilis: siue imuta-
bilis. Itēq; cū dicit̄ viuēs et intelligēs: qd̄ ē vti-
q; sapiens: hoc idē dicit̄. Non em̄ p̄cipit sapias
q̄ sit sapiēs: s̄ ipse sapia est. Et hec vita eadēq;
virtus siue potētia. eadēq; sp̄s q̄ potens atq;
speciosus dicit̄. Quid em̄ potentius et specio-
sius sapia: que attingit a fine vsq; ad finē for-
titer: et disponit oīa suauiter? Bonitas etiam
atq; iusticia nūq; d̄ inter se in natura dei: sicut
in eius opib; distāt tāq; due diuerse sint q̄li-
tates dei: vna bonitas: alia iusticia. Nō vtiq;
Sed q̄ iusticia ipsa bonitas: et q̄ bonitas ip̄a be-
atitudo. Incorpalis aut̄ vel incorporeus. id
ē deus: vt sp̄s credat̄: vel intelligat̄ esse nō
corporeū. Proinde si dicamus: eternus: imortalis:
incorruptibilis: imutabilis: viuus: sapiēs: po-
tens: speciosus: iustus: bonus: b̄t̄s sp̄s: ho-
rū oīm nouissimū qd̄ posui: quasi t̄mō videt̄
significare substantiā: cetera v̄o huius substā-
tie q̄litates: sed nō ita est in illa ineffabili sim-
pliciq; natura. Quicq; em̄ s̄m q̄litates illi di-
ci videt̄: s̄m substantiā vel essentiā est intelli-
gendū. Absit em̄ vt sp̄s s̄m substantiā dicat̄
deus: et bonus s̄m q̄litate: s̄ vtrūq; s̄m substā-
tiā. Sic oīa cetera q̄ cōmemorauimus: vnde
in supioribus libris multa iam diximus. De q̄
tuor̄ igit̄ p̄mis que modo a nobis enumerata
atq; digesta sunt. id est eternus: imortalis: in-
corruptibilis: imutabilis: vnū aliquid eliga-
mus: quia vnū quatuor ista significant: sicut
iam disserui: ne p̄ multa distendat̄ intentio: et
illud potius qd̄ positū est p̄us. id est eternus.
hoc faciamus et de quatuor sc̄cūdis que sunt
viuus: sapiēs: potens: speciosus. Et qm̄ vita
qualicūq; inest et pecori cui sapientia nō inest
duo vero ista sapientia sc̄z atq; potentia ita sūt
inter se in homine comparata: vt sancta scriptu-
ra diceret. Melior est sapiens q̄ fortis. Spe-
ciosa porro etiam corpora dici solent. Vnus
ex his quatuor quod eligimus: sapiens eliga-
tur. Quis hec quatuor in deo nō inequalia di-
cenda sint. Moia em̄ quatuor: res autem vna
est. De t̄c̄is vero vltimis quatuor quis in
deo idem sit iustum esse quod bonū: quod be-
atum. Idēq; spiritū esse: quod iustum et bonū
et beatum esse. tamen quia in hominibus po-
test esse spiritus nō beatus: potest et iustus et
bonus nondū beatus. Qui vero beatus est:
p̄fecto et iustus et bonus et sp̄s est: hoc potius
eligamus quod nec in hoībus esse sine illis tri-
bus pot̄ qd̄ est beatus.

Sap. 8

Sap. 6

Quo etiam si vnū aliquid eligatur ex mul-
tis qđ digne appelleretur deus: in ipa vna apel-
latioe trinitas deitatis possit intelligi. Ca. VI

¶ Incigit cū dicimus eternus: sapiens
n beatus: hec tria sunt trinitas que ap-
pellat deus. Redigamus quidē illa

duodecim in istā paucitatē triū: si co mō for-
tan possumus et hec tria in vnū aliqd hoz. Nā
si vna eadēq; res in dei natura pōt esse sapiē-
tia et potentia: aut vita et sapiētia: cur nō vna
eadēq; res esse possit in dei natura eternitas
et sapientia: aut beatitudo et sapiētia. Ac p h si
cut nihil intererat vtrū illa duodecim: an ista
tria dicere mus: qđ illa multa in istam redigi-
mus paucitatē. Ita nihil interest vtrū tria
ista dicamus an illud vnū in cuius singularita-
te duo cetera sūt redigi posse monstraui mus

Quis itaq; disputādi modus: qđ nā tandē vis
intelligendi atq; potentia qđ viuacitas rōnis:
qđ acies cogitationis ostender: vt alia iam ta-
ceam: hoc vnū qđ sapiētia dicitur deus: quo-
modo sit trinitas: Neq; em̄ sicut nos de illo p-
cipimus sapiam ita deus de aliquo sed sua est
ipē sapiētia: qđ non est aliud sapiētia eius:
aliud essentia: cui hoc est esse qđ sapientē esse
Dicitur quidem in scripturis sanctis: christus
dei virtus et dei sapiētia. Sed quemadmo-
dum sit intelligendū ne patrem filius videat
facere sapiētiē: in libro. vii. disputatur est. Et
ad hoc ratio puenit: vt sic sit filius sapiētia d
sapiētia: quē admodū lumen de lumine de-
de deo. Nec aliud potuim⁹ inuenire sp̄s san-
ctū: nisi et ipm esse sapiētiā: et simul oēs vnā
sapiētiā: sicut vnū deū: vnā essentiā hanc
ergo sapiētiā qđ est deus: quō intelligim⁹ esse
trinitatē non dixi quō credimus (nam hoc in-
ter fideles qđ debet habere qđem) sed si aliq
mō p̄ intelligentiam possumus videre qđ cre-
dimus quis iste erit modus Si em̄ recolam⁹
vbi nostro intellectui ceperit in his libris tri-
nitas apparere: octauus occurrit. Vbi quippe
vt potuimus disputādo erigere temptauim⁹
mentis intentiōem ad intelligendā illam pre-
stantissimam imutabilem naturā qđ nostra
mens non est. Quā tñ sic intuebamur: vt nec
longe a nobis esset: et supra nos esset: nō loco
sed ipa sui venerabili mirabilisq; pstantia: ita
vt apud nos esse suo p̄nti lumine videret In
qua nobis adhuc nulla trinitas apparebat: qđ
nō ad eā querendā in fulgore illo firmam mē-
tis aciem tenebamus: tantū qđ non erat aliq
moles vbi credi oporteret magnitudinē duo-
rum vel triū plus esse qđ vnus: cernebam⁹ vt
i. Job. 4. cūq; Sed vbi ventū est ad caritatē que i san-

cta scriptura deus dicta est: eluxit paululū tri-
nitas. i. amans: et qđ amatur: et amor. Sed qa
lux illa ineffabilis nostrū reuerberabat obtu-
rum: et ei nondū posse cōtemperari n̄ e mētis
quodam mō pvincebat infirmitas: ad ipi⁹ no-
stre mentis fm̄ quā factus est hō ad imaginē
dei: velut familiariorē p̄siderationē reficiēde
laborātis intentiōis cā: iter ceptū dispositūq; re-
fleximus. Et inde in creatura qđ nos sumus:
vt inuisibilia dei p ea qđ facta sunt cōspicere in-
tellecta possemus: imorati sumus a. ix. vsq;
ad. xiiij. libris. Et ecce iam q̄tum necesse fue-
rat: aut forte plusq; necesse fuerat: exercitata
in inferioribus intelligentia: ad summā trini-
tatem qđ deus est p̄spicienda: nos erigere vo-
lumus nec valem⁹. Non em̄ sicut certissimas
vidimus trinitates: siue qđ forinsecus de reb⁹
corp̄alibus fiunt: siue cū eai p̄a qđ forinsec⁹ sen-
sa sunt cogitant: siue cū illa qđ oriuntur in ani-
mo nec p̄tinent ad corp̄is sensus: sicut fides: si
cut virtutes qđ sunt artes agēde vite: manife-
sta rōne cernūtur et scientia cōtinent: siue cū
mens ipa qua nouimus quicqd nosse nos ve-
raciter dicimus sibi cognita est: vel se cogitat
siue cū aliqd qđ ipa nō est eternū atq; imuta-
bile p̄spicit. Non ḡ sicut in his omnibus certissi-
mas vidimus trinitates: qđ in nobis fiunt vt
in nobis sunt: cū ista meminimus aspiciamus:
volumus: ita videmus etiā trinitatē deū: qđ
illic intelligendo p̄spicimus tanq; dicentem:
et verbū ei⁹: id est p̄rem et filiū atq; inde p̄cedē-
tem caritatē vtriusq; cōmunem scz sp̄s scm̄.
An trinitates istas ad sensus nostros: vel ad
animū p̄tinentes videmus potius qđ credim⁹
deū vero esse trinitatē credim⁹ potius qđ vide-
mus: Qđ si ita est: p̄fecto aut inuisibilia ei⁹ p
ea qđ facta sunt nulla intellecta p̄spicimus: aut
si illa cōspicimus nō in eis p̄spicimus trinita-
tē: et illic qđ p̄spiciam⁹: et est qđ etiā non p̄spe-
ctum credere debeamus. Conspicere autem
nos imutabile bonū qđ nos nō sum⁹ li. viij. oñ
dit. et. xiiij. cū de sapia qđ homini ex deo est loq
remur admonuit. Cur itaq; ibi non agnosci-
mus trinitatē. An hec sapiētia qđ deus dicit
nō se intelligit: nō se diligit: Quis hoc dixerit
aut qđ est qđ nō videat: vbi nulla scia est: nullo
mō esse sapiam⁹. Aut vero putandū est sapiē-
tiā qđ deus est scire alia et nescire seipam: vel
diligere alia: nec diligere seipam: que si dici si-
ue credi stultū et impium est. Ecce ergo trini-
tas sapiētia scz et noticia sui et dilectio sui: sic
enim et in homine inuenimus trinitatem id ē
mentem et noticiam qua se nouit: et dilectio-
nem qua se diligit.

Gen. 1

Rom. 1

1. Cor. 1.

1. Job. 4.

Liber

Quomodo differat trinitas que inuenit i
imagine dei a trinitate q̄ deus est. Ca. VII.
Ed hec tria ita sunt in hoie: vt nō ip
sa sint hō. hō est em̄ vt veteres diffi
nierūt: aīal rōnale mortale. Ille er
go excellit in hoie: nō ipa sunt hō. Et vna p
sona. i. singulis q̄sq; hō h̄ illa tria in mēte. qd
si etiā sic diffiniamus hoīem vt dicam⁹. hō est
suba rōnalis p̄stans ex aīa z corpe: nō est du
bium: hoīem h̄re aīam q̄ nō est corpus: habe
re corpus qd nō est aīa. Ac p hoc illa tria non
hō sunt: sed hoīs sunt vel in hoie sunt. Petra
cto etiā corpe si sola anima cogitet: aliqd ei⁹
est mens tanq̄ caput eius vel oculus vel faci
es: sed nō hec vt corpa cogitanda sunt. Mon
igitur aīa: sed qd excellit in aīa mens vocatur
Hūc qd aūt possum⁹ dicere trinitatē sic esse i
deo: vt aliqd dei sit nec ipa sit deus. Quapro
pter singulus quisq; hō qui nō fm oīa que ad
naturā p̄tinent eius: sed fm solā mentem ima
go dei d̄: vna p̄sona est: z imago est trinitatis
in mente. Trinitas vō illa cui⁹ imago ē: nihil
aliud est tota q̄ deus: nihil est tota q̄ trinitas
Nec aliqd ad naturā dei. p̄tinet qd ad illā non
p̄tinet trinitatē. Et tres p̄sonae sunt vni⁹ eēn
tie nō sicut singulus q̄sq; hō vna p̄sona. Itēq;
in hoc magna distantia est: q̄ siue mentē dica
mus in hoie: eiusq; noticiā z dilectionem siue
memoriā: intelligētā: volūtātē: nihil mentis
meminimus: nisi p̄ memoriā: nec intelligim⁹:
nisi p̄ intelligētiam: nec amamus: nisi p̄ volū
tatē. At vō in illa trinitate q̄s audeat dicē pa
trem nec seipm̄ nec filiū nec sp̄m̄ sc̄m̄ intelli
gere nisi p̄ filiū: vel diligere nisi p̄ sp̄m̄ sc̄m̄: p̄
se aūt meminisse tm̄mō vel sui vel filij vel spi
ritus sancti: eodemq; mō filiū nec sui nec p̄ris
meminisse nisi p̄ p̄rem: nec diligere nisi p̄ sp̄m̄
sanctū. p̄ se aūt nō nisi intelligere z p̄rem z se
ipm̄ z sp̄m̄ sc̄m̄. Sitr̄ z sp̄m̄ sc̄m̄ p̄ p̄rem memi
nisse z p̄ris z filij z sui: z p̄ filiū intelligere z pa
trem z filiū z seipm̄: p̄ se aūt nō nisi diligere et
se z p̄rem z filiū: tanq̄ memoria sit pater z sua
z filij z sp̄m̄ sancti: filius aūt intelligētia z sua
z p̄ris z sp̄m̄ sancti. Sp̄s vero sc̄m̄ caritas z
sua z p̄ris z filij. Quis hec in illa trinitate opi
nari vel affirmare p̄sumat? Si em̄ solus sibi fi
lius intelligit vt intelligentia sit: z sibi z p̄ri et
spiritui sancto: ad illā redit absurditatē vt p̄r
non sit sapiēs de seipō: sed de filio: nec sapien
tia sapiētiam genuerit: sed ea sapia p̄r dicatur
sapiēs esse quā genuit. Ubi em̄ nō est intelli
gentia nec sapia pōt esse: ac p hoc si pater nō
intelligit ip̄e sub: s̄ filius intelligit patri: profe
cto filius patrem sapientem esse facit. Et si h̄

est deo esse qd sapere: z ea illi essentia est que
sapientia: non filius a p̄re qd verū est: sed a fi
lio potius habet pater essentia: qd absurdissi
mū atq; falsissimū est. Hanc absurditatē nos
in libro septimo discussisse: cōuicisse: abicisse
certissimū est. Est ergo deus p̄r sapiens: ea q̄
ip̄e sua est sapia: z filius sapia p̄ris de sapiētia:
z filius sapia p̄ris de sapia qd est pater de quo
genitus est filius. Quocirca cōsequēter est z
intelligens pater ea q̄ ip̄e sua est intelligētia:
neq; em̄ esset sapiēs q̄ nō esset intelligēs: fili⁹
aūt intelligētia p̄ris de intelligētia genit⁹ qd
est pater: hoc z de memoria nō incōuenienter
dici pōt. Quō est em̄ sapiens q̄ nihil meminit
vel sui nō meminit: p̄oinde qz sapia p̄r: sa
pientia filius: sicut sibi meminit pater: ita fili⁹
z sicut sui z filij meminit pater: memoria nō fi
lij: sed sua: ita sui z p̄ris meminit filius memo
ria nō p̄ris sed sui. Dilectio q̄ vbi nulla ē quis
vllam dicat esse sapiam? Ex q̄ colligit ita esse
p̄ri dilectiōem suā: vt intelligentiā z memori
am suā. Ecce ergo tria illa. i. memoria intelli
gentia dilectio seu volūtās: in illa summa z i
mutabili essentia qd est deus: non p̄r z filius
z sp̄m̄ sc̄m̄ sunt: sed pater solus. Et qz fili⁹ q̄
sapientia est genita de sapia sicut nec pater ei
nec sp̄m̄ sc̄m̄ intelligit: sed ip̄e sibi: ita nec pa
ter ei meminit: nec sp̄m̄ sc̄m̄ ei diligit: sed ip̄e
sibi. Sua em̄ ē z ip̄e mēoria: sua intelligētia: sua
dilectio. Sed ita se h̄re de p̄re illi est de q̄ nat⁹
est. Sp̄s etiam sc̄m̄ qz sapia est p̄cedēs de
sapia: nō p̄rem habet memoriā: z filiū intelli
gentiam z se dilectionē: neq; em̄ sapia esset si
alius ei meminisset: eiq; alius intelligeret: ac
tm̄mō sibi ip̄e diligeret. Sed ip̄e h̄z hec tria: z
ea sic habet vt h̄ ip̄a ip̄e sit. Uerūm vt ita sit:
inde illi est vnde p̄cedit. Quis ḡ hoīm potest
istā sapiam q̄ nouit deus oīa: ita vt nec ea que
dicunt p̄terita: ibi p̄tereat: nec ea que dicuntur
futura. q̄si desint expectent vt veniāt: sed z p̄
terita z futura cū p̄ntib⁹ sint cūcta p̄ntia: nec
singula cogitent z ab alijs ad alia cogitanda
trāseat s̄ in vno p̄spectu simul p̄sto sint vniuer
sa. Quis in quā hoīm p̄phendit sapiam eādē
qz prudentiā: eandemq; sciam: quā quidem a
nobis nec n̄ra p̄phendunt? Ea q̄pe q̄ vel sen
sibus vel intelligētie nostre assunt: possumus
vt cūq; p̄spicē: ea vō q̄ absunt z tū affuerunt: p̄
mēoriā nouim⁹ q̄ oblitū nō sum⁹. Nec ex futu
ris p̄terita: sed futura ex p̄teritis: nō tū firma
cognitione cōiūcim⁹. Nam q̄dam cogitatōes
n̄ras q̄s futuras velut manifestius atz certi⁹:
p̄ximas quāsdā p̄spicim⁹: memoria facit e id
agimus cum agere valemus q̄tum valemus

que ad ea nō vident q̄ futura sunt: s̄ ad p̄terita pertinere. Qd̄ licet experiri in eis dictis vel canticis: quoz̄ seriē mēoriter reddimus. Nisi enīz p̄videremus cogitatione qd̄ sequit̄: non vtiq̄z diceremus. Et tñ vt p̄uideamus: nō p̄videntia nos instruit: s̄ mēoria. Nam donec finiat̄ om̄ne qd̄ dicimus: siue canimus: nihil ē qd̄ nō p̄uisum p̄spectūq̄z p̄ferat̄. Et tñ cū id agimus: nō dicimur p̄videnter: s̄ memoriter canere vel dicere: et quī hoc in multis ita p̄ferendis valent plurimū: nō solet eoz̄ p̄videntia: s̄ mēoria p̄dicari: fieri ista in animo vel ab alio nostro nouimus: et certissimi sumus. Quō autē tēnant: quāto attentius voluerimus aduerte re: tanto magis noster et sermo succūbit: et ip̄a nō p̄durat intentio: vt ad liquidū aliquid nostra intelligentia: et si non lingua pueniat. Et putamus nos vtrū dei p̄uidētia eadē sit q̄ memoria et intelligentia: q̄ nō singula cogitanda aspiciat: s̄ vna eterna et inmutabili atq̄ ineffabili visione complectit̄ cuncta que nouit: tanta mentis infirmitate posse comprehendere? In hac igit̄ difficultate et angustia liber exclama-

Ps. 138 re ad deum viuū. Adhūscata est scientia tua ex me: inualuit: et nō potero ad illā. Ex me q̄p pe intelligo q̄ sit mirabilis et incōprehensibilis scientia tua: qua me fecisti: qm̄ nec meip̄m cōprehendere valeo quē fecisti: et tñ in meditatione mea exardescer̄ ignis vt queraz̄ facie tuam semper.

De speculo in quo per imaginē dei trinitas eius vtiq̄z intellecta conspicit̄. **La. VIII.** In corpalem substantiā scio esse sapientiam: et lumen esse in quo vident̄ que oculis carnalibus vident̄: et tñ vir tā-

1. Cor. 13 tus tanq̄z spiritalis. Videmus nunc inquit p̄ speculū in enigmate: tunc autē facie ad facie. Quale sit et qd̄ sit hoc speculū si queramus: p̄fecto illud occurrit qd̄ in speculo nisi imago nō cernit̄. Hoc ergo facere conati sumus vt per imaginez̄ hanc qd̄ nos sumus: videremus vt cūq̄z a quo facti sumus: tanq̄z p̄ speculū. Hoc si

2. Colo. 3 significat etiā illud qd̄ ait idem ap̄tus. Nos autē reuelata facie gl̄iaz̄ dñi specular̄: in eandē imaginē transformamur de gl̄ia in gl̄iam tāq̄z a dñi spiritu. Specular̄ dixit: p̄ speculū videntes: nō de specula p̄spicientes. Quod in greca lingua nō est ambigū. vnde in latinaz̄ translate sunt ap̄lice littere. Vbi quippe speculum vbi apparent imagines rerū a specula de cuius altitudine longius aliquid intuemur: etiam sono verbi distat omnino: satisq̄z apparet ap̄m a speculo: nō a specula dixisse: gl̄ia dñi vbi specular̄. Qd̄ vero ait. In eandē imagi-

nem transformamur: vtiq̄z imaginē dei vult intelligi: eandēq̄z dicens: istā ip̄az̄ sc̄z. id est quā specular̄: qz̄ eadē imago est et gl̄ia dei: sicut alibi dicit. Vir quidē nō debet velare caput cū sit imago et gl̄ia dei. De quibus verbis iam in libro duodecimo disseruimus. Transformamur ergo dicit: de forma in formā mutamur: atq̄z trāsimus de forma obscura in formā lucidam: qz̄ et ipsa obscura imago dei est. et si imago: p̄fecto etiāz̄ gl̄ia in qua hoies creati sumus: p̄stantes ceteris aialib⁹. De ipsa quippe natura humana dictū est. Vir quidem nō debet velare caput cū sit imago et gl̄ia dei. Que natura in rebus creatis excellentissima: cū a suo creatore ab impietate iustificat̄: a deformi forma formosaz̄ transferit in formā. Est quippe et in ipsa impietate q̄tō magis dānabile vitiū tanto certius natura laudabilis. Et p̄pter h̄ addidit. De gl̄ia in gl̄ia: de gl̄ia creatio nis in gl̄ia iustificationis. Quis possit hoc et alijs modis intelligi qd̄ dictū est. De gl̄ia in gl̄ia: de gl̄ia fidei in gl̄iam speciei: de gl̄ia qua filij dei sumus: in gl̄ia qua similes ei erimus: qm̄ videbimus eū sicuti est. Qd̄ vero adiunxit. Tanq̄z a dñi spū: ostendit gratia dei nobis p̄ferri tam optabilis transformatio nis bonum.

De enigmate et tropicis locutionibus.

Edicta sunt p̄pter **Capitulum IX.**

h quod ait ap̄tus: nunc p̄ speculū nos videre. Quia vō addit: in enigmate.

multū hoc incognitū est q̄ eas litteras nesciūt in quibus est doctrina q̄dam de locutionū modis quos greci tropos vocant: eoz̄ greco vocabulo etiam nos vtimur. Platino. Sicut enim schemata vtiq̄z dicimus q̄ figuras: ita vtiq̄z dicimus tropos q̄ modos. Singulorū autē modoz̄ siue tropoz̄ noīa: vt singula singulis referant̄: difficillimū est et insolentissimū latine enūciare. Unde q̄dam interp̄tes nostris qd̄ ait ap̄tus q̄ sunt in allegoria: nolentes grecū vocabulū ponere: circūloq̄ndo interp̄tati sunt dicentes: que sunt aliud ex alio significatia. huius autē tropi: id est allegorie p̄les sunt species: in quibus est etiāz̄ qd̄ dicitur enigma. Diffinitio autē ipsius noīs generalis: oēs etiā species cōplectat̄ necesse est. Ac per hoc sicut oīs equus aīal est: nō om̄ne aīal equus est: ita om̄ne enigma allegoria ē: nō oīs allegoria enigma ē. Quid ḡ est allegoria nisi tropus vbi ex alio aliud intelligit̄ q̄le illud ē ad thessalonice ses. Itaq̄z nō dormiam⁹ sic et ceteri: s̄ v̄gilem⁹ et sobriū sim⁹. Nā q̄ dormiūt nocte dormiūt et q̄ inebriant̄ nocte ebrij sunt. Nos autē qui diei

1. Cor. 11

1. Cor. 11

1. Job. 3

2. Cor. 3

Gal. 4

1. Thes. 5

Liber

sumus: sobrii simus. Sed hec allegoria: non est
enigma. Nam nisi multum tardis iste sensus ipso
partu est. Enigma est autem breuitate explicem
obscura allegoria: sicut est. Sanguisuga erant
tres filie: et quecumque similia. Sed ubi allegoria
notauit apostolus: non in verbis eam reperit: sed in fa-
cto: cum de duobus filiis abrahe: uno de ancilla: al-
tero de libera: quod non dictum sed etiam factum fuit:
duo testamenta intelligenda monstrauit: quod an-
tequam exponeret obscurum fuit: postquam allegoria
talis quod est generale nomen posset specialiter
enigma notari. Sed quia non solum que eas litteras
nesciunt quibus discunt tropi querunt quod dixerit apostolus
nunc in enigmate nos videre: verum etiam qui
sciunt: tamen quod sit illud enigma ubi nunc vide-
mus nosse desiderant: ex utroque iuenienda una
est sententia: et ex illo: si quis ait: Videmus nunc per
seculum: et ex illo quod addidit: in enigmate. Una
est enim cum tota sic dicitur: videmus nunc per speculum
in enigmate: postquam quibus mihi videtur sicut no-
mine speculi imaginem voluit intelligi: ita no-
mine enigmatis quibus similitudine: tamen obscu-
ram: et ad perspicendum difficile. Cum igitur speculi et
enigmatis nomine quecumque similitudines ab apo-
stolo significare intelligi possunt: que accommo-
date sunt ad intelligendum deum: eo modo quo
potest: nihil tamen est accommodari: quod id quod imago eius
non frustra dicitur. Nemo itaque miretur etiam in isto
modo videndi que concessus est huic vite: per spe-
culum scilicet in enigmate laborare nos ut quodcum-
que videamus. Nomen quippe hic non sonaret enig-
matis: si esset facilitas visionis. Et hoc est gran-
dus enigma: ut non videamus quod non vi-
dere non possumus. Quis enim non videt cogi-
tationem suam? Et quis videt cogitationem suam: nisi
non oculis carnalibus dico: sed ipso interiori con-
spectu. Quis non eam videt: et quis eam videt:
quoniam quidem cogitatio visio est animi quedam: siue
assint ea que oculis que corporalibus videantur: vel
ceteris sentiantur sensibus: siue non assint: et eorum
similitudines cogitatione cernantur. que nec corpora-
lia sunt: nec corporaliu similitudines: sicut virtu-
tes et vitia: sicut ipsa denique: cogitatio cogitat:
siue illa que per disciplinas traduntur: liberalesque
doctrinas: siue istorum omnium cause superiores atque
rationes in natura immutabili cogitentur: siue etiam
mala et vana ac falsa cogitemus: vel non con-
sentiente sensu: vel errante consensu.

Quo per inspectionem verbi quod est in cogi-
tatione mentis humane ad agnitionem verbi
quod deus est aliquatenus possit accedi. La. X.

Et nunc de his loquamur que nota cogi-
tamur et habemus in noticia etiam
si non cogitemus: siue ad contempla-

tiua sciam pertineant: quam proprie sapiam dicimus
siue ad actiua: quam proprie sciam nuncupandam
esse differuimus. Simul enim utriusque mentis est
vnius et imago dei vna. Cum de inferiore di-
stinctius et seorsum agitur: tunc non est vocanda
imago dei: quoniam tunc in ea nonnulla reperiat
similitudo illius trinitatis: quod in terdecimo vo-
lumine ostendimus. Nunc igitur simul diuina scia
hominis loquimur: in qua nobis nota sunt quecumque sunt
nota: que utique vera sunt: alioquin nota non essent.
Nemo enim falsa nouit: nisi cum falsa esse nouit.
Quod si nouit: verum nouit. Verum est enim quod illa fal-
sa sunt. De his igitur nunc differuimus que nota cogita-
mus: et nota sunt nobis etiam si non cogitentur a
nobis. Sed certe si ea dicere velimus: nisi cogi-
tata non possumus. Nam si verba non sonent:
in corde suo dicit utique quod cogitat. Unde illud est
in libro sapientie. Dixerunt apud se cogitantes
non recte. Exposuit enim quod sit: dixerunt apud se:
cum addidit: cogitantes. Huic simile est in euang-
gelio: quod quidam scribe cum audissent a domino dictum
palytico. Confide filii remittunt tibi peccata tua:
dixerunt intra se: hic blasphematur. Quid est enim
dixerunt intra se: nisi cogitantes? Denique sequitur.
Et cum vidisset iesus cogitationes eorum dixit. Ut
quod cogitatis mala in cordibus vestris? Sic mar-
theus. Lucas autem hoc idem ita narrat. Leperunt
cogitare scribe et pharisaei dicentes. Quis est qui
loquitur blasphemias? Quis potest dimittere pec-
cata nisi solus deus? Ut cognouit autem cogita-
tiones eorum iesus: respondens dixit ad illos. Quid
cogitatis in cordibus vestris? Quale est in libro
sapientie: dixerunt cogitantes: tale hic est: cogita-
uerunt dicentes. Et illic enim et hic ostendit intra
se atque in corde suo dicere: id est cogitando di-
cere. Dixerunt quippe intra se: et dictum est eis.
Quid cogitatis? Et de illo diuite cuius vberes
fructus ager attulit: ait ipse dominus. Et cogitabat
intra se dicens. Quedam cogitationes locutio-
nes sunt cordis: ubi et os eius esse dominus ostendit
cum ait. Non quod intrat in os coinquinat hominem
sed quod procedit ex ore hoc coinquinat hominem. Una
scilicet duo quidam hominis ora complexus est: vnum cor-
poris: alter cordis. Nam utique vnde illi homines pu-
tauerunt inquinari in os intrat corporis. Unde autem
dominus dixit inquinari hominem: de cordis ore procedit.
Ita quippe exposuit ipse quod dixerat. Nam pau-
lo post de hac re discipulis suis. Adhuc inquit
et vos sine intellectu estis. Non intelligitis: quia
omne quod in os intrat in ventrem vadit et in seculum
emittitur: hic certe aptissime demonstrauit
os corporis. At in eo quod sequitur os cordis ostendit
de egressu: et ea coinquinant hominem. De corde enim

Sap. 2.

Matth. 9.

Ibidem.

Luce. 5.

Sap. 2.

Matth. 9.

Luce. 12.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

ereūt cogitationes male: et cetera. Quid hac expositione lucidius? Nec tñ quia dicimus locutiones cordis esse cogitationes: ideo nō sunt etiam visiones exorte de noticie visioibus. qñ vere sunt. Foris em̄ cum p̄ corpus hec fiunt: aliud ē locutio aliud visio. Intus autē cū cogitamus: vtrūq; vnuz est. Sicut auditio et visio duo quedam sunt inter se distantia in sensib⁹ corpis: in animo autē nō est aliud atq; aliud videre et audire. Ac hoc cum locutio foris nō videat: sed potius audiat. Locutiones tñ interiores hoc est cogitationes visas dixit a dño sanctū euangeliū nō auditas. Dixerūt inquit intra se: hic blasphematur. Deinde subiunxit. Et cū vidisset iesus cogitationes eoz. Uidit ergo qd dixerūt. Uidit em̄ cogitatione sua cogitationes eoz: quas illi soli se putabāt videre. Quisquis igit potest intelligere verbum: nō solum anteq; sonet: verū etiam anteq; sonoz eius imagines cogitatione voluant. hoc em̄ est qd ad nullam ptinet linguam eaz scz q̄ lingue appellāt gentiū: quaz lingua nostra latina est. Quisquis inq; intelligere potest iā pōt videre p̄ hoc speculū atq; in hoc enigmatē aliquā verbi illius similitudinē: d̄ quo dictū est. In principio erat verbum: et verbum erat apud deū: et deus erat verbum. Necessē ē em̄ cuz verbum loquimur: id est qd scimus quod loquimur ex ipsa scientia quā memoria tenemus: nascat̄ verbū qd eiusmodi sit oīno cuiusmodi ē illa scia de q̄ nascit̄. Formata q̄pe cogitatio ab ea re quā scimus: verbuz est quod in corde dicimus: qd nec grecū est nec latinuz nec lingue alicuius alterius: sed cum id opus est in eoz quibus loquimur p̄ferre noticiā aliquid signū quo significet̄ assumit. Et plerūq; sonus aliqui etiam nutus: ille auribus: ille oculis exhibet: vt p̄ signa corpalia etiā corpis sensibus verbum qd mente gerimus innotescat. Nam et innuere quid est nisi quodāmodo visibiliter dicere. Et in scripturis sanctis hui⁹ sententię testimoniū. Nam in euangeliō fm̄ iobem ita legit̄. Amen amen dico vobis quia vnus ex vobis tradet me. Aspiciebant ergo adinuicē discipuli: hesitantes de quo diceret. Erat ergo vnus ex discipulis eius in sinu iesu quē diligebat iesus. Innuit ergo huic symon petrus et dicit ei. Quis est de quo dicit? Ecce innuendo dixit: quod sonādo dicere nō audebat. Sed hec atq; hm̄ōi signa corpalia siue auribus siue oculis p̄sentibus quibus loquimur exhibemus. Innuente sunt etiā littere p̄ quas possemus et cū absentibus colloqui: sed ista signa sunt vocum cum ipse voces in fm̄one nō

stro eaz quas cogitamus signa sint rez.

Sicut verbū hominis significat̄ per voces: vel quodlibet indicium corporeale: ita verbuz dei manifestatū esse per carnem. Ca. XI.

Roīde verbū quod foris sonat si-
gnum est verbi quod intus lucet: cui magis verbi competit nōmen. Nam

illud quod p̄fertur carnis ore: vox verbi est. Verbiq; et ipm̄ dicit̄ p̄pter illud a quo vt foris appareret assumptū est. Ita em̄ verbū nostrum vox quodāmodo corporis fit assumēdo eam: in qua manifestet̄ sensibus hoīum: sicut verbum dei caro factū est: assumendo eam in qua et ipm̄ manifestaret̄ sensibus hoīm. Et sic ut verbum nostrū fit vox nec mutat̄ in voce ita verbum dei caro q̄dem factū est: sed absit vt mutaret̄ in carnem. Assumendo quippe illā nō in eam se cōsumendo: et hoc nostrū vox fit: et illud caro factum est. Quapropter quicūq; cupit ad qualēcūq; similitudinē dei verbi: q̄uis per multa dissimilē peruenire: nō intruet̄ verbum nostrum quod sonat in auribus: nec quādo voce p̄fert̄: nec qñ silentio cogitatur. Omnīū nāq; sonantiū verba linguaz etiam in silentio cogitant̄: et carmina p̄currunt̄ animo: tacente ore corporis. Nec solum numeri syllabaz: verū etiam modi cantilenaz cū sint corporales: et ad eum qui vocat̄ auditus sensum corporis ptinentes: p̄ incorporeas quasdam imagines suas p̄sto sunt cogitantibus: et tacite cuncta ista voluentibus. Sed transeūda sunt hec: vt ad illud perueniatur hominis verbum p̄ cuius qualēcūq; similitudinez sicut in enigmatē videat̄ vt cūq; dei verbū. Non illud qd factū est ad illum vel ad alium p̄phetā et de quo dictū est. Verbi autē dñi crecebat et multiplicabatur. Et de quo itez dictū est. Igitur fides ex auditu: auditus autē p̄ verbū creuit. Et itez. Cum accepissetis a nobis verbuz auditus dei: accepistis nō vt verbum hoīm: sicut est vere verbum dei. Et innumerabilia similiter in scripturis dicunt̄ de dei verbo: qd in sonis multaz diuersarūq; linguaz p̄ corda et ora disseminat̄ humana. Ideo autē verbuz dei dicit̄: quia doctrina diuina traditur nō humana. Sed illud verbum dei querimus qualiter cūq; per hanc similitudinē nunc videre: de quo dictū est. Deus erat verbum: de quo dictum est. Omnia per ipm̄ facta sunt: de quo dictum est. Verbum caro factum est: de quo dictum est. Fons sapientię verbum dei in excel-
sis. Perueniendū est ergo ad illud verbū hominis: ad verbum rōnalis animantis: ad verbum nō de deo nate: sed a deo facte imaginis

Mat. 9.
Ibidem.

Job. 1.

Ibidem. 13.

Job. 1.

Ubi. 5.

Act. 6

Rom. 10.
1. Thes. 2

Job. 1.
Ibidem.
Ibidem.
Ecc. 1

Libet

dei: quod neq; platiuū est in sono: neq; cogi-
tatiuū in similitudine soni: quod alicuius lin-
gue esse necesse sit: sed q; omnia quibus signi-
ficatur signa: pcedit: et gignitur de sciētia que
manet in animo: qm̄ eadem sciētia intus di-
citur sicuti est: simillima est em̄ visio cogitatio-
nis: visioni sciētie. Nam qm̄ p sonu; dicit: vel
p aliquod corporale signum: nō dicit sicuti est
sed sicut pōt videri audiri ve per corpus. Qu-
ergo qd̄ in noticia est: hoc est in verbo: tunc ē
verū verbum et veritas: qualis expectat ab ho-
mine: vt qd̄ est in ista: hoc sit et in illo: qd̄ non
est in ista: nō sit et in illo: hic agnoscit: est est: nō
nō. Sic accedit quantū potest ista similitudo
imaginis facte ad illam similitudinē imaginis
nate: qua deus filius patri p omnia substantia
liter similis p̄dicat. Animaduertenda est in
Joh. 1. enigmatē etiam ista verbi dei similitudo: qd̄ si-
cut de illo verbo dictum est. Omnia p ipm̄ fa-
cta sunt: vbi deus p vniuentū verbum suum
p̄dicatur vniuersa fecisse. Ita hominis opera
nulla sunt: que nō p̄s dicunt in corde. Unō
Ecc. 37 scriptum est: Initium omnis operis verbum
Sed etiam hic cum verum verbum est: tunc ē
initium boni operis. Uerum autē verbum est
cū de sciētia bene operandi gignit: vt etiam
ibi seruet: est est: nō nō: vt si est in ea sciētia
q̄ viuendum est: sit et in verbo p quod operan-
dum est: si nō: nō: alioquin mendaciū erit ver-
bum tale: nō veritas: et inde peccatū: nō opus
rectum. Est et hec in ista similitudinē verbi dei:
stri similitudo verbi dei: quia potest esse ver-
bum nostrum quod nō sequat opus: opus au-
tem esse nō potest: nisi pcedat verbum. Sic et
verbum dei potuit esse nulla existente creatu-
ra. Creatura vero nulla esse potest nisi p ipm̄
Joh. 1. per quod facta sunt omnia. Ideoq; non deus
pater: nō spiritus sanctus: nō ipsa trinitas: sed
Joh. 1. solus filius quod est verbum dei caro factum
est: q̄uis trinitate faciente: vt sequente atq;
imitante verbo nostro: eius exemplum recte
viueremus: hoc est nullum habentes in verbi
nostri vel p̄templatione vel operatione men-
daciū. Uerum hec huius imaginis est quan-
doq; futura perfectio. Ad hanc psequendam
nos erudit magister bonus fide xp̄iana: pieta-
tisq; doctrina: vt reuelata facie: a legis vela-
mine qd̄ est vmbra futuroꝝ: gloriā dñi speculā-
tes: p speculū sc̄z intuentes in eandem imagi-
nē transformemur de gloria in gl̄iam tanq; a
dñi sp̄i: fm̄ sup̄iore de his verbis disputatio-
nem. Cū ergo hac transformatione ad p̄fectū
1. Joh. 3. fuerit hec imago renouata similes deo erim;
quoniā videbimus eū: nō p speculū sed sicuti

est: quod dicit apostolus paulus facie ad faciē. 1. Cor. 13
Nūc vero in hoc speculo: in hoc enigmatē: in
hac qualicūq; similitudine: quāta sit etiam dis-
similitudo: quis potest explicare: attingam tñ
aliqua vt valeo: quibus id possit aduerti.

Quantū distent a vera et p̄fecta similitudi-
ne dei: que in natura mentis vtrūq; deo simi-
lia reperiunt. La. XII.

Primo ipsa sciētia de q̄ veraciter co-
gitatio nostra format: quando q̄ sci-
mus loquimur: qualis aut quāta pōt
hoī puēire: quālibet pitissimo atq; doctissimo
exceptis em̄ q̄ in animū veniūt a sensibus cor-
poris: in quibus tam multa aliter sunt q̄ vidē-
tur: vt eoz verisimilitudine nimīū p̄stipatus:
sanus sibi esse videat qui insanit. Uti acade-
mica philosophia sic inualuit: vt de omnibus
dubitans multo miserius insaniret. His ergo
exceptis que a corporis sensibus in animū ve-
niūt: quātū rerū remanet q; ita sciamus: sicut
nos viuere scimus: in quo proisus nō metui-
mus: ne aliqua dissimilitudine forte fallamur
qm̄ certū est etiam eum qui fallit viuere. Nec
in eis visis hec habent: que obijciunt extrinse-
cus: vt in eo sic fallatur oculus: quēadmodū
fallit cuz in aqua remus videt infractus: et na-
uigantibus turre moueri: et alia sexcenta que
aliter sūt q̄ vident: quia nec p oculum carnis
hoc cernit. Intima sciētia est qua nos viuere
scimus: vbi ne illud quidem academicis di-
cere potest: fortasse dormis et nescis: et in som-
nis vides. Uti quippe somniantū simillima
esse visis vigilantū quis ignorat? Sed q̄ cer-
tus est de vite sue sciētia: nō in ea dicit: scio
me vigilare: sed scio me viuere: siue ergo dor-
miat siue vigilet: viuūt. Nec in ea sciētia per
somnia falli potest quia et dormire et in somnis
videre: viuētis est. Nec illud potest acade-
micus aduersus istam sciētia dicere: furis
fortassis et nescis: q; sanoꝝ visis simillima sunt
etiam visa furentiū: sed q̄ furit viuūt. Nec con-
tra academicos dicit: Scio me nō furere: sed
scio me viuere. Nunq; ergo falli nec mentiri
pōt: q̄ se viuere dixerit scire. Achille itaq; fal-
laciū visoz genera obijciant ei qui dicit: scio
me viuere: nihil hoz timebit: quādo et qui fal-
litur viuūt. Sed si talia sola p̄tinent ad huma-
nā sciētia: p pauca sunt nisi q; in vno quoq;
genere ita multiplicant vt nō solū pauca nō
sint: verū etiam reperiant per infinitū nume-
rū tendere. Qui em̄ dicit: scio me viuere: vñ
aliquid scire se dicit. Proinde si dicat: scio me
scire me viuere: duo sunt iam: hoc vero quod
scit hec duo: terciū scire est: sic potest addere

et quartū et quitū: et innumerabilia si sufficiat
 Sed quia innumerabile numerū vel cōphē-
 dere singula addendo: vel dicere innumera-
 biliter nō pōt: hoc ipm certissime cōphēdit:
 ac dicit: et verū hoc eē et tā innūerabile: vt ve-
 re eius infinitū numerū nō possit cōphēde-
 re: ac dicere: hoc et i voluntate certa similiter ad-
 uerti pōt. Quis ē em̄ cui nō imprudenter re-
 spondeat: forte falleris: dicenti volo beatus
 eē: Et si dicat: scio me hoc velle: et hoc me scire
 scio: iam his duob⁹ et tertiu⁹ potest addere
 q̄ hec duo sciat: et quartum q̄ hec duo scire se
 sciat: et similiter in infinitū numerū pergere.
 Item si quispiā dicat: errare nolo: nōne sine
 erret siue non erret: errare tñ eum nolle vey
 erit: Quis est q̄ huic non impudentissime di-
 cat: forsitan falleris: cū pfecto vbicūq̄ fallat
 falli se tñ nolle nō fallit: Et si hoc scire se dicat
 addit q̄ntū vult rex numerū cognitarū: et nu-
 merū eē pspicit infinitū. Qui ei dicit nolo me fal-
 li: et hoc me nolle scio: et hoc me scire scio: iam
 et si non cōmoda locutōe pōt hinc infinitū nu-
 merū ostendere. Et alia reperiunt q̄ aduer-
 sus academicos valeāt: q̄ nihil ab homie sciri
 posse contendunt. Sed modus adhibendus
 ē: p̄sertim q̄ in ope isto nō hoc suscepim⁹. Sūt
 inde libri tres nri: p̄tio nre p̄uersionis tpe scri-
 pti: quos q̄ potuerit et voluerit legere: lectos-
 q̄ intellexerit: nihil eū pfecto q̄ ab eis cōtra
 pceptionē veritatis argumenta multa in uēta
 sunt: pmouebunt. Cū em̄ duo sint genera rez
 q̄ sciunt: vnū eaz q̄ p̄ sensus corpis pcipit ani-
 mus: alterū eaz q̄ p̄ seipm multa illi philoso-
 phi garruerūt contra corpis sensus: animi at
 qualdam firmissimas p̄ seipm p̄ceptiōes rerū
 veraz: quale illd ē qd dixi: scio me viuere: ne-
 quaq̄ in dubiū vocare potuerūt. Sed absit a
 nobis vt ea q̄ p̄ sensus corpis didicimus vera
 esse dubitemus: p̄ eos q̄ p̄ didicim⁹ celū et ter-
 rā: et ea q̄ in eis nota sūt nobis: q̄ntuz ille q̄ et
 nos et ipa condidit: inotescere nobis voluit.
 Absit etiam vt scire nos negemus q̄ testimo-
 nio didicimus alioz: alioq̄n esse nescim⁹ ocea-
 num. Nescimus esse terras atq̄ vrbes quas
 celeberrima fama cōmendat. Nescim⁹ fuisse
 homines et opera eorum que historica lectōe
 didicimus. Nescimus que quotidie vndecun-
 q̄ nunciant: et indicijs consonis contestanti-
 busq̄ firmanē. Postremo nescimus in quib⁹
 locis vel ex quibus homibus fuerimus exor-
 ti: quia hec om̄ia testimonijs credidimus ali-
 orum. Qd si absurdissimū est dicere: nō solū
 nroz: verū etiaz et alioz corpoz sensus pluri-
 mum addidisse nre scientie consistendum est.

hec igitur om̄ia et que p̄ seipm: et que p̄ sc̄sus
 sui corpis et que testimonijs alioz p̄cepta
 scit animus human⁹: thesauro memorie con-
 dita tener: ex q̄bus gignit verbū verū: qm̄ qd
 scimus loquimur: sed verbū ante omnē sonū
 ante omnē cogitationē soni. Tunc em̄ ē ver-
 bum simillimū rei note de qua gignit et ima-
 go eius: quoniā de visione scientie visio cogi-
 tationis exoritur: quod est verbū lingue nul-
 lius: verbū vey de re vera: nihil de suo habēs
 sed totū de illa scientia de qua nascit. Nec in-
 terest quando id didicerit: qui qd scit loquit.
 aliquid em̄ statim vt discit hoc dicit: duz tamen
 verbum sit vey: id est de reb⁹ notis exortū.

De scientia dei patris cui nihil cuiusq̄ cre-
 ature iudicij conferatur.

Capitulum XIII.

Ed nunquid deus pater de quo na-
 tum est verbū de deo deus: nunquid
 ergo deus pater in ea sapientia qd ē

ipse sibi: alia didicit per sensum corpis sui: alia
 p̄ seipsum. Quis hoc dicat: qui non animal rō-
 nale: sed supra animam rōnalē deū cogitat: q̄n-
 tum ab eis cogitari potest qui eum omnibus
 animalibus et omnibus animis preferunt: quā-
 uis per speculū et in enigmate conijciendo vi-
 deant: nondum facie ad faciem sicuti est: Hū
 quid deus pater causa que non per corpus:
 quod ē ei nullum: sed per seipm scit: alitūde
 ab aliquo didicit: aut nuncijs vel testibus vt
 ea sciret indiguit. Non vtiq̄: Ad omnia quip-
 pe scienda que scit: sufficit sibi illa perfectio.
 habet quidē nuncios: id est angelos: non ta-
 men qui ei que nescit annunciant (non enim
 sunt vlla que nesciat sed bonū eoz est de ope-
 ribus suis eius consulere veritatez: et hoc est
 q̄ ei dicunt nonnulla nunciare: nō vt ipse ab
 eis discat: sed vt ab illo ipsi per verbum eius si-
 ne corporali sono: nunciant etiaz quod volu-
 erit ab eo missi ad quos voluerit: totū ab illo
 per verbum eius audientes: id est in eius ve-
 ritate inuenientes: quid sibi faciendū: quid:
 quibus: et quādo nunciandū sit. Nam et nos
 oramus eum: nec tamē necessitates nostras
 docemus eū. Nouit em̄ (ait verbum eius) pa-
 ter vester quid vobis necessarium sit priusq̄
 petatis ab eo. Nec ista ex aliquo tempore co-
 gnouit vt nosset: sed futura omnia tempora-
 lia atq̄ in eis etiā quid: et quando ab illo peti-
 turi fueram⁹: et quos et de quibus rebus vel
 exauditurus vel non exauditurus esset: sine
 initio ante presciuit. Vniuersas autē creatu-
 ras suas et spirituales et corporales: non quia
 sunt ideo nouit: sed ideo sunt quia nouit. No-

Abat. 6.

Liber

Eccii. 23. enim nesciunt q̄ fuerat creaturus. Quia ergo sciuit creauit: non quia creauit sciuit. Nec aliter ea sciuit creata: q̄ creanda. Non em̄ ei sapientie aliquid accessit ex eis: s̄ illis existētibus sicut oportebat et quando oportebat: illa mansit vt erat. Ita et scriptū est in libro ecclesiastico. Anteq̄ crearent om̄ia nota sūt illi. Sic et postq̄ consummata sūt. Sic inquit non aliter: et anteq̄ crearent: et postq̄ consummata sūt: sic ei nota sunt. Longe est ergo huic scientie: scientia nostra dissimilis. Que autē scientia dei est: ipsa et sapientia: et que sapientia: ipsa essentia siue substantia: q̄ in illius nature simplicitate mirabili: non est aliud sapere q̄ esse: sed quod est sapere: hoc ē et esse: sicut et in superioribus libris sepe iam dixim⁹. Nostra vero scientia in rebus plurimis propterea amissibilis est et receptibilis: quia non hoc nobis esse qd̄ scire vel sapere: quoniā esse possumus: etiā si nesciamus: neq̄ sapiamus ea q̄ aliunde didicimus. Propter hoc sicut nostra scientia illi scientie dei: sic et n̄m verbū quod nascitur de nostra scientia dissimile est illi verbo dei: quod natū est de patris essentia. Tale est autē ac si dicerē: de patris scientia: de patris sapientia: vel quod est expressius de patre scientia: de patre sapientia.

De similitudine et equalitate patris dei et unigeniti eius consubstantialis et coeterni.

Capitulum XIII.

v Verbum ergo dei patris unigenit⁹ dei filius: per omnia patri similis et equalis: deus d̄ deo: lumē d̄ lumie. sapientia de sapientia: essentia de essentia: est hoc omnino qd̄ pater: non tamen pater: quia iste filius: ille pater. Ac per hoc nouit omnia q̄ nouit pater: sed ei nosse de patre est sicut esse. Nosse em̄ et esse illi vnū ē. Et ideo patre sicut esse non est a filio: ita nec nosse. Proinde tanquā seipsum dicens: pater genuit verbum sibi equale per omnia. Non em̄ seipsum integre p̄fecteq̄ dixisset: si aliquid minus: aut ampli⁹ esset in eius verbo q̄ in ipso. Vbi summe illud agnoscitur: est est: non non: et ideo verbū hoc vere veritas est: quoniam quicquid est in ea scientia de qua genitum est: et in ipso est. Qd̄ autem in ea non est: nec in ipso est. Et falsum habere aliquid hoc verbū nunq̄ p̄t: quia immutabiliter sic se habet vt se habet de q̄ ē. **Joh. 5.** em̄ p̄t filius a seipso facere quicquid: nisi qd̄ viderit patrem facientem: potenter hoc non potest: nec est infirmitas ista: s̄ firmitas qua falsa esse non potest veritas. Nouit itaq̄ omnia deus pater in seipso: nouit in filio. Sed in

seipso tanq̄ seipsum: in filio tanq̄ verbū suū: quod est de his omnibus q̄ sunt in seipso. Omnia similiter nouit et filius: in se scilicet tanq̄ ea que nata sunt: de his que pater nouit in se ipso. In patre autē tanq̄ ea de quib⁹ nata sūt que ipse filius nouit in seipso. Sciunt ergo in uicē pater et filius: sed ille gignendo: ille nascendo. Et omnia q̄ sunt in eorū scientia: in eorū sapientia: in eorū essentia: vnusquisq̄ eorū simul videt: nō p̄cularim: aut singularim: velut alternante cōspectu: huic illuc: et inde huc: et rursus inde vel inde in aliud atq̄ aliud: vt aliqua videre non possit nisi non videns alia: sed vt dixi simul omnia videt: quorū nullū ē qd̄ non semper videt. Verbū autem nostrum illud quod nō habet sonum neq̄ cogitationez soni: sed eius rei quā videndo intus dicimus et ideo nullius lingue est: atq̄ inde vtcunq̄ simile est: in hoc enigmate illi verbo dei quod etiā deus est quoniā sic et hoc de nostra nascit̄ quē admodū et illud de scientia patris natum est. Nostrū ergo tale verbū quod inuenimus esse vtcunq̄ illi simile quantum sit etiā dissimile: sic a nobis dici potuerit: nō pigeat intueri.

Qd̄ dissimile sit verbū n̄m mutabile a verbo dei incommutabili et eterno.

Capitulum XV.

n Unquid verbū nostrū de sola scientia n̄a nascit̄? Nōne multa dicim⁹ etiā q̄ nescim⁹? Nec dubitantes ea dicim⁹: s̄ vera esse arbitrates: q̄ forte si vera sunt: in ipis rebus de quibus loquimur nō in verbo n̄o vera sūt: quia verbū verū nō ē nisi quod de re q̄ scitur gignit. Falsū ē ergo isto modo verbū n̄m: nō cū mentimur: sed cum fallimur. Cū autem dubitamus: nondū ē verbum de re de qua dubitamus: sed de ipsa dubitatione verbū est. Quāuis em̄ non nouerimus an verū sit vnde dubitamus: tamē dubitare nos nouimus: ac si hoc cū hoc dicim⁹ verum verbū est: quoniā quod nouimus dicim⁹. Quid q̄ etiā mentiri possumus? Quod cū facimus: vtiq̄ volentes et scientes falsum verbū habemus: vbi verū verbum est: mentiri nos hoc em̄ scimus. Et cū mentitos nos esse confitemur: verū dicim⁹: qd̄ scimus em̄ dicimus. Scimus nanq̄ nos esse mentitos. Verbum autē illud quod est deus et potentius est nobis: hoc nō p̄t. Non em̄ potest facere quicquam: nisi q̄ viderit patrem facientem: et non a seipso loquitur: sed a patre illi est omne quod loquitur: cū ipm̄ pater vnice loquit̄: et magna illi verbi potentia est: non posse mentiri: quia nō p̄t esse illic est: et non: sed est est: non non. At

em nec verbū dicendū est: quod verū nō est. Sit ita: libens assentio. Quid cū verū ē verbū nrm: z ideo recte verbū vocat: nunqd sic dici pōt vel visio de visione: vel scientia de scientia: ita dici potest essentia de essentia: sicut illud dei verbū maxime dicitur marieq; dicēdū est. Quid itaq; quia non hoc est nobis eē qd est nosse. Multa quippe nouimus q̄p memoria quodāmodo viuūt: ita z obliuione quodā modo moriuntur: atq; ideo cū illa iā non sint in noticia nra: nos tñ sumus. Et cū sciētia nostra animo lapsa perierit a nobis: nos tñ viuimus. Illa etiā que ita sciuntur vt nunq; exciderere possint: qm̄ presentia sūt: z ad ipsius animi naturā p̄tinent: vt est illud quod nos viuere scimus. Manet em̄ hoc q̄p̄diu animus manet: et qz semp̄ manet animus: z hoc semper manet. Id ergo z si qua reperiuntur similia: in quibus imago dei potius intuenta est: etiā si semp̄ sciunt: tñ quia nō sp̄ etiā cogitant: quomodo de his dicatur verbū sempiternū: cum verbū nrm nra cogitatioē dicat: inuenire difficile est. Sempiternū ē em̄ anio viuere: sempiternū est scire qd viuūt: nec tamen sempiternū est cogitare vitā suā: vel cogitare scientiā vite sue: quoniā cū aliud atq; aliud ceperit: h̄ desinet cogitare: quāuis non desinat scire. Ex quo fit vt si pōt esse in anio aliqua sciētia sempiterna: z sempiterna esse nō pōt eiusdē sciētie cogitatio: z verbū v̄x nrm intumū nisi nra cogitatioē nō dicit: solus deus intelligat: habere verbū sempiternū sibiq; coeternū. Nisi forte dicendū est ipsam possibilitatē cogitatiois qm̄ id qd scitur etiā qm̄ nō cogitat: pōt tñ veraciter cogitari verbū esse tā p̄petuū qz scia ip̄a p̄petua est. Sed quō est verbū qd nōdū in cogitatiois visioē formatū est: Quō erit simile: scie de qua nascit si eius nō habet formā: z iō iā vocatur verbū quia pōt habere: Tale ē ei ac si p̄ hoc dicat: iō iā vocandū esse verbū: qz potest esse verbū. Sed quid est q̄ pōt esse verbū: z iō iā dignū est verbi noie: Quid est inq; hoc formabile nondūq; formatū: nisi quiddā mentis nre q̄ hac atq; hac volubili quadā motioē iactamus: cū a nobis nū hoc: nunc illud sic inuentū fuerit vel occurrerit cogitat: Et tunc fit verū verbū qm̄ illud qd nos dixim⁹ volubili motioē iactare ad id qd scimus peruenit: atq; inde formatur eius omnimodaz similitudinē capiens: vt quō res queq; scitur: sic etiā cogitetur: sine voce: sine vocis cogitatione: que p̄fecto alicuius lingue est: si in corde dicatur. Ac per hoc etiā si concedamus ne

de controuersia vocabuli laborare videamur iam vocandū esse verbū quiddā illud mentis nostre quod de nostra scientia formari potest etiā prius qz forma tū sit: quia iam vt ita dicaz formabile est: quis non videat: quanta hic sit dissimilitudo ab illo dei verbo qd in forma dei sic est: vt non ante fuerit formabile priusq; formatū: nec aliquando esse possit informe: sed sit forma simplex z simpliciter equalis ei de quo est: z cui mirabiliter coeterna est.

An volubilitas cogitatiois in deo esse credenda sit.

Capitulum XVI.

q̄ Quapropter ita dicitur illud di verbum vt dei cogitatio non dicat: ne aliquid esse quasi volubile credat in deo: quod nunc accipiat: nunc recipiat formam vt verbum sit: eamq; possit amittere atq; informiter quodammodo volutari. Bene quippe nouerat verba z vim cogitationis inspererat locutor egregius qui dixit in carmine: secumq; volutat euentus belli varios: id est cogitat. Non ergo ille dei filius cogitatio dei: sed verbū dei dicitur. Cogitatio quippe nostra perueniens ad id quod scimus atq; in deo formata verbum nostrum verum est. Et ideo verbū dei sine cogitatioē dei debet intelligi: vt forma ipsa simplex intelligatur: nō habens aliquid formabile qd esse etiāz possit informe. Dicuntur quidam etiam in scripturis sanctis cogitationes dei: sed eo locutiois modo: quo ibi et obliuio dei dicitur: que vtiq; ad proprietatem in deo nulla est. Quāobrem cū tanta sit nunc in isto enigmate dissimilitudo dei z verbi dei: in qua tamen nōnulla similitudo cōperta est: illud quoq; fatendū est: quod etiam cum similes ei erimus quando videbimus eum sicuti est: quod vtiq; qui dixit: hanc proculdubio que nūc est dissimilitudinē attēdit: nec tunc nature illius erimus equales. Semper enim natura minor est faciente que facta est. Et tunc quidem verbum nostrum non erit fallum: quia neq; mētiemur: neq; fallēmur: Fortassis etiam volubiles non erunt nostre cogitationes ab alijs in alias cuntes z redeuntes: sed omnē scientiam nostram vno simul conspectu videbimus. Tamen cum et hoc fuerit: si et hoc fuerit formata erit creatura que formabilis fuit vt nihil iam desit eius forme: ad quam peruenire deberet. Sed tamen coequanda non erit illi simplicitati vbi nō formabile aliquid formatū vel reformatū

1. Job .3.

Libet

est: sed forma neq; informis: neq; formata ip-
sa ibi eterna est immutabilisq; substantia.

De spū sancto qui patri ac filio equalis acci-
pitur: et vtriusq; spūs dicit: et charitatis noīe i-
telligit cum quolibet in trinitate persona sit
charitas.

La. XVII

Atis de patre et filio et quātū per hoc
speculum atq; in hoc enigmate vide-
re potuimus locuti sumus nunc de

spiritu sancto quātū deo donante videre conce-
ditur differendum est: qui spū sanctus sūm sc̄ptu-
ras sanctas nec patris solius ē: nec filij solius
sed amborū: et ideo cōmunē qua se inuicem di-
ligunt pater et filius: nobis insinuat charitatē
Et aut nos exerceat sermo diuinus: nō res
in promptu sitas: sed in abdito scrutandas: et
ex abdito eruendas: maioris studio fecit inq̄ri

1. Job. 4.

Nō itaq; dixit scriptura: spū sanctus caritas
est: quōd si dixisset: nō quā partē questiōis istius
abstulisset: sed dixit: deus caritas est: vt icer-
tum sit: et ideo req̄rendū: vtruz deus pater sit
charitas: an deus filius: an deus spū sanctus
an deus ipsa trinitas. Neq; em̄ dicturi sumus
Non propterea deū dictū esse charitatem quōd
ipsa charitas nulla sit substantia: que dei digna
sit nomine: sed quōd donū dei sit: sicut dictū ē deo

Ps. 70.

Quā tu es patientia mea: Neq; em̄ propter
ea dictū est: quia dei substantia ē nostra patie-
tia: sed quōd ab ipso: nobis est: sicut alibi legituri
qm̄ ab ipso patientia mea. Hūc quippe sensum
facile refellit sc̄pturarum ipsa locutio. Tale est
em̄: tu es patientia mea: quāle est: dñe spes mea
et deus meus: misericordia mea: et multa simi-
lia. Nō est aut dictū: dñe charitas mea: aut tu
es charitas mea: aut tu deus charitas mea: s̄
ita dictū est: deus charitas est: sicut dictum ē:

1. Job. 4.

Job. 4.

1. Job. 4.

deus spiritus est. Hoc qui nō discernit intelle-
ctum a dño: nō expositionem querat a nobis
Nos em̄ aptius quicq; possumus dicere. De
ergo charitas est. Vtrū aut pater: an fili: an
spiritus sanctus: an ipsa trinitas: quia et ipsa nō
tres dñi: sed vnus deus: hic querit. Sed iaz in
hoc libro sup̄ius disputauī: nō sic accipiendaz
esse trinitatē que deus est: ex illis tribus q̄ in
trinitate nostre mentis ostendimus: vt tanq̄
memoria sit omnū triū pater: et intelligentia
omniū triū filius: et charitas omnū triū spū
sanctus. Quasi pater nec intelligat sibi nec di-
ligat: sed ei filius intelligat: et spū sanct⁹ ei di-
ligat: ipse aut sibi et illis tm̄ meminerit. Et fili-
us nec meminerit nec diligat sibi: s̄ memine-
rit ei pater. et diligat ei spū sanctus: ipse autē
et sibi et illis tantū modo diligat. Itēq; spiritus
sanctus nec meminerit nec intelligat sibi: sed

meminerit ei pater: et intelligat ei filius: ipse autē
et sibi et illis non nisi diligat. Sed sic potius vt
omnia tria: et omnes et singuli habeant in sua
quicq; natura. Nec distēt in eis ista: sicut in no-
bis aliud est memoria: aliud est intelligentia
aliud dilectio siue caritas: sed vnū aliquid sit
quod omnia valeat: sicut sapientia: et sic habe-
atur i vnus cuiusq; natura: vt qui habet: hoc
sit quōd habet: sicut immutabilis simplexq; sub-
stantia. Si ergo hec intellecta sunt: et quantū
nobis in rebus tantis videre et coniectare cō-
cessuz est: vera esse claruerunt: ne scio cur nō
sicut sapientia et pater dicitur: et filius et spū
sanctus: et simul omnes non tres: sed vna
sapientia: ita et caritas et pater dicatur et fi-
lius: et spiritus sanctus: et simul omnes vna ca-
ritas. Sic enim et pater deus: et filius deus: et
spiritus sanctus deus: et simul omnes vnus de-
us. Et tamen nō frustra in hac trinitate non
dicitur verbū dei nisi filius: nec donuz dei nisi
spiritus sanctus: nec de quo genitū est verbū:
nec de quo procedit principaliter spiritus san-
ctus nisi deus pater: Ideo autē addidi princi-
paliter: quōd et de filio spiritus sanctus procede-
re reperitur. Sed hoc quoq; illi pater dedit:
non iam existenti et nondū habenti: sed quic
quid vnigenito verbo dedit gignendo dedit
Sic ergo eum genuit: vt etiā de illo donū cō-
mune procederet: et spiritus sanctus: spiritus
esset amborum. Non est igitur accipienda trā-
eunter: sed diligenter intuenda inseparabilis
trinitatis ista distinctio. Hinc em̄ factum est:
vt pprie dei verbū etiā dei sapia diceret: cū
sit sapientia et pater et spiritus sanctus. Si er-
go pprie aliquid horū triū caritas nuncupan-
da est: quid aptius q̄ vt hoc sit spiritus sanct⁹
vt sc̄licet in illa trinitate simplici summaq; na-
tura: non sit aliud substantia: et aliud caritas
sed substantia ipsa sit caritas: et caritas ipsa
sit substantia: siue in patre siue in spiritus san-
cto: et tamen proprie spiritus sanctus caritas
nuncupetur. Sicut legis nomine aliquando
simul omnia veteris instrumenti sanctarum
scripturarum significantur eloquia. Nam ex
propheta Laia testimonium ponens aposto-
los vbi ait: In alijs linguis et alijs labijs lo-
quar populo huic: premisit tamen in lege scri-
ptum est. Et ipse dominus in lege inquit eoz
scriptum est. Quia oderunt me gratis: cum
hoc legatur in psalmo. Aliquando autem
proprie vocatur lex que data est per Moysen:
scdm̄ quod dictum est. Lex et prophete vsq; ad
Iohannem: et in his duobus preceptis tota lex pendet et
prophete. Hic Job. 22.

1. Cor. 14.

Ps. 34.

Abat. 11.

Job. 22.

Luc. 24

vtiq; pprie lex appellata est de monte Syna-
 Prophezar aut noie etiam psalmi significa-
 ti sunt: et tamen alio loco ipse saluator. Spor-
 tebat inquit impleri omnia que scripta sunt in
 lege et pphetis et psalmis de me. Hic rursus p-
 phetar nomen exceptis psalmis intelligi vo-
 luit. Dicit ergo lex vniuersaliter cum pphes
 et psalmis: dicit et pprie que per moysen data
 est. Item dicunt comuniter pphete simul cu
 psalmis: dicunt et pprie pter psalmos. Et mul-
 tis alijs exemplis doceri possunt multaru rex
 vocabula: et vniuersaliter poni: et pprie qui-
 busdaz rebus abhiberi: nisi in re aperta vitan-
 da sit longitudo sermonis. Hec ideo dixi: ne
 quisq; pprea nos inconuenienter existimet
 charitatem appellare spūsanctū: quia et de-
 pater et deus filius potest charitas nūcupari.
 Sicut ergo vnicum dei verbum pprie voca-
 mus noie sapiētie: cum sit vniuersaliter et spi-
 ritussantus et pater ipse sapientia: ita spūsan-
 ctus pprie nūcupat vocabulo charitatis: cū
 sit vniuersaliter charitas et pater et filius. Sz dei
 verbum id est vnigenitus dei filius aperte di-
 ctus est dei sapientia: ore aplico vbi ait: chris-
 tum dei virtutem et dei sapiam. Spūs autem
 sanctus vbi sit dictus charitas inuenimus: si
 diligenter iohis apostoli scrutemur eloquiuz
 Qui cum dixisset: dilectissimi diligamus inui-
 cem: quia dilectio ex deo est: secutus adiunxit
 Et omnis qui diligit ex deo natus est. Qui nō
 diligit nō cognouit deum: quia deus dilectio
 est. Hic manifestauit eam se dixisse dilectionē
 deum: quā dixit ex deo. Deus ergo ex deo est
 dilectio. Sed quia et filius ex deo patre natus
 est: et spūsanctus ex deo patre pcedit: quem
 potius eoz hic debeamus accipere dictū esse
 dilectionem deū. meritū querit. pater em so-
 lus ita deus est: vt nō sit ex deo: ac per hec di-
 lectio que ita deus est: vt ex deo sit: aut filius
 est: aut spūsanctus. Sed in psequētibz cum
 dei dilectionē cōmemorasset. nō qua nos euz
 sed qua ipse dilexit nos: et misit filium suum i-
 beratore p peccatis nostris: et hinc exhortat
 esset vt et nos inuicē diligamus: atq; ita in no-
 bis deus maneat: quia vtiq; dilectionem deū
 dixerat statim volens de hac re apertius ali-
 qd eloqui. In h inq; cognoscimus quia in ipso
 manemus et ipse in nobis quia de spū suo de-
 dit nobis. Spiritus itaq; sanctus de quo de-
 dit nobis: facit nos in deo manere et ipsum in
 nobis: hec autē facit dilectio. Ipse est igit de-
 dilectio. Deniq; paulo post cum hoc ipm repe-
 tisset atq; dixisset: deus dilectio est. p̄tinuo sub-
 iecit qui manet in dilectione in deo manet et

I. Cor. 13

I. Job. 4

Ibidem

Ibidem

Ibidem

Ibidem

deus manet in eo. Cū supra dixerat. In hoc
 cognoscimus quia in ipso manemus et ipse in
 nobis: quia de spū suo dedit nobis: ipse ergo si-
 gnificat vbi legitur deus dilectio est. Deus igitur
 spūsanctus qui pcedit ex deo: cum datus
 fuerit homini accendit eum in dilectionē dei
 et p̄mi: et ipse dilectio est. Non em̄ habet ho-
 mo vnde deū diligat nisi ex deo. Propter qd
 paulo post dicit. Nos diligamus q; ipse por di-
 lexit nos. Ap̄lus quoq; paulus. Dilectio inq; dei
 diffusa est in cordibus nostris p spūsanctū
 qui datus est nobis.

Ubi s.

Ibidem
 Roma. 5

De excellentia charitatis que ita ex deo ē
 vt ipsa sit deus. Ca. XVIII.

Ullum est isto dei dono excellentius
 Solum est qd diuidit inter filios re-
 gni eterni et filios perditionis eterne.
 Dant et alia p spūsanctū munera s sine chari-
 tate nihil p̄sunt. Hic ergo tantū impiat cui-
 q; spūsanctus vt eū dei et p̄mi faciat amato-
 re a sinistra nō transferet ad dextrā. Nec spūs
 pprie dicit donū nisi ppter dilectionē. Quā q
 nō habuerit si linguis hoim loquat et angeloz
 sonans eramentū est et cymbalū tinniens. Et
 si habuerit pphetiā et scierit omnia sacramen-
 ta et oēm sciam: et si habuerit oēm fidem ita vt
 montes transferat nihil est. Et si distribuerit
 oēm substantiā suā: et si tradiderit corpus suū
 vt ardeat: nihil ei p̄dest. Quantū ergo bonū
 est: sine quo ad eternā vitā neminē bona tāta
 pducunt. Ipsa vō dilectio siue charitas (nam
 vnus rei est vtrūq; nomen) si habeat eā q nō
 loquitur linguis: nec habet pphetiam: nec oia
 scit sacramenta: omnēq; scientiā: nec distribu-
 it omnia sua pauperibus: vel nō habendo qd di-
 stribuat: vel aliq; necessitate phibitus: nec tra-
 dit corpus suū vt ardeat: si talis passionis nul-
 la temptatio est: pducit ad regnū: ita vt ipsaz
 fidem nō faciat vtilem nisi charitas. Sine cha-
 ritate quippe fides potest quidem esse: sed nō
 et p̄desse. Propter quod et apostolus paulus
 In christo inquit iesu neq; circumcisio: neq; p̄
 pucium aliquid valet: sed fides que per dile-
 ctionem operatur. Sic eam discernens ab ea
 fide: qua et demones credunt et contremiscūt
 Dilectio igitur que ex deo est et deus est: pprie
 spiritussanctus est: per quem diffundit in cor-
 dibus nostris dei charitas: per quam nos to-
 ta inhabitat trinitas. Quocirca rectissime spi-
 ritussanctus cum sit deus: vocatur etiā donū
 dei. Quod donum pprie quid nisi charitas
 intelligenda est: que perducit ad deum: et si-
 ne qua quodlibet aliud donum dei non per-
 ducit ad eum.

I. Cor. 13

Gal. 5

Jaco. 2

spū sancti. Itēq; in eodē libro legit: simonem magū apostolis dare voluisse pecunias: vt ab eis acciperet potestātē q̄ p̄ impositionē manū eius dare spū sanctus. Cui petrus idem. Pecunia inquit tua recū sit in pditionē: qz donuz dei estimasti te p̄ pecunias possidere. Et alio eiusdem libri loco: cuz petrus cornelio z eis q̄ cū eo fuerant loqueret: annūcians z pdicans xpm: ait scriptura. Adhuc loquēte petro verba hec: cecidit spū sanctus sup omnes q̄ audiebant verbū: z obstupuerūt q̄ ex circūcisione fideles simul cū petro venerāt: qz z in natiōes donū spū sancti effusum est. Audiebant em̄ illos loquētes linguis: z magnificantes deum: de quo facto suo q̄ incircūcisos baptizauerat quia p̄sp̄ baptizarent: vt nodū q̄stionis huius auferret: in eos venerat spū sanctus. Cū petrus postea redderet rōnem fratribus qui erant hierosolymis: hac re audita mouebāt ait post cetera. Cū cepisset autē loqui ad illos: cecidit spū sanctus in illos sicut z in nos in initio. Abemoratusq; sum vbi dñi sicut dicebat: qz iohes q̄dem baptizauit aqua: vos autē baptizabimini spū sancto. Si igit equale donū dedit illis: sicut z nobis q̄ credidimus i donū iesu xpm: ego q̄s erā q̄ possem phibere deū nō dare illis spū sanctum? Et multa alia sunt testimonia scripturaz: que p̄corditer attestant donū dei esse spū sanctū: in quantuz dat eis q̄ peum diligūt deum. Sed nimis longū est cuncta colligere: z quid eis satis est: q̄bus hec que diximus satis nō sunt? Sane autē monendi sunt q̄quidem donū dei iam vidēt dictum spū sanctū: vt cū audiūt donū spū sancti: illud genus locutionis agnoscat: qd̄ dicitū est in expoliatione corpis carnis. Sicut ei corpus carnis nihil est aliud q̄ caro: sic donuz spū sancti nihil aliud est q̄ spū sanctus. In tātum ergo donū dei est: in quantū dat eis q̄bus dat. Apud se autē deus est z si nemini det: qz deus erat patri z filio coeternus ante q̄ cuiq; dare. Nec qz illi dant ipse dat: ideo minor est illis. Ita em̄ sicut donū dei dat: etiā seipm̄ dat deus. Non em̄ dici potest nō esse sue potestati de quo dictū est. Spūs vbi vult spirat. Et illō apostolicū qd̄ iam supra cōmemorauī. Omnia hec opatur vn̄ atq; idem spūs: diuidens p̄pria vnicuiq; put vult. Non est illic pditio danti: z dñatio dantium: sed p̄cordia dati z donantium. Quapropter si sancta scriptura p̄clamat. Deus charitas est: illa que ex deo est: z in nobis id agit vt in deo maneamus: z ipse in nobis hoc inde cognoscimus: qz de spiritu suo dedit nobis: ipse spūs ei⁹ est: deus charitas. De-

inde si in donis dei nihil maius est charitatez z nullum est maius donū dei q̄ spū scūs: quid cōsequētius q̄ vt ipse sit charitas: que dicitur z deus z ex deo: Et si charitas qua pater diligit filium: z patrē diligit filius: ineffabiliter cōmunionē demonstrat ambozū: qd̄ cōuenientius q̄ vt ille dicat charitas pprie: q̄ spūs ē cōmunis ambozū: hoc em̄ san̄ credit vel intelligit: vt nō solus spū scūs charitas sit in illa trinitate: sed nō frustra pprie charitas nuncupet: propter illa que dicta sunt. Sicut nō solus est in illa trinitate: vel spūs vel sanct⁹: qz z pater spūs: z filius spūs: z pater: sanctus z fili⁹ sanctus: qd̄ nō ambigit pietas: z tū iste nō frustra pprie dicit spū scūs. Quia em̄ est cōis ambozū. id vocat ipse pprie qd̄ ambo cōmunitur. Alioqn̄ si in illa trinitate solus spū sanctus est charitas: profecto z filius nō soli⁹ patris: verum etiā spiritus sancti filius inuenitur. Ita enim locis innumerabilibus dicit z legitur: filius vnigenitus dei patris: vt tamē z illō verum sit quod apostolus ait de deo patre. Qui eruit nos de potestate tenebrarum: z transtulit in regnū filij charitatis sue. Nō dixit: filij sui: quod si diceret verissime diceret: quē admodum quia sepe dixit verissime dicit: sed ait: filij charitatis sue. Filius ḡ est etiā spiritus sancti: si non est in illa trinitate charitas: nisi spiritus sanctus. Quod si absurdissimum est: restat vt non solus ibi sit charitas spiritus sanctus: sed propter illa de quibus satis disserui pprie sic vocetur. Quod autem dictum est. Filij charitatis sue: nihil aliud intelligat q̄ filij sui dilecti: q̄ filij sui postremo substantie sue. Charitas quippe patris que in natura ei⁹ est ineffabiliter simplici: nihil est aliud q̄ eius ipsa natura atq; substantia: vt sepe iam dixim⁹: z sepe iterare nō piger. Ac per hoc filius charitatis eius nullus est alius: q̄ qui de substantia eius est genitus.

Contra eos qui vnigenitum dei nō patris nature: sed voluntatis filium esse dixerūt.

Uo circa ri

La. XX

Q̄ denda est dialectica eunomij: a quo eunomiani heretici exorti sunt. Qui cum non potuisset intelligere: nec credere voluisset vnigenitum dei verbuz per quod facta sunt omnia: filium dei esse natura: hoc est de substantia patris genitum: non nature vel substantie sue siue essentie dixit eē filium: sed filium voluntatis dei: accidentem scz deo: volēs asserere voluntatē qua gigneret filiū: vicz: quia nos aliqd̄ aliqn̄ volum⁹ quod antea non volebamus: quasi nō propter ista

Colo. 1

Ubi. 5

Joh. 1

Liber

mutabilis intelligat nostra natura: quod absit ut
in deo esse credamus. Neque enim ob aliud scri-
ptum est. **Provi. 19** Multe cogitationes in corde viri: con-
siliium autem domini manet in eternum: nisi ut intelli-
gamus siue credamus: sicut eternum deum: ita
eternum eius esse filium: ac per hoc immutabile si-
cut ipse est. Quod autem de cogitationibus? Hec etiam
voluntatibus verissime dici potest. Multe volun-
tates in corde viri: voluntas autem domini manet in
eternum. Quidam ne filium filium vel voluntatis dei
dicerent unigenitum verbum: ipsum filium seu vo-
luntatem patris idem verbum esse dixerunt. Sed
melius quantum estimo dicitur filium de filio:
et voluntas de voluntate: sicut substantia de
substantia: sapientia de sapientia: ne absurdi-
tate illa quam refellimus filius dicat patrem face-
re sapientem vel volentem: si non habet pater in sub-
stantia sua consilium vel voluntatem. Acute sane
quidam respondit heretico versutissime inter-
roganti: utrum deus filium volens an nolens ge-
neret: ut si diceret nolens: absurdissima dei
miseria sequeretur. Si autem volens: continuo quod in-
tendebat velut inuicta ratione concluderet: non na-
ture esse filium: sed voluntatis. At ille vigilantissi-
me vicissim quesivit ab eo: utrum deus pater
volens an nolens sit deus: ut si responderet no-
lens sequeretur illa miseria quam de deo credere
magna insania est. Si autem diceret volens: rati-
daretur ei: ergo et ipse deus est sua voluntate: non
natura. Quid ergo restabat nisi ut obmutesceret
et sua interrogatione obligatum insolubili vin-
culo se videret. Sed voluntas dei si et proprie di-
cenda est aliqua in trinitate persona magis hoc
nomen spiritus sancto competit: sicut charitas. Nam
quid est aliud charitas quam voluntas. Unde me
de spiritu sancto in hoc libro secundum scripturas sanctas
disputasse: quod fidelibus sufficit scientibus deum
esse spiritum sanctum: nec alterius substantie: nec
minoris quam est pater et filius: quod in superioribus li-
bris secundum easdem scripturas verum etiam docui-
mus. De creatura etiam quam fecit deus quantum
valuimus admonuimus eos quod ratione de res-
bus talibus poscunt ut inuisibilia eius per ea que
facta sunt: sicut possent intellecta conspicerent:
et maxime personale vel intellectuale creaturam
que facta est ad imaginem dei: per quam velut per spe-
culum quantum possent trinitatem cernerent deum
in nostra memoria: intelligentiam: voluntatem.
Que tria in sua mente naturaliter diuinitus
instituta quisquis viuaciter perspicit: et quam ma-
gnam sit in ea: vix potest etiam sempiterna immuta-
bilisque natura recolere: conspici: amplecti: percipi:
reminiscitur per memoriam: intuetur per intelligen-
tiam: amplectitur per dilectionem: perfectio reperit illi

Rom. 1.

summe trinitatis imaginem. Ad quam summam tri-
nitatem reminiscenda: videnda: diligenda: ut
eam recorderet: eam contempleret: ea delectaret: to-
tum debet referre quod viuunt. Verumne hanc ima-
ginem ab eadem trinitate factam et suo vitio in de-
terius commutatam: ita eidem trinitati omnimodo
existimet similem: sed potius in qualicunque ista simi-
tudine: magnam quoque dissimilitudinem cernat:
quantum esse satis videbat admonui.

De similitudinibus trinitatis diuine que in
natura mentis ad imaginem dei facte reperiri ut
cumque potuerunt.

Capitulum XXI.

Ante deum patrem et deum filium id est deum
genitorem qui omnia que substantiali-
ter habet in coeterno sibi verbo suo
dixit quodammodo: et ipsum verbum eius deus quod
nec plus nec minus aliquid habet: etiam ipse
substantialiter quod quod est in illo qui verbum non
mendaciter: sed veraciter genuit: quem admo-
dum potui: non ut illud iam facie ad faciem: sed
per hanc similitudinem in enigmate quantum tunc
conijciendo videret in memoria et intelligentia
mentis nostre significare curauit: memorie tri-
buens omne quod scimus: etiam si non inde cogi-
temus: intelligentie vero proprio quodammodo co-
gitationis informatione. Cogitando enim quod ve-
rum inuenimus: hoc maxime intelligere dici-
mur: et hoc quod in memoria rursus relinqui-
mus. Sed illa est abstrusior: profunditas nostre
memorie: vbi hoc etiam primum cum cogitarem
inuenimus: et gignit intimum verbum quod nullius
lingue sit: tanquam scientia de scientia: et visio de
visione: et intelligentia que apparet in cogita-
tione de intelligentia que in memoria iam su-
erat sed latebat: quod et ipsa cogitatio quantum
suam memoriam nisi haberet non reuertet ad
ea que in memoria reliquerat: cum alia cogita-
ret. De spiritu autem sancto nihil in hoc enigma-
te quod ei simile videret ostendi: nisi voluntatem
nostram vel amorem: seu dilectionem que valen-
tior est voluntas: quam voluntas nostra que no-
bis naturaliter inest: sicut ei res adiacuerit ut
occurrerint quibus allicimur aut offendimur:
ita varias affectiones habet. Quid ergo est? Nil
quod dicturi sumus voluntatem nostram: quam rectam
nescire quod appetat: quod euerit: idcirco si scire: per-
fecto inest ei sua quodam scientia que sine memoria et intel-
ligentia esse non possit. An vero audiendus est quod
pater dicens: Charitatem nescire quod agat: quod non
agit perperam? Sicut ergo inest intelligentia: inest
dilectio illi memorie principali in qua inuenimus
patrem et reconditum ad quod cogitando possumus
uenire: quod et duo ista inuenimus ibi: quod nos cogi-
tando inuenimus et intelligere aliquid et amare quod ibi

1. Cor. 13.

1. Cor. 13.

erant: et quoniam inde non cogitabamus: et sicut inest memoria: inest dilectio huic intelligentie que cogitatione format: quod verbum verum sine ullius gentis lingua intus dicimus: quoniam quod nouimus dicimus: nam nisi reminiscendo non redit ad aliud: et nisi amando redire non curat nostre cogitationis intuitus: ita dilectio que visionem in memoria constiturat: et visionem cogitationis inde formatam quasi parentem prolemque coniungit: nisi haberet appetendi scientiam: que sine memoria et intelligentia non potest esse: quid recte diligeret ignoraret.

Tria que sunt in imagine dei: id est memoria intellectus et amor unius esse persone: quia hoc non est ei esse quod hec habere. Caplm. XXII.

Et hunc hec quoniam in vna sunt persona:

sicut est homo: potest nobis quispiam dicere. Tria ista memoria: intellectus et amor: mea sunt non sua: nec sibi nec mihi agunt: quod agunt imo ego per illa. Ego ei me memini per memoriam: intelligo per intelligentiam: amo per amorem et quoniam ad memoriam meam aciem cogitationis aduerto: ac sic in corde meo dico quod scio: verbumque verum de scientia mea gignit: vtrumque meum est et scientia vtrumque et verbum: Ego enim scio: ego dico in meo corde quod scio: et quoniam in memoria mea cogitando inuenio: iam me intelligere: iam me amare aliquid que intellectus et amor ibi erant: et antequam inde cogitarem: intellectum meum et amorem meum inuenio in memoria mea: quo ego intelligo: ego amo non ipsa. Item quoniam cogitatio mea memor est: et vult redire ad ea que in memoria liquerant: eaque intellecta prospicere: atque interdicere mea memoria memor est: et mea vult voluntate non sua. Item quoque amor meus cum meminit atque intelligit quid appetere debeat quid vitare: per meam non per suam memoriam meminit: et per intelligentiam meam non per suam quicquid intelligeret amat intelligit. Quod breuiter dici potest. Ego per omnia tria illa memini: ego intelligo: ego diligo: que nec memoria sum: nec intelligentia: nec dilectio: sed hec habeo. Ista ergo dici possunt ab vna persona que habet haec tria: non ipsa est hec tria: In illius vero summe simplicitate nature que deus est: quous vnus sit deus: tres tamen persone sunt: pater et filius et spiritus sanctus. Aliud est itaque trinitas res ipsa: aliud imago trinitatis in re alia: propter quam imaginem simul et illud in quo sunt hec tria imago dicitur: sicut imago dicitur simul et tabula et quod in ea pictum est: sed propter picturam que in ea est: simul et tabula nomine imaginis appellatur.

Quia vera in dei trinitate vnitas et quia vera in eiusdem vnitate sit trinitas. Caplm. XXIII.

Et in illa summa trinitate que incommuniabiliter rebus omnibus asscendit: tanta est inseparabilitas: vt cum trinitas hominum non possit dici vnus homo: in illa vnus deus et dicitur et sit: nec in vno deo sit illa trinitas: sicut vnus deus. Nec rursus quemadmodum ista imago quod est homo habet illa tria vna persona est: ita illa est trinitas sed tres persone sunt: pater filius: et filius: et spiritus patris et filii. Quis enim memoria hominis: et maxime illa que pecora non habent: id est qua res intelligibiles ita continentur vt non in eam per sensus corporis venerint: habeat per modulum suo in hac imagine trinitatis incommuniabiliter quoddem impari: sed tamen qualescunque similitudinem patris. Itemque intelligentia hominis que per intentionem cogitationis inde format: quoniam quod scitur dicitur: et nullius lingue cordis verbum est: habet in sua magna disparilitate nonnullam similitudinem filii: et amor hominis de scientia procedens et memoriam intelligentiamque coniungens: tanquam parenti: prolique comitibus: vni nec parens intelligit esse: nec proles habeat in hac imagine aliquam licet valde imparem similitudinem spiritus sancti: non tamen sicut in ista imagine trinitatis: non hec tria vnus homo: sed vnius hominis sunt: ita in ipsa summa trinitate cuius hec imago est: vnus dei sunt illa tria: sed vnus deus est: et tres sunt ille non vna persona: quod sane mirabiliter ineffabile est: vel ineffabiliter mirabile cum sit vna persona hec imago trinitatis: ipsa vero summa trinitas tres persone sunt: inseparabilior est illa trinitas personarum trium: quam hec vnius. Illa quippe in natura diuinitatis siue id melius dicatur deitatis quod est: hoc est atque incommutabiliter inter se ac se equalis est. Nec aliquid non fuit aut aliter fuit: nec aliquid non erit: aut aliter erit. Ista vero tria que sunt in impari imagine: et si non locis quoniam non sunt corpora: tamen inter se nunc in ista vita magnitudinibus separantur. Nec enim quia moles nulle ibi sunt: ideo non videmus in alio maiorem esse memoriam quam intelligentiam. In alio autem e contra: in alio duo hec amoris magnitudine superant: siue sint ipsa duo inter se equalia siue non sint: atque ita a singulis binis: et binis singula: et a singulis singula: a maioribus minorum vincuntur: et quoniam inter se equalia fuerint ab omni languore sanata: nec tunc equaliter re in natura immutabili: ea res que per gratiam non mutabitur quoniam non equaliter creatura creator: etiam quoniam ab omni languore sanabitur. Sed hanc non solum incorpalem: verum etiam summe inseparabilem vereque immutabilem trinitatem cum venerit visio que facie ad faciem

Liber

repromittit nobis multo clarius certiusq; viderimus: q̄ nūc etus imaginē: q̄ nos sumus: p̄ q̄d tñ speculū r̄ in q̄ enigmate qui vident sic in hac vita videre cōcessum est: nō illi sunt q̄ ea q̄ digessimus r̄ cōmendauimus in sua mēte cōspiciunt: sed illi q̄ eā tanq̄ imaginē vident: vt possint ad eū cui⁹ imago est quomōcunq; referre q̄d vident r̄ p̄ imaginē quā cōspiciēdo vident etiā illud videre cōiūciendo: qm̄ non

Ibidē dū p̄t facie ad faciē. Nō em̄ agit ap̄tus: videmus nūc speculū: sed videm⁹ nūc p̄ speculum

De his que natura mētis subtiliter intuet̄ r̄ eā imaginē dei eē nō sentiūt. Cap. XXIII

¶ Ergo vident suā mēte quō videri pōt: r̄ in ea trinitate istam de qua mult̄ modis vt potui disputauī: nec

tsi eā credunt vel intelligunt esse imaginē dei speculū quidem vident: sed vsq; adeo nō vident per speculū eum qui est per speculū nūc videndus: vt nec ip̄m speculum quod vident sciant esse speculū: id est imaginē. Quod si scirent fortassis r̄ eū cuius est hoc speculū: per h̄ querendū: r̄ per hoc vtcunq; interim videndum esse sentirent: fide non ficta corde mundante vt facie ad faciē possit videri: qui per speculū nūc videtur. Quia fide cordiū mundatrice contēpta: q̄d agunt itelligendo que d̄ natura mētis hūane subtilissime disputantur nisi vt ip̄a quoq; intelligentia sua teste dānt. In qua vtiq; nō laborarēt: r̄ vix ad certū aliq̄d puenirent: nisi penalibus tenebris inuoluti onorati corpore corruptibili q̄d aggrauat aiam. Quo tandē merito inflicto malo isto nisi p̄cti. Qñ tanti mali magnitudine admoniti sequi deberent agnū qui tollit p̄ctā mundi.

Sap. 9.

¶ Beatos faciet fides recta etiā eos q̄ de natur̄ incorp̄is neq̄unt disputare. Ca. XXV

¶ Deum nāq; pertinentes etiā longe a istis ingenio tardiores: qm̄ sine hui⁹ vite resoluuntur a corpore: ius in eis

retinendis nō h̄nt inuide potestates. Quas ille agnus sine vilo ab eis p̄cti debito occisus nō potentia potestatis priusq; iusticia sanguinis vicit. Proinde libera a diaboli p̄tate suscipiuntur ab angelis sanctis a malis oibus liberati: p̄ mediatozē dei r̄ hoīm: hoīm iesum xp̄z qm̄ consonatibus diuinis scripturis: r̄ veteribus r̄ nouisq; r̄ p̄ quas p̄nunciatus: r̄ p̄ q̄s annūciatus est xp̄s: nō est aliud nomē sub celo: in quo oportet hoīes saluos fieri. Constituuntur aut̄ purgati ab oī cōtagiōe corruptōnis: in placidis sedibus: donec recipiant corpora sua sed iā incorruptibilia que ornēt non onerēt: hoc em̄ placuit optimo r̄ sapientissi-

1. Tbi. 2.

Act. 4.

mo creatori vt sp̄s hoīs deo pie subdit⁹: h̄ beat feliciter subditū corpus: r̄ sine fine p̄maneat ip̄a felicitas. In veritate sine vlla difficultate videbimus: eaq; clarissima r̄ certissima p̄fruemur. Nec aliq̄d querim⁹ mēte ratiocināte sed contēplante cernemus quare nō sit filius spiritus sanctus: cū de patre procedat. In illa luce: nulla erit questio: hic vero ip̄a experientia tā mihi apparuit esse difficilis: q̄d r̄ illis qui hec diligenter atq; intelligenter legēt p̄culdubio s̄t̄r apparebit: vt cū me in sc̄do huius operis libro alio loco inde dicturū esse promiserim: quotienscūq; i ca creatura q̄ nos sum⁹ aliq̄d illi rei s̄t̄e oñdere volui: qualecunq; eloquiū meū sufficiens elocutio secuta nō fuerit q̄uis r̄ in ip̄o intellectu conatū me senseri magis habuisse q̄ effectū: r̄ in vna quidem p̄sona q̄d est hō inuenisse imaginē sūme illius trinitatis: r̄ in re mutabili tria illa vt facili⁹ intelligi possent: etiā per r̄palia interualla maxime in libro nono mōstrare voluisse. S̄ tria vni p̄sone nō sic hūana possit intentio: tribus illis p̄sonis cōuenire potuerunt: sicut in hoc libro quīntodecimo demonstrauimus

Interualla temporū diuine trinitatis nulla sunt. Capitulum. XXVI

¶ Eīde in illa sūma trinitate q̄ de⁹ ē interualla tēporū nulla sunt: p̄ q̄d possit oñdi aut saltē req̄ri: vtrū prius de

patre natus sit filius: r̄ postea de ambobus p̄cesserit sp̄s sanctus: qm̄ scriptura sancta sp̄m eū dicit ambobz. Ip̄e est em̄ de quo dicit ap̄tus Quis em̄ estis filij dei misit deus sp̄m filij sui in corda v̄ra. Et ip̄e est de quo dicit idē filij. Non em̄ vos estis q̄ loquimini: s̄ sp̄s p̄ris v̄ri q̄ loquit in vobis. Et mult̄ alijs diuinorū eloquiōrū testimonijs cōprobat̄ patris r̄ filij esse sp̄m q̄ p̄p̄iēd̄: in trinitate sp̄s sanctus De q̄ item dicit ip̄e filij. Quē ego mittā vob̄a p̄re. Et alio loco. Quē mittet p̄r in noīe meo. De vtroq; aut̄ p̄cedere sic docet: qz ip̄e filius ait: de p̄re p̄cedit. Et cū resurrexisset a mortuis r̄ apparuisset discipulis suis: insufflauit r̄ ait. Accipite sp̄m sanctū: vt eū etiā de se p̄cedere oñderz. Et ip̄a est virtus q̄ de ip̄o exibat (sic legit̄ i euāgelio) r̄ sanabat oēs. Quid dō fuit cause vtrū resurrectionē suā: r̄ in terra prius daret: r̄ de celo postea mitteret sp̄m sanctū: hoc ego existimo: qz p̄ ip̄m donū diffundit̄ caritas in cordibus n̄ris: qua diligimus deū r̄ primū: sc̄dm̄ duo illa p̄cepta: in quib⁹ tota lex pendet r̄ prophete. Hoc significans d̄ns Iesus: bis dedit sp̄m sanctū: semel in terra p̄pter dilectiōē p̄ximī: r̄ iterū de celo p̄pter dilectiōē dei. Et

Sap. 4.

Bar. 10.

Job. 15.

Jbid. 14.

Jbid. 15.

Jbid. 20.

Luc. 6.

Bar. 22.

si forte alia ratio reddat de spūscro bis dato:
Joh. 20. eundē spūscrm datū: cū insufflasset iesus: d q̄
Mat. 28 mor ait. Ite baptisate gētes i noīe patris r fi-
 lij r spūscrti: vbi maxime cōmendat hec trini-
 tas ambigere nō debem⁹. Ipe ē igit qui d ce-
 lo etiā datus est die pētecostes. i. post dies de-
 cē postq̄ dñs ascendit in celū. Quō ergo de⁹
 non est q̄ dat spūscrm. Immo q̄rus de⁹ est q̄
 dat deū. Necq̄ em̄ aliq̄s disciploꝝ ei⁹ dedit spi-
Act. 8. ritūscrm. Quābat q̄pe vt veniret i eos q̄bus
Ibidem. manū imponebāt: nō ipi eum dabāt. Quē mo-
 rē in suis p̄positis etiā nūc seruat ecclia. Deni-
 q̄ r simon magus offerēs aplis pecuniā non
 ait: date r mihi hanc p̄tatem vt dem spūscrm
 sed cuiq̄s inq̄t imposuero man⁹ accipiat spi-
Ibidem ritūscrm. Quia neq̄ scriptura sup̄ dixerat: vi-
 dens aut̄ simon q̄ apli darent spūscrm. s̄ dice-
 rat: videns aut̄ q̄ p̄ impositōz manū aploꝝ
 dare spūscrtū. Propter hoc r dñs ipe iesus
 spūscrm: nō solū dedit vt deus. sed etiā acci-
 pit vt hō: propterea dicit⁹ est plen⁹ gratia. Et
 manifest⁹ de illo scriptū est in actibus aploꝝ
Ibidem 10 Quā vnxit eū de spūscro. Non vtiq̄ oleo visi-
 bilit: sed dono gr̄e: qd̄ visibili significat vnguē-
Mat. 3 to q̄ baptisatos vngit ecclia. Nec sane tūc vn-
 ctus est xps spūscro: qm̄ sup̄ eum baptisatū ve-
 lut colūba dscēdit. Tunc em̄ corp⁹ suū. i. ecclia
 am suā p̄figurare dignat⁹ est: i q̄ p̄cipue bap-
 tismi accipiūt spūscrm. Sed ista mystica r inui-
Joh. 1. sibili vnctōe tūc intelligēdus ē vnct⁹: qm̄ ver-
 bū dei caro factū ē. i. qm̄ humana natura sine
 vllis p̄cedentib⁹ bonoꝝ operū meritis dei d̄-
 bo est in vtero virginis copulata: ita vt cū il-
 lo fieret vna p̄sona: ob hoc em̄ p̄temur natū
 de spūscro: r virgine maria. Absurdissimuz ē
 em̄ vt credam⁹ eum cū iaz triginta esset āno-
 rum (eius em̄ etatis a Joanne baptisat⁹ est)
 accepisse spūscrm: sed venisse illū ad bap-
 tisma: sicut sine vllō omnino pctō. ita nō sine spi-
Luce. 1. ritūscro. Si em̄ de famulo eius r p̄cursoꝝe ip̄o
 Joanne scriptū est. Spūscro replebit̄ iam in-
 de ab vtero matris sue: qm̄ q̄uis seminat⁹ a
 patre: tū spiritūscrm in vtero format⁹ accipit
 quid de hoīe xpo intelligendū est vel creden-
 dū cui⁹ carnis ip̄a cōceptio nō carnal̄ s̄ spirita-
Act. 2. lis fuit? In eo etiā q̄ de illo scriptū ē: q̄ acce-
 perit a patre p̄missione spūscrti r effuderit:
 vtraq̄ natura mōstrata est: r hūana. s̄ r diuina
 accepit q̄pe vt hō: effudit vt de⁹. Nos aut̄ ac-
 cipe qd̄ hoc donū possumus pro modulo nos-
 tro: effundere aut̄ sup̄ alios non vtiq̄ possu-
 mus. s̄ vt hoc fiat: deum super eos a quo h̄ id
 efficit inuocamus. Nunquid ergo possumus
 querere: vtrum iam p̄cesserat de patre spū-

scrtus quando natus est filius: an nō dā
 p̄cesserat: r illo nato de vtroq̄ processit vbi
 nulla sunt tempa: sicut potuim⁹ querere vbi
 inuenimus tempa: voluntatem prius de hūa-
 na mente p̄cedere. vt querat q̄ inuentū pro-
 les vocet: qua iam parta seu genita volūtas
 illa pficit. eo sine requiescēs: vt qui fuerat ap-
 petitus querētis sit amor fructis. q̄ iā de vtro-
 q̄. i. de gignente mente: r de genita notione
 tanq̄ de parente a c̄ple p̄cedat? Non possūt
 prius ista ibi queri vbi nihil ex tempe inchoa-
 tur. vt cōsequenti perficiatur in tempe. Qua
 propter qui pōt itelligere sine tpe generatio-
 nem filij de p̄re: itelligat sine tpe p̄cessionez
 spūscrti de vtroq̄. Et q̄ pōt itelligere i eo qd̄
 ait fili⁹: sicut habet pater vitā in semetip̄o: nō
 sine vita exstētī iā filio vitā dedisse. s̄ ita eū il-
 ne tpe genuisse. vt vitā quā pater filio gignē-
 do dedit: coeterna sit vite patris q̄ dedit. itel-
 ligat. sicut habet pater in semetip̄o. vt d̄ illo
 p̄cedat spūscrtus. sic dedisse filio vt de illo p̄-
 cedat spūscrtus r vtrūq̄ sine tpe. atq̄ ita dictū
 spūscrm d̄ p̄re p̄cedere: vt itelligat. q̄ etiā p̄-
Joh. 15. cedit d̄ filio: de p̄re esse r filio. Si em̄ q̄cquid
 habet de patre habet filius. de patre h̄z vtiq̄
 vt de illo p̄cedat spūscrtus. s̄ nulla ibi tempa
 cogitent̄ que habent prius r posterius: qz om-
 nino nulla ibi sunt. Quō ergo nō absurdissi-
 me fili⁹ diceret̄ amboꝝ. cum sicut filio p̄stat es-
 sentiā sine initio temporis. sine vlla mutabili-
 tate nature de p̄re generatio. ita spūscro p̄-
 stat essentiā sine initio t̄pis: sine vlla mutabili-
 tate nature de vtroq̄ p̄cessio. Ideo em̄ cum
 spūscrm genitū nō dicam⁹: dicere tū non au-
 demus ingentū: ne in h̄ vocabulo vel duos
 patres in illa trinitate: vel duos q̄ non sunt d̄
 alio quispiā suspicet. Pater em̄ solus nō est d̄
 alio. ideo solus appellat̄ ingentus. Non qd̄
 in scripturis. sed in cōsuetudine disputantiuz
 r de re tanta sermonē qualē valuerint p̄ferē-
 tiū. Filius aut̄ de patre natus est. r spūscrtus
 de patre principaliter: r ip̄o sine vllō t̄pis inf-
 uallo dante: cōmuniter de vtroq̄ p̄cedit. Di-
 ceret̄ aut̄ filius patris r filij: si quod abhorret
 ab oīm sanozum sensibus eum ambo genuis-
 sent. Non igitur ab vtroq̄ est genitus: sed p̄-
 cedit ab vtroq̄ amboꝝ spiritus.

Quid quodam tempore ad ip̄m disputa-
 tum sit de differentia generationis r p̄cessio-
 nis spiritūscrti. **Caplm. XXVII.**

Erū qz in illa coeterna r equali r in
 corporali r ineffabiliter immutabi-
 li atq̄ inseparabili trinitate: difficulti-
 mum est generationem a p̄cessioe distingue

Liber

re: sufficiat interim eis q̄ extendi non valent in ampli' id q̄ de hac re in sermone quodā p̄ ferendo ad aures ppli xpiani dixim': dictūq̄ p̄ scripsim'. Inter cetera em̄ cum p̄ scripturā r̄ū sanctaȳ testimonia docuissim: de vtroq̄ p̄ cedere sp̄s̄ sc̄t̄m̄. Si ḡ iquā r̄ d̄ patre r̄ de filio

Joh. 15. p̄cedit sp̄s̄ sc̄t̄s̄: cur fili' dixit: de p̄re p̄cedit cur putas nisi quē admodū solet ad eū referre r̄ q̄d̄ ip̄ius est de quo r̄ ip̄e est: Cū r̄ illud ē q̄d̄

Ibidē 3. 7. ait. Aha doctrina nō est mea: sed eius q̄ me misit. Si ḡ hic intelligit ei' doctrina quā tū dixit nō suam sed patris q̄t̄o magis illic itel- ligendus est: r̄ de ip̄o p̄cedere sp̄s̄ sc̄t̄s̄: vbi sic ait. De patre p̄cedit: vt nō diceret de me nō p̄cedit: A quo aut̄ h̄z̄ fili' vt sit de' (Est em̄ de deo deus): ab illo habet vtiq̄ vt de illo eti- am p̄cedat sp̄s̄ sc̄t̄s̄: ac p̄ hoc etiā sp̄s̄ sc̄t̄s̄ vt etiā de illo p̄cedat sic p̄cedit d̄ p̄re: ab ip̄o habet p̄re. Hic vtiq̄ etiā illud intelligit q̄t̄ū a talibus quales nos sum' intelligi p̄t: cur n̄ dicat̄ natus esse: sed pot' p̄cedere sp̄s̄ sc̄t̄s̄: q̄m̄ si r̄ ip̄e fili' diceret: amboz̄ vtiq̄ fili' dice- ret: q̄d̄ absurdissimū est: Fili' quippe nullus ē duoz̄ū: nisi patris r̄ matris. Absit aut̄ vt inter deū patre: r̄ deū filiū aliqd̄ tale suspicemur: qz̄ nec filius hoīs simul ex matre r̄ p̄re p̄cedit: s̄z̄ cum in matrē p̄cedit ex p̄re: non tunc p̄cedit ex m̄re: r̄ cum in hāc lucē p̄cedit ex matre: nō tunc p̄cedit ex p̄re. Sp̄s̄ aut̄ sc̄t̄s̄ nō de p̄re p̄cedit in filiū: r̄ de filio p̄cedit ad sc̄rificandā creaturā: s̄ simul de vtroq̄ p̄cedit q̄uis hoc fi- lio pater dederit: vt quē admodū de se ita de illo q̄ p̄cedat. Neq̄z̄ em̄ possum' dicere q̄ si sit vita sp̄s̄ sc̄t̄s̄: cū vita pater: vita sit fili': ac

Joh. 5. p̄ hoc sicut pater cū habeat vitā in semetip̄o: dedit r̄ filio vitā habere in semetip̄o: sic ei de- dit vitā p̄cedere de illo: sicut p̄cedit r̄ de ip̄o. Hec de illo sermone in hunc libz̄ trāstuli: s̄ fi- delibus non infidelib' loquēs. Ulex̄ si ad hāc imaginē p̄uēdā: r̄ ad vidēda ista q̄ vera sint q̄ in eoz̄ mente sunt: nec tria sic sunt vt tres p̄ sone sint: sed oīa tria hoīs sunt q̄ vna p̄sona ē minus idonei sunt: cur nō de illa sūma trinita- te que deus est credūt potius q̄d̄ in sacris lit- teris inueniūt: q̄z̄ poscunt liquidissimā reddi si- bi rationē: que ab humana mēte tarda sc̄z̄ in- firmaq̄z̄ non capiūt. Et certe cū incōcuisse cre- diderint scripturis sc̄tis tanq̄z̄ veracissimis te- stibus agant orando r̄ querēdo r̄ bñ viuendo vt intelligāt: id ē vt q̄t̄ū videri p̄t videatur mente q̄d̄ tenet̄ fide. Quis hoc p̄hibeat: imo vero ad hoc quis nō hortet̄? Si aut̄ p̄pterea negandū putat̄ ista esse: qz̄ ea non valēt cecis mentibus cernere: debēt r̄ illi q̄ ex natiuitate

sua ceci sunt: esse solē n̄ egare. Lux ergo lucet in tenebris. Quasi eā tenebre nō cōprehendūt illuminent̄ dei dono prius vt sint fideles: r̄ in- ciptāt esse lux in cōpatione infidelium. Ac p̄ hoc p̄missio fundamēto edificent̄ ad vidēda q̄ cre- dūt: r̄ aliqui possint videre. Sunt em̄ q̄ ita cre- dunt: vt videri tā oīno non possint. Non em̄ xp̄s̄ iterū in cruce videndus ē. Sed nisi b̄ cre- dat̄ q̄d̄ ita factū atq̄z̄ visum est: vt futurū atq̄z̄ videndū iam non speret: non puenit ad xp̄m̄ qualis sine fine videndus ē. Quātū vero attri- net ad illā sūmā: ineffabile: incorpale: immuta- bileq̄z̄ naturā p̄ intelligentiā vtiq̄z̄ cernēda z̄ nusq̄z̄ se meli' regēte dūtaxat fidei regula aci- es humane mentis exercet: q̄ in eo q̄ ip̄e hō i- sua natura melius ceteris aīalib': melius eti- am ceteris aīe sue partib' habet q̄d̄ ē ip̄a mēs. Cui quidā rerum inuisibiliū tribut' est visus: r̄ cui tanq̄z̄ in loco supiore atq̄z̄ interiore hono- rabiliter p̄sidente: iudicanda oīa nunciāt eti- am corporis sensus: r̄ qua nō est superior cui subdita regenda est nisi deus. Verum inter hec que multa iam dixi: r̄ nihil illi summe tri- nitatis ineffabilitate dignū me dixisse audeo profiteri: sed confiteri potius mirificatam sciē- tiam eius ex me inualuisse: nec posse me ad il- lam. O tu aīa mea: vbi te eē sc̄ntis: vbi iaces vbi stas: donec ab eo qui propitius factus est

Ps. 138. oibus iniquitatibus tuis sanent̄ om̄es lāguo- res tuas. Agnosce te certe in illo esse stabulo: quo samaritanus ille p̄duxit euz̄ quē reperit a multis latronibus inflicis vulneribus semi- uiuū. Et tū multa vera vidisti: nō his oculis q̄ bus vident̄ corpora colorata: sed eis p̄ quib' orabat qui dicebat. Oculi mei videāt equita- tem. Nempe ergo multa vera vidisti: eaq̄z̄ dis- creuisti ab hac luce qua tibi ea lucente vidisti attolle oculos in ip̄am lucem: r̄ eos in eam fi- ge si potes. Sic em̄ videbis quid distet natiui- tas verbi dei a processione doni dei: propter quod filius vnigenitus non de patre genitus (alioquin frater eius esset) sed procedere di- xit spiritum sanctum. Unde cum sit commu- nio quedam consubstantialis patris r̄ filij am- borum spiritus: non amboz̄um quod absit di- ctus est filius. Sed ad hoc dilucide perspicue q̄z̄ cernendum: non potes ibi acie z̄ figere: scio quia non potes. Verum dico: mihi dico: quid non possum scio. Ipsa tamen tibi ostendit in te tria illa: in quibus te summe ip̄suis q̄z̄ fixis oculis contemplari nondum vales: imaginē trinitatis agnoscas. Ipsa ostendit tibi verbū verum esse in te: quando de sciētia tua gignit̄- tur: id est quando quod scim' dicimus: q̄z̄ quis

Joh. 1.

Ps. 138.

Ibidē: 102

Luci. 10.

Ps. 138.

Joh. 15.

nullius gentis lingua significantem vocem: vel pferam^o: vel cogitem^o: sed ex illo qd no- uimus cogitatio nra formet: sitq; in acie cogi- tantis imago similima cogitatiois eius quaz memoria ptinebat ista duo scz velut parentez ac plem tertia volūrate siue dilectōe iungen- te. Quā quidē voluntatē de cogitatioe pce- dere: nemo em̄ vult qd oīno qd vl quale sit ne- scit: non tñ esse cogitationis imaginē: z ideo quandā in hac re intelligibili natiuitatis z p- cessionis insinuari distantia: qm̄ nō hoc est co- gitatione pspicere qd appetere: vel etiā pfrui voluntate: cernat discernatq; qui pōt. Porui- sti z tu: q̄uis non potueris: neq; possis expli- care sufficienti eloquio: qd inter nubila simili- tudinū corpaliū: que cogitationib^o humanis occurfare nō desinunt vix vidisti. Sed illa lux que nō est qd tu: z hoc tibi ostendit aliud esse illas incorpeas similitudines corporū: z aliud esse verū: qd eis reprobatū intelligentia con- tuemur: hec z alia similiter certa oculis tuis interiorib^o lux illa monstrauit. Que igit^r cau- sa est cur acie fixa ipam videre nō possis: nisi vtiq; infirmitas. Et qd tibi ea fecit nisi iniqui- tas. Quis ergo sanat oēs languores tuos: ni- si qui ppitius sit oibus iniquitatibus tuis. Li- bū itaq; istū iam tandē aliqui pccationē me- lius q̄ disputatione concludam.

Ps. 102.

Domine deus noster: credimus in te pa- trem: z filiū: z spūscm̄. Neq; em̄ diceret veritas. Itē baptisate oēs gentes in noīe pa- tris z filij z spūsc̄i: nisi trinitas esses. Nec ba- ptisari nos iubes dñe deus in eius nomine qui nō est dñs deus. Neq; diceret voce diuina.

Deut. 6. Audi israel: dñs deus tu^o deus vn^o est: nisi tri- nitas ita esses vt vnus dñs de^o esses: Et si tu deus pater ipse esses: z filiū verbū tuum ihs- christus ipse esses z donum vestrum spiritus- sanctus: non legeremus in litteris veritatis.

Gal. 4. Absit deus filium suum: nec tu vnigenite di- ceres de spiritu sancto. Quem mittere pater i-

Joh. 14. nomine meo: z quem ego mittam vobis a pa- tre. Ad hanc regulam fidei dirigēs intentio- nem meam quantū potui: quantum me pos- se fecisti: quesui te z desideravi intellectu vi- dere quod credidi: z multū disputauī z labo- rauī. Dñe deus meus: vna spes mea: exaudi me ne fatigatus nolim te querere: sed queraz

Ibidē. 5. faciem tuam semper ardentem. Tu da querē di vires qui inuenire te fecisti: z magis magis q̄ inueniendi te spem dedisti. Coram te est fir- mitas z infirmitas mea. Illā serua: istaz sana. Coram te est scientia: z ignorantia mea. Tūbi

Ps. 104. mihi aperuisti: suscipe in irantem. Tūbi clausi

sti: aperi pulsanti. Admīnerim tui: intelligā te: diligam te. Auge in me ista: donec me re- formes ad integrum. Scio scriptum esse. In multiloquio non effugietur peccatum. Sed vtinam predicando verbum tuum: z laudan- do te tantummodo loquerer: non soluz fuge- rem peccatum: sed meritum bonum acquire- rem: quamlibet multum sic loquerer. Neq; enim homo de te beatus: peccatum precipe- ret germano in fide filio suo: cui scripsit di- cens: Predica verbum: insta opportune: im- portune. Nunquid dicendum est istud non multum locutum: q̄ nō solum opportune: ve- rū etiā importune verbum tuū dñe nō tace- bat. Sed ideo nō erat multū: quia tñ erat ne- cessarium. Libera me deus a multiloquio qd patior intus in anima mea misera in conspe- ctu tuo: z confugientem ad misericordiam tu- am. Non em̄ cogitationibus taceo: etiā ta- cens vocibus. Et si quidem non cogitarē nisi quod placeret tibi: nō vtiq; rogare; vt me ab hoc multiloquio liberares. Sz multe sunt co- gitationes mee: tales quales nosti: cogitatio- nes hominū quoniam vane sunt. Dona mihi nō eis consentire: et si quando me delectant: eas nihilominus improbare: nec in eis velut dormitando immorari. Nec intantū valeant apud me: vt aliquid in opa mea procedat ex illis: sed ab eis mea saltem sit tuta sententia: tuta conscientia te tuente. Sapiens quidam cum de te loqueretur in libro suo qui ecclesia- sticus proprio nomine iā vocatur. Multa in- quit dicimus z nō puenimus: z consummatio sermonum vniuersa est ipse. Cum ergo pue- nerimus ad te: cessabunt multa ista que dici- mus: z non peruenimus: z manebis vn^o om- nia in omnibus: z sine fine dicemus: vnū lau- dantes te in vnum: z in te facti etiam nos vnū. Domine deus vnus: deus trinitas: quecunq; dixi in his libris de tuo agnoscant et tui. Si q̄ de meo: z tu ignosce z tui. Amen.

Prou. 10.

2. Thi. 4.

Ps. 93.

Ecc. 4. 3.

1. Cor. 15.

Aurelij Augustini de trini-
tate liber explicitus est An-
no dñi. AD. cccc. lxxxiiiij

n 3

Incipit tabula i libros Augustini pcedetes
Postolus aliqbus loquebat rāq̄ carnalib⁹
z minus perfectis. li. i. ca. i. r. xij.
Alia z pfecta silitudie dei q̄rū distent que i
natura mētis vtcūq̄ dō filia repūf. li. xv. ca. xij.
Ad cognitōz trinitatis necāria est pietas. li. i. ca. ij.
Alioz scripta nō nisi caritate z vitate arguēda sunt
A respētoze falsitatis argui meli⁹ est. li. i. ca. iij.
q̄ ob eo cui falsitas placet laudari. ibidē
Alialis homo non p̄cipit ea que dei sunt. li. i. ca. vij.
Ad eū veniemus z mansionem apud eum faciemus
quomodo intelligatur. li. i. ca. ix.
Amar nos deus tales quales futuri sumus. li. i. ca. x.
Apparebit dñs iesus in forma hūana in extremo iu
Ascensio corpālis xp̄i (dicio cū gloria. li. i. ca. xij.
in celum multū vtilis fuit credentibus. li. i. ca. ix.
Assumptio carnis siue creature aliter in filio alit in
Apparitiones dei multi (sp̄s sancto fuit. li. ij. ca. v.
mode quaz aliq̄ missiōes dicunt. li. ij. ca. vij.
Abraā vidit tres viros z vnū adorauit. li. ij. ca. xj.
Angeli duo in hūana forma apparuerūt loth. li. ij. ca.
xj. in quibus dñs singulariter appellabatur.
Antiquus dierum visus a dāniele. li. ij. ca. xvij.
Actionū rōnabiliuz cause oēs a sūma dei voluntate
pcedunt. pater p exemplum. li. iij. ca. iij.
Administrat dei opere ois creatura. li. iij. ca. v.
Alit de oēm corpālē creaturā in vtero. li. iij. ca. vij.
Artib⁹ magicis miracula que fiūt. li. iij. ca. vij. vij.
Angel trāsgressorib⁹ create n̄ fuit ad nutū. li. iij. ca.
Aduerū dñi siḡ z pfigurātoes pcesserūt. li. iij. ca. vij.
Aie magicis psecratorib⁹ nō purgant. li. iij. ca. xij.
Apud ipsos futura qdē p̄fari pnt. li. iij. ca. xvij.
Apellatio genti siue ynigeniti non indicat in deo
diuersitatē substantiarum. li. v. ca. iij.
Accidens aliquid est inseparabile. li. v. ca. iij.
Accidēs pprie sumptū nullum est in deo. ibidem.
Accidens in deo non est. qz mirabilis non ē. ibidem.
Accidētia relatiua icōmūrabilia i deo q̄ sūt. li. v. ca. v.
Amor est amantis. z amore aliqd amat. li. vij. ca. x.
Amor copulat amantē cum amato. li. vij. ca. x.
In amore tria sunt. amans. qd amat. z amor. ibidē.
Amor. An in amore sint tria. scz amās z qd amat et
amor. An duo tñ cum amat seipm. li. ix. ca. ij.
Amar nemo qd non nouit. li. ix. ca. iij.
Amor z mens z noticia hec tria vnū sūt. li. ix. ca. iij.
Amor z mens z noticia z singula in se manent z oia
in omnibus. li. ix. ca. v.
Amor studentū nondū scientiū qual sit. li. x. ca. j.
Amor studentium que ignorant. ibidem.
Amari quibus causis vident cognita. li. x. ca. ij.
Alia rōnalis deformiter viuit cū fm trinitatē exercit
ois hoīs viuit. li. xj. ca. ij. et. ca. v.
Abigenda que sint ab acte recordationis z cogitati
onibus innoxīs. li. xj. ca. v.
Actiones corpales rectas esse dicimus si eis regen
dis intellectuāle mētis p̄fuerit. li. xij. ca. iij.
Auaricia radix dicit oīm malorum. li. xij. ca. ix.
Ad q̄ officia ppria sapia z scia dei debet. li. xij. ca. xij.
Alia melius qd habet est qz ad imaginē dei facta est.
Anima rōnalis nec vitā nec dei (li. xij. ca. iij.
imaginem p̄r amittere. li. x. iij. ca. iij.
Alia rōnalis sp̄ dicit rōnalis z intellectuālis. ibidē.
Anime vita dicit vita beata. ibidem.
Anime mors est priuatio vite beate. ibidē

Aliud est aliquid non nosse. aliud non inde cogita
re. li. xij. ca. vij.
Aliaz fac miserā p̄ctm suū z iusticia dñi sui. li. xij. ca.
Aliaz fac miserā p̄ctm suū z iusticia dñi sui. ibidem.
Aliaz fac miserā p̄ctm suū z iusticia dñi sui. ibidem.
Appellatōe vna digna deitatis trinitas p̄t intelligi
Appellatiōes relatiue q̄ nō ad deū. scz ad. li. xv. ca. vij.
creaturā referēda sūt. qz dō nihil accidit. li. v. ca. xvj.
Augustin⁹ rogatu fratrz z iussu aurelij ep̄i cōpulsus
scripsit libros de trinitate. in eplā ad aurelium
Augustin⁹ a duob⁹ petiit errozib⁹ liberari. p̄sū priōe
scz z p̄sūpre falsitatis. defensiōe. i. p̄mio sc̄di libri
Augustini humilitas. ibidem.
Augustinus p̄staf portus velle legere q̄ dicitare.
In p̄mio tercij libri.
b. Dñs d̄: solus de⁹ quō intelligit. li. i. ca. xij.
Bonū vnū vez z summū est deus. in quo viuit
mus mouemur z sumus. li. vij. ca. iij.
Bonū cōe relinquere z querere puatū p̄ntosum est
Beatitude ab oibus amat. non tñ. li. xij. ca. ix.
ab oibus scitur. li. xij. ca. iij.
Beate viuere est fm virtutē animi viuere. ibidem.
Beatitude in corpis voluptate nō consistit. ibidem.
Beati esse volunt omnes. z quō. li. xij. ca. v.
Brūs n̄ ē nisi q̄ z bz oia q̄ vult z nihil vult mali. ibidē
Beati non sunt oēs qui viuunt vt volunt. ibidem.
Brūs nō d̄ esse q̄ qd vult nō habz. nec ille q̄ qd male
vult bz. scz ille q̄ q̄cūq̄ vult bōa bz z nulla vult ma
Brūs nemo fit nolēs. li. xij. ca. vij. (la li. xij. ca. vj)
Beati q̄ vere eē volūt immortales esse cupiūt. ibidem.
Beatitude p̄fecta nō est nisi vita eterna. ibidem.
Beati z immortale torū hoīez qui ex aia z corpe cōstat
futurū christus attestatur. li. xij. ca. ix.
Beatitude absqz fide nemo poterit h̄re. li. xij. ca. x.
Bonū summū semp inueniendū queritur. z querent
dū inuenitur. li. xv. ca. ij.
c. Ausa triplex erroris d̄ dō. v̄ circa deū. li. i. ca. j.
Caritate z veritate. aliozum sunt scripta argu
enda. li. i. ca. iij.
Caritas libera alijs seruire cogit. li. i. ca. iij. in fine
Creatura. nec corpālē nec sp̄ālē de⁹. li. i. ca. j. z. v.
Capacitas dissimilis. z variū iudiciū legentium de
trinitate. li. i. ca. iij.
Conant oēs opinioes suas ex scripturis defendē. ibidē
Contēplatione corda mundant. li. i. ca. vij.
Contēplatio est merces fidei. ibidem.
Contēplatio futura erit finis oīm bonaz actionū.
z regēs sempit̄na. z gaudiū qd nō auferet. li. i. ca. x.
Contēplationē hanc p̄signauit magdalena sedens
ad pedes iesu. ibidem.
Catholici tractatores. que ppria eē senserint trinita
Cognitiōis discretio quōd sūt p̄ri stis. li. i. ca. iij.
sit equalis. vel minor. li. i. ca. xj.
Carnis assūptio siue creature. alit fuit i filio. alit in
Cause oēs rōnabilitū actionū (sp̄s sc̄to. li. ij. ca. v.
a sūma dei voluntate descendūt. li. ij. ca. iij.
Creatura. non angelis trāsgressorib⁹. sed deo serui
unt ad nutum. li. iij. ca. vij.
Cause originales creaturarū corpālū q̄s mūdo inse
Cause supplicij nō est iusticia iudi ruit. li. iij. ca. ix.
cis. sed meritū criminis. li. iij. ca. xij.
Cōsecratorib⁹ magicis aie n̄ purgant. li. iij. ca. xij.
Carnis resurrectōz. nec sapientes potuerūt mundi cō
gnoscere. li. iij. ca. xvj.
Cogitare modeste z sobrie debet hō. cui est as natura

mētis sue inexplorata est de substantia dei. li. v. c. j.
 Credimus incarnationis sacramētū. li. viij. ca. v.
 Creatura. q̄li debeat diligi amore. li. j. ca. ij.
 Cognita q̄b causis vidēt amari. li. x. ca. ij.
 Logitardēs in morte r̄ ab acie recordatōis abigen/
 Logitardi facile ē fingere spēs q̄s de sine li. xj. ca. v.
 non vidit et recordatōe eaz q̄s vidit. li. xj. ca. r.
 Corpales sensus nobis cōsunt cū pecoribus. s̄ p
 p̄uū est hoīs de his q̄ sensu corpis cōphendit fm
 eternas iudicare rationes. li. xij. ca. ij.
 Corpales actiōes rectas esse dicimus si eis regēdis
 intellectuāle mentis p̄uerit. li. xij. ca. ij.
 Collata q̄ sunt credentibz i xpi incarnationē. li. xij. ca.
 Ectus dei dicit sapiā hoīs. li. xij. ca. j. xvij.
 Cognoscibilia spalia. quedā cognitōez n̄ am p̄uent
 unt quedā non p̄cedūt. li. xij. ca. r.
 Caritas dei donū ē excellētiā alius. li. xv. ca. xvij.
 Caritas sola diuidit inf̄ filios regni r̄ pditōis. ibid.
 Creator vn̄ ē p̄ r̄ filio r̄ spūscūs. sic vn̄ de⁹. li. v.
 Creatura spūalis siue natura corpea sim ca. xij
 plices nō sunt. q̄ nec incommutabiles li. vj. ca. vj.
 Corrector dictōū alioz siue libroz. qualis esse debe
 at. In p̄mio tertiū libri.
D Deo opinant̄ aliqui li. j. ca. j.
 Diuine trinitatis lectores fallunt q̄nqz. ibidē.
 De nec corpalis. nec spūalis creatura ē ibidē. r. c. v.
 Deus solus est incommutabilis. ibidem
 Deū intelligere incommutabile in creatōe r̄ miraculo
 rū operatione est difficile. ibidem
 Deū intelligere in dispoſitio impedit. ibidem
 Disputandi ordo de diuina trinitate. li. j. ca. ij.
 Discere nullus debet pigritari vbi errat. ibidem
 De⁹ vn̄ solus ver⁹ p̄ r̄ filio r̄ spūscūs. li. j. ca. vj.
 Diuinitas hūano v̄si r̄ corpali videri non potest.
 De⁹ ē p̄uersus i hoīez vt desisteret ec̄ de⁹. li. j. ca. vij.
 Dilectores mūdi spūscū accipe n̄ p̄nt. li. j. ca. viij.
 Deus in futura vita erit oīa in oībz. q̄ nihil ab illo
 aliud requirēt. li. j. ca. r.
 De⁹rales nos amat q̄les futuri sum⁹. nō q̄les sum⁹
 Differentia q̄ sit q̄ filio q̄nqz dicit equa (ibidem.
 lis patri. q̄nqz minor. li. j. ca. xj.
 Deus dicit crucifixus. r̄ quare. li. j. ca. xij
 Dñs glorie dicitur crucifixus. ibidem.
 Dei filius fm formā humanā dicit. sponſus. caput
 ecclesie. nō dare gloriā. Sed fm formā diuinā di
 citur p̄ncipiū qd loquit. p̄mogenitus oīs creatu
 re. dñs glie. dare gloriā. ibidem.
 Difficultate sc̄pture enodatio. li. j. q̄si p̄ oīa capla.
 Diuersū iudiciū legētū r̄ capacitas dissilis li. j. c. ij
 Discretio cognitōis quō filio p̄ri sit eq̄lis vel minor
 diē r̄ horā nescire filiū quā scit pa (li. j. ca. xj.
 ter. quō intelligit. li. j. ca. xij.
 Dei apparitiones multimode. quarū aliq̄e missio
 nes dicuntur. li. ij. ca. vj.
 Dei naturā qdā visibile putauerūt. li. ij. ca. vij.
 Deus trinitas an indiserete p̄ibz apparuerit. an ali
 qua persona. li. ij. ca. r.
 Deus in tribz viris ab ab̄ra adorat. li. ij. ca. xj.
 Deus in duobz angelis a loth dñs specialiter appel
 labatur. li. ij. ca. xij.
 Deū vidit moyses i oreb p̄ ignē i rubo. li. ij. ca. xij.
 Deū vidit isrl̄ in egressu de egypto in colānis. li. ij. e.
 Deus an p̄ substantiā suā. an p̄ visibile xij.
 creaturā moysi apparuerit. li. ij. ca. xvj.

Daniel quō vidit deum. li. ij. ca. xvij.
 Deus an apparuerit p̄ assumptā creature spēs an an
 geli in ei⁹ sint locuti p̄sona. li. ij. ca. j.
 Dei p̄uidētia q̄ p̄sident sbiectōi sc̄toz angloz. li. iij. c.
 Dei ope admistrat oīs creatura. li. iij. ca. v. iij.
 De⁹ aiāt oīm corpālē creaturā in vtero. li. iij. ca. vj.
 Dei gratia humanū genus fuit recōciliatū. vt qd pe
 rierat saluaret. li. iij. ca. j.
 Dei fili⁹ in forma dei r̄ forma fuit vna ē p̄sona xpi. li.
 Dei fili⁹ in forma serui p̄e fact⁹ (iij. ca. vij.
 minor. s̄ in forma dei manet equalis li. iij. ca. xix.
 Deus solus est essentia incommutabilis. li. v. ca. ij.
 De essentia veritatis q̄ ē trinitas de⁹. nihil corpeū ne
 q̄ mutabile cogitari debet. li. vij. ca. ij.
 Dei dilectio in hac vita est p̄ fidē. li. vij. ca. iij.
 Diligim⁹ i sc̄tis q̄s n̄ vidim⁹ sim iustū. li. vij. ca. vj.
 Dilectio vera quid sit. li. vij. ca. vij.
 Diligim⁹ ex vna eadēqz caritate deū. nos r̄ primum
 deū. p̄ seipm. nos r̄ primum p̄ deū li. vij. c. vij.
 Deum sp̄ querere debemus. li. ix. ca. j.
 Diligi creatura q̄li debeat amore. li. ix. ca. vij.
 Dilectio rerū spūaliū quō differat ab amore corpālū
 um. li. ix. ca. ix.
 Duplex mentis rōnalis officiū. s̄. ad spalia r̄ eterna
 li. xij. ca. j.
 Dei iusticia non potentia. Diabolus supandus fuit
 li. xij. ca. xij. r̄ ca. xij.
 Debitū oē p̄ xpm nihil debētē solurū ē. li. xij. ca. xij.
 Diabolus in quo victus sit a xpo li. xij. ca. xv.
 De deo oīa q̄ digne dici vident. in pauciora p̄nt con
 ferri. vt nihil minus dictū intelligat. li. xv. ca. v.
 Domi nomen quō poterat intelligi in spūsancto an
 tēqz daret. li. v. ca. xv.
 De p̄e r̄ filio q̄ ambo si l̄ sūt recte d̄. li. vj. ca. ij.
E Rrantū circa deū triplex causa. li. j. ca. j.
 Errores false circa deū que sint. ibidem.
 Error bene r̄ recte vituperatur. li. j. ca. ij.
 Errat nullibi piculose q̄ i trinitate sc̄tissima. ibidē.
 Esse pp̄ria trinitatis que senserunt catholici tracta
 tores. li. j. ca. iij.
 Equalis dicitur q̄nqz filius patri. q̄nqz minor. quō
 sit intelligendum. li. j. ca. xj.
 Enodatio difficultatum scripture. li. j. ca. xij.
 Essentia volūtatis nūqz appuit oculi corpālī. li. ij. c. xj
 Eccie vnitas i deo ē p̄ geminā dilectōez. li. iij. ca. ix.
 Errant qui sibi purgationem pp̄ria pollicentur vir
 tute. li. iij. ca. xv.
 Essentia incommutabilis ē solus deus. li. v. ca. ij.
 Essentia dei incommutabilis ē r̄ simplex li. vj. ca. vij.
 Excellētia aī ad imaginē creatoris sui pditi li. xv. c. j
 Enigma siue tropus quid sit. li. xv. ca. ix.
 Error dicentiū filiū dei nō paterne nature. sed volū
 tatis filium esse. li. xv. ca. xx.
 Epilogus libroz de trinitate quid in vno quoqz tra
 ctauerit. li. xv. ca. iij.
 Edificatio dñici corpis q̄ dragesimosexto anno. lib.
 Essentias tres nō dicim⁹. nec tres iij. c. v.
 magnitudines. li. v. ca. r.
 Essentia dei simplex r̄ incommutabilis ē. q̄uis multi
 pliciter fm substantiā nominet. li. vj. ca. vij.
 Essentia siue substantia quō intelligat in deo v̄l in cre
 atura. li. vij. ca. v.
 Errores duo sunt q̄ difficillime tolerant. p̄suptio. s̄
 r̄ p̄iure falsitatis defensio. In p̄mio sc̄di libri.

f. **A**lle opiniones aliquorum de deo vlt circa de
um. li. j. ca. j.
Fidelium medicina est in ecclesia. li. j. ca. ij.
Fructuosus nihil iuenit scitissima trinitate. li. j. ca. iij.
Falsum aliqui placet vni. et displicet alteri. ibidem
Filius non est pater. nec spū sanctus. li. j. ca. iij.
Filius non dicit factus sed genitus. li. j. ca. xij.
Filius dei in forma dei equalis est patri. li. j. ca. vj. et li. ij. ca. ij.
Filius dei in forma dei minor est patre. ibidem. et li. j. ca. x. et li. ij. ca. ij.
Filius dei in forma dei dicitur verbum per quod omnia
facta sunt. ibidem. et li. j. ca. xij.
Fideles dicunt regnum christi. li. j. ca. x.
Filius nunc equalis. nunc minor patre. quod sit intel
legendum. li. j. ca. xij.
Filius dei in forma dei dicitur principium quod loquitur primogeni
tus omnis creature. dicitur glie. dicitur gliaz. li. j. ca. xij.
Sed in forma humana dicitur spiritus. caput ecclesie. ibidem.
Filius dei qui subiecto subiciendus est patri. li. j. ca. vij.
Filius quomodo tradet regnum patri. li. j. ca. x.
Filius quod cogitatur patri equalis vlt minor. li. j. ca. xij.
Filius qua ratione dicatur nescire diem et horam quam
scit pater. li. j. ca. xij.
Filius glorificat patrem. li. ij. ca. iij.
Filius dicit missus. pater natus est dicitur missus. filius quo
sit missus. spiritus sanctus quo sit missus. ibidem.
Filius non solum a patre. sed et a seipso missus dicitur.
Dicitur etiam missus a spiritu sancto. ibidem. et li. ca. v.
Forma serui accepta dicitur. vt maneret incommu
tabilis forma dei. li. ij. ca. iij.
Filius missio aut spiritus sancti quod sit intelligenda. li. ij. ca. v.
Filius dei dicitur deus et homo. sed spiritus sanctus non dicitur deus et colubus vlt
deus et ignis. ibidem. Filius dei dicitur agnus dei. ibidem.
Filius quidam etiam ante carnis assumptionem mortalem
dicere voluerunt. li. ij. ca. ix.
Faciliter mali spiritus iudicant bonos. li. iij. ca. xij.
Futuroz ordinem nec sapientes scire potuerunt quibus
vaticinia habere viderent. li. iij. ca. xvj.
Fides valet ad cognoscendum et ad dilectorem dei. li. vij. ca. ix.
Finitis voluntatis quo cognoscitur si recta an praua
cupiamus. li. xj. ca. vi.
Facile est cogitant fingere species quas non vidit ex
recondatione earum quas vidit. li. xj. ca. x.
Fidem habentes fideles vocantur. li. xij. ca. ij.
Fides habet sensum corporis mente sit concepta. nihil
tamen inuenit habere corpus. ibidem.
Fides recta via est ad vera beatitudinem. li. xij. ca. vij.
Fides totum hominem immortalē futurum quod consistat ex anima et cor
pore de beatitudine diuina auctoritate permittit. li. xij. ca. ix.
Fides necessaria est vt beatitudinem consequamur. li. xij. ca. xx.
Fides licet ad eternam producat temporalis tamen est. li. xij. ca. ij.
Fides cum ad eterna produxerit cessabit. ibidem.
Fides recta quibus beatus faciat. li. xv. ca. xxv.
Futura vita qualis erit. ibidem. (xxvij.)
Filius dei generatione et spiritus sancti processione. li. xv. ca.
Fides qua credimus temporaliter gesta. et veritas que
reddet eterna. li. iij. ca. xvij.
g. **A**udiu plenū est frui trinitate. li. j. ca. vij.
Bestia diuinitatem in more syna coram moysi. li. ij. ca. xv.
Gratia dei genus humanū fuit reconciliatum. vt quod
perierat saluaretur. li. iij. ca. j.
Geniti siue vni geniti appellatio in deo non iudicat
diuersitatem substantiarum. li. v. ca. iij.
Genus humanum iusto dei iudicio traditur est in po

testatem diaboli. li. xij. ca. xij.
h. **A**mano visu et corporali deus siue diuinitas vi
deri non potest. li. j. ca. vj.
Deo non est mutari deum vt desisteret esse creata. li. j. ca. vij.
Deo cui natura mentis sue inexplicabilis est. modeste et
sobrie cogitare debet de substantia dei. li. v. ca. j.
Deo credit quod non videt. et sperat et amat quod cre
dit. li. vij. ca. iij. (genitum est creatum. li. xij. ca. vj.)
Deo non ad vni trinitatis personam sed ad totam trinitatis im
mortalitatem que sit. li. xij. ca. x.
Deo quibus medijs ab imagine dei labitur. in similitudine
dinem pecoris. li. xij. ca. xij.
Deum futurum totum corpus et anima immortalē et beatū spiritus
attestatur. li. xij. ca. ix.
Humanū genus iusto dei iudicio traditū est in potestatem
diaboli. li. xij. ca. xij.
Iulianus sancti sententia de trinitate. li. vj. ca. x.
i. **A**ngeli viuacitate trinitatem indagantes errant. li. j. ca. j.
Incommutabilis deus solus est. ibidem.
Indispositio intelligendi deum. ibidem.
In ecclesia est medicina fidelium. li. j. ca. ij.
Inordinata temeritas impedit cognoscendum trinitatis. ibidem.
Iudicium varium et capacitas dissimilis legentium
de trinitate. li. j. ca. iij.
Inseparabili equalitate pater et filius et spiritus sanctus vni
tatem insinuant. li. j. ca. iij.
Incarnatio facta est in tempore ex virgine. li. j. ca. v.
Interrogantes de trinitate quibus mouentur questionibus. ibidem.
In forma serui filius dei dicitur factus. li. j. ca. vij.
In forma dei filius dei fecit hominem. ibidem.
In forma serui factus est homo. ibidem.
Inseparabilis operatio patris et filii et spiritus sancti. li. j. ca. vij.
Iudicabit iesus finaliter prater diuina. li. j. ca. xij.
Iudicet viuoz et mortuoz videbunt boni et mali. ibidem.
Immortalē solū prater aliquid dicere voluerit. li. ij. ca. ix.
Incarnatio facta est vt principes diuinitatis esse pos
simus. li. iij. ca. ij.
Imperium etiam aliqui futura prater prescire. li. iij. ca. xvij.
Incarnationis sacramentū credimus. li. vij. ca. v.
Iustum diligimus ex eo quod eum iuste vixisse intelli
mus. li. vij. ca. ix.
In sanguine filii iustificati sumus. li. xij. ca. xj. et li. xij. ca. xij.
Iusto dei iudicio humanū genus traditū est in potestatem diabo
li. li. xij. ca. xij. (xij. ca. xij.)
Iusticia dei non potest esse diabolus supandus fuit. li.
In incarnatione christi multa sunt que super displicent. li. xij. ca.
Inseparabilitas trinitatis. li. xv. ca. xvij. (xv.)
Intervalla tempore diuinitatis nulla sunt. li. xv. ca. xxvj.
Ingenitus qui pater dicitur an possit inter illa accipi que
ad seipsum et substantialiter dicuntur. li. v. ca. vj.
l. **E**gentium diuersum iudicium et capacitas dissimi
lis. li. j. ca. iij.
Legentes de trinitate quibus falluntur. li. j. ca. j.
Loquebat apostolus aliquibus tamquam carnalibus et minus perfectis. ibidem.
Laboriosus nihil querit scitissima trinitate. li. j. ca. iij.
Libros plures fieri diuerso stilo vtile est non diuersa fide
Laudat minus recte que veritas vituperat. ibidem. (ibidem.)
Loquebat abraham tribus viris quasi deo. li. ij. ca. xj.
Ludificant facilliter spiritus mali homines. li. iij. ca. xj.
Locutio negatiua in quibus valet in qua quod aliquid
quid non sit ostenditur. li. v. ca. vij.
m. **E**dicina fidelium est in ecclesia. li. j. ca. ij.
Mundi dilectores spiritus sanctum accipere non
possunt. li. j. ca. vij.

Manstone eū dilectis nō solū parer vel filius s; eti
am spūscū facit. li. j. ca. ix. z quid sit ad eū venie
mus z mansione apud eum faciemus. ibidem.
Maria magdalena sedēs ad pedes ihu futurā p̄sig
uit p̄replatoz q̄ erit i patria nec auferet li. j. ca. x.
Martha actiones p̄sentis vite p̄signauit. ibidem.
Mali in iudicio videbunt iudicem viuorum z mor
tuorum. li. j. ca. xij.
Missio filij v̄l spūscū quō sit intelligēda li. ij. ca. v.
Moyse ex p̄sōa dñi ihu xpi dicta sūt. ponā te sup pe
trā z auferā manū meā z poster iora mea videb li.
Mutatioes create siue p̄suerudiarie siue (ij. c. xvij)
isolate n̄ sūt extra p̄tate ac potētia creatori li. ij. c. ij.
Mira mira ope dī ordini p̄suerudis iherū li. ij. c. v.
Miracula que fiunt magicis artib; li. ij. ca. vij.
Mediator vite est xps. li. ij. ca. x.
Mediator mortis est diabolus. ibidem.
Mors xpi non fuit nostre necessitatis sed sue volū
tatis atq; potestatis. li. ij. ca. xij.
Missione in forma serui filij factus patre est mior
sed forma dei manet equal. li. ij. ca. xix.
Missum a patre filium z manere coequalē z coeter
nū zc. non impedit. li. ij. ca. xx.
Modeste z sobrie d; hō cui etiā natura mentis sue
inexplicabilis est z sba dei cogitare. li. v. ca. j.
Magnitudo indifferens ē in trinitate. li. vij. ca. j.
Mēs rez corpeaz noticias p̄ sensus corpis colligit
li. ix. ca. ij. s; rez incorpeaz p̄ semetipam. ibidem.
Mens seipam p̄ semetipam cognoscit. ibidem.
Mens que se non nouit se nō amat. ibidē.
Mens z amor z noticia hec tris vnū sūt li. ix. ca. iij.
Mens z amor z noticia z singula in se manēt z oia
in omib; li. ix. ca. v.
Mens qua noticia non solum se sed etiā alias pos
sit noscere mentes. li. ix. ca. vij.
Mens quod scit tota scit. li. x. ca. ij.
Mens an sibi sit incognita cum se querit. ibidem.
Mentis ppria q̄ ignorare non pōt. li. x. ca. iij.
Mens ordinari debet sub eo cui subdēda est z sup̄
ca quibus p̄ponenda est. li. x. ca. v.
Mens i q̄b; se noscere d; z a q̄b; abstinere. ibidem.
Mens se cogitās in q̄b; possit errare. li. x. ca. vij.
Mentis opinationes diuersoz qd sit. li. x. ca. vij.
Mens se querens scire nihil dē se corporeum debet
cogitare. li. x. ca. vij.
Mens quō cognoscit seipam. li. x. ca. ix.
Mens se scire cupiēs nihil eoz de se opinari debet.
z quib; scit esse dubitandum. li. x. ca. x.
Mens in se habet memoriā intelligentiā z volūta
tē velut imaginē quandā trinitatis. li. x. ca. xj.
Multiplicatioes finitatis q̄ ex recordatioe parunt li.
Mēsure nūeri z potēris silitudo i me (xj. ca. vij)
moza z visione z volūtate apparet. li. xj. ca. xj.
Mentis differentia inclinata ad tpalia z contēplā
do eterna. li. xj. ca. iij.
Mulier nō d; imago dei quō itelligit li. xj. ca. vij.
Mens quibus medijs retrahit a contēplatioe ef
norum. li. xj. ca. vij.
Mens ad amorem tpaliū tracta compaf̄ p̄uarica
tioni p̄morum parentum. li. xj. ca. xij.
Mere qdā dicit i p̄sōa viri accipiēdū sensū hō cor
poris in p̄sōa mulieris qd sit sentiedū li. xj. c. xij.
Mens rōa duplex officii. s. ad tpalia z eterna li. xij.
Modus incarnatiois p̄ nostra redemptio (ca. j.
ne conuenientior fuit. li. xij. ca. x.

Mors carnis q̄uis d; pctō p̄mi hoīs origialr vene
rit tñ bonus eius v̄lus gl̄iosissimos martyres se
cit. li. xij. ca. xvj.
Mens hoīs sibi met sine cogitatioe p̄spicua esse non
pōt. li. xij. ca. vij.
Mens hūana licet non sit eius nature cui est deus
imago tñ eius inquirenda est. li. xij. ca. vij.
Mens principale qd sit in q̄ intūda est imago sum
me trinitatis. li. xij. ca. vij. /ca. xj.
Meria p̄ter itaz rez. an sp̄ sit. an etiā p̄ntiū li. xij.
Mēs rōnalis q̄ facultate obiectat. vt sp̄ i eo dei ima
go resplendat. li. xij. ca. xij. /ca. xij.
Mens natura sp̄ capax ē remiscētie in deū. li. xij.
Mens etiā praua. nec caret memoria sui. nec cogni
tione nec amore. li. xij. ca. xij.
Mens hūana mirabilis est q̄ sit vt sicut misera facta
est ex brā. ita brā eē possit ex misera li. xij. ca. xv.
Mentem facit miseram peccatum suum z iusticia
domini sui. li. xij. ca. xv.
Mentē facit brām meritū suū z p̄mū dñi sui. ibidē.
Mens reformatio l' r̄nouatō ad imaginē dī li. xij. c.
Mens siue animus excellit alia aialia rōne (xvj.
vel intelligentia. li. xv. ca. j.
Magnitudo vera est cuius participatione magna
sunt quecunq; magna. li. v. ca. x.
n Escire diē neq; horā quō intelligat. li. j. ca. xj.
Nescire quis dicit qd occultat. ibidem.
Nemo bon; nisi solus de; quō itelligit. li. j. ca. xij.
Nescire diē z horā filij quā scit p̄ quō itelligit. li. j.
Natura z scriptura p̄ponunt vt in eis /ca. xj
deus querat z diligatur. li. ij. ca. j.
Naturā dei quidā visibile putauerūt. li. ij. ca. vij.
Nihil corpū neq; mutabile cogitari debet de essen
tia veritatis que est trinitas deus. li. vij. ca. ij.
Noticia q̄ mens non solū se. sed etiā alias mētes no
scere possit. li. ix. ca. vij. /li. ix. ca. vij.
Nemo volēs aliqd facit qd nō pus in corde dixerit
Nomen domi quō in spūsancto poterat intelligi an
teq; daret li. v. ca. xv.
o Pinantiū d; deo triplex cā erroris. li. j. ca. j.
o piniones false de deo. li. j. ca. j.
o pinantes deum cādīdū vel rubicundū z hmōi. fal
luntur siue errant. ibidem.
o do disputandi de trinitate. li. j. ca. ij.
o piniones suas ex scripturis omnes conantur de
fendere sanctis. li. j. ca. ij.
o pus aggredi debet in noie dñi. ibidem in fine.
o ptima ps z q̄ nō auferē z c̄replatio fusa li. j. ca. x.
o dia q̄bz p̄ nō solū s; filij s; z spūscū. li. ij. ca. iij.
o do tpm̄ in eterna dei sapientia sine tpe est. ibidē.
o pe dei ois creatura administrat. li. ij. ca. v.
o riginales cause creaturaz corpaliū quas mun
do inseruit. li. ij. ca. ix.
o piniones diuersoz de mēte loquētū. li. x. ca. vij.
o pinio eoz q̄ trinitatē cōiugio maris z femine z eoz
rum proli compant. li. xj. ca. v.
o pinio platōnis de aiabus. li. xj. ca. xv.
o rigiale pctm̄ vñ sup̄sit exordū li. xij. ca. xj.
o bedientie exemplū. li. xij. ca. xvij.
p Ater z filij z spūscū sūt vn; de; vni; substā
tie siue essentie. li. j. ca. ij. z ca. vij.
p opa eē finitatis q̄ senserit catholici tractatores li.
p ater nō est filius nec spūscū. ibidē j. ca. iij.
p ater maior est filio quo ad formā serui li. j. ca. vij.
p resūptio difficulē parit i errore hoīm li. ij. ca. j.

Presumptiois defensio similiter. ibidem
Personae filij dei et filij hominis unitas. siue in gloria. siue in humilitate quid sit. li. j. ca. xiiij.
Pater glorificat filium. li. ij. ca. iij.
Pater natus dicitur missus. li. ij. ca. iij.
Pater esse non potest sine verbo et spiritu sancto. ibidem
Patris et filij una est voluntas et inseparabilis operatio. ibidem
Pater non est maior spiritu sancto. li. ij. ca. vj.
Pater cur non dicitur missus in corporalibus speciebus ut rubro et similibus. ibidem.
Pater solus immortalis aliquid putauerunt. li. ij. ca. ix.
Per posteriora dei. caro christi quam natus. mortuus et resurrexit intelligitur. li. ij. ca. xvij.
Providentia dei quam providet subiectis sanctorum angelorum. li. iij. ca.
Participes dicitur per incarnationem possumus esse. li. iij. ca. ij.
Purificationes et signa processerunt aduentum christi. li. iij. ca. vij.
Purificationem propria sibi virtute pollicentur. li. iij. ca. xv.
Personae tres in unitate in trinitate dicuntur. li. v. ca. ix.
Persona singularis quae non est minor quam ipsa trinitas simul. li. viij. ca. j.
Peccatum extra corpus quid sit. li. xij. ca. x.
Pater amator sapientie dicitur. li. xiiij. ca. j.
Pater qui ingenitus dicitur an possit inter illa accipi quam ad seipsum et substantialiter dicuntur. li. xv. ca. vj.
Principium quod sit pater ad filium et pater et filius ad spiritum sanctum. li. v. ca. xiiij.
Pater et filius quibus virtute non posse ceteris esse dissimiles. et si in humanis incomparabilibus in sanctissima unitate. li. vj. ca. iij.
Querit nihil laboriosius sanctae unitate. li. j. ca. iij.
Quaestiones quibus mouet de unitate interrogat. li. j. ca. v.
Quali subiectioni filius subiectus est patri. li. j. ca. viij.
Egnus tradit filius patri non se inde sepando nec spiritum sanctum. li. j. ca. x.
Regnum christi dicuntur fideles quos redemit. li. j. ca. x.
Regule sunt quae scriptura loquitur de patre et filio. li. ij. ca. j.
Resurrexit dominus triduo. li. iij. ca. vj.
Rationalis mentis duplex officium. li. xij. ca. j.
Redemptiois modus ut homines assueret uenientior fuit. li. xiiij. ca. x.
Reconciliati sumus per mortem filij eius. li. xiiij. ca. xj.
Reminiscencie dei capax spiritus est mentis natura. li. xiiij. ca. xiiij.
Relatiue dicitur in substantia quod vel pater aut filius aut spiritus sanctus proprie nominatur. li. v. ca. xj. (v. ca. xij.)
Relatiue quae adiuuante refertur nequeunt cum in relatiua sunt. li.
Relatiue appellaciones quae non ad deum. sed ad creaturam referenda sunt. quod deo nihil accidit. li. v. ca. xvj.
Relatiue quod non de deo. sed ad seipsum recte dicitur. ut utrumque cuiuslibet personae in trinitate ueniat. li. vj. ca. j.
Relatiua non esse ea quae patris et filij essentia significat. li. vj. ca. ij.
Summum bonum est deus trinitas. quod solum purgatis cernitur mentibus. li. j. ca. ij.
Super aliorum caritate et uirtute arguenda sunt. li. j. ca. iij.
Sententia non est bona quam ueritas uirtutis. ibidem.
Spiritus sanctus non est pater nec filius. li. j. ca. iij.
Seruire alijs cogit caritas libera. ibidem.
Spiritus sanctus non est creatura. li. j. ca. vj.
Soli deo seruiendum est. li. j. ca. vj.
Spiritus sanctus nec maior nec minor est patre et filio. li. j. ca. viij.
Subtractio humanitatis per ascensionem uirtutis fuit si delibus. li. j. ca. ix.
Scriptura per quam loquitur regulas de patre et filio. li. ij. ca. j.
Scriptura et natura proponunt ut deus in eis quare et dicitur

ligatur. li. ij. ca. j.
Spiritus sanctus non est minor patre. quod dicitur ab ipso. per dicitur. li. ij. ca. iij.
Spiritus sanctus nec dicitur genitus. nec filius. ibidem.
Spiritus sanctus glorificat filium. li. ij. ca. iij.
Spiritus sanctus non est minor patre. li. ij. ca. vj.
Spiritus sanctus in corporalibus speciebus legis et prophetarum intelligebatur. significaciones dei uoluntate manifesta. (ur. ibidem.)
Signa et figuraciones processerunt aduentum christi. li. iij. ca. vj.
Spiritus immundus facillime ludificat homines. li. iij. ca. xj.
Sacrificium uerum arboris per se nobis effectus est. li. iij. ca. xiiij.
Spiritus sanctus sensibilis demitatur in colubam. siue ligatus in neis. in balneum patris et filio eius forte negat. li. iij. ca. xxiij.
Spiritus sanctus unitas cum patre et filio. li. vj. ca. v.
Summum uerum et uerum bonum est deus. in quo uiuimus mouemur et sumus. li. viij. ca. iij.
Studium discere amatum quod ignorat quae sit. li. x. ca. j.
Studiosus qui libet non amat cognita. sed ardentissimo appetitu instat scire quod nescit. li. x. ca. ij.
Sapientia et scientia dei ad quae officia propria dicitur. li. xij. ca. xiiij.
Sapientia et scientia nostra christus est. li. xiiij. ca. xix.
Sapientia est reuerentia humanarum diuinarum scientiarum. li. xiiij. ca. j.
Sapientia uera hominis quae sit. ibidem.
Summum bonum spiritus inueniendum quare et quare inueniendum. li. xv. ca. ij.
Summum bonum quare. ut inueniat dulcius et inuenit. ut querat quidius. li. xv. ca. ij.
Summa unitas in qua reuerentia reuerentia dicitur sit. li. xv. ca. ij.
Speculum in quo per imaginem trinitas uirtutum. (iij.) intellecta conspicitur. li. xv. ca. viij.
Silitudo dei et eorum quae in natura sunt mentis diuina. li. xv. ca. xiiij.
Silitudo et equitas patris dei et uenientia. (ca. xiiij.) eius co-substantialis et coeterna. li. xv. ca. xiiij.
Spiritus sanctus nec pater solus. nec filius solus. sed coeque se in uice diligunt insinuat caritatem. li. xv. ca. xvij.
Spiritus sanctus caritatis nomine intelligitur. atque quilibet persona caritas dicitur. non in tres sed una caritas. li. xv. ca. xvij.
Spiritus sanctus equalis patri et filio accipitur. ibidem.
Spiritus sanctus donum dei dicitur. et quod. li. xv. ca. xvij. quae ratio. ibi.
Silitudines diuine trinitatis quae in ima dem. ca. xix. gine uirtutum repire poterunt. li. xv. ca. xxiij.
Spiritus sanctus processione et filij generatione. li. xv. ca. xxvij.
Saluatoris simpliciter ad nomen occurrit et congruit dupliciter.
Simpli ratio ad duplicem quod est per nomen. li. iij. ca. iij.
merum ternarium atque senarium. li. iij. ca. iij.
Sapientia an sit a deo genita uel creata. li. vj. ca. iij.
Substantia siue essentia quod intelligatur. li. vj. ca. v.
Trinitas summa in quibus rerum reuerentia in quibus reuerentia sit. li. xv. ca. iij.
Trinitas quae in imagine est quod differt a trinitate quae deus est.
Trinitatis diuine silitudines quae in ima. li. xv. ca. vj. gine uirtutum repire poterunt. li. xv. ca. xxiij.
Trinitatis inseparabilitas. li. xv. ca. xxiij.
Trinitas in unitate et unitas in trinitate inseparabilis.
Trinitatis diuine nulla sunt inter quod sit. ibidem. ualla temporum. li. xv. ca. xxvij.
Trinitate dicitur non tria principia. sed unum esse principium.
Trinitate ueritatis nullo modo tripliciter. li. v. ca. xiiij. esse dicere debemus. li. vj. ca. viij.
Trinitate quod greci expresserunt et quod latini. li. vj. ca. iij.
Tres personae unius essentiae quod intelligatur. li. vj. ca. vj.
Temeritas iordiana impedit congruam trinitatis. li. j. ca. ij.
Triplex causa erroris de deo uel circa deum. li. j. ca. j.
Trinitate legentes fallunt. quibus per uerbum amore rois. ibi

Trinitate indagare volentes viuacitate ingenij . vel
 adiutorio artis z hmoi. errat. ibidem.
 Trinitatis diuine disputandi ordo. li. j. ca. ij.
 Trinitas e vn^o solus z ver^o de^o. ibide.
 Trinitas est vn^o substantie siue essentie ibide.
 Trinitas e sumu bonu qd solu purgatis cernit mēti
 Trinitatis cognitio haberi pot^{est} bus ibidem.
 Trinitate z no remeritate. ibidem.
 Trinitate nihil querit laborio sius. nec alicubi errat
 pculosius. z nihil possidet fructuosius. li. j. ca. iij.
 Trinitas pater z filius z spūscūs. insepabili equalita
 te insinuāt vnitatem. li. j. ca. iij.
 Trinitas no est dū. sed vn^o deus. ibidem.
 Trinitas no est nata de virgine. nec passa. nec cruci
 fixa. nec resurrexit. vel ascēdit. sed filius. ibidem.
 Trinitas no apparuit in specie colūbe vel descēdit
 sup baptisam xpm. neq^{ue} i sono. neq^{ue} i lignis igneis
 i die ptecoctes sup discipulos. sz tm spūscūs. ibid^{em}
 Trinitas no dicit. tu es filius me^{us} dilect^{us}. cū baptisa
 ref chris^{te}. z in trāfiguratiōe. sed pater tm. ibid^{em}
 Trinitatis psonae insepabiles sunt. ibidem.
 Trinitatis psonae insepabiles opāt z quō h^{ab} itelligit^{ur} ibid^{em}
 Trinitate querētes qb^o mouent qstionib^{us}. li. j. ca. v.
 Trinitate frui est gaudiū plenū. li. j. ca. viij.
 De trinitate quedā dicunt separati no tū alijs sepa
 tis intelligunt. li. j. ca. ix.
 Tacitus sine facit notionis. ibidem.
 Trinitatis qualibet psona sic couenit nomiari. vt z
 alie intelligant. li. j. ca. x.
 Tradere filiu patri regnū qd sit z quō itelligat. ibid^{em}
 Temporum ordo in eterna dei sapiētia. sine tempo
 Trinitas deus. an indilcrete ap^{er} re ē. li. ij. ca. iij.
 paruerit patribus an aliqua psona. li. ij. ca. x.
 Triplicitatis essentia nunq^{ue} oculis corpaliibus appuit
 sz p subiectā creaturā significauit qd voluit. li. iij.
 Induo dñs resurrexit. li. iij. ca. vj. ca. xj.
 Trinitatem patris z filij z spūscū vn^o eiusdem
 substantie deū creatorē omnipotētē insepabiliter di
 cumus opari. li. iij. ca. xj.
 Trinitas ipsa fil^{ius} no ē p^{ro} q^{ui} q^{ui} psona. li. viij. ca. j.
 Trinitate q^{ui}ere debem^{us} no qualibet. sz eā que de^o ē.
 li. iij. ca. j.
 Trinitas q^{ui}er cogitātis memoria nascit. li. xj. ca. vj.
 Trinitatis multiplicatiōes que ex recordatiōe patris
 untur. li. xj. ca. viij.
 Trinitatū in quolibet genere volūtas nec parēs im
 uenit esse nec proles. li. xj. ca. ix.
 Trinitate cōiugio maris z femine z eorū proli cōpa
 rantes quō errent. li. xj. ca. v.
 Tempus humana que sit. li. xj. ca. x.
 Temporalia cognoscibilia quedā cognitiōne nostrā p
 ueniunt. quedā no pcedunt. li. xij. ca. x.
 Trinitas eētie i trinitate q^{ui}eda ē. li. j. ca. iij.
 v^{el} trinitate fieri ples libros diuerso stilo nō diuersa
 unitate insinuāt pater z filius z spūscū fide. ibid^{em}
 ce^{us} insepabili equalitate. li. j. ca. iij.
 Trinitas e de^o sol^{us} z ver^o p^{ater} z filius z spūscūs. li. j. ca. vj.
 Visu humano z corpali de^o videri nō pot^{est}. li. j. ca. vj.
 Visio hui^{us} rōis quasi p speculū. li. j. ca. viij.
 Visio futura erit facie ad facie. ibidem.
 Vita eēna ē cognoscere prēm z filiū z spūscū. ibid^{em}
 Videns filiū videt etiā patrē. ibidem.
 Utile fuit credentib^{us} vt xps ascēdēdo formas serui
 subtraheret eorū aspectib^{us}. li. j. ca. ix.
 Visio dei est finis oim bonarū actionū z req^{ui}es seru

pterna z gaudiū qd nunq^{ue} auferet. li. j. ca. x.
 Unaqueq^{ue} psona in trinitate sicut est nomināda. vt
 et alie illic intelligant. ibidem.
 Unigenitus dei filius minor dicit patre p^{ro} forma
 serui qui in in forma dei est equalis. li. j. ca. vij.
 Utile fuit fidelib^{us} xpm corp^{or}aliter ascēdere. li. j. ca. ix.
 Unitas psonae filij dei z filij hois siue in gloria siue i
 humanitate quid sit. li. j. ca. xij.
 Voluntas vna ē patris z filij z spūscū. z insep
 bilis opatio. li. ij. ca. iij.
 Vidit isrl^{el} deū in colūna nubis z ignis. li. ij. ca. xij.
 Vite mediator est chris^{te}. li. iij. ca. x.
 Unitas spūscū. cū patre z filio. li. vj. ca. v.
 Vera dilectio quid sit. li. viij. ca. vj.
 Verbu amore cōcipit. li. ix. ca. vj.
 Verbu mente ex eterna cōcipit vritate ibidem.
 Volūtatē finis quo cognoscit si recta an praua cu
 Tir imago dei dicit z nō mu^{ti} piamus. li. xj. ca. vj.
 Tier z quō intelligitur. li. xj. ca. vj.
 Volūtatē singul^{ar} hnt ppriā. p^{ro} in oēs nō indicatā
 hnt cōmunē. li. xij. ca. iij.
 Vita ad verā beatitudinē ē p fidem. li. xij. ca. vj.
 Vita anime ē vita beata. li. xij. ca. iij.
 Virtutes que desinat eē cū ad eēna pduxerit. li. xij.
 Verbu qd ē in cogitatiōe mētis hūane ad ca. ix.
 agnitiōne verbi qd ē de^o aliq^{ui} adducit. li. xv. ca. x.
 Verbu hois manifestat p vocē. ita verbu dei p carnē
 li. xv. ca. xj.
 Verbu verū gignit cū qd scim^{us} loq^{ui}mur. li. xv. ca. xij.
 Verbi dei icōmutabil^{is} z nri cōmutabilis diffilitudo
 Volūbilis cogitatiōis in deo li. xv. ca. xv.
 credenda nō est. li. xv. ca. xvj.
 Vita futura qualis erit. li. xv. ca. xvj.
 Unitas filij cu^m p^{re} z nra iūce nobiscū. li. vj. ca. iij.
 p^{ro} dicere nō ē deū vtz. aut nō vnū cū p^{re} z so
 lunari. aut nō imozalem. errat. li. j. ca. v.
 Xps eiusdem substantie est cū patre. ibidem.
 Xps dicitur perra. li. ij. ca. v.
 Xps significat lapidē que iacob erexit ibidem.
 Xps significat isaac p^{ro} rē ligna ad se imolād. ibid^{em}
 Xps p nobis effect^{us} ē vtz z pfectū sacrificiū. li. iij.
 Xpm dei vritatē z dei sapiētiā ca. xij.
 dicit apostolus qd sit. li. vj. ca. j.
 Xps vicit nat^{us} ex virgine. li. xij. ca. xvij.
 Xps in se bz thesaurū sapiētie z scie. li. xij. ca. xix.
 Dolarrare dicit qd idol^{at} larrā exhibet. li. j. ca. vj.
 i^magine qndā trinitatis in mēte repire possu
 mus q^{ui} ad memoriā. intelligētā z volūtatē. li. x. ca. xj.
 Imago trinitatis q^{ui} entā p^{ro} bis q^{ui} aia ex corpis sen
 Imago siue vestigiū trinitatis i^m sub^o cepit. li. x. ca. xij.
 eo etiā qd imago diⁿⁱ ē. i. e. eētioni hoie q^{ui}eda li. xj. ca. j.
 Imago rōis extio^{ri} p^{ro} siderari p^{ro} i dñq^{ue} sēlib^{us} z pncipl^{er}
 in visibili z vidente z visioe. li. xj. ca. ij.
 Imago visioe mētia retiet. li. xj. ca. iij.
 Imagines q^{ui} cogitatiōis intuet^{ur} acies in phantasia
 quā memoria cōcepit. li. xi. ca. iij.
 Imago diⁿⁱ i aia rōnali imozalr pmanebit. li. iij. ca. iij.
 In imagine dei erit pfecta similitudo dei q^{ui} pfecta erit
 Imaginē prare celest^{is} vt freni visio. li. xij. ca. xvj.
 Imago nūc p^{ro} p^{ro} i speculo qd sit. li. xij. ca. xvij.
 z enigmare tūc aut facie ad facie. li. xij. ca. xix.
 Imago q^{ui} renouat iter^{um} nō exteri^{us} p^{ro} ficit. ibidem.
 In imagine sunt tria. memoria. intellect^{us} z amor. li.
 xv. ca. xij.

Explicita est tabula.

custodit te dñs ptermo

aut quid apponatur tibi:

Et regne tempo
nem

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU

Inc. 98 Q°

INKUNABUEY

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU

Inc. 99 Q°

INKUNABUEY